

Ælfrics Grammatik und Glossar

Abbot of Eynsham Aelfric and Julius

A decorative background pattern consisting of various geometric shapes in yellow and white on a magenta background. The shapes include triangles, squares, circles, and lines, arranged in a complex, overlapping manner. Some shapes are solid, while others are outlines.

Project Gutenberg

Project Gutenberg's Ælfrics Grammatik und Glossar, by Ælfric of Eynsham

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Ælfrics Grammatik und Glossar

Author: Ælfric of Eynsham

Editor: Julius Zupitza

Release Date: June 2, 2014 [EBook #45861]

Language: German

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK ÆLFRICS GRAMMATIK UND GLOSSAR ***

Produced by Louise Hope, David Starner, Stephen Rowland and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net> (This file was produced from images generously made available by The Internet Archive/Canadian Libraries)

Typographical errors are shown in two ways: with mouse-hover popups at the point of occurrence, and again as a list at the end of each section.

["Vorläufiges Vorwort" \(Zupitza\)](#)

[Ælfrics Grammatik und Glossar](#)

[Nomina](#)

[Pronomina](#)

[Verba](#)

[Adverbia](#)

[Participia](#)

[Coniunctiones](#)

[Praepositiones](#)

[Interiectiones](#)

[Numeri](#)

[Divisiones Grammaticae Artis](#)

["Sy þeos Boc ðvs Her Geendod."](#)

["Nomina Multarum Rerum Anglice"](#)

[Text Only](#)

Added Material:

[Transcriber's Notes](#)

[Abbreviations used in Apparatus](#)

[Description of Manuscripts](#)

[Collation](#)

SAMMLUNG
ENGLISCHER DENKMÄLER
IN
KRITISCHEN AUSGABEN

ERSTER BAND:
ÆLFRICS GRAMMATIK UND GLOSSAR

HERAUSGEGEBEN

VON

J. ZUPITZA

ERSTE ABTEILUNG: TEXT UND VARIANTEN

BERLIN

WEIDMANNSCHE BUCHHANDLUNG

1880

ÆLFRICS

GRAMMATIK UND GLOSSAR

HERAUSGEGEBEN

VON

JULIUS ZUPITZA

ERSTE ABTEILUNG:

TEXT UND VARIANTEN

BERLIN

WEIDMANNSCHE BUCHHANDLUNG

1880

WEIMAR.—HOF-BUCHDRUCKEREI.

VORLÄUFIGES VORWORT.

Für diese erste kritische ausgabe von Ælfrics Grammatik und Glossar sind die folgenden handschriften benützt worden:

- A* = hs. von All Souls' College zu Oxford;
- C* = hs. von Corpus Christi College zu Cambridge;
- D* = hs. der Cathedral Library zu Durham;
- F* = hs. der Cottonschen sammlung, Faustina;
- H* = hs. der Harleyschen sammlung;
- h* = eine zweite hs. derselben sammlung;
- J* = eine zweite hs. der Cottonschen sammlung, Julius;
- O* = hs. von St. John's College zu Oxford;
- P* = Pariser hs.;
- R* = ein codex regius des Brit. Museums;
- r* = ein zweiter codex regius;
- S* = hs. zu Sigmaringen;
- T* = hs. von Trinity College zu Cambridge;
- U* = hs. der University Library zu Cambridge;
- W* = hs. der Cathedral Library zu Worcester.

Ich habe es unterlassen die schreibung zu normalisieren: im allgemeinen bin ich in dieser *O* gefolgt. fehler der hs., aus welcher die erhaltenen geflossen sind, habe ich dann unverbessert gelassen, wenn mir die möglichkeit nicht ausgeschlossen schien, dass sich Ælfric selbst geirrt haben könnte. selbstverständlich werden alle diese fälle in den anmerkungen zur sprache kommen. ich füge hier nur noch hinzu, dass bei den varianten eine runde klammer anzeigt, dass die betreffenden buchstaben oder wörter über der zeile nachgetragen worden sind; eine eckige dagegen, dass sie jetzt in der hs. nicht mehr vorhanden sind.

Oppeln, den 16. september 1880.

J. Z.

[Further Description of Manuscripts](#)

Aelfrics Grammatik und Glossar:

Praefatio

Excerptiones de Arte Grammatica

De Littera

De Sillaba

De Diptongis

Partes Orationis

Genera

INCIPIT PRAEFATIO HVIVS LIBRI.

Der anfang bis 3²⁴ nur in DHhORU

^{1.2} überschrift f. DHU

Ego Ælfricus, ut minus sapiens, has excerptiones de Prisciano minore uel maiore uobis puerulis tenellis ad uestram linguam transferre studui, quatinus perlectis octo partibus Donati in isto libello potestis utramque linguam, uidelicet latinam et anglicam, uestrae teneritudini inserere interim, usque quo ad perfectiora perueniatis studia. noui namque multos me reprehensuros, quod talibus studiis meum ingenium occupare uoluisssem, scilicet grammaticam artem ad anglicam linguam uertendo. sed ego deputo hanc lectionem inscientibus puerulis, non senibus, aptandam fore.

³ ego] e h, go D

⁶ possitis U || utreque lingue U

⁷ latine et anglicae U || teneritudini DHhORU

⁸ s ausradiert vor perueniatis O

⁹ deprehensuros DHhORU, aber d radiert und (von neuerer hand?) zu r R, d zum teil rad. U

¹¹ set O

scio multimodis uerba posse interpretari, sed ego simplicem interpretationem sequor fastidii uitandi causa. si alicui tamen displicuerit, nostram interpretationem dicat, quomodo uult: nos contenti sumus, sicut didicimus in scola Aðelwoldi, uenerabilis praesulis, qui multos ad bonum imbuit.

¹³ scio enim U || multis modis R || set O || symplicem U

¹⁴ fastidunitandi causam U || uastidii R

- 15 nostra interpretatio (*durch rasur R*) RU
 16 scolis uenerabilis aþelwoldi presulis U
 17 ad *aus* ac? 1. corr. h

sciendum tamen, quod ars grammatica multis in locis non facile anglicae linguae capit interpretationem, sicut de pedibus uel metris, de quibus hic reticemus, sed aestimamus ad inchoationem tamen hanc interpretationem paruulis prodesse posse, sicut iam diximus. miror ualde, quare multi corripiunt sillabas in prosa, quae in metro breues sunt, cum prosa absoluta sit a lege metri; sicut pronuntiant pater brittonice et malus et similia, quae in metro habentur breues. mihi tamen uidetur melius inuocare deum patrem honorifice producta sillaba, quam brittonice corripere, quia nec deus arti grammaticae subiciendus est. ualete, o pueruli, in domino.

- ² facilis O
³ bus in pedibus *auf r. 1. corr. h* || de metris H || recitemus DHhORU || set O
⁴ tamen vor ad U
⁵ posse f. O || iam] ante U
⁶ sillabas U
⁷ a *auf r. 1. corr. h*
⁸ bryttonice *alle ausser O* || intro (*erst von neuerer hand zu in (me)tro*) R
⁹ michi DU || tamen] tunc D || inuoca::re D || dñi (*statt dn̄*) O
¹⁰ syllaba U || brittonice *alle ausser O*
¹² ualete—domino f. U || puerili zu pueruli R

Ic Ælfríc wolde þæs lytlan bôc âwendan tô engliscum gereorde of ðâm stæfcræfte, þe is gehâten GRAMMATICA, syððan ic ðâ twâ bêc âwende on hundeahtatigum spellum, forðan ðe stæfcræft is sêo cæ̅g, ðe ðæ̅ra bôca andgit unlicð; and ic þôhte, þæt ðeos bôc mihte fremjan jungum cildum tô anginne þæs cræftes, ôððæt hî tô mâran andgyte becumon. æ̅lcum men gebyrað, þe æ̅nigne gôdne cræft hæfð, þæt hê ðone dô nytne ôðrum mannum and befæste þæt pund, þe him god befæste, sumum ôðrum

men, þæt godes feoh ne ætlicge and hê bêo lyðre þêowa
gehâten and bêo gebunden and geworpen intô ðêostrum,
swâswâ þæt hâlige godspel segð. jungum mannum gedafenað,
þæt hî leornjon sumne wîsdôm and ðâm ealdum
gedafenað, þæt hî tæcon sum gerâd heora junglingum,
forðan ðe ðurh lâre byð se gelêafa gehealden.

- 13 awændan *R*
16 forþā *R* || *i von is weg H* || ðara *D*, þara *U* || andgytt *R* || unlecð *DH*
18 cræftas *U*
19 becuman *H* || ænine *U*
20 dô þone *H*
21 ðæt: *H*
23 þystrum *U*
25 leornian *U* || ðâm] þa *U*
1 geonglingum *R*
2 forðā *H*

and ælc man, ðe wîsdôm lufað, byð gesælig, and, sê ðe nâðor
nele nê leornjan nê tæcan, gif hê mæg, þonne âcôlað
his andgyt fram ðære hâlgan lâre, and hê gewît swâ
lytlum and lytlum fram gode. hwanon sceolon cuman
wîse lâreowas on godes folce, bûton hî on jugoðe leornjon?
and hû mæg se gelêafa bêon forðgenge, gif sêo
lâr and ðâ lâreowas âteorjað?

3. 4 nele naðor *durch darüber geschriebenes b a umgestellt U* || tæcon *H*
6 lytle *das erste mal U* || hwanan scoldan *h* || sceo in sceolon *auf r. R* || cumon *DH*
7 lareawas *DH* || iuguðe *h*, geoguðe *U* || leornian *DHhRU*
8 leafa *R* || forðgænge *H*
9 lareawas *H*, larewas *h*

is nû for ðî godes þêowum
and mynstermannum georne tô warnigenne, þæt
sêo hâlige lâr on ûrum dagum ne âcôlige oððe âteorige,
swâswâ hit wæs gedôn on Angelcynne nû for ânum
fêawum geârum, swâ þæt nân englisc prêost ne cûðe

dihtan oððe âsmêagean ânne pistol on lêden, ôðþæt
Dûnstân arcebisceop and Aðelwold bisceop eft þâ lâre
on munuclîfum ârærdon. ne cweðe ic nâ for ðî, þæt
ðêos bôc mæge micclum tô lâre fremjan, ac hêo byð
swâ ðêah sum angyn tô ægðorum gereorde, gif hêo hwâm
lîcað.

- 10 minster- zu mynster- R
12 angelkynne H
14 o. â. f. DH || asmeagan hR || ænne DHhRU || læden h
15 æft R
16 arærde R
17 mage DHhR || myclum U
18. 19 to—lîcað auf r. U || æg(p)rum H

Ic bidde nû on godes naman, gyf hwâ ðâs bôc
âwrîtan wylle, þæt hê hî gerihte wel be ðære bysne;
forðan ðe ic nâh geweald, þêah hî hwâ tô wôge gebringe
þurh lêase wrîteras, and hit bið ðonne his pleoh,
nâ mîn. micel yfel dêð se unwrîtere, gyf he nele his
wôh gerihtan.

- 20 absatz nur in U || mit gif beginnt F
22 ::geweald (ge rad.) h
23 pleo: F
24 deð] dyþ D

Der anfang bis 3²⁴ nur in DHhORU
text has "3, 24"

INCIPIVNT EXCERPTIONES DE ARTE GRAMMATICA ANGLICE.

^{1.2} f. *OU*

SECVNDVM DONATVM OMNIS VOX AVT ARTICVLATA EST AVT CONFVSA.

ARTICVLATA EST, QVAE LITTERIS CONPREHENDI POTEST;

CONFVSA, QVAE SCRIBI NON POTEST. stemn is geslagen lyft
gefrêdendlic on hlyste, swâ micel swâ on ðære heornunge
is. ic secge nû gewislîcor, þæt ælc stemn byð
geworden of ðæs mûðes clypunge and of ðære lyfte
cnyssunge. se mûð drîfð ût ða clypunge, and sêo lyft
byð geslagen mid ðære clypunge and gewyrð tô stemne.

³ *T* beginnt, doch steht ⁴—⁶ ³ six am ende der hs.

⁴ literis *T* || con. *OT*, *cō*. *DHhR*, com. *FU*

⁵ stem: *F* || geslagan *T*

⁶ gefredenlic *FU* || :lyste *F*, lyfte zu hlyfte gebessert *T* || mit so muchel so beginnt (vorher einige
buchstaben unleserlich) *W* || heornunge *D*

⁷ i[wislucor þet] *W* || gewislucor *T* || stefn *h*

⁸ muð *T* || and—⁹ clypunge am rande 1. corr. *F*

⁸ ð. l.] þes muþes *W* || lyfte *f*. *T*

⁹ [cn.] *W*

¹⁰ ismiten *W* || c[leopun]ge *W* || gewurð *H* || stæmne *R*

ælc stemn is oððe andgytfullîc oððe gemenged. andgytfullîc
stemn is, þe mid andgyte bið geclypod, swâswâ ys
arma uirumque cano ic herige þâ wæpnu and ðone
wer. gemenged stemn is, þe bið bûtan andgyte, swylc
swâ is hryðera gehlôw and horsa hnæ̅gung, hunda gebeorc,

trêowa brastlung ET CETERA.

- ¹¹ gemencged *FhR* || anʒitful[lic stefne] *W*
¹² stem *H*
¹³ heri[e þeo wep]ne *W* || u in wæpnu *aus a h*
¹⁴ gemencged *FhR* || is stemn *O* || stem *H* || buton *hRT*
¹⁵ hnægnung *U* swulche so (?) [.....?] ne ilouh hundene *W*
¹⁶ and treowa *T* || æt c. *F*

DE LITTERA.

- ¹⁷ *überschrift f. TW*

LITTERA is **stæf** on englisc and is se læsta dǣl on bōcum and untōdǣledlīc. wê tōdǣlað þā bōc tō cwydum and syððan ðā cwydas tō dǣlum, eft ðā dǣlas tō stæfgefêgum and syððan þā stæfgefêgu tō stafum: þonne bêoð ðā stafas untōdǣledlīce; forðan ðe nân stæf ne byð nâht, gif hê gǣð on twâ. ælc stæf hæfð þrêo ðing: NOMEN, FIGVRA, POTESTAS, þæt is, **nama** and **hiw** and **miht**.

- ¹⁸ [l]itera *W* || boc *W*
¹⁹ untodelendlic *H*, -delenlic *W* || [tod.] *W*
¹ and eft *H*, e[ft]t *W* || st[efifeiʒen and] *W*
² stæfgefêgu] stæfgefegum *RU*
³ untodælendlice *H*, unto[delenliche] *W* || forþon *R*
⁴ haue[þ þreo] *W* || þincg *R*, ing (zu þing von neuerer hand) mit nomen als ein wort *h*

nama, hû hê gehâten byð: *a, b, c*. hiw, hû hê gesceapen byð. miht, hwæt hê mæge betwux ôðrum stafum. sôðlīce on lêdenspræce synd þrêo and twentig stafa: *a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, x, y, z*. of ðâm syndon fīf VOCALES, þæt synd **clypjendlīce**: *a, e, i, o, u*. ðās fīf stafas ætêowjað heora naman þurh hî sylfe and bûtan ðâm stafum ne mæg nân word bêon

âwriten, and for ðî hî synd QVINQVE VOCALES gehâtene.

- ⁶ h[u he] W || (he) R
⁷ hwæt] hu H || m[awe be]twux W || mage DFHhR, maga T || betwux RT
⁸ lædenspræce h || [b]eoþ W || twe[ntig st.] W
⁹ [z] W
¹⁰ beoþ W || [f. uoca]les W || beoþ W || clypigenlice h, cleopiendlic W
¹¹ [st]aues sch[ea]weþ [hore na]me W
^{11. 12} þurhi T, þurh ham W || buton HRT || ðan O
^{12. 13} [beon a]writen W || beoþ W

tô ðisum is genumen se grêcisca y for intingan grêciscra namena, and se ylca y is on engliscum gewritum swîðe gewunelîc. ealle ðâ ôðre stafas syndon gehâtene CONSONANTES, þæt is, **samod swêgende**; forðan ðe hî swêgaþ mid ðâm fîf clypjendlîcum. ðonne bêoð gyt of þâm samod swêgendum sume SEMIVOCALES, þæt synd **healfclypjende**; sume syndon MVTAE, þæt synd **dumbe**.

- ¹⁴ þ[issen is] W || þysum zu þyssum a. hd. F
¹⁴ for bis ¹⁵ y f. O || intinga R, darüber causa a. hd. F || greciscera H
¹⁵ namana T || [and þe ilke] W || (en)gliscum 1. corr.? F || gewritum] gereorde O || swiðe f. H
¹⁶ be[oþ iho]tene W || sindo(n) D
¹⁷ ðe] þet? W || swêgeð T
¹⁸ m[id þen] W || fif f. H || clypiendum T, dahinter. i. F
¹⁹ samod von ders. hand kleiner am rande O || [sweindum] W || [þet] W || beoþ W
²⁰ [beoþ mute] W || : mutę D || beoð W || dumbę R

SEMIVOCALES syndon seofan: *f, l, m, n, r, s, x*. þâs syndon healfclypjende gecîgede, forðan ðe hî nabbað fulle clypunge, swâswâ ðâ QVINQVE VOCALES. and þâ syx ongynnað of ðâm stæfe *e* and geendjað on him sylfum. *x* âna ongynð of þâm stæfe *i* æfter ûðwitena tæcinge.

- ¹ semiuocales zum teil weg H || [beo]ð W || seofon HRTU, VII W || [f, l] W || f wegradiert und von ders. hand ü. d. z. hinter x gesetzt H || [r— ⁴ suluen] W
² forþon U
³ (ða) h
⁴ ongynnað f. DH || ongynnað bis ⁵ f. T || of] damit beginnt J, on DH || geendaþ J || on] of O

⁵ of] on R || stæfa U || philophi(!) ü. uðw. dsb. hd., wie ¹⁴ F || tæcunge DFHhJRU ||
^{5.6} [tæc]h.—opre] W

þâ ôðre nigon CONSONANTES synd gecwedene MVTAE, þæt synd **dumbe**. hî ne synd nâ mid ealle dumbe, ac hî habbað lytle clypunge. þâ synd: *b, c, d, g, h, k, p, q, t*. þâs ongyrnað of him sylfum and geendjað on ðâm clypjendlîcum stafum. *b, c, d, g, p, t* geendjað on *e. h* and *k* geendjað on *a* æfter rihte. *q* geendað on *u. z êac*, se grêcisca stæf, geendað on *a*.

⁶ IX W || *letztes s in consonantes auf r. 1. corr. h* || beoð W

⁷ beoð (*beidemal*) W, send (*d. 2. m.*) J || [na (*oder nout?*) m]id W

⁸ beð W || *k wegradiert H* || [p q t þ]eos W || *q auf r. 1. corr.? h* || *t h, über der zeile nachgetragen (corr. F) FR, f. DHJOU*

⁹ ong.] sindan onginnende H || endeð W || on] of O

¹⁰ sta[uen b c] W || endeð W || h] ha J

¹¹ *k aus b D, aus i 1. corr.? h, b H* || endeð W || æfter r. *f. W* || endeð W, geendiað (*i radiert R*) FRU || (on) R

¹² [greekische st]ef W || geend:að (*i rad.*) FR, endeð W

se stæf is genumen

of Grêcum tô lêdenspræce for grêciscum wordum. *i* and *u* bêoð âwende tô CONSONANTES, gif hî bêoð tôgædere gesette oððe mid ôðrum swêgendlîcum. gyf ðû cwyst nû *iudex*, þonne byð se *i* CONSONANS. gif ðû cwest *uir*, þonne bið se *u* CONSONANS. *ianua*, hêr is se *i* CONSONANS.

¹³ lædenspræce *h*, ledene speche W || [greekisch]e W

¹⁴ hî] heo D

^{14.15} to ge[dere ise]tt[e] W

¹⁵ sweȝenlicum W || cwest U, cwypst JH, cweðst DFh, cwæðst R

¹⁶ [þe i conson]ans W || cwypst HJR, cwyðst Dh, cweðst F

¹⁷ se vor i *f. O* || [i consonans] W

uatis, hêr is se *u* CONSONANS. ðâs twegen stafas habbað mâran mihte, þonne wê hêr secgan wyllað. êac wê mihton be eallum þâm ôðrum stafum menigfealdlîce spreca, gif hit on englisc gedafenlîc wære.

- 18 (is) *J* || *a* in consonans *a. r. 1. corr.?* *h* || two *W*
 19 [mihte þ]eonne *W*
 1 mihtan *h* || þâm *f. OU* || mænigf- *FR*, mænif- *H*, manigf- *J*, [moniuo]ldliche *W*
 2 gedafenlice *F*, idauendlic *W*

5¹⁷ ... clypiendum *T*, dahinter. i. *F*
 printed as shown: error for "dahinter i." or ".i."?

DE SILLABA.

- 3 überschrift *f. W* || syllaba *DFHhR*

SYLLABA is stæfgefêg on ânre orðunge geendod. *a domo fram hûse*: hêr is se *a* for ânum stæfgefêge. *ab homine fram ðâm menn*: hêr is se *ab* ân stæfgefêg. hwîlon byð þæt stæfgefêg on ânum stæfe, hwîlon on twâm, swâswâ wê ær sâedon; hwîlon on þrîm stafum: *arx wîghûs*; hwîlon on fêowor: *pars dæ̅l*; hwîlon on fîf: *stans standende*; hwîlon on syx: *stirps stybb* oððe *mæ̅gð*.

- 4 kein absatz *h* || [s. is ste]fiueih on ea[ne?] eðmunge iended *W* || sillaba *J* || ordunge *J*
 5 die übersetzung überall regelmässig über dem lat. *R* || þe [a for o.] stefiueih *W* || for] fram *J* || (h)omine *H*
 6 from monne *W* || an stæfgefêh *R*, an stæfgefêge *U*, on ânum stæfgefêge *J*
 7 hwilun *U*, [oþer hwul]e *W* || þæt *f. O* || staf- *U*, -gefêh *R* || on a. st. *f. DH* || stafe *h* || hw.] oþer hwule *W*
 8 s. s. we ær s. *f. W* || oþer hule *W* || on] in *R* || [pr. stau]es *W* || stafon *O*
 9 [arx] wihus *W* || feower *DFHhJRU*, IIII (*darüber* or *gl.*) *W* || on *f. Fh*
 10 fîf staues *W* || [standend]e *W* || styrps *DHhORU*
 10. 11 ü. in d. z. *R*

DE DIPTONGIS.

¹² überschr. f. W || de f. F || dypt- DFHRU

DYPTONGVS is twýfeald swêg oððe twýfeald stæfgefêg,
and ðâra synd fêowor: ân on *ae: musae, poetae*; on þisum
namum synd ðâ twegen stafas *a* and *e* tô ânre dyptongon
getealde. ôðer dyptongon ys *au: aurum gold*;
þridda *eu: eurus sūðêasterne wind*; fêorða ys *oe:*
poena wîte, foenum gærs oððe *strêow*. ne sprece
wê hêr nâ mâre be ðisum.

¹³ ð W || is twe- U

¹⁴ ðæra (þ-) DFHhRU, þær J, þer W || beoþ W || feower DFHhJRU, IIII (darüber or gl.) W || an zu
au U || on] :n (o ursprünglich rot) O, zu eu U || [e mus]e W || æ O, e, dem eine spätere hand o
vorgesetzt hat, U || muse zu mus(a)ę v. a. hd. F || poeta J || þisum FJ

¹⁵ beoþ W || twygen J || e] u W || diptongon J, ð W

¹ dypto(n)gon U, diptonge (?) W || au] a and u W

² þridde? H, aber bis auf spuren des ersten und der beiden letzten buchstaben weggerissen ||
eârus J || s. w. in d. z. R, sup[easterne wi]nd W || feorþe J, se f(e)orða D, se feorðe H

³ fçenum (correctur rot) O || g. o. st. in d. z. R, gers ł heih ł strau W || oþþre U || str(e)aw J

⁴ wê] ic J || þisum J

³ fçenum (correctur rot) O
printed text has small c for expected o

PRAEFATIO DE PARTIBVS ORATIONIS.

⁵ *überschrift f. UW*

PARTES ORATIONIS SVNT OCTO **eahta dāelas synd lēdensprāece:**

NOMEN, PRONOMEN, VERBVM, ADVERBIVM, PARTICIPIVM,
CONIVNCTIO, PRAEPOSITIO, INTERIECTIO. NOMEN IS **nama**, mid
ðām wê nemnað ealle ðing ægðer gē synderlīce gē gemānelīce.

⁶ *hier beginnt wider T || [p. oration]is W || orationes HO || VIII (darüber to gl.) W || eahta d. s. l. in d. z. R || æhta T, hehte W || dæles J || beoð W*

⁷ *[aduerbium p]ar[ti]cipium W*

⁸ *mid—⁹ þing auf r. D*

⁹ *[þen we nemn]ed W || næmnað H || þingc J || æ. gē] † W || senderlice J, dahinter i. singulariter W || gē] † W || mænelice DHU, darüber communiter W*

synderlīce be âgenum naman: *Eadgarus, Aðelwoldus*;
gemānelīce: *rex cyning, episcopus bisceop*. PRONOMEN
IS **ðæs naman speljend**, sê spelað þone naman,
þæt ðû ne ðurfe tuwa hine nemnan. gif ðû cwest nû:
hwâ lārde ðê?, þonne cweðe ic: **Dûnstân**.

¹⁰ *[synd.—30¹⁵ þe] endeþ W || sender- J || nam(an) R || proprium nomen über eadgarus gl. U*

¹¹ *apellatur ü. rex gl. U || kyning Fh, kynig R*

¹² *pronomen] m durch ein loch verloren J, omen auf r. (v. a. hd.?) F || þonne J || nama J*

¹³ *tuwa] tua J, tûa T || næmnan DH || cweðst FhT, cwyðst H, cwyþst DJR*

¹⁴ *dustan U*

hwâ hādode ðê? hē mē hādode: þonne stent se **hē** on
his naman stede and spelað hine. eft, gif ðû âxast:
quis hoc fecit? hwâ dyde ðis?, þonne cwest ðû: *ego*
hoc feci ic dyde ðis: þonne stent se **ic** on ðînes naman

stede; *tu ðû; ille sê*. VERBVM is **word**, and word getâcnað weorc oððe ðrôwunge oððe gepafunge. weorc byð, þonne ðû cwest: **aro ic erige; uerbero ic swinge**.

¹⁵ stænt *J*

¹⁶ s(t)ede *H* || ax(a)st 1. corr. *h*

¹⁷ feci(t) *aus fecid 1. corr.? h* || cweðstu *D* || cwyst *HR*, cweðst *T*, cwyðst *F*, cwyþst *hJ*

¹ feci: (t *rad.*) *J* || dede *J* || stent *am rande nachgetr. D*, stænt *J*

² u von uerbum *auf rasur O* || is word *über uerbum R* || getâcnað] is *H*

³ weorc oððe *auf r. D* || þrowung *J*

⁴ cwyst *T*, cweþst *R*, cweðst *DFh*, cwyþst *HJ* || :erige (h *rad.?*) *F*, erie::: *h* || swincge *h*

þrôwung byð, þonne ðû cwyst: **uerberor ic eom beswungen; ligor ic eom gebunden**. geðafung byþ, ðonne ðû cwyst: **amor ic eom gelufod; doceor ic eom gelæred**. ADVERBIVM is **wordes gefêra**, forðan ðe hê næfð nâne fulfremednysse, bûton hê mid ðâm worde bêo. word gefylð his âgene getâcnunge mid fullum andgyte. þonne ðû cwyst: **scribo ic wrîte**, þonne byð ðær full andgyt. ADVERBIVM is **bene wel**.

⁵ cwyþst *HJR*, cwyðst *Dh* || —⁸ gel. ü. in d. z. *R*

⁶ gebundon *J*

⁷ cwyþst *JR*, cwyðst *DHh*

⁸ gefére *T*, fêra *J* || forðon *h*

⁹ -nesse *HJU* || butan *FTU*

¹⁰ gefelð *D*, gefelþ *H* || hagene *H*

¹¹ þonne—¹² andgyt *erst von moderner hand zugefügt U*

¹¹ cwyþst *HJR*, cwyðst *Dh*

¹² þar *T*

hêr nys nâ ful andgyt, bûton ðû cweðe word ðâr tô: **bene scribo wel ic wrîte; bene scribis wel ðû wrîtst; bene scribit wel hê wrît**; ET PLVRALITER **and menigfealdlice: male legimus yfele wê rædað; melius legitis bet gê rædað; optime legunt sêlost hî rædað**; ET CETERA. PARTICIPIVM ys **dæ̅l nimend**. hê nymð ânne dæ̅l of naman and ôðerne of worde. of naman hê nymð

CASVS, þæt is, **declinunge**, and of worde hê nymð tîde and getâcnunge. of him bâm hê nymð getel and hiw.

- ¹³ nan *U* || butan *T* || (ðu) *J* || cwyþe *DH* || þær *DFHhJRTU*
¹⁴ scrybo *R* || wrîts *T*
¹⁵ scribit *aus* scribid? *h* || et] æ *F* || p(t)r *H* || mænig- *HJRU*, mænif(e)aldlice *T*
¹⁶ el von yfele *durch ein loch weg* *J* || rædeþ *J* || legimus *J*
¹⁷ be(t) *D* || gê] we *JU* || rædeþ *J* || obtime *TU* || sælost *T*, seldost *U*, lelost *H* || rædeþ *J*
¹⁸ nimende *J*, nymende *U* || ænne *DFHhJR*
²⁰ nimð *fast ganz weg* *H*
²¹ getacnuncge *J* || getæl *FT*, davor *rasur von etwa 5 buchst. F*

amans lufjende cymð of ðâm worde **amo ic lufige**:

þonne nymð hê of ðâm naman him ealle ðâ syx CASVS:

NOMINATIVVM, GENITIVVM, DATIVVM, ACCVSSATIVVM, VOCATIVVM, ABLATIVVM; ET PLVRALITER **and menigfealdlice**. ðes PARTICIPIVM is ðrêora cynna: **hic amans uir þes lufjenda wer; haec amans femina þis lufjende wîf; hoc amans mancipium þes lufjenda þeowa man**; ET CETERA.

- ¹ amans *auf r. D* ||
² þon (*wahrscheinlich wurde die abkürzung für ne beim wegradieren dessen, was statt amans geschrieben war, mit getilgt*) *D*
³ nominat(iu)um *a. hd. F* || accusatiuum *RU*, acussatiuum *F*, acusatiuum *DHhT*
⁴ ablatiu(u)m *a. hd. F* || a. m. *in d. z. R* || mænig- *JR*, mæni(g)- *H*
⁶ lufienda *J*

CONIUNCTIO is **geðeodnys** oððe **fêging**. þes dǣl ne mæg nâht þurh hine sylfne, ac hê gefêgð tîgædere ǣgðer gê naman gê word. gif ðû befrinst: *quis equitat in ciuitatem? hwâ rît intô ðâm port?*, ðonne cweð hê: *rex et episcopus se cyningc and se bisceop. se et, þæt is, and, 7, is CONIUNCTIO: ego et tu ic and ðû*. word hê gefêgð þus: *stat et loquitur hê stent and sprycð*; ET CETERA. PRAEPOSITIO is **foresetnyss**.

- ⁸ -nes *HJ* || feginçg *DF*, fegung *J*, gefeginçg *hR* || ðæs *J*, þæs *U*
⁹ selfne *DH* || zweites *g in gefegð auf r. R*
¹⁰ ascast *über befrinst 1. gl. F* || :equitat (*s rad.*) *H*

- 11 in] hi O || ciuitate O || þan U, þan(e) D, þane H || porte U || cwyð U, cw̄ J
 12—17 ü. in d. z. R || cyning DFHJRTU, kyning h
 13 7 f. (rasur R) DHhR
 14 (ge)fegð R, gefehð J || stent: (s nachträglich) D
 15 sprecð (-þ) DFHhJRTU || über r von cetera ein u von anderer hand? O || erstes p von
 praepositio auf rasur O || -nes HJ

sê byð geðêod naman and worde and stent æfre on forewardan. *ab illo homine fram ðâm men:* hêr is se *ab* PRAEPOSITIO. *apud regem sum ic eom mid ðâm cyninge:* hêr is se *apud* PRAEPOSITIO. *ad regem equito ic rîde tô cyninge,* ET CETERA. INTERIECTIO is **betwuxâworpennyss.** se dǣl lið betwux ôðrum wordum and geswutelað þæs môdes styrunge. *heu* geswutelað môdes sârnyse: *heu mihi wâmmê.* *pape* geswutelað wundrunge, *atat* geswutelað ôgan, *racha* geswutelað æbylignysse, ET CETERA. witodlice on ðisum eahta dǣlum is eal lêdenspræc belocen, and ðæt englisc geðwærlæcð tô eallum ðâm dǣlum, swâswâ wê nû sceortlice trahtnodon.

- 16 nama U || and ste zwischen worde und and rad. h || on f. J
 17 forewærdan J, forewearðan h
 18 aput HJOT
 19 cynincge R, cyngce H, cyngce D || aput OT
 20 cynincge R, cyngce DHTU, cynncge Fh
 erstes i von interiectio auf rasur O || betwux- R
 1 -pennesnys H, —yss: F || ligð F, bið J, byð O || betweox T || vor and r. von etwa 10
 buchstaben R
 2 h. getacnaþ m. J
 3 sar:nisse U, -nesse HJR || wâ me H, wa me J || r in wundrunge in folge eines loches fast ganz
 verschwunden O
 4 ôg. r. gesw. f. H
 5 -nesse HJU || þyssum T
 6 ealle T || am rande vach. getácnað bism:runge. pro dolor wál̄la von späterer hand F || -spræce J
 || belocon F || ænglisc D || geþwærlæhð (-þ h) FhR, gehwærlæcð TU
 7 trahtnodan R, trahtnonodon U

on ðisum eahta dǣlum synd ðâ mǣstan and ðâ mihtigostan
 NOMEN ET VERBVM, þæt is, **nama and word.** mid

ðâm naman wê nemnað ealle ðing and mid ðâm worde
wê sprecað be eallum ðingum. sume naman synd PRIMITIVA,
þæt synd **frumcennede** oððe **fyrmyste**, swâswâ
ys *scola* on englisc **scôl**, *mons* **dûn**, *ciuitas* **ceaster**.

⁸ ðyssum twam d. T || mihtigoston h

⁹ þæt—word gl. R

¹⁰ nemniap J || ðâm f. O || worde aus wordum T

¹¹ wê] be U || nama U || send J

¹² fyrmeste DHhT, fyrmysta J

¹³ is scôl on englisc mons H || scola f. D, primitiua darüber gl. U || on e. scol in d. z. R || ceastre J

sume synd DIRIVATIVA, þæt synd, ðâ ðe cumað of ôðrum
namum: *scolasticus* **sê ðe on scôle ys**, *montanus* **dûnlendisc**,
ciuis **ceastergewara**. sume synd âgene
naman, swâswâ is **Êadgâr**, **Dûnstân**; sume gemænelice:
cyning, **bisceop**, *homo* **man**. sume synd INCORPORALIA,
þæt is, **unlîchamlîce**, swâswâ is *angelus*
engel, *Michael*, *Gabriel*, *Raphael*. sume synd OMONIMA,
ID SVNT VNIVOCA, ðâ getâcnjað mâ þinga mid ânre clypunge:
acies **egc** oððe **se ord on here** oððe **scearp**
gesihð; *aries* byð **ram betwux sceâpum** and **ram**
tô wealgeweorc and *aries* ys ân ðâra twelf tâcna.

¹⁴ diritiua H || ðe] ða T || of (o)þrum corr. vom rubr. J; of ganz, oþrum zum teil weg H

¹⁵ naman J || —¹⁶ ü. in d. z. R || sceole U

¹⁶ -geware J, gewaran U

¹⁷ proprium nomen ü. eadgar gl. U || sume synd JT || gemæniglice H, mænelice J

¹⁸ kynincg R, kyning DFHh || n in synd durch einen riss oder beim zusammenkleben desselben
zum teil verschwunden F (vgl. 13⁶)

¹⁹ —lic(e) 1. corr. h || is f. J

¹ encgel Fh, æncgel R || michahel hR || gabrihel raphahel h || onónima J, onomina (darüber
equiuoca gl.) U

² ðâ] þ U

^{3—5} ü. in d. z. R

³ egc alle ausser O || se ord] sword FU

⁴ ramn U || -twyx J, -tweox U || oþrum sceapum H

⁵ ðæra (p-) DFHhJ

sume synd SINONIMA, ID SVNT PLVRIVOCA, ðâ getâcnjað ân ðing mid menigfealdre clypunge, swâswâ ys *ensis* **swurd**, *gladius* **swurd**, *mucro* **swurd**; *terra* **eorðe**, *tellus* **eorðe**. sume synd ADIECTIVA, þæt synd, ðâ ðe bêoð geihte tô ôðrum namum and getâcnjað oððe herunge oððe tâl: *iustus* **rihtwîs**, *iniustus* **unrihtwîs**, *bonus homo* **gôd man**, *malus homo* **yfel mann**. sume synd ACCIDENTIA, þæt synt **gelimplîce**, þe gelimpað ânum gehwylcum: *niger coruus* **blac hrem**, *profundum mare* **dêop sâe**, *prudens* **snoter**, *albus* **hwît**, *longus* **lang**, *breuis* **sceort**. sume syndon AD ALIQUID DICTA, ðâ synd **gecwedene tô sumum þinge** and ne magon bêon gecwedene bûton ðâm ðinge: *filius* **sunu**, *seruus* **ðêowa**.

⁶ sinomina FH, synonyma U || sund H

⁷ þincg HJ || mænig- HJRU, manig- T || clypung J

⁸ am rande humus eorðe (eorðe als gl.) von anderer hand mit verweisung auf die stelle vor tellus R

⁹ hinter dem zweiten eorðe steht stagnum tin stagnum mere hJ || þæt send J || ðe] þæ J

¹⁰ geehte (doch das zweite e aus i?) F || namum aus naman R || erstes oððe f. T

¹¹ tâle U, tæel T

¹³ erstes a in accidentia aus o R, darüber epiteton gl. U || sind (-y-) DFHhJRTU || gegelimplice (das erste ge durchstrichen) U || to ânum J

¹⁴ c in blac aus e. a. D || hræm HR, hremn FT, hræfen J

¹⁵ snotor J || long F

¹⁶ synd] send J

¹⁷ tô bis ¹⁸ gecwedene f. J

¹⁷ magen H

¹⁸ butan hJ || to ðam O || þincge F, ðincge h || suna HT

þonne ðû cwest **sunu**, þonne byð se **fæder** þær tô understanden and se **hlâford** tô þâm **ðêowan**. sume syndon forneân þisum gelîce: *dies* **dæg**, *nox* **niht**; *dexter* **swiðra**, *sinister* **wynstra**; *calor* **hætu**, *frigus* **cýle**. sume syndon GENTILIA, þâ getâcnjaþ, hwylcere þêode hê sîg: *graecus* **grêcisc**, *anglus* **englisc**.

¹⁹ cwyst TU, cweðst DFh, cweþst R, cwyþst HJ

- ²¹ sendon *J*, synd *R* || forneah *J*
¹ wenstra *J* || calor *aus color DF* || hæte *U*
² synd *U* || gentil::ia *U*, ge(n)- *F* || þe *J* || hê] hig *U*
³ grêcisc] greco *J* || ænglisc *HR*

sume synd PATRIAE,
þâ geswuteljað þæs mannes êþel: *romanus rômanisc*,
lundoniensis lundenisc, *wiltuniensis wiltûnisc*. sume
synd INTERROGATIVA, þæt synd **âxjendlîce**: *quis hwâ*,
qualis hwylc, *quantus hû micel*, *quot hû fela*, *quotus*
hwylces geteles on endebyrdnysse, se forma oððe
se ôðer. sume synd COLLECTIVA, þâ getâcnjað on ânfealdum
getele mycele meniu: *populus folc*: menig mann
byð on folce; *exercitus here*, *legio îored*, *congregatio*
gegaderung.

- synd *aus sind O* || patrige *T*
⁴ þâ gesw.] þ sendon þa swutelunge *J* || æþel *J*
⁵ wiltoniensis *J*
⁶ send *das zweite mal J* || axiendlic *J* || i von *quis durch einen riss oder beim zusammenkleben*
desselben fast ganz verschwunden F (vgl. 11¹⁸)
⁷ feala *F* || *quotus am rande nachgetragen R*
⁸ hwylces *usw. in d. z. R* || getæles *T* || endeberdnysse *D*, -nesse *HJT*
⁹ :oþer (f *rad.*) *J* || syndon *T*
¹⁰ getæle *T* || *mycele bis auf die spitzen einiger buchst. weg H* || mæniu *FJ*, menigo *T* || folc *in d.*
z. R || mænig *FHJU*
¹¹ eored *DHT*, eorod *FhJR*
¹² gegaderunge *HU*

sume synd DIVIDVA, þâ getâcnjað tôdâl
mid edlesendre spræce: *uterque heora ægðer*, *quisque*
gehwâ, *singuli ænlîpige*, *bini getwinne* oððe **twýfealde**,
terni ðrýfealde, *deni týnfealde*, *uiceni twentigfealde*,
triceni þrittigfealde, *centeni hundfealde*.

- ¹³ edle:sendre *F*, álesendre *J* || *uterque he (von heora) auf r. U*
¹⁴ ge(h)wa *F* || ænlîpie *JU* || getwinne—¹⁶ ü. *in d. z. R* || oððe *aus oððæt F* || twefalde *U*
¹⁵ i von *deni auf rasur O* || ten- *J*, tyn- *aus tin- a. hd.? F*

¹⁶ þritig- *hRU*, þritti- *J*; -(fealde) *U* || hundteontigfealde *H*

sume synd *ORDINALIA*, þâ geswuteljað endebyrdnysse:
primus fyrmest, secundus ôðer, tertius ðridda; *ET*
CETERA. sume syndon *NVMERALIA*, þâ geswuteljað getel:
unus ân, duo twegen, tres ðrý; *ET CETERA*. sume
syndon *FACTICIA*, þâ synd geworhte æfter gelîcnysse âgenes
swêges: *tintinnabulum belle, turtur turtle, clangor*
cym, bos oxa, grus cran. sume synd *GENERALIA*, þæt
synd **gemânelîce**: *animal nýten*: *animal* is ælc ðingc,
ðe orðað; *arbor* ælces cynnes **trêow**, *gemma* ælces cynnes
gymstân.

¹⁷ syndon *FHJR*, sindon *Dh* || endeberd- *D*, -nesse *HJT*

¹⁸ ferrest *D* || þridde *J*

¹⁹ numeralia *bis* 14¹ syndon *f. T* || numera::lia *R* || getæl *F*

²⁰ *r. von etwa 8 buchst. nach* sume *R*

¹ facticia *zu* factitia *U* || synd] -don *J*, sindon *h* || gewrohte *J* || -nesse *HJU*

² tintinnabolum (*zu* -bulum *gebessert h*) *Oh*, tintinabulum *H* || turle *J*

⁴⁻⁶ *ü. in d. z. R*

⁴ þingc *R*, ðing *oder* þing *d. übr. ausser O*

⁵ *arbor bis* ⁸ orðað *f. T*

sume syndon *SPECIALIA*, þæt synd **synderlîce**,
þâ ðe bêoð tôðælede fram þâm gemânelîcum.
animal is ælc ðing, ðe orðað: ðonne is synderlîce *homo*
man, equus hors, ouis scêp. gemânelîce *arbor* **trêow**;
synderlîce *uitis* **wîntrêow, laurus lawerbêam, corilus**
hæsel, abies æps, quercus âc, malus apuldre. gemânelîce
gemma **gimstân**; synderlîce *cristallum, topazius,*
berillus. sume syndon *ABSOLVTIVAE*, þæt synd **ungebundene**,
þâ ne behôfjað nânre tîginge ôðres naman:
deus **god, ratio gesceâd, mens môd**.

⁶ synd] sindon *H, f. O* || sender- *J*

⁸ *is usw. in d. z. R* || syndor- *J*

⁹ sceap *R* || treow *in d. z. R*

¹⁰ lauwerbeam *JT*, laurbeam *DFHhRU*

- ¹¹ hæsyl *U* || æbs *RU* || apeltréo *T*
¹² gymmstan *in d. z. R* || sender- *J* || *aus* topozius 1. *corr. h*; topizius *O*, -acius *U*, -atius *JT*, *z auf*
r. F
¹³ synd *J* || absolutife *T* || send *J*, sindun *h* || ungebundenne *T*, unbundene *H*, gebundene *h*
¹⁴ þâ ne] þonne *J* || tigin(c)ge *DFhR*, tÿgincge *T*, tigin(c)ge *H*, tintincge *J* || mannes *vor* naman
getilgt R
¹⁵ mens] mons *J*

sume syndon TEMPORALIA, þæt synd **tîdlîce**, þâ ætêowjað
tîman: **annus geâr**, **mensis mônoð**, **ebdomada wucu**,
dies dæg. sume syndon LOCALIA, þæt synd **stôwlîce**,
þâ geswuteljað gehendnysse oððe ungehendnysse: *propinquus*
gehende oððe **mæg**, *longinquus* **fyrten**, *proximus*
neâxð, *medioximus* **midlen**. sume syndon PATRONOMICA,
þæt synd **fæderlîce** naman, æfter grêciscum
þêawe, ac sêo lêdenspræc næfð þâ naman. hî synd
swâ ðêah on engliscre spræce: **Penda** and of ðâm
Pending and **Pendingas**, **Cwicelm** and of ðâm
Cwicelmingas and fela ôðre.

- ¹⁶ sendon temp. *J* || þâ] þe *J* || æt(e)ow- *J*, atiwiað *H*
¹⁷ monað (-þ) *FHhJRTU* || wuca *T*
¹⁸ sendon *beidemal J*
¹⁹ -nesse *beidemal HJ*
²⁰ g. o. m. *in d. z. R* || ferlen *J*
²¹ neahst *JU*, next *FhR*, nyxt *D*, nyhst *T*, *nur st zum teil erhalten H* || midlend *U* || sendon *J*
¹ þeawum *U* || læden- *F*, -spræce *U* || send *J*
² englescere *H*
³ pendingc *R*, pendinge *U*, pending:: (as *rad.*) *H* || pe(n)dingas *U* || of ðâm *f. J*
⁴ cwec- *U*, clyc- *J* || feala *F* || oðræ *T*

sume synd POSSESSIVA,
þæt synd **geâgnigendlîce**, þâ geswuteljað þâ þing,
þê bêoð geâgnode: *regius honor* **cynelîc wurðmynt**;
pater **fæder**, *paternus* **fæderlîc**; *mater* **môdor**, *maternus*
môdorlîc; *frater* **brôðor**, *fraternus* **brôðorlîc**.
of ôðrum antimbre *ferrum* **îsen**, *ferreus* **îsen**; *aurum*
gold, *aureus* **gylden**; *argentum* **seolfor**, *argenteus*

**sylfren; stagnum tin, stagneus tinen; aes bræs oððe
 âr, aeneus bræsen oþþe æren; plumbum lêad, plumbeus
 lêaden; uitrum glæs, uitreus glæsen; lapis stân,
 lapideus stænen; lignum trêow, ligneus trêowen; ET
 CETERA.**

syndon J || possessiua FRU

⁵ send J || geagniend(lice) (agnie *auf r.*) h, geahniendlice DHT, geahnigendlice J || þingc U,
 ðincg H

⁶ beð D || geahnode HJTU || reg(i)us O || kynelic H || wur(ð)mynt O, wurþment J

⁷ feder T || u in paternus *durch wurmstich weg* F || moder HJTU

⁸ moder- DHhRU, lic: D || broðer TU || broðer- FhRT

⁹ fe(rrum) (rrum *von anderer hand über radiertem ssum*) O || ferreus isene JT

¹⁰ gelden J || argent:um R || seolfer HJTU

¹¹ sylfrin U, seolfren JT || aes—¹² æren ü. *in d. z. R*

¹³ ueire über glæs *von späterer hand* F

¹⁴ lap(id)eus U || ligneum treowon lignum treow J

sume hî synd COMPARATIVA, þæt synd **wiðmetenlîce**,
 þâ geswuteljað mârān oððe beteran: *maior*
mâre, melior betere. sume synd SUPERLATIVA, þæt
 synd **oferstîgendlîce**, þâ geswuteljað ðâ mæstan
 and ðâ betstan: *maximus se mæsta, optimus se sêlostā.*

¹⁵ þæt is J

¹⁷ meliorum O || zweites e in betere *auf rad.* r H || syndon J || superlatiu:a F

¹⁹ (and ða b.) F || betsan U || obtimus JU || selesta hT, sælostā J

POSITIVVS is se forma stæpe: *iustus rihtwîs.*

COMPARATIVVS ys se ôðer stæpe: *iustior rihtwîsre.*

SVPERLATIVVS is se ðridda stæpe: *iustissimus ealra rihtwîsost.*

²⁰ aus positius *and. hand* O, possi- R || stepe F || rihtwis *in d. z. R*

²¹ compositius U || stepe F || *erstes i von iustior auf r.* O || rihtwisra J, rihtwisere U, ri(h)wîsre
 (corr. rot) T

¹ superlatiu(u)s a. *hd.* F, super(l)a- h, -uas J || stepe F

bonus gôd, melior betere, optimus sêlost;
malus yfel, peior wyrse, pessimus ealra wyrst; magnus
mycel, maior mâre, maximus mæst; paruus lytel,

minor læsse, minimus læst; facilis êaðelíc, faciliior êaðre, facillimus ealra êaðost; difficilis earfoðe, difficilior earfoðre, difficillimus ealra earfoðust; gracilis smæl, gracilior smælre, gracillimus ealra smælst; humilis êadmôd, humilior êadmôdre; humillimus ealra êadmôdust; similis gelíc, similior gelícce, simillimus ealra gelícost; ealswâ dissimilis ungelíc; agilis hræd oððe glæd, agilior hræddre, agillimus ealra hradost.

² -wisest *T* || melius *J* || optimus *JU*

³ efel *D* || ealre *F*

⁴ ealra mæst *DH* || paruulus *F*

⁵ eapelice *J*

⁶ diffici:lis (1 rad.?) *F*

⁷ difficillior *U* || difficilimus *J* || earfoþost *JR*, earfoðost *aus -ust rot corr. T*, earfost *U*

⁸ smælra *U*, der erste strich von m aus e. a. *D*

⁹ eaðmod *DU* || eaðmodre *U*

¹⁰ -modost *DFHhJRT*, -modest *U* || geliccre *DHhR*

¹¹ geliccost *Fh*, geli(c)cost *U* || (ealswa) *H* || hinter ungelic folgt getilgtes similior *H*, dissimilior ungelicre dissimillimus ealra úngelícost *T*

¹² hræ(d)d *a. hd. O*, hrædd *H* || hræd oððe ârod oððe gl. *J* || hrædre *DhT*, hrædere *U*, verschwunden *H* (zum teil fehlt auch schon ior *H*)

¹³ hrædost *D*, hræddost *HJ*, hrædest *U*, hradost zu hrædost von and. hand? *F*

of eallum ðisum stæpum cumað

ADVERBIA: bene **wel**, melius **bet**, optime **sêlost (hê dêð)**;

facile **êaðelíce**, facilius **êaðelícior**, facillime **ealra**

êaðelícost (hê dêð); ET CETERA. sume naman synd

DIMINVTIVA, þæt synd **wanjendlíce**, þâ geswuteljað

wanunge, nâ wiðmetennyse: rex **cyning**, regulus **lytel**

cyning oððe **undercyning**; frater **brôðor**, fraterculus

lytel brôðor; puer **cild**, puerulus **lytel cild**; pater

fæder, paterculus **lytel fæder**; mater **môdor**, matercula

lytel môdor; mulier **wîf**, muliercula **lytel wîf**;

soror **swustor**, sororcula **lytel swustor**; opus **weorc**,

opusculum **lytel weorc**; corpus **líchama**, corpusculum

lytel líchama; ager **æcer**, agellus **lytel æcer**; liber

**bôc, libellus lytel bôc; homo mann, homunculus lytel
man and omuncio ET CETERA.**

- ¹⁴ obtime facit *J* || s. he d. *gl. R* || seldost *U*
¹⁵ facilius] -or *OT* || facillime facit *J* || ealra—dêð *gl. R* || ealre *H*
¹⁶ naman *f. H*, am rande nachgetragen *D*, auf *r. h* || si von sind auf *r. h*
¹⁷ þâ] þe *OU* || geswutelîæð *T*
¹⁸ -nesse *HJ* || kyning *FHhR*, cyng *T*
^{18. 19} l. k. o. u. in *d. z. R*
¹⁹ kyning *HR*, cyng *J* || underkyning *HR* || faterculus *F*
²⁰ puerculus *T*
²¹ moder *T*
¹ moder *T*
² hier und im folgenden bis z. ⁶ fehlt die englische übersetzung *T* || swuster *DHJR*, swyster *h* ||
sorurcula *H* || swuster *DHR*, swyster *h*
³ opusculum *aus -la R*
⁴ æter *das zweite mal F*
⁵ libellus *aus libellas 1. corr. h*
⁶ and om. *fehlt T* || omuncio *DHhOR*, omuntio *F*, homuntio *U*, homuncia *J*

gyt ðæ̅r is ân hiw DENOMINATIVVM
gecîged. DENOMINATIVVM is gecweden eal, þæt
of naman cymð, and on ðâm hiwe synd belocene PATRONOMICA
and POSSESSIVA and COMPARATIVA and SVPERLATIVA
and DIMINVTIVA and manega ôðre naman tô êacan ðisum.

- gyt *aus gyf rot corr. T* || gyt *bis zum zweiten denominatium*] gyt þær wæs minantium *J* || w in
hyw *aus r F*
⁷ dinom- *beide mal U* || þæt þe *R*
⁸ of ðam n. *O* || naman :: *D* || on] *aus of H*, of *O* || beloce *O* || patronomita *J*
¹⁰ *erstes i in dim- auf r. F* || and—ðisum *f. T* || ôðre manega *J* || manega *U* || oþ:ra *R* || ecan *F* ||
ðison *H*, þissan *J*

bonus ys nama, þonne byð of ðâm bonitas gôdnys
DENOMINATIVVM of ðâm naman. eft *iustus rihtwîs, iustitia*
rihtwîsnys; socius gefêra, societas gefêrræden;
frater brôðor, fraternitas brôðorræden; uetus eald,
uetustas ealdnys; castus clæne, castitas clænnys;
sanctus hâlig, sanctitas hâlignys; uir wer, uirilis

werlíc; mulier wîf, muliebris wîflíc; puer cild, puerilis cildlíc; puella mǣden, puellaris mǣdenlíc; uirgo mǣden, uirginalis mǣdenlíc; caelum heofen, caelestis heofonlíc; terra eorðe, terrestris eorðlíc.

- ¹¹ ys—byð] and T || godnes J, f. T, dahinter rasur bis ans ende der zeile R
¹² denom.—naman f. T || dinom- U || iustus and T || die englische übersetzung bis ²⁰ f. T || iustitie J
¹³ -nes J || f in gefera aus r F || gefærrædene J, gefærædenne U
¹⁴ erstes r in broþor aus e. a. D || brôðer- DFHhR, -ræddyn U
¹⁵ ealdnes HJ || clænnes J, clænlic H
¹⁶ -nes J
¹⁸ mædæn F || mædencild h
¹⁹ uirgo bis mǣdenlíc f. h || uirgo mæden vor puella ¹⁸ J || heofon JR
²⁰ heofen- DFHhR || eorlic H

witodlîce ealle ðâ naman, þe of ôðrum namum cumað,
ealle hî synd DENOMINATIVA gecwedene, and ðâra ys forneân
ungerîm.

- ¹ witodlîce—³ ungerîm] et similia T || u in oðrum aus e? D || naman FR
² hi sind auf r. D || diminutiva U || þæra DFhJRU, ðæra H || i in is aus s D

[p. 9] ET PLVRALITER **and menigfealdlîce:**

text has **and menig-** / fealdlîce with unspaced text after line break

[p. 10] *stat et loquitur hê stent*

text has “hê **stent**” with unspaced “he”

[p. 15] þe bêoð geâgnode:

unexplained over-dot in original(s)

⁸ ⁹ ... æ. gê] † W ... gê] † W
text has “æ. gê]” without space both times

⁹ ¹⁵ ... et] æ
text has “et]æ” without space

¹⁰ ¹³ :
MS C: se & þæt is and is coniunctio
MS O: Se et þæt is and 7 is coniunctio

10¹⁵ ... praepositio *auf rasur* O
text has non-italic O

14¹⁷ monað (-þ)
text has "monað(þ)" without space: changed to agree with editor's usage
elsewhere

DE GENERIBVS.

⁴ *überschrift f. TU*

I. Æfter gecynde syndon twâ cyn on namum, MASCVLINVM and FEMININVM, þæt is, **werlîc** and **wîflîc**. werlîc cyn byð *hic uir* **þes wer**, wîflîc *haec femina* **þis wîf**. þâs twâ cyn synd gecyndelîce on mannum and on nÿtenum.

⁵ *kein absatz T || I f. HJOT || æfter g zum grössten teil weg H || naman R*

⁶ *erstes and f. U || ni von fem. ü. d. z. O || þ. is w. a. w. f. T || wærlîc beide mal h, weorlîc das erste mal J*

⁷ *kynn R || bit F ||*

^{7.8} *ü. f. T || (haec) F*

⁸ *ða twa J || (cynn) R*

II. Nû ys gecweden æfter cræfte gemæne cyn, þæt is, **ægðer gê werlîc gê wîflîc**: *hic et haec diues* **ðes and þeos welega**: *ægðer byð welig gê wer gê wîf*; *hic et haec heres* **þes and þeos yrfenuma**; ET CETERA.

¹⁰ *kein absatz DHhJRT || II f. OT || ge(cwe)den J*

¹¹ *erstes gê—20¹⁸ plÿme f. J (ein blatt) || þes—¹³ heres zw. den z. 4. corr. F*

^{11—13} *übers. f. T*

¹² *þe(o)s H*

¹³ *et] and (abgekürzt) R*

III. NEVTRVM is **nâðor cynn**, nê werlîces nê wîflîces, on cræftspræce, ac hit byð swâ ðeah oft on andgyte,

swâswâ ys *hoc mancipium ðes weal, hoc animal*
þis nÿten: ælc nÿten byð oððe hê oððe hêo. ac swâ
 ðêah ðis cyn gebyrað oftost tô nâðrum cynne, swâswâ ys
hoc uerbum þis word, hoc lumen þis lêoht. ys êac
 tô witenne, þæt hî bêoð oft ôðres cynnes on lêden
 and ôðres cynnes on englisc. wê cweðað on lêdyn *hic*
liber and on englisc **þêos bôc;** eft on lêden *haec mulier*
 and on englisc **ðis wîf,** nâ **ðêos;** eft on lêden
hoc iudicium and on englisc **ðes dôm,** nâ **ðis.**

¹⁴ kein absatz FHHRT, zweifelhaft D || III f. OT

¹⁵ on c.—andgyte f. T || (hit) R || of(t) F

^{16—17} ü. f. T

¹⁷ ælc—¹⁸ ys f. T

¹⁸ kynn h

¹⁹ ü. f. T || (eac) D

²⁰ witanne H, wytanne U || oft] of FU

²¹ and—englisc *auf r. h* || and f. OTU || oðeres T || engli(s)c r. corr. T || leden *alle ausser O*

¹ and f. T || ná þés *hinter boc* T || Øft O, oft U || on lêden f. T

² and o. e. *am rande nachgetr. D, f. T* || and ná T || on l. f. T

³ a. o. e. f. T || englisc *auf r. (davor l radiert, also aus leden?) D* || et cetera *nach ðis T*

III. Ys gyt ân cynn COMMVNE TRIVM GENERVM, þæt is,
gemænelíce þrêora cynna: *hic et haec et hoc sapiens*
þes and ðêos and ðis wîse, *hic sapiens rex þes wîsa*
cyning, *haec sapiens regina þêos wîse cwên,* *hoc*
sapiens mancipium þes wîsa weal. ealswâ *hic et haec*
et hoc felix þes and ðêos and þis gesælige ET CETERA.

⁴ kein absatz DFHHRT || IIII f. OTU || commune ys gyt an cynn trium O

^{4.5} þæt—cynna f. T

^{6—9} übers. f. T

⁶ w und s in wîse (v. a. hd.?) *auf r. F* || wîse DH

⁷ kyning DFHH || wîsa DH

⁸ weal: F || ealswâ] eft T

⁹ and þis f. O

V. Sum cyn is gecweden EPICENA, þæt is on lêden PROMISCVVA and on englisc **gemenged: *hic coruus ðes hremn***, swâ hwæðer swâ hit byð, swâ hê, swâ hêo; *hic miluus ðes glida*, æ̅gðer gê hê gê hêo; *haec aquila ðes earn*, æ̅gðer gê hê gê hêo. ealswâ *mustela wesle* ET CETERA.

¹⁰ kein absatz HRT, zweifelhaft DFh || quinta U, f. T || cyn:is (n rad.) h || epikena U, epicenon (on auf r.) O, epicinon F

¹¹ and f. U || gemæn- H, -ncged DFHT || (c)oruuus F || ðes—¹² byð swâ f. T

¹² hrem FhU, hræm DHR || hé and heo T || (swa) heo U

¹³ übers. f. T

¹³ ge heo (zu he h) ge he (zu heo h) DFhU || haec aquila—¹⁵ cetera f. T || über aquila þes 2. gl.? haec passer sperue F

¹⁴ hio H || über mustela vom 2. gl. **bele** (?) F

VI. Sume synd gecwedene DVBIII GENERIS, þæt is, **twýlíces cynnes**. hî bêoð gemêtte on bôcum hwîlon æfter werlîcum cynne, hwîlon æfter wîflîcum: *hic finis þes ende* and eft *haec finis*; *hic silex þes flint* and eft *haec silex*; *hic margo ðes ôfer* and eft *haec margo*; ET CETERA.

¹⁶ kein absatz FHhORT, zweifelhaft D || VI f. OT || gecwedene—²⁰ s. synd f. DH || þæt—¹⁸ wîflîcum f. T

¹⁷ twelices U || ge von gemette ü. d. z. O || hwilum R

¹⁸ hwilum R || swa swa is vor hic T

¹⁹ þ. e. f. T || erstes and f. OU || þ. f. and f. T

¹ ðes f. T || ouer gl. T || oððe url über ofer und þes url hinter hec margo am rande 2. gl. F || eft f. T

VII. Sume synd MOBILIA, þæt synd **âwendendlice**, forðan ðe hî bêoð âwende fram cynne tô cynne: *hic sanctus ðes hâlga*, *haec sancta þeos hâlige*, *hoc sanctum ðis hâlige*; ealswâ *iustus rihtwîs*, *iusta*, *iustum*; *bonus gôd*, *bona*, *bonum*; ET CETERA. *filius sunu*, *filia dohtor*.

- ³ kein absatz FhRT || VII f. OT
^{3.4} þæt—tô cynne f. T
⁴ awended- DHU || forþā R
⁴ swâ swâ is vor hic T
^{5—6} ü. f. T
⁶ ealswâ f. T || s von iusta von a. hd. O
⁷ bonus—¹³ môddrje f. T
⁷ suna R
⁸ dohter H

VIII. Sume synd MOBILIA, þæt synd **âwendendlice**, on gecynde and on getâcninge, nâ on stemne: *hic pater þes fæder, haec mater ðêos môdor; frater brôðor, soror swustor; patruus fædera, amita faðu; auunculus êam, matertera môddrje.*

- ⁹ kein absatz FHhR || VIII f. O, VII DH || awended- HU
¹¹ þes] þæs R || þeos nur z. t. erhalten H
¹² swuster DHhR || patru:us F
¹³ matertera f. DH, aus -re a. hd. O || moddrige HR

VIII. Oftost on trêowcynne bêoð ðâ trêowa getealde FEMININI GENERIS and se wæstm NEVTRI GENERIS: *haec pirus þêos pyrige, hoc pirum sêo peru; haec malus ðêos apuldre, hoc malum se æppel; haec prunus ðis plûmtrêow, hoc prunum sêo plýme.* ac hit ne bið swâ ðêah swâ be eallum trêowum: *haec buxus þis boxtrêow, hoc buxum forcorfen box.*

- ¹⁴ kein absatz DFHhR || IX R, f. OT, VIII DH || treowa alle
¹⁵ femini FO || generis: D || and—generis f. O || se aus se h || nutri U || pyrus U
^{16—20} ü. f. T
¹⁶ þeos] þeo DH || and hoc T
¹⁷ æpyl U || plunus O
¹⁸ plume R (gegen DFHhOU) || ac—¹⁹ trêowum f. T || mit ac setzt J wider ein || n(e) aus na h

19 *trewum J*

20 *boxum O, bixum U || forcoruen FhR*

Nomen:

Declinationes

Prima Declinatio

Secunda Declinatio

Tertia Declinatio

Plurale Genitivum

Quarta Declinatio

Quinta Declinatio

Numerus

Figura

INCIPIVNT QVINQVE DECLINATIONES NOMINVM.

^{1.2} uis quinque declinationum hic ostenditur *J*, de de(cli)nationibus *T* || qu(i)nque *D* || nomnum *O*

OMNIA NOMINA QVIBVS LATINA VTITVR ELOQVENTIA, QVINQVE
DECLINATIONIBVS INFLECTVNTVR **ealle naman, ðǣra**
ðe lēdenspræc brîcð, bêoð gebîgede on fîf declinungum.
sêo forme DECLINATIO, þæt is, sêo forme
declinung, macað hire GENITIVVM on *ae*: *huius poetae*
þises sceopes. sêo ôðer DECLINATIO geendað hire GENITIVVM
on langne *i*: *huius episcopi þises bisceopes.*

³ omnia *J* || latiua *H* || utitur *über getilgtem uatū F* || eloquia *H*

⁴ ealle—⁶ decl. *in d. z. R* || ealla *H* || þara *J*

⁵ (þe) *R* || -spræc: *hR*, -sprece *F* || gebégede *T* || of *JT*

⁶ I. seo *U* || se forma *J* || þæt—⁷ declinung *f. T* || se *HU* || forma *H*

⁷ geniti(u)m *O*, uum *auf r. F* || on *f. J*, *auf r. F*

⁸ þ. sc. *f. T* || þisses *J* || se(o) oðer *H*, seoðer *h*, se oðer *O*, se oþer *R*, II. se oþer *U*

⁹ iuum *in genitium auf r. F* || langne *auf r. h* || þ. b. *f. T* || þisses *J*

on langne *i*: *huius episcopi þises bisceopes.*
sêo ðridde DECLINATIO âwent hire GENITIVVM on scortne *is*:
huius regis þises cyninges. sêo fêorðe DECLINATIO
macað hire GENITIVVM on langne *us*: *huius exercitus þises*
heres. sêo fîfte DECLINATIO gebîgð hire GENITIVVM on *e*
and *i* tōdǣledlîce: *huius rei þises ðinges.*

¹⁰ III. seo *U* || ðridda *T* || awend *U* || sceortne *DFhRU*, sceortre *J*

¹¹ reges *J* || þ. c. *f. T* || þisses *J* || ky- *DFHhR*, -ncges *R*, cynneges *J* || IIII. seo *U*

12—13 ü. f. T

12 þisses J

13 V. seo und absatz U || fiftæ T

14 and on i JOT || todælendlice FH || re:i (g rad.) FO, regi J || ü. f. T || þisses J || þincges R, :: þinges (þ auf rasur und ky rad.?) F, cinges J

Wê fôð nû gewislîcor on ðâ forman declinunge.

NOMINATIVO *hic citharista ðes hearpere*, GENITIVO *huius citharistae þises hearperes*, DATIVO *huic citharistae þisum hearpere*, ACCVSSATIVO *hunc citharistam þisne hearpere*, VOCATIVO *o citharista êalâ ðû hearpere*, ABLATIVO *ab hoc citharista fram ðisum hearpere*; ET PLVRLALITER **and menigfealdlice** NOMINATIVO *hi citharistae þâs hearperas*, GENITIVO *horum citharistarum ðissera hearpera*, DATIVO *his citharistis ðisum hearperum*, ACCVSSATIVO *hos citharistas þâs hearperas*, VOCATIVO *o citharistae êalâ gê hearperas*, ABLATIVO *ab his citharistis fram ðisum hearperum*.

15 kein absatz in den hss. || declinatio nach declinunge und dann absatz U

16 —22⁸ immer cyth- DFHhR, bis nom. pl. einschliesslich U, mit ausnahme von gen. pl. T, nur nom. pl. O

—22³ hearpere ü. f. T || hearpore R

17 þisses J || datiuo h. c. þ. hearpere f. O || t in cytharistę auf rad. þ h

1 þissum J || a(c)cu- J, acu- T, -usa- DHhT, -uo aus -ua h || u in hunc aus a? rad. O

2 uoc.—hearpere f. h || cyþarista H

3 þissum J

4 mænig- HJRU || hic (cy)tharistę T

5—9 ü. f. T || cytharistarum aus -staris H || ðisse v. ðissera auf r. H

6 heopera H || þissum J

7 acu- Fh || -usa- ausser OR || cytharistas aus -tis R

8 ea:la (l rad.?) h

9 þissum J; ði gz., sum z. t. weg H

NOMINATIVVS ys **nemnjendlic**: mid ðâm CASV wê nemnað ealle ðing, swylce ðû cweðe: *hic homo equitat þes*

man rît. GENITIVVS is **gestrÿnendlîc** oððe **geâgnjendlîc**:
 mid þâm CASV byð geswutelod ælces ðinges gestrêon
 oþpe æhta: *huius hominis filius þises mannes sunu*
 VEL *huius hominis equus oððe ðises mannes hors.*

¹⁰ kein absatz in hss. || nomi(na)tiuus v. a. hd. F, n. aus -uo rot corr. T || is auf r. U || næmn- H,
 nemnigentic F || casum U, case J || næm- H

¹¹ -niað T || þingc J || (h)omo H

^{11. 12} ü. f. T

¹² hritt J || gestyn- J, -nedlic U || geahnigendlic JT

¹³ beoþ J || þincges FR

¹⁴ —24² ü. f. T

^{14. 15} þisses J

DATIVVS ys **forgyfundlîc**: mid ðâm CASV byð geswutelod
 ælces ðinges gifu: *huic homini do equum ðisum*
men ic forgyfe hors; quid das mihi? hwæt gyfst
ðû mê? unum librum do tibi âne bôc ic ðê gife.

¹⁶ -gef- J, -enlic U || casu f. T

¹⁷ gyfe H || þissum J

¹⁸ :::gife (for wegradiert?) F || michi DT || forgyfst J

¹⁹ gife þe R, forgife þe J

ACCUSSATIVVS ys **wrêgendlîc**: mid ðâm CASV byð geswutelod,
 hû men sprecað be ælcum þinge: *hunc hominem*
accuso ðysne man ic wrêge; hunc hominem amo þysne
man ic lufige; hanc rem apprehendi þis ðing ic gelæhte.

²⁰ acu- F, -usa- DHJTU || ::wreg- F, gewreg- U || geswu(t)elod rot corr. T, -od aus -ad R

²¹ spre- T || þingum U

²² acu- DFHhOR

¹ anc von hanc auf r. U, hunc von a. hd. zu hanc F || appre(he)ndi H || þin(c)g R, þingc J

VOCATIVVS ys **clypjendlîc** oððe **gecîgendlîc**:
 mid ðâm CASV wê clypjað tô ælcum ðinge: *o homo,*
ueni huc êalâ ðû man, cum hider; o homo, loquere
ad me êalâ ðû man, sprec tô mê; o magister, doce
me aliquid êalâ ðû lâreow, tæce mê sum ðing.

² clypiengendlic *T*

³ ðincge *h* || omo *J*

⁵ ðû *f. DH* || sprec to::to me *R*

⁶ aliquit *O* || lâreow] magister *O*, davor :::: *F* || tæc me *doppelt* (*das erste getilgt*) *J* || tæc *DFHJ* || þingc *J*

ABLATIVVS ys **ætbrêdendlic**: mid ðâm CASV byð geswutelod,
swâ hwæt swâ wê ætbrêdað ôðrum oððe swâ hwæt
swâ wê underfôð æt ôðrum oððe hwanon wê farað: *ab*
hoc homine pecuniam accepi fram þisum men ic underfêng
feoh; *ab hoc magistro audiui sapientiam fram*
ðisum lâreowe ic gehýrde wîsdôm; *ab illa ciuitate*
equitau **fram ðære byrig ic râd**; *a rege ueni*
fram cyninge ic côm.

⁷ ædbr- *D*, -bræd- *F*, -bregd- *T*, -enlic *U*

⁸ ætbr.—⁹ swâ wê *f. J* || -bregd- *T* || swâ hinter oððe—⁹ oððe *f. F*

⁹ swâ vor wê *f. U* || onfoð *J* || hwanan mit o ü. dem zweiten a h

¹⁰ peccu- *FU* || þisum *J*

¹¹ magistro accepi uel audiui (u. a. *auf r.*) *U*

¹² þisum *J* || geherde *J* || ciuitatem (*aber m radiert*) *T*

þâs syx CASVS befôð and belûcað,
swâ hwæt swâ men embe sprecað, gif ðære bêoð
word tô geîhte. ealswâ ðû miht hî gebîgean tô menigfealdum
getele: NOMINATIVO *hi pueri discunt þâs cild*
leornjað; GENITIVO *horum puerorum doctrina ðissera*
cildra lâr; DATIVO *his pueris ministro þisum cildum*
ic ðênige; ACCVSSATIVO *hos pueros flagello ðâs cild ic*
swinge; VOCATIVO *o pueri, cantate bene êalâ gê cild,*
singað well; ABLATIVO *ab his pueris doctus sum fram*
ðisum cildum ic eom gelæreð; *ab his poetis audiui*
carmina fram ðisum sceopum ic gehýrde lêoð.

¹⁴ kynincge *R*, cyng (ge *auf r.*) *U*, kynge *D*, kyncge *Fh* || mit ðas absatz in *U* || ða(s) *h*

¹⁵ mænn *U* || ymbe *JRU* || beoð hinter geyhte *J*

¹⁶ geehte *T* || gebigan *DFhRT* || mænig- *RTU*, mænifealdum *HJ*

¹⁷ getæle *FT*

- 19 cilda *J* || þissum *J*
 20 acu- *h*, -usa- *alle ausser OR* || *s in hos a. r. O* || flagella (zu -o *h*) *hJ*
 21 uocatio—³24 declinatio 2. *hd. D*
 22 wel *FHhJRU* || ab *h* zum teil, is ganz weg *H*
 1 ðissum *h*, þissum *J* || ablatiuo vor ab *widerholt U* || p(o)etis *H*
 2 þissum *J* || scéapum *J* || geherde *J*

Sêo forme DECLINATIO

hæfð TRES TERMINATIONES, þæt
 synd **ðrêo geendunga**: *a* and *as* and *es*. ðâ naman,
 þe geendjað on *a*, gif hî gebyrjað tô wæpmanna þênunge,
 þonne synd hî MASCVLINI GENERIS: *hic poeta þes sceop*,
huius poetae þises sceopes; hic scriba ðes bôcere;

- ³ *kein absatz in hss.* || se forme *J*
 3. ⁴ tres—synd *f. T*
 4 namann *h*
 5 þe *f. T* || þenunga *HT*
 6 a von poeta *a. r. O*, aus e *T* || þ. sc. *f. T* || þeos *J*
 7 poete aus poeto *h*, potę *R* || þisses *J*, *f. T* || sceop *DH*, *f. T*
 7—⁹ ü. als *gl. T*

leuita diacon; sophista ûðwita; nauta rêðra; pirata
wîcing oððe **scegðman**; *trapezeta mynetere; proreta*
ancerman; ET CETERA. ðâ ôðre naman, ðe of
 wordum cumað, synd COMMVNIS GENERIS: *hic et haec agricola*
sê ðe æcer begæð; *hic et haec aduena þes and*
ðêos ælðeodige; conuiua gebêor; collega gefêra;
homicida manslaga; parricida mægslaga; ET CETERA.

- ⁸ sophysta *U* || uþwite *T* || n in nauta aus r *O*
 9 w. o. sc. in d. z. *R* || wigcing *U*, wigcyng *R* || oððe sc. *f. T* || sceigð- *a. r. U*, scægð- *h*, scægþ- (*g*
aus e. a. D) *DH*, scæð- *F* || traphezeta *U* || menetere *J*
 10 ancerman *f. T*
 10. ¹¹ ðâ—cumað] þas *T*
 11 worde *J* || n in generis aus r *D*, dahinter þæt is gemænelice twegra cynna *J* || agricula *O*
 12—¹⁴ ü. *f. T*

- ¹² : hic *D*
¹³ gerefa *F*, gefeora *J*
¹⁴ vor dem auslautenden a von homicida und parricida i getilgt *O* || mansl. parr. *f. J* || pari- (i auf *r.*) *U*

þâ ôðre ealle, þe on *a* geendjað þissere declinunge,
 synd FEMININI GENERIS: *haec regina ðêos cwên, huius reginae þissere cwêne, huic reginae þissere cwêne, hanc reginam þâs cwêne, o regina êalâ ðû cwên, ab hac regina fram ðissere cwêne*; ET PLVRALITER *hae reginae, harum reginarum, his reginis, has reginas, o reginae, ab his reginis*. ealswâ gâð ðâs: *haec terra þêos eorðe; erba gærs; aqua wæter; pluuiâ rên; arena sandceosol; uia weg; semita pæð; silua wudu; luna mônâ*;

- ¹⁵ geænd- *H* || ðyssera *J*
¹⁶ femini erst von *a. hd.* zu feminini *O*
^{16—19} ü. *f. T*
¹⁷ (huic—cwene) *U*
¹⁸ han(c) *F* || o regine *H*
¹⁹ hac: (c auf *r.*) *h* || regine *H* || pluralia *H* || nominatiuo vor hae (aus na- *H*) *DHU*
^{20—25}¹ genitiuo usw. vor harum usw. *DH*
¹ (r)eginis aus geginis *H* || ealswâ g. ð. *f. T* || —⁸ ü. *f. T*
² herba *HU* || -ceosl *J*
³ wæg *F* || pæð alle ausser *OU* || wuda *H*

stella steorra; ianua geat; petra stân; unda yð; pagina tramet; littera stæf; ancilla wyln; gallina henn; auca gôs; aneta ened; columba culfre; ciconia storc; uacca cû; scroffa sugu; uita lif; olla crocca; fuscinula âwul; andena brandîsen and ealle naman lêdenspræce, ðe on *a* geendjað: ealle hî syndon FEMININI GENERIS. âgene naman, gif hî tô wæpmannum gebyrjað, hî bêoð þonne MASCVLINI GENERIS: *hic Silla, hic Seneca, hic Beda*. gif hî tô wîfmannum gebyrjað, hî bêoð ðonne FEMININI GENERIS. ne bið nân NEVTRI GENERIS on ðære forman declinunge.

- ⁴ ge(a)t *H*, gæt *J*

- ⁵ littera *aus* -as *h*
⁶ anæta *F* || æned *DHJ*
⁷ ua(c)ca v. *a. hd. corr. F*, ua:ca (c *rad.*) *D* || suga (*aus* -u *J*) *HJ* || fuscinu(l)a *F*, erstes u *aus* a *D*
⁸ andena *aus* -ne *H* || bradisen *H* || and—⁹ generis *f. T* || ledenre spræce *DFHhR*
⁹ geændigað *H* || hyo *H* || synd *J* || femini *OU* || gene:ris (g *rad.*) *H* || unten fol. 15^v. am rande von
späterer hand potens mihti *O*
¹⁰ tō *f. OU* || wæpn mannum (p *a. r.*) *h*
¹¹ culini g *ganz*, en *zum teil weg H* || senega *U*, senecga *mit rad. g F*
¹² wimmannum *DFHhRTU* (*gegen JO*) || bioð *H* || femini *O*
¹³ neutrius (*doch us möglicherweise erst von moderner hd.*) *U*
¹⁴ kein absatz *hss.*

On *as* geendjað âgene naman: *hic Aeneas, huius Aeneae, huic Aeneae, hunc Aeneam, o Aenea, ab hoc Aenea.*
nis ðæ̅r nâ menigfeald getel, forðan ðe hit is âgen nama.
ealswâ gæ̅ð hic Andreas apostolus, hic Thomas, hic Matthias,
hic Barnabas; ET CETERA.

- ^{14. 15} huius aenae *J*
¹⁵ huic aenae *J, f. O* || :eneam *F*, (e)neam *aus aneam 1. corr. h* || hoc] oc *O*
¹⁶ nâ] nan *JT* || mænig- *FHJRU*, manig- *T* || getæl *FT* || forpā *J*
¹⁷ gæ̅ð *f. T* || apostolus *f. T* || barnabas (*ausgewischt u.*) lucas über thomas v. *ders. hand*, wie 5¹⁴
F || hic *M. f. H* || hic vor *M. f. U* || mathias *DFhJRTU*, matthianus *O*
¹⁸ hic B.] hic uel is b. *U* || hic *auf r. F*

On *es* geendjað grêciscra manna naman: *hic Anchises,*
huius Anchisae, huic Anchisae, hunc Anchisam, o Anchises,
ab hoc Anchisa. nis nâ menigfeald getel on âgenum
namum.

- ¹⁹ kein absatz *in hss.* || (geendiað) *u. d. z. D* || gr. m. n.] þas *T* || —26² y st. i *in Anchis- U*
¹ h(u)ius *H* || anchysan *U*, über am von *a. h. l em R*
² nâ] nan *T* || mænig- *FHJRU*, manig- *T* || getæl *T* || ænegum *a. r. R*
³ naman *HJO*

Sume naman þissere declinunge macjað heora menigfealdan

DATIVVM and ABLATIVVM on *bus*. ðâ naman cumað
of ðâm MASCVLINVM, þe nabbað nâne NEVTRVM: *haec anima*
þêos sâwul, his animabus ðisum sâwlum ET *ab his*
animabus; filia dohtor, filiabus; equa myre, equabus;
asina assa, asinabus; ET CETERA, for ðâm gesceâde, þæt
hî nâeron gelîce þâm MASCVLINVM, þe hî of cumað.

⁴ *kein absatz in hss. || macaþ hira J || mænig- FRU, manig- HT, mani- J, mænigfealdan ü. getilgtem mealdan 1. corr. h*

⁵ ðâ—⁶ neutrum *f. T*

⁶ nabbað *f. H || nâne DFHhJRU*

^{7—9} *ü. f. T*

⁷ þeo *R || ðisum h, þissum J*

⁸ dohter *H || equabus] e und a. r. a 1. corr. h*

⁹ assinabus *h || for] fram J || þæt] þe H*

¹⁰ :: masculinum *F*

SECUNDA DECLINATIO

HABET TERMINATIONES SEX: *er, ir,*

ur, us, eus, um; sêo ôðer DECLINATIO **hæfð syx**

geendunga, þâ þe wê nû namedon. þâ naman, þe

on *er* geendjað þissere declinunge, synd MASCVLINI GENERIS,

bêon hî âgene naman, bêon hî elles gemânelîce, swâswâ

is *faber smið*.

¹¹ *vorher noch die überschrift de secunda declinatione (vom 1. corr.? F) DFH || kein absatz FhU*

|| secunda—¹² um f. J || secunda declinatio erst von späterer hand in der hinter terminationes gelassenen lücke O || dec(l)inatio Fh || sex] VI. U, s aus r (a. hd.?) F

¹² *eus] eius U || mit sêo (se R) absatz FhJORU || declinung H*

¹³ *geendunga U, -ge HJ || þe] ða T, f. O || namodon Fh, namodan R, námadon T || namen H*

¹⁴ *þ. d. f. T*

¹⁵ *b. h. â.—gemânelîce f. T || beon—naman hinter gemænelice J*

NOMINATIVO *hic faber ðes smið*, GENITIVO

huius fabri þises smipes, DATIVO *huic fabro þisum*

smiðe, ACCVSSATIVO *hunc fabrum þysne smið*, VOCATIVO

o faber êalâ ðû smip, ABLATIVO *ab hoc fabro fram*

ðisum smiðe; ET PLVRALITER NOMINATIVO *hi fabri þâs smiðas*, GENITIVO *horum fabrorum þissera smiða*, DATIVO *his fabris þisum smiðum*, ACCVSATIVO *hos fabros þâs smiðas*, VOCATIVO *o fabri êalâ gê smiþas*, ABLATIVO *ab his fabris fram ðisum smiðum*.

¹⁶—²⁷¹⁷ ü. f. T

¹⁶ nomeñ O, namināt H, nominatur J

¹⁷ þisses J || ðissum J

¹⁸ acu- DHhR, -us- alle ausser HO, -us: (t r.?) D || uočo o faber (das letzte o nachträglich eingefügt) O

¹⁹ uo (in abl.)—²⁷¹ smiðe auf r. U || abbt h

¹ þissum J || nomenō (to nachträglich eingefügt) O || hi aus hic r. O

² genitiuus H, geniter J || datiuus H

³ þissum J || acu- DFHhR

⁴ erstes sm.] smið F, smið(as) 1. corr. h || abbt h, ablater J

⁵ þissum J

ealswâ gâð þâs

ôðre: *fiber befor*, *ager æcer*, *liber bôc*, *culter culter*,
aper bâr, *coluber snaca*, *cancer crabba*, *auster sùðdæil*,
oleaster êlebêam, *apiaster merce*, *Alexander*
âgen nama, *sacer hâlig*, *niger sweart*, *ater blac*, *teter*
blac, *dexter* and *dextera swiðra*, *sinister* and *sinistra*
wynstra.

⁶ beofor DFHJ || cultor (das 2. mal) DHJ, o über r von a. hd. F

⁸ a in oleaster aus e. a. (v. a. hd.?) F

⁹ âgen n. f. T, gl. R || nama verschwunden H, naman F || ater blac f. O || uel teter T

¹⁰ and dextera f. T || swiþera H, swiþra gl. über dexter R || sinister f. OU || and sinistra f. T || and nachträglich 1. corr. h

¹¹ wenstra J, gl. über sinister R

Þâs macjað heora GENITIVVM on ôðre wîsan: *hic puer*
ðis cild, *huius pueri þises cildes*; *socer swêor*; *gener*
âðum; *miser earming*; *adulter forligr*; *lucifer lêohtberend*;
signifer tâcnberend; *frugifer wæstmbære*;
belliger wîgbora; *clauiger cægbora*; *corniger hornbære*;

*armiger wæpnbora; graniger cornbære; ET
SIMILIA.*

¹² kein absatz hss. || wison DFH

¹³ þisses J || socer f. T

¹⁴ yrmingc J || ađulter H || forliger JU

¹⁵ tacen- J || frugister U || westm- h, punct unter t zufällig? O

¹⁶ clavier J || cornig::ger O, cornier J

¹⁷ wæpen- J || grani(g)er a. hd. F, 2. g auf r. 1. corr. h, granier J, grafier zu granier a. hd. O ||
-bere F, -bora U

On ir geendjađ MASCVLINI GENERIS *hic uir þes wer,*
huius uiri þises weres ET CETERA; hic leuir tâcor;
semiuir healfmann; duumuir twegra ceorla ealdor;
triumuir þrêora ceorla ealdor; quinqueuir fif ceorla
ealdor; septemuir seofon ceorla ealdor; decemuir
tÿn manna ealdor; centumuir hundtêontigra manna
ealdor. on ðissere geendunge ys ân nama NEVTRVM:
hoc ir ðis handbred INDECLINABILE ungebîgendlîc.

¹⁹ kein absatz in den hss. || :ir O || generis f. T || —28⁴ ü. f. T

²⁰ þisses J || were(s) ::: (s a. hd.) F || tacor in d. z. R || i. (hoc est T) frater mariti *hinter* tacor (leuir
T) JT und dahinter noch wifes weres broþor J

²¹ —28⁴ ü. in d. z. R || d(u)umuir a. hd.? F || twegera U

² sept. f. T || seofan DhU || dec. f. T

³ teon DH || hunteon- D, -tig J

⁴ on—nama f. T || neutris h

⁵ ü. f. T || -bræd J || ungebendlic J, gl. R, f. T

On ðære geendunge *ur* ys ân nama MASCVLINI GENERIS:
hic satur þes fulla man, huius saturi. of ðâm
byđ FEMININVM haec satura.

⁶ kein absatz in den hss. || ð. g. f. T || ys ân n. f. T || nama] ma U || masculi(ni) O, masculum J ||
gener T

⁷ ü. f. T || v. a. hd. h. saturi ein verweisungszeichen und mit diesem am rande huic saturo O

^{7.8} of ð. b. f. T

⁸ (bið) *U* || feminum *O*

Ðâ naman, þe on *us* geendjað, synd MASCVLINI GENERIS:
hic campus þes feld, *huius campi þises feldes*
ET CETERA; *ortus orceard* oððe *wyrtûn*; *nidus nest*;
fundus wurðig; *ludus plega*; *lucus holt*; *fumus smîc*;
uterus wîfes innoð; *uentus wind*; *cetus hwæl*; *taurus*
fearr; *ircus bucca*; *porcus swÿn*; *uitulus cealf*; *ceruus*
heort; *hinnulus hindcealf*; *haedus ticcen*; *agnus*
lamb; *equus hors*; *pullus fola* oððe *brid*; *camelus*
olfend; *mulus mûl*; *asinus* VEL *asina assa*; *chorus*
chor; *populus folc* and eft *populus byrc*; *infernus*
hell; *miluus glida*; *gallus cocc*; *coruus hremn*.

⁹ *kein absatz in den hss.* || þâ n. þe f. *T* || geend. s. f. *T* || masculum *J* || gener *T*

¹⁰ —29² ü. f. *T*

¹⁰ þisses *J*

¹¹ et c. f. *JT* || orcirð *R*, orcyrd *DFh*, orcgyrd *H*, ordceard *U* || oððe w. in d. z. *R* || n in wyrtun *aus*
m r. *O*, wyrt tun *HJ* || nidus: *O* || nyst *DH*

¹² worðig *h*, worþig *FR*, worði *DH*, weorþi *U*, wyrgig *J*

¹³ cetus *aus* c(a)etus? *O*

¹⁴ yrcus *U*

¹⁵ edus *J*

¹⁶ o. bridd in d. z. *R*

¹⁷ oluend (o *auf r. D?*) *DHh* || assa *gl.* ü. *asinus R*

¹⁹ :hell *h* || i in miluus *durch r. aus u?* *O*, milius *F* || hræmn *HR*, hremm *U*, hræm (m zu n
radiert?) *J*

Of ðisum synd NEVTRI GENERIS: *hoc pelagus þêos*
wîdsæ, *huius pelagi*; *hoc uulgus þis ceorlfolc* VEL *hic*
uulgus; *hoc uirus þis wyrms* INDECLINABILE; *hoc pus*
ðêos forrotdnyss INDECLINABILE.

²⁰ *kein absatz hss.* || of] on *OU* || þisum *J*

²¹ uulgus *aus* wulgus *O*

¹ *hic uirus OU* || werms *J* || ind. f. *J*, bile (*bis auf die spitze von e*) weg *H* || hoc p.—² indeclinabile
f. *HU*

² forrotede(nys) F, -ness J

Ðâ ôðre naman þissere geendunge synd ADIECTIVA,
þæt synd **tôgeïcendlîce**, and macjað MASCVLINVM on
us and FEMININVM on a and NEVTRVM on *um: hic bonus homo*
ðes gôda man, *haec bona mulier þis gôde wîf*, *hoc*
bonum uerbum þis gôde word. ealswâ gâð þâs: *malus*
yfel, *iustus rihtwîs*, *iniustus unrihtwîs*, *magnus mycel*,
paruus lytel, *longus lang*, *modicus gehwæde*,
sanctus hâlig, *almus hâlig*, *clarus beorht*, *egregius*
æðele, *doctus gelæred* ET OMNIA ISTIVS MODI **and ealle**
þus gerâde. êac swylce âgene naman: *Martinus*, *Benedictus*,
Augustinus ET CETERA. ealle ôðre naman þissere
geendunge synd FEMININI GENERIS: *haec Tirus* ânre burge
nama; *haec Ciprus* ôðer burh.

³ kein absatz in den hss. || þ von þa zum teil weg H || (ge)endunge 1. corr.? h || adiecti|tivia O,
-(i)ect- h

⁴ þæt s. t. f. T || geytenlice (ohne to) J || macaþ J

⁵ femi(ni)num a. hd. O

^{6–12} ü. f. T

⁶ haec] he F || þiss U, þes J

⁷ þiss U || gað aus god (v. a. hd.?) F || us in malus v. a. hd. auf r. F

⁸ magaus zu ma(n)us (puncte unter g u. a) F

⁹ hwæde (ohne ge) J

¹⁰ egre(g)ius O

¹¹ modig O

¹² þuss U, u auf r. R

¹³ agu- FhJ || eealle F

¹⁴ -ungê T || sint U || femini O || tyrus DHhJRTU

^{14. 15} â. b. n. gl. R, f. T || burhe D

¹⁵ nama aus -an H; -an O || hęc: ciprus O || cyprus JU || ô. b. gl. R, f. T

Trêowa naman: *haec cedrus* **ðes cederbêam**; *fagus*
bôctrêow; *fraxinus æsc*; *pirus pyrige*; ET CETERA.

There is no line 18.

¹⁶ kein absatz FhJ || treowa nam T, f. U, nomina arborum DH; treowa naman im text, aber vor treowa ein verweisungszeichen und am rande nomina arborum 1. corr. F; a in treowa undeutlich u. noch einmal darüber h || ð. c. f. T

¹⁷ a in fagus aus e O || boctreow gl. T || frax(i)nus (über r. von y?) O, fraximus J, fræxinus F || hinter æsc noch liburna (-nus O) æsc OU || pyrige] **perier** gl. T

Syndon êac sume naman, þe synd æ̅gðer gê ðissere
declinunge gê ðæ̅ere fêordān: *haec quercus* **þêos âc**; *laurus*
laurbêam; *pinus* **pîntrêow**; *ficus* **fîctrêow**; *haec domus*
þis hûs; *colus* **distæf**.

¹⁹ kein absatz in den hss. || syndon beidemat T

²⁰ feorþe J || þêos f. T || ac gl. T

¹ laurb. f. T, lawer- HJ, lauwer- U || n in pinus aus m O || pîntr. f. T, pinn- hU || fîctr.] **fier** gl. T

² þis h. f. T || (h)us a. hd. F || c(o)lus aus calus h || distæf f. T

Gyt âne fêawa naman þissere declinunge synd FEMININI
GENERIS: *haec abyssus* **þêos niwelnys**, *huius abyssi*,
huic abyssos, *hanc abyssum*, *o abyssos*, *ab hac abyssos*;
ET PLVRALITER *hae abyssi*, *harum abyssorum*, *his abyssis*,
has abyssos, *o abyssi*, *ab his abyssis*. ealswâ gæ̅ð *haec*
sinodus **þis witenas gemôt**, *huius sinodi*; *humus* **molde**;
heremus **wêsten**; *herebus* **hell**; *aluus* **innoð**; *fusus*
spinl.

³ kein absatz in den hss. || ana T || feawe JR, w aus f O || nama U || synd f. T

^{3.4} femini O

⁴⁻⁷ abiss- immer U, meist J, nom. sg. u. dat. voc. pl. F, gen. pl. h || nyw- RU, neow- DH

⁵ abyss(u)m aus -ssam h || achâc O

⁶ hę: h

⁷ has aus hos ds. hd.? F || abyssas O || o byssi R

⁸⁻⁹ wêsten ü. f. T

⁹ hell gl. T || innoð f. T

¹⁰ spinl gl. T, spinl: (e rad.) H

Þâ naman, þe geendjað on *eus*, synd âgene naman
 and grêcisce ealle mæst: *hic Titheus, huius Tithei; Pentheus,*
Pentheï; Matheus se godspellere, Mathei, VOCATIVO
o Mathee ET CETERA.

¹¹ kein absatz in den hss.

¹² grecisc F || ealra H || tideus und tidei U

¹³ matheus u. mathei zu ma(t)th- von sp. hd. T || -spellære D || uôc DO, uocatur J

Þâ naman, þe geendjað on *um*, synd NEVTRI GENERIS:
hoc templum ðis templ; hoc uerbum þis word, huius
uerbi þises wordes, huic uerbo þisum worde, hoc
uerbum ðis word, o uerbum êalâ ðû word, ab hoc
uerbo fram þisum worde; ET PLVRALITER haec uerba
þâs word, horum uerborum þissera worda, his
uerbis ðisum wordum, haec uerba þâs word, o uerba
êalâ gê word, ab his uerbis fram ðisum wordum.

¹⁵ kein absatz in hss. || mit endeþ setzt W wider ein || beoþ W

¹⁶ temp[lum—halbe zeile] W || ðis tempel U, huius templi T || —31⁴ hrôf ü. f. T || hoc uerbum
 scheint abgesehen vom voc. sg. nur lateinisch flectiert (das meiste unlesbar) W

¹⁷ þisses J || þisum J

¹⁸ uerbum aus uerbo rot corr. T || word: D || o und darüber eala þu nachträglich am rande v. ds.
 hd.? R || ale þ[u word] W || eale (e aus e. a.?) F || ab] ad J

¹⁹ þisum J

²⁰ uerberorum J, b aus e. a. D || þisra worde J

¹ þisum J || word[̄] O, nur w z. t. erhalten H

^{2.3} uer[bis also goþ þeos noman hoc funda]mentum W

² þisum J

ealswâ gâð ðâs naman: *hoc fundamentum þes grundweal,*
tectum hrôf, ouum æg, pomum æppel, regnum
rîce, telum flâ, bellum gefeoht, biuium twegra wega
gelæte, triuium þrêora wega gelætu, competum
fela gelætu, tugurium hulc, scabellum scamel, ostium
duru, signum tâcn, scutum scyld, candelabrum candelstæf,
indicatorium æstel, triticum hwæte, ordeum
bere, granum corn, uinum wîn, oleum êle, aurum
gold, argentum seolfor, auricalcum goldmæstlingc,
stagnum tin, plumbum lêad, ferrum îsen, lignum âhêawen
trêow, otium æmethwîl, spatium fæc, interuallum
lytel hwîl ET CETERA.

³ e. g. ð. n. f. T || gað | gað R, gæð U || þæs U || hoc aus hac T || þis J

⁴ tecum J || rôf DH || [æ̅g—⁵ telum] W || æg gl. T || æppyl U, f. T

⁵ rîce f. T || fla gl. T || bellum—⁶ competum ü. f. T || w in twegra aus r h

⁶ il[ete—comp.] W || tri(ui)um corr. v. a. hd. O, von ds.? F || gelæto hR, gelæte DHJU, gelæt F ||
 compitum DHJ

⁷ feola wega gelætu J || gel.] itele W || hulc gl. T || [scam.—⁸ can]delabrum W || sceamul FhR,
 -mol H, f. T || hostium mit getilgtem h HOU, hostium DFhRT

⁸ duru gl. T || tacen H, f. T || scyld] scúð gl. T || candelstæf f. TW

⁹ estel J, æstyl U, gl. T || hwæte—¹¹ goldmæstl. ü. f. T || [hw.—¹⁰ wîn] W

¹⁰ b:re D || cornn U || aurum—¹² ferrum ü. f. W

¹¹ seolfer U || auricaluum zu -lcum U || go(l)d- F, -mæstling alle ausser O

¹² [st. pl.] W || tin, lead, isen gl. T || pl(v)mbum J

^{12.13} âh. tr. f. T

¹³ [otium—interu.] W || amethwil DH, amethyl gl. T, æmeti | hwyla (i und a von a. hd.) F || fæc f.
 T || inter:uallum F

¹⁴ l. h. f. T

Is êac tô witenne, þæt ðêos DECLINATIO ne macað
 nâ hire VOCATIVVM on eallum namum on âne wîsan. ðâ
 naman, þe geendjað on *er* oððe on *ir* oððe on *um*, þâ
 macjað heora VOCATIVVM, swâswâ heora NOMINATIVVS byð:
o puer êalâ ðû cild; o uir êalâ ðû wer; o caelum
êalâ ðû heofen. âgene naman, þe geendjað on *ius*,

wurpað aweg þæt stæfgefêg *us* and macjað heora VOCATIVVM on langne *i: Virgilius, o Virgili; Laurentius, o Laurenti; Dionisius, o Dionisi; Mauricius, o Maurici.*

¹⁵ *kein absatz in den hss. || witene T, witanne FHRU || þ[eos—¹⁶ hire] W*

¹⁶ *nâ f. DH || wison DHhR || [þeo—¹⁷ on] ir W || oþer W*

¹⁸ *maciað aus matiað F || u[oc.—]¹⁹ o puer W*

¹⁸ *hira h*

¹⁹ *—32¹ ü. f. T || ü. zu o uir u. o c. f. W*

¹ *heofon DFHJRU || o[wene—² wor]peþ W || endiað R*

² *weorpað T, worpað F || þæt ü. d. z. v. a. hd. F || [makieþ—³ i] W || uoca(ti)u:um corr. v. a. hd. F*

³ *lagne (g aus n T) TU*

^{3.4} *Laurentius u. d. ff. nominative f. T || laur[entius—⁴ mau]ricius W*

gemænelîce naman macjað heora VOCATIVVM on scortne *e: socius gefêra, o socie; egregius æðele, o egregie; magnus mycel, o magne. filius sunu* macað on twâ wîsan: *o fili* and *o filie*. êac hwîlon byð geset NOMINATIVVS for VOCATIVVM, swâswâ LVCANVS cwæð: *degener o populus êalâ ðû âbroðene folc*. VIRGILIVS cwæð: *o fluuius êalâ ðû flôd* for *fluuie*. þus byð êac on mâ stôwum.

⁵ *[imæn.—hore] W || sceortne DFhRU*

⁶ *s(o)cicus O, so(cicus verlöscht) ü. d. z. W || gefêra f. TW || soci[e—⁷ o] W || egr. æð. f. T || egregius O || æþela J*

⁷ *mycel f. T*

^{7.8} *sunu—wîsan f. T || mac.—wîsan f. W*

⁷ *maciað U*

⁸ *wison DFHJRU || and o filie f. T || and nachtr. 1. corr.? h || fi[lie—nom.] W || fili(e) (e über r. v. a. hd.) F || and eac J*

⁹ *swâswâ—¹⁰ folc f. T || luc:anus F || deg[ener—¹⁰ folc] W || deneger DHJO, darüber mauueis von a. hd. F*

¹⁰ *abroðena h || fo(l)c corr. a. hd. F*

¹¹ *fl[od—mo] W || mâ] manegum J*

[26] ACCVSSATIVO *hunc fabrum þysne smið*,
text has “þysne smið” in plain type

[28] Of ðisum synd NEVTRI GENERIS:
: missing

25⁹ unten fol. 15^v. am rande von späterer hand
printed as shown, but passage is actually at 15^r.
26¹¹ ... aus r (a. hd.?) F
missing . in a hd.?
30¹⁸ ... eale (e aus e. a.?) F
invisible . in aus e. a ?
31¹ ... wordē̄
final letter: e with overline and v above, dot below

wordē̄̄ O,

DE TERTIA DECLINATIONE.

¹³ überschrift f. J || de ausradiert U, f. W || tertia W || declinatio UW

TERTIA DECLINATIO HABET TERMINATIONES SEPTVAGINTA OCTO.
sêo ðridde DECLINATIO ys mâre, þonne ealle ðâ ôðre, and
hêo hæfð eahta and hundseofontig geendunga oððe mâ.

¹⁴ tertia W || (h)abet H || -[nes—¹⁵ þridde] W || sept.] LXX U

¹⁵ se U || ys—¹⁶ hêo f. T || [oþre—¹⁶ hund]seouenti W

¹⁶ hêo] he DH || æhta J || hund f. U, -seofan- Dh, -seofen- T || geendunge H || oþer W || m[o—³³
he]c W

I. Sêo forme geendung is on scortne *a* . on ðære
geendjað grêcisce naman and NEVTRI GENERIS: NOMINATIVO
hoc poema ðes lêoðcræft, GENITIVO *huius poematis*
ðises lêoðcræftes, DATIVO *huic poemati ðisum lêoðcræfte,
ACCVSATIVO *hoc poema þisne lêoðcræft*, VOCATIVO
o poema êalâ ðû lêoðcræft, ABLATIVO *ab hoc poemate**

fram ðisum lêoðcræfte;

¹⁷ kein absatz in den hss. || :I H, f. OTU, Is (also doppelt) Fh || geendunge JT || is on ganz weg, scort zum teil weg H || sceort- DFhJRTU

¹ nama J || -tiuus O

² ti ü. d. z. hinter poema a. hd. (aber wider ausradiert) h || þis U, f. T || leoðcr. gl. T || -tiuus H, geniter urspr. (corr. v. a. hd.) J

^{3—11} ü. f. T

³ þisses J || iuo v. dat. a. hd. ü. radiertem er O || þissum J

⁴ -cræft F || accusater urspr. (corr. v. a. hd.) J, acu- (a auf r.) F, -ussa- Fh || uocatur (von a. hd. corr.) bis ⁵ l. hinter dem nominativ J || erstes a in abl. auf r. F || poema J

⁶ þissum J

ET PLVRALITER NOMINATIVO

haec poemata ðâs lêoðcræftas, GENITIVO *horum poematum ðissera lêoðcræfta*, DATIVO *his poematibus ðisum lêoðcræftum*, ACCVSATIVO *haec poemata ðâs lêoðcræftas*, VOCATIVO *o poemata êalâ gê lêoðcræftas*, ABLATIVO *ab his poematibus fram ðisum lêoðcræftum*.

nomen v. a. hd. zu nominatiuo O, nominater zu nomināt (v. a. hd.) J, f. T

⁷ poema DH || — ¹¹ ü. f. W || genitiuo] wie ² J

⁸ þisra J || dater J || his [p.— ⁹ poemata] W || þissum JU

⁹ acu- DF, -ussa- U, accusater J

¹⁰ -craftas O || uoc. bis -cræftas f. O || uocatiuus H

¹¹ ablatiui U, ablater urspr. (corr. v. a. hd.) J || p[oematibus— ¹²] hoc W || þissum J, ðisum ü. getilgtem ðam 1. corr. h

ealswâ gâð ðâs naman: *hoc cauma swôloð*, *thema antimber*, *scema hiw*, *onoma nama*, *malagma cliða*, *agalma anlicness*, *aenigma rædels*, *plasma gesceaft*, *baptisma fulluht*, *dogma lâr*, *scisma geflit* ET HIS SIMILIA **and þisum gelice.**

¹² nama J, f. T || über hoc c. sw. steht urens ardor. i. hal hlea gl. U || swolað U, þes swolaþ J, swoli W, w (von a. hd.?) auf r. F, *calur* gl. T || über thema noch uel materia gl. U, dahinter i. materia W || ontimber F, *mæiriē* gl. T

¹³ [scema—onoma] W || — ¹⁵ stehen ü. den lat. w. der reihe nach figura, nomen, supersanatio, imago, obscura, creatura (über baptisma nichts), dogctrina, discordia gl. U || —cliða ü. als gl. T || maligna H || cllþa (?) W

¹⁴ [anl.—pla]sma W || -nyss oder -nys DFhJRU, **imagine** gl. T || enigma problema rædels J || ræd. u. gesc. gl. T

¹⁵ fulwiht H, f. T || [dogma—sim]ilia W || dohma h || lâf. T || geflit gl. T || his f. T || a. þ. g. f. TW

¹⁶ þyssum J

II. Sêo ôðer geendung is on scortne e, and ðâ naman, þe on ðære geendjað, synd ealle NEVTRI GENERIS: *hoc sedile þes hlêda, huius sedilis, huic sedili, hoc sedile, o sedile, ab hoc sedili*; ET PLVRALITER *haec sedilia, horum sedilium, his sedilibus* ET CETERA. ealswâ gâð ðâs: *hoc monile þes myne, cubile denn, ouile êowd, praesaepe binn, mare sære.* and ealle hî geendjaþ ABLATIVVM on i, *bûton gausape bêodclâð, ab hoc gausape, and rete nett, ab hoc rete.*

¹ kein absatz FHhRW || II f. TW || Sêo—² ealle] on e correptam T || se oþer endunge W || [sc.—² þ]ere endeþ W || sceortne DFhJRU

² sint U, beoþ W

³ sedi[le—se]dili W || þ. hl.] **çaire** gl. T || þes am rande ds. hd. H || hlyda J, hlede H

⁴ [hec—⁵ ce]tera W

⁴ sidilia J

⁵ sidilium O || sedilibus aus sidi- O, aus sede- a. hd. F

⁶ über monile von a. hd. **nusche dor** F, nuschia i. munimentum sobrietatis in pectore gl. U || þ. m.] myneiþe gl. T || þes f. W || [cub.—presepe] W || cubili O || denn gl. T || o. e.] **darüber ostel as brebiz** v. a. hd. F || eow(d) F, f. T

⁷ binn gl. T || sære f. T || (hi) H || endeþ W || [abl.—⁸ gausape] b. W

⁸ butan J || hoc **tuaille** gl. ü. gausape und dahinter and hic gausapes and hec gausapa and natale and rete hoc **tuaille** and hic gausapes and hec gausapa T || beodcl. f. T; beod-, aber r über o von a. hd. F; beoð- U || ab h. g. and f. T || and] et RU || re[te—¹⁰] endunge W || an et von net scheint r. D, and nett gl. R, f. T

III. Sêo ðridde geendung ys on scortne o. on ðære geendjað manega naman: âgene naman werlîces cynnes: *hic Cato, huius Catonis; hic Milo* ET CETERA. APPELLATIVA synd **gemænelîce**: *hic sermo þeos spræc, huius sermonis.* ealswâ *hic cudo þes smið, huius cudonis*;

¹⁰ kein absatz DFhRW || III f. JTW || Sêo—¹¹ cynnes] on o correptam propria nomina T || ðridde]

þære F || sceortne DFhJRU

¹¹ [endeþ—we]rliches W || naman *hinter* manega f. J || agene naman *auf r. u. werlices nachtr. am rande corr.?* R || kynnes R

¹² huius f. T || cato[nis—app.] beoþ W || hic malo O, f. T, *dahinter* huius milonis J || apellatiua *alle ausser* J

¹³ s. gem. f. T || [þeos—¹⁴ hic] W || þ. spr. f. T

¹⁴ ealswâ f. T || cudo—huius f. T || [cudonis—¹⁵ is] W || u *in* cudonis v. a. *hd.* J

spado, ID EST, *eunuchus*, **þæt is, belisnod**; *tiro geong cempa, praedo rêafere, pauo pâwa, mucro swurd oððe ord, umbo randbêah, fullo spornere, carbo coll; buffo* ID EST, *rubeta tâdje; quaternio cine oððe fêower manna ealdor, quaternionis; centurio hundredes ealdor, decurio gemôtman, mulio mûlhyrde, agaso horshyrde, histrio tumbere oððe gligman, glabrio calu oððe hnot, stellio slâwyrm, gurgulio ymel oððe ðrotbolla;*
ET CETERA.

¹⁵ þ. is b. gl. R, f. T || tyro *alle ausser* TW

¹ kem[pa—sweo]rd W || *hinter* predo *ein buchst. r. O* || reauere gl. T || pawa gl. T, *aus -we 1. corr. h, w v. a. hd. aus f? F, pape J*

^{1.2} sw. o. o.] **espeþe** gl. T

¹ sweord DH || oþer W

² [randb.—sporn]are W || r.] **buccl** gl. T || spurnere DHhJR, **fullun** gl. T || *col ausser hOR, çarbun* gl. T

³ id est] uel DH || ru[beta—fo]wer W || rubeto *aus* rubeta D || —⁴ h. ealdor ü. f. T || *tadie v. a. hd. zu tadde F, doppelt (gl. sowol ü. b. als r.) R* || q(u)aternio O || cine gl. (*das übr. in der zeile*) R || feowur J

⁴ quaternionionis (so!)—ealdor ü. d. z. 1. corr. h || huius q. W || [c. h.] W || hundredes gl. *über quatern(über onis rasur) R, hundrædes h*

⁵ decurio onis W || gemôtman—⁸ þrotbolla ü. gl. T || [mulio—horsh]erde W || mulherde J || a. h.] f. h

⁶ istrio J || tu(b)mere (b v. a. *hd.*) O, tumere h || o. g. *in d. z. R* || oððe] † T, oþer W || gliman (-nn F) FJ, 1 *auf r. (von y?) H* || [glabrio—⁷ stellio] W || gabrio DH, *lücke ursprünglich (doch von späterer hand am rande glubrio und von derselben auch glu in der lücke) J*

⁷ o. hnot f. T || sellio T, *weg bis auf die spitze von s H* || slawerm D, oruerm T, efete oððe sl. J || gurgulio J || o. þ. *in d. z. R* || oððe] † T, oþer W || [prot.—⁸ b]eoþ W

þâs ôðre synd FEMININI GENERIS: *haec*

oratio **ðis gebed**, *huius orationis*; *actio* **dæd**, *lectio* **ræding**,
iussio **hæes**, *uisio* **gesihð**, *suasio* **tihting**, *ratio*
gesceâd, **titio brand**; ET CETERA. COMMVNIS GENERIS:
hic et haec latro **ðes and ðeos sceaða**, *huius latronis*;
ambo **begen**: *ambo loquuntur* **begen hî sprecað**,
amborum loquutio **heora begra spræc**, *ambobus respondeo*
him bâm ic andswarige, *ambos laudo* **hî begen**
ic herige (nis hêr nân VOCATIVVS), *ab ambobus accepi pecuniam*
fram him bâm ic underfêng feoh. GENERIS
FEMININI ys ðære forman declinunge: *ambae feminae* **bûtû**
ðâ wîf, *ambarum feminarum* **begra ðâra wîfa**, *ambabus*
feminis **bâm ðâm wîfum**, *ambas feminas* **bûtû**
ðâ wîf, *ab ambabus feminis* **fram bâm ðâm wîfum**.

- ⁸ -bolle *DH* || p. o. s. f. *T* || femini(ni) *corr. v. a. hd. O*, femini *U*
⁹ —36⁹ *ü. f. T*
⁹ [huius—ræ]ding *W* || huius *f. T* || rædingc *J*
¹⁰ heste *W* || [suasio—¹¹ titi]o *W* || tihtingc *J*
¹¹ titio brand] butan titio brand is masculini generis *J* || bra(n)d *F* || comvnis *T*, cummunis *O*
¹² et vor hic *r. R*, hie *J* || [latro—latronis] *W* || scaða *R* || hu. *f. T*
¹³ *nur ein* ambo *T*
¹⁴ locutio *JT*, tio *auf r. h* || spec *F*
¹⁵ andswerige *h* || hî] ham *W*
¹ n. h. n. u. *f. T* || uocatif *W* || ab *f. T* || accepi *aus* accipe *ds. hd.? h* || peccu- *r. corr. T*, peccu- *RU*
² fram] of *W* || heom *H*
³ femini *O*
^{4—6} *ü. f. W*
⁴ ambarum *aus* amborum *a. hd. F* || ðæra *DHh*, þæra *JR*, ðera *F*
⁵ fifum *h* || feminas *f. T*
⁶ *ü. ab amb. f. r. h* || ab *f. UW*, erst von späterer *hd. ü. d. z. O* || feminis *f. T*

GENERIS NEVTRI: *ambo uerba* **bûtû þâ word**, *amborum*
uerborum ET CETERA. ealswâ gâð *duo* **twegen** and *duae*
twâ. fîf naman synd MASCVLINI GENERIS, þe macjað FEMININVM
on *a*: *hic draco* **pes draca** (*huius draconis*), *haec*
dracaena **hêo**; *leo*, *leaena* oððe *lea*; *leno* **forस्पennend**,
lena **forस्पennystre**; *strabo* **sceolêgede**, *straba* **hêo**;

- ⁷ uerbo *DFHOT* || buta *O*, bo two *W*
⁸ uerborum *ü. d. z. O* || geþ *W* || and] et *R*, *f. JU*
⁹ and twa *R* || *f. n. s. f. T* || beoþ *W* || þe *f. T*, þa *J*, þet *W* || feminum *O*
¹⁰ þes—draconis] *hr (= huius) onis W, f. T*
¹¹ hêo *f. TW*, o zu *c radiert F* || leo] *hr W* || (*hic ü. d. z. v. a. hd.*) leo (*hec a. rande v. a. hd.*) leena
(*aus cena v. a. hd.*) oððe leolena *O* || heo *über leena R*, hec *l. T* || oððe lea *f. T* || lea] leo *J* || leno *f.*
O, lena (*aber o über a*) *W* || forspenend *U*, forspenned *J*, is *f. W, f. T*
¹² hec léna *T*, leeno *J* || forspennestre *DHJW, f. T* || scyl- *DHJ, -eagede J*] *f. T* || hêo *f. T*

caupo tæppere, caupona tæppestre. and ealle ðâs
naman habbað langne o on eallum casum and macjað
heora ABLATIVVM on scortne *e: ab hoc Catone, ab hoc caupone.*

- ¹³ tæppere] cauponis hec *T* || caupa *W* || tæppystre *FhR*, heo *W, f. T* || ealle—¹⁴ and *f. T*
^{13.14} þas ealle habbað lagne *H*
¹⁴ o *auf r. (v. a. hd.?) O*
¹⁵ heora] heo *H* || sceortne *DFhJRU, f. T* || ab h. Catone *f. T* || Catone] cautone *U* || zweites ab
hoc] *l W* || capone *T*

þâs ôðre habbað scortne *i* for ðâm langan o on
eallum casum: *hic et haec homo, huius hominis; ægðer*
is man gê wer gê wîf. *nemo nân man* ys êac COMMVNIS
GENERIS, *neminis nânes mannes, nemini, neminem* (nis
ðâr nân VOCATIVVS), *a nemine*: nis hêr nâ menigfeald
getel. ðâs ôðre synd FEMININI GENERIS: *haec uirgo ðis*
mæden, huius uirginis; fuligo sôt, caligo dimnyss oððe
mist, imago anlicnyss, origo ordfruma, aerugo rust
oððe *ôm, dulcedo swêtnys, raucedo hâsnys, alcedo*
mæw, irundo swalowe, arundo hrêod, grando hagol,
testudo snægel oððe *randbêah.* sume of ðisum syndon
MASCVLINI GENERIS: *hic cardo þeos heorr, huius cardinis;*
ordo endebyrdnyss, ordinis; turbo ðôden; ET SIMILIA.

- ¹⁶ ôðre *f. T* || sceortne *DFhJU* || for—o *f. T*
¹⁷ huius *f. T*, *hr (so öfter) W* || ægðer—¹⁸ wîf *f. T*
¹⁸ nân—³⁷ generis *f. T* || êc *J*
¹ [nones—³ þis] meiden *W*
¹ n. m. *f. T* || nis—² a *f. T*

² ðær *h*, þær *DFHJRU* || clypiendlic casus über uoc. (v. ds. hd.?) *O* || ne:m(i)ne *O*, nemine: *U* ||
 nis—³ synd *f. T* || nis] nes *H* || mænig- *HJRU*
³ getæl *F* || femini *JO* || gener(is erst von a. hd.) *F* || ð.—⁴ huius *f. T*
⁴ sot *gl. T*
^{4.5} d. o. m.] **čalū** † **niwele** *gl. T* || dim- aus dym- *h* || o. m. in d. zeile *R* || oþer *W*
⁵ andlicnis *U*, -nes *J*, *f. TW* || ordfr. *f. T*
^{5.6} r. o. ô.] **ruilz** *gl. T*
⁶ o. ô. in d. z. *R*
⁶ (oððe) *U* || ôm] tin *O* || dulcedo—⁸ testudo *ü. f. W*, —alcedo *ü. f. T* || -nes *beidemal J* || edo in
 alcedo *ds. hd.? auf r. F*
⁷ von mæw nur der obere teil des w erhalten *H* || hirundo *J* || swaluwe *R*, -lewe *DFHhJU*,
arunda *gl. T* || harundo *J*, a aus o a. hd.? *F* || (h)reod *O*, reod *DH*, *gl. T* || grando] ² unlesb.
 wörter *W* || hagog] **grisil** *gl. T*
⁸ sn. o. r.] **limaciun** ranbeag *gl. T* || snægl *U*, snegl *J* || o. r. in d. z. *R* || sume o. ð. s. *f. T* || þissum
J, ðison *DHh*, þy(s)son *corr. v. a. hd. F* || synd *JU*, beoþ *W*
⁹ þ. h. *f. T* || þêos *f. W* || heor *J*, horr *DH*, heorre *OW* || huius *f. T*
¹⁰ -nyse *O*, *f. T* || ordinis *f. T*, dinis *W* || turdo *T* || þoden *gl. T* || et cetera *DH*, *f. W*

III. On langne o geendjað grêcisce naman FEMININI
 GENERIS and synd âgene naman: *haec Dido ânes wîfes*
nama, huius Didonis; haec Iuno, huius Iunonis; haec Io,
huius Ionis; ET CETERA.

¹¹ absatz nur in *U* || III am rande *W*, *f. JOTU* || in *HU* || langne—¹⁵ in *f. T* || endeþ *W* ||
 greciscere *J* || femini *FJO*
¹² beoþ *W* || dydo *U* || â. w. n. *gl. R*, *f. W*
¹³ naman *U* || dydonis *U* || huius nonis *W* || io v. a. *hd. aus iv F*
¹⁴ h. ionis] nur nis lesbar *W* || et c. *f. W*

V. IN AL CORREPTAM. on scortne *al* ys ân nama MASCVLINI
 GENERIS: *hic sal þis sealt, huius salis*, and PROPRIA
 NOMINA, þæt synd âgene naman: *hic Hannibal âgen*
nama; ealswâ hic Hastrubal. þâ ôðre synd NEVTRI GENERIS:
hoc tribunal þis dômsetl, huius tribunalis; calcar
spura, uectigal gafol, ceruical pyle, animal nýten
 ET SIMILIA. and ðâs NEVTRI GENERIS habbað langne *a* on
 eallum casum and macjað ABLATIVVM on langne *i: ab hoc*

tribunali; ET CETERA.

- ¹⁵ absatz nur in U || V f. JO, a. rande W, IIII U || corr(e)ptam rot corr. T, correpta DHhORU || on
—³⁸ ¹ generis f. T || on sc. al gl. (so auch im fg. regelmässig) R, f. W || sceortne DFHhJRU
¹ þ. s. h. f. TW || þes J || and—³ synd f. T || and] et R, f. ?W || pr.—² synd f. W
² þ. s. a. n. gl. und davor and R || Hannibal] daniêl W
^{2.3} agene naman U, in d. z. R, f. W
³ ealswa gæþ J, and W || (h)astrubal R, haúsdрубal J || þâ] þ J || beoþ W
⁴ tri- aus tru- h || þ. d. h. f. T || tri(bu)nalis a. hd. F, nalis W
⁵ spuru J, gl. T, caris W || gaful DFhRUW, gafel gl. T || pyle gl. T || nÿten—⁷ casum f. T
⁶ et s. f. W
⁷ langne f. T
⁸ et c. f. W

VI. IN EL CORREPTAM. on scortne *el* geendjað NEVTRI
GENERIS *hoc mel þis hunig, huius mellis* (ABLATIVVM ON
e: ab hoc melle); *hoc fel þes gealla, huius fellis* ET
CETERA.

- ⁹ absatz nur U || VI am rande W, f. JOT, V U || In] on T || correptam—geendjað f. T || on sc. el gl.
R, f. W || sceortne DFHhJRU || endeþ W || n(e)utri O
¹⁰ mel fel W || þ.—mellis f. W || þ. h. h. f. T || me(l)lis O || abl.—¹¹ melle f. T || ablatius J, ablāt
O || on e f. W
¹¹ hoc f.—¹² c.] felle W || þ. g. h. f. T || ealla U || ab hoc melle vor et T
^{11.12} et c. f. U

VII. IN EL PRODVCTAM. on langne *el* synd âgene
naman MASCVLINI: *hic Daniel, huius Danielis; Michael,*
Gabriel, Raphael. ðâs habbað langne *e* on eallum casum
and hî geendjað heora ABLATIVVM ON scortne *e*, swâswâ
ealle mæst þissere declinunge.

- ¹³ absatz nur U || VII f. JOTW, VI U || In—¹⁴ naman f. T || el *das erste mal aus e. a. D* ||
correptam *getilgt vor productam* W || on l. el gl. R, f. W || beoþ W
¹⁴ [noman—¹⁶ ablatif on W || m. generis JT || danihel Hh || hu. D. f. T || michael michaelis et
cetera T
¹⁵ Gabriel—¹⁷ declinunge f. T || gabrihel h || rafael H

¹⁶ [abla]tif W || sceortne DFHhJRU

¹⁷ mæste OU || ðisse J

VIII. IN IL CORREPTAM. on scortne *il* geendjað *hic pugil ðes bêatere; hic mugil þes mēcefisc, huius mugilis.* GENERIS COMMVNIS *hic et haec uigil ðes and þeos wacole, huius uigilis, ab hoc et ab hac uigile uel uigili, horum et harum uigilum* ET CETERA.

¹⁸ absatz nur U || V[III] W, f. JOT, VII U || In] on T || on sc. il g. f. T || on sc. il in d. z. R, f. W || sceortne DFHhRU || il] i O || geendað (a aus i H) DHhRU, endeþ W || (hic) U

¹ p.] wugil J || ðes f. TW || b. gl. T || þes f. T || mæce- J, gl. und erstes c aus t gebessert T || huius f. W

^{2.3} ð. a. þ. w. f. T || ð. a. þ. f. W

³ wacele R || huius f. W || ab hoc—⁴ uigili f. T

⁴ erstes et] and H || (h)arum r. corr. T, arum F || uigilium F || et c. f. W

ân nama is

ðissere geendunge NEVTRI GENERIS: *nihil nâht* INDECLINABILE,
þæt is, **undeclinigendlic**. hit mæg bêon êac
ADVERBIVM, swâswâ *multum mycel* ET *paruam and lytel*.

ân—⁷ lytel f. T || an a. hd. aus on F

⁵ (ge)endunge 1. corr.? h, endunge U, declinunge † iendunge W || nichil JUW || nâht f. W

⁶ þ. i. u. gl. R, f. W || undecligendlic H || mæg am rande v. ds. hd. H || ec J

⁷ nur ein swa O || my. f. W || et] and J || and f. FRW || 1. f. W

VIII. IN OL PRODVCTAM. on langne *ol* geendað ân
nama MASCVLINI GENERIS: *hic sol þeos sunne, huius solis.*

⁸ absatz nur U || IX R (u. am rande) W, f. JOT, VIII U || In] on TW || on—⁹ nama f. T || on l. ol f. W || longam über langne fr. U || geendiað F, endeþ W || ân n. f. J

⁹ þ. s. huius f. TW || þes U

X. IN VL CORREPTAM. on scortne *ul* geendað *hic consul ðes dêma, huius consulis; twegen* COMMVNIS GENERIS:
hic et haec praesul þes and ðeos wealdend; wê

cweðað swâ ðêah synderlîce *praesul* **bisceop**, *praesulis*
bisceopes; *hic et haec exul* **ðes and ðêos ûtlaga**
oððe **ûtlendisc**, *huius exulis*, *ab hoc et ab hac exule*.

¹⁰ *absatz nur U || X am rande W, f. JOT, VIII U || In] on T || on—geendað f. T || on sc. ul f. W ||*
sceortne DFHhJRU || geendiað FO, endeþ W

¹¹ ð. d. h. f. TW || t. c. g. f. T || *munis von communis bis auf einen teil von m weg H*

¹² þes—¹³ *bisceop f. T*

¹² wê—¹³ *praesul] † W*

¹³ *biscop JRW*

¹⁴ *bisopes J, f. W, and eft presul T || ðes—¹⁵ huius f. T || ð. a. ð. f. W*

¹⁵ o. û. *in d. z. R || ab hoc—exule] et cetera T || zweites ab f. W || hac] hoc J*

XI. IN AN PRODVCTAM. on ðâm langan *an* geendjað
twegen grêcisce naman MASCVLINI GENERIS: *hic Titan* **þêos**
sunne, *huius Titanis*; *hic paean* **þis lof**, *huius paeanis*.
on ðisum namum byð se *a lang* on eallum casum.

¹⁶ *absatz nur U || XI am rande W, f. JOT, X U || In] on T || productam—¹⁷ generis f. T || on*
langne án gl. R, f. W || lagan U || (an) F || endeþ W

¹⁷ þêos f. TW

¹ *sunna DH, gl. T || hu. T. f. T || huius f. W || i in hic aus e O || i. laus ü. pean gl. U || þes W, f. T ||*

lof gl. T und so im folgenden immer, ausser wo etwas bemerkt || hu. p.—² casum] et cetera T

² þissum J || naman H

XII. IN EN CORREPTAM. on scortne *en* geendjað manega
naman. sume syndon MASCVLINI GENERIS: *hic pecten*
ðes camb, *huius pectinis*; *hic flamen* **þes bisceop** and
hoc flamen **wind**; *hic cornicen* **þes hornblâwere**, *huius*
cornicinis; *tubicen* **bÿmere**, *liticen* **trûð**, *fidicen* **fiðelere**,
tibicen **pîpere** oððe **hwistlere**. sume ðâs macjað
FEMININVM on *a*: *haec fidicina*, *haec tibicina*.

³ *absatz nur U || XII f. JOT, XI U || In] on T || on sc.—⁴ syndon f. T || on sc. en gl. R (und so auch*
später), f. W || sceortne DFhJRU: ich erwähne dergleichen in der regel nicht mehr || endeþ W ||
manega a. r. O

⁴ sind(on) U, beoþ W || pecten: O

5—8

ü. f. T

⁵ þis J, f. W || camp R || huius f. W || þis F

^{5.6} a. h. f. f. T

⁵ and] et J

⁶ and þes wind J, þes wind W || hic aus hoc R, f. W || cornicer J || þes f. W || huius f. W

⁷ cornicis (zu cornicinis 1. corr. h) DHhJU || tib- zu tvb- O || lit.—fiðelere am rande und ü. als gl. (1 von lit. beim binden abgeschnitten) 1. corr. h || t in liticen zu r a. hd. F || truð herehorn am rande v. ds. hd. U

⁸ tybicen h, tubicen W || o. hw. in d. z. R || hwislere U || sume—⁹ a f. T

⁹ feminum JO, feminini H || h. t.—¹⁰ synd f. T || tyb- DHhR

ealle ðâ

ôðre synd NEVTRI GENERIS: *hoc nomen þes nama, huius nominis, huic nomini, hoc nomen, o nomen, ab hoc nomine; ET PLVRALITER haec nomina, horum nominum, his nominibus ET CETERA. ealswâ gâð hoc carmen þis lêoð, crimen leahter, examen swearm oððe dôm, limen oferslege oððe þerexwold, semen sæd, gluten lîm ET CETERA; solamen frôfer, foramen ðyrl, regimen reccendôm, tegimen oððe tegmen wæfels, specimen hiw, acumen êagena scearpnys oððe îsenes, flumen flôd, lumen lêoht, munimen ymbtrymning oððe fæstnys, molimen orþanc oððe syrwing ET CETERA.*

ealla H

¹⁰ beoþ W || —⁴¹ ³ lêoht ü. f. T || þes nama—¹¹ hoc nomen f. J || þes n. huius f. W

¹¹ huic f. W || hoc (vor nomen) f. W

¹³ et c. f. W || ea. g. f. T || geþ W || h(o ü. r.)c O

¹⁴ m von swearm nachträglich von ders. hd. O

¹⁵ -slæge J || o. þr. in d. z. R || oþer W || þræxwold J, þreoxwold FW, þerxwold DHU, ðrexold (e aus eo) h, þerxwold R || sæd f. W || et c. f. W

¹⁶ salomon (mit acut auf m) J || frofrer D || recendom DFHhJRW

¹ tegmen JW || oððe] † (über der z. D) DHJR, f. T || teginen O, tegimen JW || wæfyls U, gl. ü. tegimen R || speci:en D || acumene (letztes e r.) J

² ea.—is. in d. z. R || agene J || -nes HJ || oþer irene W

³ leoht f. W || ymbtrymning F, -ingc J || o. f. f. T, in d. z. R || feastnes J

⁴ i in molimen aus u rad. O || orðang F || oððe] † gl. T, in d. z. R || serwing J, syrwyng gl. T, in d. z. R || et c. f. W

XIII. IN EN PRODVCTAM. on langne *en* geendjað fêawa naman MASCVLINI GENERIS: *hic rien oððe ren þes lundlaga, huius renis; hic splen þêos milte, huius splenis,* and âgene grêcisce naman: *hic Damen* ET CETERA.

- ⁵ absatz nur U || XIII f. JOTW, XII U, aus XIII R || In] on T || on—⁶ naman f. T || on l. en f. W || lagne H
^{5.6} g. f. n. *auf r. h*
⁵ endeþ W
⁶ rigen R, rien zu ren rot corr. und darüber lund † T || o.—lundlaga f. T, þes ::: (unlesb.) oþer lungene W || o.] † J || þ. l. gl. über rigen R || (ðes) D
⁷ sp(l)en (corr. v. a. hd.?) F, spen W || þêos f. TW || m:ilte F, f. W || huius f. W || sp(l)enis milte W
⁸ a. â. g. n. f. T || danen U || et c. f. W

XIIII. IN IN PRODVCTAM. on langne *in* geendjað âgene naman grêcisce: *hic Arin, huius Arinis; haec Trachin, huius Trachinis; ân* APPELLATIVVM: *hic delfin þis mereswân, huius delfinis; man cweð êac hic delfinus, huius delfini* ET CETERA.

- ⁹ absatz nur U || XIIII f. JOTW, XIII U || In] on T || on—¹⁰ grêcisce f. T || on l. in f. W || lagne H || endeþ W
¹⁰ in in arin und arinis aus m radiert O || huius f. W
¹⁰ haec u. ¹¹ huius f. W
¹¹ tra(c)hin corr. v. a. hd. F || tra(c)hinish (s v. a. hd. aus e. a.) F, chinis W || ân f. T, and on W || ape- alle ausser hW
^{11.12} þ. m. f. T, hinter delfinis W
¹² huius f. W || m. c. e.] f. T, 7 W || cwyð R, cwæð h, cwetð F, cw̄ J || hic delphini(i)s J
¹² hic u. ¹³ hu. f. W
¹³ delfinis auch hier T || et c. f. W

XV. IN ON PRODVCTAM. on langne *on* befeallað þâs grêcisce naman: *hic dracon þes draca; hic leon þêos lêo.* ac wê forlætað þone *n* on lêdenspræce and cweðað *leo* and *draco*. GENERIS FEMININI: *haec Sidon ân burh, huius Sidonis* ET CETERA.

- ¹⁴ absatz nur U || XV f. JOTW, XIII U || in o ganz, n pro zum teil weg H || In] on T || on—¹⁵
 naman f. T || on l. on f. W || longne F || þa J
- ¹⁵ crecisce O, -scan DFhU || þ. d. f. T || þes f. W || þêos—⁴² draco] draco leo T || and hic W ||
 þêos] þes D, ðes Hh, þis im text m. einem verweisungsz. u. m. diesem þeos v. ds. hd. a. rande U
- ¹ forlæteð R || þoñ J
- ² draca O, -ca unvollständig zu -co h || femini O || sydon FU || ân b. f. T, gl. R, hinter sidonis W ||
 huius f. W
- ³ sydonis U || et c. f. W

XVI. IN AR CORREPTAM. on scortne ar befeallað þâs
 naman: *hic caesar þes câsere, huius caesaris*, and âgene
 naman: *hic Bostar, hic Aspar*. þâ ôðre synd ealle NEVTRI
 GENERIS: *hoc nectar þêos werodnys, huius nectaris*;
hoc iubar þes lêoma, huius iubaris; hoc instar þêos
gelîcnys INDECLINABILE **undeclinjendlic**.

- ⁴ absatz nur U || XVI f. JOTW, XV U || In] on T || on—⁵ naman f. T || on sc. ar f. W || befallað U
- ⁵ þ. c. f. T || þes f. W || caisere hinter caesaris W || huius f. W || and—⁶ ealle f. T
- ⁶ h(i)c b. H || ástar J || þas DHOU || (oðre) R || alle beoþ W
- ⁷ hec n. h
- ^{7—10} spura ü. f. T
- ^{7—8} ü. und gen. ohne demonstr. und ü. hinter gen. W
- ⁷ weorodnes J, -ness H
- ⁸ þes] þeos F || hoc vor in. f. W
- ⁹ -nes J || und. gl. R, f. TW

þâ ôðre

habbað langne a on eallum casum: *hoc calcar þes spura,*
huius calcaris; lupanar myltestrena hûs. ðâs and
 ðyllîce macjað heora ABLATIVVM on i: *ab hoc calcari* ET
 CETERA.

- þâ—¹⁰ casum f. T || þa auf r. U
- ^{10. 11} þ. sp. h. f. W
- ¹¹ aris W || lupanar—¹² macjað f. T || myltys- DFhR, -stryna DFR, -strina U, multestre W
- ¹² ablatif W
- ^{12. 13} et c. f. JW

XVII. IN AR PRODVCTAM. on langne *ar* geendjað þâs naman: *hic lar ðis fÿr* on ânfealdum getele, and hit getâcnað *hûs* on menigfealdum getele: *hi lares ðâs hûs*. þanon ys gecweden *lardum spic*, forðan ðe hit on hûsum hangað lange.

¹⁴ *absatz nur U* || XVII *f. JOTW*, XVI *U* || In] on *T* || on—¹⁵ *naman f. T* || on l. ar *f. W* || endeþ *W*
¹⁵ *ðis—*¹⁸ *lange f. T*
¹⁵ *þis f. gl. (das übrige in d. z.) R* || anfaldum *F* || getæle *F* || and—¹⁶ *getele f. J*
¹⁶ *mænig-FHRU* || *getæle F*
^{16.17} *ðâs hûs f. W*
¹⁷ .i. inde *über þeonne W* || hoc *lardum J* || for þen þet *W*, frâ þā he *J*
¹⁸ *huse W* || *lange f. W*

hic Nar ân êa; naris byð

nosu. COMMVNE TRIVM GENERVM: *hic et haec et hoc par gemaca, huius paris; ealswâ inpar ungemaca; dispar ungelic; compar gelic gemaca; separ âsyndrod gemaca.* and ealle ðâs habbað scortne *a* on gebîgedum casum, bûton *lar. ân* NEVTRI GENERIS: *hoc far (huius farris) græg hwæte; ET CETERA.*

nor F || *ân êa gl. R* || *ân]* on *U* || n. b. n. *f. T* || *nares OU*
^{18.19} *bið nosu gl. R*
¹⁹ *nease W* || *commune imene W* || tr. g. þreore *cunne W* || hoc] ab hoc *J*
^{1—5} *ü. f. T* || *gemaca—ung. f. J* || imake *hinter gen. W* || *ealswâ f. W* || *dispar—*² *asyndrod ge auf*
r. h || *dispar—*² *g. gemaca f. U*
^{2.3} *asundred maca W, in d. z. R* || *asendred J*
³ *and—*⁴ *ân f. T*
⁴ *butan J* || *lar. ân]* *laran J* || *ân]* on *F* || *huius f. W* || *far(r)is U*, *faris FJ*
⁵ *gr. hw. gl. ü. hoc far R* || *et c. f. W*

XVIII. IN ER CORREPTAM. on scortne *er* geendjað fela naman GENERIS MASCVLINI: *hic imber þes scûr, huius imbris; september hærfestmônoð; october ôðer mônoð* þâron fæst; *nouember: sê mônað ongynd* on ealra hâlgena mæssedæg; *december: sê mônoð onginð ânnum dæge æfter*

andrêasmæssan.

- ⁶ absatz nur U || XVIII f. JOTW, XVII U || In] on T || on—⁷ naman f. T || on sc. er f. W || endeþ W
⁷ feala U || masculum J, feminini O || ymber J || þ. sc. h. f. T || þes f. W || huius f. W
⁸ (h)ymbris J || her- FJ; -fæst R; -nað DFHhJRU] f. TW || oðer—⁹ fæst in d. z. R, f. JTW || monað
DFHhRU
⁹ þær- DFHhRU || fæst] hærfest H || se—¹⁰ mæssedæg in d. z. R, f. JTW || ea(l)ra H || letztes a in
halgena aus e F
¹⁰ mæssa- U || sê—¹¹ -mæssan f. JTW, in d. z. R || monað DFHhRU

and hî macjað ABLATIVVM on i. *hic uesper*
þes æfensteorra (*hoc uesperum* oððe *uespere* byð **æfen**);
hic pater þes fæder, frater brôðor, uter bytt, uenter
wamb, asser ræsn, anser gandra, passer spearwa,
accipiter hafuc, agger beorh, carcer cweartern, sequester
sêma (of ðâm byð FEMININVM *sequestra*).

- ¹¹ and hî f. J || ablatif W, heora abl. T || i zu er T
¹² þes—æfen f. T || þes f. W || uel J || bið æfen tíð gl. ü. uespere R
¹³ þ. f. f. TW || broþer J, f. TW || bytt uenter (*doch hat eine a. hd. uter zu u(en)ter corrigiert*) f. F ||
ue[n]ter W
¹⁴ wambe H, f. T || asser—³44 ü. f. T || ræsa W || g:and(r)a O, gan:ra H, ganra J
¹⁵ erstes c in accipiter aus e. a. H || erstes r von carcer zum teil, cer ganz weg H || cweartyrn U
¹⁶ e in sema auf r. O, syma DFHhR, sima J, súnna W, dahinter þe semð U || o. ð. b. f. T ||
feminum O || sequestra f. W

GENERIS FEMININI: *haec mater þêos môðor, haec mulier ðis wîf,*
haec linter þes bât. GENERIS NEVTRI: *hoc tuber ðes swam,*
uber titt, papauer papig, piper piper, hoc iter ðis
sîðfæt (*huius itineris*), *spinthar dalc.* ðâ ôðre synd
ADIECTIVA, þæt sind **tôgeîcendlîce**, and macjað MASCVLINVM
on er and FEMININVM on is and NEVTRVM on e: *hic*
saluber ðes hâlwendu, haec salubris þêos hâlwende,
hoc salubre þis hâlwende; huius salubris.

- ¹⁷ femini F, feminum O || þ. m. f. W || moder J || ð. w. f. W
¹ hic l. T
² huber h || popig (o aus a rad. H) FHJ, popi W || pipcer O || pipor DFHhJRU, f. W || hoc f. W ||
þis f. W

³ hu. i. f. W || iteneris (*erstes e durchstrichen h*) hJ || spi(n)ther U, spinðer H, spint:er F, spinter W
 || c in dalc aus o? O, prō ü. dalc a. hd. F || ðas T
⁴ beoþ W || þ. s. t. in d. z. R, f. T, i. iechendlic W
⁵ on er—neutrum f. J || feminum O
⁶ saluber] saber J || ðes—⁷ hâlwende f. T || haec s. þ. h. f. J || bris W
^{6.7} ü. des f. u. n. f. W
⁷ bre W || halwenden J || salubris] *dahinter* Comparatíuus. hic salubrior. Superlatíuus. hic saluberrimus. FEMINIVM. hec salubris. Comparativus. hec salubrior. Superlativa (!). hec saluberrima. gæð æfter ðæra (!) forma (!) declínunge. GENERIS NEVTRI. hoc salubre. Comparativus. hoc salubrívvs (!). Superlativa (!). hoc saluberrimvm T

ealswâ gâð

ðâs: **alacer glæd** oððe **hræd**; **acer scarp**, **acre ingenium**
scarp andgyt; **uolucer flêogende**, **celer swift**,
celeber mære, **mediocer medeme** ET CETERA. ealle ðâs
 macjað heora ABLATIVVM on i: *ab hoc et ab hac et ab hoc*
salubri ET CETERA.

goð F, geþ W

⁸ ðas f. JW || hic alacer J || glæd—¹⁰ medeme ü. f. T || o. h. i. d. z. R || ræd DHO, hæ davor
 getilgt W

⁹ angyt R, angit F, andgid H, a(n)dʒit W || flegende J, feogetide verb. v. a. hd. F

¹⁰ et c. f. TW || ealle—¹² cetera f. J

¹¹ heora f. W || *erstes* ab—¹² denominatiua f. T || *erstes* (zweites W) hoc aus hac hW

¹² et c. f. W

ealswâ gâð ðâs DENOMINATIVA: *hic*

equester exercitus **þes rîdenda here**, *haec equestris*
turba **þeos rîdende meniu**, *hoc equestre uulgu* **þis**
rîdende ceorlfolc. ealswâ gâð þâs naman: *pedester*,
pedestris, *pedestre* **gangende**; *siluester* **wudulîc**, *campester*
feldlîc, *paluster* **fenlîc** ET CETERA.

mit eall swa absatz U || dino- U, -tíuo O || hec J

¹³ *erstes e von equester a. hd. F* || —⁶45 ü. f. T || -dende h. J || equester t. W

¹⁴ menio J, davor etwa 5 buchst. rad. R || equester J

¹⁵ ealswâ g. þ. n. f. T || a in gað aus o F || naman f. W || hic pedester T

¹⁶ pedestris pedestre f. T || gangende gl. über pedester R, gange(n)de U, goinde W || wudelic
 DFHhRU

¹ a in paluster aus o a. hd.? F || n in fenlic a. r. (2 buchstaben?) O || et c. f. W

þâ ôðre

naman, þe ðus ne gâð, synd COMMVNIA DVVM GENERVM,
þæt is, **gemænelīce twegra cynna: hic et haec pauper**
ðes and þeos ðearfa, huius pauperis; degener wel
boren and yfele geðogen, uber genihtsum (of
ðâm byð *ubertas genihtsumnys*).

¹ þâ—² synd f. T

² beoþ W || d(u)um a. hd. F

³ þæt—cynna f. T || -lic J || tweogra J

⁴ þeos and ðes *urspr. (aber durch zeichen umgestellt) O* || i in *pauperis aus e radiert O* || deneger
DFHO

⁵ geboren JR, iboren W

⁶ [in]ihtsumnesse W

XVIII. IN ER PRODVCTAM. on langne er geendað
ân nama MASCVLINI GENERIS: *hic aer þeos lyft, huius*
aeris, and ân NEVTRI GENERIS: *hoc uer þis lengcten,*
huius ueris þises lengctenes.

⁷ *absatz nur U* || XIX DHR, f. JOT, XVIII U, XX (in d. z.) W || In] on T || on—⁸ nama f. T || on l.
er f. W || lange R || aus -diað F, -diaþ J, endeþ W

⁸ m. g. f. DH || hi(c) O || ær J || —¹⁰ ü. f. T || þes J, f. W

⁸ hu. f. TW

⁹ ae. f. W, áeris þysses lyftes J || and—¹⁰ leng. f. J || and ân f. T || ân f. F || lengten U, læncten R,
lencten DFHh, [l]einten W

¹⁰ hu. f. T || þisses F, f. W || lengctenes U, lænctenes HR, lenctenes DFh, f. W

XX. IN IR CORREPTAM. on scortne ir befylð ân âgen
nama NEVTRI GENERIS: *hoc Gadir ân burh, huius Gadiris.*

¹¹ *absatz nur U* || XX f. JOTW, XVIII U || In—¹² Gadiris f. T || on sc. ir f. W || ân f. O || owene W

¹² ga:ddir (r rad.) J || an b. gl. R || gaddiris J, gadisus *corr. v. a. hd. F*

XXI. IN OR CORREPTAM. on scortne or geendjað
ealle COMPARATIVA NOMINA, þæt synd **wiðmetendlice**
naman, þâ getâcnjaþ beteran oððe mâran. POSITIVVS

GRADVS ys se forma stæpe on þære getâcnunge: *hic iustus*
 ÐES RIHTWÎSA, *haec iusta* þeos rihtwîse. þonne bið
 of ðâm COMPARATIVVS *hic et haec iustior* ðes and ðeos
 rihtwîsra. NEVTRVM POSITIVVM *hoc iustum*. of ðâm byð
 COMPARATIVVS *hoc iustius* ðis rihtwîsre.

- ¹³ kein absatz in den hss. || XXI f. FJOTW, XX U || In] on T || on sc. or f. TW || geend(i)að U,
 endieþ W
¹⁴ ealle f. TU
^{14.15} þ. s. w. n. f. T
¹⁴ beoþ alle W || -meten(d)lice OU
¹⁵ ð(a) h, þ U || oþer W || positius O, possituius RU, portuius von a. hd. corr. F; po ganz, sit z. t.
 weg H
¹⁷ ðes—rihtwîse f. W, ü. f. T || þæs J || -wîse] -wisæ J, -wisa DH
¹⁸ et—46³ haec f. T || zw. i in iustior aus u? D || ü. f. W
¹ -wisa corr. v. a. hd. F, -wisa J, -wis(er)a H || possituum R || beoð U
² iust(i)us FU || ü. f. W || ðes O || -wis(r)e F, -wisere HU

cweð ðonne

tôgædere, gif ðû wylle, *hic et haec iustior et hoc iustius,*
huius iustioris, huic iustiori, hunc et hanc iustiolem et hoc
iustius, o iustior et o iustius, ab hoc et ab hac et ab hoc
iustiore uel iustiori; ET PLVRALITER hi et hae iustiores et haec
iustiora, horum et harum et horum iustiorum, his iustioribus;
 ET CETERA.

- cwæþ J
³ -ged- aus -gæd- F || wult W || et hoc iustius f. T || hoc] hec urspr. (aber e zu o und o darüber) J
⁴ iustiores J || ori W || et hanc f. T || orem W
^{4.5} et h. iustius f. T
⁵ iustior: h || et o i. f. T || et ab hac et ab hoc f. T
⁶ iustiore: U || ori W || et hae f. T || ores W
^{6.7} et h. iustiora f. T
⁷ et harum et horum f. T || arum F || iust(i)orum O || tioribus W || hinter iustioribus folgt Hós
 iustiores. Ó iustiores. Ab his iustioribus, dann das vollständige fem. und endlich das vollständige
 neutr. (beide mit et pluraliter vor dem pl.) T
⁸ et c. f. W, steht T

of ðisum cumað SVPERLATIVA, þæt synd

oferstîgendlîce: hic iustissimus þes rihtwîsosta,
haec iustissima ðêos rihtwîsoste, hoc iustissimum þis
rihtwîsoste. *ealswâ gâð hic et haec sanctor et hoc*
sanctius hâligra, clarior and clarior beorhtra, sapientior
and sapientius wîsra, felicior and felicius gesæligra
and ungerîme ôðre.

þissum *J* || þ. s. o. *f. T*, *in d. z. R* || beoþ *W*

⁹ h. iustissimus gæð æfter ðære ôðre declinunge *T* || —¹³ ü. *f. W* || þ. r. *f. T* || þis *h*, þis *zu* þes *von*
a. hd. F || -wissesta *J*

¹⁰ h. iustissima æfter ðære forme (!) declinunge *T* || ð. r. *f. T* || -wisseste *J* || h. iustissimum. Eác
 æfter ðære ôðre declinunge. et cetera *T*

^{10. 11} þis *r. f. T*

¹¹ e. g. *am rande D*

¹² san(c)tius *H*, sanctus *corr. v. a. hd. F* || —⁴⁷ furor *ü. f. T* || and] et *J, f. W* || clar(i)us *R* || *gl. ü.*
 clarior *R*, beorhtra *H*

¹³ and] et *J, f. W* || sapientissimus *W* || and] et *J, f. W* || gesæliggra *F*

¹⁴ a. u. ô.] et cetera *T*

ân nama is þisum gelîc on geendunge
 and nâ on andgyte: *hic senior þes ealda mann*
oððe ealdor, huius senioris. þâ ôðre synd ealle mæst
 MASCVLINI GENERIS: *hic doctor þes lâreow, hic salinator*
þes sealtere ET OMNIA INCORPORALIA, þæt synd **unlîchamlîce:**

ân—¹⁵ andgyte *f. T* || *n in an auf r. F* || þissum *J*

¹⁵ nout *W* || þes *ea. m.] olde W*

¹⁶ o. e. *in d. z. R* || seniores *zu -ris U*, oris *W* || þâ—mæst *f. T* || beoþ *W*

¹ þes *f. W* || lorþeau *W* || salmator *JT*

² þes *f. W* || s(e)altere *HU*, saltere *J* || et omnia—unl. *f. T* || et o.] and ealle *J* || þ. s. u. *gl. R* ||
 beoþ *W*

hic furor ðêos hâtheortnyss, horror ôga,
labor geswinc, sudor swât, pallor blâcung, pudor
sceamu, decor wlite, calor hæte, feruor wylm, rubor
rêadnys oððe sceamu, algor cýle. and ealle þâs and
 ôðre þyllîce habbað langne o on gebîgedum casum. ðrý
 hêr synd FEMININI GENERIS: *haec uxor wîf, þe hæfð ceorl,*
huius uxoris; soror swuster, arbor trêow.

³ þe(o)s U || -ness H, -nes J || hoorrer h || óga in d. z. T, ê:ga U
⁴ von labor—⁶ ü. f. T, —pudor ü. f. W
⁵ scamu H, sceama O || hǣte f. W || ferfor J
⁶ rædnes J || o. sc. in d. z. R || sceama O || and ea.—⁸ synd f. T || and vor ealle f. JW
⁷ þysgelice über þyllice 4. corr. F || lagne H || ibeiþede case W || þreo DW, ðreo H
⁸ beoþ W || femini FO || he(c) v. a. hd. F || —⁹ ü. f. T || þis wif H || þ. h. c. in d. z. R || þe—⁹ huius
 f. W || ceorl hæfð DH
⁹ sw.] oris W || trêow] boris W

on ðissere

geendunge synd fêower naman NEVTRI GENERIS: *hoc marmor*
þes marmstân, aequor sǣ, cor heorte (cordis),
ador melu oððe **offrung** INDECLINABILE. sume synd
 COMMVNIS GENERIS: *hic et haec memor þes and ðeos gemyndige;*
inmemor ungemyndig and oðre gefêgede
 naman: *hic et haec indecor þes and þêos unwlitige,*
dedecor huxlic, discolor ungebleoh, concolor ânes
blêos, bicorpor twyðhêafdede oððe **sê ðe hæfð twegen**
lichaman, tricorpor sê ðe hæfð þrÿ.

on—¹⁰ naman f. T
¹⁰ (ge)endunge 1. corr.? h, endunge W || beoþ IIII W
¹⁰ —48⁹ ü. f. T
¹¹ þes f. W || cordis W
¹² ardor J || mele J || o. ofrung in d. z. R || s. s. f. T, beoþ summe W
¹³ hic—¹⁵ naman am rande von ds. hd. nachgetragen U || haec f. T || þ. a. ð. f. W || imundi W
¹⁴ hímemor T, hic et hec im. W || ungemindige U || and—¹⁵ haec f. T || oðre h, fodære urspr. F, of
 ðære (þ-) DHJORU und 1. corr.? F, of þere W || gefede F
¹⁵ indec:or U || þ. a. þ. f. W || unwlitie W
¹⁶ hvxlic O || dis- aus des- v. a. hd. O
¹⁷ bleou W || dicorpor T; p zum teil, or ganz weg H || -heafodyde F, -heafdyde hJ, -hefded W ||
 oððe—¹⁸ 1. in d. z. R || oþer W
¹⁸ try- JR || gl. R

sume synd

âgene naman: *hic Hector, hic Nestor* ET CETERA. and ealle
 ðâs naman fram *arbor* habbað scortne o on gebîgedum
 casum. sume of ðisum macjað FEMININVM on *trix: hic*

doctor **þes lâreow**, haec doctrix: huius doctoris, huius doctricis; hic uictor rex **ðes sigefæsta cyningc**, haec uictrix regina **þeos sigefæste cwên**; hic lector **ðes rædere**, haec lectrix **þeos rædestre**; hic cantor **þes sangere**, haec cantrix **ðeos sangestre**.

beoþ W

¹ ector J, hector hectoris U || nector W || and f. T

^{2.3} ibeiʒede case W

² gebigendum h

³ þissum J, þysum casum U || femiñ T, feminum generis O

⁴ ü. f. W || haec] hac J || hu. doctoris f. W || -to(auf r.):ris O || zweites huius] huic J

⁵⁻⁸ ü. des pron. f. W

⁵ -fæste J || cyning FhJ, cynyng U, cyng D, cyngc H, cingc R || haec] hic O

⁶ þes J || -fæstæ H || hic] haec U

⁷ haec f. W || rædistre J, -estre aus -istre U || hic f. T

⁸ singare W || haec c.—ealdor am rande und zwischen den zeilen 1. corr. F || haec f. T || sangystre DhRU, singes[tre] W

auctor ealdor

ys COMMVNIS GENERIS, þonne hê getâcnað ealdordôm: eft, ðonne hê cymð of ðâm worde **augeo ic geïce** and hê getâcnað geêacnunge, þonne macað hê **hic auctor þes îcend et haec auctrix and ðeos îcestre**. ealle ðâs naman habbað langne o and langne i on ðâm fîf gebîgedum casum.

[auc]tor W, autor T

⁹ þonne—¹² îcestre] eft híc autor and (abgekürzt) héc autrix T || (he) toc[neþ aldor]dom W

¹⁰ [worde] angeo W

¹¹ iecnun[ge þeon]ne W || mit þonne beginnt das erste fragment von r (7r a) || autor J, aucto O

¹² þes f. W || icende DHO || [hec auc]trix W || autrix Jr || and ðeos f. W || þes J || and ealle H

¹³ naman f. T || ha[bbap] W || lagne i H || on] of O

¹⁴ ibe[iʒede] W

XXII. IN VR CORREPTAM. on scortne ur befeallað þâs naman: **hic turtur ðeos turtle**, huius turturis; **hic uultur ânes cynnes fugel**, **hic furfur þâs grytta**. ân

ðissera is COMMVNIS GENERIS: *hic et haec augur þes and ðêos wiglere*. þâ ôðre synd ealle NEVTRI GENERIS: *hoc guttur þêos ðrotu, huius gutturis; sulfur swefl, fulgur lîget, murmur cêorung* (and *murmuratio*). ealle ðâs habbað scortne *u* on GENITIVO and on eallum gebîgedum casum.

- ¹⁵ absatz nur U || XXII f. JOTW (die zahl hier richtig U) || In] on T || or (aber v über o) J || on
 —¹⁶ naman f. T || on sc. ur in d. z. R, f. W || bef(e)allað U
¹⁶ n[oman] W || —¹¹ ü. f. T || ð. t. f. W || r von uultur v. a. hd. F, darüber þes uf gl. R, dahinter uf Jr || a. c. f. in d. z. R, f. T W || pollis pollinis ü. furfur a. hd. F || þâs f. W || gritt[a on] W || grætta und darüber von ds. hd. gretta U
^{17.} ¹ 49¹ â. ð. is f. T
¹ þissere J || aug[ur wie]lare W
^{1.2} þ. a. ð. f. W
² ðe(o)s h || wiglere] riglede J || þâ—ealle] eft T || ôðre] oð O || beoþ W || alla W
³ ho[c guttur] W || þ. ð. f. W || þrote J || huius turis W || sulphur U, sulful corr. von mod. hd. mit bleistift J || swefel H, swæfl FRr, swegl O, f aus e. a.? D
⁴ fugur corr. von mod. hd. mit bleistift J || mur[mur cheo]rung W
⁵ [scortne] W || on g. and f. T || on vor eallum f. J || alle ibeiþede cas[um þeos] W || bigedum J

þâs ôðre âwendað þone scortan *u* on scortne *o*: *hoc robur þes bêam oððe strengð* (of þâm *ys gecweden robustus strang oððe ellenrôf*), *huius roboris; hoc ebur þis ylpenbân, huius eboris; femur þêoh, huius femoris* (*ys swâ ðêah eft gecweden femen, feminis*); *iecur lifer, iecoris* VEL *iecinoris*.

- ⁷ [o hoc] W || þes f. W || o. str. in d. z. R || g in strengð nachträglich von ds. hd. eingefügt U, stræcð H, stengþ J
⁸ icwe[þen ro]bustus W || gecweden f. T || strang gl., oððe ellenr. in d. z. (und so in ähnlichen fällen immer, falls ich nichts bemerke) R || elen- U
⁹ roboris h || ho[c ebur] W || þis f. W || hui(v)s a. hd. F
¹⁰ h. femoris—¹¹ feminis f. T || h. f. auf r. h || huius f. W || [is so] W || eft f. O
¹¹ femini(s) (s ü. rad. num?) h || [lifer ieco]ris W || iocoris DHO, io- zu ie- F || gecinoris J, iec moris T

XXIII. IN VR PRODVCTAM. on langne *ur* geendað ân nama COMMVNIS GENERIS: *hic et haec fur þes and ðêos*

þêof, *huius furis getogenum u.*

¹² absatz nur U || XXIII f. JOT, XXIII W || In] on T || on—¹³ nama f. T || on l. ur f. W || lagne H
|| en[deþ on] W

^{13. 14} ü. f. T

¹³ þ. a. ð. f. W || þes aus þeos J

¹⁴ f in þeof aus r? F || huius f. W || furi[s itowene] v W || get. u f. T || :u F, f. J

XXIII. IN AS CORREPTAM. on scortne *as* geendjað
grêcisce naman, ac wê ne grêtað nû ðâ.

¹⁵ absatz nur U || XXIII f. JOT, XXV W || In—¹⁸ ðâ f. T || on sc.—¹⁷ as f. W || geendað U

¹⁶ grecysce R || ðâ weg H

XXV. IN AS PRODVCTAM. on langne *as* befeallað
fela naman: COMMVNIS GENERIS *hic et haec summas et hoc summate*
(*summas ys hêafodman* oððe **fyrmost manna**),
optimas ðegn, *primas fyrmost manna*, *infimas wâcost*
manna. þâs habbað langne *a* on eallum casum and
macjað heora NEVTRVM on *te* and ABLATIVVM on *ti*.

¹⁷ kein absatz in hss. || XXV f. JOTU, erstes X weg H || In] n U, on T || on—⁵⁰¹ naman f. T ||
lagne H || bef(e)allað U, befellað R

¹ feala DFH || no[man commu]nis W || nam̄ H || sūmas erst später aus sumas? O, sumas (aus
samas? D) DHhRrTW, simás U || sumate hJOTU

² summas ys f. T || sumas J || is h. gl. R || [h. ʎ fu]rmest mon W || o. f. m. in d. zeile R, f. T

³ optimas—f. manna f. J || optim. [þein] hinter idem W || as von optimas nachgetragen O || þegen
U, f. T || primus r || f. m. f. T, idem W || infim:mas F, [infim]as W || waccost OU, f. T

⁴ manna f. T, mon W || lagne H || [on alle ca]sum W || and f. T

⁵ heora f. T, horo W || te] ee O || abla[tium on ti] W

þâ oðre ðissere geendunge syndon FEMININI GENERIS: *haec*
ciuitas þêos ceaster, *huius ciuitatis*, *huic ciuitati*, *hanc*
ciuitatem, *o ciuitas*, *ab hac ciuitate*; *haec pietas þêos*
ârfæstnyss, *sanctitas hâlignyss*, *humilitas êadmôdnys*,
bonitas gôdnys, *malignitas yfelnys*, *ferocitas*
rêpnys, *felicitas gesælignys*, *credulitas gelêaffulnys*,

crudelitas wælhreownys, auctoritas ealdorscipe
and ealle oðre þylllice būton ānum fêawum:

- ^{5.6} þâ ô. ð. g.] ðas *T*
⁶ beoþ *W* || femini *FJO*, femiñ *H* || [h. ciuitas] *W*
⁷ ciuitate *J* || —51² ü. *f. T* || þeos *f. W* || ceastre *JW* || huius—⁸ ciuitate] tatis *W* || huic ciuitati *nur*
DHT und nachgetragen 1. corr. F, fehlt hJORrU
⁸ o—ciuitate *f. O* || o: *h* || ciuitate † ciuitati *T* || haec *f. W* || þeos *f. W*
⁹ -fest- *H*, -fast- *U*; -nes *FJ*, -ness *H* (*ich bemerke drgl. varianten in zukunft nicht mehr*) ||
[holinesse (*oder fehlte dieses?*) humilit]as *W* || eaðmodnys *D*, edmonesse *W*
¹⁰ g. *f. W* || v[felnesse f]erocitas *W*
¹¹ ges. *f. W* || credulitas *hinter crudelitas T*, fidelitas (*fi a. r. 3 buchst.?*) *O* || ge von geleaffulnyss
radiert F, [ileaffuln]esse *W*
¹² -lreow- *H* || auctori[*tas aldo*]rscipe *W* || autoritas et ceteras (!) *T*
¹³ and—fêawum *f. T* || oðre ealle *U* || butan *J* || [f. hic] *W*

hic as þes

peningc oððe **ānfeald getel**, *huius assis; hic mas*
þes wæpman, *huius maris; hic uas þes borhhand*,
huius uadis; hoc uas þis fæt, *huius uasis; hoc fas âlyfedlic*
þing, *hoc nefas unâlyfedlic*: þâs twegen naman
synd INDECLINABILIA, þæt synd **ungebîgendlice**.

- ass *DHORrTUW*, a von as *auf rasur von a. hd. F* || þ. p. usw. *in d. z. R* || þes *f. W*
¹⁴ pening *DHhRrU*, penig *FJ*, pæni *W* || oþer *W* || getæl *F*, getele *U* || [mas þ. wæp]mon *W*
¹⁵ w *in wæpman a. hd. (aus p?) F* || huius *f. W* || burh- *U*
¹ ua[dis hoc] *W* || uadis *aus uatis a. hd. F* || þis *f. W* || huius *f. W* || uadis *T* || f von fas *auf rad. u O*
² þingc *J* || ne[*fas una*]efedlic *W* || -lyfend- *F* || naman *f. T*
³ beoþ *W* || in[*declina*]bile *W* || þæt—⁴ ys *f. T* || þ. s. u. *gl. R, f. W*

ân hêr ys OMNIS GENERIS, þæt is **ælc**es cynnes: *hic et haec et hoc nugas*, þæt is **âbroðen** on englisc and ungebîgendlîc on declinunge.

⁴ a:n F || þ. i. æ. c. gl. R, f. T

^{4.5} [hic et h. et h. n]ugas W

⁵ þæt is—⁶ declinunge f. T || þæt—englisc gl. R || þæt is f. W || on e.—⁶ declinunge] indeclinabil' W || nugebigendlic J, -lic: R, -lice U

XXVI. IN ES CORREPTAM. se gescyrta es underfêhð feala naman, and þâ synd COMMVNIS GENERIS: *hic et haec diues þes and ðeos welige, huius diuitis; hic et haec hebes þes and þeos dwæs, huius hebetis.*

⁷ absatz nur U || XXVII h, XXV U, f. JOTW || In] on T || correp[tam þe isco]rte W || se—⁸ synd f. T || se gescyrta es] on sceortne es gl. R || es] s W

⁸ feala F || and þâ synd] þ is und synd über is U || [beoþ commu]nis W || et hoc hinter hec T

⁹—¹⁴ ü. f. T || þ. a. ð. f. W || huius W

¹⁰ [hebes dw]æs W || ebes mit unvollst. h ü. d. ersten e U, aus habes h || þ. a. þ. f. W || huius f. TW || ebetis hJ, ebe(a)tis a. hd. r, ebeas F, hebeus O

ealswâ

miles cempa, militis; bipes twy̆fête, bipedis; tripes þry̆fête; quadrupes fyðerfête; teres sinewealt, teretis; comes gesið, comitis; superstes lâf oððe oferlybbende; interpres wealhstôd, interpretis; pedes gangende, peditis; eques ridda oððe rîdende.

ealswâ f. T

¹¹ [bipes tw. (fehlte dieses?) b]ipedis W || twe- U, -feta FJ

¹² þr. f. W, -feta J || quadru::es (ed rad.) O || fywer- (aber w von 2. hd. zu þ) F, f. W || si[newalt] W, -weald J || tereris J, -is aus etwas anderem (a?) corr. O, vor ü. W

¹³ gesiþa U || efter ce(o)rle von a. hd. am rande hinter lâf O || oþer W || (ouer)- h, [ouerlib]binde W

¹⁴ interpres] interpretes W || gangede U, g. oððe feþende J, [goinde] W

¹⁵ oþer W

sume macjað

FEMININVM on a: *sospes gesund, sospita; hospes cuma,*

hospita; antistes **bisceop** oððe **forestandende**, *antistita*.
hic et haec deses **þes and ðêos âsolcena**, *huius*
desidis; *ealswâ reses* **âswunden** oððe **bæftan sittende**;
obses **gîsel**, *obsidis*; *praeses* **dêma** oððe **ealdorman**,
praesidis. *inquies* **unstille**, *sê hæfð langne e on gebîgedum*
casum, huius inquietis. *þâs naman bêoð oft*
geðêodde tô NEVTRVM *on gebîgedum casum, swâswâ* VIRGILIVS
âwrât: tereti mos est aptare flagello, and swâ gelômlîce.

sum[me mak]ieþ W

¹⁶ feminum J || sospi[ta hosp]les W

¹⁷ oþer [forestan]dinde W

¹ þes a. ð. f. W || asolke[ne huius desi]dis W || asolcana F

² ealswâ f. T || sit[tende o]bses W

³ oþer W

⁴ unstille—⁵ huius f. T || þ[e ha]ueþ W || langne e weg bis auf die oberste spitze von l H ||
 gebigendum h

⁵ [þeos] W || naman—⁸ naman f. T || b. o.] habbað eft O

⁶ [on ibei]þede W || gebigendum h

⁷ m[os est ap]tare W || o in mos aus u, ausserdem ein kleines o darüber R || hit is þeau (mos gl.) to
 iþæslæcen[ne] (aptare gl.) [sine]wealtum swopum (flagello gl.) hinter flag. (gl. andere gleichz.
 hd.) W

þâs ôðre naman synd MASCVLINI GENERIS: *hic*
gurges **þis wærl**, *þæt is, dêop wæter*, *huius gurgitis*;
ealswâ limes **gemæro**, *limitis*; *trames* **weg**, *stipes* **bôh**,
poples **ham**, *fomes* **tender**, *cespes* **turf**; *aries* **ramm**,
arietis; *paries* **wâh**, *parietis*.

⁸ þa J || n[oman] W || beoþ W

⁹ þis mit e über i von a. hd. F, þes DO, f. W || [wel (e aus æ?) F || þ. is d. w. in d. z. R, f. TW ||
 huius f. TW || gurgi[tis also li]mes W

¹⁰ ealswâ f. T || lines T || londimære W || limicis, aber v. a. hd. c zu t und tis darüber O || a in
 trames v. a. hd. aus i O || [st. b.] W

¹¹ poples JU und von a. hd. F, pobles die übrigen (urspr. F eingeschlossen) || ham(e) a. hd. F ||
 tend H, tender O, tynder J, tinder W || t[urf a. r.] W || hram J

¹² ariefis W || w. p. f. W

þâs ôðre synd FEMININI

GENERIS: *haec seges* **þes æcer**, *huius segetis*; *teges* **watul**,

tegetis; abies æps, abietis; compes fôtcops, compedis ET CETERA. þâs habbað scortne *e* on eallum casum, and ðâ ærran habbað scortne *i*.

þ. ô. s. f. T || beoþ W || femiñ H, femini JOr

¹³ seg[es þ. æ.] W || huius f. TW || segitis U || merges mergetis scéf *über* watul tegetis gl. U

¹⁴ tegitis J || habies T || æbs RU || abi[etis compes] W || habietis T || et c. f. W

¹⁵ cetera—scortne] *rasur* T || [all. c. and] W

¹⁶ primi ü. erran gl. (wie 52⁷) W

XXVII. IN ES PRODVCTAM. on langne *es* geendjað âgene naman and ôðre COMMVNIS GENERIS: *hic et haec heres þes and ðêos yrfenuma, huius heredis; hic et haec locuples ðes and ðêos landspêdiga, huius locupletis.* þâs ôðre synd FEMININI GENERIS: *haec caedes ðes sliht, huius caedis; strages wæl on gefeohte.*

¹⁷ *absatz nur* U || XXVII f. JOTW (U hier richtig) || In] on T || on l. es f. W || on—53¹ ôðre f. T || lagne H || [endeþ owe]ne W

¹ agena J || o von comm- *über unterpunctiertem* u O

^{2—9} ü. f. T || þ. a. ð. f. W || y[rfenuma] W || hu. f. W || erêdis O || ð. a. ð. f. W

³ londspedi W || hu. f. W || locupl[etis þeos] W

⁴ þ. o. s. f. T || beoþ W || feminini *aus -nis* T, femini JO || cedæs J || ðes f. W || slihð FO

⁵ hu. f. W || strag[es wæl on] W || stra(g)es H, stra:ges (n *rad.*) h || wæl gl., on g. in d. z. R

strues wudufîn,

saepes hege, rupes clûd, apes VEL *apis bêo, uulpes fox, lues wyrms* oððe *wom, clades cwylð, labes âwyrðnys, nubes* oððe *nubs wolcn, fames hungor; merces mêd, mercedis; quies stilnys, quietis* ET CETERA.

wudeuine W

⁶ hegge W || [rupes] W || :beo F || uulpis FU

⁷ [wyrms] W || cwylð von a. *hd. zu cwylm* F

⁸ awerðnes J || [nubes] W || oððe] ð DHT, uel J || wolc JU, weolcn W || hunger D, f. W

⁹ mede U || mercedis f. W || stil[nesse in is corr]eptam W || quietis] quies quieti quietem quies U, f.

W || et c. f. W

XXVIII. IN IS CORREPTAM. on scortne *is* geendjað

manega naman mislīces cynnes. sume synd COMMVNIS
 GENERIS: *hic et haec ciuis þes and ðêos ceastergewara,*
huius ciuis; hic et haec hostis þes and þêos fêond,
huius hostis; aedilis ys MASCVLINI GENERIS, þæt is botlwerd
oððe byrigman. þâs oðre synd TRIVM GENERVM,
þæt is ðrêora cynna: hic et haec fortis et hoc forte,
þæt is strang, huius fortis, huic forti, hunc et hanc fortem
et hoc forte, o fortis et o forte, ab hoc et ab hac et
ab hoc forti; ET PLVRALITER hi et hae fortes et haec fortia,
horum et harum et horum fortium, his fortibus ET CETERA.

¹⁰ absatz nur U || XXVIII f. JOTW || In] on T || correptam f. J || on—¹¹ synd f. T || on sc. is f. W ||
 endeþ W

¹¹ manege HU || misclices U || cun[nes summe] beoþ W || communi J

¹² —56¹⁵ ü. f. T || þ. a. ð. f. W || -gewaru J

¹³ huius ciuis f. T, dahinter r. von 3—4 buchst. r

¹³ [ciuis h. et h.] W || þ. a. þ. f. W

¹⁴ abede ü. edilis gl. U || is m. gen. hinter¹⁵ byrigman J || þæt—¹⁵ synd f. T || þæt is usw. in d. z.
 R || þæt is f. JW || b[otl. ð] W || botl-] boti- O

¹⁵ in byrigmann g aus h (oder h aus g?) R || beoþ W

¹⁶ þæt—cynna f. T, in d. z. R || þ. is f. W || cu[nne h. et h.] W || wegen T s. zu 54³ || hoc aus haec 1.
 corr. F, 1. corr.? h

¹⁷ þæt—54¹ hoc forte f. W || þ. is st. f. T, gl. R || hu:ic F

¹ þæt is strang gl. über et hoc forte R || o fortis auf r. D || zw. et und o h rad. O || ab hoc f. W || ab
 hac] abac J, ab hoci F

² [hi et he f. et hec] W || hae] (h)e von a. hd. F || fortes f. O

³ dem. f. W || et hinter harum] and O 53¹⁶ hic—54³ cetera] Hic fortis. Huius fortis usw. durch den
 sing., dann et pluraliter. hí fortes usw. durch alle casus, darauf COMPARATIVUS. Hic fortior. huius
 fortioris. SVPERLATIVUS. Hic fortissimus. FEMININI GENERIS. Hęc fortis usw. et pluraliter. hę fortes
 usw. (der acc. pl. fem. fehlt), dann CŌM. Hęc fortior. Huius fortioris. SVPERLATIVA (!). hęc
 fortissima. NEVTRI GENERIS. Hoc forte usw. bis Ab hoc forte (!) et pluraliter usw. COMPARATIVUS
 Hoc fortius. SVPERLATIVA (!) Hoc fortissimum T

ealswâ gâð ðâs: *hic et haec dulcis et hoc dulce þæt is*
werod; suavis sôfte oððe **wynsum, omnis ælc** and
 ealle DENOMINATIVA, þæt synd, **ðâ ðe of ôðrum namum**
cumað: memoria ys gemynd, þonne byð of ðâm memorialis
gemyndelíc; uitalis líflíc, pluuiialis rênlíc,
fluuiialis flôðlíc, iudicialis dômlíc, corporalis lichamlíc,

spiritalis **gâstlîc**, *hospitalis* **cumlîðe**, *mortalis*
dêadlîc, *principalis* **ealdorlîc**, *fidelis* **getrêowfull**,
crudelis **wælrêow**, *similis* **gelîc**, *senilis* **ealdlîc**,
puerilis **cildlîc**, *iuuenilis* **junglîc**, *uirilis* **werlîc**,
muliebris **wîflîc**, *seruilis* **þêowtlîc**, *hostilis* **fêondlîc**.

⁴ þeo[s hic et h. dul]cis W || heç (st. heç) O || hoch über dulcis von späterer hd. mit kleiner schrift uot, das sich auf der nächsten seite abgedrückt hat O || hoc aus hec J

^{4.5} þ. i. w. gl. R, f. T, word W

⁵ [suauis] W || wen- J || and—⁷ ðâm f. T

⁶ eall U || deno[mina]tiua W, dominatiua O || þæt usw. in d. z. R || beoþ W || ðâ ganz weg, þ von þe zum grössten teil weg H || namum aus mannum rad. O, um auf r. R

⁷ [memori]a W || is gem. gl. R || imundi W

^{7.8} memo[ri]alis im]undelic W

⁸ gemyndelice J, -lis (!) O || üt.—¹⁰ spir. ü. f. W || plu(ui v. a. hd.)alis O

⁹ iu[dicialis] W

¹⁰ spiritualis T || letztes s von hospitalis auf r. (1. corr.? h) Dh || cumliþa zu cumliþlic ds. hd. W || [mortalis] W

¹¹ d. f. W || n in principalis 1. corr. F || ealdorlice J || w in getr. aus f O, f. T

¹² [w. s]imilis W || simili O || senilis (nachträglich am rande, in der nächsten zeile) † (nachträglich) senialis U

¹³ pueri:lis U, pueris J || pu.—ui. ü. f. W || cild | O || iuue[nilis ui]rilis W || geonglic R, iunglinc r

¹ mu:liebris U, mulieris H || seruilis T, erstes i r. aus u? O || þeow(t)lic O, þeowet- U, þeowot-DH, þeoulic W || [hostilis f]eondlic W

sume habbað scortne i: *amabilis* **lufigendlîc**, *stabilis*
staðolfæst, *uolatilis* **flêogendlîc**, *natatilis* **swymmendlîc**,
habilis **hæbbendlîc**, *flebilis* **wôplîc**, *lugubris*
drêoriglîc, *utilis* **nytwurðlîc** and ôðre ðyllîce,
and ealle hî macjað ABLATIVVM on langne i.

² ama[bilis stab]ilis W || —³ nat. ü. f. W || stabilis f. T

³ staðel- (-þ-) DFhJRrU || uolatilis f. T || nat.—⁴ hæbb. am rande und zw. d. z. nachgetr. 1. corr. F || natatolis h, natotilis DHT, natotalis O, nur lis lesbar F || smymmendlic (vielleicht zwischen m und e noch ein buchst.?) F, smimend- J, swummend- U

⁴ hab[bendlic] W || flebiles J

⁵ drêoriglîc] dredlic J || vti[lis nutw]urþlic W || -wyrð- D, -weorð- U, -wyrlic H || a. ô. ð. f. T

⁶ zweites and (abgekürzt) mit a. dinte F || (hi) OR || ma[kieþ ab]latium W || ablatium aus obl. a. hd. F

þâs ôðre

synd MASCVLINI GENERIS: *hic panis þes hlâf, huius panis; ealswâ funis râp, amnis îa, ignis fÿr, piscis fisc, fascis byrðen, fustis sâgol* oððe *stæf, postis post, uectis steng, axis æx, mensis mōnað, ensis swurd, anguis næddre, unguis nægl* oððe *clawu, collis beorh* oððe *clûd, follis bylig, orbis embehwyrft, corbis wylige* oððe *windel.*

⁷ synd *f. T, beoþ W* || [masculini] *W* || þes *f. W*

⁸ ealswâ *f. TW* || ni *in funis aus m O* || [amnis] *W* || a *W, ea d. übr.* || fÿr *f. W* || pisces *J* || fisc *f. W*

⁹ [sowel ð] *W*

¹⁰ steng *FhR, stengc JrU* || ex *DFHhrUW* || [mensis moneþ (*oder f. dieses?*) en]sis *W* || ensis *f. T*

¹¹ næd(d)re *h* || [næil ð c]law *W* || nægel *H* || claw *Jr* || beorh *von a. hd. zu bearh F*

¹² bylig] byrig *J* || or[bis um]behwurt *W* || embhwyrft *FhJrU, ymbhwyrft DH, ymbhwirft R, darüber [mu]ndum gl. W*

¹³ wilig *J, wulien W* || windel] wilige (*so auch vor oððe*) *H*

sume habbað ôðerne GENITIVVM:

hic lapis þes stân, huius lapidis; hic sanguis þis blôd, huius sanguinis; pollis smedma of melwe, pollinis; cinis axan, cineris; puluis dûst, pulueris; uomis scer, uomeris; pubis cniht oððe *cnihtâd, puberis; inpubis beardlêas.* sume menn geendjað ðâs naman on *er:*
hic puluer, ciner, uomer, puber ET CETERA.

sum[me hab]beþ *W*

¹⁴ þ. st. h. *f. W* || lapi[dis hic san]guis *W*

^{14. 15} þ. b. h. s. *f. W*

¹⁵ melowe *HRr, meoluwe F, meolewe J, meloe DhU* || pol[linis ci]nis *W* || pollimis *O*

¹⁶ puluis *ausradiert T* || d. pulueris *f. W* || scær *DH, scear JW, fehlt O*

¹ uom(e)ris (*e ü. r.*) *D, [uomeris] W* || cn. o. cn. *gl. R, childhod oþer child W*

^{1. 2} [inp. b]eardl. *W*

² menn *f. H, lorþeauþes (so) W* || endeþ *W* || [þeos nom]en *W*

³ h. p. *f. J* || [puber et] *W*

þâs ôðre synd

FEMININI GENERIS: *haec cuspis þes sceft, huius cuspidis; cassis helm, cassidis* (*is êac gecweden cassida, swâswâ*)

gracilis smæl and *gracila. gracilis* ys ðrêora cynna:
hic et haec gracilis et hoc gracile, huius gracilis); *haec*
auis ðes fugel, huius auis; *haec clauis ðêos cæ̅g,*
securis ex, bipennis twÿbile, pestis cwylld, uestis rêaf,
uallis dene, turris stÿpel, puppis scip oððe *stêorsetl,*
nauis scip, classis sciphere, cutis hÿd, pellis
fel, messis gerÿp, bilis gealla.

þ. ô. s. f. T || beoþ W

⁴ femini JO || haec] hic O || þes f. W || scaft H, scaft DFhJRrU, dahinter oððe ord J || hu. f. W

⁵ helm hinter cassidis W || i. e. g. f. T || ec J || casida h || swâswâ—⁶ ys f. T

⁶ smal U, smæll R || gracilia FJU || ð. c.] trium generum T

⁷ graciles mit durchstrichenem (aber nicht zu i verbess.) e D || huius gr.] Comparatiuus. Hic et hec
gracilior. Hoc gracilius. Sverlatiua (!). Hic gracillimus. Hec gracillima. Hoc gracillissimum (!) T

⁸ aues J || ðes f. W || þes J, f. W

⁹ securus J, i aus u rad. FO || æx DHhJRrUW || twibil W || cwuld cwalm W

¹⁰ stepel J || ste(o)r- 1. corr. h

¹¹ et in -setl aus e. a. J || scipp R

¹² mensis T

ðâ ðe synd gefêgede

of blôde oððe of môde, þâ synd þrêora cynna: *hic et*
haec exsanguis et hoc exsanguie blôdlêas, huius exsanguis;
hic et haec exanimis et hoc exanime sâwullêas, huius
exanimis ET CETERA.

ðâ ðe—¹³ cynna f. T || ðâ ðe] þa ða H, ðas U, ða ge F || beoþ W

¹³ oþer W || beoþ W || ra von þreora weg H

¹⁴ exan- alle drei male DFhJR, das erste mal TW, das letzte r; ex(s)an- immer H || et hoc—
exsanguis f. T || hoc exsanguine U, h. exanguine J

¹⁵ exanimis aus -mus F || w in sawul- aus etwas anderem von a. hd. F, sawlleas J

¹⁶ exanimis aus -mus F

[XXVIII.](#) IN IS PRODVCTAM. on langne is geendjað
þâs naman: *hic delfis ðis mereswÿn, huius delfinis* (ys
swâ ðêah gecweden *delfin*); *haec glis ðêos sisemûs,*
huius gliris; *hic et haec dis þes and ðêos welega,*
huius ditis; *haec lis þis geflit, huius litis*; *haec uis*

ðêos nêadung oððe **miht**, *huius uis* ET CETERA.

- ¹⁷ absatz nur U || XXIX DHR, f. JOTW || In] on T || on—⁵⁷ naman f. T || on l. is f. W || lagne H
|| endeþ W
¹ hic delfinis O || ü. f. T || ðis f. W || mereswin hinter delfinis W || huius f. W || ys—² delfin f. T
² þeh J
^{2—5} dem. vor ü. und vor gen. f. W
^{2—4} ü. hinter gen. W
² ðêos f. TU || sisemus mit glis als ein wort T, dahinter † reamus W
³ hec et hic d. U || s in dis auf r. 2 buchst., deren 2. s, h || —⁵ ü. f. T || zweites e in welega aus æ F
⁴ hec uis über getilgtem huius 2. corr. F || haec f. W
⁵ huius uitis T || huius hier auch W

XXX. IN OS CORREPTAM. on scortne os geendað ân
nama: *hoc os ðis bân*, *huius ossis*; ys êac gecweden *hoc
ossum*.

- ⁶ absatz nur U || XXX f. JOTW || In] on T || on—⁷ nama f. T || on sc. os f. W || geendiað mit
getilgtem i F, -iaþ J, endeþ W || an aus on R
⁷ oss DHhORrTW, 2. s radiert F || ü. f. T, hinter gen. W || ðis f. W || huius f. W || ys êac g. f. T ||
eac f. J

XXXI. IN OS PRODVCTAM. on langne os geendjað
þâs naman: *hic ros ðes dêaw*, *huius roris*; *mos ðêaw*,
moris; *flos blôstm*, *floris*; *heros wîga*, *herois* (*herus*, *heri*,
is **hlâford**); *nepos nefa*, *nepotis* (of ðâm byð FEMININVM
neptis); *hic sacerdos ðes sacerd*, *huius sacerdotis*. sume
syndon FEMININI GENERIS: *haec dos ðêos brýdgyfu*, *huius
dotis*; *haec cos ðes hwetstân*, *huius cotis*.

- ⁹ absatz nur U || XXXI f. JOTW || In] on T || on—¹⁰ naman f. T || on l. os f. W || longne F, lagne
H || endeþ W
¹⁰ hic aus hec R
^{10—2} —⁵⁸ ü. f. T, ü. hinter dem gen. W || ðes f. W || d in deaw auf r. F || hu. f. W
¹¹ blostm W || hero:is (r rad.?) F || weza. i. uir W || i in heri aus u R
¹² is hl. gl. R über herus, f. T || is f. W || neua J || potis W || of ð. b. f. T || beoð U || feminum O
¹³ hec neptis W || hic—sacerdotis] hec sacerdos dotis prestes wif W || huius f. T

13. 14 summe nomen beoþ W, f. T

14 femini (zu -minini v. a. hd. F) FJ || brydgiuu DH, bridgyfe J, brudziue moruhziue W || huius f. TW

15 ðes] þeos r, f. W || huius f. TW || t in cotis aus e. a. h

sume synd

COMMVNIA: *hic et haec custos þes and ðeos hyrde, huius custodis; compos wilfægen, compotis (compotum is gerîm); inpos unmihtig, inpotis; hic et haec bos ægðer gê oxa gê cû, huius bouis, huic boui, hunc et hanc bouem, o bos, ab hoc et ab hac boue; ET PLVRALITER hi et hae boues, horum et harum boum, his bobus, hos et has boues, o boues, ab his bobus. ne gæð nân ôðer nama on ðâs wîsan. ân nama hêr is NEVTRI GENERIS: hoc os þes mûð, huius oris. and ealle þâs naman habbað langne o on gebîgedum casum, bûton compos and inpos.*

sindon HU, beoþ W

16 custos aus custas h || þ. a. ð. f. W

1 huius f. TW || todis W || wylfægen aus wel- D || compotum alle hss. || is g. gl. R, f. T || is f. J

2 îpos T, impos F || mit unmihtig schliesst das erste fragment von r || ægðer—³ huius f. T

3 huius f. W || huic f. W || u von boui ü. r. a. hd. F || h. et h. f. W

4 ab h. et ab h. f. W || o von hoc auf rasur O

5 ho. et ha. f. W || (h)is D, is O, f. W || hos et h. f. W

6 ab his f. W || ne gæð—⁷ hêr is f. T || æ in gæð auf r. F || wison D

7 hoc aus hec O || os] hos H || ü. f. T, hinter gen. W || þes f. W || huius f. TW

8 oris] horis HO || ealla H || naman f. H || langne H

9 butan J

XXXII. IN VS CORREPTAM. on scortne us geendjað þâs naman: *hic lepus þes hara, huius leporis; hic et haec et hoc uetus (lôc, hwæt eald sý), huius ueteris; haec pecus þis nýten, huius pecudis. þæt is êac NEVTRI GENERIS: hoc pecus, huius pecoris.*

10 absatz nur U || XXXII aus XXIII R, f. JOTW || In] on T || on—¹¹ naman f. T || on sc. us f. W || endeþ W

11 ða J || ü. h. gen. W || þes f. TW || hara † lieure gl. T || huius f. T || poris W, léporis. i. legerie.

lepor. lepóris T

¹² hoc uetus *zusammen geschrieben, aber dann durch ein komma getrennt* O || l. h. e. si gl. R, f. T, old W || huius f. W || hic p. J

¹³ pecu T || —59⁷ ü. f. T || —59¹ ü. *hinter gen. und dem. vor ü. u. gen. f. W* || huius f. T || cudis W || p. is êac f. T

¹⁴ hoc—generis f. O || huius p.—generis f. F || pecuris T, coris W

þâs ôðre sind NEVTRI GENERIS:

hoc opus **þis weorc**, *huius operis*; *hoc uellus* **þis flÿs**, *huius uelleris*. ealswâ gâð þâs: *uiscus* **innoð**, *uisceris*; *pondus* **byrðen** oððe **wæge**, *ponderis*; *holus* **wyrt**, *holeris*; *ulcus* **wund**, *ulceris*; *uulnus* **wund**, *uulneris*;

þâs—generis f. J || þâs ô. s. f. T || beoþ W

¹⁵ (hoc opus) 2. corr. F || opos T || p. w. f. U || huius f. T

¹⁶ fleos W || þâs f. T

¹⁷ ui von uisceris ganz, sc zum teil weg H || uulnus wund uulneris *hinter uisceris* J || b. o. w. gl. R || wæge f. O, wæg U

¹ ¹⁷ erstes u in ulcus *auf r. h.*, u. † uulnus W || ulceris—uulneris f. W || uulnus w. u. f. hier J (s. zu 58)

latus **sîde**, *lateris*; *munus* **lâc**, *muneris*; *honus* **sêam** oððe **byrðen**, *honeris*; *genus* **kynn**, *generis*; *sidus* **tungel**. sume habbað scortne o: *tempus* **tîma**, *temporis*; *timpus* **þunwencge**, *timporis*; *litus* **strand**, *litoris*; *corpus* **lîc** oððe **lîchama**, *corporis*; *pectus* **brêost**, *pectoris*; *stercus* **meox**, *stercoris*; *frigus* **cÿle**, *frigoris*; *nemus* **holt**, *nemoris*; *fenus* **borh**, *fenoris* VEL *fenoris*; *pignus*, *pignoris*, **tudder**; *pignus*, *pigneris*, **wed** ET CETERA.

^{2—9} ü. *hinter dem gen., der stets in abgekürzter form (durch eris oder oris nebst dem vorherg. consonanten) gegeben wird*, W

² onus JU, :onus FH

³ s. o. b. gl. R || byrðen *auf r. h* || oneris JU, :oneris FH || cynn DFHhRU, cyn J

⁴ sidus deris t. W || sume—o f. T

⁵ -wen(c)ge U, -wenge DH, -wange W || temporis J || strant *aus strang* J

⁶ l. o. l. gl. R || corporis f. W

⁷ stercus *aus steorcus* F || stercoris *aus steorcus* F

⁸ **bois** † wuda † holt gl. T || nemoris f. T || foenus DFHhJRW, *drüber vsurie a. hd.* F || beorh U, f.

T || fenoris *f. OU*, *über* uel feneris *T*, foenoris *DFHhJR* || foeneris *DFHhJR*, fenoris *U*, ueneris *O*
⁹ p.—t. *h. wed W* || *ü. pignus filz T*, **aliance** v **guage** (*a. hd.*) *F* || pingnoris *F* || tudder vor pignoris
J, *gl. ü. pignoris T*, tydder *gl. ü. pignoris R* || (*wedd*) *gz. hd. H*, wed vor pigneris *J*, wedd *ü. pignus*
und ü. pigneris T

XXXIII. IN VS PRODVCTAM. on langne *us* geendjað
 þâs naman: *hic mus* **þêos mûs**, *huius muris*; COMMVNIA:
hic et haec sus swÿn, *huius suis*; *hic et haec grus cran*,
huius gruis; GENERIS NEVTRI: *hoc rus* **þis land**, *huius*
ruris; *hoc thus* **þes stôr**, *huius thuris*. ealswâ *crus*
sceanca, *cruris*; *ius lagu*, *iuris*; *plus mâre*, *pluris*;
 and ealle ðâs habbað langne *u* on gebîgedum casum.

¹⁰ *absatz nur U* || XXXIII *f. JOTW* || In] on *T* || on—¹¹ naman *f. T* || on l. *us f. W* || lagne *H* ||
 endeþ *W*
^{11—15} *iuris ü. steht hinter gen. u. dem. vor ü. u. vor gen. f. W*
¹¹ þ. m. h. *f. T*
¹² **þorc** † *swyn gl. über sus T* || *huius f. T* || *cræn gl. T*
¹³ *huius f. T* || *gr:uis F* || þ. l. h. *f. T* || lond *hinter rus W*
¹⁴ *tús J* || þ. st. h. *f. T* || þes: *O*, þis *DHJ* || (*s*)tôr *H* || *turis J* || *ealswâ f. TW*
¹⁵ *ü. f. T*
¹⁵ *zweites r in cruris aus e. a. D* || *ius l. i. auf r. F* || laga *DH*
¹⁶ and *f. W* || lagne *H*

bûton *gruis* and *suis*; forðan ðe nân *u* ne byð lang on
 ðære stôwe ætforan ôðrum VOCALEM. is êac tô witenne,
 þæt *plus* is NEVTRI GENERIS on ðâm forman case, and on
 ðâm ôðrum fif casum hyt byð þrêora cynna: *hi et hae*
plures et haec plura VEL *pluria*.

¹ bûton—² *uocalem f. T* || *gr:uis F*, *gru|uis* (*an dem ersten u, das später zugesetzt scheint, radiert*)
O, *cruis J* || *u auf r. h*
^{1.2} on ð. st. *f. W*
² *witanne HJ*, *witene TW*
³ [and] *W*
⁴ *fif oðrum OTU* || *casum f. T* || *hyt* he *W* || *hic et hęc plures T* || [hi] *W*
⁵ *pl. uel*] *plura† T* || *pluria*] *plura F*

ðâ naman, þe weaxað

on GENITIVVM, þâ synd FEMININI GENERIS: *haec seruitus þes þêowdôm, huius seruitutis. ealswâ gâð ðâs: incus anfilt, incudis; uirtus miht, uirtutis; salus hæ̅l, salutis; senectus yld, senectutis; iuuentus juguð, iuuentutis; tellus eorðe, telluris; palus gyrwe fen, paludis* (lang u on eallum casum).

- ⁶ ðâ— synd f. T || þ[e] W || wexað R, wexap J, weaxeð U
⁶ genitio W || beoþ W || femini O, letztes i auf r. h || seruitus v. a. hd. aus -tis O
⁶⁻¹⁰ ü. f. T || þes— ⁷ ðâs] tutis þeodom W
⁷ huius f. T || e. g. ð. f. T
⁸ onuelt hinter incudis W || uirtutis— ¹⁰ paludis] gen. f. W || miht undeutlich W || salutis f. T
⁹ hyld U || senectutis f. T || iugoð HJ, f. W || iuuentutis f. T
¹⁰ eorðe f. W || p[alus] W || gyrwefynn D, gurufen W || lang— ¹¹ casum] et cetera T || longe W

XXXIII. IN YS synd grêcisce naman, þâ wê ne hreppað nû, bûton *haec clamys ðes basingc, huius clamydis.*

- ¹² absatz nur U || XXXIII f. JOTW, XXXIII F || In] on T || is FOU || synd— ¹³ bûton f. T || beoþ W || [gre]cisce W || (ne) J
¹³ reppað DH, repeþ W || [clamis cla]midis W || clamis FO, clames zu clamys im 16. jhd. U, darüber von a. hd. pallium F
^{13. 14} ü. f. T, hinter gen. W
¹³ ðes f. W || basing DFhJRUW, -i(n)gc H || huius f. TW
¹⁴ clamidis FORUW, -id- zu -yd- H

XXXV. IN AES. on aes geendjað twegen naman: *hic praes þes borhhand; hoc aes þis bræs oððe âr, huius aeris.*

- ¹⁵ absatz nur U || XXXV f. JOTW || In] on T || on—naman f. T || on aes f. W || 2. aes] es U || endeþ W
¹⁶ hic praes auf r. F || [praes] W, paraes T || —âr ü. f. T || þes f. W || burh- U || þis f. W || o. âr f. W
¹⁷ hu. f. TW || æris vor ü. W, aens T

XXXVI. IN AVS. on aus geendjað twegen naman

FEMININI GENERIS: *haec laus þis lof, huius laudis; haec fraus þis fâcn, huius fraudis.*

- ¹ absatz nur U || XXXVI f. JOTW || In] On T || on—naman f. T || on aus f. W || endeþ W || [no]men W
² femini O || —³ þ. u. hu. f. und ü. h. gen. W || þ. l. huius f. T || haec vor fraus f. T
³ þ. f. h. f. T || faon zu facn 1. corr. F || dis W

XXXVII. IN ANS. on *ans* geendjað þâs naman:

GENERIS MASCVLINI *hic quadrans ðes feorðling oððe fêorðan dæ̅l ðinges, huius quadrantis;* GENERIS COMMVNIS *hic et haec infans unsprecende cild;* GENERIS FEMININI *haec glans þis æceren, huius glandis. amans lufigende* is æ̅gðer gê nama gê PARTICIPIVM, *amantis.*

- ⁴ absatz nur U || zahl f. JOTW || i[n] W, on T || on—naman f. T || on ans f. W || endeþ W
⁵ m. g. W || masculum J || —⁸ ü. f. T
^{5.6} ü. h. gen. W || ðes f. W, þeos J || feorþlingc J, feorþinc W || oððe] von o *das meiste*, von þþ *wenig*, von e *nichts übrig* H
⁶ þinges] dodrans þridde del W || huius f. TW || dra[ntis] W || generis—⁷ cild f. U || com. gen. W
⁷ [et hec] infans infantis W || ðis and ðeos u. c. O || unsprecende J
^{7.8} gen. f. f. W
⁸ femininis T || gl(a)ns 1. corr. h || þ. æcern JU, f. W || hu. f. TW || n von glandis *auf r.* O, dis W || amans—¹³ cymð f. T || am[ans is] W
⁹ luf. f. W

on ðissere geendunge gâð ealle PARTICIPIA PRIMAE
 CONIVGATIONIS, þæt synd ealle **dæ̅l nymende þæ̅re forman**
geð̅odnysse, PRAESENTIS TEMPORIS **andwerdre t̅ide**.

- ¹⁰ das erste e in geendunge wol nur zufällig unterpunctiert O, [ien]dunge W || eallæ H ||
 participium O
¹¹ þæt s. usw. in d. z. R || beo[þ alle] W
¹² tempori[s and]wearde W || a. t. gl. R || -werd(r)e O, -weardre J, -werde Fh, -werd U

of þâm worde **amo ic lufige** cymð *hic et haec et hoc*
amans þes and ð̅eos and ð̅is lufigende, huius
amantis, huic amanti, hunc et hanc amantem et hoc amans,
o amans, ab hoc et ab hac et ab hoc amante VEL amanti;
 ET PLVRALITER *hi et hae amantes et haec amantia, horum*
et harum et horum amantium, his amantibus ET CETERA.
 ealswâ gâð þâs: **stans standende, stantis; arans erigende,**
ambulans gangende, laborans swincende,
flans blâwende and ôðre ungerîme.

- ¹³ þen forme worde W || ic l. f. W || cymð *nachträglich am rande R* || trium generum vor hic T ||
 [hec et hoc] W
¹⁴ ü. f. TW || huius—¹⁵ amanti] mantis manti W || huius f. T
¹⁵ huic—62² cetera] Comparatiua (!). hic et hec amantior. et hoc amantius. Superlatiua (!). hic
 amantissimus. hec amantissima. hoc amantissimum T || mantem W || o [amans] W, o (a)mans D ||
 et ab hoc f. O
¹ hi [et he a]mantes W || amantis a. hd. zu -es F || amancia W || —² dem. f. W
² amancium W || [et—⁶ In] ens W
^{3—5} ü. f. T
³ stantis f. T
⁵ a. ô. u.] et cetera T

XXXVIII. IN ENS. on *ens* geendjað þâs naman:
hic Ufens âgen nama, *huius Ufentis; hic dens þes t̅oð,*
huius dentis; GENERIS FEMININI: haec gens ð̅eos m̅ægð
oððe þ̅eod, huius gentis; haec mens þ̅is m̅ôd, huius
mentis; GENERIS COMMVNIS: hic et haec parens, huius parentis,
fæder and m̅odor (gyf hit bið PARTICIPIVM of ðâm
 worde *pareo ic geh̅yrsumge*, þonne bið hit þ̅r̅eora

cynna); *hic et haec et hoc sapiens wîs, huius sapientis.*

- ⁶ absatz nur U || zahl f. JOT || In] on T || on—naman f. T || on ens f. W || rasur hinter 2. ens U ||
geend.—⁷ âgen a. r. U || punkt unter i in geendjað wol zufällig h, endeþ W || þa J
⁷ â. n. in d. z. R || âgan T, owene W || hu. Uf. f. T || huius f. W || hufentis h, [uf]jentis W || þes—⁸
dentis f. T || þes f. W
⁸ hu. f. W || ðêos—⁹ gentis f. T || þes J, f. W || þeod † [m]æiþ W || hui.—haec f. W
⁹ haec—¹⁰ communis f. F || þ. m. h. f. T || þis f. W || hu. f. W
¹⁰ (hic and) 2. corr. F || paren(s) 1. corr. h || huius f. TW || rentis W
¹¹ fæder—¹³ cynna f. T || f. a. m. gl. ü. parens huius R || fe[de]r W || moder JU || and 3if W || bið
f. O
¹² [pa]reo W || gehersumie J, gehy(r)sum(ig)e R
¹³ parens ü. cunne gl. W (zu 52⁷) || [hi]c W || hec aus hoc D || parens über sapiens 2. corr. F || wîs
¹⁴ — sapiens] entis W || wîs h. f. T

sapiens is ægðer gê nama gê PARTICIPIVM, and *insapiens*
unsnotor of ðâm gefêged is æfre nama. **nocens derigende**
is nama and PARTICIPIVM and **innocens underigende**
of ðâm gefêged ys æfre nama; forðâm ðe ælc
PARTICIPIVM, þe byð gefêged þurh hine sylfne, byð âwend
tô naman.

- ¹⁴ sapiens is—participium] Comparatiuus. hic et hec sapientior. et hoc sapientius. Superlatiua (!).
hic sapientissimus. hec sapientissima. hoc sapientissimum T || partici[pi]um W || and] et OU,
eallswa T, f. J
¹⁵ unsnotor—nama f. T || gefegeð F || [no]ma W, naman J || derigende f. T
¹⁶ is—underigende f. O || is—and (vor innocens) f. JT || inno[cens] W || underigende—63⁴ hoc f.
T || vnderiendlic W
¹⁷ of—nama f. J || gefegede U, gefegeð (egeð a. hd. auf r.) F || (is) a. hd. F || (nama) R || forðam
ðe HO, for[þe]n þe W, forðan ðe die übr.
¹ particium h || þe] he H || gefêged] ge:sæged F || [su]lue W

on ðissere geendunge gâð ealle PARTICIPIA
andwerdre tûde þæra þrêora geðêodnyssa: of ðâm worde
doceo **ic tæce** bið *hic et haec et hoc docens* **tæcende**,
huius docentis; of *lego* **ic ræde** *hic et haec et hoc legens*
rædende, *huius legentis*; of þâm worde *audio* **ic gehÿre**
cymð *hic et haec et hoc audiens* **gehÿrende**,
huius audientis; and ôðre ungerîme.

- ² [gop] W
³ andweardre J || þære DHJ || -nesse HJ, iþeod[nes]se W
⁴ ic t. f. W || beoð U || drei buchstaben (doc?) vor docens rad. O || tæcende f. OTW, æ aus e. a. D
⁵ huius f. TW || cen[tis o]f W || of—hoc f. T || of lego] oleo J || ic r. f. W
⁶ ræðende huius f. TW || :ræðende h || gentis W || of þ. w. f. T || of ganz, þam z. teil weg H ||
[aud]io W || ic—⁸ huius f. T
^{6.7} ic geh. f. W || gehere DH, gehyrge F
⁷ geherende J, f. W
⁸ hu. f. W || entis W || a. ô. u.] et cetera T || oðere U || un[irim]e W

XXXVIII. IN ONS. eft on ons geendjað þâs naman:

GENERIS MASCVLINI *hic mons þêos dûn, huius montis; hic fons þes wyll, huius fontis; hic pons þêos bricg, huius pontis; GENERIS FEMININI haec frons þis forewearde hêafod, huius frontis (frons, frondis, bið bôh on trêowe);* GENERIS OMNIS *hic et haec et hoc sons scyldig oððe scæððig, huius sontis; ealswâ of ðâm gefêged insons unscyldig, insontis* ET CETERA.

- ⁹ absatz nur U || XXXIX DH, f. JOTW || In] on T || eft naman f. T || e. on ons f. JW, i. d. z. R || endeþ W 10—16 ü. f. T
¹⁰ [mon]s W || þêos f. W || huius f. TW
^{11—13} ü. und huius f. W
¹¹ hu. fo. hic f. T || brygc J
¹² huius f. T || pon[tis g]eneris W || pont:is F || femini J || haec] hę T || -weard O
¹³ huius f. T || tis W || dis W || b. b. o. t. gl. R, f. TW
¹⁴ omnes T || [hec et h]oc W || scyldig—¹⁵ insons f. J
^{14.15} sc. o. sc. gl. R, hinter sontis W
¹⁵ sceaððig U || huius f. TW || ea. of ð. g. f. T || iue[i]zed] W
¹⁶ vnsculdi h. gen. W || et c. f. T

XL. IN VNS. on uns geendjað âgene naman: *hic Aruns, huius Aruntis* ET CETERA.

- ¹⁷ absatz nur U || XL f. JOTW || In] on T || on u. g. f. T || (on uns) 1. corr. h, f. W || geendað U, endeþ fast ganz weg W || [owene—64¹ endeþ] W || agen TU || nama U

18 ar(v)ns aus arans O, arruns J || huius f. T || arruntis J || et c. f. T

XL I. IN YNS. on yns geendað ân grêcisc nama
GENERIS FEMININI: *haec Tyryns, huius Tyrynthis.*

^{1—2} f. T || absatz nur U || XLI f. JO || on yns f. OR || geendiaþ J, -iað U, -iað mit rad. i F || ân] an aus on hR und an noch einmal darüber 1. corr. h, on U || grecisce naman U || grigcis W
² femini FJ, femiñ H || hic (zu hec a. hd.? D) DHOU || tyryns U, tirins W || huius f. W || tyrynthis DHJO, tyrynthis hR, tirinthis W, tyrintis U

XL II. IN ARS. on ars geendjað þâs naman: *hic Mars âgen nama, huius Martis; haec ars þes cræft, huius artis; haec pars þes dæil, huius partis* ET CETERA.

³ absatz nur U || XLII f. JOTW || In] on T || on—naman f. T || on ars f. W || endeþ W
⁴ âgen—Martis f. T || â. n. gl. R, agen: nama: (e, bez. n rad.) h, owene nome h. martis W || huius f. W
^{4.5} ü. und huius f. T, þes u. hu. f. W
⁵ comparāt hinter artis T || del h. partis W || partis] artis F || et cetera f. TU

XL III. IN ERS. on ers geendjað þâs naman: *hic et haec et hoc iners cræftlêas, huius inertis; hic et haec et hoc sollers menigtýwe, huius sollertis; hic et haec et hoc experts orhlyte oððe bedæled, huius expertis.*

⁶ absatz nur U || XLIII aus XLIII R, XLIII h, f. JOTW || In] on T || on—naman f. T || on ers f. W || endeþ W
⁷ iners O || —⁹ ü. hinter gen., der ohne huius steht, W || cr. hu. f. T || inartis J, inartis zu -e- v. a. hd. F, ertis W || hic—⁸ sollertis f. T, von gz. hd. nachgetragen F
⁸ sollar:s (t rad.) O, sollaris J || mænig- HR, mæni- FU, -manig- J || lertis W
⁹ o. o. b. gl. R, f. T || huius f. T

XL IIII. IN ORS. on ors geendjað þâs naman: *hic Mauors âgen nama, huius Mauortis; GENERIS FEMININI: haec choors ðes ðrêat, þæt is, lytel wered, huius choortis; haec sors þis hlot oððe hlyt, huius sortis; haec mors þes dêað, huius mortis; TRIVM GENERVM: hic et haec et*

hoc concors geðwære, huius concordis; hic et haec et hoc discors ungeðwære, huius discordis; hic et haec et hoc consors efenhlytta, huius consortis ET CETERA.

- ¹⁰ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || on—¹¹ Mauortis f. T || on ors f. W || endeþ owene nomen W
- ¹¹ â. n. huius f. W || uortis W || g. f. f. W || femiñ H
- ¹² coors UW, hóors T, ho von c. auf r. h || þes—wered gl. R, f. T || s in þes auf r. J, f. W || werod HJ || huius f. TW || coor:tis U, hóortis T, vor ü. W
- ¹³ þis—huius f. T || þ. h. o. h. gl. R || þes J, f. W || hlyt oððe hlot OU || o. hlyt huius f. W || lyt J || sortis vor ü. W
- ¹⁴ þes—mortis f. T || þ. d. hu. f. W || tr. g. f. W
- ¹ 2. c in concors aus e. a. b. (s?) rad. O, (con)cors 1. corr. F, consors T || —³ ü. und huius f. T || geþwære aus geþweare D || —³ hu. f. W || consortis T, vor ü. W || hic—² discordis v. gz. hd. nachgetr., aber verblasst und zum teil beim einbinden weggeschnitten F || hic—hoc f. T
- ² concors T || ü. hinter discordis W || concordis T || hic—hoc f. T || et hoc f. U
- ³ discors T || æfen- R, -hlyta FJ, euenlote W || consortis aus -tus F, vor ü. W, discordis T

XLV. IN VRS. ân nama geendað on *urs* TRIVM GENERVM, þæt is **ðrêora cynna: hic et haec et hoc Tiburs, huius Tiburtis**, GENTILE NOMEN **ðêodlîc nama.**

- ^{4–6} f. T
- ⁴ absatz nur U || zahl f. JOW || In—on urs] in ur (!) on urs geendiaþ an n. J || ân—⁵ cynna f. W || an aus on R || geend:að (i rad.) R, -diað F
- ⁵ þæt—cynna gl. R || tyburs DHhJR, tyburs aus tyburis 1. corr. F
- ⁶ huius f. W || tyburtis DHhJU, (tibur)tis 1. corr. F || .i. þeodlic W

XLVI. IN VLS. ân nama befylð on *uls* GENERIS FEMININI: *haec puls ðes brîw, huius pultis.*

- ⁷ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || ân—feminini f. TW || ân—uls] on uls b. an n. J || byfylð U, gefylþ H || generis feminini generis U
- ⁸ ð. b. hu.] f. T, bri hinter pultis W

XLVII. IN EMS. ân nama geendað on *ems* GENERIS FEMININI: *haec hiems ðes winter, huius hiemis.*

⁹ absatz nur U || zahl f. JOTW || in ems hec dens tis toþ durch puncte getilgt W || In] on T || emps U || ân—¹⁰ fem. f. TW || on ems g. an n. J || geend:að (i rad. R), geendiað F || emps U
¹⁰ fem. gen. J || femini F || hyemps U, yems W || —74⁶ ü. ohne dem. hinter gen. ohne huius W ||
 ð. w. hu. f. T || hiem(i)s R, hiems J

XLVIII. IN ABS geendjað twegen naman, ân COMMVNIS
 GENERIS: *hic et haec Arabs arabisc man (of þâm lande ARABIA), huius Arabis; ôðor FEMININVM: haec trabs þes bêam, huius trabis.*

¹¹ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || abs] obs on obs J || ge. t. n. ân f. TW || ân] on H
¹² com. gen. f. W || generis f. T || arabisc—¹³ huius f. T || man—¹³ Arabia f. W || ar. mann gl., das
 übr. in d. z. R || man] naman U || þâm f. U
¹³ ôðor O, f. TW, oðer die übr. || fem. f. W
¹⁴ þ. b. hu. f. T || a von trabis zum teil, bis ganz weg H

XLVIII. IN EBS CORREPTAM. ân nama geendað on
 scortne ebs OMNIS GENERIS, þæt is, **ælc**es cynnes: *hic et haec et hoc caelebs clæne oððe heofonlic, huius caelibis.*

¹ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || eps OT || correptam—² cynnes f. T || corr.—nama f. W
 || ân—² ebs] on sc. obs (!) g. an n. J || gendað R, endeþ W
² omnis—cynnes f. W || þ. is æ. c. gl. R
³ cl.—hu. f. T || clane U || heofonlic ü. heafodlic 1. corr. F
⁴ celebis T, zweites i aus e. a. D

L. IN EBS PRODVCTAM. on langne ebs geendað ân
 nama FEMININI GENERIS: *haec plebs ðis folc, huius plebis.*
 is êac gecweden *haec plebes, huius plebei* on ðære fiftan
 declinunge.

⁵ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || (e)bs H, eps T || on—⁶ nama f. T || on l. ebs f. W ||
 lagne H || endeþ W
⁶ naman U || generis feminini T || ð. f. h. f. T
⁷ is—⁸ f. T || hec plebeus W || hu. f. W || ei in plebei auf r. R

^{9–10} f. H

LI. IN OBS. on *obs* geendað *haec scrobs, huius scrobis*.
scrobs ys **pytt** oððe **dîc**.

⁹ *absatz nur U* || *zahl f. JOTW* || In] on T || on *obs g. f. T* || on *obs f. W* || geendað ân nama *haec J* || geendiað *h, endeþ W* || ic *pytt gl. ü. dem 1. scrobs R, þis pytt oððe dîc hinter dem 1. scrobs J* || *huius f. TW* || *scr. ys p. o. d. f. JT* || *scrobs ys f. W* || *ys pytt f. R* || o. *dic (c über c wiederholt) ü. dem 2. scrobs R*

LII. IN YBS. on *ybs* geendað ân nama MASCVLINI
GENERIS: *hic calybs ðis îsen, huius calybis*.

¹¹ *absatz nur U* || LI H, f. *JOTW* || In *ybs f. T* || *îbs beide male U, das erste m. W* || on *ybs f. W* ||
geen.—¹² *gen. f. T* || *endeþ W*
¹² *calyps HJ, -îbs RW, -îps D* || ð. î. h. c. f. *T* || *stel ü. isen von späterer hd. FO, steel W* || *calibis FhU, calybs DR, libis W*

LIII. IN VRBS. on *urbs* geendað ân nama GENERIS
FEMININI: *haec urbs ðêos burh, huius urbis*.

¹³ *absatz nur U* || LII H, f. *JOTW* || In *urbs f. T* || on *urbs f. W* || g. ân n. f. *T* || *gendað R, endeþ W* ||
nama: *R*
^{13. 14} *gen. fem. auf r. U, f. g. W*
¹⁴ *femini J* || ð. b. h. f. *T*

LIIII. IN APS. on *aps* geendað ân nama GENERIS FEMININI:
haec daps þêos sand oððe **êstmete**, *huius dapis*.

¹⁵ *absatz nur U* || LIII H, f. *JOTW* || In *aps f. T* || *abs beide male R* || on *aps f. W* || geendað—¹⁶
feminini f. T || *endeþ W*
^{15. 16} *fem. gen. J*
¹⁶ *þ. s. o. e. gl. R, f. T* || *so[nd]e W* || *huius f. T*

LV. IN EPS. on *eps* geendjað þâs naman GENERIS
MASCVLINI: *hic manceps þes ðêowa mann, huius mancipis*;
forceps tang, forcipis; auceps fugelere, aucipis

VEL *aucupis*; *adepts rysel* oððe *adipes*. þâs ôðre synd
 COMMVNIS GENERIS: *hic et haec princeps þes and ðêos*
ealdor, *huius principis*; *hic et haec municeps burhealdor*,
huius municipis; *hic et haec particeps þes and*
ðêos dǣl nymend, *huius participis*; *hic et haec anceps*
twÿnigend oððe **twÿhêafdede** oððe **twÿecgede**,
huius ancipitis.

- ¹ *absatz nur U* || LIII H, f. JOTW || In eps f. T || ebs beide male O || on eps f. W || g. þ. n. f. T ||
 endeþ W || þa J
^{1.2} m. gen. W
² ma[nceps] cipis þeoumon W || —¹² ü. f. T || ðeawa R || mann f. OU || huius f. T
³ [forceps—¹³ on l. i] W || forcipis f. J || aucep(e)s T || fuge(le)re 1. corr. F
^{3.4} autipis uel aucipis F
⁴ aucupis aus aucipis h || rysl DHh || oððe f. JT || adipis zu adipis v. a. hd. O, adipis T || þ. ô. s.
 f. T
⁶ huius—haec f. T
^{7–10} huius f. T || mun(i)cipis F || hic et haec f. T
^{7.8} (and þeos) U
⁸ hic et h. f. J
⁹ twyegcede J
¹⁰ :ancipitis F

ealswâ *biceps twÿecgede* oððe **twÿhêafdede**;
triceps þrÿhêafdede, *tricipitis*; *praiceps*
forðheald oððe **rêdelêas**. þâs gefêgedan naman
 macjað ABLATIVVM on scortne e and on langne i: *ab ancipite*
 VEL *ancipiti*, and menigfealdne GENITIVVM on ium:
ancipitium; *a bicipite* VEL *bicipiti*, *horum et harum bicipitium*
 ET CETERA.

- ealswâ f. T || byceps H, dahinter bicipitis T || twyegcede J
¹¹ e in triceps aus i, s und þr. auf r. D || -dode F || tricipitis aus -putis F || preci(i über
 unterpunctiertem e)pitis hinter precepts T
¹² gef. naman f. T || gefegedon U
¹³ scortne] langne J || lagne HU || ab—¹⁴ ancipiti f. T
¹⁴ ancipite | :: R || uel—¹⁵ a f. W || mænig- JR, -fealde J
¹⁵ accipitium F, anticipium J || ab ancipite U || uel bicipiti f. W || uel a T, uel ab U || ancipiti U

15. 16 bicipituum O, ancipitium U, ancipicium ꝛ bicipicium W

LVI. IN OPS. on ops geendað ân nama GENERIS FEMININI:
haec ops ðêos spêd, huius opis, and ðrêora cynna of
ðâm gefêged hic et haec et hoc inops ðes and ðêos and
þis unspêdige, huius inopis. þâ ôðre synd grêcisce:
hic ydrops þêos wætersêocnys, huius ydropis: ydropicus
byð se wætersêoca and ydor wæter, ydria
wæterfæt ET CETERA.

¹⁷ absatz nur U || LVI: (I r.) D, f. JOTW || in o. on o. a. r. F || in ops f. T || obs beide male O || on ops f. W || geendað—nama f. T || geendiað F, endeþ W || f. g. TW

¹⁸ —68² ü. f. T || and—¹⁹ gefêged f. T

¹⁹ iueiede W || inops] in ops O

¹ ungespedige U, vnspedi W || huius f. T || þâ ô. s. g. f. T || beoþ W || grêcisce f. O

² ydrop:s (i rad.) F || weterseocnyss R, f. W || hu. f. T || hydropis h, idropis O || ydropicus—⁴

cetera f. T (vgl. zu ⁵) || ydropicus—wætersêoca f. W

³ bið se w. gl. R || beoð U, f. J || se f. U || and f. JW || hydor R || and ydria HW || ydr(i)a a. hd. F, idria OW

⁴ et c. f. W

LVII. IN YPS geendað *hic cynyps þes stânbucca,*
huius cynyphis.

⁵ absatz nur U || zahl f. JOTW || inyyps T, in eps J; dahinter on eps J, on yps H || ips W || geendað hic f. T || endeþ W || ân nama vor hic J || cynyps JR, cunyps W || þes st. h. c.] ydropicus and ydor ydria et cetera T || bu von -bucca ganz, das erste c zum teil weg H

⁶ cyniphys DHhR, cynipis aus -phis O, cyniphis FJU, cuniphus W

LVIII. IN IRPS. on irps geendað ân nama MASCVLINI
GENERIS: *hic stirps ðes stybb, huius stirpis.* se ylca
nama is êac GENERIS FEMININI, þonne hê getâcnað
ofspringc.

⁷ absatz nur U || zahl f. JOTW || In irps f. T || yrps beidemal alle hss. ausser W || on irps f. W || g. ân nama f. T || endeþ W

^{7.8} generis masculini T

⁸ generis—ylca, soweit in d. zeile, auf r. R || styrps alle ausser UW || ð. st. h. f. T || styrpis alle
 ausser UW || se—⁹ getâcnað] and eft hec styrps T
⁹ fem. gen. W
^{9.10} ofspring DFhRU, -i(n)cg H, -ge J, ofs(p)rync T

LVIII. IN AX CORREPTAM. on scortne ax geendað
 haec fax **þes blysa**, huius facis. ælc nama, þe geendað
 on x oððe on twâm consonantem, byð lang on NOMINATIVO,
 ac se VOCALIS byð gescyrt on ðâm ôðrum casum.

¹¹ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || correptam f. O || on—geendað f. T || on sc. ax in d. z.
 R, f. W || gendað R, endeþ W
¹² þ. b. hu. f. T || s von þes nachträglich U || blisa RU, hlysa H, blase 1 brond W || ælc—69¹
 naman f. T || þe f. H, þet W || endeþ W
¹³ x] ex O || oþer W || consonantes W || beoð U || on f. J
¹⁴ uocalis] uocatiuus RU, uocatif W || o in oðrum aus e. a. h

LX. IN AX PRODVCTAM. on langne ax geendjað þâs
 naman: haec pax **þêos sybb**, huius pacis; TRIVM GENERVM
 hic et haec et hoc audax **þes and ðêos and þis dyrstige**,
 huius audacis.

¹⁵ absatz nur U || zahl f. JOW || on l. ax f. W || la(n)gne H || endeþ W
¹ feminini generis vor hec T || þ. s. f. T, þe ossibus (!) J || huius f. T || tr. g. f. W
² þes—³ huius] dyrstig gl. T, dursti W || and þis d.] andyrstige O
^{2.3} dy(r)stige 1. corr.? h
³ audacis] dacis W, dahinter noch COMPARATIVUS. hic et hec audacior. et hoc audacius. Superlatiua
 (!). hic audo(!)cissimus. hec audocissima. hoc audocissimum T

ealswâ gâð þâs: **capax numol**
 oððe **gefyndig**, rapax **rêafigende**, contumax **tôðunden**
 oððe **môdig**, fallax **lêas**, uerax **sôðfæst**, ferax **wæstmbære**,
 sagax **glêaw**, fugax **flugol** oððe **earh**, tenax
fæsthafol, edax **etol**, loquax **sprecol**, minax **þêowigende**
 ET CETERA. and ealle þâs habbað langne a on
 eallum casum and macjað ABLATIVVM on e and i: ab hoc
 et ab hac et ab hoc audace VEL audaci ET CETERA.

e. g. þ. f. T || allswa F || geþ W || þâs f. HOW || nimel W
⁴ oððe] † T, oþer W || fyndig F || contumax aus -mox (a. hd.?) F || modi † toþunden W
⁵ oððe] † T || wæsm- JT
⁶ -bere T || glæaw U || fluwol † fleme † earh W || flugel J || † ærh T
⁷ -haful U || ætol U || sprecol mit unterpunctiertem r T, specol DHO
^{7.8} þeowigende zu þredtigende von a. hd. F, þewende JU, þeourake W
⁸ et c. and f. W || ealle—⁹ and] híg T || langna a H
⁹ and on i JTW || ab hoc—¹⁰ ab hoc f. T
¹⁰ et c. f. UW

LXI. IN EX CORREPTAM. on scortne ex geendjað þâs
 naman: *hic grex þêos êowd, huius gregis; hic remex
 ðes rêðra, huius remigis; hic* VEL *haec silex ðes flint,
 huius silicis; hic* VEL *haec cortex rind, huius corticis;*

¹¹ absatz nur U || L:XI (I rad.) D, f. JOTW || In] on T || cerreptam Fh || on—¹² naman f. T || on sc.
 ex f. W || (e)x D || endeþ f. W
¹² þêos f. T, þes J || eowed T || h. gregis f. T || gregis *ausnahmsweise* (zu 65¹⁰) h. ü. W
¹³ ðes f. T || huius f. T || migis W || hic—¹⁴ silicis f. J || uel] et uel U || sylex O, filex T || ðes f. T
¹⁴ huius f. T || licis W || uel] et U || haec] hoc zu hec und noch ec darüber 1. corr. h || hrind T, þes
 rind J || huius f. T || ticis W

*haec ilex æcerspranca oððe âc, huius ilicis; haec carex
 þis secg, huius caricis; hic et haec et hoc supplex
 êadmôd, supplicis; hic et haec et hoc simplex ânfeald,
 duplex twýfeald, triplex ðrýfeald* ET CETERA.

¹⁵ haec i.—ilicis ü. d. z. *nachgetragen* 1. corr. h || æcerspranga DHT, æcernspranca F || o. âc hu.
 f. T || o. âc gl. über ilicis R || oþer W || ilicis *ausnahmsweise* h. ü. W || haec f. T
¹⁶ þis—caricis f. T || secg JR || ricis W || hic—70¹ supplicis ü. d. z. 1. corr. h, f. J
¹ eadmod hinter supplicis h, f. T || plicis W || hinter supplicis folgt Comparatiuus. hic et hec.
 Supplicior. et hoc Supplicius. Svperlatiua (!). hic supplicissimus. hec supplicissima. et hoc
 supplicissimum T || hic—hoc] eallswa T, also W || hec aus hoc F || an in anfeald (von gz. hd.?) für
 rad. þry F
² duplex—ðrýfeald (*verblasst*) *nachgetragen* 1. corr. F || duplex JOTU, f. W || tw. f. TW ||
 trip[lex þre]ofold W || ðr. f. T || et c. f. W

LXII. IN EX PRODVCTAM. on langne ex geendjað þâs:

hic rex þes cyningc, huius regis; haec lex þêos æ, huius legis; hic et haec et hoc exlex ûtlaga oððe bûtan æ, huius exlegis ET CETERA.

- ³ absatz nur U || LXII aus LXIII R, f. JOTW || on ex correptam T || ex das erste mal h || on—þâs
 f. T || on l. ex f. W || endeþ þ[eos—⁴ lex legis] æ W || þas naman J
⁴ þes c. h. f. T || cyning DFHhJU || þ. æ hu. f. T || þêos] þes J
⁵ exlex l[egis vtl]awe W || [þ b. æ—71¹⁰ mearca] W || o. b. æ gl. R || oððe] † T
⁶ æ aus & T || huius f. T

LXIII. IN IX CORREPTAM. on scortne ix geendjað
 þâs naman: *hic calix þes calic, huius calicis; haec nix þes snâw, huius niuis; haec pix ðis pic, huius picis; haec salix þes wîþig, huius salicis ET CETERA.*

- ⁷ absatz nur U || zahl f. JOT || In] on T || on—⁸ naman f. T
⁸ ü. f. T || hic nix J
⁹ þ. s. f. T || þes] þeos J || n(i)uis H || ð. p. h. f. T
¹⁰ þes f. T, þis U || huius f. T || li von salicis über getilgtem ti 1. corr. h

LXIII. IN IX PRODVCTAM. on langne ix geendjað
 þâs naman: *hic Fenix (swâ hâtte ân fugel on arabiscre ðêode, sê leofað fîf hund geâra and æfter dêaðe eft ârîst geedcucod: and se fugel getâcnað ûrne ærist on ðâm endenêxtan dæge), huius Fenicis; GENERIS FEMININI: haec cornix þêos ceô; haec ceruix þes hnecca, huius ceruicis; hic VEL haec radix ðes wyrtruma, huius radicis; TRIVM GENERVM: hic et haec et hoc felix gesælig, huius felicis; hic et haec et hoc pernix swyft, huius pernecis;*

- ¹¹ absatz nur U || :LXIII D, f. JOT || In] on T || on—¹² naman f. T || geendjað f. J
¹² swâ—¹⁵ dæge f. T, in d. z. R || :on R || arabiscere H, arabistre J
¹³ efter D
¹⁴ arisþ HJ, arisð D || fugol J || ure O || ærist weg H
¹⁵ -nehstan JR || genr H || femini J
¹⁶ þêos f. T || am rande rechts hec pix picis [h]ęc nix niuis hd. 12. jhd. H || þ. h. f. T || (h)necca ds.

hd.? U

¹⁷ uel] et *HO* || *ð. w. f. T* || *wyrtruma DhR*

^{1.2} ges. hu. *f. T*

¹ g von *gesælig wegradiert, darüber y sely (vor s ein i getilgt) von späterer hd. F*

² 2. *huius f. T*

haec nutrix **þêos fôstormôdor**, *huius nutricis*;
haec uictrix **þêos sigefæste**, *huius uictricis* and ealle
 ôðre þyllîce, þe cumað of werlîcum namum: *hic cantor*
þes sangere, *haec cantrix* **þêos sangystre**; *lector*
rædere, *lectrix* **rædestre**; *doctor* **lârêow**, *doctrix*
lærestre ET SIMILIA. þâs bêoð geðêodde tô NEVTRVM on
 gebîgedum casum, swâswâ ys gecweden *uictricia tollite*
signa nymað þâ sigefæstan mearca: nis swâ ðêah
 gewunelic *hoc uictrix*, ac on ðâm gebîgedum casum.

³⁻⁴ ü. und huius f. T

³ þes J || foster- HJU, -moder J

⁴ and—⁶ sangere f. T

⁵ namū wie es scheint (aber der strich sehr verblasst) H, -um aus -am R, mannum J

⁶ þêos—⁸ lærestre f. T || sangestre U, sang|gestre J

⁷ rædystre FhRU, -istre J || doctor—⁸ lærestre f. J

⁸ lærystre FhU, læristre R, lærest (hinter t ein e radiert) O || þâs—¹¹ casum f. T

⁹ 2. c in uictricia aus x a. hd. F

¹⁰ þas O || sigefæsta F || mear(c)a U

¹¹ ac f. J || ðâm f. J

LXV. IN OX CORREPTAM. on scortne ox geendað ân
 nama FEMININI GENERIS: *haec nox* **ðêos niht**, *huius noctis*
 and ân of ðâm gefêged þrêora cynna: *hic et haec et hoc*
pernox **þurhwacol**, *huius pernoctis*. on ðisum twâm namum
 ys se o scort on gecynde, ac ðâ twegen CONSONANTES
 c and t hine ðôð langne.

¹² absatz nur U || zahl f. JOTW, V auf r. D || In] on T || on—¹³ generis f. T || on sc. ox f. W
 ||geendiaþ J, endeþ W

¹³ femini J, ini auf r. U || ð. n. h. f. T || niht f. W

¹⁴ and—cynna f. T || an aus on U || ðan U

¹⁵ huius f. T || noctis W || hinter pernoctis noch Comparatiuus. hic et hęc pernoctior T || on—¹⁷
 langne f. T || on] of H || þissum J

¹⁶ se o scort (sceort DFHhJRU) seo scortnys O || twege D

¹⁷ long W

LXVI. IN OX PRODVCTAM. on langne ox geendjað
 þâs naman: GENERIS FEMININI *haec uox ðêos stemn, huius*
uocis; OMNIS GENERIS **ǣlces cynnes** *hic et haec et hoc*
uelox swyft, huius uelocis; *hic et haec et hoc atrox wælhreow,*
huius atrocis; *hic et haec et hoc ferox rêðe,*
huius ferocis ET CETERA.

¹⁸ absatz nur U || zahl f. JOTW, VI aus IIII D || In] on T || on—¹⁹ fem. f. T || on l. ox f. W ||
 endeþ W

¹⁹ gene femini J, f. g. W || ð. st. hu. f. T || ü. f. W

²⁰ om.—cy. f. W || ǣ. c. f. T || et hec—¹ uelocis am rande rechts 1. corr. h

¹ swyft huius f. T || —² gen. f. W || (h)uius h || hinter uelocis noch Comparativvs. hic et hec
 uelocior T || h. et h. et h.] f. T, ealswa gaþ J || hic am rande links v. a. hd. h || atrox auf r. U

^{1.2} wæltreow J, f. T

² huius f. JT || hic—³ ferocis f. W || h. et h. et h.] f. JT || f in ferox auf rasur R

³ huius f. JT || et c. f. W

LXVII. IN VX CORREPTAM. on scortne ux geendjaþ
 þâs naman: *hic Volux âgen nama, huius Volucis*; *haec*
nux þêos hnutu, huius nucis; *haec crux þêos rôd,*
huius crucis; *hic et haec dux þes and ðêos lâttêow*
oððe heretoga, huius ducis; *hic et haec et hoc trux*
wælhreow oððe rêpe, huius trucis.

⁴ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || on—⁵ naman f. T || on sc. ux f. W || x vom 2. ux auf r.
 u. x drüber J || geend(i)aþ J, endeþ W

⁵ a. n. gl. R, owene nome (hinter gen.) W, propria (!) nomen T || hu. V.] generis feminini T

⁶ þ. hn. hu. f. T || nutu J, f. W || haec f. TW

^{6.7} þ. r. h. c. f. T

⁶ s von þeos z. t. auf r. U

⁷ þ. a. ð. f. T || lateow DHRT

⁸ o. h. gl. R || oððe] † JT || hu. d. f. T || ucis W || über trux a. hd. **cruel** F, atrox † ferox gl. U

⁹ wæltreow J || o. r. gl. R || oððe] † T || re von reðe aus etwas anderem? R || huius f. T

LXVIII. IN VX PRODVCTAM. on langne ux geendjað
 ðâs naman: *hic Pollux âgen nama, huius Pollucis*; *haec*
lux þis lêoht, huius lucis.

- ¹⁰ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || on—¹¹ Pollucis f. T || on l. ux f. W || endeþ W
¹¹ a. n. gl. R, owene nome h. gen. W || lucis W
¹² þis l. f. T || leoh H, f. W

LXVIII. IN YX. on yx geendjað þâs naman: *hic sandyx þis wâd, huius sandycis; haec Styx hellemere, huius Stygis.*

- ¹³ absatz nur U || LXIX U, f. JOTW || In yx f. T || ix beide male O, hinter in W, hinter on T || on yx f. W || geend.—naman f. TW || nam̄ H || hic weg H
¹⁴ sandix DFHORTUW || þis w. f. U || þis f. T || huius f. T || sandicis DFHORTU, dicis W || stix TUW
^{14. 15} hell. hu. St. f. T
¹⁵ stygys O, stigis RUW

LXX. IN AEX. on aex geendað ân nama: *haec faex þâs drosna, huius faecis.*

- ¹ absatz nur U || zahl f. JOTW || In aex f. T || erstes aex aus æex D, ex JOUW, :ex H || on—nama f. W || zweites aex aus æex D, ex JOTU, :ex FH || g. ân n. f. T || geendiað FU || heç a. hd. aus ę F || fex alle
² þ. d. f. T || fecis alle

LXXI. IN AVX geendað ân nama: *haec faux þes gôma, huius faucis.*

- ³ absatz nur U || zahl f. JOTW || In] on T || über (hinter JH) In aux noch on aux JHR || g. ân n. f. TW || über faux a. hd. ioue F || þes f. T
⁴ coma U || fa(u)cis 1. corr. h

LXXII. IN ALX. on alx geendjað twegen naman: *haec falx þes sicol, huius falcis; haec calx ðes cealcstân, huius calcis: mid ðâm naman bið êac getâcnod hō oððe ende.*

- ⁵ absatz nur U || zahl f. JOTW || In alx f. T || als beide male O || on alx f. W || g. tw. n. f. T || geendað U, endeþ W || nama J

⁶ þes f. T || calx] c v. a. hd. ü. undeulichem c F, tales J || ðes f. T
⁷ mid—⁸ ende f. T || mid—getâcnod] oþer (das sich nach bem. zu 65¹⁰ sogleich an chalcston
anschliesst) W || namum U
⁸ hô] o O || .i. hic calx über ende von einer hd. des 12. jhd. H

LXXIII. IN ANX. on *anx* geendað ân nama: *haec lanx þêos wæge oððe scalu, huius lancis.*

⁹ absatz nur U || zahl f. JOTW || In anx f. T || on anx f. W || zweites anx] a(n)x U, aus am 1. corr.
Fh || g. ân n. f. T || geendiað U, endeþ W
¹⁰ la(n)x U, darüber a. hd. **esquiele** F || ü. f. T || scale HJ

LXXIII. IN VNX. on *unx* geendað ân nama: *hic et haec coniunx þes and ðêos gemaca, huius coniugis.*

¹¹ absatz nur U || zahl f. JOTW || In unx f. T || on unx f. W || g. ân n. f. T || endeþ W || feminini
generis vor hic W
¹² coniunx HW || ü. f. T || þeos aus þes F, þes H || coniu:gis O

LXXV. IN ARX. on *arx* geendað ân nama: *haec arx þis wîghûs, huius arcis.*

¹³ absatz nur U || zahl f. JOTW || In arx f. T || on arx f. W || g. ân n. f. TW || **túr** ü. arx a. hd. F
¹⁴ þis f. T || wîghus gl. ü. 2. arx z. 13 T, w aus p v. a. hd. F

LXXVI. IN AC. on *ac* geendað ân nama NEVTRI
GENERIS: *hoc lac þêos meoloc, huius lactis.*

¹⁵ absatz nur U || zahl f. JOTW || In ac f. T || hac W || on ac f. W || g. ân n. f. TW || geend:að (i
rad.) R || neutri] n im text (wie oft) u. neutri darüber gl. W (ebenso 74¹ u. ³)
¹⁶ a in lac aus o (v. a. hd.?) H || þêos f. T || meolc DFHhJRTU, f. W || tis W

LXXVII. IN EC. on *ec* geendað ân nama NEVTRI
GENERIS: *hoc allec ânes cynnes fisc, huius allecis.*

¹ absatz nur U || zahl f. JOTW || In ec f. T || on ec f. W || g. ân n. f. TW || neutri] wie 73¹⁵ W

² allec] alles *U* || â. c. fisc] þes hæring *R*, þes hæringc *J*, hering *W*, fisc (â. c. *f.*) *T* || über fisc v. *ds.* *hd.* i. hæring *U* || huius *f.* *OU* || punct unter e in allecis zufällig? *U*

LXXVIII. IN VT. on *ut* geendað ân nama NEVTRI
GENERIS: *hoc caput þis hêafod, huius capitis* and of ðâm
gefêgede *hoc sinciput healf hêafod, huius sincipitis;*
hoc occiput se æfra dæ̅l ðæs hêafdes, huius occipitis.

³ absatz nur *U* || zahl *f.* *JOTW*, vor *V* rasur *U* || In *ut f.* *T* || on *ut f.* *W* || g. ân n. *f.* *TW* || neutri] wie
73¹⁵ *W*

⁴ capud *JT*, t über rasur v. *a.* *hd.* *F* || þ. h. *f.* *TW* || pitis *W* || a. of ð. g. *f.* *T*

⁵ sincipud *JT* || h. h. *gl.* über sincipitis *T*, in *d.* *z.* *R*, healf hlaford *O* || huius *f.* *T*

⁶ hoc *f.* *TW* || occipud *T*, occipit *J* || *gl.* über occipitis, aber durch einen strich an die richtige
stelle gewiesen *T* || æftera *HU* || del *T* || et cetera hinter occipitis *T*

Gyt syndon sume geendunga tô êacan þisum getele:
huiusmodi þus gerâd, huiusmodi homo ðus gerâd man,
huiusmodi homines ðus gerâde men; ealswâ tô FEMININVM
and tô NEVTRVM. swâ gæð *istiusmodi swâ gerâd*
and *eiusmodi* tô ælcum cynne and tô ælcum case.

⁷ kein absatz || beoþ *W* || geendunge *HT*, endunga *U* || ecan *F*, ecum *W* || þisum *JT* || getæle *FT*

⁸ -modig *O* || ðus g. in *d.* *z.* *T* || gerâad *O* || huius (modi) *gl.* *W* || —⁹ *ü.* *f.* *T*

⁹ huimodi (*abkürzung für us wol nur gelöscht*) *H* || ð. g. men *f.* *W* || (ge)rade *H* || feminum *O*

¹⁰ ealswa *H* || istimodi zu istiusm. *gl.* *W*

^{10. 11} swâ g. a. e. *f.* *W* || swa gerand (*und darüber ðus gerad 1. corr.*) *F*, þus gerad *DH*, hinter
eiusmodi T

¹¹ *eiusmodi aus eiusdodi H* || *elcum H* || *cynne auf r. U* || *elcum H* || *casum U*, dahinter and tale
W

ealswâ

frugi uncystig oþþe spærhynde; frugi homo
uncystig man, frugi hominis uncystiges mannes;
frugi mulier uncystig wîf, frugi mulieris ET CETERA.
ealswâ *nequam mânful* oððe **forcûð:** *hic et haec et hoc*
nequam, huius nequam. þâs and ðyllîce synd INDECLINABILIA,
þæt synd **undeclinjendlice.**

ealswa—¹⁴ cetera *hinter* 75² huius nequam *T*
¹² frugi—spærhynde *f. F* || úncysti *in d. z. (ebenso o. sp.) T*, uncystig *mit unterpunctiertem un O* ||
 sper- *T*, -hende *U*, -hyrde *J* || *über* frugi *v. a. hd. pruz F*
^{13—14} ü. *f. T*
¹³ un:cystig *D* || homines *HTU*, -is *aus -es R* || un *von* uncystiges *unterpunctiert O*
¹⁴ un *von* unc. *unterpunctiert O* || *f. mulier(i)s (i ü. rad. r) F, f. U*
¹ mit *Eall swa absatz U* || also goþ *W* || manful—hoc nequam *am rand v. ds. hd. U* || ü. *in d. z. T* ||
 forcuþ *o. manful J*
² and ðyllíce *f. T* || beoþ *W* || ind.—³ synd *f. W*
³ þ. *s. un. f. T* || *vndecliniendlic W*

Ys êac tô witenne, þæt lêdene lâreowas macjað on
 sumum namum ACCVSSATIVVM on *im: haec uis þeos miht,*
hanc uim; haec tussis ðes hwôsta, hanc tussim; haec
Caribdis ân stânclûd on sǣ, hanc Caribdim; haec syrtis
þes sandhricg, hanc syrtim; Tiberis hâtte sêo êa, þe
yrnð be Rôme, hanc Tiberim; Tigris ys ân êa and ânes
cynnes dêor, hanc Tigrim.

⁴ *kein absatz* || witanne *HJ*, witene *TW* || *lareawas, lorþeawas W*
⁵ naman *TU* || ácu- *T*, -usa- *DHRT*, acusatiuum *aus voca- W* || —⁶ ü. *f. TW*
⁶ u(i)m *O* || *hec aus hoc W*, nec (*urspr. hec?*) *H* || [*tussis hanc tussim*] *W* || *haec C.—*⁸ *syrtim f. T*
 || *ec in haec auf r. U*
⁷ ka- *DFhR* || *gl. R* || ân *f. W* || on sǣ *hanc f. W* || ka- *R*; -im *aus -in O*, *aus -um? U*, -in *h* || hæc *J*
 || si[rtis—⁸ ti]beris *W*
⁸ sandricg *H*, -hrygc *J* || sirtim *H* || *T. h. ganz weg H* || tyberis *DhJRTU* || *hatte—*⁹ *rome in d. z. R*,
 on éa *W* || *se J*
⁹ yrn *H* || tiberi:m (*u rad.*) *O*, tyberim *DFHhJRTU* || tigr[is—e]a *W* || tygris *J* || *rasur hinter êa U*
¹⁰ han *W* || 2. *i in tigrim aus u rad. hO*, tygrim *J*, tigrum *W*

þâs naman and heora gelîcan
 macjað ABLATIVVM on *i. sume naman macjað heora*
 ACCVSSATIVVM *ǣgðer gê on im gê on em: puppis stêorsetl,*
hanc puppim VEL puppem; nauis scip, hanc nauim
 VEL *nauem; clauis cǣg, hanc clauim VEL clauem; securis*
æx, hanc securim VEL securem; peluis wætermêle, hanc
peluim VEL peluem; turris stýpel, hanc turrim VEL turrem;

and ðâs macjað heora ABLATIVVM on e and i: *ab hac puppe* VEL *puppi* ET CETERA.

a. h. g. f. T || hyra FhR

¹¹ abl- a. hd. aus obl- F || naman f. H

¹² acu- HT, -usa- DHRTU || *erstes gê f. F* || em pu auf r. (*der erste ausradierte buchstabe g?*) O ||

puppis—¹³ hanc f. W || —¹⁶ ü. f. T

¹³ puppi:m F || nauis—hanc f. W || nauim] naum O

¹⁵ æ in æx auf r.? h, über æx von späterer hd. hand O || i in securim aus (*ü. getilgtem O*) u FO ||

puluis T

¹⁶ puluim T || pel:uem O, puluem T

¹⁷ and—¹⁸ puppi f. T || ablatif W || and on i J

¹⁸ puppe] puppem H || (‡) a. hd. F || pu(p)pi a. hd. F

DE PLVRALI GENITIVO.

¹ überschrift f. JTW || plurari OU

Gif hwâm twÿnað be ðâm menigfealdan GENITIVO,
þonne secge wê hêr scortlîce be þâm earfoðostan. *supplex*
êadmôd oððe **âloten** ys þrêora cynna: *horum et harum*
et horum supplicum; supplicium ys **wîte**. *artifex* **cræftica**,
horum artificum **þissera cræftycena; artificium**
is **cræft**.

² timaþ J || ðan (þ-) DFhO || mænig- HJRTUW || -dam U

³ þan O || -þestan U, r aus e. a. D, darüber *dificiliores gl. W* || (s ü. rasur v. a. hd.)uplex F

⁴ —⁷⁷¹¹ ü. in d. z. T || alotyn TU

⁵ supplic:um (i rad.) O || (supplicium) corr. U || is wite gl. R

^{5.6} cræftca DFHRW (t auf r. R), cræfta J

⁶ horum aus harum H || artifi::cum (ci r.) D, artificium T || þ. cr. f. W || cræfticena U, cræftcena DFHhR, cræftena J, cræftigra T || artificium JO

⁷ is cræft gl. R

iudex **dêma**, *horum iudicum* **ðissera dêmena;**
iudicium is **dôm**. *parens* **fæder** oððe **môdor**,

horum parentum. uigil **wacol**, horum uigilum. memor **gemyndig**, horum memorum **gemyndigra**. fons **wyll**, fontium. mons **dûn**, montium. frons **foreweard hêafod**, frontium. pars **dæ̅l**, partium. ars **cræft**, artium.

is dema gl. R || iudicium (zu -cum hJ) hJT || ð. d. f. W

⁸ is dom gl. R || f. o. m. gl. R || ys fæder U

⁹ uigilium JT

¹⁰ gemyndigra f. W || well D, weall (und darüber will corr.) U

¹¹ foncium W || montium aus moncium W || forewerd h. J, forheued W

¹² frontium vor ü. W || ors O || hinter cræft noch † wighus (wighus unvollst. radiert, † gelassen) J

arx **wîghûs**, arcium. urbs **burh**, urbium. hiems **winter**, hiemum. princeps **ealdorman**, principum; principium is **angyn**. municeps **burhealdor**, municipum; municipium ys **burhscipe**. collis **hyll oððe beorh**, collium. **follis bylig**, follium. caedes **sliht oððe slege**, caedium.

¹³ a. w. a. f. J || w in wighus a. hd. aus e. a. F, wius W || artium U, arcuum h || urb:s F || byrh T || urbium vor ü. W || hiemps FU || winter f. W, zweiter strich des n abgerieben O

¹⁴ ealdor (ohne man) DH || principum f. OT || principium f. DH

¹⁵ is angin gl. R || erstes r in burhealdor aus h D, is buruhalder W || muni(ci)pum corr. v. a. hd. F, f. O

¹⁶ is b. gl. R || h. o. b. gl. R || collium f. W

¹⁷ s. o. s. gl. R || slæge J || cedum J, vor ü. W

aedes **botl**, aedium. iuuenis **junglingc**, iuuenum. panis **hlâf**, panum. canis **hund**, canum. uates **wîtega oððe sceop**, uatum. ciuitas **ceaster**, ciuitatum; probitas **gôdnyss**, probitatum; bûton sêo SINCOPA, þæt ys, sêo **wanung**, þone i oftêo, þæt sÿ gecweden ciuitatum, probitatum, sanctitatum ET CETERA.

¹ bolt (a. hd. zu botl F) FU, bold hinter edium W || iuuenis aus -es O || —² canis ü. f. W || iunling F, -ling DHJRTU, -lincg h

^{2.3} w. o. scop gl. R, hinter uatum W

³ ceastre J || letztes i in ciuitatum auf r. a. hd. F, ciuitatum (aus -ium R) HhRTU, tatum vor ü. W

⁴ gôdnyss—⁶ probitatum f. DH || probitatum (aus -ium R) hRTU, tatum vor ü. W, letztes i a. hd.

auf r.? F || buton—⁶ probitatum f. T || butan J || syncopa R || þæt usw. in der zeile R

⁵ wunung O || sÿ is J, beo W || ciuitatem h

5. 6 probatium U

6 sanctitas vor sanctitatum T || sanctitatum aus -em a. hd. F

*hae uires þæs mægnu,
harum uirium. hi et hae tres et haec tria, horum et harum
et horum trium ðissera þrêora. hi et hae plures
mâ et haec pluria, horum et harum et horum plurium.
lis geflit, litium geflita. hic et haec dis welig, ditium.*

haec U || þæs U, þes J, f. W

7 harum aus horum und a noch über a J

8 ð. þ. f. W || res von plures und ma auf r. v. a. hd. F

9 ma gl. h, f. J || i in pluria (v. a. hd.?) auf r. F, plura JU || haru T || pluri:um (m rad.) F

10 geflita f. TW || (hec) W || dis ditis W || we von welig ganz, lig z. t. weg H, selig T

*nox niht, noctium. uox stemn, uocum. consul dêma,
consulum. dux heretoga, ducum. nux hnutu, nucum.
caput hêafod, capitum. pes fôt, pedum. ales fugel,
alitim. bos oxa, boum. þurh ðâs ðû miht þâra ôðra
GENITIVVM understandan.*

11 niht f. TW || nocxium T || stemn f. TW

12 heretoga—¹³ ü. f. T || h.] latteouwe † hereteowe (w undeutlich) h. ducum W || duc:um (t rad.) F
|| nux nucis [nuc]um W || hnutu f. W || zweites u in nucum aus e. a. D

13 capud J, t auf r. U

13—14 ü. f. W

13 fugol J

14 [bos b. þ. þeo]s þu W || bos—ðâs] ðus T || ðâs] þa U || þæra (ð-) alle ausser O

15 geniti[uum understonden] W || under standen U

[32] I. Sêo forme geendung is on scortne a . on ðære
anomalous space after a in original

[35] *buffo* ID EST, *rubeta tådje*;

punctuation unchanged: expected comma after *buffo* and *rubeta*

[69] oððe **gefyndig**, *rapax rêafigende*, *contumax tôðunden*

text has “rêafigende” in plain type

[73] LXXII. IN ALX. on *alx* geendjað twegen naman:

text has “alx” in plain (non-italic) type

- 36¹¹ ... leo] hr W
text has “leo]h” without space
- 37⁶ o. ô. *in d. z. R*
missing . after “ô.”
- 38¹ ... and] et R, f. ?W
punctuated as shown: printed “f. / ?W” at line break
- 38¹⁰ mel fel W
printed as shown: missing bracket after “mel”?
- 39¹⁰ ... In] on T
text has “In]”: corrected from body text
- 41² ... -nes HJ
text has “—nes” with long dash
- 41⁵ endeþ W
text has “5.”
- 41⁸ a. â. g. n. f. T
invisible . in “a. â g. n.”
- 41¹² hic
text has “12.”
- 44⁴ ... þ. s. t. *in d. z. R, f. T*
invisible . in “*in d. z R, f. T*”
- 46¹⁵ ... þes ea. m.] olde W
- 47⁵ scamu H, sceama O
text has “O” and “W” in plain type
- 50² ... [h. † fu]rnest mon W
text has “h. †.”
- 50¹⁴ pening DHhRrU
number¹⁴ missing
- 69¹⁵ haec i.—ilicis ü. *d. z. nachgetragen 1. corr. h*
invisible . in “ü. d. z nachgetragen”
- 73¹⁴ .. wighus *gl. ü. 2. arx z. 13 T*
appears to mean: wighus (l. 14) written over second “arx” (end of l. 13)
- 75⁴ ... lareawas, lorþeawes W
expected MS reference (D or T?) missing
- 75⁷ ka- DFhR || *gl. R*
printed as shown: “Karybdis” as gloss only?
- 76¹ überschrift f. JTW || plurari OU

DE QVARTA DECLINATIONE.

¹ *überschrift f. JW || quarta] .III. HU || uarta W*

QVARTA DECLINATIO HABET TERMINATIONES DVAS **sêo fêorðe declinung hæfð twâ geendunga**, *us* and *u*. on *us* geendjað MASCVLINA NOMINA, and on *u* befeallað NEVTRA. þêos declinung gæð þus: NOMINATIVO *hic sensus þis andgyt*, GENITIVO *huius sensus ðises andgytes*, DATIVO *huic sensui þisum andgyte*, ACCVSATIVO *hunc sensum þis andgyt*, VOCATIVO *o sensus êalâ ðû andgyt*, ABLATIVO *ab hoc sensu fram ðisum andgyte*;

² *declinatio:: (ne rad.) H || sêo—³ geendunga f. T*

³ *[de]clinunge W || (h)æfð H || geendunge H, endunge W*

⁴ *gendiað U, endeþ W || m[as]culina W || befallað U*

⁵ *þes O || declinu[ng] W || þus f. T*

^{6–14} *ü. f. T*

⁶ *þis f. W || —⁸ dem. vor gen. dat. acc. f. W || huius aus huic? H || —¹⁴ ü. f. W || þisses J*

⁷ *i in huic aus n O || sens[ui] W || þisum J || acu- F, -ussa- FhU*

⁸ *o sus W || ealla R*

⁹ *andgyt U || ablatiuo—andgyte (von ds. hd.?) mit anderer dinte am rande doppelt (sowol rechts, wie links) nachgetragen U || ablactiuo J || su W || þisum J*

ET PLVRALITER NOMINATIVO *hi sensus ðâs andgytu*, GENITIVO *horum sensuum ðissera andgyta*, DATIVO *his sensibus þisum andgytum*, ACCVSATIVO *hos sensus þâs andgytu*, VOCATIVO *o sensus êalâ gê andgytu*, ABLATIVO *ab his sensibus fram ðisum andgytum*. ealswâ gâð ðâs: *hic casus hryre oþþe declinung, huius casus*;

¹⁰ *nominatiuum F, nomenŧ (von a. hd.) O || [hi] W*

^{10. 11} *geniter J, genonŧ (von a. hd) O, f. W*

- ¹¹ sens(u)um *a. hd. F*, sensum *O* || andgitu *F* || dater *J*, dateř (ċ von *a. hd.*) *O* || hi(s) *U*, hi *h, f. W*
¹² þissum *J* || acu- *FT*, accusater *J*
¹³ andgyta *U* || uocater *J* || sens[us] *W* || ablater *J*
¹⁴ þissum *J* || eala swa *U*
¹⁵ gað *f. T* || ryre o. d. *in d. z. T, gl. R* || d[ecli]nung *W*

risus hlehter, cursus ryne, sexus werhâd oððe wîfhâd,
nexus cnotta, luxus lust oððe gælsa, fluxus
tôflôwednyss, ritus gewuna, metus ôga, impetus
onræes, fluctus flôd oððe yð, actus dæd, fructus wæstm,
uictus bîgleofa, uestitus scrûd, habitus gyrla, saltus
hlÿp and holt, exercitus werod oððe here, uersus
fers, uisus gesihð, auditus hlyst, gustus swæcc,

¹⁶ r. hl. cursus (*aus -ur*) *ü. d. z. 1. corr. F* || hlehter *f. TW* || hryne *HJ, f. T* || von werhâd bis auf weiteres *ü., soweit vorhanden, gl. T* || oððe] † *gl. T*

^{16. 17} wîfh(od) *W*, w beim einbinden weggeschnitten *T* || (nexus) *gl.? U* || lu(x)us *aus lusus J*, darüber uoluptas *gl. U* || o. g. *f. T* || am rande galnisse *gl. U*

¹ toflowendnyss *h*, to flow(ed am rande)nyssa *T*, -nyss *U*, -n[esse] *W* || ritus] artus *T* || îpetus *W*

² flôd o. yð *f. T, gl. R* || flo[d †] *W* || hyð *F* || accus im text u. tus darüber *gl. W* || dæd *f. W* || wæsm *H*

³ bileofa *T* || uestis *W* || scr[u]d ha]bitus *W* || scr(v)d *aus scrod a. hd. F* || gyrla *f. T* || saltas *J*

⁴ hlep *DH* || and holt *f. T* || and] oððe *J* || here oððe werod *J, gl. R* || werod oððe *f. T* || her[e—⁷ fremmin]g *W*

⁵ uers *DFHhJR (gegen OU), f. T* || —⁶ hrepung *ü. f. T* || swæc *DFHhRU, spæt (!) J*

odoratus stenc, tactus hrepung, ictus sweng, motus
styrung, affectus gewilnung, effectus fremmingc,
monitus mynegung, passus stæpe, gradus hâd oððe
stæpe, lapsus slide, usus brîce oððe gewuna, potus
drenc, portus hÿð, artus lip, arcus boga, lacus sêað,
acus nædl, sinus bôsm, currus cræt, uultus andwlite,
cultus bîgeng ET CETERA.

⁶ repung *H* || swenc *J*

⁷ styrung *f. T* || uoluntas *ü. affectus gl. U* || frymning *D*, fremming *alle andern (aus fremung 1. corr. h) ausser O*

⁸ muneg[unge pas]sus *W* || mynegung *f. T* || stepe *FT*

^{8. 9} h. o. st. *gl. R*, hadstepe (oððe *f.*) *T*

- ⁹ [br. o.] W, f. T || wuna F
¹⁰ drenc f. TW || yð J || la[*cus* seap] W
¹¹ neadl J, neld T, nelde W || cræt] cræft F, kert W
^{11.12} andwlit[e *cultus*] W || andwlitæ U, f. T
¹² biggeng FR, biggenc J, f. T

Ðâs ôðre synd FEMININI GENERIS: *haec manus þeos hand, huius manus, huic manui, hanc manum, o manus, ab hac manu*; ET PLVRALITER *hae manus, harum manuum, his manibus, has manus, o manus, ab his manibus*. ealswâ gâð þâs: *haec anus ðis ealde wîf, porticus portic, socrus sweger, nurus snoru, tribus mægð, domus hûs*.

- ¹³ *kein absatz* || beoþ W || femini O
^{13.14} þ. h. f. TW
¹⁴ *punct unter i von huic wol zufällig O* || [manui] W
¹⁵ [manuum] W
¹⁷ þ[eos—ðis] W || ealda J || icus von porticus z. t. weg H
¹⁸ s von socrus *auf rad.* sw h || swegr DFHhRU, swe(g)r J, swer W || snora T || tr[ibus mæiþ] W

Þâs ôðre synd NEVTRI GENERIS and INDECLINABILIA, þæt is, **undeclinjendlice**: *hoc cornu þes horn, hoc tonitru þes ðunor*. nabbað þâs naman nâ ôðre gebîgednysse on ânfealdum getele, ac þes ân CASVS bið gecweden for eallum ðâm ôðrum ðus: *hoc cornu, huius cornu, huic cornu, hoc cornu, o cornu, ab hoc cornu*;

- ¹ *kein absatz* || beoþ W || and] et JOU || ind. þ. is f. W || -bila F
^{1.2} þ. is u. in d. z. R, f. T || þ. is f. H
² undeclinigendlice *aus* -nagend- D, vndeclinendlic W, -lic JU || o in hoc *aus* e O || c[ornu—hoc] W || —³ ü. f. T
³ þes f. W || þundr U || nâ] nane JT, non W || gebigend- U, ibeiþed[nesse] W
⁴ -fealldum T || getæle FT || case W
⁵ þe[n] W

on menigfealdum

getele hîg habbað sume *CASVS: haec cornua, horum cornuum, his cornibus, haec cornua, o cornua, ab his cornibus.* ealswâ gæð *hoc genu þis cnêow* ET PLVRALITER *haec genua; hoc gelu þes forst, ueru spitu, specu scræf, pecu nÿten, testu croscerd, penu hêddern* ET CETERA, ac hî âteorjað sume on menigfealdum getele.

⁷ getæle FT, itelo W

⁸ orum von horum *auf r.* U || his *sehr verblasst* W || [cornibus] W || hęc cornuaa T

⁹ corni[bus—et] W || gað h, gaþ J, gað þas U || þ. c. f. T || cnow F

¹⁰ [hoc gelu—¹¹ scre]f W || haec gelu J || þes forst] **geleþe** T || specu] spetu U

¹¹ scræf (v. a. *hd.?*) *aus stæf* F, stæf U || tæstu O || croscceard *DHRU*, -scærd J, sc *auf r.* O] **test** T || hêddern] **celier** T

¹² [ac h]eo W || âteorjað—¹⁹ kynne] beoð. sume. Indeclinabilia T || mænig- JR || getæle F

syndon êac gecwedene *hic cornus þes horn, hic tonitrus* MASCVLINI GENERIS on ðissere declinunge. *pecu gæþ* êac on ôðre wîsan on ðære þridan declinunge: *hoc pecus, huius pecoris* and *haec pecus, huius pecudis*; and *hoc testu þissere* declinunge and *haec testa þære* forman declinunge. ealswâ *specu* and *penu* gâð on manega wîsan and on mislîcum kynne.

¹³ beoþ W || [hic c]ornus W || þ. h. f. W

¹⁴ declinung W || [p]ecu W

¹⁵ wison *DFRU* || ære von þære *auf r.* U || [pecu]s W

¹⁶ haec] hoc U || hu. p.] *cu*dis W || and *vor* hoc] et JU

¹⁷ þissere—¹⁸ 1. on (þissere *am rande*, decl.—decl. *auf r.*, *das übrige als 27. zeile*) *corr.* R || þissera U || declinun[ge and] W || and haec—decl. f. J || and *vor* haec] et U || þæra U, þere H

¹⁸ specu] pecu H || gæð U || [on m]ore (?) W || on *vor* misl. f. U

¹⁹ mistliche W || cynne *DFHJRU*, *cunne* W

Arcus boga and *artus lið* and *partus geêacnung* healdaþ þone *u* fæste on menigfealdum *DATIVO* and *ABLATIVO*: *arcubus bogum, artubus liðum, partubus geêacnungum*, for ðâm gesceâde, þæt hîg næron gelîce

arcibus wîghûsum, artibus cræftum, partibus dǣlum.
 êac sume ôðre healdað þone *u* on ðâm foresǣdum casum
 bûtan intingan: *portubus hÿðum, tribubus mǣgðum,*
lacubus sêaðum ET CETERA.

¹ *kein absatz* || *boga f. TW* || *lið f. T* || *and vor partus f. H* || *par[tus] W* || *geeacnung U, eacnung H, ecnung W, byrd T*

² *mænig- JR, manig- T, mænifealdan H, dahinter itele W* || *da[tiuo] W* || *and] et J, f. T*

³ *ablactiuo J, f. T* || *nom. sg. vor dat. pl. W* || —⁸ *ü. f. T* || —⁴ *ü. f. W* || *l.] þiþum U*

⁴ *um in geeac. nachtr. v. ds. hd.? h* || *[for þ]en W* || *ðan h, þan U* || *æ in næron zu e F*

⁵ *arcibus] artibus U* || *wihuse W* || *[creft]um W*

⁶ *êac—⁷ intingan f. T* || *þon J* || *ðâm] þa JU* || *[for]e seide casen W*

⁷ *buton hU* || *portabus J, eft partubus T* || *tribus(bus) v. ds. hd.? O, tribus W, tribulus J* || *[mæiþ]um W*

¹⁰ *78 nominatiuum F, nomenŧ (‘ von a. hd.) O*

The two ‘ look different but seem to be intended for the same symbol.

nomenŧ (‘ von a. hd.)

DE QVINTA DECLINATIONE.

⁹ *de f. DHJO* || *quinta] v. U, f. J* || *decl. f. DHJW*

QVINTA DECLINATIO HABET VNAM TERMINATIONEM IN ES PRODVCTAM
sêo fifte declinung hæfð âne geendunge on
langne es, and synd ealle FEMININI GENERIS bûton ânum,
 þe ys ægðres cynnes on ânfealdum getele and on menigfealdum
 getele ys MASCVLINI GENERIS: *hic VEL haec dies*
ðes dæg, and ân of ðâm gefêged ys MASCVLINI GENERIS:
hic meridies þes middæg. þêos declinung gǣð þus:

- ¹⁰ [quint]a W || [prod.—¹⁵ m]asculini W (doch von den ersten wörtern die oberen spitzen erhalten)
- ¹¹ sêo—¹² es f. T || anæ H
- ¹² femini O || butan J
- ¹³ þe] se OU || getæle FT || and—¹⁴ getele f. JOU, doch vor ys mit a. dinte (aber v. ds. hd.?) ü. d. z. he nachgetragen O || mænig- H, manig- T
- ¹⁴ getæle FT, f. DH || uel] et U
- ¹⁵ —82⁸ ü. f. T || (an) D, f. OW
- ¹⁵ ifeiþede W
- ^{15. 16} masculi[ni g. hic m]eridies W
- ¹⁶ me von meridies ganz, ri z. t. weg H || —82⁸ ü. f. W

NOMINATIVO *hic* VEL *haec dies* **þes dæg**, GENITIVO *huius diei* **þises dæges**, DATIVO *huic diei* **ðisum dæge**, ACCVSATIVO *hunc* VEL *hanc diem* **þisne dæg**, VOCATIVO *o dies* **êalâ ðû dæg**, ABLATIVO *ab hoc* VEL *ab hac die* **fram ðisum dæge**; ET PLVRALITER NOMINATIVO *hi dies* **þâs dagas**, GENITIVO *horum dierum* **þissera daga**, DATIVO *his diebus* **ðisum dagum**, ACCVSATIVO *hos dies* **þâs dagas**, VOCATIVO *o dies* **êalâ gê dagas**, ABLATIVO *ab his diebus* **fram ðisum dagum**.

- ¹⁷ [h. u. h. di]es W || hic f. O || (haec) U || þes f. O || geniter J, f. W
- ^{1—7} der casus nur beim nom. pl. bezeichnet W || þisses J || dater J, dat.: O || h(u)ic H || þissum J
- ² acu- F, -ussa- Fh, accusater J || uel] et U || uocater J
- ³ ablater J || uel] et U || [hac die et plura]liter W
- ⁴ þissum J || nomen F, nominater J || hi: R
- ^{5—8} ü. f. DH
- ⁵ genīt: (i r.) D, geniter J
- ⁶ dater J, dati: (i aus e radiert?) O || þissum J || acu- Fh, -ussa- FR, accusater J
- ⁷ uocater J || ablater J
- ⁸ ab f. H
- ^{8. 9} [diebus all]e oþre W
- ⁸ þissum J

Ealle ôðre naman þissere declinunge syndon FEMININI GENERIS; *haec facies* **ðêos ansÿn**, *haec species* **þêos**

wlitu, *acies* **egc** oððe **scearpnys**, *requies* **rest**, *progenies*
ofspringc, *series* **endebyrdnys**, *pernicies*
cwelmbærnys, *rabies* **wôdnys**, *glacies* **îs**, *canicies*
hârung, *effigies* **hiw** oððe **anlîcnys**, *esuries* **hungor**,
macies **hlænnys**, *ingluuies* **oferæ̅t**, *caessaries* **feax**.

⁹ *kein absatz* || ealla *HJ* || beoþ *W* || femini *O*

¹⁰ *dem. f. vor ü. W* || ð. a. *f. T* || [onsene] *W*

^{10. 11} þ. w. *f. T*

¹¹ *acies*] ac *icies T* || ecg *DFhRTU* || o. sc. *f. T* || rest *f. TW*

¹² *progeniges F* || ofspringc *R*, -ng *DFHhU*, -nge *J, f. T*, [of.] *W* || endeberdnys *DH*, -burnesse *W*

|| *pernicies*—¹³ *îs f. W* || *pernic(i)es a. hd. F*

¹³ *cwælmbærnyss U*, *clerbyrdnys T* || *canic(i)es a. hd. F*

¹⁴ [h̅ anlicn]esse *W, f. T* || *andlicnyss U*

¹⁵ *hælnnys T* || :oferæt (*h rad.*) *F*, ofer. æ̅t *O*, oferæ̅te *U*, oueræt *T* || [c. f. þ]reo *W* || *cesaries JU*

þrÿ

naman of ðisum gâð on twâ wîsan: *duricies* and *duritia*
heardnys, *mollicies* and *mollitia* **hnescnys**, *materies*
and *materia* **antimber**. *fides* **gelêafa**; *res* **þing**; *spes*
hiht ET CETERA. ac hî âteorjað sume on menigfealdum
getele.

þréo *T*

¹⁶ þissum *J* || twam *h* || wison *DH* || *durici[es a. dur]itia W* || and] et *J* || *dur(i)tia h, -cia T*

¹⁷ *heardnyss gl. ü. duricies R, d von a. hd. F, f. TW* || *mollic(i)es a. hd. F* || and] et *J* || *mollicia (a a. hd. auf r. U) JU* || *hnescnyss gl. ü. mollicies R, f. W* || *marie|rięs zu ma|terięs v. a. hd. O*

¹⁸ et *J* || *antim[ber fid]es W* || *fides* and *fiducia U* || —83¹ *ü. f. T* || þincg *R*, -gc *J*

¹ *ateriað J* || *sum[me on] W* || *mænig- JR, manig- T*

² *getæle FT*

81⁹ ... decl. *f. DHJW*
text has "decl.]"

DE NVMERO.

³ *überschrift f. JW || incipit fügt nach de n. bei fr. U*

NVMERVS is **getel**, SINGVLARIS ET PLVRALIS **ânfeald**
oððe menigfeald. ânfeald getel ys on ânum: *homo*
ân mann. menigfeald getel ys *homines* **menn**. and
ealle ðâ eahta PARTES habbað þâs twâ getel: witodlîce
âgene naman habbað ânfeald getel and nabbað menigfeald.
êac sunne and môna sindon ânfealdes geteles.

⁴ *kein absatz J || umerus W || is g. gl. R, f. T || getæl syngularis F || et] uel J || ânfeald—⁵ ânum*
f. T

⁵ *oððe von a. hd. zu and corr. F || mænig- HJ || getæl F || ânum] namum F*

⁶ *ân—ys] et pluraliter T || o[n] mon W || mænig- HJR || getæl F, getel zu getel a. hd. O || menn—⁷*
getel f. T || menn f. W

⁷ *[alle] W || ehta J || [h. þ. t.] W || getæl F, dahinter butan interiectio U || w[itodl.—¹¹ þeos]*
sanguis W

⁸ *agen(e) U || getel: U, getæl FT || mænig- JR, manig- T*

⁹ *su(n)ne a. hd. F || móne T || getæles FT*

sindon êac manega ôðre naman, þe æfter lêdenspræce
nabbað menigfeald getel: MASCVLINI GENERIS þâs: *sanguis*
blôd (ac swâ ðêah on hâlgum bôcum wê rædað *uirum*
sanguinum), *puluis* **dûst**, *fumus* **smîc**, *fimus* **scern**,
limus **lâm**; GENERIS FEMININI: *pax* **sybb**, *lux* **lêoht**, *pix*
pic, *fames* **hungor**, *sitis* **ðurst**, *labes* **âwyrðnyss**,
tabes **wyrms**, *humus* **molde**;

¹⁰ *oðre manega OU*

¹¹ *mænig- HJR, manig- T || getæl FT, getele U*

¹² *blôd f. TW || þeh J*

¹³ *dûst f. T || fumur F, fumis HOT || smîc] fám T, f. W || scearn HJTU*

¹⁴ *generis doppelt (das zweite später unterpunctiert) U || sybb und lêoht f. TW*

¹⁵ *pic f. W || f(a)mes a. h. ü. r. F || hungor f. TW || ðurst f. W || awerðnyss (-ys H) DH, awer|nyss*
U, hleceðure T

¹⁶ *tabs wurms T || wrums W*

meox, *foenum strêw*, *lutum fenn*, *aeuum êcnys*,
penum hêddern, *uulgus ceorlfolc*, *pelagus wîdsæ*,
uirus wyrms. and ælc þæra ðinga, þe man wihð on
wægan oððe met on fate, næfð heora nân menigfeald
getel, ðeah ðe sume menn be heora âgenum dôme hî
âwendað menigfealdlice þus cweðende: *frumenta hwætas*,
ordea beras, *fabae bêana*, *pisae pisan*, *uina*
fela wîn, **mella fela hunig** ET CETERA.

- ¹⁷ fenum *OUW* || streow *DFHhRU*, streaw *J*, strau *W*, *f. T* || êcnys *f. T*
¹ poenum *DFHhJRT*, penu *U* || hêddern] celier *T* || ceorlf. *f. T* || palegus *T* || wîdsæ *f. T*
² wrusm *W*, wyrm *T* || þara *D* || || wyhð *DU*, wyhþ *H*, wehð *FhTR*, weh *J*, weihþ *W*
³ oþer *W* || fæte *DHTU* || heora] here *J* || n von nân und das *fg.* m zum teil, enig ganz weg *H* ||
mænig- *JR*, manig- *T*
⁴ getæl *FT*, getel: *U* || âg. *f. W*
⁵ mæn- *JR*, man- *T*: ich werde solche abweichungen in zukunft nicht mehr anführen
⁵⁻⁷ ü. *f. W*
^{5.6} hwætes *J*, *f. T*
⁶ beras *f. T* || bêana—⁷ hunig *f. T* || pyse *alle* || pisan *alle* ausser *O*
⁷ wynu *U* || hunigu *U*

Sume naman synd êac, þe nabbað ânfeald getel, ac
bêoð æfre menigfealdlice gecwedene, swâswâ bêoð twâ
ðæra twelf tâcna, *gemini getwysan* and *pisces fixas*,
and manega oðre tô êacan þison: GENERIS MASCVLINI *hi*
manes þâs helwaran, *primores hêafodmenn*, *liberi*
bearn, *cani hwîte hær on ealdum menn*, *sentes*
ðornas, *uepres brêmlas*;

- ⁸ kein absatz || syndon *R*, beoþ *W* || habbeþ vor nabbeþ *getilgt W* || anfeld *U* || getæl *FT*
⁹ gecwedene *h* || swâswâ—¹⁰ tâcna *f. T* || nur ein swa *O*
¹⁰ and *f. T* || piscis *J* || fixas *f. TW*
¹¹ and—þison] et cetera *T* || oþere *H* || tô êa. þ. *f. W* || ecan *F* || þisson *J*
¹² mane:s (n *rad.*?) *F*, magan *J* || þâs *f. T* || helwara *T*, helpan *J* || primoris *HOTU* || -mann *U*,
-mon *T*
¹³ bearn] filz *T* || hwîte—menn] ćanuþ *T*, in der zeile *R* || on e. m. *f. W*

¹⁴ ðornas] **spinas** *T* || bremelas *HU*, **runćes** *T*

GENERIS FEMININI *insidiae* **syrwan**,
induciae **fyrst**, *deliciae* **êstas**, *diuitiae* **welan**,
excubiae **weardan**, *manubiae* **hererêaf**, *primitiae* **frumwæstmas**,
exequiae **licðênunga**, *blanditiae* **geswænyssa**
oððe **ôlæcunga**, *bigae* **twegra horsa cræt**,
trigae **þrêora horsa cræt**; *quadrigae* **fêower horsa**
cræt, *reliquiae* **sumes ðinges lâfe**, *kalendae* **clypunga**,
forðan ðe ðâ ealdan men clypodon symle on
niwum mônán.

femini(ni) *a. hd. F*

^{14. 15} serwan *DH, f. T*

¹⁵ indicie *J* || fyrstas *U*, fyrs *H* || diuicie *W* || welan *f. T*

¹⁶ spolia *ü. manubiae gl. U*

^{16. 17} frumwestmas *HhT*

¹⁷ exse- *JR* || blandicie *JW*

¹⁷ —85¹ geswesnessa *T*

¹ oððe *ô. f. T*, *obwol schon im text, doch oððe olecun (der rest weggeschnitten) am rande ohne verweisung U* || ollæcunga *R*, olecunga *DHJ*, olecunga zu olæ- *h* || bie *T* || twegera *U*

^{1. 2. 3} cræft (*f rad. H*) *DH*

² tr.—³ cræt *f. O* || trię *h*, tri(g)e *sp. hd. F*, trie *DW* || —³ *ü. f. T* || h. cr. *f. W* || quadrigae—³ cræt *am rande 1. corr. h* || quadrię *T*, quadrie (*d aus t h*) *DHhW*, quadri(g)e *corr. sp. hd. F*, ge auf *r. R*

³ sume *H* || þincges *h* || laf *F* || clypunga—⁵ mônán *f. T*

⁴ vor þe olde men *W* || þe: *F* || clypedon *h* || euerer *W*

⁵ niwon *J*

ealswâ *nonae* ân getel on gerîmcræfte,
idus **tôdælednyssa þæs mônðes**; *nundinae* **cýpinga**,
latebrae **dimhofan**, *tenebrae* **þêostru**, *nuptiae* **giftu**,
quisquiliae **æfyrmdæ**; GENERIS NEVTRI: *arma* **wæpnu**,
moenia **weallas**, *crepundia* **swurbêagas**, *cunabula*
cildcradulas, *spolia* **hererêaf**, *exta* **þearmas**, *extales*
bæcðearmas, *serta* **cynehelmas**, *pascua* **læsa**,
sponsalia **brýdgyfa**, *praecordia* **forebrêost**.

no(n)e *H*, nôe *D* || ân g. on g. *in d. z. R, f. T* || ân] on *J* || getæl *F*

⁶ todælædnyssa *in d. z. T*, todælnyssa *F* || þ. m. *f. T* || cypinge *T*

- ⁷ dim hofon *O*, dim screafa oððe hofan *J* || þystru *U*, *f. T* || gif(t)u *a. hd. F*, gyfta *U*, ʒifta *W*, *f. T*
⁸ wæpnu *f. T*
⁹ menia *alle* || wellas *F*, *f. T* || swurdbeagas *J*
¹⁰ -cradalas *R*, -cradelas *HTU*; cradelas (*ohne cild*) *W*
¹¹ extales b. *nachgetragen corr. R, 1. corr. F, f. hJW* || bec- *T* || ser vor serta *getilgt W* || kyne- *R*,
 -healmas *U* || læse *DH*, læswa *J*, leswe *W*, *f. T*
¹² [sponsalia—¹⁶] hec *W* || n in sp. *a. hd. F* || -gyfu *O*, -gyfta *T*

Sume naman synd ôðres cynnes on ânfealdum getele
 and ôðres cynnes on menigfealdum getele: *hic locus*
ðêos stôw MASCVLINI GENERIS and on menigfealdum getele
haec loca NEVTRI GENERIS. ealswâ *hic iocus* **þes plega**
 ET PLVRALITER *haec ioca* **þâs plegan**; *hic sibilus* **þêos**
hwistlung, *haec sibila* **þâs hwistlunga**; *hic carbasus*
þes segl, *haec carbasa* **þâs seglu**; *hic tartarus* **þêos**
hellîce sûsl, *haec tartara* mænigfealdlîce.

- ¹³ *kein absatz* || naman synd *auf r. U* || getæle *FhT*
¹⁴ and o. c. on mænigf. getæle *ohne verweisung, wohin die ergänzung gehört, über hic—¹⁵ mascu*
nachgetragen 1. corr. F, f. JO
¹⁵ ð. st. m. g. *f. T* || steow *R* || masculi *J* || and (*statt vor on*) *hinter getele J* || on m. g. *f. T* ||
 getæle *F*
¹⁶ n. gen. vor *haec loca J, f. T* || *iocus auf r. und am rande wiederholt U* || —86³ *dem. vor ü. f. W* ||
 þes *f. T*
¹ *hec aus hoc h* || *ioca*] *iocol O* || þ. *plegan f. TW* || *hic*] *hi h* || *sybilus U*, *sibilis J*, *sibulus W* ||
 þêos *f. T*
² *haec f. T* || *sibil:a F*, *sybila U*, *sibula W* || þâs *hw.] f. W*, *hic sidilibus* and *hec sidilia T* ||
carbasas h
³ þes *s. f. T* || and *hec T* || *carbasu O* || þâs *s. f. TW* || þêos *f. T*
⁴ *hellic DFHhJTUW* || *susel Fh*, *surl U*, *f. T* || and *hec T* || *zweites ta in tartara ganz, ra zum teil*
weg H || *menigfealdlice gl. R, f. T*

þâs ôðre

synd GENERIS NEVTRI on ânfealdum getele and GENERIS
 FEMININI on menigfealdum getele: *hoc epulum* **þêos wist**
 and menigfealdlîce *hae epulae*; *hoc balneum* **þis bæð**
 and menigfealdlîce **hae balneae**; *hoc caepe* **þis lîc** undeclinjendlîc
 and menigfealdlîce *hae caepae* declinjendlîc.

- ⁵ generis—and ü. d. z. 1. corr. F || neutri generis DFHW || getæle FT || and—⁶ getele f. J
⁶ manigfealdan T || getæle FT || þeost (!) U, f. TW
⁷ and m.] et pluraliter T || he (e)pule 1. corr. h || baneum T || þ. b. f. TW || bæð] bið U
⁸ a. m. f. T, 7 pluraliter W || þis f. TW || lêc] e aus i ds. hd.? h, êc U, leac hinter indecl. W
⁹ -nienlice U, indeclinabile TW || and m.] et pluraliter TW || decl. gl. ü. he cepe T, declinienlic U, declinabile W

þâs ôðre synd NEVTRI GENERIS on ânfealdum getele and MASCVLINI on menigfealdum: *hoc caelum þêos heofen* and menigfealdlice *hi caeli; hoc porrum þis lêac* and eft *hi porri; hoc frenum þes brîdel* and menigfealdlice *hi freni* VEL *haec frena; hoc filum þes ðræd* and menigfealdlice *hi fili* VEL *haec fila* ET CETERA.

- ¹⁰ beoþ W || moniuold W || getæle FT
¹¹ masc. generis W || menig. getæle T || þ. h. f. TW || heofon JU
¹² m. f. T, pluraliter W || hi: F || þis f. TW || leac] porleac J
¹³ eft f. T, pluraliter W || pori T || þ. br. f. TW || and f. J || m.] eft H, pluraliter W, f. JT
¹⁴ uel] oþer W || filum] filii J || þes and ðeos þræd J, fil T, f. W || and m. f. J || m. f. T, pluraliter W
¹⁵ fili: U || et c. f. T

Sume naman habbað ôðre declinunge on ânfealdum getele and ôðre on menigfealdum, swâswâ ys *hoc iugerum þes æcer*: se nama ys þære ôðre declinunge on ânfealdum getele and ðære ðriddan declinunge on menigfealdum getele; *hoc uas þis fæt* ys ðære þriddan declinunge on ânfealdum getele and ðære ôðre on menigfealdum.

- ¹⁶ kein absatz
¹⁷ getele—menigfealdum f. J || getæle FT || and f. H || and on oðre on O || manigfealdan T || (hoc) D
¹ þes æcer f. T, þes et cetera J || se n. f. T || só J, þes W
² getæle FT || and on T || decl. f. TW
³ getæle FT, dahinter pluraliter hi iugeri W || h. fâs O || þ. f. f. TW
⁴ nge von declinunge auf r. U || getæle FT || and on T || o(n) H

DE FIGVRA.

⁶ überschrift (raum gelassen W) f. JOW

FIGVRA is **hiw** on namum and on ôðrum dǣlum and æfter DONATVM, þâm lâreowe, synd twâ FIGVRA: SIMPLEX, þæt is, **ânfeald** ET COMPOSITA, þæt is, **gefêged**. ânfeald hiw is *decens* **geðæslic** oððe **ârwurðe**, *potens* **mihtig**.

⁷ kein absatz JO || figura zu -g(v)ra a. hd. F, igura W || is—⁸ figura] sunt duo T || is hiw gl. R || namum] anum J, nomam W

⁸ þ. l. f. W || lareowa J || beoþ W || (twa) corr. U || and vor simplex (m auf r.) rad. h

⁹ þ. i. a. gl. R, f. T || þæt is f. DHW || and þæt is gef. gl. R || þ. i. g. f. T || gefêged f. O

¹⁰ —88² ârlêas ü. f. T

¹⁰ gewæ̃slic U || e von arwurðe auf r. U || also potens W

gefêged hiw byð, þæt ðe byð of twâm dǣlum oððe of mâ gefêged: *indecens* **unðæslic** oððe **ungedafenlic**, *inpotens* **unmihtig**; and hî beoþ gefêgede on fêower wîsan: ærest of twâm ansundum dǣlum: *iniustus* **unrihtwîs**; *in* is PRAEPOSITIO and *iustus* is nama.

¹¹ ðe] he U, þet W || beoð U || of] on J, þ vor of rad. R

¹² of f. T || mâ] monie W || indecens—ungedauenlic *am rante nachgetragen 1. corr. h*

^{12. 13} ungedauenlic h, g aus e. a. D, -c aus -ce R

¹³ also ipotens W || gefeged O, ifeiȝed W

¹⁴ wison DHT, a aus o R || of] on HJ || ans. d. iniu auf r. U || onsundum T

¹⁵ unr. f. W || preposito O, positio von prepositio auf r. U || [noma—88¹ inimi]cus W

eft byð gefêged of twâm tôbrocenum dǣlum *beniuolus* **wel willende**; eft of ansundum dǣle and tôbrocenum *inimicus* **fêond**, *insipiens* **unwîs**; eft of tôbrocenum dǣle and ansundum *impius* **ârlêas**, *efferus* **rêðe**.

¹⁶ of] on J || beni uobis T

¹⁷ of] on J, aus on h

¹ [inimi]cus—tobrocen[e] *nur die unteren enden W* || in(i)m- O || also insipiens W || of f. OU || tobrocen[e dele and] W

² dælum U || īpius W || esferus J

Ealle ðâ eahta dǣlas underfôð fêginge, bûton INTERIECTIO
âna, and, gif se nama bið gefêged of twâm ansundum
dǣlum, þonne mæg man on ægðrum ende hine
declinjan: *hoc ius iurandum þes âðswara, huius iuris
iurandi, huic iuri iurando* ET CETERA.

³ *kein absatz* || ealle—⁴ and f. T || eallæ J, ealla H || þ in þa aus e. a. h, þeos W || [eihte deles] W ||
dæles J || underfôð] under H || fegince J || butan J

⁴ þ[e noma] W || of] on J

^{4.5} onsundum T

⁵ m[æi mon] W

⁶ ius iuran[dum þes] W || -dvm aus da H || þ. â. f. T || iu(ri)s D, iusis zu iurs H

⁷ iuran[do et c.] W

gyf se nama byð
gefêged of NOMINATIVO CASV and of ôðrum gebîgedum
case, þonne bið se nama declinjendlîc on ðâ healfe, þe
se NOMINATIVVS byð: *hic praefectus urbis ðes portgerêfa
oððe burhealdor, huius praefecti urbis, huic praefecto
urbis, hunc praefectum urbis, o praefecte urbis, ab
hoc praefecto urbis* ET CETERA.

⁸ o[f oþre] W

^{8.9} gebigedu casum T

⁹ noma T || decliniend[lic on] W || von d. ist eclin z. t., das folgende ganz weg H || ðâ] þam H ||
healfa T

¹⁰ prefect[us ur]bis W || (prae)fectus h

^{10.11} ü. f. T, gl. R || -gereua DH

¹¹ praefectis O || [urbis] W

¹² urbi T || hunc—¹³ hoc f. T || acc. und voc. von ds. hd. ü. d. z. nachgetragen R || hunc] huic O ||
o p̄fecto D || u[rbis] W

gif se nama byð gefêged
of twâm gebîgedum casum, þonne byð hê INDECLINABILE,

þæt is, **undeclinjendlic**, ac gæð se ân CASVS for
eallum ðâm ôðrum casum, swâswâ ys *huius modi: huius
modi homo þus gerâd man*, *huius modi hominis þus
gerâdes mannes*, *huius modi homini*; *huius modi mulier
þus gerâd wîf*; *huius modi mancipium þus gerâd
þeowman*. ealswâ gâð *illius modi swâ gerâd* ET
CETERA.

¹³ beoð U || ifei[ʒed] W

¹⁴ of] on J || geb.] ifeiʒede W || u in casum aus a H || beoð U

^{14.15} ind. þ. is f. W

¹⁵ þæt—¹⁶ casum f. T || þ. i. u. gl. R || undecli[niend]lic W || case W

¹⁶ ða J || [so so] W || nur einmal huius modi JOTUW

¹⁷ —89¹ ü. f. T

¹⁷ huius—¹⁸ mannes f. W

¹⁸ :: mannes (man auf r.) U || m[o]di W || homini] homines T

¹⁹ irade W || hui[s] W

¹ þeow von þeowman auf r. U || ea. g. f. T || g[eþ] (der rest hinter g scheint eher einem e, als o, anzugehören) W || swa gerad corr. R

Be þâm syx casum wê habbað gesæd, ac sume
naman synd gehâtene MONOPTOTA, þæt sind **ânre gebîgednyse**,
and se ân CASVS gæð for ealle ðâ ôðre:
nequam mânful and ealra stafa naman: *hoc a, huius a*;
hoc b, huius b and swâ forð.

³ kein absatz || be—ac f. W || sæd F || ac] to O

⁴ naman f. U || beoþ W || monaptato DFT u. ursprünglich auch HhO (letztes o zu a (von a. hd.?)
H, richtig corr. 1. corr.? h, erstes a (von ds. hd.?) zu o O), monaptota R, monaptata W || þæt usw.
in d. z. R || beoþ W || anra J

⁵ gebygednyss F || case W || gað U || alle þen oþre W

⁶ ü. f. T

⁶ stafena T || namann h || a hoc a W || huius] illius F

⁷ erstes b nicht vollst. W || and s. f. f. T

ealswâ *quattuor fêower*,
quattuor homines, quattuor hominum and swâ tô ælcum
case and tô ælcum cynne: *quinque feminae fîf wîf, quinque*

*uerba fif word; sex syx and swâ forð ôð centum
hundtêontig. mille þûsend gæð ealswâ.*

^{or}
quatuor W, IIII R, f. T || fêower f. TW

^{8 or}
IIII *beidemal* W || h[o]minum W || and swâ—⁹ cynne f. T || *erstes ælcum*] eallum and ælcum J

⁹
case a. tô æ. f. FJ

^{9—11}
ü. f. T || —¹⁰ centum ü. f. W

¹⁰
urba T || and—ôð f. T || ôð] of O, oþet W

¹¹
mi(l)le a. hd. F || g. ea. f. T

Sume naman syndon DIPTOTA gecwedene, þâ habbað
twegen mislîce CASVS and nâ mâ on gewunan: *ueru spitu,*
ueribus spitum; tabi wyrms and tabo: nys ðæer nâ mâ
casu on gewunan.

¹²
kein absatz || naman *aus* namon a. hd.? h || synd T, beoþ W || dyptota (-p:t- D, o *aus* a 1. corr.? h) DFHhRU || [icwe]þene W, f. T

¹³
mis:lîce R, myslice U || a. nâ mâ on g. f. T || [na—¹⁶ habbeþ] þreo W || a *von* na u. m *von* ma *auf* r. U || on g.] ungewunan J

^{13. 14}
ü. f. T

¹⁴
tubi O || and f. T || nys—¹⁵ gew. f. T || :nys U || nâ] nân U

¹⁵
casu f. H || ge *von* gewunan *auf* r. U

Sume synd gecwedene TRIPTOTA, þâ habbað þrý ungelîce
CASVS, swâswâ bêoð ealle naman NEVTRI GENERIS
þæere ôðre declinunge on ânfealdum getele: *hoc templum*
ðis templ, huius templi, huic templo; nys ðæer nâ mâ
mislîcra casa.

¹⁶
kein absatz || try- H, -ptata F, o *aus* a 1. corr.? h || þreo—¹⁷ no[man] *nur die unteren enden*
erhalten W || þreo T, þrie D

¹⁷
bêoð—⁹⁰¹ getele] is T || ealla H || no[man n.] W

¹
ôðre f. W || getæle F

²
ð. t. f. TW || [huius templi huic (*dieses fehlt wol*)] W || nys—⁴ neutrum] et pluraliter T || nâ mâ]
nâ more W

ealswâ byð on menigfealdum getele on
eallum neutrum: *haec turibula þâs stôrcyllan, horum*

*turibulorum, his turibulis; haec sidera þâs tunglan,
horum siderum, his sideribus; cornua hornas, cornuum,
cornibus.*

³ ealswâ] eal O || beoð U || [on moniu]old W || getæle F

⁴ (haec) a. hd. F || —⁵ turri- alle dreimal HJT u. ursprünglich auch DR, aber das erste r immer r.
D, die beiden ersten male R || —⁶ ü. f. T || þ. f. W

⁵ tribulorum U, [tu.] W || turi:bulis U, turribulis auch h || sydera DH, sedera W || þ. f. W ||
(t)unglan F

⁶ syderum H || si[deribus cor]nua W || and cornua T || cornu(u)m h || hornaw (!) J, f. W

Sume naman syndon gehâtene TETRAPTOTA, þâ ðe
habbað fêower ungelîce CASVS, swâswâ synd ealle, þâ
þe geendjað on er on þære ôþre declinunge: *hic presbiter
þes mæsseprêost, huius presbiteri, huic presbitero,
hunc presbiterum* ET SIMILIA.

⁸ kein absatz || synd JT, beoþ W || ihote[ne tetra]ptata W || tetroptota O || (þe) U, f. T

⁹ or
III W || u von ungelice ganz, ngeli z. t. weg H || casas DHhR || beoþ W || [alle þeo] þe W

¹⁰ þe] ða T || endeþ W || er] R W || —¹² presbit- immer alle hss.

^{10.11} pres[biter presb]iteri W

¹¹ ü. f. TW || mæsep̄s J

^{11.12} dem. vor cas. obl. f. W

¹¹ huius] huic zu huiS (?) U

Sume synd gecwedene PENTAPTOTA, þâ ðe habbað
fîf ungelîce casas. swâswâ synd ealle, þâ ðe geendjað
on us, ðære ôðre declinunge: *iustus rihtwîs, iusti, -to,
-tum, o iuste* and manega ôðre þære ðriddan declinunge.

¹³ kein absatz || syndon urspr. (aber on durch puncte oben und unten getilgt) O, beoþ W ||
pentoptota O, aus pentoptata 1. corr.? h, pen[taptat]a W, aptota in pent- auf r. U, p aus e. a. H ||

ðe—¹⁴ ðe f. T

¹⁴ casen W || beoþ W || [þeo þ]e W || endeþ W

¹⁵ riht[wis iu]sti W || rihtwîs f. T

^{15.16} iusti. to. tum (tū vor tum rad. h) FhRTU, iustito. tum O, iusti. iusto. iustum DHJ

¹⁸ and—decl.] et cetera T, f. J || manege U || decli[nun]ge W

Sume naman synd gecwedene EXAPTOTA, þæt synd, **þâ ðe habbað syx CASVS**, nân ôðrum gelîc, ac wê ne findað nâne naman bûton ðrîm ðus gerâde: **unus ân unius ânes, uni ânum, unum æenne, o une êalâ ðû âna, ab uno fram ânum**. ealswâ gæð **solus âna** and **totus eall**.

¹ kein absatz || Sume] þreo T || beoþ W || gecwedene—synd f. J || exaptata W || þæt usw. in der z. R || þæt synd f. TW

² þeo [þe h]abbeþ W || ðe f. T || casas O || n. ô. g.] vnilche W || nân] on J || gelîce J || ac—³ gerâde f. T

³ nâne f. DH || no[me]n W || butan hJ || þreo W || irade .i. huius modi W || —⁶ ü. f. T || —⁵ ab uno ü. f. W

⁴ vni[us] W

⁵ gæð f. T || solas J || and f. T

⁶ [all] W

SIT HOC SATIS DE SEX CASVALIBVS FORMIS **bêo ðis ðus genôh be ðâm syx gebîgendlîcum hiwum gesæd**.

⁷ kein absatz || -libvs aus -libis O || beo—⁸ gesæd gl. R, f. TW || ðus f. U

⁸ gebigedumlicum F

Wê habbað nû gesæd be ðâm fîf ðingum, þe ðâm namum gelimpað, þæt is SPECIES **hiw**, PRIMITIVA **frumcenned** and DIRIVATIVA, þæt is, **ofgangendlîc**. ôðer ys GENVS **kynn**; þridde NVMERVS, þæt is, **getel**; fêorðe FIGVRA **hiw**, þæt is, hwæðer hit bêo SIMPLEX **ânfeald** AVT COMPOSITA **oððe gefêged**: fîfte ys CASVS, þæt is, **fyll** oððe **gebîgednys**. nû wylle wê ongyunnan PRONOMEN.

⁹ kein absatz || we aus ðe F || nû gesæd] unge sæd h, ungesæd ursprünglich (doch un zu nu, wenn auch nicht ganz vollständig, gebessert und ausserdem nu von sp. hd. vorgesetzt) F || [nu] W || 2. ðâm] f. T, be þam J

¹⁰ naman (aus namum?) F || [þet] W || .i. a. hd. ü. is F || hiw f. T, his J

^{10. 11} frumcynnede Dh

- ¹¹ and] et *J* || diriuati[u]a *W*, dritiua *H* || þ. is o. *gl. R* || þæt is *f. T*
 ô. ys *f. T* || II *über oðer a. hd. F*
- ¹² ys] .i. alius *W* || cynn *DFHhRU*, cyn *J*, .i. [k]un *W*, *f. T* || þridde *f. T* || þæt—fêorðe *f. T* || þ. is g.
gl. R || þ. is *f. H* || getæl *F*
- ^{12. 13} feorþe is figu[r]a þet is heow *W*
- ¹³ hiw—¹⁴ ys *f. T* || þæt usw. in *d. z. R* || simplex *J*, dahinter .i. *W* || [a]ut *W*
- ¹⁴ o.] þet is *W* || þæt—¹⁵ pronomen *f. T* || þ. is fyll *gl. R*, .i. fall *W*
- ¹⁵ gebygednys *aus* gebygedhys *F*, gebigendlic *J*, ibe[iʒe]dnesse *W* || anginnan *J*, biginnen *W*

[89] **hundtêontig. mille þûsend** gæð ealswâ.

Printed as shown: error for “gæð”?

— twegen mislîce *CASVS* and nâ mâ on gewunan:
 text has “mislice”

[90] eallum neutrum: *haec turibula þâs stôrçyllan*,

printed as shown: expected form *NEVTRVM*

[91] findað nâne naman bûton ðrîm ðus gerâde: *unus ân*,
 text has “ân” in plain type

¹⁵ þæt—¹⁶ casum *f. T*
 missing . in “f T”

¹¹ mi(l)le *a. hd. F*
 missing . in “a hd. F”

Pronomen:

Figura

Numerus

Casus

INCIPIIT PRONOMEN.

¹ incipit de pronomine *U*, de pronomine *DH*, *f. JW*

PRONOMEN EST PARS ORATIONIS, QVAE PRO NOMINE PROPRIO
VNIVSCVIVSQUE ACCIPITVR PERSONASQUE FINITAS RECIPIT. PRONOMEN
ys **naman speljend, ân dæ̅l lêdenspræ̅ce,**
sê byð underfangen for âgenum naman, and
hê underfêhð hâdas mid fulre gewissunge. ðes
dæ̅l, þæt is PRONOMEN, hæfð syx ACCIDENTIA, þæt synd
syx **gelimp.** him gelimpp SPECIES, þæt is, **hiw;** PERSONA,
þæt is, **hâd;** and GENVS, þæt is, **cynn;** and FIGVRA, þæt
is, **ânfeald hiw oððe gefêged;** and NVMERVS, þæt is,
getel; and CASVS **gebîgednyss.** wê secgað nû gewislîcor
be ðison.

² [p]ronomen *W*

³ [vnius]c. *W*, un(i)us- *U*, unus- *DHJ* || finita *O*

⁴ pronomen *in d. z.*, ys n. sp. *gl. R* || n. sp. *f. T* || namann *R*, (na)man *H*, nama *O* || speligen *R* || an
usw. *in d. z. R* || læden- *J*

⁶ gewissunge *F* || þæs d. *J*

⁷ f *in hæfð aus e. a. D*

^{7.8} þ. s. s. g. *gl. R*, *in d. z. T* || beoþ *W*

⁸ syx *f. O* || him g. *f. T* || belimpp *O*, belimpð *U*, gelimpað *urspr. (aber a getilgt) F* || .i. qualitas
über species D und 1. corr. F || —¹⁰ þ. is hiw (had, cynn, a. h., getel) *gl. R, f. T*

^{8.9} p. .i. hod *W*

^{9.10} and *f. HJ*

¹⁰ ânfeald *f. H* || o. g. *in d. z. R, f. T* || oþer *W* || þ. is] .i. *W*

¹¹ getæl *F*, getell *H* || and *f. J* || geb. *f. T*, s *auf r. D*, davor þæt is *J*, davor .i. *W*

¹² þisson *J*

SPECIES PRONOMINVM BIPERTITA EST **þâra naman speljendra**
hiw ys on twâ tôdæled, forðan ðe hî synd
sume PRIMITIVA, þæt synd **frumcennede**, sume DIRIVATIVA,
þæt sind **ofgangende**. eahta þǣr synd frumcennede
and seofan ofcumende. se forma hâd is
frumcenned: *ego ic*; ealswâ se ôðer: *tu ðû*; and êac se
ðridda: *ille hê*.

- ¹³ *kein absatz* || þæra—¹⁴ *todæled gl. R, f. T* || þæra *FhJRU*
¹⁴ *tôdæled*] *todal O, todæl (to durchstrichen) U* || forþen þeo (heo) beoþ *W*
^{14.15} *hi s. sume doppelt (das 2. mal getilgt) R*
¹⁴ *synd—*¹⁵ *synd f. J*
¹⁵ *þ. s. f. gl. R, f. T* || *synd—*¹⁶ *þæt nachgetr. 1. corr. F* || beoþ *W* || *sume d.—*¹⁷ *ofcumende f. O*
^{15.16} *diri(ua)tiua H, diri:uatiua U, erstes i aus u? R*
¹⁶ *þ. s. o. gl. R, f. T* || beoþ *W* || ^{to} *VIII W* || *þ v. þǣr z. t., ær ganz weg H* || beoþ *W*
¹⁷ *seofon FHJU, -an aus -on R, VII W* || ofcumede *U*
¹ *-cennede J* || —² *ü. f. TW* || *se vor ðridda] seo T*
² *þ(r)idda 1. corr. F, -a über getilgtem e T, þridde J*

se forma hâd and se ôðer hâd habbað
ænlîpige stemna, forðan ðe hî bêoð æfre ætgædere and
him betwÿnan sprecað. þonne ic cweþe *ego ic* and ðû
cwest tô mê *tu ðû*, þonne bêo wyt ætgædere and for
ðî ne behôfað nâðor þissera PRONOMINA nâ mâ stemna,
bûton twegra. se ðridda hâd hæfð syx clypunga, forðan
ðe hê ys hwîlon mid hwîlon on ôðre stôwe.

- ² *se vor oðer f. J*
³ [*ænl.—*⁶ *nouþer] W* || *ánlipie T, ænlepige DH* || *stemne J* || *ædgædere D*
⁴ *heom HT* || *betweonan DHT, -an aus -on R* || *spreçð T* || *ic: R* || *2. ic f. T*
⁵ *cweþst h, cwyðst DFHJ, cwyþst R, cwist U* || *ðû f. T* || *witt J*
⁶ *þissere O, a aus i? T* || *nāmo W* || *no T*
⁷ [*tw. þe þridde hod] W* || *twegera U* || *hâd f. DH*
⁸ *-ðon(þ-) HJU* || *hê f. W* || [*mid—oþre] stude W*

iste

þes ys ætêowjendlîc and ðâr bið, þâr man swâ bîcnað

be him. *ille hê* ne bið ðǣr ætforan andwerd, þâr man swâ be him clypað. se forma hâd hæfð ænne PRONOMEN: *ego ic*, and se ôðer hâd hæfð ænne: *tu ðû*. se ðridda hæfð syx: *ille hê*, *ipse hê sylf*, *iste ðes*, *hic ðes*, *is se ylca*, *sui his*.

- ⁹ þes] þæs *F*, þis *O*, *f. TW* || æteow(i)endlic *J*, ætywigendlic *H* || ðâr bið þâr] þæs þær *J* || ðâr] þær *FHRTU*, ðær *Dh*, þer *W* || þâr] þær *DFHhRT*, þer *W* || m[on—¹⁰ him] *W*
- ¹⁰ hê *f. T* || andweard *JUW*
- ^{10. 11} þe[r m. so be h.] *W*
- ¹⁰ þær *DFHhJRTU*
- ¹¹ c(l)ypað *aus* cypað *1. corr. F* || had *f. W* || hæfð] næfð *T* || ænne] nenne *T*, ende *J* || pronomen —¹² ænne *f. J*
- ¹² [ego—ha]ueþ *W* || —¹³ ü. *f. TW* || (h)æfð had *urspr. (aber dann umgestellt) H*, (hád) hæfð *R* || ænne hâd *U* || ðridde *H*
- ¹³ [iste—¹⁴ þ. e.] beoþ *W* || *erstes ðes*] þæs *J*
- ^{13. 14} is se] ysse *O*
- ¹³ (is) *U*, hîs *H*
- ¹⁴ se ylca *in d. z. R*

þâs eahta synd PRIMITIVA PRONOMINA

and ðâ ôðre seofan syndon DIRIVATIVA, þæt is, þæt hî cumað of þâm ôðrum. hêr synd þâ seofon DIRIVATIVA: *meus mîn*, *noster ûre* and *nostras ûrelendisc*; *tuus ðîn*, *uester êower* and *uestras êowerlendisc*, *suus his*. ne synd nâ mâ naman speljende, bûton þâs fiftýne, beðan ðe PRISCIANVS tǣcð, sê ðe ys ealre lêdenspræce wlite gehâten.

- synt *R*
- ¹⁵ seo[uon beoþ d.] *W* || seofon *alle ausser O* || diri(ua)tiua *H* || þæt is—¹⁶ diriuatiua *f. O*, *am rante nachgetragen U* || þæt is *usw. in d. z. RT*
- ¹⁶ þâm *f. T* || beo[þ—diriuati]ua *W* || þa: *F* || seofan *hT*, seofen *U* || diri- *aus duri- R*; -i(ua)tiua *H*
- ¹⁷ mîn *f. T* || (ure) *U*, *f. T* || urelendi[sc—¹94 and] *W*
- ¹ ðîn und êower *f. T* || his *f. T*
- ² beoþ *W* || nâ[ma (?) n. spe]lliende *W* || butan *J* || fiftene *DR, XV W* || beðan ðe—⁴ gehâten *f. T*
- ^{2. 3} be þā .i. prout þ[e prisc.] *W*
- ³ -þam *U* (þā *HJ*) || techep *W*, ecþ *J* || se ðe] þe þet *W* || ealra *HJ*, ælcere *U*

⁴ ih[oten genera] W || geheaten (*doch das 2. ge durch strich darunter getilgt*) U

GENERA PRONOMINVM SVNT QVINQVE **fif cynn synd**
þâra naman speljendra: MASCVLINVM *hic ðes*; FEMININVM
haec ðêos; NEVTRVM *hoc ðis*; COMMVNE **gemæne**
nostras ûres landes man, uestras êowres landes
mann; TRIVM GENERVM **ðrêora cynna ego ic, tu ðû.**

⁵ *kein absatz* || prominum U || .V. W || fîf—⁶ sp. f. T || beoþ W

⁶ [þ. noman] W || þæra FhJRU || mascu[linum hic þ]es W || þæs U, f. T || [f.—⁷ neutrum] W ||
feminum ORU

⁷ þe(o)s R, f. T || ðis f. T || gemæne f. T

⁸ ure landes (londes W) m. JRW, úreléndisc m. (*in d. z.*) T || uestras—⁹ mann f. DHT || eower JR

⁹ ð. c. f. T || þreo J || ic und ðû f. TW

on lêdenspræce cweð ægðer gê wer gê wîf gê ðêowman
ego et tu and on englisc **ic and ðû**; for ðî hî synd þrêora
cynna nâ on stemne, ac on andgite. ðâ ôðre ealle mæst
synd MOBILIA, þæt is, **âwendedlice fram cynne tô**
cynne, swâswâ wê nû rihte cûðlicor secgað.

¹⁰ on—¹² andgite f. T || le:den- U || cwæð U, cwyð J

¹¹ and on e. f. JW || & for þi W || beoþ W

¹² nout W || *erstes on zu of O* || andgyt U

^{12. 13} synd ealle mæst O

¹³ beoþ W || þ. is a. gl. R, f. T || awendendlice (-lic W) FhJRW und *urspr. auch (aber nd getilgt)* H
|| from T || *erstes cynne f. U*

^{13. 14} tô cynne f. O

¹⁴ swâswâ—secgað f. T || nû f. W || riht W

PRONOMINA habbað fêower declinunga. sêo forme is
ego ic, mei VEL *mis mîn, mihi mê, me mê, a me fram*
mê; ET PLVRALITER *nos wê, nostrum* VEL *nostrî ûre, nobis*
ûs, nos ûs, a nobis fram ûs. git swutelîcor: *ego loquor*
ic sprece, mei locutio mîn spræc, mihi respondes mê
þû andswarast, me diligis mê ðû lufast (nys hêr
nân VOCATIVVS), *a me audisti sapientiam fram mê þû*

gehârdest wîsdôm;

- ¹⁵ kein absatz ausser W || ronomina W || (habbað) corr. R || declinunge HJ, a aus e h || IIII W || se
J; s ganz, eo z. t. weg H || forma T, f z. t. weg H
- ¹⁶ —95¹ 3. ûs ü. f. T
- ¹⁶ mei f. O || mis] meis H || min gl. über mei R || michi DJTUW || dat. acc. abl. ü. f. W
- ¹⁷ —95¹ pl. ü. f. W
- ¹⁷ w in we aus e. a. ? F || ure gl. über nostrum R || n in nobis a. hd. ü. r. F
- ¹ nos ûs f. J || g. sw. f. T || sutelor W
- ^{2—3} ü. f. W
- ² i in mei a. hd. auf r. F || sprec F, spræce U || michi TU || respondens J
- ² mē—⁵ wîs. ü. f. T
- ^{3.4} mē þû] menu O
- ⁴ and- aus ond- R || uocatif W || a me from me audisti W || audisti aus audistis h
- ^{4.5} þû g. w. f. W

ET PLVRALITER *nos loquimur wê*

**sprecaþ, nostri sermo ûre spræc, nobis respondetis
ûs gê andswarjað, nos diligitis ûs gê lufjaþ, a nobis
ambulasti fram ûs ðû eodest. ealswâ tu ðû, tui VEL
tis þîn, tibi ðê, te ðê, o tu êalâ ðû, a te fram ðê;**

ET PLVRALITER *uos gê, uestrum VEL uestri êower, uobis
êow, uos êow, o uos êalâ gê, a uobis fram êow.*

- ⁵ [et—¹⁰ uestri] W || ló auf r. von quimur getrennt D, loquimini J
- ⁶ spræcaþ T || spræce JU
- ^{7—13} ü. f. T
- ⁷ andswar(i)aþ J
- ⁸ ambulastis DH || ge eodan (-on H) DH || tui f. DH, ü. d. z. gl. ? U
- ⁹ þîn gl. ü. tui R || a aus da radiert O
- ¹⁰ uestri aus e. a. F
- ¹¹ o [uos—from] W

næfð nân frumcenned PRONOMEN VOCATIVVM bûton ðisum:
*o tu, o uos. tu doces me ðû tæcst mē, tui doctrina
bona est þîn lâr is gôð, tibi reddo gratias þê ic sylle
þancunga; te laudo, ut sapientem þê ic herige, swâswâ*

wîsne man; o tu doctor, loquere ad me **êalâ ðû**
lârêow, sprec tô mê; a te audiui multa utilia fram
ðê ic gehÿrde fela nytwurðe ðing; ET PLVRALITER
uos sedetis gê sittað, uestri sedes êower setl, uobis
ministro êow ic ðênige, uos moneo êow ic myngje;
o uos, audite monitionem meam êalâ gê, gehÿrað mîne
myngunge; a uobis ambulauerunt fram êow hî eodon,

ET CETERA.

¹² fr:um- h || [uoc. b.] þeos o tu W || þissum J

¹³ 1. tu] tum J || o uos f. T || —96² ü. f. W || tæhst DU, tæst J || tu(i) (a. hd. F) FO, tua J

¹⁴ [bona—red]do W || bonum O || (la)r H || god is T || gratias f. (falls es nicht vor reddo stand) W

|| —96³ ü. f. T || selle DHJ

¹⁵ þa(n)cunga U

¹⁶ lo[quere—¹⁷ au]diui W || (ad) U

¹⁷ spræc h || fra J

¹⁸ -wyrðe Fh, -werðe U, -wyrða R] nec wyrþe J || þingc J

¹⁹ [uestri—²⁰ min]istro W || uestrum sedes O

²⁰ mynegie R, mynigie h, mynegige F, menegige J

¹ mon. meam f. W || meam aus meum von a. hd. O || ea:le (1 rad.) F || g(e)hyrað F

² my(i U)negunge DFHhRU, mynegungæ J || a uo[bi—³ sui h]is W || eodan h

sui his næfð nǣenne NOMINATIVVM *nâðor nê*

mid Grêcum nê mid Lêdenwarum for ðâm gesceâde,
 þæt hit nǣere ôðrum wordum gelîc. fêower CASVS hê
 hæfð, and þâ belûcað twÿfeald getel and tô ælcum cynne
 hî belimpað: *sui equus his hors, sui homines his men,*
sui uilla his tûn, sibi congregat pecuniam him hê
gaderað feoh, sibi placet him hê gelîcað; petit, ut
sibi concedas he bit, þæt ðû him geunne ðæs; se
custodit bene hine hê hylt wel, se defendit armis hine
hê bewerað mid wǣpnum, Christus se dedit pro nobis
Crîst sealde hyne sylfne for ûs, a se expulit malos
fram him hê âdræfde þâ yfelan, ET CETERA.

³ nane J || nom.] uocatiuum FhOT || nâðor—⁵ gelîc f. T || naðar R, naþor nenig U || [ne—⁴ 2.
 mi]d W

⁴ ðan DHh

- 5 [nære—ilic] W || casas J, casen W || hê f. W
6 [tw.—ælch]e W || getæl FT || elcum H
7—13 ü. f. W
7 [sui homine]s W, suis h. J || hominis H
8 sibi] sui H || congregað h, -aþ J || peccuniam U, f. W || —¹⁴ ü. f. T || hê f. O
9 gegaðerað OU || placeð F || licað H
9. 10 [petit, ut si]bi W
10. 11 s[e custod]iat W
11 hyne—armis *am rande nachgetragen 1. corr.* F || hine f. O || heald F || de[fendit] W, defindit O
12 bewarað RU || christu[s se] de[dit] W
13 xrist R || a s[e ex]puli[t] W
14 [from h]im W || him *am rande von ds. hd.* H || [he adræ]fade þeo v[felan—¹⁵ þus] W || hê f. h ||
II *hinter cetera Fh, am ende der nächsten zeile U*

Sêo ôðer declinung gæð þus: *ille hê, illius his.*
ac hit bið gewislîcor, gif þâr man cwyð sum word tô:
ille me amat hê mê lufað, illius amor his lufu, illi
scribo unum librum him ic wriþe âne bôc, illum accuso
hine ic wrêge, ab illo ueni fram him ic côm; ET
PLVRALITER *illi equitant hî rîdað, illorum congregatio*
heora gegaderung, illis respondeo him ic andswarige,
illos audio hîg ic gehÿre, ab illis uenimus fram
him wê cômôn. GENERIS FEMININI *illa hêo, illius hyre;*
illa suit hêo siwað. illius opus hyre weorc, illi do
aliquid hire ic forgife sum ðingc, illam odi hîg ic
hatige, ab illa discessi fram hyre ic gewât; ET PLVRALITER
illae nent lanam hîg spinnað wulle, illarum
uestis est heora hrægl hit is, illas uitupero hîg ic
tæle, ab illis uenit nobis bonum fram him ûs côm gôd.

- ¹⁵ kein absatz JRT, neue zeile wol nur zufällig Fh || se T || gaþ J || —98²¹ ü. f. T
¹⁶ (hit) R || gewislucar T || þær FHJRU, ðær Dh, þer W, f. T || cweð DFT, cweþ (e aus etwas and.?
R) hR || sum word f. T || þærto T
¹⁷ amað h, -þ J || —97⁵ cômôn ü. f. W
¹⁸ scribro H || awrite J || acuso F, accuso T
² congreatio W
³ heora aus hira R || gegadrung U || erstes i von illis weggerieben U || heom DH

- ⁴ illos] illis *H* || hîg] hin *urspr.* (*aber zu hig und hig darüber*) *U*
⁵ heom *H*, on ü. him *U* || cōmon *aus -an D* || femini *J* || hyre *aus hire a. hd. h*
⁶ suit] sínð *T* || —⁸ gewât *ü. f. W* || seowað *U*, wisað *O* || worc *U*
⁷ aliquit *O* || ðing (þ-) *DFHhRU* || illa modi *T* || hodi *h* || hi: *F*, heo *DH*
⁸ ic *f. h*
⁹ illa enent *O*, illa nent *J* || spinnat *R*
¹⁰ rægl *J*
¹¹ uenit *aus uenis W* || fr.—gôd *f. W*

GENERIS NEVTRI *illud caput þæt hêafod, illius capitis þæs hêafdes, illi capiti þâm hêafde, illud caput þæt hêafod, ab illo capite fram ðâm hêafde*; ET PLVRALITER *illa capita þâ hêafdu, illorum capitum þæra hêafda, illis capitibus ðâm hêafdum, illa capita þâ hêafdu, ab illis capitibus fram ðâm hêafdum.*

- ¹² neutri] feminini *W* || capud *JT*, t *aus d D* || —¹⁷ hêafdum *ü. f. W*
¹³ capud *JT*
¹⁴ mit ab *beginnt das erste bis 105⁷ reichende fragment von A*
¹⁵ heafda *OU*, u *auf r. R* || illorum—¹⁷ hêafdu *f. H* || þara heafdu *D*
^{16. 17} þa heafdū *U*

Ealswâ gæð iste ðes: *iste homo þes man, istius hominis þises mannes, isti homini ðisum menn, istum hominem þisne man, ab isto homine fram ðisum menn*; ET PLVRALITER *isti homines þâs menn, istorum hominum þissera manna, istis hominibus þisum mannum, istos homines þâs men, ab istis hominibus fram þisum mannum.*

- ¹⁸ kein absatz || allswa (*a v. a. hd.*) *F* || gað *U* || þes man—⁹ ü. *f. W* || 2. i *in istius auf r. D*
¹⁹ homnis *J*, aus -mihis *F* || þisses *J* || illi *W* || þisum *J*
²⁰ ab isto—²² manna *am rande corr. R* || þisum *J* || mænn *aus mannum D*
²¹ et—men *am rande nachgetr. 1. corr. F*
²² þisum *J*, um *auf r. D* || mannum *aus mennum D*
¹ þisum *J*

GENERIS FEMININI *ista mulier þis wîf, istius*
mulieris þises wîfes, isti mulieri þisum wîfe, istam
mulierem arguo ðis wîf ic ðrêage, ab ista muliere
fram ðisum wîfe; ET PLVRALITER *istae mulieres þâs*
wîf, istarum mulierum þissera wîfa, istis mulieribus
þisum wîfum, istas mulieres laudo þâs wîf ic herige,
ab istis mulieribus audiuimus sermonem fram ðisum
wîfum wê gehýrdon spræce.

² femini O

³ þisses J || muleri U || wîfe] wyfum U

⁴ arguo .i. þreaʒe W || (ic þrege) 1. corr. F || þræge R || ab—⁶ wîf am rande nachgetr. 1. corr. F

⁵ ðissum F, þissum J || wîfe undeutlich F

⁷ þissum J

⁸ sermonem loquélis (zweites l über getilgtem r von a. hd.) O || þissum J

⁹ sprece F

GENERIS NEVTRI *istud*

animal ðis nýten, istius animalis þises nýtenes,
isti animali þisum nýtene, istud animal occido þis
nýten ic ofslêa, ab isto animali fram þisum nýtene;
 ET PLVRALITER *ista animalia huc adducta sunt þâs nýtenu*
synd hider brôht, istorum animalium þissera
nýtena, istis animalibus þisum nýtenum, ista animalia
custodio þâs nýtenu ic healde, ab istis animalibus
fram ðisum nýtenum.

¹⁰ ðis f. W || þises—¹⁷ nýtenum ü. f. W || þisses J

¹¹ animali: (s rad.) D || þis ganz, sū ny z. t. weg H || þyssum J

¹² þissum J

¹³ huc a. sunt f. W

^{13. 14} nýtena h

¹⁴ brohte U

¹⁵ nýtenu DH || þis J || nyge(te)num h

¹⁶ custodio f. W || gehealde O

¹⁷ þissum J

Hic ðes, haec ðêos, hoc þis. heora ealra GENITIVVS

huius þises oððe ðissere; huic ðisum; hunc þisne, hanc þâs, hoc ðis; ab hoc fram ðisum, ab hac fram ðissere; ET PLVRALITER hi þâs tô MASCVLINVM, hae tô FEMININVM, haec tô NEVTRVM.

¹⁸ *kein absatz*

^{18. 19} *genitif is W*

^{19—21} *ðissere ü. f. W*

¹⁹ *þisses J || ði(s)sum corr. v. a. hd. O, -ss- hJR*

^{20. 21} *ab hoc † ab hoc et pl. W || þisum J || ab hac fram þisum (hinter þisum) durchstrichen U*

²¹ *pluraliter] cetera T*

²² *feminum O*

Is sê ys SVBIVNCTIVVM, þæt ys, underðêodendlic, oþðe RELATIVVM, þæt ys, edlesendlic, forðan ðe hê ne mæg bêon æfter rihte gecweden, būton þæt andgyt bêo ærfore s̄æd; swâ êac on engliscre spræce ne cweð nân man sê, būton hê ær sum ðingc be ðâm men spræce.

²³ *kein absatz || is sê] isse O || sê ys] seis J || subiunctium O || þ. is u. gl. R || -en(d)lic h*

¹ *oþðære latium O || rælatium J || þ. is edl. gl. R || edle- zu edlæ- h || for- bis ne auf r. F || -ðon h || [ne mæi] W*

² *[andʒit—³ so] ec*

³ *ængliscre D, engliscre JU || cwyð J, cwæð U || nân] na J*

⁴ *þincg R, -ng AFhTU || sprece (aus spræce O) FHO*

Aeneas fuit filius Veneris; is est, qui uicit Turnum ENEAS wæs Veneres sunu; sê oferswîðde TVRNVM. is sê, eius þæs, ei þâm, eum ðone, ab eo fram ðâm; ET PLVRALITER ei ðâ, eorum ðâra, eis þâm, eos accuso þâ ic wrêge, ab eis fram him. GENERIS FEMININI ea sêo, eius þære, ei ðære, eam þâ, ab ea fram þære; ET PLVRALITER eae mulieres þâ wîf, earum þæra, eis þâm, eas mulieres uidi þâ wîf ic geseah, ab eis fram ðâm.

⁵ *Ae.—⁶ T. f. T || fi. f. O || i:s H, id D || eneas auf r. U*

⁶ *ueneris hJU || ofor- DH, oue(r)- W || is .i. þe W || —²⁰ ü. f. T*

- ⁷ þæs *f. W* || eum—⁸ ei þa *ü. d. z. nachgetr. 1. corr. F* || eo *undeutlich F*
⁸ ðæra *AFhJRU* || eas *T* || acuso *AFh* || þâ—⁹ him *ü. f. W* || femini(ni) *A*, femini *F* || ea: (m *rad.*) *R*
 || þeo *W*
¹⁰ eius þæra *J* || ei þæræ *U* || fram þæra *J, f. W*
¹¹ eae] heę *O*, hêê *D*, heę *U*, hée *H*, ea *J* || þâ *w. f. W* || þera *F*
¹² muliere *O* || —ðâm *ü. f. W* || geseh *J* || i *in eis aus a radiert O*

GENERIS NEVTRI *id þæt, eius þæs, ei þâm, id uerbum*
audiui þæt word ic gehýrde, ab eo fram ðâm; ET PLVRALITER
ea uerba þâ word, eorum þæra, eis þâm, ea
uerba audiui þâ word ic gehýrde, ab eis fram ðâm.

- ¹³ eneris *F* || ::: eius *R*
¹⁴ þæt—¹⁵ word *ü. f. W* || ab eo ab eo *W* || eo] eis *und von gz. hd. o über unterpunctiertem s F* ||
 þan *A*, ðan *h*, þān (*mit punct in n*) *J* || et—¹⁶ ðam *am rande 1. corr. F*
¹⁵ þara *F*, þære *H*
¹⁶ *ü. f. W*

Ipse hê sylf oþþe se ylca, ipsius, ipsi, ipsum, ab
ipso; ET PLVRALITER *ipsi hî sylfe oððe ðâ ylcan, ipsorum,*
ipsis, ipsos, ab ipsis. GENERIS FEMININI *ipsa hêo sylf*
oþþe sêo ylce, ipsius, ipsi, ipsam, ab ipsa; ET PLVRALITER
ipsae, ipsarum, ipsis, ipsas, ab ipsis. GENERIS NEVTRI *ipsum,*
ipsius, ipsi, ipsum, ab ipso; ET PLVRALITER *ipsa, ipsorum,*
ipsis, ipsa, ab ipsis. ipse, gif hê stent âna, þonne byð
hit hê sylf oððe se ylca. eft ego ipse ic sylf, tu ipse
ðû sylf, ille ipse hê sylf ET CETERA.

- ¹⁷ kein absatz || hê *f. O* || o. se *y. f. W* || vor oððe *r. R* || ylca *aus ilca R*
¹⁸ oþer *W*
¹⁹ erstes ipsis] ipsas *U* || generis—100¹ ab ipsis *v. ds. hd. unten am rande nachgetragen U*
²⁰ se ylca *J* || si sam *W* || et] 7 *A*
¹ ipsae] ipsa *T* || ipsaram *AhO*, sarum *W* || sis sas *W* || (ipsas) *O*
² sius si sum *W* || (ipsi) *h*
^{2.3} sa sorum sis sa *W*
² ipsa *aus ipse H*, ipse *DU*, ipso *O* || ipsosum *O*
³ ab isis *T* || gif—ana *gl. ü. ipse R* || beoð *U*

⁴ ::: hyt R || hê] hy U || eft f. JW || —⁵ ü. f. T || tui ipse T

Wê habbað nû declinod þâ eahta frumcennedan
PRONOMINA: nû wylle wê secgan þâ seofon DIRIVATIVA. of
ðâm forman hâde ego of ðâm GENITIVO *mei* cymð *meus*
mîn. ðes PRONOMEN and ðylllice synd POSSESSIVA, þæt
synd **geâgnigendlice**. *meus seruus mîn þêowa*, *mei*
serui mînes ðêowan, *meo seruo mînum ðêowan*,
meum seruum flagello mînne þêowan ic swinge; *o mi*
serue, *ara bene êalâ mîn ðêowa*, *era wel*; *a meo*
seruo monitus sum fram mînum þêowan ic eom gemyngod;

⁶ kein absatz || ^{to} VIII W

⁷ wylle wê] wil z. t., le we gz. weg H || seofan AhJRT

⁸ ego ic OU || cumað T

⁹ mîn f. T || beoþ W

^{9.10} þ. s. g. gl. R

¹⁰ beoþ W || geahn- DHJTU, -lic(e) R, owniendliche W

mîn—102⁵ ü. f. T || —²⁰ gewelgod ü. f. W || ðeawa R

¹¹ meo: (s rad.) h

¹² flagello f. W || mîn(n)e U, mine O || ic—¹⁴ þeowan ü. d. z. und am rande nachgetr. 1. corr. F ||
mi] mei O

¹³ serui FJ || ðeow O || êra aus êre (v. ds. hd.?) J

¹⁴ u in seruo auf r. D || monitus sum f. W || o in monitus aus u? H

^{14.15} gemyngod FhJRU, geminegod A

ET PLVRALITER *mei serui laborant mîne þêowan*
swincað, *meorum seruorum labor mînra ðêowna*
geswinc, *meis seruis cibos do mînum þêowum ic*
syllē mettās, *meos seruos diligo mîne þêowan ic*
lufige, *a meis seruis ditatus sum fram mînum ðêowum*
ic eom gewelgod.

¹⁵ mei—¹⁹ seruis] mei meorum meis meos a meis W

¹⁶ ðeowena H

¹⁷ cybos U || þeowan U

¹⁸ mettus h

- 19 datus sum *T*
 19. 20 ðeowum *aus* ðeowan? *h*
 20 gewelegod *JU*

GENERIS FEMININI *mea ancilla*

*hoc fecit mîn wyln dyde ðis, meae ancillae ars
 mînre wylne cræft, meae ancillae do alimenta mînre
 wylne ic sylle fôdan, meam ancillam arguo mîne
 wylne ic ðrêage; o mea ancilla, esto utilis êalâ ðû
 mîn wyln, bêo nytwyrðe; a mea ancilla uestitus sum
 fram mînre wylne ic eom gescrÿd; ET PLVRALITER
 meae ancillae bene operantur mîne wylna wyrceað wel,
 mearum ancillarum domus mînra wylna hûs, meis ancillis
 uictum tribuo mînum wylnum ic forgife bîgleofan,
 meas ancillas moneo mîne wylna ic myngje;
 o meae ancillae, operamini melius êalâ gê mîne wylna,
 wyrceað bet; a meis ancillis talia uerba audiui fram
 mînum wylnum ic gehÿrde swylce word.*

20. 21 a(n)cilla *U*
 21 hoc—ðis] .i. wiln *W* || :: dyde (me *rad.*) *h* || a in *ars aus* o (v. a. *hd.*?) *F*
 1—12 ü. *f. W*
 1 cræft—² wylne *nachgetr. 1. corr. F*
 2 wylne *auf r. U, welne J* || ancillam—¹¹ audiui] o mea a mea et pluraliter (mee) mearum meis
 meas o mee a meis *W* || ancillan *O*
 3 þ(r)eage *H* || o] *aus a h* || meo *h*
 4 netwyrþe *J, -wurðe DH, -wyrde F* || a] *auf r. v. a. hd. O*
 6 werceað *D*
 8. 9 bigly(eo)fan *ds. hd.? h*
 9 wylne *J, -a aus -e D* || mynegye *U, mynegige AFhJR*
 11 wyrceað *AFhJRU*

NEVTRI *meum mancipium loquitur* **mîn weal sprecð**, *mei mancipii filius* **mînes weales sunu**, *meo mancipio fabrico domus* **mînum weale ic timbrige hûs**, *meum mancipium excuso* **mînne weal ic belâdige**; *o meum mancipium, sere bene* **êalâ ðû mîn weal, sâw wel**; *a meo mancipio multa bona accepi* **fram mînum weale ic underfêng fela gôd**; ET PLVRALITER *mea mancipia arant* **mîne wealas erjað**, *meorum mancipiorum segetes* **mînra þêowra manna æceras**, *meis mancipiis diuido denarios* **mînum ðêowum mannum ic dæle penegas**, *mea mancipia arguo* **mîne þêowan men ic ðrêage**; *o mea mancipia, estote fideles* **êalâ gê mîne ðêowan, bêoð getrêowe**; *a meis mancipiis adiutus sum* **fram mînum þêowum mannum ic eom gefultumod**.

¹³ meam J || loqu. f. W || sprycð J, spræc O, f. W

¹⁴ mancipii—¹⁹ gôd] meo meum o meum a meo W || mancipi: (i rad.) O, m ü. getilgtem p H || (weales) A, wealas U, f. J

¹⁵ fabrica D, -o aus -a H

¹⁶ mi(n)ne F

¹⁷ mîn f. H || sau h

¹⁹ feala F || gôda U || et] 7 A || m von mea z. t. weg H || mancipia aus -io? F

²⁰ erstes a in arant aus e (v. ds. hd.?) und a v. a. hd. am rande h, erant T] .i. W || erjað f. W ||

mancipiorum—⁵102 gefult.] meis mea o mea a meis W

²¹ ðeowa h, þeow DFU, ðeow H || mancipi:s (i rad.) O

²² ðeowan h, þeowa F, þeow DHU || c in ic auf rasur h

¹ peñ h || hinter mea (unter þeowan) r. R

³ mancipi:is (i rad.) O

⁴ þeowan O, þeow DH

Se forma hâd *ego ic macað his menigfealde getel nos wê*, and of his GENITIVVM *nostri cumað twâ DIRIVATIVA: noster and nostras. noster frater ûre brôðer, nostri fratris ûres brôðor, nostro fratri ûrum brêðer, nostrum fratrem ûrne brôðor, o noster frater êalâ ðû*

ûre brôðor, *a nostro fratre fram ûrum brêðer*; ET
 PLVRALITER *nostri fratres ûre gebrôðra, nostrorum
 fratrum obedientia ûre gebrôðra gehÿrsumnys, nostris
 fratribus ministro ûrum gebrôðrum ic þênige, nostros
 fratres amo ûre gebrôþra ic lufige, a nostris
 fratribus fram ûrum gebrôðrum.*

⁶ kein absatz || ic f. T || manigfeald T, monifold W || getæl FT

⁷ wê f. T || of his (of *auf r.*, his *am rande*) corr. R || his f. T || ri in dem abgekürzten *nostri auf r.* R
 || diri:uatiua (*auch d auf r.*) R

^{8—19} ü. f. TW

⁸ broðor ADFHhRU || nostri—⁹ brêðer f. U

⁹ broþer J, broðrys O || nostro aus -ri D

¹⁰ ur(n)e 1. corr. F, ure J || broþer J

¹¹ broðer (e *auf r.* R) AFhR, broþer J || ure (*aber um über e*) U || erstes e in *brêðer auf r.* R

^{12—16} nur das possessivpron. ohne andern zusatz als a im abl. W || nrörüm J

¹³ fratrum] frā h || uræ U || hyrsumnys O, h aus e. a. D

^{14. 15} zweites o in *nostros aus æ O*

¹⁵ broþra O || nostris aus rostris F

GENERIS FEMININI

nostra soror ûre swuster, nostrae sororis and swâ forð,
 swâ wê ær declinodon *mea ancilla*. GENERIS NEVTRI *nostrum
 consilium ûre ræð*, *nostri consilii ûres ræðes* and swâ
 forð æfter NEVTRI GENERIS. *hic et haec nostras et hoc
 nostrate ûres landes mann* oððe *elles hwæt, nostratis*
 and swâ forð æfter ðære þridan declinunge. ealswâ
*gæð hic et haec uestras et hoc uestrate êowres
 landes mann.*

¹⁶ generis—¹⁸ ancilla f. W || femini J, feminum O

¹⁷ swustor F || sorores h

¹⁹ consilium f. W || consilii f. W || s[o] W

²¹ nostra[te ures] W || u. l. mann usw. in d. z. T || ure AJR || oþer W

²² s[o forþ æfter] W

¹ [also—et] hoc W || gað *auf r.* U || nostras O

^{1. 2} gl. beim einbinden zum teil weggeschnitten, sodass nur die unteren enden von eower (so!) und von s in landes zu sehen sind T || owres [londes] mon W

¹ eoweres *F*, eower *AJR*

Se ôðer hâd ys *tu ðû*, and his GENITIVVS byð *tui þîn*. þonne cymð of ðâm DIRIVATIVVM *tuus þîn*: *tuus equus ðîn hors*, *tui equi þînes horses* and swâ forð æfter ðære ôðre declinunge. GENERIS FEMININI *tua uilla þîn tûn*, *tuae uillae ðînes tûnes* and swâ forð æfter ðære forman declinunge. GENERIS NEVTRI *tuum uerbum þîn word*, *tui uerbi ðînes wordes* and swâ forð æfter NEVTRI GENERIS.

³ kein absatz || ðû *f. T* || and—byð *f. DH* || b[iþ—⁴ 2. tuus] *W* || beoð *U*
⁴ 1. þîn] þin:: (um *rad.*) *O*, um von *a. hd. angefügt F*, þinum *DHU*, *f. T* || ðan *T* || diriuatua *T* ||
—⁹ ü. *f. TW*
⁵ equi *f. W*
⁶ ðære *f. U* || [g. f.—⁷] tue *W*
⁷ æfter *f. W*
⁸ [n. tuum uer]bum *W*
⁹ uerbi *aus -bum D*
¹⁰ generis neutri *H*

Se frumcenneda *tu macað* his menigfealde getel *uos*. þonne cumað of his GENITIVO *uestri twâ* DIRIVATIVA: *uester êower* and *uestras êower landes mann*. *uester bos êower oxa*, *uestri bouis êowres oxan* and swâ forþ, swâswâ *noster*. FEMININI *uestra uestis êower rêaf* and swâ forð, swâswâ *nostra*. GENERIS NEVTRI *uestrum iudicium êower dôm*, *uestri iudicii êowres dômes* and swâ forð æfter NEVTRI GENERIS.

¹¹ kein absatz || Se] i:e (v. *a. hd. zu þe*) *F* || frumkenn[ede tu ma]keþ *W* || frumcenneda *A*, -cennede *T* || -fealdan und darüber † de *U*, -fealdes *F* || getæl *FT*
¹² cumað *ausser c auf r. corr. R* || [of h. geniti]uo *W* || genitiuus *T*, o *auf r. R*
^{13—17} ü. *f. T* || and] et (*abgekürzt*) *A* || [ower londes] *W*
^{14—17} ü. *f. W*
¹⁴ ox von oxa *auf r. F* || eoweres *F*

- 15 [uestra ues]tis W || uestis] uetis T || eowwer h || reaf mit ausnahme von f auf r. h
 16 neutri] neñr T
 17 eoweres Fh
 17. 18 and forð swa æfter H
 18 s[o] W || æfter þære n. J

Of þâm frumcennedan *sui cymð ân DIRIVATIVVM suus*
his: suus ager his æcer, sui agri his æceres and
 swâ forð, swâswâ ðâ ôðre. FEMININVM *sua uxor his*
wîf, suae uxoris his wîfes and swâ forð, swâswâ ðâ
 ôðre. NEVTRVM *suum rus his land, sui ruris his landes*
 and swâ forð æfter NEVTRI GENERIS.

- 19 kein absatz || -cennendan U || sui his O || cymð ân] cyðan J || di[ri]uatium W || suum O
 20 —104⁴ ü. f. T || —104² ü. f. W || agris h || æceras hJ
 1 feminini und davor neutrum durch untergesetzte puncte getilgt H, femin[i]ni W || uxor] uox O
 3 r in rus nicht deutlich U || his] .i. W || h. landes f. W
 4 (æfter) R

Wê wyllaþ secgan, hwæt sý betwux þâm GENITIVVM
 þæra frumcennedra PRONOMINA and ðæra ofgangendra.
mei, tui, sui, nostri, uestri, gyf hîg bêoð frumcennede
 GENITIVI, þonne magon hîg bêon gefêrlæhte eallum casum
 and ægðorum getele. *mei ager est mîn æcer hyt ys,*
mei terra mîn land, mei agros aro mîne æceras ic
erige, mei uerba audisti mîne word þû gehýrdest.

- 5 kein absatz || secgean U, segge[n] W || sie T, beo W || betweox T || þâm f. J
 6 -cennendra OU || prono[mi]na W || þære J || ofgange(n)dra h, ofgoinde W
 7 -cen(ne)de D
 8 magan T || gefêrlæhte hR, zweites e auf r. U || al[le] casen W || casum f. J
 9 getæle FT || —105² ü. f. W || æker H
 10 min eorþa oþþe land H || min æ. U || æceres A
 11 ei in mei aus e. a. D || uer[ba] W

ealswâ *tui seruus arat ðîn ðêowa man erað, tui ancilla*

textit ðîn wyln wefð, tui agros metis þû rîpst
 þîne æceras. ealswâ sui: sui equus est his hors hit
 is, sui homines pergunt his men gâð, sui animalia
 sunt his nýtenu hit synt, sui ancilla laborat his
 wyln swincð. nostri hominis equus est ûres mannes
 hors hit is, nostri seruum arguo ûrne þêowan man
 ic ðrêage, nostri agros depastas þû etst ûre æceras.
 uestri sermo êower spræc, uestri congregatio êower
 gegaderung, uestri iudicia laudo êower dômas ic
 herige.

- ¹² tui tui W || man: Fh, f. T || erat AhJOT, erad F
¹³ wylna T || wyfð DH || me[tis] W, mens U
^{13. 14} þine æceras þu ripst T
¹⁴ erstes sui f. U, (sui) A || his] þin H
¹⁵ pergant O || me(n)ngâð corr. v. a. hd. O || gæð und darunter † gað U || anima U
¹⁶ sunt f. T || nytena T || hit synt f. T || sind A, synd DFHhJRU || a[n]cilla W || labora:t F
¹⁷ wylna T || nostri aus nostre h || hominis aus -nes U; i über e (in -nes) v. a. hd. (aber dann beide
 buchstaben radiert) F, homines (e getilgt D) DJT || ure T
¹⁸ arguo .i. þreaʒe W || ure T || þeowa JT, þeowne U
¹⁹ þrea T || depastus OU || u. æ. þu etest T || æccras R und (aus æceras) h
²⁰ uestri a. hd. (ds. hd. h) aus nostri Fh || (eo)ure spræc U || sprec F
¹ gaderung T || êo.—² f. T
² hyrige D

Gif ðâs CASVS bêoð of ðâm DIRIVATIVVM, þonne sceolon
 hîg habban him gelîce CASVS and gelîc getel: *meus*
ager mîn æcer, *mei agri semen mînes æceres sâed*,
meo agro ET CETERA; *tuus seruus þîn ðêowa mann*, *tua*
ancilla ðîn wyln, *tuae ancillae filius þînre wylne*
sunu, *tui hominis equus ðînes mannes hors*, *tuum*
iudicium laudo þînne dôm ic herige; *suus faber est*
his smið hê is, *sui fabri opus his smiþes weorc*,
suum fabrum diligit his smiþ hê lufað; *noster piscator*
est ûre fiscere hê is, *nostri piscatoris rete ûres fisceres*
nett, *nostro piscatori do nauem ûrum fiscere*
ic gyfe scip; *uester sutor est êower sûtere hê is*,

uestri sutoris instrumenta êower sûteres tôl, uestra locutio mihi placet êowor spræc mē līcað, uestrum uerbum audiui êower word ic gehÿrde, uestri uerbi êowres wordes ET CETERA.

- ³ kein absatz || ʒ[if] W || casas J || diriuatiua U, erstes i aus u rad. R
^{3.4} sceolan Ah, scylan T
⁴ habban aus -að? D || ilic[he] W || casus—⁶ seruus nur die oberen enden übrig W || gelīc: D, gelice JTU, gelī O || getæl FT
^{5—18} ü. f. T
^{5—6} ü. f. W
⁵ agri] agris O || æceras A
⁶ tuus] tuis J || ser(u)us O || ðeawa R || [tua—106⁵ moniu]old itel W || tua] tui O
⁷ e in tue aus e. a. (i?) H || r in ðinre auf rad. ð h || mit ðinre schliesst das erste fragment von A
⁸ tui] tu J || homines JTU || manes D
⁹ þine J || suus] seruus T
¹⁰ hys—opus nachgetr. 1. corr. F || worc U
¹¹ n.] nostrum J, aus nostros D
¹² piscatores HJ
^{12.13} r von fisceres gz., es z. t. weg H
¹³ nostri h
¹⁵ sutere stol J, suteres stôl O || sutæres D || uestra aus uestram F
¹⁶ michi TU || licat R
¹⁷ gehyre h
¹⁸ eoweres F

92⁴ ... an usw. in d. z. R
invisible . in "in d z."

99² [andʒit—³ so] ec
printed as shown: missing MS reference (W)?

99⁵ Ae.—⁶ T. f. T
missing . in "T f. T"

99⁸ ... acuso AFh ||
divider || missing at line-end

DE FIGVRA.

¹⁹ *überschrift f. J*

FIGVRA is gecweden on englisc **hiw** oððe **gefêgednyss**.
þâra synt twâ: SIMPLEX **ânfeald** ET COMPOSITA **and gefêged**.
þâs PRONOMINA bêoð gefêgede ðus þurh sume
CASVS: *iste* and *hic* bêoþ tîgædere gefêgede on þrîm casum
ðus: *istic* **þes**, *istunc* **þisne**, *ab istoc* **fram ðisum**.
FEMININVM *istaec* **ðêos**, *istanc* **þâs**, *ab istac* **fram þissere**.

²⁰ *kein absatz J* || is—²¹ *twâ f. T* || 2. s in gef. aus f rad. O

²¹ *þæra FhRU*, *ðæra J* || *synd DFhRU*, *sind Hh* || *symplex FU* || *andfeald U, f. T*

²¹ —106¹ *and gefêged f. T*

¹ *bið U* || *gefeged JO*

² *ætgædere T* || *gefede D* || [þrîm] *óðrum T*, *tres darüber von späterer hd.*, *von der auch sonst schwer lesbare kritzeleien über den nächsten zeilen herrühren, F*

^{3—7} *ü. f. T*

³ *ist hunc FhR* || *þissum J*

nis hêr nân menigfeald getel. NEVTRVM *istoc iudicium*
þes dôm, *istoc ðisne*, *ab istoc fram ðisum*. hêr
is menigfeald getel: *istaec iudicia ðâs dômas*, *istaec*
ACCVSATIVVS, *istaec* VOCATIVVS. ADVERBIVM *hic hêr*; ôðre
gefêgede ADVERBIA: *adhuc gyt* (*lege adhuc ræd gyt*), *abhinc*
heonon.

⁵ *getæl FT*

⁶ *þes d. f. W* || *þesne W* || [ab—her] *W* || *þissum J*

⁷ *getæl FT* || *iudicium unvollst. zu -cia T* || *ü. f. W*

⁸ *accusati[u. i. uo]catius W* || *-ussa- FhO*, *-u(s)sa- U*, *-usa- die übr.* || *adu.—¹⁰ heonon f. T* ||
abuerbium R

⁹ *gefeged: J* || *ad[uerbia adhu]c W* || *gyt f. W* || *lege: J* || *r. g. f. W*

^{9. 10} *abinc U*

Is sê byð gefêged tî ðâm ADVERBIO *demum æt nêxtan*

ðus: *idem se ylca, eiusdem þæs ylcan, eidem þâm ylcan, eundem þone ylcan, ab eodem fram ðâm ylcan*; ET PLVRALITER *idem* VEL *eidem þâ ylcan, eorundem ðæra ylcra, eisdem þâm ylcum, eosdem þâ ylcan, ab eisdem fram ðâm ylcum.*

¹¹ *kein absatz* || sê] he W, f. T || iuei[ʒed to þ]lis[se(?) ad]uerbio W || aduerbio *aus -ia R* || demum .i. nouissimo .i. æt n. W

^{11. 12} æt n. ð.] swá swá is T || nehstan J

¹² [idem þ]e [ilk]e W || —107² ü. f. T || þæs—¹³ eundem f. J || þes F

¹³ þam ylcum O || eandem O || þo(ñ) J || il[ke ab e]odem W

¹⁴ eidem *aus* idem 1. corr. F, *aus* eadem O, eiusdem J

¹⁵ erundem T, eorum zu eorundem *auf der stelle D* || þara H || [eis]dem W

¹⁶ isdem JW

GENERIS FEMININI

eadem sêo ylce, eiusdem þære ylcan, eidem, eandem, ab eadem; ET PLVRALITER *eadem þâ ylcan, earundem* ET CETERA. GENERIS NEVTRI *idem þæt ylce, eiusdem ðæs ylcan, eidem, idem, ab eodem*; ET PLVRALITER *eadem þâ ylcan, eorundem, eisdem* ET CETERA.

¹⁷ s. y. e. f. J || se F || eius[dem] W || þæra J

¹⁸ ab eandem (*aber n getilgt v. 1. corr.*) F || eadem zu eadem 1. corr. F || eorundem zu ear- 1. corr. F

¹⁹ et cetera] eisdem F || generis—107² cetera *am rande 1. corr. (hätte der corrector* ¹⁸ *eadem—* 107¹ *pluraliter ergänzt, so wären weniger änderungen in* ¹⁸ *nötig gewesen)* F || [generis] W || iusdem O

¹ eidem] eadem O || ab eadem O || [þeo] W

² earundem O, eorumdem U || et cetera *getilgt F*

Þrÿ êacan synd *met, pte, ce, þe* man êacnað on lêdenspræce tô sumum casum þises partes for gesceâde oððe fægernysse. *egomet ic sylf, meimet mînes sylfes, mihimet mê sylfum, memet mê sylfne.* on ðâm ôðrum hâde on GENITIVO *tuimet þînes sylfes* (forþan ðe *tumet* ys word: *tumeo ic tôðinde, tumes þû tôðindst, tumet hê tôðint*), *tibimet þê sylfum, temet ðê sylfne.*

³ kein absatz || þrie écan T || beoþ W || me& W || a vor pte von a. hd. h || pte ce] ptete (aber 2. t zu c) O || ce] ee DH || eacnat zu -ð von a. hd. F, [ea]cnaþ W

⁴ þisses J

⁵ [oþ]er W || —¹⁵ ü. f. T || in von mînes auf rasur O

^{5.6} sylfnes U

⁶ michimet JTU || [m]e sulfum W || memet] men|te O

⁷ oðran h || tui[m]et W || for:::|ðanðe (ðãðe oder ðõðe r.) h || -þã U

⁸ tumeð R || toðingde J || [t]umes W || toþintst FR, -ndest hU, -þinst W

⁹ timet zu tibimet v. ds. hd. F, timet O || [þe] sulfne W || syl(f)ne D

ðâm NOMINATIVO hê mæg bêon êac geðêod, gif ðû setst
ânne scortne te betwux: **tutemet þû sylf**; êac tute getâcnað
þæt ylce. ET PLVRALITER **nosmet wê sylfe**, **nobismet
ûs sylfum**, **uosmet gê sylfe**, **uobismet êow sylfum**:
nys hêr nâ mâ. on ðâm þriddan hâde **suimet his sylfes**,
sibimet him sylfum, **semet hyne sylfne**.

¹⁰ ðu|ðu T || [set]st W, test zu sest 1. corr. F, dest T

¹¹ ænne (enne W) alle ausser O || te auf r. D || betwyx T, ux z. t. weg H || tutemet] tu(tu)met h ||

êac—¹² ylce f. T

^{11.12} itoc[ne]þ W

¹³ us sylfum scheint dagestanden zu haben (aber u von us zu w geändert und e angeflickt, um zu e, wie es scheint, v. ds. hd.) h || [uo]smet W

¹⁴ nâmore W || on—hâde] eft T || [on] W || hod[e] sui[met—108⁶ also] ellam W || sumet J

Se ôðer êaca bið fîf ABLATIVVM wîflîces cynnes
gefêrlæht: **meapte on mîne wîsan**, **tuapte on ðîne wîsan**,
suapte on his wîsan, **nostrapte on ûre wîsan**,
uestrapte on êower wîsan.

¹⁶ kein absatz || bið—¹⁷ gefêrlæht] gæð ðus T || bið] hæfð über rasur 2. corr. h || ablāt und am rante tiuū U

^{17—19} ü. f. T || wison R || tuapte on ð. w. f. J

¹⁸ nostra apte J || ure auf rasur 2. corr.? h

¹⁹ ne. on êo. w. f. h || uestra apte (aber das erste a getilgt) J || wisa(n) R

Se þridda êaca gæð þus: **huiusce þises**, **hisce**

þisum, hosce þâs; hasce þâs.

¹ kein absatz || êaca f. J || þ in þus aus h O || þises—⁷ eccas f. T || þisses J || hysce U
² þissum J || þâs] þæs das erste mal J, das zweite U

Sume hîg bêoð gefêgede þus: *eccum*, þæt is on andgyte,
lôca efne, þû gesihst hine; eccos lôca efne,
þû gesihst hîg; eft *ellum* for *illum* hine. AD FEMININVM
tô wîflîcum hâde ealswâ *ellam* for *illam*; *eccam* lôca
efne, ðû gesihst hîg and menigfealdlîce *eccas*.

³ kein absatz || gefe(ge)de 1. corr. F || e(c)cum gz. hd. F || þæt usw. in d. z. R
⁴ 2. lôca usw. in d. z. R
⁶ *eccan DHU, eaccam F, dah. .i. W* || lôca usw. in d. z. R
⁷ sihst J || hi(o) 1. corr. F, heo DH

Eft *mecum* **mid mê, tecum mid ðê, secum mid**
him, nobiscum mid ûs, uobiscum mid êow.

⁸ kein absatz || —⁹ ü. f. T || mid me doppelt (das zweite rad.) H

Hic is ægðer gê PRONOMEN gê ADVERBIVM: *hic* þes
and *hic* hêr. *tantundem* is nama, þæt is eft swâ mycel.
his GENITIVVS is *tantidem* eft swâ myceles oððe
ealswâ myceles. næfð hê nâ mâ casa. *totidem* ealswâ
fela ys êac nama and næfð nâ mâ casa.

¹⁰ kein absatz
^{10.11} þes und her in d. z. T
¹¹ þæt—mycel gl. R, f. T
¹² is] (ys) U || tontidem T, dahinter .i. W || e. s. m. gl., f. T
^{12.13} o. e. m. in d. z. R, f. T
¹³ casu T, casen W || ealswâ—¹⁴ and f. T
^{13.14} .i. also W
¹⁴ feala F || s in is auf r. D || næfð he na T || casu T, casen W

108¹² is] (ys) U
text has “is](ys)” without space
e. s. m. *gl.*, *f.* T
printed as shown: missing MS reference (R)?

DE NVMERO.

¹⁵ *überschrift f. JW*

NVMERVS is **getel**, SINGVLARIS **ânfeald** ET PLVRALIS **and menigfeald**. ânfeald getel byð on ðisum parte *ego ic, tu ðû, ille hê*, and menigfeald getel bið *nos wê, uos gê, illi hîg*. sume hîg bêoð ægþres geteles: *idem homo se ylca man* and *idem homines þâ ylcan men*. sume bêoð ægðres cynnes: *haec ancilla þêos wyln* and menigfealdlice *haec mancipia þâs wealas*. þâ seofon DIRIVATIVA PRONOMINA, þæt synd **ofgangendlîce naman speligendan**, habbað twýfeald getel, ân wiðinnan, ôðer wiðûtan.

¹⁶ *kein absatz J || umerus W || is getel gl. R, f. T || getæl F || ânf. und and m. f. T*

¹⁷ *getæl FT || is W || on ð. p. f. TW || þissum J || ic f. OT*

¹⁸ —109¹ *ü. f. T*

¹⁸ *getæl FT || bið f. O, beoð U*

¹⁹ *2. i in illi auf r. R || (beoþ) a. hd. W || getæles FT*

¹ *ü. f. W || and f. J || hominis DHJ || þa:(s rad.) D || sume—³ wealas f. T || sume hi J*

² *þêos f. W*

³ *þâs f. W || seofan hRT, ^{to} VII W || erstes i in diriuatiua aus u R, diriuatâ W*

⁴ *þæt—speligendan] f. T, in d. z. R || beoþ W*

⁵ *hi habbað J || getæl FT || -innon T || -uton T*

gif ðû âxast: *cuius sunt hi libri? hwæs synd ðâs bêc?*
and ic cweðe on lêden: *mei sunt mîne hîg synd, þonne*

byð on þâm forman stæfgefêge *me* ânfeald getel, and on ðâm ôðrum stæfgefêge *i* bið menigfeald getel. ealswâ *tua uerba sunt ðîne word hit synd*: on ðâm *tu* byð ânfeald getel and on ðâm *a* menigfeald.

- ⁶ hii W, (hi) U || (li)bri H || —⁷ ü. f. TW || synt U || ða O
⁷ þu cwest W || on lêden f. TW || min R
⁸ on] of DHU || getæl FT, *auf r. D* || and—⁹ getel f. U
⁹ menig (feald f.) O || getæl FT || ealswâ—¹⁵ ðe] et similia T
¹⁰ t in tua ganz, u z. t. weg H || ü. f. W || sint U
¹¹ getæl F || a byð mænigfeald getel J

hîg habbað êac

ealle twegen hâdas and twâ cynn: ân hâd and ân cynn
 byð on þâm hlâforde, þe cweð *meus mîn*, and ôðer hâd
 and ôðer cynn byð on ðâm æhte, þe hê embe sprecð,
 forðan ðe þæt forme stæfgefêg ys ðrêora cynna: MASCVLINVM
 and FEMINIVM and NEVTRVM, and þæt ôðer stæfgefêg
 ys âwendendlîc fram cynne tô cynne: *meus ager mîn
 æcer, mea terra mîn land, meum aratrum mîn sul.*

- ¹² ealla H
¹³ on] of J || cw̄ J
¹⁴ beoð U || on] of J || æhta J, -h- aus -r- D || ymbe (*aber e über y, vielleicht von a. hd.?*) R, imbe
 U || spræcð: (and *rad.*) h, aus spræcð D
¹⁵ forðanðan O, -þam DU, -ðā H || -gefæg hR, -gefêge T
¹⁶ feminum J || stæfgefêg f. T
¹⁷ awendedlic DU, awendendlice J || f. c. t. c. f. T || —¹⁸ ü. f. TW
¹⁸ sul *auf r. D*

hî synd êac gecwedene POSSESSIVA, þæt synd **geâgnigendlîce**,
 forðan ðe hî getâcnjað oftost æhta, ac nâ swâ ðêah
 symle: gif ic cweðe *meus dominus mîn hlâford* oððe
meus pater mîn fæder, ne byð ðær nân æht geswutelod.

- ¹⁹ heo beoþ W || gecwedene f. DH, iweþene zu cweþene W || pos(s)essiva U, -uo O || þæt—¹¹⁰⁴
 frumcenneda f. T || þ. s. g. gl. R || beoþ W || geahni- DHU, geahi- J, owniendlice W
²⁰ forþen þ W || æhta *sogleich aus æhte D* || nâ] nout W
¹ symble D, simble U, euere W || —² ü. f. W || oððe f. H, † W

² bið *am rande v. ds. hd. H* || (nan) *F*

suus his is ægðres geteles gê ânfealdes gê menigfealdes, bûton PRISCIANVS luge, forðan ðe his frumcenneda *sui* is ægðres geteles: *sui causa facit for his intingan hê hit dêð* ET *sui causa faciunt and for heora intingan hî hit dôð; sibi prodest him sylfum hê fremað* ET *sibi prosunt and him sylfum hî fremjað; se custodit hine sylfne hê hylt* ET *se custodiunt and hîg healdað hî sylfe; a se expulit hostem fram him hê âdræfð þone fêond, a se expellunt hostes hî âdræfað heora fýnd him fram* ET SIMILIA.

³ his *f. W* || ægðres *H* || getæles *F* || 1. gê—m. *f. W*

⁴ liʒe *W* || -ðon *h* || -cynneda *J*

⁵ ægþeres *H* || getæles *FT* || casa *F* || —¹² ü. *f. T* || for] .i. intingan for *W*

⁶ (hit) *U* || dæð *U* || et *f. W* || (heora) *D*, aus hira *R*

⁷ prodest .i. freomeþ *W*

⁸ and *f. W*

⁹ hine] hi he *J* || helt *J*

^{9.10} healdat *R*

¹⁰ selfe *D* || expellit *J* || (a)dræfð *R*, adrifþ *J*, adræfð(de) 2. corr. *h*, adrefde *W*

¹¹ þon *J* || adrefaþ *J* || heora aus hyra *R*

¹² feond *DHJW* || ham from *W*

DE CASV.

¹³ überschrift *f. JOTW*

Ðâ PRONOMINA, þe habbað VOCATIVVM, þâ habbað syx CASVS and ðâ ôðre ealle nabbað, bûton fîf gebîgednyssa. on ðâm ôðrum hâde *tu ðû* and *uos gê*, þær ðær byð tôspræc, þær mæg bêon VOCATIVVS. eft on þâm ânum DIRIVATIVVM, þæt ys **ofgangende**, *meus mîn* hæfð VOCATIVVS nâ þæs âgneres, ac ðæs ôðres hâdes, þe hê tô

sprecð: *o pater mi, doce filium tuum êalâ ðû fæder
mîn, lær þîne sunu;*

- ¹⁴ kein absatz JO || Ðâ—¹⁶ hâde] næfð na má pronomina uocatiuum butan þás ó T ||
(ð)apronomina O, da pr. J || VI U, VI W^{sex}
¹⁵ erstes f von fif aus w O, V U || -ssa zu -sse O, gebignessa U
¹⁶ ü. f. T || þǣr—¹⁷ uocatiuus f. T
¹⁷ on—¹⁸ ofgangende f. T
¹⁸ þ. ys o. gl. R, hinter meus W || ofgoinde W || mîn f. TW
^{18.19} h. uoc. f. H || uocāt T, uocatm̄ W
¹⁹ nâ—¹¹¹ sprecð f. T || nâ] nout W || ageneres U, ahneres DHJ, anes O || þas F, ðas h ||
oþeres H
¹ s(p)recð R, sprycð J || mi pater T || doces J || —⁵ ü. f. TW || min fæder DHU

o mater mea, uesti filium tuum

êalâ ðû mîn môdor, scrÿd ðîne sunu; êac menigfealdlice

o noster amice ealâ ðû ûre frêond, o nostra

soror êala ðû ûre swuster [o nostra soror, da nobis

bibere êalâ ðû ûre swuster, syle us drincan] ET

CETERA. *nostras ûres landes man, uestras êowres*

landes mann habbað gelîce NOMINATIVVM and VOCATIVVM,

and nys nâ mâ PRONOMINA, þe hæbbe syx CASVS.

- ² o] also o W
³ þine J || êac m.] et pluraliter T
⁴ -f(e)ald- 1. corr.? h
⁵ da nobis bibere hinter soror 1. corr. F || swustor D || syle us drincan hinter swuster 1. corr. F ||
o—⁶ drincan f. FhJRTW (doch wegen F vgl. die zwei zunächst vorhergehenden anmerkungen)
⁷ nostras—⁹ casus f. T || ure JR || eower FhJR, ower W, eowres und am rande 1 eower U
⁸ hi habbað J, hadde(þ) W || at in nominatiuum z. t., iuum ganz weg H
⁹ nys am rande nachgetr. D || pro(no)mina H || e in þe aus e. a. D, þ W || hadde DH, habban U

Âne nigon naman synt, ðe habbað þâ ylcan declinunga,
þe PRONOMINA habbað, and for ðî wǣron sume
bôceras swâ bepǣhte, þæt hî tealdon ðâ nigon naman
tô ðisum dǣle, þe wê hâtað PRONOMEN, ac se lâreow
PRISCIANVS segð, þæt man sceal tôcnâwan ǣlces dǣles

mihte and getâcnunge and swâ undergytan, hwæt hê sÿ,
nâ be þære declinunge.

- ¹⁰ absatz nur T || Âne] solum .i. one W || nigan T, IX W || synd DFHJRTU, sind h, beoþ W
^{10. 11} declinunge J
¹¹ and—112² gesceâd f. T
¹² s in boceras aus w J
¹³ þissum J, þissere W || þe] þet W || wê f. O || pronomina W || se] þe W || lorþeaw W
¹⁴ sægð DH, sægþ J || toc(na)wan H || ælces aus &lces J || dæles] cynnes H
^{15. 16} hê sÿ nâ be þære] hy syn abeþære F || sÿ] mit sig beginnt C, beo W
¹⁶ nout W

gif sêo DECLINATIO, þæt is, **declinung**,
sceal tôsceâdan, hwæt gehwylc dæ̅l sî, þonne
bêoð ealle ðâ seofon PRONOMINA, þe wê nû embe spræcon,
and êac PARTICIPIA, þæt synd dæ̅l nymende, getealde
betwux namum; ac þæt ne byð nân gesceâd. þâs nigon
naman, þe wê embe sprecað, sind APPELLATIVA, þæt sind
gecîgendlice. PROPRIVM NOMEN is **âgen nama** and
APPELLATIVVM byð æ̅lc ôþer nama. hêr synd ðâ naman:
quis hwâ, unus ân, ullus æ̅nig, nullus nân, solus âna,
totus eall, alius ôðer oððe **sum, alter ôðer, uter**
heora ôðer. þâs naman synd MOBILIA PER TRIA GENERA,
þâs naman synd **âwendendlice geond þrêo cynn**.

- se H || d. þ. is f. W || þ. i. d. gl. R
¹⁷ tosceaden H || beo W || [þonne] W
¹⁸ ðâ f. F || seofan hJ || þet beoþ delnimende i[tolde be]twuxe noman *getilgt h.* pronomina W || nû
f. W || ymbe J || sprecon J
¹ ec þa J || þ. s. d. n. gl. R || beoþ W || d[elni]- W || geteald und de ü. d 1. corr.? h, getælde J
² betwux J || þâs] þ[eos] W || nigan T, IX W
³ ymbe J || beoþ W || appellatua *alle ausser hJW* || þæt—⁵ nama f. T
^{3. 4} þ. s. g. gl. R
³ beoþ W
⁴ ikien[dli]che W || is a. n. gl. R
⁵ appellatium *alle ausser W* || [no]me W || synd:: (on rad.) R, beoþ W
^{6—8} ü. f. T || nullas h, nu[llus] W

⁷ eall] æl J || .i. aliquis über alius gl. U || uter] vter T, darüber .i. unus eorum gl. U

⁸ eiþer getilgt vor oþer W || syndon FhJR, beoþ W || mobilia—⁹ cynn] mobilia awendenlice (-
dendlice D, -dedlice H, -de(n)dlîce U) per tria genera geond þreo cynn CDHU; ursprünglich, wie
im text, aber awendenlice hinter mobilia vom 1. corr. gesetzt und ðas naman synd awendendlice
durch puncte getilgt (also = CDHU gemacht) F || r in genera zu n h

⁹ þas—cynn in d. z. R, f. T || þ. n.] þ J || be[oþ] W || awendlnliche W || geond] on J || þreora
cynna J

quis **hwâ** is werlîc hâð; *quae* **hwylc** is wîflîc; *quod* **hwylc** nys nâþres cynnes. heora ealra GENITIVVS byð *cuius* **hwæs** oððe *hwylces* and heora ealra DATIVVS *cui* **hwâm** oððe **hwylcum**, *quem uirum laudas?* **hwylcne wer herast ðû?** *a quo* VEL *a qui* **fram hwylcum** oððe **fram hwâm**; ET PLVRALITER *qui* **hwilce** oððe **ðâ**, *quorum hwylcera* oððe **ðæra**, *quis* VEL *quibus* **hwylcum** oððe **ðâm**, *quos laudas?* **hwylce herast ðû?** oððe **ðâ**, *a quis* VEL *a quibus* **fram hwylcum** oððe **fram þâm**. þes nama hæfð twýfealdne NOMINATIVVM: *quis* and *qui*.

- ¹⁰ masculinum (!) vor *quis* T || hwâ is w. h.] femininum T || q[uae] W || hw. is w.] neutrum T
¹¹ hwylc—cynnes f. T || nys] is W || gen[iti]uus W || byð f. T
¹² cuius] i *aus* l O, *cuis* T || hwæs—and f. T
¹³ —113¹ ü. f. T
¹³ h[wl]cum W || uiram O || laudes W
¹⁴ hwil[cum] W, f. O
^{14.15} o. f. hwam *ebenfalls* gl. R
¹⁶ ðara D, þara H || hwi[lcum] W
¹⁷ o. þam *ebenfalls* gl. R || ðâm] hwam h || laudas—113¹⁵ *quis* f. C
¹ o. f. þ. *ebenfalls* gl. R || [oþþe] W
² þes—⁵ sædon f. T || twefealdne U

se *qui* byð ânfealdes geteles and menigfealdes: *qui uir sê wer*, *qui uiri þâ weras*, and hî habbað twýfealdne ABLATIVVM, swâswâ wê ær sædon. GENERIS FEMININI *quae hwylc*, *cuius hwylcere*, *cui*, *quam*, *a qua* VEL *a qui*; ET PLVRALITER *quae hwylce*, *quarum hwylcera*, *quis* VEL *quibus*, *quas*, *a quis* VEL *a quibus*, ac se *quibus* ys gewunelîcor, forðan ðe *quis* is ðâm ôðrum gelîc. GENERIS NEVTRI *quod* VEL *quid hwylc* oððe **þæt**, *cuius ðæs* oððe **hwylces**, *cui*, *quod*, *a quo* VEL *a qui*; ET PLVRALITER *quae hwylce* oððe **ðâ**, *quorum*, *quis* VEL *quibus*, *quae*, *a quis* VEL *a quibus*.

- ³ se *qui*] *sequi* FR, *sęqui* O || se] þ[e] (*auch þ zum teil weg*) W || beoþ U || getæles F, teles H, itel W || and *quis* mænigf. J

- ⁴ se wer und þa weras corr.? R || wer] per F || þe[o] W || twyfeald(n)e O, -fealde h
⁵ sw.—s. f. W
^{6—7} ü. f. T
⁶ cui[us] W || 1. a f. O || qua] quam U
⁷ q von que fast ganz weg H
^{7.8} quis uel f. T
⁸ a quis uel f. T || a quabus O || ac—⁹ gelîc f. T
⁹ f[or]þi þe quis W || -þam J || ðâm f. W || r in oðrum aus e. a. und r noch darüber J
^{10—12} ü. f. T
¹⁰ o. þ. ebenfalls gl. R || c. ðes h
¹¹ quod uel quid T || uel a qui f. T
¹² quis uel f. T || a quibus W
^{12.13} a quis uel f. T
¹² [a quis] W

hit is tô witenne, þæt ðâs naman habbað
 mislîc andgyt, be ðâm ðe hî gesette bêoð. gif ic cweðe:
quis hoc fecit? hwâ dyde ðis?, þonne byð se *quis*
 INTERROGATIVVM, þæt is, **âxigendlîc**. gif ic cweðe: *nescio*,
quis hoc fecit nât ic, hwâ ðis dyde, þonne byð se
quis INFINITIVVM, þæt is, **ungeendigendlîc**. gif ic cweðe:
tu scis, quis hoc fecit þû wâst, hwâ ðis dyde, þonne
 byð se *quis* RELATIVVM, þæt ys, **edlesendlîc**. of ðisum
 bêoð gefêgede *quisque gehwâ, quaeque, quodque gehwylc*.
 heora ealra GENITIVVS ys *cuiusque; cuique* and
 swâ forð, swâ þâ ôðre.

- ¹³ hit—þæt f. T || eac vor tô DH und ü. d. z. 1. corr. F || witanne HJ, witene R, wite(nne) 1.
 corr.? h
¹⁴ mislice J || angit F || ðan FhJRT, þā H
¹⁵ ü. f. TW || [þonn]e W || byð f. DH
¹⁶ þ. i. â. f. TW
¹⁷ quis] quid T || fecið h, fe[ci]t] W || ü. f. TW || hwa ::: R
¹⁸ quis] quid T || infinit(iu)um U || þ. i. u. gl. R, f. TW
¹⁹ quis] quod O || fe[ci]t] W || ü. f. TW || þû] ða H || hwa :: R
²⁰ beoð U || þ. ys e. (2. e auf r.) gl. R, f. T || þ. ys] .i. W || edlysendlic Fh || þissum J, ðam T
¹ [ifeʒ]ede W || ü. f. T

1. 2 gehwylce O, gehwilc *gl. über queque R, f. T*
 2 y(s) C, f. T || [cui]que W || and—³ wîsan f. T
 3 zweites swâ] swa swa J

ealswâ on ðrêo wîsan *quispîam*,
quaepîam, *quodpîam* **ǣnig** and heora ealra GENITIVVS *cuiuspîam*
ǣniges and swâ forð. eft *quisquam*, *quaequam*,
quodquam **ǣnig**. heora ealra GENITIVVS *cuiusquam* and
 swâ forð. eft *quisquis swâ hwâ*, *quaequae swâ hwylc*,
quodquod swâ hwylc. heora ealra GENITIVVS *cuiuscuius*;
cuicui ET CETERA.

- .i. aliquis *über quispîam gl. U*
 4 quaeabgekürzt) davor W || quod[pîam] W || ǣnig f. T
 5 ǣniges—forð f. T || quisquam—⁷ eft *am rande ds. hd. C* || .i. aliquis ü. quisquam *gl. U* ||
 [que]quam W
 6 ǣnig f. T
 6. 7 a. s. f. f. T
 7 .i. quicumque ü. quisquis *gl. U* || —⁸ ü. f. T || [so hw]a W || swâ hwylc f. U
 8 (ealra) *corr. ? R* || cuius F
 9 [et c. (f. ?)]

eft *quidam*, *quaedam*, *quoddam* **sum**
 and heora ealra GENITIVVS *cuiusdam* ET CETERA. eft *quicumque*
swâ hwâ, *quaecumque swâ hwylc*, *quodcumque*
 and heora ealra GENITIVVS *cuiuscumque* ET CETERA. eft
aliquis sum, *aliqua sum*, *aliquod sum* and heora ealra
 GENITIVVS *alicuius sumes* ET CETERA.

- eft] W || quidam] [q]uadam W || quo(d)dam W || sum *in d. z. T*
 10 eallra *am rande 3. corr. h* || cuiu(s)dam C, cuius H || et c. f. W || eft—¹² cetera f. T
 10. 11 [quicum]que W
 12 cu[ius]- W || et c. f. W
 13 —116³ ü. f. T || aliquot *DH*, and (*abgekürzt*) liquod h
 14 alicu[ius] W || sum. és J, e *auf r. U* || et c. f. W

Vnus ân, *una ân*, *unum ân* and heora ealra *unius*
ânes; *uni ânnum*; ET CETERA.

¹⁵ *kein absatz* || ealra genitiuus *TU* || [un]i *W*

¹⁶ *a in anum auf r. R* || et c. *f. W*

Vllus, ulla, ullum ænig and heora ealra *ullius æniges;*
ulli ænigum; ET CETERA.

¹⁷ *kein absatz* || ænig *gl. ü. ulla R* || and *f. W* || genitiuus *hinter* ealra *TUW, über der z. v. ds. hd. nachgetr. C*

¹⁸ *ænium J, [æn]izum W* || et c. *f. W*

Nullus, nulla, nullum nân; *nullius nânes;* *nulli nânum;* ET CETERA.

¹⁹ *kein absatz* || nullus—²⁰ *cetera f. J* || nan *gl. ü. nullus R*

²⁰ et c. *f. W*

Solus, sola, solum âna and heora ealra *solius ânes;*
soli ânum; ET CETERA.

¹ *kein absatz* || so[lus]. la. lum *W* || ana *gl. über solus R* || and *f. W* || genitiuus *hinter* ealra *TUW, über d. z. v. ds. hd. nachgetr. C* || lius *W*

² et c. *f. W*

Totus, tota, totum eal; *totius ealles;* *toti eallum;*
ET PLVRALITER *toti ealle;* *totorum ealra;* *totis;* ET CETERA.

³ *kein absatz* || u in totus aus a *O* || .ta .tum *W* || eall *gl. ü. totus R, ealra J, [all] W*

⁴ et c. *f. W*

Alius, alia, aliud ôðer and heora ealra GENITIVVS
alius ôðres; *alii ôþrum;* ET CETERA.

⁵ *kein absatz* || ali[us] .lia .lium *W* || ôðer *gl. ü. alius R* || and *f. W* || allra *T*

⁶ et c. *f. W*

Vter, utra, utrum heora ôðer oððe uncer ôðer;
 heora ealra GENITIVVS *utrius heora ôðres; utri heora*
ôðrum. ealswâ gæð of ðisum gefêged *uterque heora*
ægðer, utraque, utrumque heora ægðer and heora
 ealra *utriusque heora ægðres; utrique heora ægðrum;*
 ET CETERA.

- ⁷ *kein absatz* || unus eorum ü. uter *gl. U* || [u]trum *W* || o. u. o. *ebenfalls gl. R*
⁸ and heora *J*; he z. t., ora *gz. weg H* || [o]þres *W*
⁹ ea. g. *f. T* || gað *U* || þissum *J* || gefegede *U*
^{9.10} uterque (utraque utrumque) [h]ore eiþer *W*
¹⁰ 1. ægðer *auf r. F* || das 2. h. ægðær *gl. ü. utraque R, f. H*
¹¹ ealra (alre *W*) genitiuus *TW* || uriusque *T* || ægþaes *C*, oðres *J* || [utrique heo] *modern C* || [um
 et] *modern C* || ei[þr]um *W*
¹² et c. *f. W*

neuter nâðor of ðisum gefêged ne gæþ nâ
 swâ, ac gæð æfter þære ôðre declinunge. *neuter nâðor,*
neutri nâðres, neutro nâðrum; FEMINIVM *neutra nâðor*
 ðære forman declinunge: *neutrae* ET CETERA; *neutrum nâðor,*
neutri nâðres ET CETERA. and ealle þâs habbað
 langne *i* on GENITIVO, ac hê byð swâ ðêah on lêoþcræfte
 ægðer gê lang gê scort, bûton *alius*: sê byð æfre lang.

- neutri *J* || [of þysum gef]eged n[e ged na] *das eingeklammerte modern C* || of ð. g. *f. T* || þissum *J*
 || :: gefeged *h* || gaþ *U* || nout *W*
¹³ gað *h*, [ge]þ *W* || þære *f. W*
¹⁴ (neutri) *gl. U* || næutro *H*, [n]- *W* || neutra v. a. *hd. aus neutri O*
¹⁵ ð. f. d.] genitiuus *T, f. W* || et c. *f. W* || neutrum—¹⁸ lang *f. T*
^{15.16} [n]aþer *W*
¹⁶ et c. *f. W*
¹⁷ lagne *H*
¹⁸ þe is *W*

Alter, altera, alterum ôðer and heora ealra *alterius*
ôðres: on ðisum byð se *i* æfre scort; *alteri ôðrum;*
 ET CETERA. of ðisum ys gefêged *alteruter, alterutra, alterutrum*
heora ægðer. heora ealra GENITIVVS *alterutrius*

and DATIVVS *alterutri* ET CETERA.
alterutri ET CETERA.

- ¹⁹ *kein absatz* || alter[a—alre] W || oðer *gl. ü. alter R* || ealra ([alre] W) genitiuus TW
¹ on] of J || þissum J || beoð U || æfre: J || sc[ort—² þisse] W || alteri ô. f. T
² of ð. ys g.] eft T || of] on JU || ðissum J || alter:uter O, *davor noch* alter J
^{2.3} .trum W
³ h. æ. *gl. ü. alteruter R* || ei[þer—g.] W || alter:utrius O, alterutrum F
⁴ and f. W || ultęrutri O || et c. f. W

Gyt syndon sume naman, þe wǣron unrihtlîce getealde
betwux naman speljendum, forðan ðe naman speljend
ne mæg habban þâ getâcnunga, ðe hî habbað. ân
þâra ys *qualis* and *quale hwylc*, þæt getâcnað þrêo
ðingc: INTERROGATIONEM, þæt is, **âxunge** and INFINITIONEM
endelêasnyse ET RELATIONEM **and edlesunge**.

- ⁵ *kein absatz* || beoþ W || no[men þe w.] W || namon R
^{5.6} geteald(e) T, getealdes F
⁶ betwux] to T, f. O || noman spelien[d. f. þe] W || n. sp.] ðisum parte T || namum CDFHhOU
(*gegen JRW*) || sp(e)liendum C, spiligendum R || forðan ðe—⁸ þâra f. T || na:|man: (*beidemal n r.*)
D, na: man O, nan nama CU (*letztes a auf r. C*)
⁷ a in þa *auf r. R* || itocn[unge þe heo] W || getacnunga O || an] on J, ac O
⁸ þæra (ð-) FhRU, þære J || ealswa is T || qualae U || hwilc *gl. ü. qualis R, f. T* || it[o. þ.] W
⁹ þing (ð-) CFHTU, -cg h || þ. is a. *gl. R, f. T, axsung W* || and *nachträglich C, et J*
¹⁰ end[el. et] W || endleasnyse O || et] and DH || and f. HW || edlæs- (*æ aus e?*) h, edleş- C, edlys-
DH, -ung(e) ds. *hd.? h*

gif

ic cweðe: *qualis est rex? hwylc ys se cyning?*, þonne
byð hê INTERROGATIVVM, þæt is, **âxjendlîc**. gif ic cweðe:
nescio, qualis est rex nât ic, hwylc se cyning is,
þonne byð se *qualis* INFINITIVVM, þæt is, **ungeendigendlîc**.
gif ic cweðe: *tu scis bene, qualis est þû wâst wel,*
hwylc hê is, ðonne byð hit RELATIVVM, þæt ys, **edlesendlîc**.
talis and *tale swylc* andwyrð þâm ôðrum.

:gif R

¹¹—¹¹⁷¹² ü. f. T
¹¹—¹⁶ ü. f. W
¹¹ cing CD, cyngc R || þone J
^{11.12} þ[eonne b. he] W
¹² þ. is a. gl. R, f. TW
¹³ cyngc HR
¹⁴ þeo[nne b. þe qu.] W || infinitiu(u)m C || þ. is u. gl. R, f. TW
¹⁵ bene f. W || est rex W
¹⁶ i[s hit re]l. W
^{16.17} þ. is e. gl. R, auf r. D, f. TW || edle(se)ndlic (1. corr.?) F, -læs- (æ aus e?) h
¹⁷ et J || swilc ü. talis R, hwylc J || -wyrft FhRT, -werd J, onswereþ W || þâm] þeonne W || oðrum
auf r. R

þû cwyst: *qualis est ille?* **hwylc ys hê?** ic cweþe: *talis est swylc hê is.* þâs twegen naman gâð æfter ðære ðriddan declinunge, þe macjað heora ABLATIVVM on *i.* eft *quantus hû micel* getâcnað þrêo ðing: âxunge and endelêasnesse and edlesunge. him andwyrft *tantus swâ mycel*; and hî begen synd MOBILIA æfter þære ôðre declinunge. eft *quot hû fela* getâcnað ðrêo ðing. him andwyrft *tot swâ fela.*

¹ [þu c. qu.] W || cwydst F, cwyþst hR, cweðrt (!) T || ille] iste H
^{1.2} ü. f. W
¹ hê] þes H
² hwylc J || ða twegen J || [æ. þ.] W
³ þridden J || zweites e in declinunge fast ganz weggerissen C, declinunge R || þe FJORTW, þa CDHU, ða h
^{3.4} [on i e. quan]tus W
⁴ getacniað U || þincg R, ðingc (g aus c) J || ax:unge D
⁵ en[del. a. ed]l. W || e(n)d(e)leasnyse D || edlysunge (davor ende getilgt H) DH, edlysunge aus -leas- (a. hd.?) F || andwyrft J, onswereþ W
⁶ he[o b. be]oþ W || begen f. T
^{6.7} æ. þ. ô. d. f. T
⁶ þær von þære z. t. weg H
⁷ q[quot hu f.] W || g. ð. ð. f. T || getacniað U || þingc J, þincg R
⁸ -wyrft HR, der letzte buchst. abgerissen C, onswerþ W || feala F

ðās twegen naman synd ðrēora
 cynna. wê cweþað: *quot homines? hû fela manna?*
quot litterae? hû fela stafa? quot uerba? hû fela
worda? tot libri swâ fela bôca; tot paginae swâ
fela trameta; tot folia swâ fela lêafa; and hî synd
 undeclinjendlîce, ac hî andwyrdað swâ ðêah eallum
 casum: *hi quot, horum quot; hi tot, horum tot.*

- ðās—⁹ cynna *f. T* || þeo[s tw.] *W* || beoþ *W*
⁹ h[omines] *W* || —¹¹ b. ü. *f. W* || fela *am rande von ds. hd. H, feala CF*
¹⁰ [quot] *litterae W* || feala *F* || quod *uerba R*
^{10. 11} feala *w. F*
¹¹ feala *b. CF* || boce *J* || pagina *F, dahinter ü. d. z. eine einfügung v. a. hd. wider rad. F*
^{11. 12} swâ *f.] .i. W*
¹² feala *F* || trametta *CU, davor leafa getilgt F* || t[ot folia] *W* || s. *f. l. f. W* || and—¹⁴ horum *tot f.*
T || and *f. W* || beoþ *W*
¹³ andwerdað *DH, onswerieþ W* || [so þauh] *W*
¹⁴ horum *tot hi tot hi quot horum quot W*

of ðisum

bêoð gefêgede *quotus* and *totus*, þâ gebyrjað swýðost tô
 endebyrðnyse. *quotus es in ordine monachorum? hwylcere*
endebyrðnyse eart ðû betwux munecum?
 ic cweþe *secundus se ôþer* VEL *tertius oððe se ðridda.*
 him geandwyrð *totus: totus sum swylcere endebyrðnyse*
ic eom. hî syndon MOBILIA æfter þære ôðre declinunge.

- o[f þisse] *W* || þissum *J*
¹⁵ be(o)ð *U* || gefede *F* || þâ—¹⁶ endeb. *f. T* || [sw. to] *W*
¹⁶ endebyrðnyse *R* || es: (t *rad.*) *R* || monachorum—¹¹⁸² geandwyrð *totus f. T* || —¹¹⁸¹ ü. *f. W*
¹ [ic cw.] *W*
² geandwyrð *CHR, onswereþ W* || s[um swul]chere *W*
^{2. 3} ü. *f. T*
² swilcre *h, hwylcere CJOU*
^{2. 3} endbyrðnyse *h*
³ synd *T, beoþ W* || m[ob.—dec]linunge *W* || æfter—declinunge] et cetera *T* || r in þære *aus e. a. H*
⁵ —¹¹⁹⁴ *f. T*

Of ðâm naman *quis* cumað ðrêo GENITIVI æfter ealdre spræce: *cuius* MASCVLINVM, *cuia* FEMININVM, *cuium* NEVTRVM. ac wê ne gýmað nâ swîðe on ðisum dagum þissera GENITIVO, ac brûcað þæs ânes on ælcum cynne. *cuius hominis hwylces mannes* oððe **ðæs mannes**, *cuius feminae*, *cuius animalis*. êac bûton þison cwædon ðâ ealdan: *hic et haec cuias et hoc cuiate, huius cuiatis*.

- ⁵ *kein absatz* || [pr. g. æ.] W || ealdre über getilgtem oðre R
⁶ *speche m. c. f. c.* W || cui â F, cui. â R, cuiam O, cui J || feminum J
^{6.7} [neutrum cuium ac w]e W
⁷ *gemäß J* || nout W || ðissum J || dagum] time W
^{7.8} [p. g.] W
⁷ þissere (þy-) *alle hss.*
⁸ *anes doppelt (aber das 2. mal getilgt)* O
⁹ [hominis hwil]ces W || hwylces *auf r. R, h an stelle eines r. s* O
¹⁰ [c. animal]is W || b. .i. preter W || þysson J
¹¹ ealdon J || [h. et h. c.] W || huius cuitaas (1. a getilgt) F

þæt byð þus on lêdenspræce: *cuias es?* **hwylcere þêode eart þû?** *uestras sum êowre þêode ic eom* oþþe **êower landes man;** swâswâ cwæþ se ealda PLAVTVS: *quid est? cuiates estis aut quo ex oppido?* **hwæt is lâ? hwylcere þêode sind gê oððe of hwylcum fæstene?**

- ¹² [l.] W, læden- J
¹³ [owre þeode ic] W || eowere h, eower F || þêode f. J
¹⁴ eowres J
^{14.15} [p. qui]d W
¹⁴ *platus* O
¹⁵ *est f. J* || *cuiatis CU*
^{15.16} [la hwulcere] W
¹⁶ *sindon (aber on wegradiert)* U, beo W || oþer W
¹⁷ fæst(e)ne C

Is êac tô witenne, þæt *ullus* and *nullus*, *nemo* and

ambo nê nân þǣra namena, þe andwerd ne byð on sprǣce,
 næfð nânne VOCATIVVM. eft *alter* and *uter* nê nân þǣra,
 þe gǣð on twâ, næfð nǣnne VOCATIVVM, forðan ðe se
 VOCATIVVS, þæt ys, sêo **clypjendlîce gebîgednys**,
 wyle bêon æfre tô andweardum menn geclypod and
 tô ânum hâde.

- ¹⁸ *kein absatz* || [ec to w.] W || witænne *aus* -anne R, witanne J, witene U
¹⁹ [þ. namen]a W || andweard JW, -wyrð CDHU, -wyrð O, *dahinter* .i. presens W
²⁰ [n. n. u]oc. W || ne næfð J || nenne F, nænne *die übr. ausser* O || eft] æfter J
¹ [t. n. næn]ne W || nán J || forþen þet W || -þā U || ðe f. h
² þæt is *usw. in d. z. R* || [cl-]ce W || ibeiþendnesse W
³ beo D || andwe[ar. m. i]cleoped W || an(d)w- H, anw- U, andwerdum Fh || geclyped CFhRU
⁴ (to) R

[111] *o noster amice* **êalâ ðû ûre frêond**

text has “ealâ”

— *o nostra soror* **êalâ ðû ûre swuster**

text has “êala”

— PRISCIANVS segð, þæt man sceal tôcnâwan ælces dæles
 printed as shown: expected form PRISCIANVS

[112] oððe **ðâm**, *quos laudas?* **hwylce herast ðû?**

missing ? after “laudas”

⁶
 112 ... nullas h, nu[llus] W
 opening bracket cuts through middle of first u:

nu[llus]

Other bracketed “u”s are similar.

Verbum:
 Tempus
 Modus
 Persona
 Numerus
 Coniugationes

Prima Coniugatio

Passium

Secunda Coniugatio

Passium

Tertia Coniugatio

Passium

Quarta Coniugatio

Passium

Verba Anomala uel Inequalia

Species

Inchoativum

Frequentativum

Figura

INCIPIT DE VERBO.

⁵ *überschrift f. JW, sehr verlöscht (von neuerer hd. überschrieben) C || incipit f. T || de nachträglich (von späterer hd.?) F*

VERBVM EST PARS ORATIONIS CVM TEMPORE ET PERSONA SINE CASV AVT AGERE ALIQUID AVT PATI AVT NEVTRVM SIGNIFICANS, VERBVM **ys word, ân dǣl lēdensprǣce mid tīde and hāde būtan case getâcnjende oððe sum ðing tō dōnne oððe sum ðing tō þrōwigenne oððe nâðor.** VERBVM HABET SEPTEM ACCIDENTIA **word hæfð seofon gelimplīce ðing.** him gelimpð SIGNIFICATIO, þæt ys, **getâcnung,** hwæt þæt word getâcnige, dǣde oððe þrōwunge oððe nâðor; TEMPVS **tīd,** MODVS **gemet,** SPECIES **hiw,** FIGVRA **gefêgednyss,** CONIVGATIO **geþêodnyss,** PERSONA **hād,** NVMERVS **getel.** wê wyllað nū secgan endebyrdlīce and gewislīce be eallum þisum.

⁶ [u. e. p]ars W || or(a)tionis C || et ü. d. z. O

⁷ causu J, aus causa F || [agere al]i[qui]d W || aliquit OT

⁸ uerbum—¹¹ nâðor f. T || uerbum f. R, erb z. t., um ganz weg H || is—¹¹ naðor gl. R || [is—dæl] W || and an dæl h || læden- R, leden|leden- (das erste mal r.) h

⁹ buton FH || [itocniend]e W

^{9.10} oþer W

⁹ u in sum undeutlich U || ðync R

¹⁰ to—ðing ü. d. z. 1. corr. F || done J || oððe] † F || þr(o ü. rasur)winne O, [þr-n]e W

¹¹ VII W || —¹⁶ ü. f. T || [word hau]eþ W

¹² seofan hR, VII W || þingc R || him g. f. T || gelimpað F

^{12.13} significa[tio þ. is itocnun]g W

¹³ þ. is g. gl. (d. übrige in d. z.) R, f. T || hwæt—¹⁴ nâðor f. T

- 14 þrowung W || [oþer nouþe]r W
 15 figu[ra ifei3]ednesse W || coniugatio JT] coniunctio CDhORW und ursprünglich (aber vom gl. zu coniugatio geändert) U, conju::tio F, coniuctio H
 16 getæl F
 17 se(c)gan D || enderburdl[iche and iwis]liche W || þissum J

SIGNIFICATIO ys **getâcning**, hwæt þæt word getâcnige. ælc fulfremed word geendað on o oððe on or. on o geendjað ACTIVA VERBA, þæt synd **dædlice word**, þa ðe geswuteljað, hwæt men dôð. **amo ic lufige** geswutelað mîn weorc; ealswâ **doceo ic tæce**, **lego ic ræde**, **audio ic gehyre**: on eallum þisum wordum ys mîn weorc geswutelod. þas and ðylllice synd ACTIVA gehâtene, þæt synd **dædlice**, forðan ðe hî geswuteljað dæda: dô ænne r tô ðisum wordum, þonne bêoð hî PASSIVA, þæt synd **ðrôwjendlice**; nâ swylce hî æfre pînunge getâcnjon, ac, þonne ôðres mannes dæd befylð on mê oððe on ðê, þonne byþ þæt on lédenspræce PASSIVVM VERBVM.

- 1 kein absatz || is usw. in d. z. RT || tacnung J || hwa[t þet word] W
 2 hinter getâcnige noch dáede oððe þrowunge oððe naðor (= 119^{13. 14}) T || ælc:: F || full fre auf r. h || endeþ W || oþer W
 2.3 [or on o] endeþ W
 3 þæt synd dædlice word gl. R || mit þæt beginnt das zweite fragment von A
 4 þ[e isuteleþ] W || ðe] f. H, ða T || hwæt] þæt J
 4.5 geswutel:að (i rad.) F
 5 c in weorc auf r. D || [also doceo] W, eac swa F
 5.6 ü. f. TW || 7 audeo (für audio) 7 lego W
 6 gehyr:e (d wegradiert?) O || eallon U || þyssum J, þyson U
 7 weor[c isuteled] W || weorc] word J || beoþ W
 8 þ. s. d. gl. ü. actiua R, in d. z. T || beoþ W || ded[liche vor]þen þet heo W || dædlice wórd T
 9 þyssum J, þisum aus wisum? H || word(v)m aus -om J
 10 þ. s. ð. gl. R, in d. z. T || beoþ W || nâ] [nout] W
 11 getacnian HJ || [oþres] W || dæd von ds. hd. am r. C
 12 b[iþ þet] W || beoþ U || t und teilweise æ in þæt auf r. h || passum J

ic cweðe nû: *amo ic lufige*, þonne cwyst ðû:
quem amas? hwæne lufast ðû? ic cweþe: *te amo þe*
ic lufige; þonne befylð mîn lufu on ðê, and ðû miht
cweðan: *amor a te ic eom gelufod fram ðê. doceo te*
ic tæce ðê, and ðû cwyst: *doceor a te ic eom gelæred*
fram ðê; ET CETERA. nû synd þâ word gehâtene
ACTIVA, þæt synd **dædlíce**, þâ ðe geendjað on *o* and
macjað of him sylfum PASSIVA VERBA, þæt synd **þrôwjendlíce**
word, gif se *r* byþ þærtô genumen, swâswâ
wê nû sâedon. þâ word, þe geendjað on *o* and ne magon
æfter andgyte bêon PASSIVA, þâ synd NEVTRA gehâtene,
þæt is **nâðres cynnes**: *uiuo ic lybbe, spiro*
ic orðige, sto ic stande, ambulo ic gange, sedeo
ic sitte.

- 13 am[o ic lo]uie W || —¹⁸ ü. f. T || þ. c. ðû f. T || cwyþst hR, cwyðst F
14 hwã W || þ[u ic] W
15 belympþ J || [loue] W
16 cweðen T || gelufud Ah || of (*für fram*) þe] W
17 cwyþst R, cwyðst F, cweðst T, cwist *im text u. am rande cwyst (v. ds. hd.?) U*
17.18 il[ered] of W
18 et c. f. W || beoþ W
19 þ. s. d. gl. R, þet beoþ [dæd]liche W, f. T || endiað CU, endeþ W
1 heom T, þen W || selfum D, sul[uen] W
1.2 þ. s. þ. w. gl. R, f. T
1 beoþ W
2 wor[d 3if þe r] W
3 nû] ne O || sæden H || [þ]e[o word þe] W || endeþ W
4 beon æfter andgyte T || b[eon pas]sua W || þâ] þæt (*abgekürzt*) CU || beoþ W || neutra *aus -i O*
5 þ. is n. c. f. T, *in d. z. R* || [cun]nes W || —⁷ ü. f. T || *ic (vor libbe) nicht ganz erhalten H*
6 sto—⁷ ü. f. W
6 se[deo] W

ne mæg hêr bêon nân PASSIVVM on ðisum wordum,
forðan ðe heora getâcning ne befylð on nânnum
ôðrum menn, bûton on ðâm, ðe hit cwyð. swâ ðêah
sume of ðisum neutrum macjað PASSIVVM on ðâm ðriddan

hâde, nâ tô mannum, ac tô ôðrum ðingum. **aro ic erige,**
aras þû erast, arat hê erað. ne cweð nân mann: **ic**
eom geerod, ac on ðâm ðriddan hâde ys gecweden:
aratur terra þæt land ys geerod; bibo ic drince,
bibitur uinum þæt wîn ys gedruncen; manduco ic ete,
manducatur panis se hlâf is geeten; laboro ic swince,
laboratur uestis þæt hrægl is beswuncen; ET CETERA.

⁷ þissum *J*

^{7.8} wordam *R*, worde[n] *W*

⁸ -þam *CTU*, -ðã *D* || itocnugne *W* || befylð] bylþ *J*, beflugþ (ug *unsicher*) *W*

⁹ oðran *H*, oðron *O* || [on—hit] *W* || on *f. O* || þan *CT* || cweð *T*

¹⁰ þissum *J* || maki[eþ p.] *W*

¹¹ nâ—ðingum *f. T* || nout *W* || to: *h* || [o. þ.] *W* || —¹⁷ ü. *f. T* || :erige (h *rad.*?) *F*

¹² aras: (t? *radiert*) *O* || ü. *f. W* || he erat *FO* || cw̄ *JU* || mann mm ic *O*

^{12.13} aror[ic am iered] *W* || geerad *H*, geered *CU* || þen *f. W* || gecwedan *J*

¹⁴ [is iered bi]bo *W* || geered *ACFhU*

¹⁵ b. u.—¹⁶ laboro ü. *f. W* || wîn *f. A* || (is) *h, f. H* || ein teil des letzten n von gedruncen
weggeschnitten *A*, edru auf *r. D*

¹⁶ mandu[catu]r panis l]aboro *W* || manducatur *scheint aus -or gebessert O* || laf *J* || ge(e)ten *F*

¹⁷ laboratur *aus -or OU* || beswungen *D*

þâ word, þe geendjað on *or*, habbaþ ðrêo getâcnunga.
ân ys ðrôwjendlic, swâswâ wê ær sædon. ôþer ys *COMMVNE*,
þæt ys, **gemæne twegra getâcnunga**, forþan þe
on ðâm worde byð ægðer gê dæd gê ðrôwung: *osculator*
te ic cysse ðê *ET osculator a te and ic eom fram ðê*
cysse; *complector te ic ymbclyppe þê* *ET complector*
a te and ic eom fram ðê ymbclypped. þâs word
and ðylllice ne bêoð nâ lêdenword, gif se *r* byð aweg
gedôn.

¹⁸ [þeo w. þ]e endeþ *W* || þe *f. U* || getacnunga *O*

¹⁹ þrowigendlic—is *nachtr. 1. corr. F* || þrowigendlic: (e *rad.*) *h*, [þrowiend]lic *W* || swâ. wê ær
s. f. T || (is) *R*

¹ þæt—getâc. *f. T* || þ. is gem. *gl.* (tw. get. in *d. z.*) *R* || ime[ne tweire] *W* || forþan þe—² ðr.] *f. W* ||
-þan: *C*, -þam *HU*

² ðan w. *H* || beoð *J* || ægþær *D* || þrowunga *H* || oscultor (*aber punct unter t*) *U*, oscul.:or *h*

^{3—5} ü. *f. T*

³ cesse *D* || ðe and et *O* || osculor: a te (t *rad.*?) *F* || and—⁴ cyssted] [pʊ cuss]est me *W* || eom *am*
rande D

^{3.4} fram þe gecyssted (-od *J*) *DJ*, gecyssted fram þe *H*

⁴ te *f. A* || —⁵ *ü. f. W* || -cleppe *DH* || et] and *F*

⁵ -c(l)ypped *F*

⁶ and ð. *f. T* || [word (*hinter* þullice *st. hinter* þeos) n]e *W* || nout *W* || ledenspræc *H* || r *auf r. R*

⁷ e in gedon *aus o h*

þâ ðriddan getâcnunge hæfð DEPONENS VERBVM,
 þæt is, **âlecgende word**, forðan ðe hê legð him fram
 ðâ âne getâcnunge and hylt ðâ ôþre. DEPONENTIA VERBA
SIGNIFICANT ACTVM þâ **âlecgendlican word getâcnjað**
dæde, swâswâ ACTIVA, ac hî geendjað on *or*, swâswâ
PASSIVA. *luctor ic wraxlige, loquor ic sprece*: hêr is
 dæd on ðissere getâcnunge. hî ne bêoð nâ lêdenword,
 gif se *r* byð awege. ðâ word, þe synd PASSIVA, bêoð
ACTIVA, gif se *r* byþ aweg gedôn: *armor ic eom gewæpnod*,
armo te ic wæpnige ðê ET CETERA.

[þe þri]dde *W* || getâcnunge *f. H*

⁸ þ. is a. w. *gl. R, f. T* || is *f. CDHU* || aleg[gend]e *W* || forðan ðe *f. T*

⁹ [one i]tocnunge *W* || ana *F, e auf r. C* || getacnungæ *F, -a H, f. T* || healt *T, l aus b h, t auf r. R* ||
 uer[ba] *W, a in uerba aus e? h*

¹⁰ significans *J* || act(i)uum *O* || þa—¹¹ dæde *gl. R, f. T* || i[tokn]eþ *W*

¹¹ dæda *J* || swâs. a. *f. T* || act(i)ua *C* || endeþ *W* || [so so] *W*

¹² luctur *T* || —123⁴ ü. *f. T*

¹² wrastlie *W* || [her is] *W*

¹³ þysse(re) *R* || [nout lede]nspeche *W*

¹⁴ awei idon *W* || [þeo w.] *W* || a in ða *auf r. D* || beoþ *W*

¹⁵ [þe r biþ] *W* || a. g.] aweiþe *W* || a(r)mor *CU*

^{15. 16} ge:wæpnod *R*

¹⁶ ar[mo t]e *W* || et c. *f. W*

twâ

dædlîce word synd, ðe habbað þwyrlicæ getâcnunge: þæt
 ðe geendað on *o*, getâcnað þrôwunge and, þæt ðe geendað
 on *or*, getâcnað dæde. *timeo ic mê ondræde*,
metuo ic mê ondræde. sê ðe him ondræet, sumes ðinges
 hê him ondræet. *timeo deum ic mê ondræde god*. *timeor*
ic eom ondræed, þæt is, þæt sumum men stent
 ege fram mê. *metuor a pueris nostris*, þæt is on andgyte,
ûrum cildum stent ege fram mê. ðâ word
 êac sume, þe synd NEVTRA gecwedene, habbað þrôwjendlîce
 getâcnunge, swâswâ ys *uapulo ic eom beswungen*,
ueneo ic eom geseald; ac hî ne geendjað næfre on *or*,

swâ hwæðer swâ hî getâcnjað.

- ¹⁷ beoþ W || [þe h]abbeþ W || ðe] þa CDHTU
^{17. 18} þeo þet en[d]eþ W
¹⁸ 1. ðe] f. hT || geend:að (i rad.) F || þrowung(e) R, -ga H
^{18.} ¹ 123 þeo þet endeþ W
¹⁸ 2. ðe f. h
¹ on r or O || dæda J || ic mē o.] † J
² drede W || sê—³ ondræt f. W || t in dem 1. ondræt auf r. C
³ [deum] W || ü. f. W || ondræde] ræ z. t., de ganz weg H
⁴ ic—⁵ mē] † W || ofdræd O || þæt is—⁵ me in d. z. R, f. T || zweites þæt f. O || sume J
^{5. 6} þ. is on a. in d. z., urum—me gl. ü. m. a p. n. R] f. T || on andgyte f. H
⁶ [uren] children W || fram] to W || ðâ—⁸ ys f. T
^{6. 7} ec summe þeo word W
⁷ þe] ne O || [beoþ] W || gecwedene f. H
⁸ getacnunga JO, itoc[nun]ge W || ys f. AJ || —⁹ ü. in d. z. T || beswungen—⁹ eom f. J || swungen
CU
⁹ i[c am] W || hî] þeos and oþre mo W || endeþ W || or] r O
¹⁰ 1. swâ—get. f. T || [so] hwat so W

¹ 120 ... is usw. in d. z. RT
invisible . in "in d z."

DE TEMPORE.

- ¹¹ de temporibus uerborum T, vor de noch geþrþ u. nach tempore incipit fr. U, überschrift f.
(raum dafür W) JW

TEMPVS ACCIDIT VERBO **tîd gelimpð worde** for getâcnunge
mislîcra dæda. æfter gecynde synd þrêo tîda
on ælcum worde, þe fulfremed byð: PRAESENS TEMPVS YS
andwerd tîd: sto ic stande; PRAETERITVM TEMPVS YS

forðgewiten tîd: steti ic stôd; FVTVRVV TEMPVS is
tôwerd tîd: stabo ic stande nû rihte oððe on sumne
tîman.

¹² kein absatz JOW || empus W || acci::: J, a[c]c. W || t. g. w. gl. R, in d. z. T || gelimp H || for
 usw. in d. z. R

¹³ getacnunga J, -gæ C || mistlicra W || beoþ W

¹⁴ ælcum] alle W

^{14. 15} is a. t. gl. R, f. T

¹⁵ andweard JUW, -wyrð C || ic st. f. T

^{15. 16} is f. t. gl. R, f. T

¹⁶ ic st. f. TW || is f. H

^{16. 17} is t. t. gl. R, f. T

¹⁷ toward HJU, -weart D || ic st. f. T || riht W || o. on s.—¹²⁴ tî. in d. z. R || on f. JT || sume F

ac swâ ðeah wîse lâreowas tôdældon þone PRAETERITVVM
 TEMPVS, þæt is, **ðone forðgewitenan tîman,**
 on þrêo: on PRAETERITVVM IMPERFECTVVM, þæt is **unfulfremed**
forðgewiten, swilce þæt ðing bêo ongunnen
 and ne bêo fuldôn: *stabam ic stôd.*

¹ lareawas (-es T) DT, lorþeaw[es] W || þone aus þonne ds. hd.? h, þon J

^{1. 2} prete|tum urspr. (doch ri vor tum nachgetr.) C

² þæt—³ þreo gl. R || þæt—tîman f. T || þon J, þonne F || for[þ]iwiitene W

³ þreo: D, þreo wîsan T || þæt—⁴ forðg. gl. R, f. T

^{3. 4} unfu[ll]freomed W

⁴ swilce—⁵ fuldôn f. T || þingc R || ongunnan D, ungunnen h, ongunnem U, e auf r. R,
 b[i]gunnen W

⁵ [and] W || ic st. f. T

PRAETERITVVM PERFECTVVM

ys **forðgewiten fulfremed: steti ic stôd**
fullîce. PRAETERITVVM PLVSQVAMPERFECTVVM is **forðgewiten**
mâre, þonne fulfremed, forðan ðe hit wæs gefyrn
 gedôn: *steteram ic stôd gefyrn.* forðî is se forðgewitena
 tîma on ðrêo tôdæled, forðan ðe nâht ne byð
 swâ gemyndelîc on gecynde, swâ þæt ys, þæt gedôn byð.

⁶ is f. f. gl. R, f. T || forþ[iwi]ten W

^{6.7} ic st. f. f. T
⁷ plusquam[perfec]tum W || is—⁸ fulfr. gl. R, f. T
⁸ forðan ðe—⁹ gedôn f. T || forþen[þe hit] W || -þon HRU || w(æs) aus is h
^{8.9} fym in gef. auf r. h
⁹ ic—¹¹ byð f. T
^{9.10} f[orþiwi]tene W, -wite(n)na C, -witenan U
^{10.11} [ne biþ so] W
¹¹ gemydelic A || gecynne J

[123] DE TEMPORE.
text has "TE TEMPORE"

DE MODIS.

¹² de modo T, f. JW

MODVS ys **gemet** oððe **þære spræce wîse**, and ðæera synd fif. **INDICATIVVS** ys **gebîcnjendlic**: mid ðâm wê geswuteljað, hwæt wê dôð oððe ôðre menn. ic cweðe nû: **lego ic ræde**; þær bið mîn dæd geswutelod. and ðis **MODVS** ys fulfremed on eallum tîdum and on eallum hâdum and ys forðî fyrrest. þæt ôðer **MODVS** ys **IMPERATIVVS**, þæt ys, **bebêodendlic**: mid þâm gemete wê hâtað ôðre menn dôn sum ðing oððe sum ðing þrôwjjan. **lege ræd ðû**; **legat ræde hê**; *flagella istum puerum beswing ðis cild*; *flagelletur sý hê beswungen*.

¹³ kein absatz J || odus W || is gemet gl. R, in d. z. T || gemet: (t rad.) C, † modt ü. gemet fr. U || oððe] hei O || spræce] sprele O || þara DH

¹⁴ [beop fif in]dicatiuus W || is g. gl. R, in d. z. T || (ge)bicnigendlic D, bycniendlic CU

¹⁵ is[utelep] W || hwæt] þæt J || oððe] oþer W

^{15.16} cwe[þe nu lego ic red]e W

¹⁶ ic r. f. T || bið f. O || and—¹²⁵¹ fyrrest f. T

¹⁷ ðis] his CU || ful[frem]ed W

- ¹ [furm]est W
² þ. ys b. *gl. R, f. T* || bebodendlic J, bebeonendlic A || [mid þ]en W
³ þingc *beide mal R* || oððe s. ð. *f. O* || [sum þ]ing W || þ(r)owian H
⁴⁻⁵ ü. *f. T*
⁴ legað *Ah, legað J* || red he W || *letztes a in flagella z. t. weg A, flagel[1]a W*
^{4.5} beswing ::: R
⁵ flagellatur *CU* || beo hit W

þis

gemet sprecð forðwerd and næfð nânne PRAETERITVM,
forþan ðe nân man ne hæet dôn, þæt ðe gedôn byð. hê
sprecð tô ôðrum and nâ tô him sylfum: forþan ðe gehwâ
hæet ôðerne, nâ hyne sylfne. þæt ðridde gemet ys OPTATIVVS,
þæt ys, **gewiscendlic**, and hit hæfð forðgewitene
tîman and behôfað ôðres wordes him tô fultume, þæt hê
fulfremednysse hæbbe.

- ⁶ sprecð—and *f. T* || sprycð *J* || forð:::werd *D*, forþweard *J* || næf *A* || nænne *ausser O*
⁷ forþan—⁸ sylfum *f. T* || vor þe *W*, for *fast gz. weg H* || hat *J* || (þe) *U, f. W* || is *W*
⁸ spricð *J* || tô[to *H* || nout *W* || for þen þet *W*, -ðam þe *H*
⁹ hat *J* || and na *JU*, nout *W* || sylfn[e] *A*
^{9.10} obtatius *U*, *dahinter* *modus T*
¹⁰ þ. is *g. gl. R, f. T* || hæfð—¹¹ and *f. T* || hæfð) næfð *JO*, [h]afþ *W* || -witene *U*
¹¹ [o]þres *W* || þæt—¹² hæbbe *f. T*
¹² -[n]esse *W* || hab[be] *W*

utinam amarem deum êalâ gif

ic lufode god, swylce ðû cweðe: forgeâfe god, þæt
ic hine lufode. *utinam legerem nunc êalâ gif ic rædde*
nû. utinam legerem heri êalâ gif ic rædde gyrstan
dæg, þonne cûðe ic nû âgyfan. *utinam legissem in iuuentute*
êalâ gif ic rædde on jugoðe, þonne cûðe ic
nû sum gôd. *utinam ys ADVERBIVM*, þæt ys, **wordes**
gefêra, and hê fylst þisum gemete ðus.

- deum] domini (dñi st. dñm) *O* || êala—¹⁴ lufode *f. T*
¹³ lufige *CU* || [go]d *W* || swylce *usw. in d. z. R*
¹⁴ lufe[de] *W* || nunc *aus hunc O* || êalâ—¹⁵ nû *f. T* || ræ(d)de *C*, ræde *Ah*

- ¹⁵ legerim *F*, le[gerem] *W* || êalâ—¹⁶ âgyfan *f. T* || gyrston *FhR*, gyrsan *O*
¹⁶ þonne *usw. in d. z. R* || cu[þe ic nu] *W* || ic hyt nu *O* || agifen *J*
¹⁷ êalâ—¹⁹ ðus *f. T* || [ic redde] *W* || on minum i. *J* || iugeþe *C*, iuguþe *D*, geogoðe *RU* || þonne
usw. in d. z. R || cuð *h*
¹⁸ nû *f. O* || [is aduerbiu]m *W* || þ. is w. g. *gl. R* || wordys *C*
¹⁹ þissum *J* || ðus *f. W* || [þ. f.] *W*

þæt fêorðe

gemet ys SVBIVNCTIVVS oþþe CONIVNCTIVVS, þæt ys,
underðêodendlic, forðâm ðe hyt is under þâm foresædum
gemetum and behôfað ôþres wordes him tô fultume.
cum legam ðonne ic ræde. cum legam, ueni ad me
ðonne ic ræde, cum tô me. cum doceam, discas
þonne ic tæce, þû leornast ET CETERA.

- ¹ subi. modus *T* || oþer *W* || þ. is u. *gl. über* subi. *R, f. T*
^{1. 2} [underþeod]enlic *W*, -þeo(end)lic (*ds. hd.?*) *F*, understandendlic *O*
² forðâm ðe—³ gemetum *f. T* || -þā *C*, ðan *die übr. ausser O*
^{2. 3} fore[seide imet]e *W*
³ w *in* wordes *aus e. a. D*
^{3. 4} ful[t. c. l.] *W*
⁴ cum—ræde *f. FT* || 2. c. l. *f. W*
^{5—6} ü. *f. T*
⁵ ð. ic r. *f. W* || doceā: *H*
⁶ ic ðe tæce *h* || [l. et c.] *W* || leorna: (*s rad.*) *C*, leorna *U*, l *aus einem angefangenen and.*
buchst. H

þæt fîfte gemet

ys INFINITIVVS, þæt is, **ungeendigendlic**, forðan ðe
þær ne byð nân spræc geendod, bûton man ðâr dô tô
þrêo ðing, þæt is, hâd and tîd and getel. *amare lufjan*:
nys ðær nân gewis on ðære spræce, bûton ðû cweþe
amare uolo ic wylle lufjan. on ðâm *uolo* ys se forma
hâd and andweard tîd and ânfeald getel. þis gemet
gæð geond ealle tîda and ealle hâdas and ealle getel.

- ⁷ infiniti(u)s *C* || þ. is u. *gl. R, f. T*
^{7. 8} forþ[en þe þer] *W*

- ⁸ do þer to W || ðær ausser O || to do CDJTU und durch nachträgliche umstellung (v. ds. hd.) F
⁹ þ[reo] W || þingc R || þæt is usw. in d. z. R || and vor getel nachträglich h || getæl FT || lufigen DH, f. T, is lufian W
¹⁰ ðǣr] her TW || [non] W || gewis] andʒit W || ðæræ h || butan hJR
¹¹ u[olo ic] W || ic—¹² getel f. T
¹² andwerd AFh, -w[erd] W || getæl F
^{12. 13} ge metgað U
¹³ tide H || erstes [and alle] W || hades C || getæl F

legere uis þû wylt rædan ys se ôðer hâd and andweard tîd and ânfeald getel. *legere uolui ic wolde rædan*, *legere uoluiſtis gê woldon rædan* sint forðgewitene tîda; ET CETERA. gyt ys ân gemet gehâten IMPERSONALE, þæt gǣð ofer ealle ðâ ôþre fif on ðâm ðriddan hâde PASSIVVM: *amatur*; *amatur a me ic lufige*; *legitur a me ic ræde*. ac wê nellað nâ mâre be ðisum hêr sprecan.

- ¹⁴ þû—¹⁵ getel f. T || ü. f. W
^{14. 15} andwe[rd tide] W
¹⁴ anweard U, andwerd ADFHhR
¹⁵ getæl F || lege:re F || —¹⁶ ü. f. TW || ic wolde auf r. R
¹⁶ uoluiſtis aus uoluscis von a. hd. O, uoluiſti JW || woldan hJ, -en CU || ræden U
^{16. 17} sint f. t. f. T
¹⁶ sint] -d ADFHhJRU, beoþ W || -witena DH, -iw[itene] W
¹⁷ et c. f. W || gyt—¹²⁷ sprecan f. T
¹⁸ oue[r alle] W || fif imetes W
¹ pass[iuum] W || das zweite mal amator CDHOU || legatur W
² red[e ac we] W || ræ:de (d rad.?) D || ac f. J || nellað aus neilað D || þisum J

¹²⁵ ¹² ... êalâ—¹⁴ lufode
text has “êala”

DE PERSONIS.

³ de persone A, f. JW

SVNT IGITVR PERSONAE VERBORVM TRES **þrý hâdas synt worda.** se forma hâd ys, þe sprecð be him sylfum âna ðus: *dico ic secge*, oððe mid ôþrum mannum on menigfealdum getele: *dicimus wê secgað*. se ôðer hâd is, þe se forma sprecð tô: *dicis þû segst*, oþþe menigfealdlice *dicitis gê secgað*.

⁴ kein absatz J || unt W

^{4.5} þri h. s. w. gl. R, f. T

⁴ beoþ W, synd alle and. ausser O

⁵ wo[rde þe] W

⁶ [dico ic] W || ic secge f. T || oþer W || mannum] namum AJ

⁷ moniuold it[el di]cimus W || manigfealdon T || getæle FT || we s. f. T

⁸ is f. CDU || þe—tô f. T || spe[cþ to] W || spreceþ U || þû—⁹ m. f. T || sægst CU || oþer W

⁹ menif- (1 z. t., ice ganz weg) H || gê s. f. T || s[eggeþ] W

se þridda hâd ys, be

þâm ðe se forma hâd sprecð tô ðâm ôðrum hâde: *dicunt hê segð*, oððe menigfealdlice *dicunt hî secgaþ*. se forma hâd and se ôðer sprecað him betwýnan and synd andwerde and geendode, sôþlice se þridda hâd nys nâ andweard nê geendod, and forðî hê nymð him hwîlon tô fultume PRONOMEN **naman speljend: ille dicit.**

be—¹⁰ hâde f. T

¹⁰ [þen o]þren W || hâde f. J

¹¹ hê s. o. m. f. T || sægð DF || oþer W || menif- R || dicu(n)t H, [dicunt] W || hî s. f. T

¹² forme F || hâd ys and O || spreceþ J || betwînan zu betwýnan H, betwýnon J, betwéónan T, b[itweo]nen W || beoþ W

¹³ andwyrde H, -wearde JT || and—¹⁴ andwerd auf r. F || sôþlice—¹⁴ geendod f. T || sôþlice f. W || þridde H || h[od nis] W || nâ f. CU, nout W

¹⁴ andwerd ACDFHhRU || [him] W, hi h, f. J || hwîlon f. T

¹⁵ pronomenen (aber das erste no ausgestrichen) O, dahinter .i. W || n. sp. f. T || nama U ||

speliend[d—¹⁶ þreo] W || speliende J

ealle ðrý hî magon êac him tô genyman naman speljende:
ego lego ic rāede, tu legis þû rætst, ille legit hê ræt.
 naman sôðlîce bêoð æfre on ðâm ðriddan hâde: *rex*
equitat se cyningc rît, episcopus docet se bisceop
lærp, and swâ on eallum casum, bûton VOCATIVVS, sê ðe
 byð æfre on ðâm ôðrum hâde: *o puer, lege êalâ ðû*
cild, ræd. êac se NOMINATIVVS mæg bêon on ðâm ôðrum
 hâde, gyf ðær byð PRONOMEN betwux: *lego ego Priscianus*
ic PRISCIANVS rāede; legis tu puer þû cild rædst.

¹⁶ ðréo *T* || him *f. O*, hiom *D*, heom *H* || tô *f. F* || speli[ende ego] *W* || speliend *D*, speligend *H*

^{1—6} ü. *f. TW* || rædst *ACDFHhJRU* || legið *J*

² sôðlîce *f. H* || [æfre] *W*

³ cyning *ACDFHhJU*, cy(ni)ng *R*

⁴ and—bûton *f. T* || al[le ca]sen *W* || buton on *W* || se(þe) s *auf r. C*, (se) þe *U*, þe *W, f. T*

⁵ oþran *CDH* || ho[de o p]uer *W*

⁶ êac—⁸ rædst *f. T* || êac] ac *J* || am (*von ðam*) und oþrum *auf r. D*

⁷ [hode] *W* || beoþ *J* || priscia[nus le]gis *W*

⁸ ic p. r. *f. W* || rætst *R*, ræd *O*

nama mæg bêon êac on ðâm forman hâde on ðâm worde, ðe
 getâcnað edwiste: *Priscianus sum ic eom* PRISCIANVS,
 and ealswâ on ðâm wordum, ðe clypunge getâcnjað:
Priscianus uocor ic eom gecîged PRISCIANVS, *Priscianus*
nominor ic eom genemned PRISCIANVS, *Priscianus nuncupor*
ic eom gehâten PRISCIANVS.

⁹ êac *f. T* || 1. [on þen] *W* || m im 2. þam zum teil weg *A*

^{9.10} ðe g. *f. DH*

¹⁰ edwiste .i. [substa]ntia *W* || ic—¹¹ getâcnjað *f. T* || ic e. p. *f. W*

¹¹ ealle swa *h* || cleo[pung]e *W*

¹² ic—¹⁴ priscianus *f. T* || ic eom] .i. *W* || prisc. gec. *R* || 2. pr. *f. W*

¹³ nomi[nor ic am] *W* || (n)ominor *C* || genæmned *H*, der letzte strich von m weg *A* || erstes pr. *f. W*, erstes s in dem ersten priscianus aus w radiert *O*

^{13.14} nancupor *O*, dahinter .i. *W*

¹⁴ eom: *D* || priscian[us] *A, f. W*

manega word synd,

þe ne magon habban þâ twegen forman hâdas, ac habbað
 þone þriddan: *tinnit swêgð, pluit hit rînp, tonat*
hit ðunrað, fulminat hit liht, ningit hit snîwð,
grandinat hit hagelað, gelat hit frÿst.

[moni]e W || beoþ W

¹⁵ mago[n] A || [form]e W || had[as] A

¹⁶ þoñ J, f. O || þridde so so is tinnit W || tinn:it R, tynnit F, tintut zu tinnit mit a. d. (aber v. ds.

hd.?) U || —⁴129 ü. f. T || [swe]þeþ W || pluit—¹⁸ ü. f. W || hit f. JR || tonað R, tonaþ J

^{17. 18} hit f. J

¹⁷ fulminað O || ningi[t] A, ningið R, mingit O

¹⁸ grandinat F, t auf rad. ð h, grandinit W || [gelat] W || agolað F, hagolað (ð weg A) die übr. ausser O || frysp DHJ

ealswâ be

nÿtenum: *canis latrat hund byrcð, lupus ululat wulf*
ðÿtt, equus hinnit hors hnægð, bos mugit oxa hlêwð,
ouis balat scêp blæet, sus grunnit swîn grunað ET
 SIMILIA. þâs word and ðylllice man mæg cweðan, gif
 man wyle, ongeân gecynde on eallum þrîm hâdum, ac
 hit byð swîðe dyslic, þæt se man beorce oððe blæete.

ea.—¹129 n. f. T

¹ h. b. f. W || brycð F || wulf f. W

² [equus] W || him|nit U, lunnit O || hors f. W || nægþ J || mugyt F || oxa f. W || leowð J, l auf r. D

³ balað H || sceap CJU, f. W || [blæt s]us W || grungit COU || swîn f. W || gruinað J

⁴ þâs—⁶ f. T || [mai cw]eþen W

⁵ [þreo h]odes W

⁶ byð] bit F || dyslic aus dislic D || oþer W || blæete auf r. D

128¹⁴ ... priscian[us] A, f. W

opening bracket cuts through middle of u

DE NVMERO.

⁷ überschrift (raum dafür W) f. AJW

NUMERVS ACCIDIT VERBIS VTERQVE, SINGVLARIS ET PLVRALIS
**getel gelimpð wordum ægðer gē ânfeald gē
menigfeald.** ânfeald getel byð on ânum: *lego ic ræde*,
and menigfeald tô manegum: *legimus wê rædað*, ET
CETERA.

⁸ kein absatz J || [n]umerus A, [numerus]s W || [uterque s]ing. W

⁹ getel—¹⁰ menigf. gl. R, f. T || getæl F || ge von gelimpð gz. u. l z. t. weg H || to wordum J ||
ei[þer 3e] W || ægðær D

¹⁰ menifeald R || getæl FT || on [one le]go W || —¹¹ ü. f. TW

¹¹ tô m. f. W

^{11. 12} et c. f. W

DE CONIVGATIONIBVS.

¹³ überschrift (raum dafür W) f. JTW || de erst nachtr. (von späterer hd.?) F || coniugatione CU, -
tio (von moderner hd. zu -tione D) DH

CONIVGATIONES VERBORVM QVATTVOR SVNT SECVNDVM PRISCIANVM.
CONIVGATIO VERBORVM YS **worda geðêodnys**, and
þæra sind fêower æfter Priscianes tæcinge. naman habbað
fif DECLINATIONES, and word habbað fêower CONIVGATIONES.
DECLINATIO mæg bêon gecweden **gebîgednys**,
forðan ðe on ðære bêoð ðâ naman gebîgede fram case
tô case. CONIVGATIO mæg bêon gecweden **geðêodnys**,
forðan ðe on ðære bêoð manega word geðêodde on ânre
declinunge.

¹⁴ kein absatz JT || coniunctiones J, [coniu]g. W, c z. t. weg A || sunt IIII W || quatuor T, IIII O

¹⁵ coniugatio—¹⁶ tæcinge gl. R, f. T || wordes W

¹⁶ beoþ W || IIII W || priscianus R || tæcinge h, -ncge J || naman—¹³⁰ ² coniugationes f. T || nam
im text und am rande von a. hd. naman O

¹ or
III W

² ::declinatio C || gecweden zu gecweðen a. hd. A || geb. aus geþeodnyss 1. corr. F, gebegednes H

⁴ congio D || bêon f. A || geþeodnis gecweden (aber durch darüber gesetztes b und a umgestellt)
U || cweden in gec- auf radiertem ðeodnys D

⁵ ðæra H || manege A || 2. on] to O

Sêo forme CONIVGATIO

ys, þe macað ðone ôðerne

hâd on langne as: **amo ic lufige, amas ðû lufast,**

amat hê lufap; ET PLVRALITER **amamus wê lufjað,**

amatis gê lufjað, amant hî lufjað. EODEM MODO, ID

EST, INDICATIVO **on ðâm ylcan gemete, þæt ys, gebîcnigendlicum**

PRAETERITO TEMPORE IMPERFECTO **forðgewitenre**

tîde unfulfremedre amabam ic lufode,

amabas ðû lufodest, amabat hê lufode; ET PLVRALITER

amabamus wê lufodon, amabatis gê lufodon, amabant

hî lufodon.

⁷ kein absatz || forma J || coniunctio O, erstes i auf r. D || þe] se(o) C, seo U || maciað F || þon J

⁸ lagne H

⁸ ff. frz. ü. dem engl. von a. hd. F, ü. dem lat. von einer hd. des 12. jhd. U: **io (iu U) aim (e weg r. U), tu aimes, cil (zil U) aimet, nus amuns, uus amez, cil (zil U) aiment** usw. || mit mo (st. Amo) absatz W

⁸ —134¹⁴ (130¹⁰ W) ü. f. TW || :amas A

⁹ amanus zu amamus sp. hd. F

¹⁰ a:matis (t r.) D || † radiert vor eodem O

¹¹ on—geb. gl. R, f. T

^{11.12} gebicnigendlice J, ibecniendlic W, gebigendlicum h

¹² preteritum O

^{12.13} f. t. u. gl. R, f. T || forð gewitendre tidi onfulfremedre J || for(ð)- 1. corr. h

¹⁴ amabas—hê lufode f. H

^{14—16} ü. f. W

^{15.16} lufedon alle drei male CDHU, die ersten beiden male R; das erste mal e aus o J

¹⁵ batis mabant W || ant auf r. O

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO

amaui ic lufode fulfremedlice, amauisti þû lufodest,

amauit hê lufode; ET PLVRALITER *amauimus wê lufodon*, *amauistis gê lufedon*, *amauerunt* VEL *amauere hî lufodon*. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO *amaueram ic lufode gefyrn*, *amaueras ðû lufodest*, *amauerat hê lufode*; ET PLVRALITER *amaueramus wê lufodon*, *amaueratis gê lufodon*, *amauerant hî lufedon*. EODEM MODO **on ðâm ylcan gemete** FUTURO TEMPORE **on tôwardre tîde amabo ic lufige gyt tô dæg oððe tô merjen**, *amabis þû lufast*, *amabit hê lufað*; ET PLVRALITER *amabimus wê lufjað*, *amabitis gê lufjað*, *amabunt hî lufjað*.

¹⁷ fulfr. *in d. z. R*, -lic *U* || *amaussti J*, *amasti W* || —¹³¹ ¹ *ü. f. W* || *lufedest U*

^{18. 19} *we lufedon CDHJU und urspr. (aber dann o über e gesetzt) R*

¹⁹ *uistis uerunt uel uere W* || *ge lufudon AFh*, *ge lufêdon R*

¹ *lufedon DHJU*, *lufêdon R* || *tempore f. U* || *praeterito R*

² *amauerem J*, *ueram W* || *gelufode J* || —⁹ *2. 3. sg. u. 1. 2. 3. pl. ü. f. W*

³ *uerat W*

^{3. 4} *ueramus ueratis uerant W*

⁴ *we lufêdon R* || *ge lufêdon R*, *ge lufedon CHJU*

⁵ *hi lufodon ADFh*, *hi lufêdon R*

on ð. y. g. gl. R, *f. HT*

^{5. 6} *tempore futuro H* || *futu::ro h*, *f(v)- aus fo- J*

⁶ *on t. t. gl. R*, *f. T* (*so auch im folgenden immer RT*), *f. hier W* || *towerdre AFhJR* || *gyt usw. in d.*

z. R

⁷ *oþer W* || *mergen CDU*, *merigen FR*, *merienne J*, *morgen H*

⁸ *mus in amabimus auf r. h*

^{8. 9} *bitis bunt W*

IMPERATIVO MODO **on**

bebêodendlicum gemete TEMPORE PRAESENTI **on andwerdre tîde** AD SECVNDAM ET TERTIAM PERSONAM **tô ðâm ôðrum hâde and tô ðâm ðriddan ama lufa ðû**, *amet lufige hê*; ET PLVRALITER *amemus lufjon wê*, *amate lufige gê*, *ament lufjon hî*. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *amato tu lufa ðû gyt*, *amato ille lufige hê*; ET PLVRALITER *amemus lufige wê*, *amatote lufige gê*, *amanto lufjon hî*.

- 9 inperatiuo C, inperitiuo H, inparatiuo W
 10 bebedliche W
 11 -weardre H || pers zum teil u. onam gz. weg H
 11. 12 þan oðran H
 12 a. to ð. ð. f. W || :and D || lufu F
 13 amemus l. wê f. H
 14 lufian 3e W || lufien hig H
 15 o von dem ersten amato (v. a. hd.) ü. getilgtem a F, amoto U || zweites amato] amet H || ille f. H
 16 lufien we H
 16. 17 lufigen ge H, lufian 3e W
 17 ü. amanto v. a. hd. † amon(?)tote F || lufian H

OPTATIVO MODO **gewîscendlicum**

gemete PRAESENTI TEMPORE ET PRAETERITO IMPERFECTO
*utinam amarem êalâ gif ic lufode nû oððe ær, utinam
 amares êalâ gif ðû lufodest, utinam amaret êalâ
 gif hê lufode;* ET PLVRALITER *utinam amaremus êalâ
 gif wê lufodon, utinam amaretis êalâ gif gê lufodon,
 utinam amarent êalâ gif hî lufodon.* EODEM

MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO
*utinam amauissem êalâ gif ic lufode fulfremedlice
 oððe gefyrn, utinam amauisses êalâ gif ðû lufodest,
 utinam amauisset êalâ gif hê lufode;* ET PLVRALITER
*utinam amauissemus êalâ gif wê lufodon; utinam
 amauissetis êalâ gif gê lufodon, utinam amauissent
 êalâ gif hî lufodon.*

gewiscenlicum H

19 oþer W

20 s in amares (v. a. hd.?) auf rasur von m F || amare:t (n rad.) F

1 lufodon CHhJU || utinam] uter h || retis W || —134¹ 2. 3. ps. sg. u. 2. 3. ps. pl. ü. f. W || g in ge
 auf r. (von w?) h

1. 2 lufodon ACDFJR

2 uter h || rent W || lufodon HJU || m in eodem z. t. weg A

3 praeterito (v. ds. hd.?) mit a. t. ü. d. z. U || perfecto f. CDU

4 amassem W || -fre(me)d- C

5 oððe g. in d. z. R || oþer W

5 amasses W

- ⁶ amasset *W*
⁷ we lufedon *HU*, we lufodan *h* || *utinam* (*vor 2. pl.*) *f. W*
⁸ eale *H* || *ge aus we 1. corr. F, v. ds. hd. h* || lufedon *HU*, lufo[don] *A*
⁹ lufedon *HU*

EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *utinam*

amem forgife god, þæt ic lufige gyt, utinam
ames þæt ðû lufige, amet þæt hê lufige; ET PLVRALITER
utinam amemus forgife god, þæt wê lufjon
gyt, ametis þæt gê lufjon, ament þæt hî lufjon.

SVBIVNCTIVO MODO **underðêodendlicum gemete** TEMPORE
 PRAESENTI *cum amem þonne ic nû lufige, cum*
ames þonne ðû lufast, cum amet þonne hê lufað;
 ET PLVRALITER *cum amemus ðonne wê nû lufjað, cum*
ametis þonne gê lufjað, cum ament þonne hî lufjað.

f.] preterito *W*

¹⁰ :amem (*m vor a radiert?*) *O* || louede *W*

¹¹ ðû *f. F* || þu (*lu*)*fie C* || *utinam amet HW*

¹² ic *vor we getilgt W* || lufigan *H*, loueden *W*

¹³ *utinam ametis W* || *ge lufigan H* || *hi lufian H*

^{14. 15} tempre *J*

¹⁵ am(em) (*über dem ersten m ein strich radiert? corr. v. ds. hd.?*) *O*, amen *Fh* || *nû f. CDHU*

^{15. 16} cum ames *doppelt T*

¹⁷ et] æ *F* || *nû f. HUW*

¹⁸ þonne—ament *f. J* || *gê*] *ge nu ACDhR*, *we nu* (*w z. teil radiert F, we getilgt und ge darüber u. nu durch einen darunter gesetzten strich getilgt U*) *FU*

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO IMPERFECTO *cum amarem*

þâ ðâ ic lufode hwæt hwega, cum amares
ðâ ðâ ðû lufodest, cum amaret þâ ðâ hê lufode; ET
 PLVRALITER *cum amaremus þâ ðâ wê lufodon, cum*
amaretis þâ þâ gê lufodon, cum amarent þâ ðâ hî
lufodon. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO *cum*
amauerim þâ ðâ ic lufode fulfremedlice, amaueris
þâ ðâ ðû lufodest, amauerit þâ ðâ hê lufode; ET
 PLVRALITER *cum amauerimus þâ ðâ wê lufodon, amaueritis*
þâ ðâ gê lufodon, amauerint ðâ ðâ hî lufodon.

19. 20 2. m *in amarem mit a. t. O*
- 20 đā (*vor ic*) *aus* đe *A* || *o in* lufode *aus a A* || æt hwega *C*, æthwega *DU, f. HO*
- 1 (pa) pa pu *R* || ü. *d. 3. ps. f. D* || pa pe (*he*) *C*
- 2 (ama)remus *1. corr. F* || p̂â đâ] pa pe *C*, þonne *H* || 1. hwæt hwega *AhJRW*, lufedon *JU*, lufiađ *H*
- || 2. cum—³ lufodon *nachgetr. 1. corr. F*
- 3 amare(ti)s *h* || pa pe *C*, þonne *H* || we *J* || lufedon *U*, lufiaþ *H* || pa pe *CU*
- 4 lufedon *HJU* || *preterito tempore (aber p. getilgt) W* || *in perfecto f und c z. t. u. e dazwischen gz. weg H*
- 5 amauerim *zu -ram a. hd.? h* || lufude *C* || cum amaueris *HJTW*
- 6 *nur ein* pa *v. đu F* || cum amauerit *HJW* || *e in he auf r. R* || lufode] *e über getilgtem on R*
- 7 amauerimus *aus amaueris h* || ü. *f. W* || lufedon *HJ*
7. 8 cum amaueritis *HJT*, amaueritis *zu amaueri(n)t h*
- 8 lufedon *HU* || amauerint—lufodon *f. h* || cum amauerint *HJW* || amauer:int (*i aus u?*) *F*
8. 9 lufedon *HU*

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO
*cum amauissem þâ ðâ ic lufode gefyrn, amauisses
 þâ ðâ ðû lufodest, amauisset þâ ðâ hê lufode;* ET
 PLVRALITER *cum amauissemus þâ ðâ wê lufodon, amauissetis
 þâ ðâ gê lufedon, amauissent þâ ðâ hî lufedon.*

- ⁹ :: preterito *R, f. C* || perfecto cum amauerim þa ða ic lufode plusquam *A*
¹⁰ fyrn *F* || cum *auch vor der 2. u. 3. sg. HJ* || uisses *W*
¹¹ ðu *aus ic D* || lufodest *JU* || uisset *W* || he *auf r. h* || lufude *U, e auf r. h*
¹² we *aus etwas a. C* || lufedon *HJRU*
^{12. 13} cum *auch vor der 2. u. 3. pl. HT* || amauissemus *J*
¹³ lufodon *ACDFhJR*
^{13. 14} lufodon *ACDFhJR*

EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *cum amauero þonne
 ic lufige gyt, cum amaueris þonne þû lufast gyt,
 cum amauerit ðonne hê lufað gyt;* ET PLVRALITER *cum
 amauerimus þonne wê lufjað gyt, amaueritis ðonne
 gê lufjað gyt, amauerint þonne hî lufjað gyt.*

- ¹⁴ fu[turo c. am.] *W* || cum *aus cu a. hd. F* || þonne] þa ða *H*
^{15. 16} cum *vor der 2. und 3. sg. f. JW*
¹⁵ aueris *R* || þû *f. J*
¹⁶ [et p. cum] *W*
¹⁷ -rimus *sogleich aus -ris D* || ü. *f. W* || þone *O, þa þa H* || 2. *pl und ü. f. J* || cum amaueritis *HT* ||
 ðone *O, þone R*
¹ cum am. *H* || þone *R* || hi lufiað *zwei mal A*

INFINITIVO MODO **ungeendigendlicum gemete** NVMERIS
 ET PERSONIS **on getelum and on hâdum** TEMPORE PRAESENTI
 ET PRAETERITO IMPERFECTO *amare lufjan*, PRAETERITO
 PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO *amasse* VEL *amauisse lufjan*.
 INFINITIVVS ys **ungeendigendlic**, ac dô ðær tô getel
 and hâd and tîde, þonne byð hit geendod spræc: *amare
 uolo ic wylle nû lufjan; amare uolebam ic wolde
 lufjan; sciui te aliquando amasse deum ic wiste, þæt
 ðû hwîlon lufodest god.* FVTVRO *amatum ire* VEL
amaturum esse lufjan; uis amatum ire wylt ðû faran

**lufjan; uenatum pergo ic fare huntjan; uis doctum ire
 wylt ðû gân leornjan; lectum pergit hê gǣð rǣdan;
 bibitum pergo ic gange drincan; ET CETERA.**

- ² ongeendiendlicum *H*, vniendlic *W* || :gemete *R*
³ getælum *F* || zweites on *f.* *W*
⁴ senti *auf r.* *O*
⁵ perf.] fecto *R* || lufian *ü.* amasse *R*
⁶ is ung. *gl.* *R*, in *d. z.* *T* || *ys f.* *HU* || ungeendodlic *H* || dô] doð *C*, dôþ *H* || hêr tô *H* || ð von ðær
auf r. *O* || getæl *FTU*
⁷ tid *O*
⁸ *ü.* v. a. uolo *f.* *W* || nû *f.* *H*
⁹ ciui v. sc. *auf r.* *O* || te :: *R* || aliquamdo *W*
¹⁰ lufedest hwulon *W* || goð *A* || futuro *f.* *O*
¹¹ lufian *ü.* amatum *R*, *f.* *H* || hwilt *R* || fa:ran *C*
¹² hantian *J* || :uis *F* || d(o)ctum (o *ü.* *r.*) *C*
¹³ per:git *C*
¹⁴ bibite *U* || ic: *F* || drincan *aus* druncan *F*, *aus* drincen *O*; dri(n)can *CH* || et cetera *f.* *HW*

þæt syxte

gemet gǣð ofer ealle þâ ôðre fîf gemetu and nimð æfre
 þone þridan hâd of ðâm PASSIVVM: *amatur; amatur a
 me ic lufige, amabatur a me ic lufode* and swâ forð,
 ac hit nis nâ swîðe gewunelîc on lêdensprǣce nê hûru
 on englisc. QVINQVE PARTICIPALIA VERBA VENIVNT A VERBO
 ACTIVO **fîf dǣlnymendlice word cumað of ðâm
 dǣdlîcum worde: *amandi tô lufigenne, amando
 lufigende, amandum tô lufigenne, amatum wê sǣdon
 ær, amatu mid lufe.***

- þæt—¹⁹ englisc *f.* *T* || *hinter abgek.* þæt ist æt rad. (*auf r.* v. t steht das fg. s) *h*
¹⁵ *f.* imeta & *auf r.* *W*
¹⁶ þon̄ *J*, þa *U* || amater *das 1. mal O* || amator *das 2. mal DO*, ::::: *H*; v unvollst. aus o *C*
¹⁷ ama(ba)tur *A*
¹⁸ hit *f.* *HW* || gewu(n)elic *C*
¹⁹ ænglisc *H* || mit quinque absatz *A* || participialia *ACJTU* || uerba *f.* *T*
^{19.20} ab act. u. *W*
²⁰ uerba *O*

²⁰ fif—²¹ worde *gl. R, f. T* || 1. f in fif erst von *sp. hd. F* || dælnimende *H* || wurd *U* || þā: *D, f. W*
²¹ dǣdlīcum *f. J* || wordum *U* || to lufienne in *d. z. T*, to lufiganne *H*, e in lufienne *auf r. R*
¹ lufiende in *d. z. T*, luuigende *F*, de *z. t. weg H* || amand[um] *A*, um *auf r. O* || to lufienne in *d. z. T*, to lufianne *H*, ie in lufienne *auf r. R* || amatum amatu *W*
^{1.2} we sǣdan ær *gl. R*
² mid l. in *d. z. T*

wê secgað þās word gewislīcor:

tempus est arandi hit ys tīma tō erigenne, arando proficio erigende ic geðêo, legendo doceo rǣdende ic tǣce, arandum est mihi mē ys to erigenne, legendum est nobis ūs ys tō rǣdenne, habes agros ad arandum hæfst ðū æceras tō erigenne, commoda mihi librum ad legendum lǣene mē ðâ bōc tō rǣdenne.

sec(g)að *h* || nu þas *R*

^{3—8} ü. *f. T* || eriganne *H*, r *auf r. O* || das 2. a in arando aus o u. noch ein a darüber *O*, arundo *H*

⁴ pro(fi)cio *corr. v. a. hd. O*

⁵ arand:um *O* || michi *ADT* || erianne *H*

⁶ est *f. T* || (is) us 1. *corr.? F* || [r. habes] *W* || h. a. ad a. *f. T* || abes *R* || arandam *h*

⁷ habbe *W* || ð(u) *corr. v. ds. hd.? O, f. W* || ækeras *H* || eriganne *H* || comoda *AFhRW*

⁸ li[b]ra *W* || lǣen *D*, len *W*

amatum wê sǣdon ær. amatu byð geset for naman for ABLATIVVM, swâswâ PRISCIANVS âwrât: nec uisu facilis nec dictu affabilis ulli nys hit nânum êaðe on gesihðe nê on cwyde âsecgendlīc. ðâs fīf word synd swîðe wunderlīce and âwendað hī tō eallum hādum and tō eallum tīdum and tō ægðorum getele and tō eallum cynnum: amando patrem, amando matrem, amando fratres ET CETERA. ðâs fīf word synd gehâtene PARTICIPALIA, forðan ðe hī synd gelīce dǣl nymendum on gebīgedum casum.

⁹ amatum—¹² âsecgendlīc *f. T* || we s. ær *gl. R* || bið g. f. n. *gl. R* || beoð *U*, is *W* || geset: *h*, gefet *J*

¹⁰ swa(swa) *U* || priscianus *ACDFHhORUW* uirgilius *J* || erstes nec] ne *JW* || i in uisu aus s *J*

¹¹ ulli aus ullu *h* || nanon *H*, none mit glosse ulli *W* || æþe *J*

¹² âsecgenlic *h*, -ndl[ic] *A* || fīf *f. T* || wosd (s aus w) *F* || synd—¹³ 1. and *f. T* || synd aus synt *O*, beoþ *W* || swîðe *f. CDU*

¹³ wundorlice *HJ* || hī] ham *W*

- ¹⁴ ægð *auf rasur* O || getæle *FHT* || eallum] ælcum J
¹⁶ et c. f. W || ða(s) O || beoþ W || particip(i)alia (a. hd.? h) ChR, -pialia AJW
^{16. 17} forðam H
¹⁷ heo H, (heo) W, f. J || beoþ W || nimendum *aus -de R*, um *auf r. C*, nimende H || gebigendum J

hî synd êac gecwedene GERVNDIA of ðâm worde
gero ic bere, forðan ðe hî berað manega andgytu. hî
 synd êac gehâtene SOPINA. SOPINVM ys **ûpp âwend**, and
 hî synd ûp âwende and brâde, forðan ðe hî underfôð fela
 andgytu, swâswâ wê hêr beforan sâedon. DVO PARTICIPIA
 VENIVNT A VERBO ACTIVO **twegen dâel nymende cumað**
of ðâm dâedlicum worde, PRAESENTIS TEMPORIS, VT
amans: andwerdre tîde ys *amans lufigende*; FVTVRI
 TEMPORIS, VT *amaturus*: tôwerdre tîde ys *amaturus. manducans*
est hê ys etende, legens est hê ys rædende;
lecturus sum cras ic sceal rædan tô merigen, lecturus
es þû scealt rædan, lecturus est hê sceal rædan,
lecturi sunt hî sceolon rædan; ET CETERA.

- ¹⁸ hî—136⁴ sâedon f. T || beoþ W || (eac) R || gecwedene—136² êac f. A
¹ -ðā D || and v. 2. hi O
² sync H, beoþ W || gehatene f. H || supina supinum J || sopinum *auch das erste mal* W || is u. a.
gl. ü. sopina R || uup F
³ beoþ W || bræde R || underfo:ð (r rad.) F
⁴ sædon her beforan H || hêr] ær FJW || be(fo)ran R || participalia H
⁵ twegen—⁶ worde gl. R, f. T || two W
⁶ temporis *von späterer hd. zu temporis et futuri praesentis geändert* F, tempore J
⁷ andw. t. gl. ü. pr. t. R, f. T || -weardre H || is *amans in d. z. h. ut amans* R, f. T || *lufigende* gl. R,
 f. T
⁸ temporis *später getilgt* F || a:maturus F || tow. t. gl. ü. fut. temp., f. T || is *amaturus in d. z. h. ut*
amaturus R, f. T || *towardre* HJ
^{8. 9} *manducans*—¹² *rædan* f. T
¹⁰ *ræden* J || *mergen* CDHU, *mergenne* J || *le(c)turus* H
¹¹ 1. *ræ:an* R || *s(c)éal* 3. *corr.? h*, *sceal* v. a. *hd.? zu scealt* C
¹² *lecturi*—*rædan* f. J || *sceolan* h, *sculon* H || et c. f. W

Ælc ðâra worda, þe ðus gâð, bêo hit ACTIVVM, bêo
 hit NEVTRVM, ælc ðæra ys ðære forman declinunge. þeos

forme CONIVGATIO macað hyre PRAETERITVM PERFECTVM ON
fêower wîsan.

¹³ kein absatz || þæra (ð-) AFHhJRTU || gæð HJT, geþ W, a scheint mit a. t. zu æ geändert C

¹⁴ n in neutrum ganz u. eu z. t. weg H || þara CD, f. J || ys þ auf r. C || ðǣere] þæra HJRT (a auf
rasur? R) || decl.] coniugatione T

¹⁵ forma J, f. T || coniunctio O, gatio auf r. h

Sume hî macjað on *auī*: **amo ic lufige, amaui ic
lufode, amatum gelufod**, and byð æfre se a lang on
lêdenspræce. ealswâ gâð þâs: **beo ic weligje, beaui
ic welegode, beatum gewelgod; lanio ic tôtere;**

¹⁷ kein absatz || ic l. f. HTW

^{17. 18} ic lufode f. HT

¹⁸ gelufod f. HT || [þe a—137³ inchoo] W || and f. O || on—137¹ þâs fehlt T

¹ gâð f. HJ || þâs f. J || —² gew. ü. f. HT || welige R, welegie aus weligie h, welegige J

² welgode CDU || b(e)atum corr. ds. hd.? O || gewelegod FJ || toterre F, tot(e)r::e (ig rad.) corr.
v. ds. hd.? O, totrige H

**hio ic gynje; inchoo ic ongyne, inchoaui; uacuo ic
æmtige; turbo ic gedrêfe; sudo ic swæte; nauigo ic
rôwe; triumpho ic sigerje; flo ic blâwe, flauī; armo
ic gewæpnige; orno ic gefrætwise; no ic swymme,
nauī; nato ic swymme; palpo ic grâpige; sedo ic
gestylle;**

³ genie U || am rande **baller** 3onian hd. 12. jhds. F || inchoo] indico O || ic ongyne f. T || ic|ic C
|| inchoaui f. H, dahinter ic ongon W

⁴ emtgie A, æmptig(i)e O, eomptige J || ic aus in H || dræua T || ic vor s. f. T || u von nauigo (ds.
hd.?) auf r. O

^{4. 5} ic r. f. T, ic swimme l rowe W

⁵ ic s. f. T || sigerige CDJRU und aus sirige 1. corr. F, sigrige H, sigrie v. a. hd. aus sierie O || fla
T || ic f. T || flauī f. H, dahinter ü. d. z. v. ds. hd.? ic bleow O

^{5. 6} ü. von armo und orno f. T

⁶ orno] arno J || ic hinter no f. T || swimine J das erste mal

⁷ nato natas W || zweites ic sw. f. T || ic gr. f. T || sede U

^{7. 8} ic gest. f. T

⁸ gestilla *J*, stille *H*, stille zu gestille *1. corr. F*, *y* über getilgtem *i* und *t* aus *e. a. O*

tenuo ic gewanige oððe ic dô sum ðing
ðinre; laboro ic swince; aro ic erige; cribro ic
syfte; quasso ic tôcwýse; calco ic trede; ambulo
ic gange; praecipito ic sceûfe; uexo ic drecce; euangelizo
ic godspellige. ealle ðâs word and mâ macjað
heora PRAETERITVM ON *auī* and SOPINVM ON *atum*.

⁹ ic wanige *T* || oððe—⁹ þinre *in d. z. R*, † þynnige *T* || oþer *W* || ic *f. W* || ðing: *O*, þingc *R*

⁹ þynre *aus* þinre *A*, þunne *W, f. H* || ic sw. *f. T* || ic e. *f. T*

¹⁰ ic tr. *f. T* || ambo *U*

¹¹ ic g. *f. T* || ic vor g. *f. W* || ic sc. *f. T* || sceofe (eo *auf r. C*) *CU*, scufe *DFHJ*, sceoufe *A* || uexo
f. U

^{11. 12} euuangelizo *AFhJR UW* und urspr. (doch hier das 2. u radiert) *H*

¹² ic g. *f. T* || eall *U* || and mâ *f. JO*

¹³ heore *D* || supinum *J* || um *in atum verlöscht (oder radiert?) J*

Se ôðer PRAETERITVM is on twâm stafum, *ui: frico*
ic gnîde, fricui ic gnâd, frictum gegniden; seco
ic forceorfe, secui, sectum; mico ic scîmige, micui
(nys hêr nân SOPINVM); **domo ic temige, domui, domitum;**
sono ic swêge, sonui, sonitum; tono ic tonige,
tonui, tonitum; ueto ic forbêode, uetui, uetitum; crepo
ic tôberste, crepui, crepitem. sume macjað on twâ
wîsan: **plico ic fealde, plicui** VEL **plicauī ic fêold, plicitum**
VEL **plicatum gefealden.**

¹⁴ kein absatz || seo *CDU*

¹⁵ ic gni. *in d. z. T* || ic gnâd *f. HT* || gno(d) *W* || gegnidon *J, f. HT*, zweites g (fränkisch) *aus e. a. D*

¹ forcéorue *T* || mico:: (o *auf r.*) *C* || (s)cimige *corr. v. a. hd. O*, scine *W*

² nys h. n. s. *f. T* || supenum *J*, sopinam *H*

^{2. 3} domitum *aus -tam J*

³ ic sw. *f. T* || sunui zu sonui (*ausserdem o darüber a. hd.?*) *D* || ic t. *f. T*

⁴ tunitum *T* || c *in ic auf r. 1. corr. ? h* || crepo *AhJRTW u. urspr. F*] crebo uel crepo *CDOU* und durch *1. corr. (der crebo uel ü. d. zeile nachtrug) F*, crebro † crepo *H*

⁵ c *in crepui grün C* || crepitem *aus -tam J*

⁶ fealde: *D* || plicai—⁷ † ü. d. z. 1. corr. *F* || ic fêold *f. HT*

^{6.7} plicitum *aus -tam J*

⁷ :gefealden (*s rad.*) *A*, gefealdan *J, f. HT*

ealswâ gæð *implico ic*

on befealde, replico ic ongeân fealde, complico ic samod fealde, explico ic fulfealde, applico ic tô fealde oððe ic gelende mid scipe. þâ ðe bêoð mid naman gefêgede, þâ macjað *PRAETERITVM* on *auī* and *SOPINVM* on *atum*: **duplico ic twyfyldde, duplicai, -catum; triplico ic ðryfyldde, -caui, -catum; multiplico ic menigfyldde, -caui, -catum. cubo ic hlynige, cubui, cubitum. neco ic næce oððe ic âcwelle gæð êac on twâ wîsan: necui VEL necai, nectum VEL necatum.**

gað *U*

⁸ raplico *T* || ic ong. *f. f. T* || ongen *J*

^{8.9} ic *s. f. f. T*

⁹ ic fulf. *f. T* || a(p)plico *C*

¹⁰ oððe—scipe *in der zeile R* || oððe ic gelende] *o. ic lende H, † lende T* || ic vor ilende *f. W* || ðe] þa *C, ða U* || (*mid*) *W*

¹¹ namum *H* || gefegde *H, gefeged U* || heora preteritum *J* || *auī aus am O*

^{11.12} supinum *J, sopinam H*

¹² on *atum*] *o natum (n aus m radiert) O, on actum J* || dupplico *ACDFHJORW* || ic *f. O* || twyfealde *JOT, -felde D* || duplicai *ACDFhJOR, plicai W, caui H* || duplicatum *T, duplicatum J*

¹³ tripplico *DH* || ic ðr. *f. T* || ðryfealde *JO* || triplicai *T* || multiplico—¹⁴ *catum f. H*

^{13.14} ic me|menigfyldde *O, f. T* || -fealde *D*

¹⁴ cubui] bui *H, cui CDOU* || cubitum] bitum *H*

¹⁵ ic næce oððe *f. HT* || (*h*)næce *C, hnæce U, næte J* || oððe ic â. *in d. z. R* || zweites ic *f. J* || gæð —wîsan *f. HT* || gað *U* || wis von wisan *auf r. h*

Se ðridda *PRAETERITVM* gæð þus: **iuuo ic fultumige, iuui ic fultumode, iutum gefultumod,** and of ðâm gefêged **adiuuo ic fultumige, adiuui, adiutum; lauo ic ðwêa, laui ic ðwôh, lautum âðwogen.** sume cweðað **lotum oððe lauatum.**

- ¹ *kein absatz* || seo J || þridde H || gað U || —¹⁰ consto ü. f. T
² ic fultumode f. H || gefultumod f. H || [and—⁵ oððe] W
³ gefêged f. T || (lauo) O, o aus e. a. (i?) H
⁴ laui: h, la z. t. u. ui gz. weg H || ic ðwôh f. DH || lauatum T || aðwagen J, oþwogen U, f. DH
⁵ oððe] uel J

Sêo fêorðe PRAETERITVM gǣð þus: **sto ic stande**,
steti ic stôd, *statum gestanden*; **do ic gyfe**, *dedi*
ic geaf, *datum forgyfen*, and of ðisum gefêgede *resto*
ic bêo tô lâfe oððe **ic ætstande**, *restas, restiti, restitum*;
consto ic samod stande, *constiti, constitum*; *praesto*
ic getiðige, *praestiti, praestitum*. ealswâ *persto*
ic ðurhwunige; *adsto ic æt stande*; *absto ic fram*
stande: *circumdo ic embedô* oððe **ic ymbgange**,
circumdedi, circumdatum. þâ ôðre synd ðære ðridan
geðêodnyse.

- ⁶ *kein absatz* || fe(o)rþe C || c in ic auf r. 1. corr.? h
⁷ *gestanden* f. H
⁸ ic geaf f. HW || datu (m weggerieben) U || forgyfen f. HW || ðissum h, þissum J || gefeged H
⁹ b. tô l.] belife H || beo] am W || o. ic æt. in d. z. R || *restas* f. H
¹⁰ *consta* U || *costiti* C
¹¹ ic eaðige F || pres(ti)tum h, praest::tum O || ealswâ f. T || persto] presto Hh, p::sto (re rad.) J,
perfecto W
^{12—13} ü. f. T
¹² *consto vor adsto* W
¹³ *circundo* U || ic e. o. f. H || embedô] eombedol J || o. ic y. in d. z. R || *embgange* DHJ,
embegange CU
¹⁴ *circumdedi* f. H, e aus o A, *letztes i aus e O* || beoþ W || þæra DH

[131] FUTURO TEMPORE **on tôweardre tîde**

text has “*futuro tempore*” in italics

133⁹ ... *perfecto cum amauerim þa ða ic lufode plusquam A*
printed with fermata-like symbol over beginning of first and last word:

perfecto cum amauerim þa da ic lufode plusquam A

135¹³ ... hî] ham W
text has "hî]": corrected from body text

DE VERBO PASSIVO.

¹⁶ überschrift (raum dafür HW) f. HJTW

AMOR ic eom gelufod ys PASSIVVM, swâ wê ær cwædon,
amaris þû eart gelufod, amatur hê ys gelufod;
ET PLVRALITER **amamur wê synt gelufode, amamini**
gê synd, amantur hî synd. PRAETERITO IMPERFECTO **amabar**
ic wæs gelufod, amabaris ðû wære, amabatur hê
wæs; ET PLVRALITER **amabamur wê wæron gelufode,**
amabamini gê wæron, amabantur hî wæron.

¹⁷ kein absatz J || mor W || —147⁵ ü. in d. z. T

¹⁸ amatur aus -tor O

¹⁹ amamur] amatur J || synd FHJRTU, sind ADh, beoþ W || gelufodo T

¹ ge s. gelufode HTU, f. DW || hy seond gelufode H, f. DW || a:mabar (r auf r.) F

²⁻³ 2. 3. sg. ü. f. W

² þu aus þa H || wære gelufod T || amabatur auf r. O, b auf r. J

³ wæs gelufod T || et—⁴ 2. wæron] f. W || 2. m in amabamur teilweise auf r. h || gelufod R

⁴ gê] we J

PRAETERITO

PERFECTO **amatus sum** VEL **amatus fui ic wæs fulfremedlice**
gelufod, amatus es VEL **fuisti þû wære,**
amatus est VEL **fuit hê wæs;** ET PLVRALITER **amati sumus**
VEL **amati fuimus wê wæron gelufode, amati estis** VEL
fuistis gê wæron, amati sunt VEL **fuerunt** VEL **fuere hî**
wæron gelufode. PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO **amatus**
eram VEL **amatus fueram ic wæs gefyrn gelufod, amatus**
eras VEL **fueras ðû wære, amatus erat** VEL **fuerat hê**
wæs; ET PLVRALITER **amati eramus** VEL **fueramus wê wæron**

gefyrn gelufode, amati eratis VEL **fueratis gē**
wæron, amati erant VEL **fuerant hî wæron.**

- ⁶ -fremed- mit o über dem 2. e R || —¹⁵ 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. ü. f. W
⁷ uel fehlt H || amati aus -tus D
⁸ fumus O || gelufode f. H
⁹ gē wæron f. H
^{9. 10} hî w. g. f. H
¹⁰ gelufode f. J
¹¹ das erste amatus f. H
¹² wær R || fuerað h, fueras (s auf r.) J
¹³ a. e. u. fueramus] amaueramus (?) W
¹⁴ gefyrn gelufode f. H || gefyrn am rande von ds. hd. C || a. e.] amaueratis W || eramus H ||
fueramus und tis über mus H
¹⁴ gē] we und hi darüber H
¹⁵ a(ma)ti H || hî w. f. H

TEMPORE

FVTVRO **amabor ic bêo gelufod gyt, amaberis ðû bist,**
amabitur hê byð; ET PLVRALITER **amabimur wê bêoð**
gelufode gyt, amabimini gē bêoð, amabuntur hî bêoð
gelufode. IMPERATIVO MODO **amare sý ðû gelufod,**
ametur sý hê gelufod; ET PLVRALITER **amemur bêon**
wê gelufode, amamini bêon gē gelufode, amentur
bêon hî gelufode. TEMPORE FVTVRO **amator tu sý ðû**
gelufod, amator ille sý hê gelufod; ET PLVRALITER
amemur bêon wê gelufode, amaminor bêon gē gelufode,
amantor bêon hî.

- ¹⁶ amabor am rande nachgetr. D || ðû bist f. H, dahinter gelufod gýt T
¹⁷ hê byð f. H || amabimur] amabitur U, imur auf r. D
¹⁸ g. g. f. W || t von gyt auf r. H || amabimini T || gē bêoð f. HW; dahinter gelufode COU u.
gelufode gyt T
^{18. 19} hî b. g. f. HW, dahinter gyt T
¹⁸ heo D
¹⁹ inperatiuo HTW || amore O || beo W || gelufud h
²⁰ ametur auf r. C, e auf r. h, amator J || beo W || gelufod f. J
¹ amamini aus amamim O, amemini (e auf r.) R || ge aus we F || gelufode f. J, lufode h || amentur

- ² geluf. *f.* *T* || amentur *aus* amantur *R*
² bio (?) *W* || hi *g z. t. weg* *H* || hi *auf r.* *F* || gelufode *f.* *J* || beo *W*
³ beo *W* || *das zweite* gelufod *f.* *J*
⁴ amemus *von späterer hd. aus etwas anderem* *O* || (we) *J* || ameminor *D* || beoð *gê* (3e *W*) *hW*
^{4.5} gelufode *f.* *JW*
⁵ amantur *J*, amator *W* || b. hi gelufode *H*

OPTATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI

ET PRAETERITO IMPERFECTO *utinam amarer êalâ gif ic wære gelufod, utinam amareris êalâ gif ðû wære gelufod, utinam amaretur êalâ gif hê wære gelufod;*
 ET PLVRALITER *utinam amaremur êalâ gif wê wæron gelufode, utinam amaremini êalâ gif gê wæron, utinam amarentur êalâ gif hî wæron.* PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO *utinam amatus essem* VEL *amatus fuisset êalâ gif ic wære fulfremedlice gelufod oððe gefyrn, utinam amatus esses* VEL *fuisses êalâ gif ðû wære, utinam amatus esset* VEL *fuisset êalâ gif hê wære;* ET PLVRALITER *utinam amati essemus* VEL *fuissemus êalâ gif wê wæron gelufode fulfremedlice oððe gefyrn, utinam amati essetis* VEL *fuissetis êalâ gif gê wæron, utinam amati essent* VEL *fuissent êalâ gif hî wæron gelufode.*

- ⁶ et *f.* in allen *hss.* || imperfecto *U* || amarer *aus* amare *a. hd.* *H*, amar[er] *W*
⁷ utinam—⁸ 1. gelufod *f.* (*eine spätere hd. ergänzt am rande amareris* † amarere **sereies tu ame**) *F* || amaretis *H* || a[mare]tur *W* || eale *T*
⁸ gelufod *f.* *JW* || (he) *R* || gelufod *f.* *JW*, gel *R*
⁹ utinam *aus* utinam *C* || amaremur *aus* -etur *H*, amemur *W* || (we) *D*
¹⁰ gel. *f.* *W* || amar[emi]ni *W* || ge *von ds. hd. über getilgtem* *we* *U*, *aus* *we* *F*, *we* *h* || wæron gelufode *H*
¹¹ wæron gelufode *H*
¹² [perfecto] *W*
¹³ amatus (*hinter uel*) *f.* *DHJU* || [were] *W* || -lic *W*
¹⁴ oþer *W*
^{15—16} ü. *f.* *W*
¹⁵ [u. a]matus *W*
¹⁷ ʒ[if we] *W* || e in *we* *aus* *a?* *R* || fulfr. gel. *H* || gelufode *T*, vor l ein falscher strich (von f?)

ungetilgt R

¹⁸ -lic W || oþer W || [uel fuis]setis W

¹⁹ êa. g. gê w. f. HW || (gif) C || g in ge auf r. a. hd.? h, we A

¹ êala—gelufode f. H || (hi) A || gelufode f. DJW

TEMPORE FVTVRO *utinam*

amer êalâ gif ic bêo gelufod gyt, utinam ameris

êalâ gif ðû byst, utinam ametur êalâ gif hê byð;

ET PLVRALITER *utinam amemur êalâ gyf wê bêoð gelufode*

gyt, utinam amemini êalâ gyf gê bêoð, utinam

amentur êalâ gyf hî bêoð. SVBIVNCTIVO MODO cum amer

þonne ic eom nû gelufod, cum ameris þonne ðû

eart, cum ametur þonne hê ys; ET PLVRALITER cum

amemur þonne wê nû synd gelufode, cum amemini

þonne gê synd, cum amentur þonne hî synd.

t in tempore *erst von späterer hd. F*

^{1.2} [ut. amer] W

² amarer T || amaris T

³ 1. gif f. O || byst :: F || ame[tur eala] W || amatur h || gif: F || beoð U

⁴ êalâ—⁵ utinam f. H

^{4.5} gelufod COTU

⁵ [3]et W || u[utinam ame]mini W || ame:mini F || êalâ—utinam f. H || gyf f. F || ge über getilgtem we U

⁶ êa. g. hî b. f. H || beoð auf r. D || subiunctiuo—143¹⁸ gelufode *doppelt (das zweite mal hinter*

⁹ 149 2. tæcað) A || sub[iunc]tiuo W || cum von a. hd. aus cam O

⁷ eam|beo (beo getilgt) H || [þu] W

⁸ : ametur F

⁹ ðonne þonne A² || synd nu H || beoþ W || [ilufo]de W

¹⁰ ge seond H, ge nu synd D, 3e beoþ W || hig sy(n)d C || beoþ W

PRAETERITO IMPERFECTO *cum amarer þâ þâ ic wæs gelufod,*

cum amareris þâ ðâ ðû wære, cum amaretur þâ ðâ

hê wæs; ET PLVRALITER cum amaremur þâ ðâ wê wæron

gelufode, cum amaremini þâ ðâ gê wæron gelufode,

cum amarentur þâ ðâ hî wæron. PRAETERITO

PERFECTO *cum amatus sim VEL amatus fuerim þâ ðâ ic*

wæs fulfremedlice gelufod, cum amatus sis VEL

fuēris þā ðā ðū wære gelufod, cum amatus sit VEL
fuērit þā þā hē wæs gelufod; ET PLVRALITER cum amati
simus VEL *fuērimus þā ðā wē wæron gelufode, cum*
amati sitis VEL *fuēritis þā ðā gē wæron gelufode,*
cum amati sint VEL *fuērint ðā ðā hī wæron.*

- ¹¹ imperfecto *aus* -tum? *F*, [in]perfec]tum *W* || amarer *aus* amerer *H* || lufod *H*
¹² (am)areris *corr. v. a. hd. O*, amaretis *H* || wære lufod *H* || [cum a]maretur *W*
¹³ amarentur *U*
¹⁴ gelufode *f. HW* || a[mare]mini *W*
^{14.15} gelufode *f. DHJW*, geł *h*, gł *FR*
¹⁶ perfecto *aus* -tum? *F* || [cum] *W*
¹⁷ *s in wæs auf r. r D* || -lic[e] *A*¹ || ilu[fod] *W* || cum amatus] cumatus *R*
¹⁸ ðā *f. U* || gelufod *f. DJHW* || uel] l *O*
¹⁹ fuerit *f. H* || [þo þo] *W* || gelufod *f. DHJTW* || amatis *h*
¹ simus *aus* sumus *F*, si[mus] *A*¹ || *nur ein þa W* || wē *f. W* || (wæ)ron *J*; wæ *gz. u. ron z. t. weg H*
|| gelufode *f. H*
² am[ati sitis] *W* || þa—gelufode *gl. über fuerimus R* || w. gel. *f. H* || gelufode] gł *hRT, f. DJW*
³ sint *aus* sind *F* || wæron gł *R, f. H*, we[ren] *W*

PRAETERITO

PLVSQVAMPERFECTO *cum amatus essem* VEL *fuissem þā ðā*
ic wæs gefyrn gelufod, cum amatus esses VEL *fuisses*
þā ðā ðū wære gelufod, cum amatus esset VEL *fuisset*
þā ðā hē wæs gelufod; ET PLVRALITER cum amati essemus
VEL *amati fuissetis* **þā ðā wē wæron gefyrn gelufode,**
cum amati essetis VEL *fuissetis þā ðā gē wæron*
gelufode, cum amati essent VEL *fuissent þā ðā*
hī wæron gelufode. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *cum*
amatus ero VEL *amatus fuero þonne ic bēo gelufod*
gyt, cum amatus eris VEL *fuēris þonne ðū byst gelufod,*
cum amatus erit VEL *fuērit þonne hē byð; ET*
PLVRALITER *cum amati erimus* VEL *amati fuērimus þonne*
wē bēoð gelufode gyt, cum amati eritis VEL *fuēritis*
þonne gē bēoð gelufode, cum amati erint VEL *fuērint*
þonne hī bēoð gelufode.

⁴ -perfecto *aus* -te *H*

- 5 fulfremedlice gelufod gefyrn *D*, (fulfremedlice 1. corr.) 'gefyrn'gelufod *F* || gġ *R*, ilu[fod] *W* || esse *H* || fuisse *H*
- 6—11 ü. *f. H*
- 6 wære (g *rad.*) *R* || gelufod *f. DJW*, gefyrn gġ *R* || ess esset *A*¹ || fuis[set] *W*
- 7—11 ü. *f. W*
- 7 (he) *A*¹ || gelufod *f. DJ*, gġ *R*
- 7.8 über dem 2. e von essemus ein strich radiert *O*
- 8 amati *f. HU*
- 9.10 wæron *aus weeron D*
- 10 gelufode *f. DJ* || [cum a]mati *W*
- 11 gelufode *f. DJ*, gġ *FR*, geġ *h* || futuro *f. H*
- 12 1. (amatus) *A*², amamatus (*aber das erste am mit a. t. unterpunctiert*) *O* || amatus (*hinter uel*) *f. HU* || [fuer]o *W* || —¹⁴ ü. *f. H*
- 13 [bist] *W*
- 13.14 gġ *R, f. DJW*
- 15 amati (*hinter uel*) *f. HTUW* || [fuer]imus *W*
- 16 wê] we über *getilgtem ge U, ge T* || gġ *R*, gelufod *TU*, lufode *H*
- 17—18 gel. ü. *f. HW*
- 17 gelufod *T, f. DJ* || [cum am]ati *W* || am(a)ti *J* || erunt *A*^{1.2} *J*
- 18 gelufode *f. DJT*

INFINITIVO MODO *amari bēon*

gelufod, amari uolo ic wylle bēon gelufod, amari uolumus wê wyllað bēon gelufode. PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO *amatum esse* VEL *amatum fuisse*. ic secge nū gewislīcor: *olim uolui te amatum esse* VEL *fuisse gefyrn ic wolde, þæt ðû wære gelufod*; and swâ tô eallum hādum. FVTVRO TEMPORE *amatum iri bēon gelufod, uis amatum iri wylt ðû bēon gelufod, amatum iri uolo ic wylle bēon gelufod.* DVO PARTICIPIA VENIUNT A VERBO PASSIVO **twegen dæġ nymende cumað of ælcum ðrôwjendlicum worde,** PRAETERITI TEMPORIS **forðgewitenre tīde amatus gelufod,** FVTVRI TEMPORIS **tôwerdre tīde amandus sê ðe sceal bēon gelufod; amandus est ille hê ys tô lufigenne** ET CETERA.

i in amari *auf r. F*

- 19 gŕ R || uolo—amari *f. A* || [uolo] W || gŕ R
- 20 :uolumus *F* || wê w. b. g.] amari uult ama[ri u]olunt W || geŕ R
- 1 amatum (*hinter uel*) *f. JU, steht hinter fuisse H*
- 2 [secg]e W || amatum esse] amare *H*
- 3 wol[de þet] W || gŕ R
- 4 swâ] so forþ W || tempere *T*
- 5 1. [iluf]ed W || 2. gŕ R
- 6 ire *F* || [beon] W
- 7 two *W*
7. 8 delnimen[de c]umaþ *W*
- 8 w in þrowigend- *auf rad. g A, ðrow(i)end- h, þrowigendum J*
- 9 tempore *O*, temp̄r *h*, tem|p̄r *und an tem von späterer hd. poris et futuri F, t̄p̄r HT* || *f. t. f. H* ||
forðgewitendre *J*, forgew. *D* || ti[de a]matus *W*
- 10 tempores (*e durchstrichen*) *C* || tô. t̄de *f. H* || towardre *JT* || t̄de *f. A* || ðe *f. H*
- 11 [iluu]ed W || he :is *h* || lufianne *H*
11. 12 et c. *f. W*

Ðus gǣð êac ealle þâ word, þe synd gecwedene
 COMMVNIA oððe DEPONENTIA, þissere geðêodnysse. COMMVNE
 VERBVM ys *osculator ic cysse, oscularis ðû cyst, osculatur
 hê cyst*, and swâ forð. PRAETERITVM PERFECTVM *osculatus
 sum ic cyste* ET CETERA. ealswâ *criminator ic leahtrje*,
 PRAETERITVM *criminatus sum ic leahtrode; ortor ic tyhte,
 ortatus sum; auxiliator ic fultumige, auxiliatus sum;*

¹³ kein absatz || gǣð aus gǣð h || ealla J || [beoþ icwe]þene W || seond H

¹⁴ deponencia W || þisre H

¹⁵ [is os]culor W || cusse and ic am icust W || oscularis aus ofc- F || ðû f. J

^{15. 16} o. hê c. f. H

¹⁶ pr.—¹⁷ cetera f. W

¹⁷ cyst U, cysse J || et c. f. H || [also cri]minor W || ic | ic *das erste mit a. t. getilgt U*

¹⁸ praeteritum f. H, *dahinter* perfectum W || hleahtrode A, leahtrie also preteritum perfectum
 [oscul]atus sum icuste W || tæhte U

¹⁹ auxili(a)tus (a ü. r.) F, [auxili]atus W

*adulor ic lyffette; abhominor ic onscunige; detestor
 ic onscunige; calumnior ic êhte mid têonan; dominor
 ic gewylde mid hlâfordscipe; frustror ic âhdlige;
 consolor ic gefrêfrige; scrutator ic smêage.* PRISCIANVS
 cwæð, þæt ðâs word and ðyllîce habbað twâ getâcnunga,
 dæde and þrôwunge, and ealle hî macjað heora PRAETERITVM
 on *atus: scrutatus sum* ET CETERA.

²⁰ adulter C, adul:or (t rad.) U || lyffete A, leffytte D, lyffytte FHHJR, lyffyte C, lyffettige T,
 luffetie W || abominor OT, *später* h *getilgt D* || ic on-] † D || onscunige U || detestor ic onsc. f.
 HOU (vgl. *lesarten* zu 145²) || † detestor J, † d. *über* abhominor C

¹ ic onscunige f. CJ || cal(u)minor C, calumpnor U || ic ê.—dominor f. J || ic gz. u. e in êhte z. t.
 weg H || ahte (*doch e über a 1. corr.*) F || domin::or (at rad.?) O

² wealde H || mid] min F || hlaforscy(i h)pe Fh, *dahinter* detestor ic onscunige (onsceon- U)
 CHOU || frustor H, frustror h || adlige F

³ afrefrie H, frefrige O, frefrie W || scutor J || gesmêage T

⁴ cweð T

⁵ dæda J || þrowungæ R, -nga HJ || ealla J || maciah J

⁶ scru(ta)tus O, srutatus J

synd DEPONENTIA, and hî getâcnjað dæde: *miror ic wundrige, miraris ðû wundrast, miratur hê wundrað*; ET PLVRALITER *miramur wê wundrjað, miramini gê wundrjað, mirantur hî wundrjað*. ealswâ *glorior ic wuldrige, meditor ic smêage, sciscitor ic befrîne, uociferor ic hrÿme, contemplor ic ymbwlâtige, uagor ic wôrige, fabulor ic spellige, causor ic sprece stiðlice for sumon intingan, gratulor ic blÿssige, percunctor ic âxige, opinor and suspicor ic wêne, for ic sprece (faris ðû sprecest), laetor ic blÿssige, praelior ic feohte, aduersor ic ðwyrige oððe ic wiðerige, imitor ic geefenlæce,*

ða CU

⁷ beoþ W || hî f. H || dæda H

⁸ 2. 3. sg. ü. f. W

^{8.9} wund(r)aþ H

⁹ et—¹⁰ hî wundrjað f. TW

¹⁰ :ge D || ealswa gæð T

¹¹ sciscitor O

¹² befrinne W || (h)rÿme C, hréme T, hreme U || emb- H

¹³ spÿllie T

¹⁴ ic spr. usw. in d. z. R || stiðlice aus -cor R || sumum U, suman DT

¹⁵ percunctor—¹⁷ blÿssige f. T || percunctor F || and aus et R, et AJ, † U

¹⁶ ic w. ü. opinor R || ðû s. f. W || sp(e)rcst (!) C, spricst JR

¹⁷ erstes r in prelior auf rad. † A

¹⁸ o. ic w. in d. z. R || oððo T, oþer W || ic vor w. f. W

peregrinor ic wræcsiðige, rimor ic smêage, epulor ic wistfullige, dignor ic gemedemige, philosophor ic ûðwitige oððe ic smêage embe wîsdôm, testificor ic sêðe, ueneror ic ârwurðige, precor ic bidde, furor ic stele, recordor ic gemune, piscor ic fixje,

¹⁹ wræcnige H || sm. ymbe wisdom H

^{19.} 146¹ ep. ic wistfullie dingnor ic imedemie hinter 146² wisdom W

¹ filosofor T

² uðwitið(i)e R, uðwitegie AF, uðwitegige J || o.—wîsd. in d. z. R, f. H || oþer W || ymbe JRU, embe sumne W || tes(ti)ficor F

³ sêðe] gesæde H

⁴ stæle J, style T || i in piscor auf r. C || ie in fixie undeutlich geraten u. daher von ds. hd. darüber wiederholt O

**aucupor ic fuglje, altercor ic cîde, mercor and negotior
ic mangige, lucror ic gestrÿne, morigeror ic leornige
þêawas, melioror ic betrige, uerecundor mē
sceamað, moderor ic gemetegje, zelor ic andige,
moror ic latige on sumre stôwe oððe ic elcige.**

⁵ aucopor A || fugelige HJ, fugli(g)e A || alter:cor F || cide auf r. F || and] et AFJT

⁶ ic m. über mercor in z. ⁵ R || zwischen mangige und lucror noch zelor ic andige U (s. ⁸) || lu(c)ror C || (ge)stryne O, (ge)strine U, gestreone H || mori(g)eror corr. von a. hd. FO, morioror CDHhRTU

⁷ þeawas H || melioror T || betrige T, g über rad. w 1. corr. F

⁸ (ic) g. C || gemetige H || z. ic a. f. U (s. zu ⁷)

⁹ m:ror (e rad.?) J || on usw. in d. z. R || sumere AFHhJRT || oþer W || elcige T, ylcige J

þâs word macjað heora PRAETERITVM on *atus: miratus sum*
ic wundrode tô werlîcum hâde, *mirata sum* tô wîflîcum
hâde, *miratum* tô nâðrum cynne. *furatus est uir bouem*
se ceorl forstæl æenne oxan, *furata est mulier, furatum*
est mancipium; ET CETERA.

¹¹ wundrie W || tô werl. h.] ad femininum H || i in werlicum auf rasur R

^{11. 12} tô wîfl. h.] ad neutrum H

¹² tô n. c. f. H || s in furatus von späterer hd. F

¹³ ü. f. W

^{13. 14} mulier furatum est f. T

¹⁴ et c. f. W

Ðâ word, þe genymað on PRAETERITVM *ui* and næfdon
æt fruman þone *u (amo, amai)*, þâ habbað hwîlon SINCOPAM,
þæt ys, **wanunge**, on ðâm ôðrum hâde and on
ðâm þridan: *amai, amauisti* VEL *amasti* (hêr ys se *ui*
awege), *amauistis* VEL *amastis, amauerunt* VEL *amarunt.*

- ¹⁵ *kein absatz* || nimeþ *W*
- ¹⁶ þone v æt fruman *J* || t in æt *aus* f *A* || ðonne *A* || o in amo *auf* r. *J*, so so is amo *W* || habbað] bb
u. ð z. t. u. *das* a *dazwischen* gz. *weg* *H*
- ^{16.17} u ü. a in sincopam a *hd.* *F*, sincocam *D*
- ¹⁷ þ. is w. *gl.* *R* || wanunge—h[o]d[e] *unterer teil weggeschnitten* *W* || wanunga *O* || [and—147⁵
lauo] *W*
- ¹⁸ hade *auch hinter* þridan *H*
- ¹ uel amarunt *f.* *AJ* || ama::runt *F*

ealswâ *neo ic spinne, neuī ic span, neuisti* VEL *nesti*
ðû spunne, neuistis VEL *nestis gê spunnon, neuerunt*
 VEL *nerunt hî spunnon*. ac hit ne byð nâ swâ, gif se
u byð æt fruman on ðâm worde: *lauo ic ðwêa, laui,*
lauisti. ne miht þû nâ cweðan hêr *lasti*.

- ² ic span—⁴ ü. *f.* *H*
- ³ spu(n)non *C*, spunnun *U* || neuerunt *aus* uenerunt *O*
- ⁴ na *aus* ne *F*
- ⁵ lauio *O*
- ⁶ lauasti *hJ* || þu ne miht na *O* || nout *W* || cweðen *T*, cweþen *J*

[140] *ametur s̄y hê gelufod*

text has *ametur, s̄y hê gelufod* with comma

¹⁴² êalâ—gelufode *f.* *H*
text has “êala”

DE SECVNDA CONIVGATIONE.

- ⁷ *überschrift f. HJTW* || II *FhO*, *f.* *A* || coniugatio *A*, coniunctio *O*

Sêo ôðer CONIVGATIO ys ful êaðcnæwe, forðan ðe ælc
 ðâra worda, þe geendað on *eo*, and se ôðer hâd on *es*,
 ys þære ôðre geðêodnysse. *doceo ic lære, doces þû*

lāerst, docet hē lāerð; ET PLVRALITER docemus wê tæcað, docetis gē tæcað, docent hī tæcað.

⁸ kein absatz JT || se JOT, þe W || o in oþer aus ð (soll so lauten!) A || eaðcnáwe T || -þon U, -ðam H

⁹ ðæra (þ-) ACFhJRTU || gðege endað (das erste ð aus e: also 1. g zu tilgen unterlassen) R || endeþ W

¹⁰ ðæra A || oðere h || oceo W || —¹² ü. in d. z. T || —148⁶ 2. 3. sg. und 1. 2. 3. pl. ü. f. W

^{11. 12} tæceað immer C, tæceað die ersten beiden male D, lærað (2. u. 3. -þ) immer H

¹¹ we tæceþ J

¹² cetis cent W

EODEM MODO TEMPORE

PRAETERITO IMPERFECTO **docebam ic tæhte, docebas ðû tæhtest, docebat hē tæhte; ET PLVRALITER docebamus wê tæhton, docebatis gē tæhton, docebant hī tæhton.** PRAETERITO PERFECTO **docui ic tæhte, docuisti þû tæhtest, docuit hē tæhte; ET PLVRALITER docuimus wê tæhton, docuistis gē tæhton, docuerunt VEL docuere hī tæhton.**

¹³ —150¹¹ tæcecað ü. f. T

^{13. 14} cebas cebat W

¹³ docebas aus -bam C

¹⁴ decebat U || he t̄ Fh

^{14. 15} cebamus W

¹⁵ docebatys O || ge t̄ Fh || cebant W

¹⁶ ic t. f. W

^{16. 17} cuisti cuit W

¹⁷ tæhtost J, t̄ h || he t̄ Fh

¹⁸ do(cui)stis 1. corr. h, cuistis W || ge t̄ Fh, ge tehton A || cuerunt uel cuere W

PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO **docueram ic tæhte gefyrn, docueras þû tæhtest, docuerat hē tæhte; ET PLVRALITER docueramus wê tæhton, docueratis gē tæhton, docuerant hī tæhton.** TEMPORE FVTVRO **docebo ic tæce gyt tô dæg oððe sume dæg; docebis ðû tæhst, docebit hē tæhð; ET PLVRALITER docebimus wê**

tāēcað, docebitis gē tāēcað, docebunt hī tāēcað. INPERATIVO

MODO **bebēodendlicum gemete** TEMPORE PRAESENTI

on andwerdre tīde AD SECUNDAM ET TERTIAM PERSONAM

tô ðām ôðrum hāde and tô ðām ðriddan

doce tāēc ðû, doceat tāēce hê;

¹ tāēhtest *f. H, ī FhR* || docuerað *F* || tāēhte *f. H*

² we t. geſ *H*

^{2.3} cueratis cuerant *W*

³ hi ī *H*

⁴ tô dæg—dæg *f. H* || o. s. d. in d. z. *R*, doppelt (*das zweite mal durch puncte mit a. t. getilgt*) *U* || oþer *W* || sume] sumne *J* || daie *W*

⁵ tāh::st (te *rad.*) *O*, st *auf r. C*, tæhtst *U*, tæhtest *h* || tācð *DHJ*, ð *auf rad. t ? C*, tæht: (e *rad.*) *O*, ī *Fh*

⁶ alle drei mal tāēcað *C*, ī *das erste und zweite mal FhR*, tāēc *das dritte mal H* || cebitis cebunt *W*

^{6.7} imperatiuo *ACDJRU*, inparatiuo *W*

^{7—9} nur lat. *HT*

⁷ bebeodenlic *W* || gemete doppelt (*das zweite getilgt*) *C*

⁸ am am am
II et III *C*, II et III *U* || et *f. O*

¹⁰ doceas *nach doce T* || doceað *F*, doce:t (a *rad.*) *O*, deceat *R*

ET PLVRALITER *doceamus*

tāēcon wê, docete tāēce gē, doceant tāēcon hī. TEMPORE

FVTVRO *doceto tu tāēc ðû, doceto ille tāēce hê;* ET PLVRALITER

doceamus tāēce wê, docetote tāēce gē, docento tāēcon

hī. OPTATIVO MODO *utinam docerem êalâ gif ic*

tāēhte nû oððe hwêne ær, utinam doceres êalâ gif

ðû tāēhtest, utinam doceret êalâ gif hê tāēhte; ET

PLVRALITER *utinam doceremus êalâ gif wê tāēhton,*

utinam doceretis êalâ gif gē tāēhton, utinam docerent

êalâ gif hī tāēhton.

¹¹ tæcen we *ACDFhJRU*, teche we *W* || doceto *T* || tæcon ge *H*, techen 3e *W* || ge über *getilgtem* he *U* || tæcen hig *CU*

¹² et—¹³ gē *f. H*

¹³ tæcon we *D* || tæcon gē *D*

¹⁴ mode *C* || gif] þær *H*

¹⁵ tæht(e) *C*, teche *W* || o. h. ær in d. z. *R*, *f. H* || hwæne *JW*

- 16 tæhtost J, teihtes W || docerent T, ceret W
 17 þhr urspr. (aber p gz., hr z. t. weg) H
 18 ge ī Fh, ge tæcton A, ge tæcað O || 3. pl. f. W

PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO

utinam docuissem êalâ gif ic tæhte fulfremedlice
oððe gefyrn, utinam docuisses êalâ gif ðû
tæhtest, utinam docuisset êalâ gif hê tæhte; ET PLVRALITER
utinam docuissemus êalâ gif wê tæhton, utinam
docuissetis êalâ gif gê tæhton, utinam docuissent êalâ
gif hî tæhton. TEMPORE FVTVRO *utinam doceam êalâ*
gif ic tæce gyt, utinam doceas êalâ gif ðû tæcst,
utinam doceat êala gif hê tæcð; ET PLVRALITER *utinam*
doceamus êalâ gif we tæcað gyt, utinam doceatis êalâ
gif gê tæcað, utinam doceant êalâ gif hî tæcað.

SVBIVNCTIVO MODO **underðêodendlicum gemete cum**
doceam þonne ic tæce nû, cum doceas ðonne ðû
tæcst, cum doceat þonne hê tæcð; ET PLVRALITER *cum*
doceamus ðonne wê tæcað, cum doceatis þonne gê
tæcað, cum doceant þonne hî tæcað.

19 preterito perfectum F

19. 20 plusquamperfec̄ F

20 (gif) J

1 oþer W || êalâ—² docuisset f. H

2 tæhtost J, tæht R, ī Fh || 3. sg. ü. f. W || gef H || ī Fh

3 ealla h || w(e t)æhton D || t. f. W, ī Fh

4 docuissetis T || gê] we F || ī Fh, f. W

5 tæht F, f. W

6 ic tæhte J || [ut.—⁷ doceat] W || tæhtst J, tæhtest AChU, ī FR

7 doceað F || tæhð AU, tæht J, tæht mit einem strich durch das h h, ī FRW

8 [ala(für eala)—¹⁴ doceant] W

8. 9 tæceað die beiden ersten male C

9 ge tæcaþ gyt J || hi ī Fh || tæceað D, dahinter ist 142⁶ sub. bis 143¹⁸ gelufode widerholt A

10 u. g. f. T

11 s von doceas auf r. J

12 tæhtst DFhJR, tæhtest A || tæhð R, c aus h A || et] and (abgekürzt) A

PRAETERITO IMPERFECTO

cum docerem þâ ðâ ic tæhte lytle ær, cum doceres þâ ðâ ðû tæhtest, cum doceret ðâ ðâ hê tæhte; ET PLVRALITER cum doceremus þâ ðâ wê tæhton, cum doceretis þâ ðâ gê tæhton, cum docerent þâ ðâ hî tæhton. PRAETERITO PERFECTO cum docuerim þâ ðâ ic tæhte fulfremedlice, cum docueris ðâ ðâ ðû tæhtest, cum docuerit þâ ðâ hê tæhte; ET PLVRALITER cum docuerimus þâ ðâ wê tæhton, cum docueritis þâ ðâ gê tæhton, cum docuerint þâ ðâ hî tæhton. PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO cum docuissem þâ ðâ ic tæhte gefyrn, cum docuisses þâ ðâ ðû tæhtest, cum docuisset þâ ðâ hê tæhte; ET PLVRALITER cum docuissemus þâ ðâ wê tæhton gefyrn, cum docuissetis þâ ðâ gê tæhton, cum docuissent ðâ ðâ hî tæhton.

14. 15. imperfecto U

15 þâ ðâ] þonne W || tæhte v. ds. hd. über lærde H || (lytle) R || ær] lâr C, lar U

16 do(ce)res A || þâ ðâ—doceret f. H

16. 17. t̄ W

17 et] and (abgekürzt) A || þâ—¹⁸ tæhton f. H || t̄ FhRW

18 t̄ FhRW || 3. pl. ü. f. W

19 t̄ FR || docerim O

20 cueris W || —150¹ ü. f. W || tæhtes C

21 cuerit W || ðâ] þe H

22 we t̄ Fh || cueritis W

1 t̄ beide m. FR || cuerint W

2 -fectum F || tæhte aus tæhto D

3 docu vor isses erst v. a. hd. nachgetr. F || —⁶ ü. f. H, 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. ü. f. W || t̄ R || cuisset W

4 t̄ FhR || docuisse[mus] A

5 cuissetis W || ge t̄ FhR

6 cuisset W || hi t̄ R

TEMPORE FVTVRO cum

docuero þonne ic tæce gyt sume dæg, cum docueris

þonne ðû tæcst, cum docuerit ðonne hê tæcð; ET
 PLVRALITER *cum docuerimus þonne wê tæceað gyt, cum*
docueritis þonne gê tæceað, cum docuerint þonne hî
tæceað. INFINITIVO MODO docere tæcean; docere uolo
ic wylle nû tæcean; docere uolebam ic wolde nû
æer tæcean; docere uolumus wê wyllað tæcan. PRAETERITO
 PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO *docuisse tæcan;*
uidi aliquando te docuisse pueros ic geseah hwîlon ðe
tæcan ðâm cildum. FVTVRO TEMPORE doctum ire VEL
docturum esse; uideo te doctum ire ic gesêo, þæt ðû
gæst tæcan; uideo te docturum esse ic gesêo, þæt ðû
wylt tæcan.

- ⁷ cuero W || þa þo W || teihtē W || sumne J || dæge H, daiȝe W || cueris W, docuerunt J
^{8–11} tæceað ü. f. HW
⁸ tæhst ACDJ, tæhtest U, ī FhR || 3. sg. f. H || cuerit W || c in tæcð auf r. (von h A) AJ, ī R
^{9–10} cuer- W
⁹ tæcað (-þ) ACDFhJU, ī R || gy[t] A || cum f. H
¹⁰ gê] hi J || tæcað (-þ) ACDJU, ī FhR || cum f. H
¹¹ tæcað (-þ) ACDJU, ī FhR || ere im 1. doc. auf r. h || tæcan (in d. z. T) ACDFHhJRTU
^{12–19} ü. f. T
¹² nû f. H || tæcan ACDFHhJRU
^{12. 13} tæcan nu æer H
¹³ tæcan ACDFHhRU, tæcen J || wê w. t. f. W || nu tæcen J
¹⁵ aliquando f. W || te f. F || g in geseah auf rad. s A || hwîlon f. W || (þe) D
¹⁶ tæcen J || ðâm f. W || children W, dum von cildum z. t. weg H || tempora F
¹⁷ doctorum h || uideo te] uidente J || te f. CU || docturum ire W
¹⁸ seo C
^{18. 19} ðu wylt] þult W

INPERSONALI MODO *docetur. þis gemet gæð*
ofer ealle ða ôðre æfre on ðâm ðriddan hâde and behôfað,
þæt man ðær tô dô SVBAVDITIONEM ET PERSONAM,
þæt ys, underhlystunge and hâd. docetur, SVBAVDIS
a me: ic tæce. SVBAVDIS ys word: subaudio ic underhlyste,
subaudis ðû underhlyst, subaudit hê underhlyst.
 PRAETERITO IMPERFECTO *docebatur a te ðû tæhtest*

nû **ǣer**. PRAETERITO PERFECTO *doctum erat a nobis*
wê **tǣhton** and swâ forð.

¹⁹ inp.—¹⁵¹ ⁸ nêod] et cetera *T*

²¹ mon *J* || do þerto *W* || et] and *H*

¹ þæt ys usw. in *d. z. R* || underhlyst *H* || su(b)audis *ds. hd.? F*

² a vor me *nachträglich eingefügt U* || ic] .i. ic *W* || is w. *gl. R* || su|audio *urspr. (b vor | nachtr. v. ds. hd.?) F*

³ 2. *sg. ü. f. W*

⁴ doceatur (*aber b ü. o*) *h*

^{4.5} þu þ teihtest *W*

⁵ perfectum *F*, in *davor radiert C* || [nobis—⁹ uerba] *W*

INFINITIVO MODO *doceri a me*

uolo ic wylle tǣcan; doceri a nobis uolumus wê wyllað

tǣcan. ac ðises gemetes nys nân nêod. GERVNDA

VEL PARTICIPALIA VERBA SVNT HAEC: *docendi, docendo, docendum,*

doctum, doctu. tempus est docendi tîma hyt ys

tô tǣcenne, *docendo loquor tǣcende ic sprece, docendum*

est mihi mē ys tô tǣcenne, habes pueros ad

docendum hæfst ðû cild tô lǣrenne, uis doctum ire

wylt ðû gân tǣcan, *doctu ueni fram lâre ic côm.*

⁷ tæcen *J* || docere *O*

⁸ tæcen *J* || þisses *J*, ðysses *F*

⁹ participalia *DU*, particip(i)alia *C*, participalia *AFhJRT*, participia *HO*

^{10—14} t. ü. f. *T* || —¹³ ü. f. *W*

^{10.11} tid is to tæcenne *H*

¹¹ to tæcende *F*

¹² michi *T*

¹³ hæf(s)t ðu *H*, hæfstu (*über mihi*) *R* || lærenne *J*, læranne *H* || uis *f. T*

¹⁴ wultu *W* || (þu) *C* || (gan) *a. hd ? h* || tæcen *J* || doctum ueni *H* || ü. in *d. z. T* || com *aus eom O*

þâs word magon tô eallum hâdum and tô eallum tîdum

and tô ǣgðrum getele and tô ǣlcum cynne: *multum*

ipse laborat docendo pueros swîðe hê swincð tǣcende

ðâm cildum, *ipsa monialis uigilat docendo puellas sêo*

mynecene wacað tǣcende ðâm mǣdencildum,

legendo docetur uir ET *legendo docetur mulier.* and *hî*
underfôð PRAEPOSITIONES, þæt synd **foresetnyssa**, *in*
and ad: in conuertendo dominus captiuitatem Sion, ad
legendum ET CETERA.

¹⁵ þa *CU*

¹⁶ getæle *FT* || ealcum c *auf r.* (*aus l?*) *J* || kynne *h*

^{17—19} ü. *f. TW*

¹⁷ tæcendum *O*

¹⁸ ipsa—uigilat *f. W* || se *U*

¹⁹ mynecenu (*ne ü. d. z. H, u auf r. C*) *CHO*, minecenu *U*, mycene zu mynecene (*sp. hd.?*) *A* ||

mæðencildum *auf r. O*

²⁰ et] and *H*

²¹ þ. s. *f. gl. R, f. T* || beoþ *W* || -nyssa *aus nysse O, -nysse J, -nesse H*

¹ dominus *mit a. t. zu -um U* || syon *UW*

eft, ðonne *hî* bêoð naman, ðonne
nimað *hî* him gelîce *CASVS.* ***amanda uirtus lufigendlic***
miht, amandae uirtutis lufigendlicere mihte, in pascendis
gregibus on læswigendum êowdum, ad audiendam
uocem tô gehÿrendlicere stemne and *fela ôðre.*

³ heom *H* || casais *J, casen W* || —⁶ ü. *f. T* || lufigendlice *h*

⁴ miht] mægen *H* || amende *F* || ü. *f. W* || lufigen(d)l- 1. *corr. h, -licre CDHRU*

^{4.5} pascedis *T*

^{5.6} audiendum *O*

⁶ ü. *f. W* || gehÿrenl- *Dh, -cre CDHRU* || stæmne *H* || and *f. ô. f. T* || feala *F* || oþre suuche *W*

DVO PARTICIPIA VENIUNT A VERBO ACTIVO ***twegen dælas,***
ðe synd gecwedene dæel nimende, cumað of ðâm
dædlîcum worde, PRAESENTIS TEMPORIS ***docens tæcende,***
FVTVRI TEMPORIS ***docturus sum cras pueros ic wylle tæcan***
tô merigen þâm cildum.

⁷ duo *fast ganz weg H* || parcipia *C* || twegen—⁹ worde *gl. R, f. T* || twægen *F* || dæles *J*

⁸ ðe—dæel *f. W* || ein strich durch den hals von þ in þe *rad. D* || synd:: (*on rad.*) *R* || gecweden *R*

|| nimiende *W* || cymað *R* || mit ðam *schliesst A*

⁹ wordum *J* || —¹¹ ü. *f. T*

¹⁰ docturus *aus -os C*

^{10—11} ü. f. W || tæcen J

¹¹ mergen CDHU, merien h

Ðus gâð ealle ðâ word, þe geendjað on eo on ðâm
forman hâde and on ðâm ôðrum hâde on langne es:
habeo ic hæbbe, habes ðû hæfst, habet hê hæfð.
ðêos CONIVGATIO macað hire PRAETERITVM PERFECTVM ON
six wîsan.

¹² kein absatz || ðus—¹⁴ hæfð f. T || gâð] secgað O || endiað H, endeþ W

¹³ lagne HU

¹⁴ ü. f. HW || hê f. O

¹⁵ ein punct über dem letzten buchst. v. coniugatio wol zufällig O || perfectum—¹⁷ praeteritum
f. O

¹⁶ wison H

I. Sêo forme PRAETERITVM geendað on ui: **fleo ic wêpe, fles ðû wêpst, fleui ic wêop, fletum gewôpen.**
eallswâ **defleo ic bewêpe, defleui, defletum; neo ic spinne, neui, netum; impleo ic gefylle; compleo ic fullfylle; suppleo ic fylle; oleo ic wexe oððe ic stême, oleui, oletum oððe olui, olitum; aboleo ic âdylegige, aboleui, aboletum oððe abolui, abolitum.** ðâ ôðre macjað PRAETERITVM ON eui and SOPINVM ON etum: **deleo ic âdylegige, deleui ic âdylegode, deletum âdilegod;**
of ðâm is gecweden **letum dêað**, þe âdylegað lîf.

¹⁷ absatz nur CTU || I f. FHhJW || endeþ W

^{17. 18.} ic w. f. W

¹⁷ ic f. T

¹⁸ wepe in d. z. T || ðû w. f. HTW || wæpst F || ic w. f. HTW

^{18. 19} gewopen eallswa f. T || gewo in gewopen auf r. h

¹⁹ defl(e)ui R

²⁰ ic sp. f. H || swimme W || ne[ui—¹⁵³ aboli]tum W || impl(e)o U, -pleo auf r. C || fylle H,
impleui impletum (über dem perf. ic gefylle rot durchstrichen) fügt hinzu T || compleo—¹⁵³
suppleo auf r. C

¹ full f. H || supleo T

- 1.2 o. ic st. *gl. R, f. T*
¹ *drittes ic f. H*
² *oððe f. T || ol:ui (e rad.) h || erstes o in aboleo auf r. C*
^{2.3} *ic adilegige in d. z. T || adileghige H, adyligige F, adylhige C, adilgige D*
⁴ *heora pr. J || e in eui nicht ganz deutlich u. daher v. a. hd. noch ein e drüber F || on sopinum etum W || supinum J || etum] :tu:m (e und i rad.) O*
⁵ *adelegige R, adilogige T, adylgige D, adilhgie H, adylhige C || ic aylegode O, f. DHTW || dele:tum D || âd. f. DHTW*
⁶ *gecwedon T, iseid W || l(o)etum C, loetum U || deað f. W || þe â. l. f. T || adelegað U, adilgeaþ H*

II. Sêo ôðer PRAETERITVM geendað on u.i: doceo ic tæce, docui; habeo ic hæbbe, habui ic hæfde, habitum gehæfd; prohibeo ic forbêode, prohibui ic forbêad, prohibitum forboden; exhibeo ic gearcige, exhibui, exhibitum; adhibeo ic tô nime, adhibui, adhibitum;

- ⁷ *absatz nur CU || II f. FHhJTW und urspr. (doch am rande von späterer hd. II ú. i) O || se(o) R || geen|endað (das erste en durchstrichen) O, endeþ W, f. T, davor p rad. H*
⁸ *ic tæce f. HT || docui ic tæhte CDU, decui J || ic hæbbe *gl. ü.* docui R, f. TW || ic hæfde f. TW*
⁹ *gehæfþ J, he hæfð H, f. TW || proibeo T || proibui T*
^{9.10} *ic forbêad f. DHJTW*
¹⁰ *proibitum T || forboden f. DHJTW || exhibeo CJOUW || ic izærkie W*
¹¹ *exibui CU, f. O, ui auf r. R || exhibitum COU || genime T, cume F || adibitum C*

praebeo ic gearcige, praebui, praebitum; taceo ic sûwige, tacui, tacitum; conticeo ic samod sûwige, conticui, conticitum; moneo ic mynegige, monui, monitum.

- ^{12—14} *ü. in d. z. T*
¹³ *swugige H, swuwie W, w aus p O || a in tacui aus u und a noch einmal darüber H || conticeo*
¹⁴ *conticitum f. F || conticio h || swugige H, swuwie W*
¹⁴ *contacui T || contacitum T || myngige D, myngyge H, myngie C, imunegie W || mon:ui O*

SCIENDVM EST, QVOD NEVTRA VERBA DEFICIVNT IN SOPINO
is tô wittenne, þæt ðâ word, ðe synd NEVTRA gehâtene, âteorjað on ðus gerâdum SOPINVM. caleo ic wearmige, calui; nis ðæer nân SOPINVM. eallswâ tepeo ic wlacige, tepui; horreo ic onðracige, horrui; candeo

ic scîne, candui; studeo ic gecnyrdlæce, studui;
frondeo ic grôwe, frondui; splendeo ic scîne, splendui;
rubeo ic rêadige, rubui; palleo ic blâcige, pallui;
pareo ic gehÿrsumige, parui; iaceo ic licge, iacui;

- ¹⁵ est f. T || c in deficiunt nicht ganz deutlich und daher noch einmal darüber O || supino J, sopinum FT, sopina H
¹ is—² sopinum gl. R, in d. z. T || witanne HhJ, witene T || beoþ W
^{1.2} geh(a)tene C
² supinum J, n aus u O
³ ic w. ü. calui R || w(e)ar(mi)ge (mi ü. rad. ni) O, wærmige J || n. ð. n. s. f. T || ::|nis H || þar D || eallswâ f. T
⁴ slacige CDHU || horrui mit eo über ui H || ic onþracige in d. z. T || anðracige (aus on- R) hR, anþracige J, andþracige CDHU, andþracie W, þracige F
⁵ ge(c)nyrd- J, gecnerd- T, gecneord- H; æ aus e. a. J; icnorlæche W
⁶ :growe C || punct unter p in splendeo zufällig O
⁷ reodige O
⁸ hyrsumige H, gehyrsumge U

caneo ic hârige, canui; floreo ic blôwe, florui; uireo
ic grôwe, uirui; areo ic forsêarige, arui; calleo, ID
EST, callidus fio ic bêo pætig, callui; excelleo ic oferstîge,
excellui (þis word byð êac gecweden excello, excellis,
þæere ðriddan); stupeo ic wafige, stupui; languo
ic âdlige, langui; uigeo ic strangige oððe geðêo,
uigui; rigeo ic stîfige, rigui; egeo ic wædlige, egui;
indigeo ic beþearf, indigui.

- ¹⁰ 1. ic f. T, i z. teil u. c gz. weg H || ic searige T || calle h
¹¹ calidus h || ic b. p. f. T || zwei puncte unter einander unter p in pætig wol zufällig O || calui U || excell(e)o C, excello DH
^{11.12} oforstige T, forstige CU
¹² þis—¹³ ðriddan f. T || is icweþen ec W || excelleo J, excelso h, aus excellis (dann o noch einmal über o) D
¹³ stapæo J, stup(e)u W || wauige T || languo H
¹⁴ o. g. gl. R || ic iþeo W, hatige h
¹⁵ [rigeo—¹⁸ 1. and] W || r(i)geo C || ic w. f. T
¹⁶ indieo U, indigio J || be:þearf (h rad.?) O, beðærf J

careo ic ðolige sumes

ðinges, carui: on ðisum worde mæg bêon SOPINVM *caritum*
and PARTICIPIVM *cassus* and FVTVRVM *cariturus*. *timeo*
ic ondræde, timui, næfð nǣenne SOPINVM nê *metuo ic*
ondræde, metui. teneo ic healde, tenui, hæfð SOPINVM
tentum; censeo ic dême oððe **ic âsmêage, censui, censum;**
absorbeo ic forswelge, absorbui, absorptum.

ic ð. s. ð. in d. z. T || zweites s von sumes aus einem a. buchst. rad. O

¹⁷ caru(i) U || on—sopinum f. T || ðissum J || wordum CFhJORU || supinum J

¹⁸ 1. and—cariturus f. T || and] et J || casus CFRU || and] et CJ || urus in cariturus auf r. C

¹ timui] metui h || supinum J || ne wegradiert O, f. T || metuo aus motuo O, auf r. C || ic—² m.
f. W

² tenuo W || hælde J || tenu(i) U, tenēu (!) R || h. s. f. HTW || supinum J

^{3.4} censum sensui W

⁴ forswolwiže W || absorbtum CDhR, absortum FJ, absorbitum OTU, absortum absorbitum W

III. Sêo ðridde PRAETERITVM geendað on si: *suadeo ic tyhte, suasi ic tyhte, suasum getyht; rideo ic hliche, risi, risum; ardeo ic byrne, arsi, arsum; indulgeo ic forgyfe oððe miltsige, indulsi, indulsum oððe indultum; algeo ic cōlige, alsī, alsum; mulgeo ic melce, mulsi, mulsum oððe mulctum; fulgeo ic scīne, fulsi, fulsum; tergeo VEL tergo ic wīpige, tersi, tersum;*

- ⁵ absatz nur CDU || III f. FHhW, erst von späterer hd. am rande III. si O || endeþ W || suado H
⁶ ic t. f. beidemal H || erstes tyhte] lære F, lere ꝛ ic tihte W || 2. ic tyhte f. DTW, he tihte J || getyht f. DHTW
^{6.7} ic hl. f. HTW
⁷ hlyche J, hlihhe CDhU, hlihe F || ic b. f. HTW
⁸ ic f. o. m. f. H || o. m. f. T, gl. R || myldsige U, ig auf r. D
⁹ oððe] ꝛ T || ealswa algeo H || acolige H, e auf r. D || alsī alsum f. H || i in alsī aus e O
¹⁰ mælce J, milke W, melcige (ige auf r. C) CU, melsce T || mu(1)si C || mulsam J || o. m. f. T || ꝛ H || mul(c)tum ds. hd O, multum J || ic s. f. T
¹¹ ꝛ terg(e)o ꝛ tergo C || ic w. ü. tergeo R

turgeo ic tōswelle, tursi, tursum; urgeo ic ðrafige, ursi (ursum is bera: hic ursus þes bera, hunc ursum); torqueo ic wrīðe, torsi, tortum, ac ðâ ealdan cwædon torsum; of ðâm gefêged distorqueo ic tōwrīðe, distorsi, distortum; contorqueo ic samod þrâwe, contorsi, contortum; extorqueo ic of âwringe extorsi, extortum; maneo ic wunige, mansi, mansum; haereo ic tō geðêode oððe ic tō clifige, haesi, haesum, and of ðâm gefêgede on ðâm ylcan andgyte adhaereo, inhaereo; iubeo ic hâte, iussi ic hêt, iussum; ET SIMILIA.

- ¹² iþrafie W
¹³ ursui CU || ursum—ursum f. T || ursum ursum is J || is bera gl. R || þ. b. h. u. f. W
¹⁴ torsi unvollst. aus tursi F || tortum aus cortum F || ac—¹⁵ gef. f. T || ealda U, olde men W || cwþen W
¹⁵ distorqu(e)o C || ic—¹⁶ contorqueo f. (ic towriðe contorqueo erg. 3. corr.) F || ü. in d. z. T || (to)wriðe (wr. ü. r. a. hd.?) h
¹⁶ concorqueo J || þrawe] þreage CDHU || concorsi J

16. 17 contor(t)um C, concertum J
 17 exorqueo J || ic ofwringe H || exortum J, extorsum W
 1 wunio W || ereo U || 2. ic—² clifige in d. z. T
 2 o. ic to cl. *ebenfalls gl. R* || ic f. W || of ðâm f. CU || gefege(de) R
 3 an(d)gyte CD || há:te (t rad.) O
 4 ic h. f. W

III. Sêo fêorðe PRAETERITVM geendað on xi: *lugeo ic hêofige, luxi, luctum; frigeo ic bêo ofcalen, frixi, frictum; augeo ic geÿce, aucxi, auctum.*

- ⁵ absatz nur CU || III f. FHhW und urspr. (am rande von späterer hd. .III. xi) O, der erste strich beim einbinden abgeschnitten T || f.] III W || endeþ W || l(v)geo aus legeo C
⁶ heofe H || frigeo—⁸ þone (frigeo—⁸ seo nachträglich als letzte zeile, das übrige auf r.) corr. R || me celþ W || i(c) C || ofcalan T
⁷ eche W || auxi JTUW

V. Sêo fîfte PRAETERITVM âwent ðone eo on i: *moueo ic styrige, moui ic âstyrede, motum âstyred; uoueo ic behâte, uoui, uotum; foueo ic beðige, foui, fotum; faueo ic fultumige, faui, fautum* (forðan ðe fatum byð of ðâm worde for, faris); *caueo ic warnige, caui, cautum* (cautum is ôðer ðing); *paueo ic forhtige, pau;*

- ⁸ absatz nur CU || V f. FHhW und urspr. (am rande von späterer hd. V. ui) O || f.] v W || awend HU || moneo H
⁹ monui H || ic âst. f. HW || asterede J, styrede T || von motum m gz. u. ot z. t. weg H || âstyred f. HW
¹⁰ ic beh. in d. z. T || (uoui) C || byðige T || futum T
¹¹ fultumig O || faui] fatum W || fatum T || forðan ðe—¹² faris f. T || -ðā H || [fatum—¹⁵ nænne] W
¹² ic w. f. T || wa(r)nige C
¹³ cautum is ô. ð. f. (doch am rande von ds. hd. um est aġt ġ (?) beim einbinden verstümmelt) T || þingc J, þing über getilgtem word H

conniueo ic wincige, conniui; ferueo ic wealle, ferui;
ac hî nabbað nænne SOPINVM; cieo ic gelaðige, ciui,

*citum; uideo ic gesêo, uidi, uisum; and of ðâm gefêgede
praeuideo ic folescêawige, praeuidi, praeuisum;*

¹⁴ conuiueo *aus* conuiueo *U* || *i in* wincige *auf r. R*, (samod) wincige *U* || welle *R*

¹⁵ ac—sopinum *f. T* || supinum *J* || cigeo *h* || (ge)laþige *R*

¹⁶ *c in citum fast verschwunden in folge eines durch rasur auf der anderen seite entstandenen
loches O* || *ic gesêo f. T* || *am rande v. a. hd. di O* || and of ð. g. *f. T* || of] on *J*

¹⁷ —157¹ *ü. f. T*

¹⁷ *forsceawige F*

*inuideo ic andige, inuidi, inuisum; sedeo ic sitte, sedi,
sessum on twâm essum; and of ðâm gefêgede possideo
ic geâgnige, possedi, possessum; obsideo ic ymbsitte,
obsedi, obsessum; eallswâ insideo ic onsitte, subsideo
ic undersitte, resideo ic ûpp sitte oððe ic eft
sitte; strideo oððe strido ic cearcige oððe ic gristbitige,
stridi; respondeo ic andswarige, respondi,
responsum; prandeo ic gereordige, prandi, pransum.*

¹ *in ui|inuideo O* || *inuidi f. W* || *inuisum W* || ::::: *sedeo C*, *sê:deo (o r.?) D* || (i)c *H*

² *sessu:m O* || *on—gefêgede f. T* || :*essum (s r.) O*, *ss W* || ðâm] *twam CHU* || *pos(s)ideo O*

³ *ic g. in d. z. T* || *geâgnige—ic ausgelassen (doch 3. corr. erg. begite obsideo ic) F* || *geahnige
CDHJRTU*, *ionnie W* || *possesum T*, *possessi W* || *obsideo T*, *auf r. C* || *m in ymb- an stelle v. r. b*
O, *emb- D*

⁴ *ic ymbsæt ü. obsedi T*

⁴ *obsessum H* || —^{6.7} *gr. ü. in d. z. T*

⁵ *undersi(t)te C* || *resideo] riseo J* || *o. ic e. s. in d. z. R* || (ic) *vor eft J, f. T* || *eft] of O*

⁶ *oððe strideo getilgt zw. strideo u. oððe U* || *1. oððe] † J* || *cærgige (aber ea ü. æ) U*, *eardige O*

^{6.7} *gristbitig O*, *grisbatie W*

^{7.8} *ic a. r. r.] di sum W*

⁷ *an(d)sw- O*, *-swerie T*

⁸ *sponsum O* || *ic g. f. T* || *ge:r- R*, *geweordige C* || *pransi U* || *prans(v)m (s an stelle v. e. a. u. v
über getilgtem a) O*

VI. Sêo syxte PRAETERITVM gæð ðus: *tondeo ic efesige
oððe ic scere scêp oððe hors, totondi, tonsum;
mordeo ic bîte, momordi, morsum; spondeo ic behâte
oððe ic beweddige, sponondi, sponsum (of ðâm cymð*

sponsus brýdguma); *pendeo ic hangige, pependi, pensum.*

- ⁹ *absatz in CDHJU || VI f. FHhJOW (am rande VI. di sp. hd. O) || seoxte T, VI^{ta} W, dahinter gæð*
r. H || —¹¹ bite ü. in d. z. T
¹⁰ *1. o.—tonsum auf r. C || 1. o.—hors gl. R || ic f. TW || scyre D || scýp T || tonði O*
¹¹ *m:ordi O || momorsum (aber das 1. mo get.) R*
¹² *o. ic bew. f. T || ic] :: (be r.) O || s(po)ponði O, sponði T || of—¹³ br. f. T || cumaþ W*
¹³ *pendeo aus po- C*

ac hî ne gâð nâ ðus, gyf hî bêoð gefêgede: *suspendo*
ic âhō, suspendi ic âhêngc, suspensum; detondeo
ic of âefesige, detondi; ET CETERA.

- ¹⁴ *nâ f. W || gef H*
^{14. 15} *.III. ü. suspendo h; susspendo T, -pendo aus -pondo (dann noch e ü. e) D*
¹⁵ *ic aho in d. z. T, f. W || su(s)pendi C, 2. s v. a. hd. eingefl. O || ic aheng h. suspensum W, f. HT ||*
-ng CDJU, -ncg FhR || susspensum T, sup- O
¹⁶ *ü. in d. z. T || a(e)fesige H, âefesige C, a efisige U, â hefesige O, a:fesige R, afesie W ||*
deton(d)i O

Sume word geendjað on *eo* on ðâm forman hâde,
ac hî ne geendjað on *es* on ðâm ôðrum hâde, forðan ðe
hî gâð æfter ðære forman CONIVGATIONE, nâ æfter ðære
ôðre: *meo ic fare, meas ðû færst, meat hê færð; beo*
ic gegôdige sumne, beas; creo ic gescyppa, creas;

- ¹ *kein absatz || w in wórd aus r O || endeþ W || on—² geendjað f. T || f von forman auf r. O*
² *ac—hade ü. d. z. nachgetr. R, f. FH || hi :: | O || endeþ W || -ðam T, -þā H || coniugatio von sp.*
hd. am rande O
³ *ðæra T || coniugatio and W, a aus o O || ðære] ðær O*
⁴ *meo u. meas auf r. 3. corr. F || ü. bis auf weiteres in d. z. T || 2. 3. sg. ü. f. W || m in meat sp.*
hd. F
⁵ *ic welie ꝛ ic igodie W, ic ge auf r. O || sum(n)e h, aus summe H || gesceppa H, scyppa W*

screo ic hræce oððe spæte; laqueo ic fô mid grine,
laqueas; nauseo mē wlatað, nauseas; enucleo ic âspyrige,
enucleas; calceo VEL calcio ic scôge mē, calceas
VEL *calcias. âne twâ word synd ðære fêorðan geðeodnysse:*

eo ic gange, is ðû gǣst; queo ic mæg, quis ðû miht.

- ⁶ screo] *creo aus crea O, screo screas W* || ic spete 1 hræche *W* || ræce *F* || oððe ic spæte *in d. z. R*
|| laqueo—⁷ *enucleo hat als letzte zeile beim einbinden den unteren teil der buchstaben verloren T*
|| laqueo: (s *rad. und q aus c*) *O, qu auf r. F* || gefô *H* || grone *W*
⁷ laqueos *Hh* || *naus(e)o U, inaúseo O* || ic spyrige *O, s ü. p h, f. T*
⁸ e(n)ucleas *J* || *calceo::: (ceo rad.) O, e auf r. F, o ü. getilgtem a H* || 1 *CDFHhJRTUW, oððe O* ||
cal:::cio O || *sceoge FJRU* || *cálce(a)s O*
⁹ 1 *CDFHhJRTUW, oððe O* || *ane ::: (swa r.?) O* || *.II. u. darüber twa R* || *beoþ W* || *feorþan aus*
forman H
¹⁰ quis | quis *O*
¹¹ miht et cetera *T* || *drei zeilen auf 52^r und ganz 52^v leer: 53^r—77^v z. 8 v. u. eine andere hd. h*

[149] *utinam doceat êala gif hê tǣcō*

text unchanged: expected form “êalâ”

148⁵ ... *ġ Fh*

word *ġ* printed in italics

151² ... || *ic*] *.i. ic W*

text has duplicate divider || ||

153⁷ ... *II f. FHhJTW und urspr. (doch am rande von späterer hd. II ú. i) O*
printed as shown, but MS has “·II·ú·i” without spaces

155¹⁰ ... *mul(c)tum ds. hd.? O*

invisible . in “*ds. hd ? O*”

DE VERBO PASSIVO.

¹² *überschrift f. HJW* || *uerb O* || *am rande v. sp. hd. noch passiuus O*

Doceor ic eom gelǣred, doceris ðû eart gelǣred,
docetur hê is gelǣred (þæt englisc gǣð, swâswâ þæt
ôðer, hêr bæftan); ET PLVRALITER *docemur, docemini, docentur.*
EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO IMPERFECTO *docebar,*
docebaris, docebatur; ET PLVRALITER *docebamur, docebamini,*

docebantur. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO
doctus sum, doctus es, doctus est; ET PLVRALITER
docti sumus, docti estis, docti sunt. ET VLTERIORI MODO **and**
on ðâm y̅ttran gemete *doctus fui, doctus fuisti, doctus*
fuit; ET PLVRALITER *docti fuimus, docti fuistis, docti fuerunt*
 VEL *fuere*.

- ¹³ *kein absatz* OR || *doceor aus docear* H || —¹⁴ *ü. f. T* || *eam* H || *ceris* W || 2. 3. sg. *ü. f. W* || *ært* J
 || *gelærd* R
¹⁴ *docet(u)r* O, *cetur* W || (he is g.) C || *gelærd* R || *þæt*—¹⁵⁹¹ *bæftan* f. T || *ænglisc* Hh, *englis* C,
 on *englisc* W
¹ *bæftan*] *æfter* O, *beforan* D || —⁴ *ce-* W
² e. m. t. f. T || *tempore* O || *praete:ito* H, *praeteritum* T || i(n)perfecto *auf* r. O
^{2.3} *docebar aus -bor* O
³ *-ter aus -tep und -mur aus -mup* O
⁴ e. m. t. f. T || [modo—¹⁰ *doc*]tus W || *tempore* O
^{4.5} *inperfecto* R
⁵ *doctus vor es und est* f. JTU || *est*] :est (t rad.) O
⁶ *docti vor estis und sunt* f. JTU || *ulteri(ori) h*, *ulteriore* T, *ulterio* H, *ulteri* O || and—⁷ *ge. f. T*
⁷ *ytran* D || *doctus vor fuisti und fuit* f. HJTU
⁸ *docti vor fuistis und fuerunt* f. HJTU || *fuerint* O
⁹ *uel fuere* f. T

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO

doctus eram, eras, erat; ET PLVRALITER *docti eramus,*
eratis, erant. ET VLTERIORI MODO *doctus fueram, fueras,*
fuerat; ET PLVRALITER *docti fueramus, fueratis, fuerant*.

- oððe* O (*alle anderen* l) || e. m. t. f. T || *edem* O || *zweites e in preterito aus angefangenem* r O
¹⁰ l *in plus- aus i* O || *docti* f. UW
¹¹ *era(n)t* H || u(l)teri(o)ri O, *ulteriore* T, *ulteriora* H
¹² *docti* f. W

EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *docebor, doceberis, docebitur*;
 ET PLVRALITER *docebimur, docebimini, docebuntur*. IMPERATIVO
 MODO TEMPORE PRAESENTI AD SECVNDAM ET TERTIAM PERSONAM
docere sî ðû gelæred, doceatur; ET PLVRALITER
doceamur, docemini, doceantur. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO

docetor tu, docetor ille; ET PLVRALITER doceamur, doceminor, docentor.

- ¹³ e. m. t. f. T || docebar JO
^{13. 14} (ausser 1. sg.) ceb- W
^{14. 15} inperatiuo HT, m aus ni O, inparatiuo W
¹⁵ t̄p̄r̄ urspr. (dann em darüber v. e. hd. d. 14. jhdts.) T || terciam W
¹⁶ doceri U || ü. f. HT || beo W
¹⁷ doce:mur (a wegradiert) U || doceamini CDHTU, dahinter ::::::::::: C || e. m. t. f. T
¹⁸ doce(t)or tu F, docetur tu HhU, -et- aus -eat- C, -or aus -ur O, docetor(t)um J || docetur ille CHR, -or aus -ur JO, o (vor r) ü. r. F || doce(a)mur O || doceminur T
¹⁹ docentur T

OPTATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI ET PRAETERITO
INPERFECTO *utinam docerer, docereris, doceretur; ET PLVRALITER
utinam doceremur, doceremini, docerentur.* EODEM
MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO
*utinam doctus essem, doctus esses, doctus esset; ET PLVRALITER
utinam docti essemus, essetis, essent.* ET VLTERIORI
MODO *utinam doctus fuisset, fuissetis, fuisset;* ET PLVRALITER
utinam docti fuissetis, fuissetis, fuissent.

- ¹ docereris—² doceremur f. H || docereris aus dec- C, docere(r)is (letztes r ü. rad. t von 2. corr.) F
² ceremini cerentur W
^{2. 3} e. m. t. f. T
³ (praeterito) U || perfectio f. H || plusquam | fectio O, -perfectum F
⁴ doctus vor esses und esset f. DJTU
⁵ utinam—⁶ pluraliter doppelt O || doc:ti (t rad., i nachträglich angehängt) das erste mal O ||
docti auch vor 2. 3. W || ulteri(ori) h, ulteriore T, erstes r aus p das erste mal O, davor :: das
zweite mal O
⁶ (fuis)sem corr. v. a. hd. das zweite mal O || fuissetis] -em W
⁷ docti aus -u? C

EODEM MODO
TEMPORE FVTVRO *utinam docear, docearis, doceatur; ET PLVRALITER
utinam doceamur, doceamini, doceantur.* SVBIVNCTIVO
MODO VEL CONIVNCTIVO MODO TEMPORE PRAESENTI *cum docear,
docearis, doceatur; ET PLVRALITER cum doceamur, doceamini,
doceantur.* EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO INPERFECTO

cum docerer, docereris, doceretur; ET PLVRALITER cum doceremur, doceremini, docerentur.

^{7.8} e. m. t. f. T

⁸ cearis ceatur W || et pluraliter utinam dócear doceáris doceatur *hinter* doceatur *durchstrichen* O
⁹ doceamini f. H, ceamini (*hinter* ceantur) W || t in doceantur *undeutlich* u. ur *verschwunden* h, ceantur W

^{9.10} s. m. uel f. T

⁹ subiuctiuo C

¹¹ cum *auch* vor d. 2. u. 3. sg. RW || cum f. J || doce(a)mur O || cum *auch* vor d. 2. pl. O || ceamur ceantur W

¹² t. praesento (!) i. T

¹³ 2. 3. sg. cer- W

¹⁴ cum *auch* vor 2. 3. pl. T

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO

PERFECTO *cum doctus sim, cum doctus sis, cum doctus sit; ET PLVRALITER cum docti simus, cum docti sitis, cum docti sint.* ET VLTERIORI MODO *cum doctus fuerim, cum doctus fueris, cum doctus fuerit; ET PLVRALITER cum docti fuerimus, cum docti fueritis, cum docti fuerint.* EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO *cum doctus essem, cum doctus esses, cum doctus esset; ET PLVRALITER cum docti essemus, cum docti essetis, cum docti essent.*

¹⁴ cerentur W

¹⁵ sum CHhOR, sim aus sum F || cum vor 2. 3. sg. f. HJTUW || doctus vor 2. und 3. sg. f. HJUW

^{15.16} ductus sit O

¹⁶ 1. docti *bis auf einen teil* von i weg H || sumus O || vor 2. 3. pl. cum f. HJTUW, docti f. HJUW

¹⁷ et u.] adulteriori CDT || c. d. fuerim *doppelt (das 2. mal getilgt)* O

^{17.18} c. doctus vor 2. 3. sg. f. DHJTUW

¹ imus fueritis fuerint E (*das letzte auf rasur eines e*) 3. corr. F || f(u)erimus C || cum docti vor 2. 3. pl. f. DFHJTUW

² preterito perfecto plus- W

³⁻⁴ c. d. vor 2. 3. sg. und 2. 3. pl. f. DHJTUW || et—⁵ fuisset f. R

ET VLTERIORI MODO *cum doctus fuisset, fuisses, fuisset; ET PLVRALITER cum docti fuissetis, fuissetis, fuissent.* EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *cum doctus ero, eris, erit; ET PLVRALITER*

cum docti erimus, eritis, erunt. ET VLTERIORI MODO
cum doctus fuero, fueris, fuerit; ET PLVRALITER *cum docti
 fuerimus, fueritis, fuerint.* INFINITIVO MODO, NVMERIS ET
 PERSONIS TEMPORE PRAESENTI *doceri*, PRAETERITO *doctum esse*
 VEL *fuisse*, FVTVRO *doctum iri*. DVO PARTICIPIA TRAHVNTVR
 A VERBO PASSIVO PRAETERITI TEMPORIS ET FVTVRI, PRAETERITI
doctus, FVTVRI, VT *docendus*.

- ⁵ ultriori C, ulteri O || cum doctus *auch vor 2. 3. sg. C*
⁶ fuissemussetis fuis(s)ent O || fu:issent F
⁷ tempora F, tempo O
⁸ erint T || ulteri(ori) h
⁹ fue(r)o C
¹⁰ [fuerimus—¹⁵ word] W
¹² trauntur J
¹³ 1. :preteriti D, preterit(i) F, pretiriti (iti *aus etwas a.*) O, praeterito R || 2. preteri:ti F, preriti O
¹⁴ ut doctus DU || docentus O

Ealswâ gâð þa ôðre ðrôwigendlîcan word and DEPONENTIA:
mereor ic geearnige, mereris ðû geearnast,
meretur hê geearnað, and swâ forð; PRAETERITVM *merui*
 VEL *meritus sum ic geearnode; medeor ic gelâcnige,*
medicatus sum; misereor VEL *miseror ic gemiltsige,*
misertus sum;

- ¹⁵ kein absatz || þa | ða U || a in -an *aus etwas a.* O || et J
¹⁶ merear J || —¹⁶² ü. in d. z. T || iea[rnie—¹⁷ forþ] W || gee(a)rnige C, geearnige J, gearnige R ||
 mereres T || gee(a)rnast C, ærnast J
¹⁷ gee(a)rnað C, geærnað J || mer(u)i *aus meritum H*
¹⁸ meritis J || ic geea. ü. merui R, ic geearnodo T || iear[nede—¹⁹ medica]tus W || medior T ||
gelangnige urspr. (dann 2. g zu c a. hd.?) F
¹⁹ meditatus (*unvollst. zu medicatus D*) CD || misereor] miseor J || († miseror) h || ic g. ü. misereor
 R || i[miltsie—²⁰ wene] W
²⁰ ic w. is *auf r.* F || defictiuum Fh || þ. is a. gl. R

reor ic wêne is DEFECTIVVM, þæt is, âteorigendlîc,
ratus sum ic wênde; uereor ic anðracige
oððe ic wandige, ueritus sum; fateor and confiteor ic

andette, *confessus sum*; **polliceor ic behâte**, *pollicitus sum*; **tueor ic gescylde** mæg bêon COMMVNE VERBVM, þæt is, **gemæne word**; **intueor ic on lôcige** oððe **ic bescêawige**, *intuitus*; ET SIMILIA.

20. ¹ 162 ¹ ateoriogendlic *F*
¹ r[atus—andþra]kie *W* || andþracige *F*, aðracige *O*
² o. ic w. *gl. R* || awandige *O*, awandie *F* || and] † *J* || fate[or—³ confessus] *W*
^{2.3} ic a. ü. fateor *R*
³ andete *T* || pollicit[us—⁴ uerbum] *W*
⁴ comune *J*
⁵ þ. is g. w. *gl. R* || on *f. O* || lok[ie—⁶ similia] *W*
^{5.6} o. ic b. *ebenfalls gl. R*
⁶ ic *f. OT* || *intuitus sum R*

DE TERTIA CONIVGATIONE.

- ⁷ *überschrift f. HJTW* || ^a *III U*

Lego ic ræde, *legis ðû rædst*, *legit hê ræ̅t* (þêos CONIVGATIO is gecweden CORREPTA, ðæt is, **gescyrt**, forðan ðe hêo macað hyre IMPERATIVVM on sceortne *e: lege ræ̅d*; and eft on INFINITIVVM byð se *e* sceort: *legere ræ̅dan*; and swâ ealle ðâ word, ðe tô hyre belimpað, scyrtað þone foresæ̅dan *e* on ðâm twâm gemetum and on mâ ôðrum, ðonne ðâ ôðre ðrêo CONIVGATIONES bêoð æ̅fre gelengde); ET PLVRALITER *legimus, legitis, legunt*.

- ⁸ ego *W* || 2. 3. *sg. ü. f. W* || ræd::st *F*, rætst *CU* || ræd *CF*, *dahinter* et pluraliter *legimus legitis legunt T* (vgl. ¹⁵)
^{8.9} coniu[gatio—iscurt] *W*
⁹ co(r)repta *H* || þæt is gescirt *gl. R* || gesceort *T* || -þā *U*
¹⁰ hi maciþ heora *H* || inperat[iuum—¹¹ biþ] *W* || inperatium *HT* || sc(e)ortne *J*
¹¹ ræd *auf r. O, f. T* || on inf. *hinter* scort *W* || (in)finitium *F* || lgere *C*
^{11.12} ræde[n—belim]peþ *W* || ræ̅dan *f. T*

¹² ealla *T*
¹³ scertað *D*, gescyrtað *O*, sceortað *T* || forsædan *F*, forewarde *W* || o[n—¹⁴ oþrum] *W* || ðæm *h*
¹⁴ þ vor þonne *rad. h* || (oðre) *R* || (ðreo) *h* || coniugationes *f. T* || [beoþ—¹⁵ legimus] *W*
¹⁵ gelængede *H*, gelegnde *U*, lengde *O*, gelengende (*erstes n vom rubricator*) *T* || et—legunt *f. T*
(s. *les. zu* ⁸) || we rædaþ, ge rædaþ, hî rædaþ *fügt hinter den betreffenden lat. formen hinzu J*

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO IMPERFECTO *legebam, legebas, legebat*; ET PLVRALITER *legebamus, legebatis, legebant*. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO *legi, legisti, legit*; ET PLVRALITER *legimus, legistis, legerunt* VEL *legere*. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO *legeram, legeras, legerat*; ET PLVRALITER *legeramus, legeratis, legerant*. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *legam, leges, leget*; ET PLVRALITER *legemus, legetis, legent*.

¹⁶ tempere *T*, empore *O* || [inp.—¹⁷ le]gebamus *W*
¹⁷ legebamus *gz. weg H* || gebatis gebant *W* || eo[dem—¹⁶³ le]git *W*
¹ in|perfecto (in *z. t. radiert*) *O*
² legistis] gistis *W*, legitis *J*, legitis legistis (*letztes is auf r.*) *R* || gerunt[—³ plusquam]perfecto *W*
³ tempor(e) *O* || pret(e)rito *corr. v. a. hd.? O*
^{3.4} s in legeras *auf r.* *R*, geras *W*
⁴ gerat *W* || [legeramus—⁵ eodem] *W*
⁵ leges] legas *J*, ges *W* || legit *T*, legat *H*, get *W*
^{5.6} [pluraliter—⁷ pre]senti *W*
⁶ lege:mus *C* || lege:tis *C* || n in legent *auf r.* *C*

IMPERATIVO MODO TEMPORE

PRAESENTI AD SECUNDAM ET TERTIAM PERSONAM *lege, legat*; ET PLVRALITER *legamus, legite, legant*. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *legito tu, legito ille*; ET PLVRALITER *legamus, legitote, legunto* VEL *leguntote*. OPTATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI ET PRAETERITO IMPERFECTO *utinam legerem, utinam legeres, utinam legeret*; ET PLVRALITER *utinam legeremus, utinam legeretis, utinam legerent*. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO *utinam legissem, legisses, legisset*; ET PLVRALITER *utinam legissemus, legissetis, legissent*. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *utinam legam, legas,*

legat; ET PLVRALITER utinam legamus, legatis, legant.

imperatiuo *HO*

^{7 am}
III. *U, terciam W* || [lege—⁸ le]gant *W* || lege leges legat *T*

⁸
tempora *F*

⁹
[tu—legi]tote *W*

¹⁰
legunto uel leguntote *doppelt R* || o[pt.—¹¹ imperfecto] *W*

¹¹
et] and *H, f. O* || prerito *O* || imperfectum *F* || utinam vor 2. 3. *sg. f. DJUW, ut (statt ut) R* ||

lege::res (re rad.) *h*

¹²
legeræt *H* || zweites ut.—¹³ eodem] *W* || legemus *D* || utinam vor 2. 3. *pl. f. DHJU*

¹³
e. m. t. *f. T* || pret(e)rito *corr. v. a. hd.? O*

¹⁴
plusquam[p.—¹⁵ et] *W* || —¹⁵ v̄t vor 2. 3. *sg. u. 2. 3. pl. T*

¹⁵
legis(s)et *O* || et—¹⁷ legat *f. H* || utinam *f. R* || giss- *W*

^{15. 16}
giss[ent—¹⁷ legatis] *W*

¹⁶
e. m. *f. T* || futura *J* || vtinam vor 2. 3. *sg. u. 2. 3. pl. T*

CONIUNCTIVO

MODO TEMPORE PRAESENTI *cum legam, cum legas, cum legat; ET PLVRALITER cum legamus, cum legatis, cum legant.* EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO IMPERFECTO *cum legerem, cum legeres, cum legeret; ET PLVRALITER cum legeremus, cum legeretis, cum legerent.* EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO *cum legerim, cum legeris, cum legerit; ET PLVRALITER cum legerimus, cum legeritis, cum legerint.*

^{17. 18}
coniun(c)tiuo *O*

¹⁸
[pr.—¹⁹ pluralite]r *W* || legum *O* || —¹⁶⁴¹⁰ cum vor 2. 3. *sg. u. 2. 3. pl. f. DHJUW*

¹⁹
cum legamus *doppelt (das zweite mal unterstrichen) O*

¹
lega(n)t *D, gant W* || [eodem—² lege]rem *W* || e. m. t. *f. T*

²
em in legerem *aus etwas a. O* || geres geret *W*

^{2. 3}
le[geremus—³ tempor]e *W*

³
n in legerent *aus m O* || e. m. t. *f. T*

⁴
pret(e)rito *corr. v. a. hd. O* || zweites e in legerim (von ds. hd.?) *eingeflickt O* || [legeris—⁵ leg]eritis *W*

⁵
us in legerimus *und tis über s in legeris (so) von a. hd. O* || gerint *W*

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO *cum legissem, cum legisses, cum legisset; ET PLVRALITER cum legissemus,*

cum legissetis, cum legissent. EODEM MODO TEMPORE
 FVTVRO *cum legero, cum legeris, cum legerit;* ET PLVRALITER
cum legerimus, cum legeritis, cum legerint. INFINITIVO
 MODO, NVMERIS ET PERSONIS TEMPORE PRAESENTI *legere;*
 PRAETERITO *legisse;* FVTVRO *lectum ire* VEL *lecturum esse.*
 IMPERSONALI MODO TEMPORE PRAESENTI *legitur;* PRAETERITO
 IMPERFECTO *legebatur;* ET CETERA.

⁶ e. m. t. f. T || tempore per[-?—⁷ legiss]es W || tempora F || -perfectum F
⁷ gisset W
⁸ le(g)issemus corr. von a. hd.? C || [legissetis—⁹ futur]o W || legisse:tis (n rad.) h || l(e)gissent
 corr. v. a. hd. O || e. m. t. f. T
⁹ legero] legerem W || geris gerit W
¹⁰ [cum legerimus—infin]itiuo W || cum legerimus *doppelt* (das zweite mal unterstrichen) O
^{10. 11} in infinitiuo O
¹¹ numeris—praesenti f. T || numeris aus -rus h || et f. O || [pr.—¹² lec]tum W
¹² prae- oder preteriti CDFhJR, pret(e)rit (e von a. hd.) O, praeterito perfecto et plusquamperfecto
 T || futuri CDFhJOR || lecturum] lectum T
¹³ i. m. t. p.] uerbo inper mit punct dahinter T || a in impersonali auf r. (v. a. hd.?) F || [modo—¹⁴
 le]gebatur W
¹⁴ imperfectum F || legebatur et cetera] et plusquamperfecto. lectum. est. uel praeterito
 plusquamperfecto lectum erat. futuro. legetur. Imperatiuo. modo. legatur. futuro. legitor. Opta. (so)
 legeretur. praeterito perfecto. et plusquamperfecto lectum esset futuro legatur T

Ðēos CONIVGATIO macađ hire PRAETERITVM on eahta
 wîsan, swâswâ nân đǣra ôđra ne dēđ.

¹⁵ kein absatz || þēos—¹⁶ dēđ f. T || coniunctio R || [mak.—¹⁶ wisa]n W || u in praeteritum auf
 r. D
¹⁶ þara C || ođre H

I. Sêo forme PRAETERITVM gǣđ đus: **quiesco ic geswîce**
 ođđe **ic forlǣte** ođđe **ic mē gereste, quieui,**
quietum; **cresco ic wexe, creui ic weôx, cretum;** **nosco**
ic oncnâwe, noui, notum; **ignosco ic miltsige, ignoui,**
ignotum; **cognosco ic oncnâwe, cognoui, cognitum;** **agnosco**
ic oncnâwe, agnoui, agnitum; **pasco ic fêde** ođđe
ic læswige, pauī, pastum (of đâm is nama **pastor hyrde**);

¹ absatz nur CDU || zahl am rande h, f. FHJOTW (doch in O am rande von a. hd. .III. coniugatio
 .I. ui) || [þeo forme—i]swike W || forma J || quiessco h || bis auf w. ü. in d. z. T || —² ganze ü.
 gl. R
^{1.2} (ge)swice C, swice U, swi(c)e O
² erstes ic f. HO || forléte T, oferlæte CU || [quieui—³ cre]tum W
³ weaxe h || ic weôx f. HJ
⁴ oncnæwe J, oncnawa T, oncwawe Fh || no[tum—⁵ igno]tum W || tum von notum und das fg. ig
 gz. u. n z. t. weg H || milts(i)ge U, gemiltsige H
⁵ oncnawe aus oncwawe F, oncwawe h, oncneowe J, icnowe W || cogno[ui—⁶ agnoui] W ||
 cognitum aus cognotum J, cognotum T
⁶ oncnawe aus oncwawe F, oncwawe h, oncnæwe J || agnotum T || fæde J
^{6.7} o. ic l. f. H, gl. (so auch im fg. regelmässig die ganze übersetzung über der zeile) R
⁷ ic f. FT || les[wie—pa]stor W || læsewige R || of] on J

consuesco **ic gewunige**, *consueui*, *consuetus sum*; *sino*
ic geðafige, *siui*, *situm*; *sterno* **ic strêwige** oððe **ic**
sadelige hors oððe **ic beddige**, *strai*, *stratum*; *cerno*
ic gesêo, *creui*, *cretum*; *lino* **ic clāeme**, *liui*, *litum*;

⁸ con(su)esco O, consuescor T || (ge)wunige U || [consueui—⁹ ipau]e W || cons(u)etus O || sum] suo T

⁹ þafige J || siui: O || ern in sterno *auf r.* O || trewig in strewige *auf r.* O, streowige T, (s)treowige F, streawige H || *drittes* (ic) R, f. OW

¹⁰ sa[delie—stratum] W || sadelige—ic f. F || sadilige (*erstes i aus u, wie es scheint*) O || ic vor b. f. R || str(a)tum J

¹¹ cernui cernitum T || lino *auf r.* O || [ic—¹² ilangi]e W

accerso **ic gelangige**, *-siui*, *-situm*; *laccesso* **ic tyrige**,
laccessiui, *laccessitum*; *pinso* **ic gearcige hlâf**, *pinsui*,
pistum (of ðâm is nama *pistor bæcestre*); *tero* **ic tôbrÿte**,
triui, *tritum*; *quaero* **ic sêce**, *quaesiui*, *quaesitum*;

¹² acerso T || gelangi(g)e C, i *aus e. a. und noch einmal darüber* D || accersiui DHJ || situm f. U, accersitum DHJ || laccesso W || :tyrige (s *rad.*) R, teorie W, styrige T, gestyrige O

¹³ la[cessiui—iarki]e W || gegearcige U || laf H || pinsii F

¹⁴ is] cymð T || [nome—to]brite W || bæcesre O

^{14. 15} tobryse T || quero *doppelt* (*das zweite mal unterstrichen*) R || se[che—166¹ seu]i W || ui in quesii *auf r.* DO

sero **ic sâwe**, *seui*, *satum* (*sero*, *seras*, **ic hæpsige** is
ðǣere forman: *serai*); *desero* **ic forlæte**, *deserui* on ôðre
wîsan, *desertum*; *inero* **ic on besette**, *inserui*, *insertum*);
cupio **ic gewilnige**, *cupiui* VEL *cupii*, *cupitum*; *concupio*
ic samod wilnige, *concupiui* VEL *concupii*, *concupitum*;
sapio **ic wât** oððe **ic smæcce**, *sapiui* VEL *sapui*, *sapitum*;
peto **ic bidde**, *petiui*, *petitum*.

¹ satum O || a in seras *aus i und darunter noch ein a* O, e *auf r.* R, *dahinter rasur von 5—6 buchst.*

h || serai *hinter seras* H || ic h. ü. sero R, vor seras J || haspie W || [is—² serai] W

^{1. 2} is ð. f. f. J || is] þæt is H

² serai] coniugāt H || deserto H || [on—³ o]n besette W

³ wison R || desertam F || on f. (2 *buchst. rad.*) O || besætte T

⁴ [cupio—⁵ wilnie] W (*doch sind einige striche übrig*) || ui von cupiui *auf r.* O || uel] oððe O

- 4.5 conc. ic samod *unleserlich* J
 5 gewilnige H || uel concupii f. H || uel f. O || concu[pitum] W
 6 smæcge J || oððe sapui *auf r.* O || uel] oððe *FhOR* || sap(i)ui F || i in sapui *auf r.* C, sapiui J
 7 peto ic b. *doppelt* W || *das 1. mal* bi[dd]e W || pet(i)ui O

II. Sêo ôðer PRAETERITVM geendað on *ii*, ac on ðæere ne befeallað nâ mâ worda, þonne, ðâ ðe gâð on twâ wîsan: **cupio ic gewilnige**, *cupiui* oððe *cupii*; **arcesso ic âflîge mîne fýnd** oððe **genyrwige**, *arcessiui* VEL *arcessii*; and byð se æerra i æfre sceort.

- 8 absatz nur U || zahl am rande h, f. *FHJOW* (doch am rande von späterer hd. II ii O) || se CTU || :oþer (w rad.?) C, *auf r.* h || endeþ W || ii] i *CDFJTU* || [ac] W || on ðære] oððere h || o(n) (a. hd.?) F || ðære oðre O
 9 ne aus be O || befellað R, feallað U, aus gefealdað h || nâ] nan H || worde T, word W || ðâ f. J || (þe) C || [two] W
 10 ic g. f. H || oððe] † *DJW* || arcesso aus accerso v. a. hd. F
 11 aflem[e] W || ic inerwie W || accersiui U || oððe *FhO*, oþþe C, f. D
 12 ar|:::cessii (ces rad.) O, arcessii aus accessii v. a. hd. F, ii *auf r.* C, accersiui U, arcessi J || and f. O || æerra] for[me] W || (æfre) h

III. Sêo ðridde PRAETERITVM geendað on *u.i*: **imbuo ic tÿ** oððe **lære**, **imbui ic têah**, **imbutum**, and byð se *u* lang on ðâm SOPINVM and sceort on ðâm PRAETERITVM; eallswâ **acuo ic hwette**, **acui**, **acutum**; **induo ic mêt scryde**, **indui**, **indutum**; **exuo ic mêt unscryde**, **exui**, **exutum**; **innuo ic gebÿcnige**, **innui**, **innutum**;

- 13 absatz nur U || zahl am rande h, f. *FHJOTW* (doch am rande von späterer hd. III. ui O) || endeþ W || imbui U, imbui H
 14 ic teo JW || ic lære (l[ere] W) *CUW* || ic têah f. H || teh mit æ über e J || is W
 15 sopinum aus sap- O, supinum JU || o[n þen] W
 1 hwætte T || acu:::tum (tu radiert?) O || indu(o) aus indui H
 2 scryde aus screde J, aus scryde v. a. hd. F, scry:de (d rad.?) O || indui—unscryde f. J || [in]dui W || unscry:de (d rad.) O, (un)scride h
 3 in(n)uo O, am rande v. ds. hd. H || ibec[nie] W

annuo ic getiðige, **annui**, **annutum**; **diluo ic âfeormige**,

dilui, dilutum; polluo ic besmîte, pollui, pollutum;
suo ic sywige, sui, sutum; tribuo ic sylle oððe
forgyfe, tribui, tributum; statuo ic sette, statui, statutum;
minuo ic wanige, minui, minutum; arguo ic
ðrêage, argui, argutum.

⁴ tiþie W, geaðige U || ic] vor i noch ein c ähnliches zeichen h

^{4.5} afermige J, afeor[mie] W

⁵ besmitte W

⁶ siwige aus suw- R, s[ewie?] W

⁷ sætte T, s[ette] W

^{7.8} statuum O, statum W

⁸ wan(i)ge H || minui f. W

⁹ ðrige mit a. t. aus drige F || ar[gui ar]gutum W

pluo ic rîne macað plui, spuo

ic spæte spui, metuo ic mê ondræde metui: þâs ðrêo
word nabbað nænne SOPINVM. ruo ic hrêose, rui, rutum,
ac se tôwarda PARTICIPIVM hæfð i, ruiturus tô hrêosenne,
and of ðisum worde gefêgede habbað sceortne
u on SOPINVM: eruo ic âhredde oððe ût âliðige, erui,
erutum; diruo ic tôwurpe, dirui, dirutum.

pl:uo C || reine W || pluui alle ausser JT || spu:o O, der untere teil von sp weg H

¹⁰ spete J || metu[o ic me] W || s in þas nachträglich eingefügt U

¹¹ wurd U || næbbað T || supinum J || ic—rutum schwer zu lesen J || i[c reo]se W || reose HU

¹² towerda C, towerda aus -de T, towearde HJ

^{12.13} hreosanne H, reosenne F, r[eosen]ne W

¹³ and f. O || f in of auf r. a. hd.? h || þissum hJU || wordum CHTU || gefeged U

¹⁴ supinum J || [eruo] W || aredde H, unvollständig corr. aus ahrædde h || ali(ð)i)ge O

¹⁵ toworpe FUW, -wyrpe R, -weorpe CDT || d[iru]tum W

pono ic

sette, posui, positum, and of ðâm gefêgede subpono ic
underlecge, subposui, subpositum; compono ic gefêge,
composui, compositum; gigno ic gestrêne, genui, genitum;
uomo ic spîwe, uomui, uomitum; gemo ic geômrige,
gemui, gemitum; fremo ic grimette, fremui, fremitum;

tremo ic bifige, tremui, tremitum: on eallum ðisum byð
se *u* SCEORT ON PRAETERITVM and se *i* ON SOPINVM.

pone *T*
16 gefeged *T*
17 u[nder]legge *W*, -licge *D* || gefege:: (de *rad.*?) *C*
18 co- aus cu- im *pf.* u. *sup.* *h* || compo[situm] *W* || über gigno v. a. *hd.* † pario *h* || gestrene *h*
19 u[omi]tum *W* || sicige ü. geomrige *gl.* *U*
1 grymetige *H*, grímytige *T*, grymtige *DC*, grimtige *U*, gremette *O*, grimmete *W* || fre[mui] *W*
2 t in tremo aus c und noch ein t darüber *O* || ic *f.* *U* || bifige] forhtige *H*, darüber cwacige *gl.* *U* ||
ðissum *h*, þissum *J*
2.3 [biþ þe] *W*
3 supinum *J*

texo

ic wefe, texui, textum; nexo ic cnytte, nexis VEL *nexas*
ðǣere forman, *nexui, nexum; necto ic cnytte, nexui* VEL
nexi, nexum; pecto ic cembe, pexui VEL *pexi, pexum;*
meto ic rîpe, messui, messum; strepo ic hlýde, strepui,
strepitum; rapio ic gelæcce, rapui, raptum; of ðâm
gefêged eripio **ic ætbrêde** oððe **âhredde, eripui, ereptum;**

unde textrinum opus ü. *texo gl.* *U*, *texuo W*
4 [textum—⁵ forman] *W* || (c)nytte *h*, :: cnytte *O* || oððe *O*, † die anderen || *nxas O*
5 þæra *H* || *nexi (getilgt W) CUW, dahinter rasur von 5—6 buchst. h* || nextum *T* || necto] o aus *e.*
a. und noch einmal darüber h || [ic—⁶ pex]ui (doch z. t. spuren) *W* || cnytto *J*, cnytte aus cnytto
C, gecnytte O || oððe *O*, † die anderen
6 *nexi aus nexui F* || unde pecten ü. pecto *gl.* *U* || (c)embe *O*, cæmbe *H*, cæm:be *h* || pecxui *R*,
þ̄xui *T* || oððe *O*, (†) *C*, † die übrigen
7 metu *T* || zweites s von messui v. a. *hd. eingeflickt O, darüber unde messor gl.* *U* || st(r)epui *h*,
[strep]ui *W*
8 strepitum aus strip- *F*, streptu *T* || unde raptor ü. rapio *gl.* *U* || læcce *F*, dahinter oþþe ahredde *H*
|| ra::|pui *O* || rapitum *CU*
8.9 of ð. *g. f. T* || ðam is *g. H*
9 ifei[3ed]e *W* || ætbræde *T* || o. â. *f. H* (s. les. zu ⁸) || oððe] cððe *O* || aredde *U*, ahrydde *D*
9.10 raptum *O*

diripio ic fram âtere, diripui, direptum; sterto
ic hrûte, stertui (nis ðǣer nân SOPINVM); **alo ic fêde,**

alui, altum VEL *alitur*; *colo ic begange* oððe *ic wyrðige*,
colui, cultum; *consulo ic âxige mē rāedes* oððe
ic ðeahtige, consului, consultum; *occulo ic behýde*,
occului, occultum; *molo ic grinde, molui, molitur*; *uolo*
ic wylle, uolui (of ðâm byð nama *uultus andwlita*,
swâswâ of *occulo ic bedîglige occultus bedîglod*);
nolo ic nelle, nolui: ac ðâs twâ word nabbað nāenne
SOPINVM.

¹⁰ d(i)ripio *O* || ic of [ater]e *W* || s(t)erto *C*, sterco *J*, serto *T*

¹¹ nis ðæer *f. W* || þer *F* || nân *f. DTU* || supinum *J* || ic fæde *J*, [ic fe]de *W*, *darüber* inde altor et
altrix *gl. U*

¹² oððe *O*, † *die übrigen*

^{12.13} wur- *CDFHRTU*, weorþ- *h*, bewurþe *J*

¹³ o in colui *aus e. a. H* || cul[tum c]onsulo *W* || cons. ic a. *schwer zu lesen J* || consvlo *aus*
consolo *O*, v *auf r. C* || rædas *J*, ræd *W*

¹⁴ consulfui *J* || occulto *H* || [ic be]hude *W* || hehyde *J*

¹⁵ occul::tum *O* || uolo—169⁴ *f. T* || [uolo] *W*

¹ and of *R* || beoð *U*, is *W*, *f. F* || nama: (n *rad.*) *O* || andwlite *C*, andwlyte *U*

² of *f. H*, von *a. hd. auf r. F* || o(c)culo *a. hd. FO*, occulto *H*, [occu]lo *W* || bedihlige *H*, bedîglige *J*
|| oculatus *O*, -us *aus -os U* || bedihlod *HJ*, beliglod *O*

³ ac *f. W* || twâ *f. CDU*, [two] *W* || nabað *ü. d. z. nachgetr. O*

⁴ supinum *J*

III. Sêo fêorðe PRAETERITVM geendað on *si: quatio*
ic tôcwýse, quassi ic tôcwýsde, quassum tôcwýsed;
percutio ic slêa, percussum; concutio ic sceace oððe *ic*
samod slêa, concussi, concussum; excutio ic of âsceace,
excussi, excussum; incutio ic on beslêa oððe *on âsceace,*
incussi, incussum (ðâs word macjað heora IMPERATIVVM on
te: percute sleh, excute ET CETERA, and INFINITIVVM on
tere: percutere te uolo uirga ic wylle ðê slêan mid
gyrde);

⁵ absatz nur *U* || zahl am rande *h, f. FHJOW* (doch v. späterer *hd. am rande III. si O*) || endeþ *W*
|| qua[tio] *W*, q(u)atio *h*, quattio *H*, cwatio *O*

⁶ perf. u. part. ü. *f. W* || tôcwýsde] tocwyse *O* || toc(w)ysed *H*, tocwys(e)d *C*

⁷ percusso *H* || percussi hinter slea *JW*, ü. d. z. percussi ic slog (v. *ds. hd.?*) mit *a. t. U* || percusus

sum *F* || concu[tio] *W* || scace *H*, sc:ace *h* || oððe—⁸ âsceace *f. J*
^{7.8} ic samod] c sa z. t. weg *H*
⁸ ascace *h*, ascake *H*, ascéce *O*, ascea[ke] *W*, sceace *CDU*
⁹ [e]xcussi *W* || incutio—¹⁰ incussum *unten am rande v. ds. hd. C* || in von incutio *auf r. O* ||
onbeoslea *J*, unbeslea *h* || zweites on *f. O*, an *Fh* || ascake *H*, besceace *J*, sceace *CU*
¹⁰ inc(u)ssum *O* || [þeos] *W* || maciat *O*, macyað *h* || inperatium *DHO*
¹¹ sleah *F, f. T* || excute—and *f. T* || cet(e)ra *O* || and *auf r. R*, et *J* || infi[nitiu]m *W*, finitium *O*
^{11.12} on tere *f. T*
¹² te—¹³ gyrde *f. T* || uirga *f. W*
^{12.13} mid g. *f. W*

gero ic bere, gessi, gestum; uro ic forswæle

oððe **forbærne**, ussi, ustum; uerro **ic swâpe**, uerri VEL
uersi, uersum; sumo **ic underfô**, sumpsi, sumptum; promo
ic geyppe, prompsi, promptum; demo **ic wanige**,
dempsi, demptum; como **ic geglencge**, compsi, comptum;
emo **ic bicge** macað emi, emptum; premo **ic ofðrycce**,
pressi on twâm essum, pressum and of ðâm gefêgede
comprimo ic samod ofðrycce, compressi, compressum;

¹³ g in gero *auf rad. s F* || ges[si ge]stum *W* || gesstum *h* || u in uro *auf r. O*, vre *T* || forswéle *T*,
forswelege *O*
¹⁴ uerro *noch einmal über uerro (v. ds. hd.?) mit a. t. U* || swâpe] sawe *F* || [uerri] *W*
¹⁵ uersi *von späterer hd. aus fersi F* || sump:::|si *O*, sumsi *H*
¹⁶ ge::ypppe *O* || [promp]si *W*, promsi *CDHhU* || promptum *h* || gewanige *O*
¹ demsi *CD* || demtum *CDh* || geglencge *CDRTU*, geglænge *h*, geglængce *H*, iglen[ge] *W* ||
[c]ompsi *W*, comsi *CDFT, f. O* || com(p)tum *C*, comtum *h*
² gebicge *O* || macað *f. W* || :emptum *O* || præmo *J*
³ [pres]si *W*, presso (*aber o durchstrichen*) *C* || on t. essum *hinter pressum J, f. HT* || essum] ss *W*
|| a. of ð. g. *f. T* || gefeged *H*
⁴ comprimo—⁵ secge *f. CDU*
⁴ ü. *f. T* || somed [of þr]ucche *W*

exprimo ic geswutelige oððe **swutelice secge**, expressi,
expressum; tempno **ic forsêo**, tempsi, temptum
(ealswâ *contempno*, and of ðâm byð *contemptus forsewennyss*);
scribo ic wrîte, scripsi (hêr byð se *b* on *p*
âwend on *PRAETERITVM*), scriptum;

- ⁵ swutlice O || [segg]e W
⁶ oferseu CU || temsi D || temtum h
⁷ con[tempn]o W, zu -mno O, contemno h || and—fursewennyss f. T || of] on O || beoð U, f. W || contentus h
^{7.8} fore(se)wennyss (se v. a. hd. und an r radiert) O, forsewendnyss F, forseowennys H, w aus r D
⁸ ic :: wr. (sc rad.) R, f. T || srip|:si O || hêr—⁹ praeteritum f. DT || [her] is W || p f. O
⁹ awænd h, iwend W || sriptum O

nubo ic oferwrêo,

nupsi, nuptum (ac ðis word gebyrað tô gyftum: ðanon is gecweden *nuptiae giftu*); *scalpo ic clawe, scalpsi, scalptum; sculpo ic grafe, sculpsi, sculptum; carpo ic tôtere* oððe *pluccige* oððe *tæse, carpsi, carptum* and of ðâm gefêged *excerpo ic of âpluccige, excerpsi, excerptum; serpo ic smûge, serpsi, serptum; repo ic crêope, repsi, reptum; ludo ic plege, lusi, lusum;*

- ¹⁰ ac—¹¹ giftu f. T || gebyrat h || þonon (ð-) ChJRU, and þ[anon] W
¹¹ [is icwepen] W || gyfta CU, 3ifta W || clawige T || scal(p)si h, scalpi O
¹² sca(l)ptum F, scalpt[um] W, sculptum H, a aus u C || sculpo—sculptum f. CTU, hinter¹³ carptum W || [ic—scul]ptum W || sculpsi aus sculpti O, p am rande nachgetragen H || scultum D
^{12.13} [carpo ic t. 1] W
¹³ totyre D || plu(c)cige C || tæse wulle W
^{13.14} and of ð. g. f. TW
¹⁴ gefegede J || ic of f. O || aplu(c)cige O
^{14.15} excerpt[um—¹⁵ smuge] W || excer(p)tum F
¹⁵ serpsi] serpi W || rapo J
¹⁶ lud[o—¹⁷ lae]do W || plegige H

laedo ic derige, laesi, laesum; rado ic scere, rasi, rasum; rodo ic gnage, rosi, rosum; trudo ic scêofe, trusi, trusum; uado ic gange, uasi, uasum and of ðâm gefêged *euado ic ætwinde, euasi ic ætwand, euasum; illido ic on beslêa, illisi, illisum; claudo ic belûce, clausi, clausum* (*claudo* oððe *concludo ic belûce, conclusi, conclusum*: eft *claudo* VEL *claudeo* VEL *claudico ic healtige, claudicas*);

- ¹⁷ ic derge *U, f. T* || ic sc. *f. T* || scyre *DH, r aus e. a. rad. O*
- ¹ ro[do—rosum] *W* || *erstes o von rodo (aus a?) radiert OU, rado R, rodo unius porci (ti vor ci rad.) pedem J* || gnage anes swînes fôt *J* || *r in rosum auf r. H* || sceafe *O, sceufe aus sceafe D, scufe HJT*
- ² uado *ü. d. z. O* || ic gange *f. T* || ua[si—³ifeiʒed] *W* || uasi uasum] facit praeteritum. in defectiua coniugatio. sicut est eo. ic gange. is. þu gast. it. he gað *U*
- ^{2.3} and of ð. *g. f. JT*
- ³ gefeged: *C* || ic ætwinde *f. T* || e in euasi von *sp. hd. F, æuasi aus au- C* || ic ætwand *f. DHJTW*
- ⁴ *erstes i von illido auf r. O* || besl[ea—ic] *W* || illisum *aus illusum h* || claudo † concludo *T*
- ⁵ clausi—belûce *f. CDU* || claudo—⁶ 1. uel *f. T* || claudo] cludo *FHhW* || oððe] † *J, f. H* || concludo *aus conclude O, concludo J*
- ^{5.6} [conclusi—claudo] *W*
- ⁶ claudo] cludo *H* || beide uel] oððe *O, † alle andern*
- ⁷ i in healtige *auf rasur D*

plaudo ic hafetige oððe fægnige,
plausi, plausum; caedo ic fare aweg oððe ic
rîyme, caessi, caessum and of ðâm gefêgede recaedo and
apcaedo ic fare aweg; praecaedo ic forestæppe, praecaessi,
praecaessum; concaedo ic getîðige, concaessi, concaessum;
incaedo ic gange oððe on bestæppe: and
ealle ðâs word healdað þone DYPTONGON æe ON PRAETERITVM;
eft accaedo ic geneâlæce, accaessi, accaessum.

- plaud[o—⁸plau]si *W* || afetige *FR, hafecige OU, heafetyge (fe über einem radierten buchstaben und f vielleicht selbst aus etwas anderem) h* || oðð *R, oððe ic U*
- ^{7.8} fægenige *HU*
- ⁸ pla(u)si *CJ* || 2. ic *f. CDHTU*
- ⁹ ryme *T, rume W, (h)rime (corr. v. a. hd.?) U, hryme CDFHhJOR* || cessi *doppelt O* || c[essum—ifeiʒed] *W* || gefêge *T* || and] et *R, † J*
- ¹⁰ abcedo *CU, ab(s)cedo a. hd. F, obscedo J* || aweg] weg *O* || c in praecedo *aus t? O* || ic] oððe *R* || foreste[ppe—¹¹con]cedo *W* || forestæ(p)pe *O, -spæppe U*
- ^{10.11} praecedi *D*
- ¹¹ præçessum (*aber der erste haken wegradiert*) *D* || concede *J* || tiþie *W*
- ¹² i incédo *O* || gan:ge *O* || oððe on b. in *d. z. R* || [on—¹³alle] *W*
- ¹³ þon̄ *J* || diptongon *h, dyptung on T, diptonge W* || on *f. T* || pret[eritum—¹⁴inea]læche *W*
- ¹⁴ accessi *O* || ac(c)essum *T, acces:sum h, accessum O*

ôðer is *caedo ic slêa* oððe *swinge*, *cicidi ic swang*,
caesum and of ðâm gefêged *abscido ic of âceorfe*,
abscidi, abscisum; succido ic forceorfe; concido ic samod
ceorfe; incido ic forceorfe; praecido ic foreceorfe:
 ôâs word ealle habbað ænne PRAETERITVM, and
 hî âwendað ðone DYPTONGON *ae* on langne *i. mergo ic*
besence oððe *bedyppe, mersi, mersum; spargo ic*
geondstrêde, sparsi, sparsum; tergo ic wîpige, tersi,
tersum;

¹ o. s. *in d. z. R* || [swinge—swang] *W* || *cecid* *h*

² (cesum) *C*, ce:sum *OR* (*s rad. O*), cessum *FH* || and *f. F* || gefegede *J* || a(b)scido *C*

³ a[bscidi abscisum concido] *W* || abscidi—forceorfe *f. H* (*vgl. les. zu* ⁴) || aceo(r)fe *R* || also

suc[cido ic forkeor]ue *hinter* ⁴ inc. ic feorkeorue *W* || forceo(r)fe *corr. v. a. hd. O*, ceorfe *CDTU* ||
 conc(i)do *aus* concedo *H*

⁴ succido ic forceorfe *hinter* ceorfe *H* || (inc. ic f.) *C* || forceo(r)fe *corr. v. a. hd. O*, zweites o *aus a*
U || pr. ic f. *fehlt W*

⁵ habbað ealle *HUW* || e *in* ealle *aus e. a. J* || ænne *auf r. C*

⁶ a[wendeþ þene dipton]ge *W* || awændað *Hh* || ðone] ænne *H* || dipt- *h*, digtongon *U*, dytung on
 (on *rad.*) *T* || ae] ac *O* || lagne *U*

⁷ beduppe † besen[che—spargo] *W* || bedi(p)pe *h*, -dype *H* || mærsun *aus* mærtum *h*

⁸ geondstregde *T*, 3eondstrei3e *W* || wip[ie—⁹ ic] *W* || (wi)pige (*urspr. pi(wi)ge*) *O*

mitto ic âsende, misi on ânum esse, missum

on twâm *essum*; eallswâ of ðâm gefêgede *inmitto ic*
on besende, inmisi, inmissum; committo ic befæste
 oððe **âgylte, commisi, commissum; permitto ic gepafige;**
dimitto and *omitto ic forlæte; transmitto ic ofersende;*

⁹ â.] on sende *W* || esse] *s W*

¹⁰ on] in *O* || *essum*] *ss W* || als[o—inmit]to *W* || of] on *U* || gefeged *HT* || *inmitto*] mitto *O*

¹¹ on *f. O* || besænde *H* || inmi:si *F*, inmissi *U*, i *auf r. C* || *inmissum* *aus* -*misum C*, *inmisum OT* ||

be[fæste—¹² commi]si *W* || befeste *T*

¹² commi:si *R*

¹³ *omitto et dimitto W* || and] † *J* || *omitto* *aus* *onmitto U*, *onmitto O* || [ic f. t.] *W* || forlæte *aus*
 ofer- (*v. ds. hd.?*) *U*, oferlæte *C*

^{13. 14} ofersænde *H*, -synde *U*, forsende *F*

admitto ic âgylte; amitto ic forlêose; submitto

ic nyðer âlǣte; PRAEMITTO ic foresende; promitto ic behâte; praetermitto ic forlǣte; emitto ic âsende; remitto ic ongeân sende; and ealle hî habbað ænne PRAETERITVM and ænne SOPINVM.

- ¹⁴ (ic agylte amitto) v. ds. hd.? U || for[leose—¹⁵ ni]þer W
^{14. 15} subni(t)to O
¹⁵ foresænde H, forsende U
¹⁶ be[hate p. ic f.] W || pretermi(t)to (corr. v. a. hd.?) O, premitto F
^{16. 173}¹ ic út asende T
¹ ongen F || send[e—hab]beþ W || sænde H, synde u. darüber ende U, sense O
² supinum aus sa-? F, supinum J

V. Sêo fîfte PRAETERITVM geendað on xi: duco ic lǣde, duxi ic lǣdde, ductum; dico ic secge, dixi, dictum; rego ic wissige, rexi, rectum (of ðâm cymð rex cyning, þe rihtlîce wissað his folce); of ðisum bêoð gefêgede porrigo VEL porgo ic rǣce (porrige mihi librum ârǣce mē ðâ bôc), dirigo ic tǣce sumum men his weg oððe ic gerihte sume wôhnysse, corrigo ic bête sume lêase bôc oððe ic stýre sumum stuntum menn, erigo ic ûpp ârǣere, surgo ic ârîse; pergo ic gange, perrexi, perrectum: eallswâ gâð þâ foresæðdan word.

- ³ absatz nur U || zahl am rande h, f. FHJOW (doch von späterer hd. V. xi am rande O) || fîfte] V W || [praet.—ic] lede W
⁴ duxi ic lǣdde doppelt (das zweite getilgt) F || ic lǣdde f. W || ductum gelæd J || ic sæcge J, f. T
⁵ dictum aus ductum R || [rego—r]ectum W || cumaþ W
⁶ cyningc HR, -ncg h, f. W || wis[seþ—þiss]en W || þissum hJU, ðissum T
⁷ gefeged T || pór[:::ri]go (ri rad.?) O || oððe O, † die übrigen || ræ[che—lib]rum W || hræce h || porige O || michi T
⁸ aræc DJW, a aus æ? C || ic tæce usw. in d. z. R || sum[—⁹ w]ei W || m̄ und darüber men (v. ds. hd.?) U, mæn h
⁹ oððe—¹⁰ bôc f. J || geriht|te F || wognysse CDFh, weinessse W
¹⁰ ic bete usw. in d. z. R || [be.—boc] W || steore H
^{10. 11} sumne stunne mon W || stuntan H
¹¹ mæn h || a[rære s. ic. a.] W || ærære C || ic ârîse f. H

- 12 per(r)exi C
 12. 13 [þa f. w. e]ft W || þa |::::: fore sædan (gað ða rad.?) O
 13 -sædan aus -rædan F, aus -sædon C, aus -sædam D

eft of *lego* gefêgede *neglego* **ic forgyte**,
neglexi, *neglectum*; *intellego* **ic undergyte**, *intellexi*,
intellectum (of ðâm is *intellectus* **andgit**); *diligo*
ic lufige, *dilexi*, *dilectum*. *cingo* and *accingo* and *succingo*
ic embgyrde, *cinxi*, *cinctum*; *unguo* **ic smyrige**,
unxi, *unctum*; *iungo* **ic jucige**, *iunxi*, *iunctum* and of
ðâm *coniungo* **ic tô geðêode** (of ðâm is *coniunx* **gemæcca**,
and hit forlæ̅t ðone *n* on GENITIVO *coniugis*, þæt
hit n̅ære ðâm worde gelîc *coniungo*, *coniungis*); *extinguo*
ic âcwence, *extinxi*, *extinctum* (*stinguo* nis n̅a on gewunan);
ango **ic geangsumige**, *anxi*, *anctum* and of
ðâm is *anxietas* **angsumnys**; *linguo* **ic liccige**, *linxi*,
linctum; *ninguo* **ic snîwe**, *ninxi*, *ninctum* (of ðâm is
nix **snâw**); *tinguo* **ic bedÿpe**, *tinxi*, *tinctum* (of ðâm
is *tinctura* **dêagung**); *intingo* **ic on bedÿpe**; *pungo*
ic pricige, *punxi* VEL *pupugi*, *punctum*.

gefeged H || nelgigo v. a. hd. zu negligo O

13. 14 ic ne forgyte J

14 neg[lexi—intelle]go W || intelligo DU || understonde † underÿite W

15 [intellectum—in]tellectus W

16 ic l. f. W || [c. a. a. a. s]uccingo W || *erstes* and *nachträglich eingefügt* O, † J || acingo J || and
succingo f. O || *zweites* and] † J

17 ymb- DHRU, ymg- CT, eomb- J || cinxi hU || un[go—174¹ unctum] W || uiguo J || smirge U

¹ unxi FTU || (u)nctum O || geocige D, geocyge h || iu(n)xi H, iuncxi FU || iu(n)ctum C

² [þen—i]þeode W || coniu(n)go O, coniunctiuo J || is] his J || coniu(n)x: O, coniu(n)cx CT

^{2. 3} gemæca (mæca *auf r.*) O

³ for[l.—geni]tiuo W || þonne J || n] u O

⁴ iliche W || [c. c. ex.] W || coniugo T || exting(u)o O

⁵ acwænce H || extincxi F, f. (*weggerissen?*) J || sti(n)go J || [nis—⁶ an]go W

⁶ ancxi DF || a(n)ctum O || and f. W

⁷ [anx. angsumne]sse W || anxietas FHJ, anxietus O || ancsumnys O || li(n)guo C, lingo HT ||
 lic:::ge O, licc(g)e C, licge U || lingxi h

- ⁸ tingo *T*, *n aus m C* || [ic—ni]nctum *W* || of—⁹ tinctum *f. J*
⁹ tingo *T* || bedup[pe—of p]en *W* || bedyppe *O*, bedûpe *T*, ype *auf r. U* || tincxi *h*
¹⁰ intincgo *W*, intincto *O* || be[duppe—¹¹ pr]ikie *W* || bedyppe *DO*, dype *F*, ype *auf r. U* ||
pugno *H*
¹¹ puncxi *FhOR* || oððe *O, f. W*, † *die übrigen* || pupui *alle ausser J* || pu(n)ctum *sp. hd. D* || o:ðre
F, oððre *U*
¹² [pene—sop]inum *W* || supinum *J*, sup- *aus sop- F* || gemete *O* || pinctum (*aber n getilgt*) *U*

ðâs ôðre læ̃tað

ðone *n* aweg on SOPINVM: *pingo ic mête, pinxi, pictum*
(of ðâm is *pictura mêtung*), *tingo ic hiwige* oððe
scyppe, finxi, fictum (of ðâm is *figulus* VEL *luti figulus*
crocwyrhta); *stringo* VEL *restringo ic gewrîðe, strinxi,*
strictum; ringo ic grennige, rinxi, rictum; mingo ic
mîge, minxi, mictum; affligo ic geswence, afflixi,
afflictum; figo ic gefæstnige, fixi, fixum; frigo ic
hyrste, frixi, frixum (of ðâm is *frixorium hyrstung*);
sugo ic sûce, suxi, suxum;

- ¹³ [is—f]ingo *W* || metincg *R*, -ngc (*g aus e. a. J*) *hJ* || h(i)wige *C*
^{13. 14} o. ic sc. *J*
¹⁴ fi(n)xi *F*, finxi: *h* || [pen—lu]ti *W* || fingulus *O* || oððe *O*, † *alle anderen, doch erst nachträç.*
(von *a. hd.?*) *U* || l. *fingulus aus -lis O*
¹⁵ cr. *ü. d. ersten fig. R* || -wrihta *H* || *stringo aus strengo O* || oððe *O*, † *die übrigen* || restrin[go—
strinxi] *W* || e *am ende von gewr. undeutlich und daher noch eins dar. O* || strincxi *hRO*, strincsi *F*
¹⁶ ringo—rictum *f. J* || gren:(ni)ge (*i r.*) *O*, gren(n)ige *h*, grenige *U* || rincxi *T* || [mingo—175¹
mi]nxi *W*
¹ mihe *H* || mincxi *H*, mixi *h* || a(f)fligo (*corr. v. ds. hd.?*) *O*, g *auf r. J* || geswænce *H*, en *auf r. O*
|| aflixi *O*, affligi *urspr. (aber xi ü. gi v. ds. hd.) F*
² afflictum—if]estnie *W* || fi(x)um *aus fictum h* || frigo—³ frixum *f. T* || frigo *ü. d. z. O*
³ gehyr(s)te (*corr. v. ds. hd.?*) *O* || ixi von frixi *auf r. O* || fricxum *C* || [of—frixor]ium *W* ||
frixor(i)um *C*, fixorium *U* || hyrsting *D*
⁴ succe *C*, ce *auf r. U*

aspicio ic behealde, aspexi,

aspectum (of ðâm is *aspectus ymbwlâtung*); *conspicio*
and *respicio ic besêo, -xi, -ctum* (of ðâm synd naman
conspectus gesyhð and *respectus anlæc*); *illicio ic beswîce,*
illexi, illectum; pellicio ic bepæce, pellexi, plectum

(of ðâm byð *pelex cyfys oððe bepā̄cystre*);

appexi O

⁶ and] et CTU, † J || ic beseo ü. d. ersten w. R, f. H || xictum und v. a. hd. (respexi respectum) U || conspexi D, respexi (aus -spixi) J || ctum f. O, c̄tum h, conspectum D, respectum J || beoþ W

⁷ and] et J || anl̄c] H, æ auf r. R || i(l)licio C

⁸ illexi aus illex Fh, illex HOT || pellicio] pellici O || bipeche † biswike W

⁹ is W || pellex O, f. H || cyfes DHJ, cufes W, f. O || o. b. in d. z. R || (be)p- C, be(pæ)- O, -cestre DHTU, pæcistre (ohne be) J

elicio ic ût âloccige macað *elicui* and *elicitum*, forðan ðe *electus* is **gecoren**; *struo* and *construo ic timbrige*, *construxi*, *constructum* and of ðâm *destruo ic tôwurpe*, *-xi*, *-ctum*; *instruo ic læere*, *instruxi*, *instructum*; *fluo ic flôwe*, *fluxi*, *fluxum* and of ðâm *defluo ic tôflôwe*, *-xi*, *-xum*; *uiuo ic lybbe*, *uixi*, *uictum* (of ðâm is *uictus bîgleofa*);

¹⁰ elucui O || and f. J || -þon U, ðā H, ðan und der untere teil des folgenden þ weggerissen J

¹¹ ðe f. CDTU || is g. gl. R || is doppelt O || n in gecoren aus m O || str:uo O, sstruo U || and] † J || cóns(t)r:uo O || ic t. ü. d. ersten w. R

¹² constructu T || toweorpe CDHT, towearpe U

¹³ destruxi destructum DJ, vor xi ctum ein ergänzungszeichen und über der zeile v. a. hd.

destructi destructum U || -ctum] c̄tum h, f. O || struxi O || ctum W

¹⁴ xum W

¹⁵ defluxi H, deflexi J || x:um (t rad.) F, defluxum H, deflexum J || ui(c)tum O, uic(t)um h, uixctum CDU || of auf r. O

¹⁶ byleofa h, aus -fan H || oððe O, (†) C, † die übr.

coquo VEL *coco* **ic sêoðe**, *coxi*, *coctum* (of ðâm is *cocus* **côc**); eft *decoquo* on ðâm ylcan andgyte (*coquo* gebyrað êac tô gebæce); *flexo* oððe *flecto* **ic gebîge**, *flexi*, *flexum*; *plecto* **ic brêde net** oððe **ic gewîtnige**, *plexi*, *plexum*; *ueho* **ic wege** oððe **ic ferige**, *uexi*, *uctum*; *traho* **ic têo**, *traxi*, *tractum* and of ðâm *pertraho* **ic têo swyðe**, *distraho* **ic âmyrre**, *detraho* **ic tæle**; ET SIMILIA.

- coco—176¹ eft *f. T* || ic s. ü. *coquo R* || *cocxi J* || *coc(t)um* (2. *c auf rad. x*) *C* || of] and of *O*
¹ *côc f. H* || eft *f. W* || on—² *gebæce*] ic *seoðe oððe ic báca T* || on] of *HO* || *yl(c)an corr. v. ds. hd.?* *O* || *angite F*
² *gebyrat O* || *oððe*] † *JT*
³ *flectum T* || *plecto urspr. (aber p zu f O)*, *plecto: (m rad., o auf r.) C* || *bræde J*, *bryde D* || *opþe doppelt (das erste getilgt) C* || *zweites ic f. FH*
⁴ *witnige HT* || *zweites ic f. F* || *færige J*, *fyrige D*
⁵ *traxi*] *swiðe D*
⁶ *swuðe T* || *distraho aus -treho und d auf r. O* || *ic sille oððe ic a. J* || *a:::|myrre O*
⁷ *têle T* || *et cetera W*

VI. Sêo syxte PRAETERITVM *gæð ðus: frango ic tôbrece*, *fregi*, *fractum* and of ðâm *confringo*, **ic tôbrÿte**; *ealswâ perfringo*, *-fregi*, *-fractum*; *ago ic dô*, *egi*, *actum* and of ðâm *exigo ic ofgange*, *exegi*, *exactum*; *subigo ic wrôte* oððe **ic underþeode**, *subegi*, *subactum*; *cogo ic nÿde*, *coegi*, *coactum*; *ambigo mē twÿnað*, *ambegi*, *ambactum*;

- ⁸ *absatz JTU* || *zahl f. FHhOW (doch von späterer hd. VI am rande jetzt halb verlöscht O)* || *syxta T, x auf r. und noch einmal darüber J, VI W* || *þus gað U*
^{8.9} *tobreca T*
⁹ and—¹⁰ *fractum f. J* || *and f. O* || *confringo aus -gam W* || *tobrece U*
¹⁰ *ællswa T*
¹¹ *ofgo W*, of þam gange *H*
¹² *subei U* || *subac(t)um O*
¹³ *nede D* || *co(e)gi O*, *coegt: H* || *c(o)actum O*, *coagtum T* || *ambygo R* || *tweonað H*, *twynet T* || *ambei H* || *amactum J*, *zweites a aus u und noch ein a darüber D*

lego **ic rǣde**, *legi*, *lectum* and of ðâm *perlego* **ic oferrǣde**, *perlegi*, *perlectum*; *relego* **ic rǣde eft**, *relegi*, *relectum*; *colligo* **ic gadrige**, *collegi*, *collectum* (of ðâm is *collecta* **gegaderung** oððe **gegaderode word tô ânum gebede**);

¹⁴ lego—¹⁶ relectum *f. H* || *ic r. f. W*

^{14. 15} (ic oferrǣde) *h*

¹⁵ oferhrǣde *T* || (per)legi (per)lectum *C* || hrǣde *T* || (æft) rǣde eft *a. hd. O*

^{15. 16} reglegi reglectum *J*

¹⁶ ic gaderige *CDHU, f. T* || coll(e)ctum *C* || is *f. O*

¹⁷ gegaderung—¹⁸ gebede *f. T*

uinco **ic oferswîðe**, *uici*, *uictum*; *eallswâ conuinco*, *-uici*, *-ctum* (*uincio* **ic binde** is ðǣere fêorðan); *linquo* **ic forlǣte**, *liqui*, *lictum* and of ðâm *derelinquo* and *relinquo* on ðâm ylcan andgite, *-liqui*, *-lictum*; *delinquo* **ic âgylte**; *rumpo* **ic tôbrece** oððe **tôslîte**, *rupi*, *ruptum* and of ðâm *disrumpo*, *abrumpo* on ðâm ylcan andgite, *-rupi*, *-ruptum*; *corrumpo* **ic gewemme**, *corrupti*, *corruptum*; *soluo* **ic unbinde** oððe **untîge**, *solui*, *solutum* and of ðâm *absoluo* and *dissoluo* on ðâm ylcan andgyte, *-solui*, *-solutum*; *uoluo* **ic âwende** oððe **wylewige**, *uolui*, *uolutum* and *ealswâ reuoluo*; *caluo* **ic beswîce**, *calui*, *calutum*;

oððe *usw. in d. z. R* || *gegaderede H*, *gaderode O*

¹⁸ gebyde *D* || *ic o.] † conuinco T* || ofer *doppelt (das erste mal rad.) O* || *eallswâ—177¹ ctum f. T*

¹ *conuici J, f. H* || *conuictum J, f. HO*, *uictum hinter ctum v. a. hd. ü. d. z. U*, *uictum W* || *uincio J* || *ic—fêorðan] uinci T* || *y(s) C*

² *q in linquo auf (über h) r. von g Hh* || *ic—lictum f. T* || *and f. W* || of ðâm *f. T*

³ *and] † J* || *on—lictum] liqui T* || *on] of HhO* || *liqui] requi O*

^{3. 4} *delinquo] linquo O*

⁴ *agulte T* || *rumpo and disrumpo and abrumpo T* || *tôbrece] tobsege (s aus r) T* || oððe *ic HJ* || *(to)slite O*

⁵ *ru:ptum (m rad.) F* || *and—⁶ ruptum f. HT*

⁶ *and of þam corrumpo J* || *gewemme aus gewimme J*, *gewæmme aus gemæmme h* || *corrumpi T*

⁷ *corrutum T* || *soluo and absoluo and dissoluo T* || *untége T* || *solutum O*, *sollutum W*

- ⁸ 1. and—⁹ solutum *f. T* (doch vgl. les. zu ⁷) || 2. and] et *J*
⁹ 2. o in uoluo aus etwas anderem und noch ein o darüber *h* || a in awende von *ds. hd. am rande* nachgetragen *O* || wylwige *J*, zweites *w* auf *r. D*, walwiže *W*
¹⁰ uoluta(tu)m und a zu *u C*, uoluptatum *U* || and (ealswâ *f.*) reuoluo steht gleich hinter uoluo *T* || and *f. W* || caluo—¹¹ bibitum *f. T*

bibo ic drince, bibi, bibitum; lambo ic

liccige oððe **lapige**, *lambi, lambitum; scabo ic clifrige*,
scabi, scabitum; uerto ic âwende, uerti, uersum;
uello ic âwyrwalige, uelli VEL *uulsi, uulsum; ealswâ*
euello of ðâm gefêged on ðâm ylcan andgite; **percello ic**
slêa, *perculi, perculsum; psallo ic singe, psalli* (næfð
 ðis nāenne SOPINVM); **pando ic geopenige**, *pandi, passum;*

- ¹¹ *ic. dr. f. W*
^{11. 12} *ic l. o. l. f. T*
¹² *lapie* † *lickie W* || o. *ic lapige U* || *lampi h* || *lambitum aus lampitum h* || 1 *in clifrige auf rad. r D*
¹³ *ic â. f. T* || *uertum (t auf r. h) hT*
¹⁴ *uello and euello T* || *awyr(wa)lige O* || oððe *O*, † *die übrigen* || (*uulsi C* || *ealswâ—¹⁵ andgite* *f. T*)
¹⁵ *reuello O* || ðan *h*
¹⁶ *ps:allo (1 rad.) F*, o *auf r. D* || *ic singe hinter psalli W, f. T* || *ic auf r. D* || *pslalli F, salli U*,
hinter 178¹ sopinum D || *næfð—178¹ sopinum f. T*
¹ ðis *f. W* || zweites *n* in *næenne aus etwas a. O* || *sopinum J* || —³ *ges. ü. f. T*

defendo ic bewerige, defendi, defensum; ostendo
ic geswutelige, *ostendi, ostensum (ostentum is forebêacn);*
scando and ascendo ic âstîge, -di, -sum; findo
ic tôclêofe, *fidi bûton n, fissum* on *twâm essum; scindo*
ic tôslîte, *scidi, scissum; fundo ic âgêote, fudi, fusum*
 (ân *s*, forðan ðe *se u* is lang) and of ðâm gefêgede
perfuno ic geondgêote, perfudi, perfusum; confundo
ic gemencge oððe **gescynde**, *confudi, confusum;*

- ^{2. 3} *passum zu pansum h, pansum TU und (aus parsum) F*
² *defensi H*
³ *ge(s)wutelige O* || *is f. gl. R* || *is f. T*
⁴ *-bea(c)n a. hd. F, -becn D, -beacen U, -beacan H* || and] † *J* || *ic astige gl. ü. scando R, f. T* ||
ascendi ascensum J, dissum O

⁵ -cliofe *H*, -clefe *J* || būton *n f. T* || (buton) *h*, butan *H* || on t. e. *doppelt* (das zweite mal getilgt)
U, f. T || *essum*] *ss W*

⁶ ic slite *T* || findo *O* || (ic ageote) *h*, perfundo *T* || fu:di *h*, fundi *J* || fu::|sum *O*

⁷ ân—⁸ perfusum *f. T* || *s f. F*, es *J* || -þon *CU* || ðe] þet *W* || gefeged *DH*, gefege *CU*,
:::::gefegede *R*

⁸ perfundi *J*

⁹ gemenge *DU*, gemæncge *h*, gemængce *H* || gescende *J*, gescéde *T*, ic ge- *D* || confundi *C*

cudo ic smiðige, *cudi* VEL *cusi*, *cusum* (of ðâm byð gecweden
incus anfilt: *cusu* and *accuso ic wrêge* is ðære forman
geðeodnysse and *excuso ic belâdige*, *excusas* and
recuso ic wiþsace); *diuido ic tôdæle*, *diuisi*, *diuisum*;
facio ic dô, *feci*, *factum* and of ðâm gefêgede *perficio*
ic fullfremme, *perfecti*, *perfectum*; *inficio ic begleddige*,
infeci, *infectum* ET CETERA; *iacio ic torfige* oððe
scêote, *ieci*, *iactum* and of ðâm gefêgede *abicio ic fram*
âwurpe, *abieci*, *abiectum*; *proicio ic ût âwurpe*, *proieci*,
proiectum; *inicio ic on âwurpe*; *conicio ic samod*
wurpe oððe *ic ræde swefn*; *capiro ic gefô*, *cepi ic*
gefêngc, *captum gelæht* (of ðâm is *captiuus hæftlingc*
oððe *gehergod*); of ðyssum gefêgde *incipio*
ic onginne, *incepi*, *inceptum*; *recipio* and *suscipio ic*
underfô, *-cepi*, *-ceptum*.

¹⁰ ic smiðige *f. T* || oððe *O*, † die übrigen || *cusi aus cusum C*, *cu:si O* || of—¹³ *wiþsace f. T* || beoð
U, is *HW*

¹¹ *cus:o F* || and *f. O*, † *J*, † *7 D* || *acuso FhJOR*, *incuso H* || *wræge J*, *ü. cusu R*

¹² *excu:so (s rad.) H* || *belapie W* || *excusas] (ex)cusi:: (si rad. und i aus a) H* || 2. and *f. J*

¹³ *recusas J* || —¹⁵ *ic f. ü. f. T*

¹⁴ *facio—¹⁵ perfectum f. H* || (*feci*) *C* || a. of ð. g. *f. T*

¹⁵ *c von perfecti auf r. O*

^{15. 16} *beglæddige J*, *beclëddie W*

¹⁶ et c. *f. HTW* || *iacio aus lacio U*, *iacie J*

¹⁷ a. of ð. g. *f. T* || *gefeged H*

^{17. 18} *ic f. â. f. T*

¹⁸ 1. *aweorpe H*, *aworpe F*, *wurpe J* || *proicio—179¹ proiectum f. H* || *aweorpe T*, *aworpe F* ||
proieci—179¹ âwurpe f. J

- ¹ ini(c)io (c ü. *getilgtem* t) *H*, nicio *O* || ic on â.] inieci *T* || aweorpe *H*, aworpe *F*, wurpe *C* || coniceo *CU*, con|cio *O* || samad *R*
- ² weorpe *HT*, worpe *F* || oððe *usw. in d. z. R* || swefen *HT*, swæfn *J* || ic geofo *F* || coepi *DU*
- ^{2.3} ic gefêngc *f. HT*
- ³ gefeng *CDFJRU*, gefæncg *h* || gelæhte *O, f. HT* || of ð. is *f. T*
- ^{3.4} hæftling *CDFhJRTU*
- ⁴ oððe g. *in d. z. R, f. T* || (ge)hergod *C* || of ð. g. *f. T* || ðysum *FHU*, ðisum *D*, þisum *C*, *dah. is rad. F* || gefegede *CDFHhJRTU* || i(n)cipio *O*
- ⁵ incoepi *U* || and susc. *hinter* ic u. *D* || and] et *CU*, † *J* || susscipio *h*
- ^{5.6} ic u. ü. rec. *R*
- ⁶ co|epi coeptum *U*, recepi receptum *J*

is êac tô witenne, þæt ælc
 ðǣra worda byð lang on PRAETERITVM, gyf hit hæfð læs
 stæfgefêgu, þonne hit æt fruman on andwerdum hæfde.
fodio ic delfe, fodi, fossum on twâm essum and of ðâm
 gefêgede *perfodio ic ðurhdelfe* oððe *ðurhðy̆, perfodi,*
perfossum; subfodio ic underdelfe; effodio ic ût âdelfe;
fugio ic flêo, fugi, fugitum; eallswâ of ðâm gefêgede
refugio ic ongeân flêo oððe *ic sêce sôcne, refugi,*
refugitum (of ðâm is *refugium sôcn* and *fuga flêam*
 and *profugus flÿma*); *confugio ic samod flêo; perfugio*
ic fulflêo, perfugi, perfugitum. is êac tô witenne, þæt
 æfre byð se *i* sceort on ðus gerâdum SOPINVM ætforan
 ðâm *tum* on ðissere CONIVGATIONE.

witanne *CHhJR*, witene *T*

⁷ ðara *h*, þara *D*, þære *FH* || beoð *U* || on pr. *hinter* hafþ *W* || praeterito *U*

⁸ stæfgefeigu *CDJRU*, -gefegiu *F*, -gefeg *h*, gefegu (*ohne* stæf) *O* || ðone *T* || æt *f. CU* ||
 -weardum *FHhT*

⁹ fodeo *W* || dylfe *und (von a. hd.?)* † el *über* yl *U* || fos[sum—¹⁴ fu]ga *W*

¹⁰ gefeged *H* || oððe ðurhðy̆] oððurhðy *O*, o. þurhþyge *J*

¹¹ effodia *J* || adylfe *C*

¹² fugi] flui *J* || ea. gefeged of ðam *H, f. T*

¹³ (o)þþe *H*

¹⁵ flema *D* || smod (f)leo *O*

¹⁶ (ful)fleo *O*, fullf(1)eo *a. hd.?* *h* || perfu(g)itum *O* || is—¹⁸ coniugatione *f. T* || *s in is auf rasur H*
 || witanne *HhJ*, -ene *U*

- ¹⁷ supinum *aus so-* *F*, supinum *J* || ætforam *C*
¹⁸ tum] *über u von anderer hd. a O*

VII. Sêo seofode PRAETERITVM getwÿfylt ðæt forme stæfgefêg ðus: *pello ic ût âdræfe*, *pepuli ic ût âdræfde*, *pulsum*; *fallo ic lêoge*, *fefelli*, *falsum*; *tollo ic nime*, *tetuli* on ðâ ealdan wîsan, ac nû is gewunelîc *sustuli* and *sublatum*; *cado ic fealle*, *cecidi*, *casum*; *cano ic singe*, *cecini*, *cantum*; *pario ic âcenne*, *peperi*, *partum*;

- ¹ *absatz nur DU* || VII *f. HhJ* || Sêo] *se C* || seofede *T*, seofepe *U*, foðe (!) *O*, feorpe *C*, feorpe (*aber VII darüber*) *H* || -fylt *CU*, -felt *D* || *e in forme auf r. C*
² *adr(æ)fe correctur über rasur O*, æ *aus c? h*, *adreafe CU* || *pelui O* || *ü. des perf. f. HT* || *adræf(d)e C*
³ *fallo* † *falsor U* || —⁶ *s. ü. f. T* || *felli O* || :: *nyme C*
⁴ *tetuli*—*gewunelîc f. T* || *tetuli aus teculi h* || *eall dan R* || *wison F*
⁵ *and f. DT* || *casum*—⁷ *cecidi f. H* || *c(a)sum aus cesum h*
⁶ *cecini] cecim T*, *erstes c aus e. a. J* || *acænne h* || *perperi T*

caedo ic swinge, *cecidi*, *caesum*; *disco ic leornige*, *didici*, *discitum*; *tango ic hreppe*, *tetigi*, *tactum*; *pango ic geyppe*, *pepigi*, *pactum*; *tundo ic cnucige*, *tutudi*, *tunsum*; *pungo ic pricige*, *pupugi*, *punctum* (of ðâm is nama *punctus prica*); *posco ic bidde*, *poposci*, *posciturum*; *parco ic sparige* oððe *ârige*, *peperci*, *parsum* (of ðâm is *parcus uncystig*);

- ⁷ *cecidi zu cicidi FR*, *cicidi ChJU* || *ce:sum (s rad.) O* || *ic*—⁸ *disciturum f. J*
⁸ *disciturum] disertum F* || *tungo H* || (*h*)*repppe ds. hd.? U*, *e aus æ R* || *te(ti)gi R* || *p(a)ndo a. hd.? F*, *pando W*
⁹ *gehyppe J*, *gedyppe O* || *pepigi urspr. (aber u ü. e und a ü. d. 1. i) T* || *pactu O und urspr. (aber un ü. ac) T* || *cnucnige H* || *tutu:di (n rad.) C*, *tu::di (tu r.) O*, *tutundi HT*
¹⁰ *pupu(g)i (corr. v. ds. hd., aber fränkisches g O; von sp. hd. F) FO*, *pupui CDhRTUW*
¹¹ *nama f. T* || *pricca W* || *ic b. f. T* || *poposciturum H*
¹² *parcco D* || *ic arige oþþe ic sparige H* || *swarige J* || *peper:ci (s rad.) F*, *f. T* || *pa(r)sum C*, *danach sum getilgt O*
¹³ *is f. T* || *a in parcus über r. O* || *unkystig H*

tendo ic âstrecce, tetendi, tensum

VEL *tentum; curro ic yrne, cucurri, cursum*. sume word of ðissum gefêgede ne gâð nâ swâ: *expello ic ût âdræfe, expuli; depello ic âdræfe, depuli, -pulsum; incido ic on befealle, incidi; concido ic samod fealle; succino ic undersinge oððe orgnige, succinui, succentum; occino ic singe ongeân, occinui, occentum; inpingo ic ætspurne, inpegi, inpactum; contingo and attingo ic tô geræce, contigi, attigi (sceortne i), contactum; perpendo ic undergyte, extendo ic âstrecce, perpendi, extendi; pertundo ic cnucige, pertundi*. sume gâð, swâswâ ðâ ânfealdan: *dedisco ic forgyte, þæt ic ær leornode, dedidici; deposco ic bidde geornlice, depoposci*. sume gâð on twâ wîsan: *decurro ic ofyrne, decucurri ET decurri ET CETERA*.

13. 14 tentum † tensum W

14 oððe O, † die übrigen || zweites t in tentum aus s JO || ic yrne f. T || sume—¹⁵ swa am rande v.

ds. hd. C || sume—¹⁵ gefêgede] þas T

15 þisum CDFHRU || gefede F || nâ] nout W || dræfe FhR, adri fe H, e undeutlich O

16 depello] expello O || adrafe CU || depulsum JO

16. 181¹ on bealle H

2 orhnige J, organige H, erstes g von späterer hd. F, ornige D || succinui] succinum O ||

succensum J || occino—³ occentum f. O

3 occensum J

3. 4 ætsporne F, u zu o? C, p aus e. a. und (u) h

4 and] † J || adtingo h

4. 5 gl. ü. contingo R || contigi] contingi aus contingo D

6 strece CDTU

7 ðâ f. W

8 (a)nfealdan C, anfeldan T, anwealdan J, erstes an auf r. U || 1. ic] is J || leornode ær (ær nachtr. am rande C) CU, aber nachträglich ær auch noch vor l. ü. d. z. (von ds. hd.?) U || leornodo W

9 dedi(di)ci O, dedici H || posco O || Ʒeorne W || de(po)posci C

10 [goþ—¹⁶ prodo] W || wison CDFhR || o(f)yrne O, of(a)yrne (v. ds. hd.?) U, ofereorne H || cur in decucurri auf rasur O || et] and DH

VIII. Sêo eahtoðe PRAETERITVM getwÿfylt þæt æftre

stæfgefêg ðus: **do ic gyfe**, *das*, is ðǣre forman geðêodnysse,
 and of ðâm gefêgede sind ðǣre ðriddan:
credo ic gelÿfe oððe **befæste**, *credidi, creditum; perdo*
ic forlêose, *perdidi, perditum; prodo ic âmeldige*,
prodidi, proditum; uendo ic sylle wið wyrðe, *uendidi,*
uenditum; reddo ic âgylde, *reddidi, redditum; condo ic*
getimbrige, *condidi, conditum; abscondo ic behÿde*,
-didi, -ditum.

- ¹² *absatz nur DU || VII T, f. CFHhJO || eahteoðe FhR, eahtoða H, eahteþa J || getw.—¹⁴ ðriddan]*
gæð þus T || getwifilt ü. d. z. (von ds. hd.?) U, macað D, f. CFHh (doch macað eingefügt 3. corr.
F) || þæt æfre C, æfre (:æfre H) þæt DH
- ¹³ *stæfgefehþ J || þus ü. d. z. (v. ds. hd.?) U, gæþ þus H || form^a h*
- ¹⁴ *þeodnysse C, þeodnisse U || ðâm f. CU*
- ¹⁵ *ü. f. T || zweites d in credidi aus etwas a. 3. corr. h || perdo—¹⁶ perditum f. H*
- ¹⁶ *perditi h || perditum f. O || prodo—¹⁷ proditum am rande 3. corr. h*
- ¹⁷ *proditi U || uendo—¹⁸ uenditum f. J || wurðe DFhT, wurþe H*
- ¹⁸ *agelde D, d ü. rad. t O, agylte J || redidi W || reditum RW || cando J*
- ¹ *timbrige W || abscondo—² ditum f. HO || ic b. f. W*
- ² *abscondi J || absconditum JT*

¹⁶⁴ ⁴ ... *corr. v. a. hd. O*
 invisible . in “v. a. hd O”

¹⁷² ¹ o. s. *in d. z. R*
 invisible . in “in d z. R”

¹⁷² ⁵ ... e *in ealle aus e. a. J ||*
 divider || missing at end of line

¹⁷³ ^{12, 13} ... þa | ::::: *fore sædan (gæð ða rad.?)*
 printed as . over |

þa | ::::: fore sædan

¹⁷⁴ ¹⁵ ... e *am ende von gewr. undeutlich und daher noch eins dar. O*
 MS looks like expunctuated o replaced with e

¹⁷⁶ ¹⁸ ... oððe *usw. in d. z. R*
 invisible . in “in d. z R”

DE VERBO PASSIVO.

³ überschrift (raum dafür gelassen W) f. HJOW || uerbo f. T

Legor ic eom geræd on sumum gewrite sum ðing
tô dône: *legor, legeris* VEL *legere, legitur*; ET PLVRALITER
legimur, legimini, leguntur. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO
 IMPERFECTO *legebar, legebaris* VEL *legebare, legebatur*;
 ET PLVRALITER *legebamur, legebamini, legebantur*. EODEM
 MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO *lectus sum, lectus es,*
lectus est; ET PLVRALITER *lecti sumus, lecti estis, lecti sunt*.

⁴ egor W || ic—⁵ donne gl. R || ic] ie C || hinter sumum 7-8 buchstaben rad. O || þincg R, ðyncg h

⁵ dône H || egor W || —⁸ geris usw. (statt legeris usw.) W || uel l. f. T || oððe O, † die übr.

⁶ legemur J || legimi(ni) U || leg(v)ntur aus -antur O || e. m. t. f. T

⁷ imperfecto aus -tum F || uel l. f. T || oððe O, † die übr.

⁸ legebami(ni) O

^{8.9} e. m. t. f. T

⁹ perfecto ü. d. z. v. ds. hd.? U, perfeċ R, perfect(v)m (v ü. getilgtem o) O

^{9.10} le(c)tus alle drei mal 3. corr.? h || —¹⁷ lectus vor 2. 3. sg. und lecti vor 2. 3. pl. f. JT und
 ursprünglich U, doch in U (von ds. hd.?) mit a. t. nachgetragen

¹⁰ zweites lecti aus lectus C

ET VLTERIORI MODO **and on ðâm ýttran gemete lectus**
fui, lectus fuisti, lectus fuit; ET PLVRALITER **lecti fuimus,**
lecti fuistis, lecti fuerunt VEL **fuere**. EODEM MODO TEMPORE
 PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO **lectus eram, lectus eras, lectus**
erat; ET PLVRALITER **lecti eramus, lecti eratis, lecti erant**.
 ET VLTERIORI **lectus fueram, lectus fueras, lectus fuerat**; ET
 PLVRALITER **lecti fueramus, lecti fueratis, lecti fuerant**.

¹¹ ult(e)ri(ori) corr. v. a. hd.? O, -ri: (o rad.) U, -re T, -ra H || and—g. f. T || þan D

¹² fui] sum W || fuimus aus sumus U, sumus CDFHhW

- ¹³ fuisti *F* || uel *f. f. T* || oððe *O*, † *die übr.* || *e. m. t. f. T* || tempore *aus* tempore *O*
¹⁴ eram] erat *R*
¹⁵ ra in pluraliter *auf r. O* || eratis *aus -tus v. ds. hd.?* *O* || erant *aus eramus D*
¹⁶ rio in ulteriori *auf r. O, -re T, -ra H, ulteri h, dahinter modo CHJTUW*
¹⁷ iter in pl. *auf r. O* || lecti vor 2. 3. *f. D* || eratis *W* || erant *W*

FVTVRO *legar, legeris* VEL *legere, legetur*; ET PLVRALITER *legemur, legemini, legentur*. IMPERATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI AD SECVNDAM ET TERTIAM PERSONAM ***legere s̄y þû geræd, legatur s̄y hê geræd***; ET PLVRALITER *legamur, legimini, legantur*. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *legitor tu, legitor ille*; ET PLVRALITER *legamur, legiminor, leguntor*.

- ¹ uel *l. f. T* || oððe *O*, † *die übr.* || *legere*] -is *urspr. (dann i zu e, aber s gelassen) O*
² *legemur aus legeremur C* || *lege::mini (ge rad.) O, aus legeremini durch puncte C* || imperatiuo *HTW*
³ *terciam W* || — ⁴ *ü. f. T* || *beo W*
^{3.4} *gelæred J*
⁴ *beo W* || *gelæred J*
⁵ *in legantur fränkisches g aus engl. D* || *e. m. t. f. T* || *f.] presenti J* || *legitor zu legito O, legitur D*
⁶ *legitor zu legit O, leitor C, f. T* || *et pl. f. T* || *legimonor (erstes o durchstrichen) H* || *leguntur J*

OPTATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI ET PRAETERITO IMPERFECTO *utinam legerer, utinam legereris* VEL *legerere, utinam legeretur*; ET PLVRALITER *utinam legeremur, utinam legeremini, utinam legerentur*.

- ⁷ *preterito aus -ti h* || *imperfect(v)m aus -tom O, imperfectum F, imperfē hR*
⁸ *legerer aus ie- J* || — ¹⁰ *utinam vor 2. 3. sg. und 2. 3. pl. f. JT und urspr. U, doch in U (v. ds. hd.?) mit a. t. nachgetragen* || *lege(re)ris C, legeris D, legeréri O* || *uel l. f. TW* || *oððe O, † die übr.*
^{9.10} *ger- W* || *legeremur u. l. u. f. O*
¹⁰ *utinam vor 3. pl. f. D*

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO

ET PLVSQVAMPERFECTO *utinam lectus essem, utinam lectus esses, utinam lectus esset*; ET PLVRALITER *utinam lecti essemus, utinam lecti essetis, utinam lecti essent*.

- e. m. t. f. T* || *eodm O* || *tempore f. J* || *praeterito f. D*
^{11—13} *utinam lectus (utinam allein H) vor 2. 3. sg. und u. lecti (utinam H) vor 2. 3. pl. f. HJT und*

urspr. U, doch in U (von ds. hd.?) mit a. t. nachgetragen

^{11. 12} utinam lectus (vor esses)] oððe O

¹² lectus (vor esses)] † F || esset] essent T

¹³ ut. l. vor 2. 3. pl. f. D || tis in essetis auf r. D

ET VLTERIORI MODO *utinam lectus fuisset, utinam lectus fuisses, utinam lectus fuisset*; ET PLVRALITER *utinam lecti fuissetis, utinam lecti fuissent*. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *utinam legar, utinam legaris* VEL *legare, utinam legatur*; ET PLVRALITER *utinam legamur, utinam legamini, utinam legantur*.

¹⁴ ulter(ori) h || —¹⁶ utinam l. (utinam allein H) vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. DHJTU

^{14. 15} fuissets (2. sg.) U

^{15. 16} 1. u. 2. leti O || fuissetis u. l. f. R

¹⁶ (utinam) vor d. 2. pers. h

^{16. 17} e. m. t. f. T

¹⁷ —¹⁸⁴ utinam vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. HJTU

^{17. 184} uel l. f. T

¹⁷ oððe O, † die übr.

¹ [ut. legatur—³ prae]senti (doch von einer zeile vor senti reste übrig) W || tur von legatur auf rasur h

² ut. vor 2. 3. pl. f. D

CONIUNCTIVO MODO TEMPORE

PRAESENTI *cum legar, cum legaris* VEL *legare, cum legatur*; ET PLVRALITER *cum legamur, cum legamini, cum legantur*. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO IMPERFECTO *cum legerer, cum legereris* VEL *legerere, cum legeretur*; ET PLVRALITER *cum legeremur, cum legeremini, cum legerentur*.

^{3—5} cum vor 2. 3. sg. und 2. 3. pl. f. JTU

³ cum vor legaris aus com D || uel l. f. T || oððe O, † die übr. || gare W

^{3. 4} utinam legatur R

⁴ gatur W || cum vor 1. pl. f. T || cum vor 2. 3. pl. f. D

^{4. 5} 2. 3. pl. ga- W

⁵ imperfecto—⁸ preterito doppelt O

^{5. 6} cum legerer—⁸ perfecto f. T

⁶ cum vor legereris f. JU || — ⁷ ger- W || u. l. f. W || ođđe O, † die übr. || cum legerere (letztes e auf r. C) CU || legerere doppelt (das 2. mal getilgt) U, legereris (ris auf r. a. hd. h) Fh || cum legeretur] cum lege (cum) legeretur das erste mal O, cum cum legeretur (erstes cum getilgt) das zweite mal O || cum vor legeretur f. JU, cu h

⁷ cum vor 2. 3. pl. f. HJU

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO *cum lectus sim, cum lectus sis, cum lectus sit*; ET PLVRALITER *cum lecti simus, cum lecti sitis, cum lecti sint*. ET VLTERIORI MODO *cum lectus fuerim, cum lectus fueris, cum lectus fuerit*; ET PLVRALITER *cum lecti fuerimus, cum lecti fueritis, cum lecti fuerint*.

⁸ sim aus sum FO

⁹ cum lectus sis f. O || — ¹⁰ cum l. vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. JTU || cum vor 2. 3. sg. f. H

¹⁰ cum lecti sitis f. H || ulteri(ori) h, ultiriori O

¹¹ — ¹⁸⁵⁷ cum l. vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. JTU || — ¹² cum (cum l. D) vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. DH || 2. sg. tus W || fuerint J

¹² 1. lecti aus lectu H

^{13. 14} pr. pl. zu pl. pr. durch b a U || plusq(u)am- O

¹⁴ lectus vor essem f. ChT, nachgetr. 3. corr. F

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO *cum lectus essem, cum lectus esses, cum lectus esset*; ET PLVRALITER *cum lecti essemus, cum lecti essetis, cum lecti essent*. ET VLTERIORI MODO *cum lectus fuisset, cum lectus fuisses, cum lectus fuisset*; ET PLVRALITER *cum lecti fuissetis, cum lecti fuissent*.

:essem (l r.) C || lectus vor esses u. esset f. C

^{14. 15} lectus esset] lectusset O

¹⁵ electi vor essemus T, lecti: (s rad.) C

¹⁶ lecti: (s rad.) C || ulteri O || c. l. fuisset doppelt (das 2. mal, wo fuis(s)em geschrieben, getilgt) O || lectus] electis T

^{1—7} cum l. vor 2. 3. sg. und 2. 3. pl. f. D

^{1. 2} cum lecti vor fuissetis f. T

² fuissetis aus cui- O || fuissent T

EODEM

MODO TEMPORE FVTVRO *cum lectus ero, cum lectus eris, cum*

lectus erit; ET PLVRALITER cum lecti erimus, cum lecti eritis, cum lecti erunt. ET VLTERIORI MODO cum lectus fuero, cum lectus fueris, cum lectus fuerit; ET PLVRALITER cum lecti fuerimus, cum lecti fueritis, cum lecti fuerint. INFINITIVO MODO, NVMERIS ET PERSONIS TEMPORE PRAESENTI legi, PRAETERITO lectum esse VEL fuisse, FVTVRO lectum iri. DVO PARTICIPIA TRAHVNTVR A VERBO PASSIVO, PRAETERITI TEMPORIS ET FVTVRI: PRAETERITI, VT lectus, FVTVRI, VT legendus.

³ electus ero *T*

⁴ cum lecti vor erimus *f. T*

⁵ erunt *zu erint D, erint FhTW* || e(t) *O, t F* || ulteriora *H, ulteri h* || electus fuero *T*

⁶ lectus vor fueris *f. FO* || cum lecti vor fuerimus *f. T*

⁷ fuerimus *aus erimus U*

⁹ oððe *O, † die übr.* || lecturum fuisse *T* || futuro—¹² word *f. T* || *d in duo erst von späterer hd. F*

^{9. 10} particia *D*

¹¹ futuri *aus future O* || ut lectus futuri *JU und von einer hd. des 12. jhds. F, f. CDHhROW* || presentis ut lectus *hinter legendus W*

Eallswâ gâð ðâs word, DEPONENTIA VERBA: **loquor ic sprece, loqueris ðû sprecst, loquitur hê sprecð** and swâ forð, PRAETERITVM **locutus sum ic spræc; labor ic ætslide, laberis, lapsus sum** (ðis byð êac ðære forman NEVTRI GENERIS: *labo, labas, labat*); **liquor ic formylte, liquefactus sum; adipiscor ic begyte, adeptus sum; gradior ic stæppe, gressus sum** and of ðâm gefêgede **egredior ic ût fare, egressus sum; eallswâ ingredior ic in gange; regredior ic ongeân gange; nascor ic bêo âcenned, natus sum; of ðâm renascor ic bêo geedcenned, renatus sum; sequor ic fylige (consequor ic begyte, persequor ic êhte), secutus sum; utor ic brûce, usus sum; uescor ic gereordige macað pastus sum;**

¹² kein absatz || gâð *f. H* || mit loquor absatz *Fh*

^{12—14} sp. ü. *f. TW*

¹³ sprycst *D* || loquitur—¹⁴ pr. *f. W* || and—¹⁴ spræc *f. H*

^{13. 14} and s. *f. T*

- ¹⁵ (la)beris *C*, dahinter þu (*dies auf r.*) ætislīdst *D* || ðis—¹⁶ labat *f. T* || beoð *U*, beoþ *H*, is *W* ||
forman coniugatio *W*
- ¹⁶ neu(t)ri *O* || labað *F* || ic *f. T* || for(m)ylte (*m über rad. g*) *O*
- ¹⁷ liquefactus] liqueris factus *T* || ic begete *J, f. T*
- ¹⁸ a. of ð. *g. f. T* || gefeged *H*
- ¹⁹ egressus—ingredior *f. H* || eallswâ *f. DT* || ingredeor *Fh*
- ^{19.} 186¹ ic in *g. r. f. W* || ic in gange *f. T*, ic in fare ı in gange *D*, ic ynn fare oððe in : gange *U*, ic
(i)n fære ı in gange *C*, ı in (*darüber* ut) gange *H* || in *f. O*
- ¹ regr. ic o. *g. f. F* || ic ongeange *O, f. T*
- ² acænned *h*, accenned *F* || ü. natus sum *rasur R* || of—³ sum ü. *d. z. v. ds. hd. nachgetr. U*^{2.3}
geedcænned *Hh*, edcenned *O*
- ³ renatus] renascatur *O*
- ⁴ æhte *J* || persecutus *JT*
- ⁵ ussus *O* || ic [ireordie—⁶ potitus] (*doch von den letzten wörtern die unteren spitzen übrig*) *W* ||
gere(o)rdige *O* || pastus (*von sp. hd. D*) aus partus *Dh*

fruor ic brûce macað potitus sum; fungor ic brûce, functus sum (of ðâm is defunctus forðfaren); morior ic swelte (of ðâm is mortuus dêad); nanciscor ic begyte, nactus sum; patior ic ðrôwige, passus sum; conpatior ic besârgige; queror ic ceorige oððe cîde, questus sum; ulciscor ic wrece, ultus sum ic wræc; obliuiscor ic forgyte, oblitus sum; reminiscor ic geðence, recordatus sum; amplector ic ymbclyppe, amplexus sum; ET SIMILIA.

⁶ macað *f. H*

⁷ functus—forðfaren *f. J*

⁸ (s)welte *corr. v. a. hd. O, swylte C, sw(e)ylte (ds. hd.?) mit a. t. U || þ in þam aus e. a. C || (is) U, f. CT || d(e)ad C || naciscor T, nanciscor (2. s eingeflickt v. a. hd.?) U*

⁹ nactus *H, natus J || pacior W || ic—¹⁰ conpatior f. CU*

¹⁰ cūpatior *O, compatiar J, cō- hRW, com- D || ic somed þrowe † beseorwie W || ciorige H || oððe] ic H*

¹¹ wræce *U || wræc] wreo R*

¹² uiscor (*von obl.*) und forgyte *unleserlich J*

^{12. 13} geðen(c)e (*corr. v. a. hd.?) O, geþænce H*

¹³ recor::datus *C || amplctor O || -cleppe J*

¹⁴ simililia *O*

¹⁴ 184 lectus vor essem *f. ChT*
missing . in “f ChT”

^{2. 3} 186 geedcænned *Hh, edcenned O*
missing . in “^{2 3}”

DE QVARTA CONIVGATIONE.

¹⁵ überschrift *f. HJTW || qua(r)ta (aber (r)ta rad.) h, IIII C, IIII U*

QUARTA CONIVGATIO **sêo fêorðe** CONIVGATIO hæfð langne
is on ðâm ôðrum hâde: **audio ic gehÿre, audis ðû**
gehÿrst; and langne *i* on IMPERATIVVM: **audi gehÿr.**
sêo CONIVGATIO gæð ðus: **audio ic gehÿre, audis þû**
gehÿrst, audit hê gehÿrð; ET PLVRALITER *audimus,*
auditis, audiunt. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO IMPERFECTO
audiebam, audiebas, audiebat; ET PLVRALITER *audiebamus,*
audiebatis, audiebant.

¹⁶ uarta W || 1. coniugatio *aus* coniugatione O, coniugatione H || s. f. c. *in d. z. R* || feorða T,
forme W || 2. coni. f. W || lagne U, lange T

¹⁷ udio W || —187³ ü. f. T || 2. sg. ü. f. W

¹ gehyrst audit and H || inperatiuum H, imperatiuo T, īperatiuo W

² sêo] þeos T || adio T, udio (*mit raum für a*) W

^{2.3} 2. 3. sg. ü. f. W

³ t von audit *auf r.* C || audi::mus C, dimus W

⁴ auditis f. HW || diunt W

^{5.6} dieb- W

⁵ aueliebat T

^{5.6} aud(i)ebamus (*corr. v. a. hd.*) O

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO

PERFECTO *audiui, audiuisti* VEL *audisti, audiuit*; ET
PLVRALITER *audiuimus, audiuistis* VEL *audistis, audierunt*
VEL *audiere*. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO
audieram, audieras, audierat; ET PLVRALITER *audieramus,*
audieratis, audierant. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO
audiam, audies, audiet; ET PLVRALITER *audiemus, audietis,*
audient. IMPERATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI AD SECVNDAM
ET TERTIAM PERSONAM *audi, audiat*; ET PLVRALITER *audiamus,*
audite, audiant. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *audito tu,*
audito ille; ET PLVRALITER *audiamus, auditote, audiunto.*
OPTATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI ET PRAETERITO IMPERFECTO
utinam audirem, utinam audires, utinam audiret; ET PLVRALITER
utinam audiremus, utinam audiretis, utinam audirent.

⁷ ::perfecto (in *rad.*) D || —⁹ (*ausser audisti*) di- W || audisti † audiuisti HT || oððe O, † (*nachtr.* C)
die übr.

⁸ audiuistis uel f. T || audi(ui)stis O || oððe O, † die übr. || oððe ::: | audistis *hinter* audistis O
⁹ uel au. f. T || oððe O, † die übr. || audire R || mod O
^{10–11} dier- W
¹¹ audiera(n)t R || eo. m. t. f. T || odem F || modo: D || futururo H
^{12–13} dies usw. W
¹³ inperatiuo CHTW
¹⁴ (audi) 3. corr. F
¹⁵ audite—¹⁶ audiamus *nachträglich ü. d. z. und am rande von ds. hd. und zum teil unlesbar geworden* U || audiate D || audiant aus -ent O || eodem m. f. T || futuro tempore T
¹⁶ audito vor ille f. T || diamus W || ditote W || audiento T, audiuntte J
¹⁸ utinam au bei der 1. sg. *verlöscht (die ganze seite z. t. schwer zu lesen)* J || utiam U, unam R ||
audierem F || —¹⁸ 2. 3. sg. u. 1. 2. 3. pl. di- (st. audi-) W || —¹⁹ utinam vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. HJTU
¹⁹ utinam vor 1. pl. f. T || ut. von 2. 3. pl. f. D

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO

utinam audissem, utinam audisses, utinam audisset;

ET PLVRALITER *utinam audissemus, utinam audissetis,*

utinam audissent. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *utinam*

audiam, utinam audias, utinam audiat; ET PLVRALITER

utinam audiamus, utinam audiatis, utinam audiant. CONIUNCTIVO

MODO VEL SVBIVNCTIVO MODO TEMPORE PRAESENTI

cum audiam, cum audias, cum audiat; ET PLVRALITER *cum*

audiamus, cum audiatis, cum audiant. EODEM MODO TEMPORE

PRAETERITO IMPERFECTO *cum audirem, cum audires,*

cum audiret; ET PLVRALITER *cum audiremus, cum audiretis,*

cum audirent.

²⁰ perfecto f. HO || et pl. f. J
¹ audissem † audiissem T || —³ utinam *steht nur vor der 1. sg. T, der 1. sg. u. 1. pl. DJUW, der 1. 2. sg. und 1. pl. H*
² u. audissetis] *doppelt (aber das 2. mal getilgt)* O, setis *am rande von ds. hd. C*
³ futuro f. hT, 3. corr. F, über d. z. C || —⁵ utinam f. *überall* T, vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. DHJUW
⁴ audiað F
⁵ -tis aus -tus O
⁶ uel s. m. f. T || oððe O, † die übr. || 2. modo f. W || presen(ti) O
⁷ cum vor 2. 3. sg. f. JTU || audiat aus audian O || —⁸ cum vor pl. f. T, vor 2. 3. pl. f. HJU
⁸ cum vor 2. pl. f. W || e. m. t. f. T

⁹ (au)direm J || — ¹⁸ cum steht nur vor 1. sg. T, vor 1. sg. u. 1. pl. HJU
¹⁰ cum vor 3. sg. f. W || cum vor 2. 3. pl. f. W || tis in audiretis auf r. D

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO

cum audierim, cum audieris, cum audierit; ET PLVRALITER
cum audierimus, cum audieritis, cum audierint. EODEM
MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO *cum audissem,*
cum audisses, cum audisset; ET PLVRALITER *cum audissemus,*
cum audissetis, cum audissent. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO
cum audiero, cum audieris, cum audierit; ET PLVRALITER
cum audierimus, cum audieritis, cum audierint. INFINITIVO
MODO, NVMERIS ET PERSONIS TEMPORE PRAESENTI ET PRAETERITO
INPERFECTO *audire*; PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO
audisse; FVTVRO *auditum ire* VEL *auditurum esse*.

¹¹ e. m. t. f. T

¹² audi(e)rim F, audierim ꝛ audiuerim T || — ¹⁸ cum vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. W || audieret T

¹³ audiremus W

^{13. 14} e. m. t. f. T

¹⁴ preterito perfecto et pl. T

¹⁶ e. m. f. T

¹⁷ audiero ꝛ audiuro T || audieris] -ritis F, -rīt T

²⁰ et f. W

^{20. 21} plu(s)quam perfecto O

²¹ auditum ire] audisse R, tum auf r. D || oððe O, ꝛ die übr.

INPERSONALI MODO TEMPORE PRAESENTI *auditur*; PRAETERITO
INPERFECTO *audiebatur*; PRAETERITO PERFECTO *auditum est*
VEL *auditum fuit*; PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO *auditum*
erat VEL *auditum fuerat*; FVTVRO *auditur*. IMPERATIVO
MODO *audiatur*; FVTVRO *auditor*. OPTATIVO MODO *utinam*
audiretur; PLVSQVAMPERFECTO *utinam auditum esset* VEL *auditum*
fuisset; FVTVRO *utinam audiatur*. CONIUNCTIVO MODO
cum audiatur; PRAETERITO INPERFECTO *cum audiretur*; PRAETERITO
PERFECTO *cum auditum sit* VEL *fuerit*; PRAETERITO
PLVSQVAMPERFECTO *cum auditum esset* VEL *fuisset*; FVTVRO
cum auditum erit VEL *fuerit*. INFINITIVO MODO TEMPORE
PRAESENTI *audiri*; PRAETERITO *auditum esse* VEL *fuisse*; FVTVRO

auditum iri. GERVNDIA VEL PARTICIPALIA VERBA SVNT HAEC:
audiendi, audiendo, audiendum, auditum, auditu. DVO
 PARTICIPIA TRAHVNTVR A VERBO ACTIVO, PRAESENTIS TEMPORIS
 ET FVTVRI: PRAESENTIS *audiens*, FVTVRI *auditurus*.

- ¹ inp.—praes.] uerbo in personā T
² (in)perfecto C, f. O || d(i)ebatur W || auditum—³ plusquamperfecto f. H
³ oððe O, † die übr. || *erstes* auditum f. T
⁴ oððe O, † die übr. || auditum vor fuerat f. T || fuera J || inperatiuo CDHW
⁵ auditor] audiator J, t auf r. C || optati T || modo utinam f. T
⁶ pl.] praeterito pl. U, praeterito et perfecto et plusquamperfecto T, f. H
^{6.7} u. au. f. f. T
⁶ oððe O, † die übr.
⁷ modo f. T
⁸ imperfectum F
⁹ :: perfecto (in rad.) DO || uel fuerit f. T || oððe O, † die übr. || praeterito—¹¹ fuerit f. H ||
 praeterito] preto F
¹⁰ uel f. f. T || oððe O, † die übr.
¹¹ uel f. f. T || oððe O, † die übr. || infi|tuo O || modo f. W
^{11.12} t. p.] numeris et personis tempore praesenti et praeterito imperfecto T
¹² preterito perfecto et plusquamperfecto T || oððe O, † die übr.
¹³ uel] oððe O || participialia *alle ausser* CDUW
¹⁵ trauntur J, ueniunt T || a u.] aduerbo H || presentis :: O || teporis D, temporis *aus* -es O
¹⁶ et futuri pr. f. T || pres.ntis (*erst nachträglich e statt des punktes von ds. hd.?*) O || ut audiens
 UW || audi:::turus H, ut auditurus UW, *dahinter buchstaben von einer hd. des 14. jhds.* T

Ðêos CONIVGATIO macað hyre PRAETERITVM on syx
 wîsan.

- ¹⁷ absatz nur T
¹⁸ wison CDhRT

I. Sêo forme PRAETERITVM geendað on xi: *uincio ic binde, uinxi ic band, uinctum gebunden; sancio ic dême oððe ic gesette oþþe ic hâlgige, sanxi, sanctum,* ac þâ ealdan menn cwædon *sanciui* VEL *sancii*.

- ¹⁹ absatz nur U || I f. FHhJOW (doch I in XI am rande a. hd. F) || endeþ W || uincio ł ligo T
- ¹ nde in binde auf r. O || u(i)nx(i) O || ic b. f. W || gebundon J, f. W || san:cio C, sancchio DHhOR, sanctio von a. hd. aus sancchio F, sanctio JW, sancio ł iudico T
- ² me in deme auf r. D || erstes ic f. U || asette H, sette W || gehalgige urspr.? (aber halgi undeutlich) J || sancxi J
- ^{2.3} santum T, sancitum U
- ³ þa unlesbar J || (men) R, mæn h || sancciu CDhJORTW, sancciu zu sanctiu von a. hd. F || oððe O, ł die übr. || sanccii (erstes c mit a. t. durchstrichen H) CDHhORT, sanccii zu sanctii von a. hd. F, saccii (undeutlich)? J

II. Sêo ôðer PRAETERITVM geendað on si: fulcio ic underlecge oððe underwreðige, fulsi, fultum; sarcio ic siwige, sarsi, sartum (of ðâm is sartor sêamystre, sartrix hêo); farcio ic crammige oððe fylle, farsi, fartum; of ðissum gefêgede confercio ic samod fylle, refercio ic ongeân fylle, -fersi, -fertum; raucio ic hâsige, rausi, rausum (of ðâm is raucus and rauca hâs);

- ⁴ absatz DU || II f. FHhJOUW (II in si am rande a. hd. F) || geendað H, endeþ W || fulcio ł sustineo T
- ⁵ underlec:e O, -licge T || -wreðige FO, -wraðige J
- ⁶ sarcu W, sarri H || sar::|tum D || 1. r in sartor a. hd. F || -mestre HW, -my::re (st rad.) F, -mere (ere auf r. a. hd.) h, séámere T
- ⁷ sartix J || farceo CDhRU, i aus e FO, farcio ł repleo T || cramnige U
- ^{7.8} fersi fertum H
- ⁸ of ð. g. f. H || ðisum DFT, þisum RU, þysum (y auf r.) C || confertio T, f auf r. O, -ceo (e durchstr.) C, cūf- Dh
- ⁹ refectio T, referceo (e durchstr.) C
- ^{9.10} has(i)ge (s aus r) O, hasegige H, halsige U
- ¹⁰ rausi doppelt O, ransi J || and] ł J || has gl. ü. raucus R

sentio ic gefrêde oððe undergyte, sensi, sensum; of ðâm consentio ic geðafige, consensi, consensum; dissentio ic ungeðwæðrige, -si, -sum; haurio ic hlade, hausi, haustum; of ðâm exhaurio ic of âhlade, exhausi, exhaustum; saepio ic ymbhegige, saepsi, saeptum.

- ¹¹ o. u. f. H || and of J
- ¹² þen is W

12. 13 dissentio *h*
 13 underþw. *CU, dah.* of þen is noma dissensio twirednesse *W* || dissensi dissensum *HJ* || (ic hl.)
 3. *corr. h* || :hl. *C* || hausi] haus *H*
 14 austum *J* || of ð. ys *U*, of þen is *W, f. T* || exaurio *CH* || hlade *C DOTU*, lade *W* || exausi *C*
 14. 15 ex austum *C, dah.* † hauriui haurii cambio campsi unde camso camsas flecto *T*
 15 embhagige *T* || sepi sepitum *H*

III. Sêo ðridde PRAETERITVM geendað on *ui*: *aperio ic geopenige, aperui, apertum; cooperio ic oferwrêo, cooperui, coopertum. prosilio ic forþ âræse, prosilui; insilio ic on behlæpe, insilui; dissilio ic of âlihte, dissilui*: þâs word synd gefêgede of *salio ic hlæpe, ac hî nabbað nænne SOPINVM* on gewunan.

- ¹ *absatz nur DU* || *zahl f. FHhJOW* (III in *ui am rande a. hd. F*) || endeþ *W* || *ui*] i *auf r. C*
² ge|penige *O* || aper(u)i *H*
³ æræse *O* || u in *prosilui auf r. D*
⁴ behlæpe *J* || dissilio] -lui *J* || ahlihte *T*
⁵ dissului *J* || þâs—196¹⁶ *auditus (vor ero) f. T (ein blatt)* || beoþ *W* || *salia h* || hleape *insilui. dissilui. ic of alihte J*
⁶ supinum *J*

III. Sêo fêorðe PRAETERITVM wyrpð aweg ðone *o* and wanað þæt ân stæfgefêg: *comperio ic ongyte, comperi, compertum; reperio ic gemête, repperi* on twâm pêum, *repertum; uenio ic cume, ueni, uentum* and of ðâm gefêgede *aduenio ic tô cume, adueni, aduentum* (of ðâm is *aduentus tôcyme*); *conuenio ic samod cume, conueni, conuentum; inuenio ic gemête, inueni, inuentum.*

- ⁷ *absatz nur DU* || *zahl f. FHhJOW* (IIII in *eri am rande a. hd. F*) || o zu u *O*
⁸ waniaþ *U* || ân *f. U* || conperio *W*
^{8.9} comperii (ii *auf r. a. hd.?*) *h, i auf r. C, aus compeperi F, conpereri W*
⁹ cōpertum *W* || reperio *aus reppe- FO, repperio HhJRU* || reperi *W*
^{9.10} on t. p. *f. H*
¹⁰ pe:um *C, ptū W* || reppertum *HJ* || (c)ume *O*

- ¹¹ gef. *f.* *W*, gefeged *H* || cyme *FhJR*, becume *H* || adueni *f.* *O*, i *auf rad.* tus *D*
¹² is *f.* *W*
¹³ inueni inuentum *f.* *H*

V. Sêo fîfte PRAETERITVM and sêo syxte gâð tîgædere
 ðus: **audio ic gehÿre**, *audiui* VEL *audii*, *auditum*.
 ealswâ gâð ðâs word: **scio ic wât**, *sciui* VEL *scii*, *scitum*
 and of ðâm gefêgede **asscio ic gefêrlæce**, *assciui* VEL
asscii, *asscitum*; **cio ic gelaðige**, *ciui* VEL *cii*, *citum*;
mollio ic hnexige, *mollui* VEL *mollii*, *mollitum*.

- ¹⁴ *absatz nur DU* || *zahl f. FHhJOW* (V. in ui ð ii am rande a. hd. F) || gâð *f.* *CU*
^{14. 15} tîgædere *f.* *H*
¹⁵ (ge)hyre *C* || oððe *O*, ð *CDFhJR UW*, *f.* *H* || *audii f.* *H*
¹⁶ wat *unvollständig aus wæt C* || —¹⁹ oððe *O*, ð *die übr.*
¹⁷ gefeged *H* || a:|scio (s. r.) *O*, ascio *HJ* || gefêrlæce *CD* u. *urspr.* (*doch zu -fer- geb.*) *R*, fêrlæce
J || *asciui HJ*
¹⁸ *ascii HJO* || *ascitum HhJO* || [cio—192⁵ fas]tidio *W*
¹⁹ *molio J* || *hnexige h*, *ge(h)nexige H* || *moll(i)ui O* || *mollii DH* || *mollutum J*

ealswâ

gâð ðâs ôðre: **seruio ic ðêowige**, *munio ic ymbtrymme*,
stabilio ic gestaðelfæste, *dormio ic slâpe*,
saeuio and *insanio ic wêde*, *bullio ic wealle*, of ðâm
ebullio ic ûpp âwealle oððe *ûpp âbrece*, *obedio ic*
gehÿrsumige, *fastidio mê âðrÿt*, *lenio ic gelîðewæce*,
exinanio ic âîdlige, *nutrio ic fêde*, *finio ic*
geendige, *punio ic gewîtnige*, *sopio ic swefige*,
hinnio ic hnæge,

- ¹ *mu:nio (e rad.) O*, *m(u)nio C*
² *gestaðolfæste CDHh* (-þ- *C*), *staþolfæste U* || *sleape J*
³ *saeuio* | *senio O*, *seui J*, *seu auf r. R* || and] ð *DJ* || *ic wæde J*, *gl. ü. seuio R*, *hinter seuio D*
⁴ oððe *usw. in d. z. R* || oþþe *ic up H*
⁵ -sumge *U*
⁶ :: : *ic (ic a rad.) O* || *a(i)dlige H*, *adliþe W* || *nutr(i)o O* || *fæde J*
⁷ *witnie W* || *s. ic sw. f. O* || *swefgige U*, *geswefige H*

redimio ic gefrætwise (redimo ic
âlÿse is ðǣre ðriddan geðeodnysse), *lippio mē tÿrað*
mîne êagan oððe **scîmjað** (of ðâm is *lippus sÿrêagede*
and *lippitudo sêo untrummys*), *erudio ic lǣere*,
insignio ic mǣersige oððe **frætwise**, *condio ic gelôgige*
oððe **sylte** (*condo ic gescyppe* is ðǣre ðriddan:
of ðâm is *conditor scyppend*), *salio ic hlæpe* (of
ðâm is *SOPINVM saltum*),

⁸ redimio—⁹ geðeodnysse *f. H* || redimidio *C* || redim:o (i *rad.*) *C*

⁹ (ge)ðeodnesse *J* || lipp(i)o *U*, lipio *D*

¹⁰ o. sc. *in der zeile R*

^{10. 11} -eagode *R*, -eagade *F*, -egede *H*

¹¹ and *f. J*

¹² o. fr. *in d. z. R, f. H*

¹³ o. s. *in d. z. R* || salte *W*

¹⁴ is (*hinter ðâm*) *ü. d. z. O* || conditor—¹⁵ *ys v. ds. hd. am rande C* || salio] sapio *H* || hlæpe *J*, *bis*
aufhl weggeschnitten C

¹⁵ is *f. J* || supinum *aus so- F*, supinum *J*

sallio ic sylte sceal habban
twegen ellas and *SOPINVM sallitum* (*sallo ic sylte* is ðǣre
þriddan and his *SOPINVM salsum gesylt*: of ðâm is *salsamentum*
sælmerige. *psallo ic singe mîne sealmas*
sceal habban *p* on foreweardan), *sepelio ic bebyrige*
macað *SOPINVM sepultum* and *sepulturus* tôweard, forðan
ðe se gewuna is strengra on ælcum worde, þonne his
regol sÿ.

s:ylte *H*, *lt aus e. a. h* || and sceall—¹⁶ silte *v. ds. hd. zwischen den zeilen U* || sceall *h*

¹⁶ ellas *auf r. C*, *aus eallas F*, *ll W* || and] et *J* || sopi(num) *C*, sup- *aus sop- F*, sup- *J* || sal(l)itum
O || sallo] sallio *U*

¹⁷ sup- *aus sop- F*, sup- *J*, *dahinter is W* || *salsum aus saltum a. hd. h, salsaim C* || geselt *J*, gewylt
H || of þissen *W*

¹⁸ sæll- *R*, sel- *CDHU*, -mærige *FhJU* || m. s. *in d. R, f. HW*

¹⁹ bebyrge *hU*

¹ m. s. *f. W* || sop- *zu sup- F*, sup- *J* || and] et *J* || -ðon *h*, -ðā *H*

² ðe] þet *W* || strængra *h*, -ra *zu -re O* || bis] is *FJ*

³ rægol *J*

eo ic fare, iui VEL *ii, itum* and of ðâm gefêgede
exeo ic ût fare, adeo ic tô fare (þæt is êac
 ADVERBIVM *adeo tô ðan swyðe*), *obeo ic gewîte, praetereo*
ic forgæge; ac hî habbað ealle sceortne *i* on
 SOPINVM ætforan þâm *tum: exitum ût âfaren* oððe
ûtfæreld, aditum, obitum, praeteritum. heora PRAETERITVM
 bið ðus: *iui* VEL *ii* and FVTVRVM *ibo ic fare, ibis*
þû færst; IMPERATIVVM *i far ðû, eat fare hê*, ET CETERA.

beo *W* || fære *R* || oððe *O*, *f. J*, † *die übr.* || *ii auf r.* (*v. a. hd.?*) *F*

^{3.4} gefeged *H*

⁵ to ðan] so *W* || ðon *h*, ðā *H*, þam *CDU* || abeo *U* || gesitte *H*

^{5.6} preterio *aus -rito F*

⁶ forgite (*t auf r.?*) *O*

⁷ sop- *zu sup- F*, sup- *J* || :ætforan *O* || þam: *C*

⁸ ut afæreld *U*, færeld *O* || a:ditum (*u rad.?*) *O* || praeteritum *f. H*

⁹ bið] geþ *W* || oððe *O*, † *die übr.* || et *J* || :ibo *h*

¹⁰ inperatium *H*, ðp. *W* || eat] eac *H*

ealswâ *queo ic mæg, quis ðû miht, quit hê mæg*;
quiui VEL *quii ic mihte: quitum* (sceort *i*); FVTVRVM
quibo ealswâ ðære forman geþeodnyse. of ðâm gefêged
nequeo ic ne mæg, nequiui VEL *nequii, nequitum. ueneo*
ic bêo geseald oððe *ic gâ tô wurðe, ueniui* VEL
uenii, uenum. ambio ic gewilnige is gefêged of *eo*,
 and, forðan de hit âwende ðone *e* on *i*, hit gelengde
 ðone *bi* on SOPINVM and on PARTICIPIA: *ambitus gewilnod*,
ambita, ambitum. se nama swâ ðêah of ðâm, *ambitus*
gewilnung, hæfð sceortne *bi*.

¹² quiui *doppelt O* || oððe *O*, † *die übr.* || qui(i) *F* || ic m. *ü.* quiui *R* || quitum *O* || sc(e)ort *J*,
 sceortne *D*

¹³ þare *H* || geþeo(d)nyse *O*, —20⁴ beon hi *P* || gef.—¹⁴ nequiui *weggeschnitten P*

¹⁴ oððe *O*, † *die übr.* || *neueo J*

¹⁵ ge[seald—wurðe] *P* || seald *H* || 2. ic *f. O* || wyrþe *C*, wyrðe *DU* || oððe *O*, † *die übr.*

¹⁶ uenum] uentum *FW* || of *eo weg P*

¹⁷ -þan *aus -þam H*; -þam *U* || awænde *H*, awent *W* || 2. hit *aus hig O* || geglengde (*ziemlich hoch*
über dem 2. g ein punct) *C*, geglænde *H*, geglynde *D*, elengðe *O*, ilengþ *W*

¹⁸ b[i on so]pinum *P* || sop- *zu sup- F*, sup- *J* || [and—19⁴ pluraliter] *W* (*doch einige reste von*

der letzten zeile übrig) || participia aus -io O

¹⁹ ambita] -tu F || a[mbitum] P || ðâm f. J

²⁰ scor[tne bi] P

¹⁵ 192 ... s:ylte H, lt aus e. a. h
invisible . in "aus e a. h"

¹⁸ 192 ... m. s. in d. R, f. HW
text unchanged: error for "in d. z. R"?

DE VERBO PASSIVO.

¹194 — ¹³201 das zweite fragment von r (2^r) || überschrift f. J || passi[uo] P

Audior ic eom gehÿred is ðrôwigendlîc word, *audiris*
þû eart gehÿred, auditur hê is gehÿred; ET PLVRALITER
audimur, audimini, audiuntur. EODEM MODO TEMPORE
PRAETERITO IMPERFECTO *audiebar, audiebaris* VEL *audiebare,*
audiebatur; ET PLVRALITER *audiebamur, audiebamini, audiebantur.*

² audi:or F || eam Hr || auditur hinter gehÿred CU (in U mit a. t. getilgt) || is auf r. O || ðr. bis auf
dlic unlesbar P || audiris † audire (audiris mit a. t. getilgt) vor auditur U

³ [he is] P || is f. U

⁴ dimini diuntur W || eod[em] P || tempore f. W

⁵ impersecto O || — ⁶ diebaris usw. W || audiebari[s] P || u. au. f. H || oððe O, † die übr.

⁶ aud(i)ebamur P, -m:ur O || audie[bamini] P

EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO *auditus*
sum, auditus es, auditus est; ET PLVRALITER *auditi sumus,*
auditi estis, auditi sunt. ET VLTERIORI MODO *auditus fui,*
auditus fuisti, auditus fuit; ET PLVRALITER *auditi fuimus,*
auditi fuistis, auditi fuerunt VEL *fuere.* EODEM MODO TEMPORE
PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO *auditus eram, auditus eras, auditus*
erat; ET PLVRALITER *auditi eramus, auditi eratis, auditi*

erant. ET VLTERIORI MODO *auditus fueram, auditus fueras, auditus fuerat*; ET PLVRALITER *auditi fueramus, auditi fueratis, auditi fuerant*.

- ⁷ preteriti *W*
^{7.8} audit[us sum] *P*
^{8–16} auditus *vor* 2. 3. *sg. u. auditi vor* 2. 3. *pl. f. JU*
⁸ 2. 3. *sg. ditus W* || auditus *vor es aus -tur R*
^{8.9} diti *W*
⁹ e[stis] *P* || 2. au(di)ti *O*, audi *F* || ulteriora *H* || —¹¹ dit- *W* || auditus (*vor fui*) *auf r. r*
¹⁰ [fuisti] *P*
¹¹ au[diti fuerunt] *P*, audit *f. C* || oððe *O*, † *die übr.*
¹² [auditus] eram *P* || —¹⁶ 2. 3. *sg. und* 1. 2. 3. *pl. dit- W*
¹³ ::|eram *O*, era[mus] *P*
¹⁴ au[ditus fueram] *P* || —¹⁶ au. *vor* 2. 3. *sg. und* 2. 3. *pl. f. D* || fueras] *fuera H*
¹⁵ t *in fuerat auf r. r* || fuer[amus] *P*

EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *audiar, audieris* VEL *audiere, audietur*; ET PLVRALITER *audiemur, audiemini, audientur*. IMPERATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI AD SECVDAM ET TERTIAM PERSONAM *audire, audiatur*; ET PLVRALITER *audiamur, audimini, audiantur*. FVTVRO *auditor tu, auditor ille*; ET PLVRALITER *audimur, audiminor, audiuntor*.

- ¹⁶ [futuro] *P*
^{17–18} (*mit ausnahme von audiere*) di- *W*
¹⁷ audiaris *zu -æris U* || oððe *O, f. H*, † *die übr.* || audie:tur *F* || [audiemur] *P*
¹⁸ inp- *FHhOW* || mod[o tempore praesenti] *P*
¹ ^{am} II et III *C* || ^{am} terciam *W* || personam *aus perfo- O* || a[udiatur et pl.] *P* || et—² audiantur *f. W*
² audiamini *OU* || futur[o au. tu] *P*
³ audimur *alle hss.*
^{3.4} audimino[r audiuntor] *P* || -tor *aus -tur F, -tur J*

OPTATIVO MODO TEMPORE PRAESENTI ET PRAETERITO IMPERFECTO *utinam audirer, utinam audireris* VEL *audirere, utinam audiretur*; ET PLVRALITER *utinam audiremur, audiremini, audirentur*. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO *utinam auditus essem, auditus*

esses, auditus esset; ET PLVRALITER utinam auditi essemus, auditi essetis, auditi essent.

- ⁴ obt- *U* || (et) *r*, and *R*
^{4.5} prete[rito i. u.] *P*
⁵ audirer *utinam f. H* || *utinam vor 2. 3. sg. f. DJU, vor 3. sg. f. H* || 2. *utinam O* || —¹⁰ 2. 3. *sg. u.*
1. 2. 3. *pl. di- W* || oððe *O, f. H, † die übr.*
^{5.6} audirer[e u. a.] *P*
^{6.7} audirem[ini au. e.] *P* || *utinam audiremini h*
⁷ praeterito *f. W*
⁸ plus[qu. u. a. essem] *P* || (uī) *D, utinam v. ds. hd. ü. getilgtem eodem modo C* || *m von essem auf*
r. U || *utinam vor 2. sg. D* || —¹² *auditus vor 2. 3. sg. u. auditi vor 2. 3. pl. f. JU*
⁹ esses *auditus f. O* || p[luraliter u. a. essemus] *P*
¹⁰ *tis von essetis auf r. D* || [ulteriori—¹² 1. *auditi*] *P*

ET VLTERIORI MODO *utinam*

auditus fuissem, auditus fuisses, auditus fuisset; ET PLVRALITER utinam auditi fuissetis, auditi fuissent.

EODEM MODO TEMPORE FVTVRO *utinam audiar, utinam audiaris* VEL *audiare, utinam audiatur; ET PLVRALITER utinam audiamur, utinam audiamini, utinam audiantur.* CONIUNCTIVO MODO TEMPORE PRAESENTI *cum audiar, cum audiaris* VEL *audiare, cum audiatur; ET PLVRALITER cum audiamur, cum audiamini, cum audiantur.*

- ¹² *dit- W*
^{11—12} *aud. vor 2. 3. sg. und 2. 3. pl. f. D*
¹¹ *es in fuisses auf r. D*
¹² *utinam über der z. von ds. hd. mit a. t. U* || *fuissem[us] P*
¹³ [mo]do *P* || futur[o] *P* || *utinam audiaris vor utinam audiar (aber durch zeichen umgestellt) r* || *utiam (vor audiar) C*
^{13—15} *utinam vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. HJU, vor 2. sg. f. W*
¹⁴ *diaris W* || oððe *O, † die übr.* || [ut]inam *P* || *diatur W* || et—¹⁵ *audiantur f. W*
¹⁵ *ut. vor 2. 3. pl. f. D* || [ut]inam (*vor -tur*) *P* || *audia(n)tur h*
¹⁶ modo *f. W* || [au]diar *P* || —¹⁹⁶ ⁴ *cum vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. HJU*
¹⁷ oððe *O, † die übr.* || *diatur W* || *cum vor 1. pl. f. W*
^{17.18} *audi[am]ur P, diamur W, auadiamur O*
¹ *aud(i)amini a. hd. O, diamini W* || *diantur W*

EODEM MODO TEMPORE

PRAETERITO IMPERFECTO *cum audirer, cum audireris* VEL
audirere, cum audiretur; ET PLURALITER *cum audiremur,*
cum audiremini, cum audirentur. EODEM MODO TEMPORE
 PRAETERITO PERFECTO *cum auditus sim, cum auditus sis,*
cum auditus sit; ET PLURALITER *cum auditi simus, cum*
auditi sitis, cum auditi sint.

² [prae]terito P || audiarem H || audieris H, direris W || oððe O, † die übr.

³ audiere H || [cu]m P || —¹⁰ diretur usw. W || audietur H, aus audiretis D || pluraliter f. C || cum
 audiremur f. r

⁴ an stelle von verwisctem audiremini cum von a. hd. aromatibus uenimus P || audire(n)tur O,
 audi[ren]tur P

⁵ an stelle von verwisctem 1. cum audi v. a. hd. uenimus P || sum JU || —¹⁹⁷⁵ vor 2. 3. sg. u.
 2. 3. pl. f. cum H, f. cum auditus u. -ti JU || [cum a]uditus sis P

⁶ si(t) (t aus c ü. f) O || c. diti simus f. W || cum vor 1. pl. f. H || simus—⁹ erstes auditi f. J

^{6.7} (cum auditi) vor sitis C || [aud]iti sitis P || sitis getilgt W

ET VLTERIORI MODO *cum auditus*

fuero, cum auditus fueris, cum auditus fuerit; ET PLVRALITER cum auditi fuerimus, cum auditi fueritis, cum auditi fuerint. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO cum auditus essem, cum auditus esses, cum auditus esset; ET PLVRALITER cum auditi essemus, cum auditi essetis, cum auditi essent.

et u.] eodem *H*

^{7.8} au. fuerim *doppelt H*

⁸ [fue]rim *P* || —¹⁹⁷ ⁵ cum au. vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. *D* || cum vor 2. 3. sg. f. *W* || s in fueris auf r. *D* || fueri:t *O*

⁹ [fuer]imus *P*

¹⁰ [mod]o *P*

^{10.11} plusquamperfectum *F*, perfectum *H*, perfectum et pl. *W*

^{11—16} (ausser 1. sg.) dit- *W* || [esses] *P*

¹³ [esse]tis *P* || audi essent *C*

ET VLTERIORI MODO *cum auditus*

fuissem, cum auditus fuisses, cum auditus fuisset; ET PLVRALITER cum auditi fuissemus, cum auditi fuissetis, cum auditi fuissent. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO cum auditus ero, cum auditus eris, cum auditus erit; ET PLVRALITER cum auditi erimus, cum auditi eritis, cum auditi erunt.

ulteriori *aus -ra H* || cum vor 1. 2. sg. auf r. *C*

¹⁴ [fuiss]em *P* || auditus *aus -ti 3. corr. h* || fuisses *aus fuissemus a. hd.? h; fuissemus F* || auditus *aus auditi a. hd. h* || fuisset *aus fuissent? a. hd. h; fuisse U* || et—¹⁶ fuissent *am rande 3. corr. (einzelne buchstaben zum teil abgeschnitten) h*

¹⁵ 1. [cum audi]ti *P* || 1. au(di)ti (v. a. *hd.*) *O*, a(u)ditu *C* || cum vor 2. 3. pl. f. *W* || fuissetis *h*

¹⁶ [eodem] *P* || etwa 10 buchst. rad. hinter futuro *C*

¹ mit ero beginnt wider *T* || —⁵ cum aud. vor 2. 3. sg. u. 2. 3. pl. f. *W* || —² cum auditus, bez. -ti f. *T* || [c. a.] erit *P*, c. audierit *F*

² [auditi] erint *P* || erint (*aus erunt D*) *CDFHhPTW*

ET VLTERIORI MODO *cum auditus fuero, cum auditus fueris, cum auditus fuerit; ET PLVRALITER cum auditi fuerimus, cum auditi fueritis, cum auditi fuerint. INFINITIVO MODO, NVMERIS ET PERSONIS TEMPORE PRAESENTI audiri; PRAETERITO*

auditum esse VEL *fuisse*; FVTVRO *auditum iri*. PARTICIPIA
TRAHVNTVR A VERBO PASSIVO DVO, PRAETERITI TEMPORIS ET
FVTVRI: PRAETERITI, VT *auditus*; FVTVRI, VT *audiendus*.

³ ::: fuero O

^{3—5} c. au. vor 2. 3. sg. u. 1. 2. 3. pl. f. T

^{3.4} [c. a. fueris c. a.] P

³ cum a. fueris f. F || auditi fue(r)is C

⁴ diti fuerimus W

⁵ [fueritis cum] P || mo(do) P

⁶ [et p. t.] P || presentis T

^{6.7} [p]reterito au[d]itum—iri *am rande* 3. *corr. h*

⁷ [† f. futur]o P || u. fuisse f. T || oððe O, † die übr. || fuis[s]e h || 2. [a]uditum h || partic.—¹⁰ word
f. T || (quot) (v. ds. hd.?) mit a. t. vor part. *nachgetr. U*, duo parcipia D, duo participia W

⁸ [a u. p. d]uo P || a u. p. f. W || duo vor

⁷ par. DW || preteriti *aus -o r, -to R, -tis J* || tempore FO, t̄p̄r HhR, temp̄r C

⁹ [pr. ut auditu]s P || 2. u(t) C || au(d)endus O

Eallswâ gâð ðâs word DEPONENTIA: ***blandior ic geswæslæce***
oððe ôlæce, PRAETERITVM *blanditus sum; molior*
ic hicge, molitus sum; of þâm *demolior ic âwêste, demolitus*;
partior ic tôdæle, partitus sum; metior ic mete,
mensus; mentior ic lêoge, mentitus sum; orior ic ûpp
âspringe, ortus sum (ortus est sol sunne is ûpp âgân);

¹⁰ *kein absatz* || [ð. w. d.] P || ðas ða w. (ða *getilgt*) O || ðâs f. W

¹¹ o. o. in d. z. R || [ô. pr. blan]ditus P

¹² *hicge r, bicge F* || [of þ. d. ic â.] P || *demolior aus demelior R* || *hinter demolitus noch sum Jr,*
ü. d. z. (v. a. hd.?) U

¹³ *patior C* || [p. s. m. ic me]te P

¹⁴ *me(n)sus sum (n ü. getilgtem s) h* || *me(n)tior corr. v. a. hd. F* || *leoge aus lecge m. a. t. U* ||
[*mentitus s. o. ic û. â.*] P || *tus in mentitus auf r. D* || 2. *ic f. F*

mорий ic swelte, mortuus sum on twâm ûum, swâswâ
nân ôðer (ac ðis word is swyðor ðæere ðriddan geðeodnysse);
largior and dilargior ic dæle oððe gyfe cystelice,
largitus sum; sortior ic hlêote, sortitus sum; experior
ic âfinde, expertus sum ic âfunde; ET SIMILIA.

- ¹⁶ mor(i)or *D* || swylte *PU* || ûum] num *J*, uu *W*
¹⁷ þare *H*
^{17.} 198¹ þeodnysse *r*
¹ larium *O* || (and dilargior) 3. corr. *h* || and] et *r*, † *J* || dilargior *hT*, -gio(r) *J*, aus dilarior (v. a. *hd.*?) *R*, dilarior *CDFHOPrUW*
^{1.2} cystælice *P*
² la(r)gitus *h* || sortior *aus* fortior *O*
³ expertus s. ic â. *f. CU* || ic âfunde] *f. W*, operior opertus sum *T* || et s. *f. H*

Nû is tô witenne, þæt on ðǣre forman geðeodnysse is se *a* lang on lêdenspræce: *amabam*, *amaui ic lufode*, *amare lufjan* and swâ gehwær. on ðǣre ôðre geðeodnysse is se *e* lang: *flebam*, *fleui ic wêop*, *flere wêpan*;
 ET CETERA. on ðǣre ðriddan geðeodnysse byð se *e* lang: *legebam ic rædde*, ac hê byð sceort on ôðrum stôwum: *cum legerem þâ ðâ ic rædde*, *legere rædan*; ET CETERA.
 on ðǣre fêorðan is se *i* lang: *audiui ic gehyrde*, *cum audirem þâ ðâ ic gehyrde*, *audire gehýran*; ET CETERA.

- ⁴ kein absatz || witene *T*, witanne *HhJU*
⁵ læden- *Hh* || ic lufige *hinter* -spræce *H* || ic—⁶ lufjan *f. W* || ic l. ü. *amabam R*
⁷ ic w. *gl. ü. flebam R, f. W*
⁸ et c. *f. W* || (bið se) *P* || is *W*
⁹ lege(ba)m 3. corr. *F* || ræde *U* || seort *C* || stôwum] studen *W*
¹⁰ et c. *f. HW*
¹¹ þære :::| *D* || audiui *f. H*
¹² audirem] auditum *r* || *das 2. mal* geherde *H* || geheran *H* || et c. *f. HW*

ealswâ on ðrôwigendlîcum, ac on ðǣre þriddan geðeodnysse byð se *e* sceort on andwerdre tîde: *legor ic eom geræd*, *legeris*; *loquor ic sprece*, *loqueris*. on *FVTVRVM* hê byð lang (*legar*, *legeris*, *legetur*) on ðâm ôðrum hâde and on ðâm ðriddan; ealswâ *loquar*, *loqueris*, *loquetur*. æghwâr elles byð se *e* sceort. on *IMPERATIVVM* byð se *a* lang on ðâm ôðrum hâde: *legatur*, *loquatur*; ET CETERA.

- ¹³ -lican *h* || ac *f. T*, a *aus e. a.?* *R* || þare *H*

¹⁴ beoð zu bið *U*, is *W* || e *f. W* || -weardre *hR*, awendre *H* || eam *r*
¹⁵ (ge)raed *P*, aus gered *J* || ic sp. *f. T* loqueris—¹⁶ legeris *f. U*
¹⁶ lang *f. D* || legeris † legere *H* || legætur *h* || on—¹⁷ loquetur *f. T*
¹⁷ loqueris] loquetur (*also 3. sg. doppelt*) *P* || loquetur aus lequ- *O*
¹⁸ ægh.—scort *am rande 3. corr. h* || æghw(æ)r *h*, eghwær *r*, æghær *P*, ægþer *U*, æghwær *die übr.*
ausser O || elle[s] *h, f. J* || beoð *U*, is *W* || (se) *h* || on] in *F* || inp- *DFHhOr*, īp- *W* || is *W*

¹⁹⁷ ⁹ [pr. ut auditu]s *P*
 closing bracket cuts through middle of second u

DE VERBIS ANOMALIS VEL INEQVALIBVS.

¹ *überschr. f. JW* || uerb:is *D* || annomalis *U*, onomalis *D* || uel] oðð *O*, et *P, f. DH* || inequalia *U*,
f. D

Sume word synd gehâtene ANOMALA oþþe INEQVALIA. ANOMALVS
 is **unemne**, INEQVALIS **ungelîc**: hî synd swâ gehâtene,
 forðan ðe hî ne gâð nâ, swâswâ oðre word,
 on sumere stôwe.

² ume *W*, u *auf r. O* || siond *H*, beoþ *W* || gehate *CU* || anomala *J und aus on- R u. aus onam- v. a.*
hd. O; onomala *aus an- r*, onomala *CDFHhU*, onamala *H*, onomalia *TW*, enomala *P* || e *ine*
undeutlich P

^{2.3} anomalus *Jr*, an- *aus on- (v. a. hd. O) OR*, onomalus *CDFhPTU*, onomalis *HW*

³ is unemne *gl. R* || unnemne *C* || ungelic *gl. R*, is ungelic *T* || siond *H*, beoþ *W*

⁴ nout *W* || *nur ein swa CDPTU* || ða oðre *Jr*

⁵ sumre *HT*, oðre *r* || stude *W*

Fero ic bere gæð ðus: fers ðû berst, fert hê
berð; ET PLVRALITER *ferimus wê berað, fertis gê berað,*
ferunt hî berað. PRAETERITVM IMPERFECTVM ferebam
ic bær ET CETERA. PRAETERITO PERFECTO *tuli ic bær,*

tulisti ET CETERA. IMPERATIVVM *fer ber ðû, ferat bere hê* ET CETERA. OPTATIVO MODO *utinam ferrem, ferres*. INFINITIVO *ferre beran*. on eallum ôðrum stôwum hit fyligð þære ðriddan geðêodnyse.

- ⁶ *kein absatz* || fero ic b. *am rande v. ds. hd. C* || f von fero *auf r. F* || gæð ðus f. *H* || færš *J* || —⁹
 ü. f. *W* || byrst *HU*, byr(s)t *C* || fert aus fers *H*
⁷ byrð *CDU*
^{7.8} wê (gê, hî) b. f. *T*
⁷ we byrað *D* || ge aus we 3. corr.? *h*
^{7.8} berat *H*, byrað *D*
⁸ ge vor hi *radiert r* || preterito perfecto *W*
⁹ 1. ic b. f. *T* || et c. f. *TW* || per von perfecto *nachtr. C* || fertuli *J*, l *auf r. D*
¹⁰ fertulisti *J* || et c. f. *W* || imp.—¹¹ cetera (v. ds. hd.?) mit a. t. ü. d. z. *U* || imp- zu inp- *O*, inp- *H*;
 inperatiuo *W*
^{10.11} bær he *r*, berað he *U*, f. *T*
¹¹ et c. f. *W* || fessem fesses *H* || ferrem aus feræm *W*
¹² inf. modo fesse *H* || on eall *undeutlich P* || oðrum *auf r. O* || studen *W*
^{12.13} (filigð) ü. *rasur r*, geþ æfter *W*
¹³ þare *H*

Volo ic wylle, uis ðû wylt, uult hê wyle; ET PLVRALITER *uolumus wê wyllað, uultis gê wyllað, uolunt hî wyllað*. næfð ðis word nænne IMPERATIVVM, forðan ðe se willa sceal bêon æfre frîg. OPTATIVVM *utinam uellem êalâ gyf ic wolde;* FVTVRO *utinam uelim êalâ gyf ic wylle gyt*. ealswâ on SVBIVNCTIVO: PRAESENS *cum uelim* on ânum elle, PRAETERITO IMPERFECTO *cum uellem* on twâm ellum. INFINITIVO *uelle wyllan*. on eallum ôðrum stôwum hit gæð æfter ðære ðriddan geðêodnyse.

- ¹⁴ *kein absatz* || [uolo—¹⁵ uolumus] *P* || —200¹ ü. f. (ausser 1. sg. *W*) *TW* || ic w.] icylle *O* || t in uult 3. corr.? *h*
¹ næfþ: (þ aus w) *U* || nn in nænne *auf r. D* || ymp- *U*, inp- *CH*, ip- *W*
² for- —fr. f. *T* || (þe) *PU*, þet *W*, f. *CD* || sceall *R* || æfre beon *H* || aus optatiutiuo *O*, optatiuo *HT*, optatiuo (obt- *U*) modo *CUW*
^{3—4} ü. f. *T*

- ³ ic *nachgetr. v. ds. hd.?* U || uelim aus uellem F
⁴ gyt f. H || zweites l in eall swa *auf rad. a D* || subiunctiuo aus subiuitiuo O
⁵ uelim aus uellim F || on â. e. f. T || a in anum aus o und a noch einmal (v. a. hd.?) *darüber J* || l
W || cum aus e. a. r
⁶ uellem aus uellum O || on t. e. f. T || ellum] ll W || wyllan aus -on O, f. T
⁷ hit aus hig U || þare H

of ðâm gefêged *nolo ic nelle, non uis þû
nelt, non uult hê nele; ET PLVRALITER nolumus wê
nellað, non uultis gê nellað, nolunt hî nellað. ðis*
word hæfð IMPERATIVVM *noli nelle ðû, nolite nelle gê.
utinam nollem. cum nollem. nolle nellan; ET CETERA.*

- ⁸ gefeged: C || ic—⁹ nele f. H || nylle T || —¹² (—¹⁰ W) ü. f. TW
⁹ nylt r || uult] uul h || nelle J || wê—¹⁰ hî nellað] f. H
¹⁰ erstes nellað aus nelleað O
^{10. 11} ð. w. h. f. TW
¹¹ inþ- H, iþeratiuo W
¹² optatiuo utinam W || nollem *hinter utinam doppelt (das zweite mal getilgt) O, nolle D* ||
coniunctiuo cum W || :nollem (*hinter cum*) O, aus nellem U || infinitiuo nolle W || *nole nellan*
(*über dem ersten n von nellan ein senkrechter strich*) O || (nolle) ds. hd.? a. t. U, f. C || nellan et c.
f. W

*Edo ic ete, es ðû etst, est hê et; ET PLVRALITER
edimus wê etað, editis gê etað, edunt hî etað and*
swâ forð æfter þære ðriddan geðêodnysse. OPTATIVO
utinam essem êalâ gif ic æte. esse etan; ET CETERA.

- ¹³ kein absatz || es ðû] estu r || edis ü. es (v. ds. hd.?) mit a. t. U || ðû—¹⁶ ü. f. T || ytst (*erstes t auf
rad. st?*) H || ytt CH || 2. et—¹⁴ edunt *hinter* ¹⁵ iþeodnesse W
¹⁴ (e. hi e.) C || hi e. f. W
¹⁵ þare H, þæra T, re *auf r. D*
¹⁶ eala aus eall R || ic f. P || æte aus ete R, ete FHh || infinitiuo esse W || et c. f. W

*Eo ic fare, is ðû færst, it hê færð; ET PLVRALITER
imus wê farað, itis gê farað, eunt hî farað.*
PRAETERITO IMPERFECTO *ibam.* PERFECTO *iuu.* FVTVRO *ibo.*
i far ðû, eat fare hê. INFINITIVO *ire; ET CETERA.* ealswâ

of dâm gefêgede. eft **queo ic mæg**, FVTVRO **quibo**,
 INFINITIVO **quire. ueneo ic gange tô cæpe oððe ic**
bêo geseald, uenibam, ueniui, uenibo ET CETERA.

¹ kein absatz || —⁷ ü. f. T || :it (h rad.?) F

² 2. 3. pl. ü. f. W

³ perf. f. T, praeterito p. U

⁴ imperatiuo (in- W) vor i TW, nachträglich über d. z. mit a. t. U || i auf r. D || et c. f. W

^{4.5} ealswâ—eft f. T

⁵ gefeged H, dahinter exeo ic ut fare 3. corr. F || qu(e)o C, qued J

⁶ [in]finitiuo S (dessen erste seite bis 202⁶ geht), ire et cetera dahinter und vor quire getilgt D ||

[quire u. ic g. to] S || ueneo—⁷ cetera f. H || go W || :ce(a)pe C, cæpe J || ic vor beo f. C, mit
 anderer tinte über der zeile nachgetr. U

⁷ be[o ges. u. ueni]ui S || ge von geseald mit a. t. nachgetr. U

Sum ic eom is edwistlîc word and gebyrað tô gode
 ânum synderlîce, forðan þe god is æfre unbegunnen and
 ungeendod on him sylfum and ðurh hine sylfne wunigende.

sum ic eom, es ðû eart, est hê is; ET PLVRALITER
sumus wê synd, estis gê synd, sunt hî synd.

⁸ kein absatz || [sum ic eom is ed]wistlic S || ic—¹¹ eom f. T || edwisclîc H, edwislic W || byrað
 mit anderer tinte über gebyrað U, geberað J

^{8.9} [to g. a. synd]erlice S

⁸ to gode undeutlich P || [is æ. unbegun]nen S || -gunnen a. hd. aus -gungen F, a. h. aus gannen r;
 -gungenn h

¹⁰ ungeændod H || h[im s. a. þu]rh S || siluum U || and hinter and rad. O || hine him suluen W ||
 hine] þone H || selfne H

^{10.11} wunig[ende sum ic eo]m S

¹¹ s in sum auf r. F || —202⁴ ü. f. T || es: (t rad.) F

^{11.12} [et pl. s. we si]nd S

^{12—15} ü. f. W

¹² siond alle dreimal H, synt das 1. mal J || estis gê s. f. C || h[i sind] S || letztes synd aus sund? O

PRAETERITO IMPERFECTO **eram ic wæs, eras, erat**. PRAETERITO
 PERFECTO **fui** and swâ forð, swâswâ on ðrôwigendlîcum
 worde stent âwriten. FVTVRO **ero ic bêo, eris,**

erit; ET PLVRALITER *erimus, eritis, erunt*. IMPERATIVO *sis*
bêo ðû, sit bêo hê; ET PLVRALITER *simus bêon wê,*
sitis, sint.

- ¹³ mit preterito schliesst das zweite fragment von r || [pr. imperf]eċ S || imperfecti P || eram—¹⁴
perfecto f. H
^{13. 14} e[rat pr. perf]ecto S || pr. f. W
¹⁴ and—¹⁵ âwriten f. TW || s[wa swa on þrowige]ndlicum S
¹⁵ wordum U || stænt H, synt J || [awriten futu]ro S || o in ero auf r. U
¹ er[it et pl. e. eritis] S || erit] eris W || inperatiuo OHW, dahinter modo CU
^{1. 2} [sis b. þu s. b. h]e S
¹ sis f. C
² beo he—³ pluraliter (von ds. hd.?) mit anderer tinte nachgetragen U || bêo hê f. W || et] and (?)
S || b. wê] we sind D || bion H, beo W
^{2. 3} w[e s. s. futu]ro S
³ synt O

FVTVRO *esto bêo ðû, sit*; ET PLVRALITER *estote*

bêon gê, sunto VEL *suntote bêon hî*. OPTATIVO FVTVRO
utinam sim. cum sim; ET CETERA. ealswâ gâð of ðisum
gefêgede *praesum ic begÿme oððe ic fore eom, praees,*
praeest; adsum ic æt eom oððe hêr ic eom.

- uel futuro U || beo þu undeutlich P, bio þu H
^{3. 4} [et p. e. b. ge sunt]o S
³ et pl. am rande von ds. hd. h || pluraliter f. C || et getilgt vor estote U
⁴ bio(n) ge H || oððe O, vel? S, † die übrigen || bion hig H, beo hi W, ü. d. 1. w. R, undeutlich P,
das hiermit schliesst
^{4. 5} opt[atiuo f. u.] W, [opt. fut. u]tinam S
⁴ essem hinter optatiuo 3. corr. F
⁵ coniunctiuo cum W || si[m et c. ealswa] S || et c. f. H
ea.—⁶ gefêgede f. T || þissum J
⁶ ifeið[ede—beze]me W || gefeged H, gie[fegede] (?) S, womit dessen erste seite schliesst ||
pressum C || begeme D || oððe f. O || eam H
⁷ adsum und ü. f. H || æt ü. d. z. v. ds. hd. U || o. usw. in d. z. R || her: F

prosum

ic fremige, prodes, prodest (d betwux); ET PLVRALITER
prosumus wê fremjað, prodestis, prosunt. PRAETERITO

INPERFECTO *proderam*; PERFECTO *profui*; ET CETERA. *desum*
ic eom wana of ðâm getele, dees, deest. deest mihi
pecunia mē ys fêos wana, desunt mihi nummi mē
synd wana penegas; ET SIMILIA.

pro[sum—⁸ prodes] W
⁸ prodes *f. C*, mit *a. t. ü. d. z. nachgetr. U* || *d betwux f. T* || *betwyx CHU* || et *pl. f. W*
⁹ prosumus *C* || *wê f. f. T*
^{9.10} [pr. i. prode]ram W
¹⁰ profecto *J* || *profui*] *profil F*
¹¹ ic—getele *f. T* || *e(o)m C* || *wan O* || *of sume itæle W* || (*of þam*) *C*, and of *þam J* || *getele dees*] *getelede es O* || *getæle FHh* || *d[ees—mihi] W* || *michi T*
¹² pec|cunia *U*
^{12.13} *ü. f. T*
¹² [i]s *f. wan[a] S*, dessen zweite seite von hier bis 203¹⁴ *reicht* || *fêos*] *fouh W*
^{12.13} [d. m. n. me s]ind *S*
¹² *michi D* || *numini J*
¹³ *siond H*, *beoþ W* || [p. et s.] *W* || *pænegas HJ*, *penega O* || [et similia] *S*, et cetera *J*

DE VERBIS DEFECTIVIS.

¹ *überschrift (raum dafür W) f. JW*, de u. defectibus *C*, de *fectibus uerbis U* || u *in uerbis auf r. O*
 || *defec[tiuis] S*, 2. e *auf r. 2 buchst. (deren letzter n) F*

Sume word syndon gehâtene DEFECTIVA, þæt synd
âteorigendlîce, forðan ðe hî âteorjað on sumere
 stôwe. *ferio ic slêa næfð nænne* PRAETERITVM PERFECTVM,
 bûtan hit nime of ôþrum worde ðæs ylcan andgites:
percutio ic slêa, percussi ic slôh. fero ic bere macað
 PRAETERITVM *tuli* of ðâm worde *tollo ic nime oððe bere*.

² *kein absatz J* || [Sume w. si]ndon *S* || *ume W* || *siondon H*, *beoþ W* || [gehatene de]fectiua *S* ||
 defectiua *in derselben zeile*, wie die *überschrift*, aber mit *verweisung an die richtige stelle h*
^{2.3} *p. s. a. gl. R*
² *siond H*, *beoþ W*

- ³ ateor[igendlice forþan] þe S, ate[o.for]þen þe W || ate(o)riendlice U || ate(o)riað *corr. von a. hd.?*
 O, ateriað h
- ^{3.4} sumer[e st. f. ic slea] S
- ³ sumre HT
- ⁴ næ[fp n. pr.] W || nanne T, nane F
- ^{4.5} [perf. b. hit n.] S
- ⁵ buton CDFhJRTU
- ^{5.6} y[lcan a. pe]rcutio S || a[nd. p. ic] W
- ⁶ i[c sloh f. ic b.] m. S || ic slôh u. ic b. f. T || ma. aus me. O
- ⁷ tul[i of ð. w. t. i]c S || fertuli J || o[f þ. w.] W || tolle J || byre T

sisto ic sette nimð PRAETERITVM of **statuo ic sette**,
statui. furo ic wêde (*furis, furit*) macað *insaniui* of
insanio ic wêde. uescor ic gereordige (*uesceris, uescitur*)
 is DEPONENS and nimð PRAETERITVM *pastus sum* of
 ðâm worde **pascor ic eom âfêd** oððe **gelæswod. medeor**
ic lâcnige nimð PRAETERITVM of *medicor, medicatus*
sum. reminiscor ic gemune nimð of *recordor, recordatus*
sum ic gemunde.

- ⁸ s[isto ic s. nim]ð S || sedeo ü. sisto v. a. hd. U, risto J || 1. ic sette f. T, ic sitte R || statu[o—⁹
 statui] W
- ^{8.9} [ic s. st. furo] S
- ^{9.10} m[acað i. of in]sanio S
- ¹⁰ w[æde u. ic] W || [ic g. ue]sceris S || gere(o)rdige O, -riord- H, reordige F
- ¹¹ depo[nens a. n. pr.] S || de in deponens *auf r. O, aus deponans C u. von a. hd. F, -nans DhTW* ||
 and f. W || pas[tus—¹² wor]de W || *pastus aus partus 1. corr.? h*
- ¹² word[e p. ic e. a.] S || afed(ed) O, gefed HJ, gefedd T || o. g. in d. z. R || gelæswad T, -wed H
- ¹³ medeo[r ic l. n.] S || gelacnige H, ilecnie W || [pr. of m.] W
- ^{13.14} medi[cor m. su]m S
- ¹⁴ g[emune n. of reco]rdor S || of *aus* or J
- ^{14.} 204¹ [recordatus s. ic] W
- ¹⁴ mit recordatus *schliesst* S
- ¹ gemune J, imune W

cresco ic wexe nimð of **cerno ic**
gesêo PRAETERITVM *creui ic weôx* oððe **geseah. maereo**
ic gnornige macað PRAETERITVM *maestus sum*: hit sceolde

macjan *maerui*, ac se gewuna hit ne geðafað (of ðisum is *maeror gnorning*). *mereor ic geearnige* macað *merui ic geearnode* VEL *meritus sum* (of ðâm is *meritum geearnung*).

weaxe *hT*

² cr[eui—iseih] *W* || o. g. *in d. z. R* || geseoh *H*

³ gnor- *aus* gror- *F*; gror- *T* || mentus *J* || sceolde—⁴ geðafað *f. T*

⁴ [m. m.] *W* || macjan *f. D* || :: hit *O* || ðisum *zu* ðissum *v. a. hd. O*, þissum *hJ*, þisan *CDHU*, ðisan *T*

⁵ mer:or *FU* || gnor[nunge m. ic i]earnie *W* || gnori|nung *J, f. T*, *erstes n aus r H* || mer(e)or *corr. v. ds. hd.? O* || ic geearnige *CU, f. T*

⁶ *ü. f. TW* || ic] io *U* || oððe *O*, † *die übr.* || mestus sum *W* || *f und ð von of ðam auf r. O*

^{7.8} [iearnunge *fif*] *W*

⁷ geearnung *h*, geearnod *J, f. T*

Fîf word synd gecwedene NEVTRA PASSIVA, forðan ðe hî macjað heora PRAETERITVM, swâswâ ðrowigendlîce word; ðrêo ðære ððre geðêodnysse: *gaudeo ic blîssige*, *gausis sum*; *audeo ic dear*, *ausus sum* VEL *fui*; *soleo ic gewunige*, *solitus sum* VEL *fui* (ðis word næfð nænne FVTVRVM, forðan ðe þæt andgyt nele); of ðære ðriddan geðêodnysse *fido ic trûwige*, *fisus sum*; *fio ic eom geworden* oððe *geworht*, *factus sum*. of *fido* byð gefêged *confido ic trûwige*, *confisus sum ic trûwode*. *facio ic wyrce* is NEVTRVM and tôleâneð ðâm worde is *fio* ðrôwigendlîc.

⁸ *kein absatz* || synd *f. H*, beoþ *W* || neutra mit o *ü. a U, f. O* || passiu mit o *ü. 2. a U*

^{8.9} h[eo m. hora] *W* || hi ne maciað *O*

⁹ hiora *H* || *w in dem ersten swa aus s O* || ðrowigendlic *J*

¹⁰ ðæra *O*, þæra *h* || oðra *O* || iþeo[d. g. ic] *W* || *gaudeo aus -dio O*; -dio *J* || —¹⁶ *ü. f. T* || :sum *C*

¹¹ *ausus C* || oþðe *O*, † *die übr.* || *ausus [fui s. ic iwu]nie W* || *soleo—*¹² *fui f. J*

¹² *solitus aus solutus F* || uel—¹³ *nele f. T* || oððe *O*, † *die übr.*

^{12.13} f[or.—and]þit *W*

¹⁴ *fido aus fedo O* || tr[eowie f. s.] *W* || *fisus sum] fissum (i aus u) O* || geworden *J*

¹⁵ *gewroht J. h auf r. d D* || of *fido*] o: *fido D*, of þam *T*, *fido ü. d. z. v. ds. hd.? und* and of þam *auf rasur 3. corr. F* || [biþ—conf.] *W* || beoþ *U* || gefeged *f. T*

¹⁶ *ic trûwode f. D* || *facio—*¹⁷ *ðrôwigendlîc f. T* || werce *D*

¹⁷ [is—þen] W || worde: R || fio *aus* fido *h* || þrowigendlii: F

Sume word habbað gelîce PRAESENS, þæt is **andweard**,
and PRAETERITVM: **odi ic hatige** and **odi ic**
hatede, ac wê cweðað hwîlon *odio habeo ic hæbbe*
on hatunge, swâswâ stent on ðâm sealme *iniquos odio*
habui þâ unrihtwîsan ic hæfde on hatunge.

¹ *kein absatz* || habbad H || [iliche—þet] W || þæt is a. *in d. z. R, f. T* || is f. J

² -werd CDFJRU, -werd *aus* weard *h* || 1. and f. H, et J || 2. and f. D, et J || *das 2. mal* odi(ui)
corr. v. a. hd. O

³ hate[de—cweþeþ] W || hatede *aus* hattde U, hatode T || ac] eac T || hwîlon f. T || odio *auf r. U*,
odeo O || ic—⁵ hatunge f. T || hæbbe *zu* habbe H

⁴ [st. on þ. sea]lme W || stænt Hh || hodio hJ

⁵ þa usw. *in d. z. R* || þâ unr.] þam (un)r. (*a. hd.?*) F, þeo rihtwise W || hæfde JOR] hæbbe (*æ zu a*
H) CDFHhU, habbe W || hæbbe on *doppelt* D || [on h. of] W

of

ðâm is PARTICIPIVM *osus* and gefêged *exosus* and *perosus*
andsæte oððe *onscunigendlîc* and nama *osor (osoris)*
fêond oððe **hatigend**. *noui ic cann* oððe **ic wât**,
noui ic wiste; of ðâm is nama *notus cûð* and gefêged
ignotus uncûð. *memini ic gemune nû* and *memini*
ic gemunde; IMPERATIVVM *memento gemun ðû*, *mementote*
gemune gê. PRISCIANVS cwæð êac *meminens gemunende*
PARTICIPIVM. on ôðrum stôwum hî âteorjað.

⁶ pa(r)ticipium C || osus] asus T || gefeged ü. asus T

^{6.7} exosus swyðe lað et perosus and ðurhlað oððe a. J

⁷ and[s. † onscuni]endlic W || andsæce U || osor and osoris T

⁸ † T || [noui ic c. † ic] W || † T || wât] gecnáwe (*aus* gecwá- vom *rubricator*) † ic cûþe and T

⁹ wiste] gecnéow T || of ð. is nama f. DT || of] os W || [a.—¹⁰ ign.] W || and g. f. T

¹⁰ 1. m vom 1. *memini auf r. (a. hd.?) F* || ememini ic gemune *zwischen* gemune und nu J || nû f.
W || et J || 2. *memini aus* mim- O

¹¹ ic f. F || gemynde T || in[peratiuum m. im]und þu W || inp- HO || gemune þu CU, f. T

^{11.12} mementote *aus* -to C

¹² gemune gê—¹³ âteorjað f. T || ge ü. d. z. (*v. ds. hd.?*) U || pristianus J || me[*minens imunend*]e
W || meminen(s) *aus* -ines v. a. hd. F

12. 13 gemunde *U*

13 studen *W* || að *in* ateoriað *auf r. O*

memor esto is of twām dǣlum: *esto bēo ðû*, *memor gemyndig*.
coepi ic ongan hæfð PRAETERITVUM, *coepisti þû*
ongunne, *coepit hē ongan*; ET PLVRALITER *coepimus*,
coepistis, *coeperunt*: næfð hit nâ mâre, bûton *coeptus ongunnen*
PARTICIPIVUM and *coepta*, *coeptum*.

14 and eft *memor T* || is—gem. *f. T* || [of—est]o *W* || of] on *D*

15 *ceopi F*, *cepi CDhT*, *cepi HUU* || ic o. h. *f. T* || preteri[tum—206¹ ong]unne *W* || *cepisti*

CDORU, *cep- FHhJT* || —206¹ ü. *f. T*

15. 206¹ þû ong. *f. D*

1 ungunne *U* || *cepit CDOR* (ep *auf r. O*), *cepit FHhTW*, t *nachtr. U*

1. 2 *alle drei mal ce- Ch*, *ce- FHTW*, *cepimus (sonst ce-)* *D*

2 *cepe[runt—na]* *W* || *na auf r. O* || b. c. o. *f. T* || *butan H* || *ceptus CD*, *ceptus FHUU*

2. 3 ongunnan *H*

3 and] et *J*, *f. W*, *ceptus T* || *cepta CDT*, *cepta FHhORW* || [ceptum—⁴ wor]d *W* || *ceptum DT*,
ceptum FHhOR, (c)eptum *C*

Sume word synd gecwedene IMPERSONALIA, þæt synd
bûtan hâde. hî habbað þone ðriddan hâd and synd
âteorigendlîce: *iuuat gelustfullað*, *stat stent*, *constat*
swutol is. ic wylle secgan, hwæt hî ealle habbað and
hû hî bēoð geðêodde. sume hî tēoð NOMINATIVVM CASVM.

4 *kein absatz* || *siond H*, *sindon T*, *beoþ W* || þæt *usw. gl. R* || *siond H*, *sindon T*, *beoþ W*

5 *buton CDFHhJRTU* [heo—þen]e *W* || *hade J* || *siond H*, *beoþ W*

6 e *in -lice nachträglich C* || *ilust[f.—sten]t W* || *stænt H*

7 *swutol:is U*, *swutel is F*, *swutollis T*

7. 8 [h. a. hu h]eo *W*

8 geþeod(d)e *C*

restat tô lâfe is; and IOSEPH cwæð: *adhuc restant anni*
quinque gyt ðâr synd fif gear tô lâfe. *iuuat me mē*
gelustfullað: hêr is ACCVSSATIVVS; ealswâ *delectat gelustfullað*
(*me, te, illum*). DATIVVS: *uacat mihi ic eom*

**æmtig, uacat nobis; uacate lectioni æmtigað êow tô
rædinge; uacans est lectionibus hê begæð his rædincge.**

⁹ [r.—is] W || restað U || iosep HW || cweð F || resta(n)t h

¹⁰ t in gyt auf r. C || þer W, ðær die übr. ausser O || [beoþ—l]ofe W || siond H || gæer D

¹¹ acu- FhW, cu- O; -usa- DJRUW; i aus e O

^{11. 12} al[so d. ilust]fulleþ W

¹¹ delecta:t (n rad.) F, -tað H

¹² datiuo W || uacat ChU, aus uocat R, uacað FH, vacaþ W, uacað aus uocað O, uocat (a ü. o v. sp. hd.) J, uocat T, darüber ego sum paratus uel (de)liberatus uel impeditus gl. U || michi T

¹³ æmptig J || [u. n. ua]cate W || uacat aus uo- OR, uocat JT, uacað F, darüber nos ociamus gl. U || uacate aus uo- OR, uocate (a ü. o v. sp. hd. J) JT, darüber praeparate uos ad legendum gl. U || æmptigað J, æmtig:gað O, æmgað T || w von eow auf r. vom rubricator J

¹⁴ rædincge HJ, rædinge aus rædanne h, rædenne T, dahinter rasur von etwa 4 buchst. h || uacans —rædinge f. H || uacans aus uo- OR, uacans J, uacatis T, darüber ille colit uel parat lectionem gl. U || electionibus J || [he—red]inge W || begað U || rædinge CDFhTU

licet mihi bibere môt ic drincan, mihi licuit ic môste, tibi licet, nobis licet, si nobis liceret gyf wê môston; INFINITIVVM licere bēon âlȳfed and licuisse and licitum esse; licentia is lêaf. placet mihi mē gelīcað, libet mihi mē gelustfullað; placuit, libuit; libens lustbære.

- ¹ 1. michi T || m. ic d. f. T || 2. michi T, ih *auf r.* O
^{1.2} ic [moste tibi licet þu] most nobis l. we moten W
² gyf] wif D
^{2.3} [we m. infin]itium W
³ bion alefed H || et J *beide mal* || itum von licitum *auf r.* D
⁴ licen[tia is l. pla]cet W || is l. gl. R || leaf(e) a. hd. F, leafe T, geleaf: U || michi DT *beide mal* || ilicat W
⁵ placu[it l. l.] W || placu:it (i *rad.*) O || et vor libuit gl. U || -bæra J

ealswâ liquet swutol is, conuenit gerîst, euenit becôm, accidit gelamp, expedit fremað (mihi, tibi, nobis); ET CETERA. ACCVSSATIVO taedet me mē âðrÿt: taedet animam meam uitae meae, cwæð IOB. decet gedafenað, me decet, nos decet; decuit gedafenode.

- ⁶ liqueet T, *darüber* apparet gl. U || **auient** über conu. gl. U || gerist aus gerint h, gerisþ D || euenit f. O, *darüber aueneit* gl. U, euenit becymð euenit J
⁷ gelimpð CU (i aus a C) || expe[dit—¹⁶ latet] W || michi T
^{7.8} et c. f. D
⁸ -usa- DJUW || ted::et (ec *rad.*?) *beide mal* O || anim(am) O
⁹ u(i)tę C

ealswâ oportet

gedafenað, oportuit. poenitet me mē ofðincð, poenituit, poenitere behrêowsjan (poenitentia behrêowsung oððe ðædbôt). me pudet mē sceamað, pudit, pudere. me piget mē ne lyst, piguit, pigere (pigritia slæwð). miseret me mē ofhrÿwð, misertum est (miseria yrmð).

- ¹⁰ oportet ü. 1. decet gl. U || nobis T || decuit a. hd. aus docuit F || gedafonode h, gedafnode F
^{11.12} pen- alle (nur ¹² penitentia D)
¹¹ me f. OR || of þingð U, of ðincgð T

- ¹² ber- *beide mal HJ*, be(h)- (*ds. hd.?*) *beide mal U* || beriowsian *H*, bereowsiað *O*
¹³ mē—¹⁴ piget *f. J* || det *von pudet auf r. C* || sca- *Hh*
¹⁴ me of þincð *ü. piget gl. U* || † me of þind *über me ne lyst hd. 12. jhds. D* || listð *U*, hlyst *J* || pigrittia *F*, pigratia *O*
¹⁵ me *f. JO* || mē ofhr.] meo(f) hrywð *O* || of (h)riowþ *H*, of riwð *U*, ofrywð *T*, of hrypð *J* || miser (*r nachtr. v. ds. hd.*) *noch vor miseria O*

latet dîgele is (me, te, nos). liquet swutel is (nobis ûs et omnibus and eallum). ac ðâs word and ðyllîce nabbað nǣenne FVTVRVV INFINITIVVM: *poenitere, poenituisse behrêowsjan*; næfð hit nâ mâre, and ealle ðâ word, þe nabbað SOPINVM, nabbað êac ðysne FVTVRVV.

- ¹⁶ dygle *D*, digle *CTU*, dihle *H*, dilige *J* || latet me latet te [latet nos li]quet *W* || liquet—208¹ eallum *f. H* || swutol *DT* || liquet nobis *W*
¹ ûs *f. W* || ðas *doppelt (das 2. mal getilgt) O*
^{1.2} [pulliche nab]beþ *W*
² pen- *beide mal D*, pen- *die übrigen* || zweites i in penituisse *erst v. späterer hd. F*
³ bereow[sien n. h.] *W* || ber- *HJT*, -syan *h, dahinter penitentia behreowsung D* || næf(ð) *C* || and —⁴ futurum *f. T*
⁴ sop. nabbað *f. H* || sop- *zu sup- F*, sup- *J* || êac ðysne] nænne *F*
^{4.5} þes[ne f. al]so (!) þr. *W*

Ealle ðrôwigendlîce word and DEPONENTIA oððe COMMVNIA synd âteorigendlîce on PRAETERITVM, ac hî gefyllað swâ ðêah heora declinunge mid ðâm worde *sum: amatus sum* VEL *fui* ET CETERA.

- ⁵ kein absatz || eal *H* || et *J* || oððe] et *J*, uel *W*
⁶ siond *H*, beoþ *W* || [at.] *W*, ateri- *R*, ateorigenlice *J* || (ge)fyllað *J*, fulleþ *W*
⁷ hiora *H* || declinunga *H* || þe[n w. sum] *W* || wurde *U*
^{7.8} amotus *T*
⁸ oððe *O*, † *die übr.*

Þæt ylce word *sum ic eom* and *uolo ic wylle* âteorjað on ðâm tôweardan INFINITIVVM and SOPINVM and fela oðre, ðe geendjað on *sco: posco ic bidde, compesco*

ic gestille ET CETERA.

- ⁹ *kein absatz* || þæt—¹² *cetera f. T* || et *J*
^{9.10} w[ulle at.] *W*
¹⁰ *ateoriat H* || *sop- zu sup- F, sup- J*
¹¹ *feala F* || [endeþ on sco] *W* || *geændiað H, -ð::: (iað rad.) O*

Aio ic cweðe, ais ðû cwyðst, ait hê cwyð; ET
PLVRALITER **aiunt hî cweðað.** PRAETERITO IMPERFECTO **aiebat**
hê cwæð þrêora stafa gefêg, **aiebant hî cwædon.**
PRAETERITIVM PERFECTVM **ait hê cwæð.** IMPERATIVVM **ai**
cweð ðû. næfð ðis word nâ mâre.

- ¹³ *kein absatz* || —¹⁷ *ü. f. T* || (c)weþe *C* || cw[eþst ait he] *W* || *cweðst R, cwyst CD, cwist U,*
cwest h || *ait aus aic J* || *cweð (-þ) DFHJR, cwæð O, cw̄ h*
¹⁴ *punct unter t von aiunt wol zufällig J* || *hî c. f. D* || *ai(e)bat O, aiebað H*
¹⁵ *cweð J* || þ. st. g. f. *T* || [þr. st.] *W* || þrora *H* || *ai(e)ba(n)t O*
¹⁶ *preterit perfectum W* || *cweþ J* || *imp- aus inp- O, inp- CHW*
^{16.17} [ai c. þu] *W*
¹⁷ *cweð aus cwæð h* || ð. w.] *hit W*

Fores hæfð OPTATIVVM **utinam forem êalâ gyf ic**
wære, utinam fores êalâ gyf ðû wære, utinam foret
êalâ gif hê wære; ET PLVRALITER **utinam forent.** ealswâ
on SVBIVNCTIVO, and INFINITIVVM **fore wesan.**

- ¹⁸ *kein absatz*
^{18.} 209¹ 3[if ic w. uti]nam *W*
^{1—2} 2. 3. *sg. ü. f. DT* || 2. *utinam—*² *hê wære f. O*
^{1.2} *foret 3eue god þet he we[re et pl. uti]nam W*
² *ealswâ—*³ *and f. T* || *eallswa von sp. hd. aus all- F*
³ *on f. CU* || *uo in sub. auf r. (m am ende radiert) U, subiunctivum W* || *and] et J* || *infinitivum zu*
-uo F; -uo H || *wesan a. hd. aus wean F, f. T*
^{4—5} *f. T*

Cedo is IMPERATIVVM: **cedo mihi sege mê, cedite**

secgað. infit hê cwæð. nabbað ðâs word nâ mâre.

⁴ kein absatz || cre[do is i.] credo W || 1. c:edo (r rad.) F, dic ü. cedo gl. U || inp- H, -uus U || michi D || dicite ü. cedite gl. U

⁵ dicit ü. infit gl. U || cweð J, c unvollst. aus o? R || þ[os w. nā] W || þa H

Inquio ic cweðe, inquis ðû cweðst, inquit hê cwyð; ET PLVRALITER inquiunt hî cweðað. PRAETERITVM inquisti ðû cwæde. FVTVRVM inquam ic cweðe gyt. IMPERATIVVS inque cweð ðû, inquit cweðe hê. gyf ðæer hwæt mâre byð, þonne gæð þæt æfter ðære ðriddan geðêodnyse.

⁶ kein abs. || inquio] inquit D, inqui H, darüber dico gl. U || —⁹ ü. f. T || (c)weþe C || cwiþst R, cwyþst H, cwyst CDhJ, cwist U || inquit hJTU, n auf r. O

⁷ cweð Dh, cwæþ H || [inquiunt heo] W || cweðan (n a. hd.? auf r.) F || preteritum aus -tium F

⁸ futurem J || inqu(i)am O, inquit:am (u rad.) U, inquem J || (c)weþe C

⁹ [i. inque] W || inp- HU, -us aus um H || c̄w J || inquiað U || cweþa he H || gyf—¹¹ geð. f. T

¹⁰ beoþ þone gað U || is W || þ[et æfter þæ]re W || þare H

Quaeso ic bidde and quaesumus wê biddað. sume cweðað êac quaesere biddan.

¹² kein absatz || ic—¹³ biddan f. T || (and) H, f. W, et J || we auf r. O || bidde[þ sume] W

¹³ querere DHU

Aue and salue habbað IMPERATIVVM, and hî synd grêtingword: aue oððe salue bêo gesund; ET PLVRALITER auete, saluete bêoð gesunde. faxo is tôwerdre tîde. faxo ic dô gyt, faxis ðû dêt, faxit hê dêð. nabbað þâs word nâ mâre.

¹⁴ kein absatz || inp- H, īp- W

^{14. 15} [beoþ gre]tingw. W

¹⁴ siond H

^{14. 15} gretingc- hJ, -nc- H, grætingc- J

- ¹⁵ aue—gesund *f. T* || aue o. s. *f. J* || oððe] † *H*, oþer *W* || beo þu isund *W*
¹⁶ a. † s. *H*, a. and s. *h* || salu[ete beoþ] isund *W* || :saluete *F* || bêoð—210⁴ gefêg *f. T* || gesund *J*,
 -de *aus* -d (v. *a. hd.*?) *R* || ü. faxo *gl.* ic do gyt *R*, faciam *gl.* *U* || towardre *HhJ*, toward *W*
¹ (faxo) *h*, o *aus* a *H* || ic do g. *gl.* auch hier *R* || gyt *f. H* || dyst *D* || fa[xit he d.] *W* || faxit] faxis *J*
^{1.2} n. þ. w.] naueþ hit *W*

Meio ic mîge. IMPERATIVVM *meite mîge gê.* INFINITIVVM
meiere mîgan ðrêora stafa gefêg. *ouat blïssað*
 and PARTICIPIVM *ouans blïssigende.* nabbað þâs word
 nâ mâre.

- ³ kein absatz || mego *J*, am rande mit verweisung auf meio von *a. hd.* mingo mingvi (v *aus* o) *O* ||
 mige *auf r.* *O* || inp- *HW* || m in meite *aus* in *O* || mîge gê *f. H*, miche ge *F*, mih *W*
^{3.4} infin[it. m. mi]þan *W*
⁴ meiere (i *auf r.* *R*) *JR*, megere *CDFHhOU* || staf *W* || exultat ü. ouat *gl.* *U* || blissat *J*, *f. T*
⁵ et *J* || blïssigende—⁶ mâre *f. T* || [bl.—þeo]s *W*
⁶ na *aus* nan *U*, davor nabbað *getilgt h*

Sume word macjað heora IMPERATIVVM on *c: facio*
ic dô oððe **wyrce**, *fac dô; dic sege; duc læd;* forðan
 ðe *face* is ABLATIVVS of ðâm naman, ðe is *fax blysa*,
 and *duce* is ABLATIVVS of ðâm naman *dux lâttêow. fero*
ic bere macað IMPERATIVVM *fer ber*, forðan ðe *fere* is
 ADVERBIVM: *fere forneâh.*

- ⁷ kein absatz || hiora *H* || îperat[iuum—211³ of]goinde *W* || inp- *H*
⁸ ü. *f. T* || forðan—¹⁰ lâttêow *f. T*
⁹ fac(e) *J* || man in naman *auf r.* *O* || 2. ðe—¹⁰ naman *f. CFU*, über der z. *nachgetr. 1. corr. h* ||
 blæsa? (æ *undeutlich*) *h*
¹⁰ and] et *J* || ðan *h* || ðe is noch hinter naman ü. *d. z. 1. corr. h* || latþeow *H*, lætteow *U*, lateow *J*
¹¹ ic b. *f. T* || inp- *H* || ber *f. T* || for.—¹² forneâh *f. T*
¹² pene ü. *fere gl. U*

IMPERATIVVS is **bebêodendlic**, ac swâ ðêah wê
 hit âwendað oft tô gebede. *miserere mei, deus miltsa*
mê, god; exaudi, deus, orationem meam gehÿr, god,

mîn gebed: on ðisum and swylcum is gebed and nâ hǣs.

¹³ *kein absatz* || is b. *gl. R* || bebodendlic *J*

^{14–16} *übersetzung f. T*

¹⁶ on] of *J* || pißsum *JT*, ðisum *h* || and sw. *f. T* || na *auf r. O*

[203] DE VERBIS DEFECTIVIS.

text has “AERBIS”

[204] *reminiscor ic gemune* nimð of *recordor, recordatus sum*

comma missing

203² *kein absatz J*

text has ¹⁴ as if at end of previous page

210¹ ... *gyt f. H* || *dyst D*

divider || missing at line break

DE SPECIE.

¹ *überschrift f. JT*

SPECIES is **hiw**, **PRIMITIVA frumcenned** and **DIRIVATIVA ofgangende**. ealle ðâ eahta **PARTES** forneân habbað þâs twâ hiw. *lego ic ræde* is frumcenned. þonne cymð of ðâm *lecturio mē lyst rædan*. þis hiw is gehâten **MEDITATIVA SPECIES**, þæt is **smêagendlîc hiw**, and ealle ðâ word gâð æfter ðære fêorðan geðêodnysses, ðeah ðe þâ word, ðe hî of cumað, bêon mislîcra geðêodnyssa.

² *kein absatz J* || is hiw *gl. R* || :: frumcenned (*pr rad.*) *h*, -cænned *H, f. T* || and] et *J* || *diri(ua)tiua C*, *diritiua FT*

³ ofgangende *f. T*, *davor mit anderer tinte* and *U* || eahte *H, f. J*, oðre eahta *T*, VIII *W* || p[artes—⁴ *lego*] *W*

⁴ ü. f. T || -cænned H, -cynned D || cumap̃ W
⁵ lest D, hlyst J || [ræden þ. h.] W
⁶ meditiua H || þæt—hiw gl. R || smeagiendlic H
⁷ [w. g. æ.] W || (þære) sp. hd. D, þare H || ðêah—⁸ geðêodnyssa f. T
⁸ ða aus ðe h || [beon m.] W || bion H || et sunt tracta de supino scilicet amatu amatorio ü. m. g. gl.
U || mis:l- U, mistlicre H || -nyse J, -nesse H

**amo ic lufige, amatorio mē lyste lufjan; dictaturio
mē lyste dihtan; docturio mē lyste tæcan; esurio mē
hingrað; scripturio mē lyste wrītan; auditorio mē
lyste gehýran; dormiturio mē lyste slâpan; ET SIMILIA.**

⁹ ic l. f. T || amoturio T, darüber delectat me amare gl. U || —¹⁰ ü. als gl. T || lyst T, hlyst J,
lust W
¹⁰ [me l. d.] W || 1. lyst T, hlyst J || dictan T || 2. lyst T, hlyst J, lust W
^{10.11} es. mē h. f. T
¹¹ ing in hingrað auf r. F
^{11.12} ü. f. T
¹¹ [me l. wri.] W
^{11.12} hlyst J || audit(v)rio aus -torio C; -torio O
¹² geheren auf r. D || dormit(v)rio aus -torio C || me l. s. auf r. D || lust W || slâpan H, slepen W ||
et similia f. CDH und urspr. (erst vom gl. ü. d. z. zugefügt) U
^{12.13} [sim. de in]choatiuis W

DE INCHOATIVIS.

¹³ keine überschrift JT, mitten in der zeile (klein) W

Ôðer hiw is gehâten INCHOATIVA, þæt is **onginnendlic**,
forðan ðe hit getâcnað weorces anginn, and cymð
of ôðrum wordum. **caleo ic wearmige** and of ðâm
calesco ic onginne tô wearmigenne; horreo ic andðracige,
horresco ic onginne tô anðracigenne. ealle
hî bêoð âcennede of ðâm ôðrum hâde, gyf ðû dêst æenne
co þâr tô. **ardeo ic byrne, ardes ðû byrnst; ardesco.**
palleo ic blâcige, pallesco ic onginne tô blâcigenne.

albeo ic hwîtige, albesco. dureo ic heardige, duresco.

- ¹⁴ kein absatz TW || inch(o)atiua C, inchotiua W || þ. is on. gl. R, f. T || onginnedlic W
¹ [f.—hit] W || -þan aus -þam U || and: (w rad.) D || cumap W
² word(um)e corr. U, -(v)m aus -em O, worde C || von ic w. an ü. als gl., wenn nichts anderes bemerkt, T || [w. and of þ]en W || and f. T
³ ca(le)sco C || tô—⁴ onginne f. J || tô w.] f. O, wearmin T, to andþracigenne CDU || horreo—⁴ anðr.] corr. U || horresco H
^{3.4} onþracie T
⁴ horresco ic o. tô a. f. H || [horresco ic on]ginne W || andðracigenne (-þ- CD) CDJ, andþraciende U, letztes n aus m O, þracien T, þrakie W || ealla J
⁵ acænnede H || (þam) U || [ʒif—e]nne W || dyst D
⁶ þar zu þan rad. O, þær d. übr. || ic b. und ðû b. f. T || ic onginne byrnan gl. ü. ardesco T
⁷ [palleo ic blok]ie W || ic bl. f. T || ic on. tô bl.] ic blacige H, f. DT || ic über (vor onginne) getilgtem on h
⁸ ic hw. f. T || [a. d.] W || a(l)besco O || heordige J || ic onginne ü. duresco T

**liqueo ic mylte, liquesco. marceo ic clinge, marcesco.
luceo ic onlîhte oððe scîne, luesco. cupio ic gewilnige,
cupisco and concupisco. tremo ic bifige, tremisco.
uiuio ic lybbe, uiuisco and reuiuisco ic geedcucige.
dormio ic slæpe, dormisco. amo ic lufige, amasco.**

- ⁹ milte aus formilte h || clinge aus clinige O; elinge H
^{9.10} [marcesco luce]o W
¹⁰ li in onlihte auf r. F || sc. oððe onl. J || oððe sc. f. T
^{10.11} ic g. f. T
¹¹ and c. f. CF, († concupisco) corr. U || and] et J || [tremo ic biu]ie W || tremio CU || ic b. f. T || tremisco aus tremesco F, dah. hio ic gynie hisco labo me geæuenap labesco (ü. als gl.) T
¹² 1. ic—and f. T || and f. J || re(ui)uisco C || —¹³ ü. f. T
¹³ slæpe HJ || [dormio—dor]miuisco W || dormisco f. O || ic l. f. W

labo ic ætslîde, labasco. uesperasco mē geæfnað is
ðisum gelîc. ealle ðâs word and ðâ ôðre MEDITATIVA
nabbað næenne PRAETERITVM PERFECTVM nê PLVSQVAMPERFECTVM
nê tôwerde tîde on SVBIVNCTIVO. **hio ic ginige,**
hias, macað hisco. syndon êac sume word ðysum gelîce,
ðe ne syndon nâ INCHOATIVA: **pasco ic læswige, posco**
ic bidde ET SIMILIA.

- ¹⁴ labo—labasco *f. T* (vgl. zu ¹¹) || labasco *aus -osco U*; -esco *J* || mē—¹⁵ gelîc *f. T* (vgl. zu ¹¹)
^{14. 15} [iæfneþ is þ]issen *W* || is ð. g. *f. H*
¹⁵ ðissum *h*, þissum *J* || word *auf r. O* || ða *auf r. D* || middatiua *O*
¹⁶ nen[ne pr. perf]ectum *W* || perfectum *f. O* || nê] nec *U*
¹ nê t.—² hisco *f. T* (vgl. zu 212 ¹¹) || towearde *H*, -dre *J*, d *auf r. zweier buchstaben D*, -dre *aus -dne U* || on] ob *CU* || subiunctio *O* || [ic—² h]ias *W*
² siondon *H*, ʒet beoþ *W* || eac *f. W* || word *f. W* || ðissum *h*, þissum *J*
³ synd *CDFJRT*, sind *hU*, siond *H*, beoþ *W* || [nout inch]oatiua *W*
^{3. 4} ü. *f. T*
⁴ 7 posco *W*

^{14. 15} 212 [iæfneþ is þ]issen *W*
^{15. 15} text has

DE VERBIS FREQUENTATIVIS.

- ⁵ überschrift *f. JTW* (raum gelassen *T*) || u. *f. U* || frequent- *C*, aus predeuentauiis *F*

Sume word synd gecwedene *FREQUENTATIVA*, þæt synd **gelômlæcende**, forðan ðe hî getâcnjað gelômlæcunge, þonne man sum ðingc gelôme dêð. *rogo ic bidde* and of ðâm *rogito ic bidde gelôme. uolo ic flêo, uolas; uolito ic flicerige*. ðâs word synd ealle þære forman geðeodnyse and macjað gelôme *PASSIVA. INCHOATIVA* synd ðære ðriddan geðeodnyse and *NEVTRA, SWÂSWÂ MEDITATIVA*.

- ⁶ [s. w.] *W* || siond *H*, syndon *U*, beoþ *W* || gecwedenne *J* || freque|tatiua *F* || þæt—⁸ dêð] swáswa is *T*
^{6. 7} þæt s. g. *gl. R*
⁶ æt sy in þæt synd *auf r. O* || siond *H*, beoþ *W*
⁷ forþen [þe heo it]ocneþ *W* || -þā *R*

⁸ ðing *Dh*, þing *RU*, þing *F*, þinc *H* || rogo *aus* rego *O* || [ic b.] *W*
⁹ 1. ic—¹⁰ uolito *am rande v. ds. hd. C*
¹⁰ uolit[o ic f.] *W* || ic fleo gelome ꝛ flicyrie *gl. ü. uolito T, flicirige CU* || siond *H*, beoþ *W* ||
 þare *H*
¹¹ and m. g. p.] 7 faciunt passiuua sepe *T* || [makieþ—¹⁴ domo ic] *W* || macyað *h* || inch(o)a- *CO*,
 -tiu(a) *O*
^{11. 12} s. ð. ð. g. f. *T* (vgl. zu ¹²)
¹¹ siond *H*, þæt synd *O*
¹² þare *H* || -nyssa *D* || and] et *J* || swâswâ] sind þære ðriddan geðeodnysse sicut *T* || medicatiua *C*

eft **quaero ic sêce**, *quaerito*; **quaeso ic bidde**, *quaesito*;
domo ic gewylde oððe **temige**, *domito*; **fugio ic flêo**,
fugito; **nosco ic oncnâwe**, *noscito*. IN SO. sume geendjað
 on so: **mergo ic besence**, *merso ic doppete*;
curro ic yrne, *curso* oððe *cursito* (of ðâm is *cursor*
rynel); ET SIMILIA. sume geendjað on xo: **necto ic**
cnytte, *nexo ic cnytte gelôme*; **flecto ic gebîge**,
flexo. sume geendjað on xor: **amplector ic ymbclyppe**,
amplexor, sequor ic fylige, sector; ET SIMILIA.

¹³ quaerito] querimus (us *a. hd.*) *F* || quaesito] querito *F*
¹⁴ wylde *J*, welde *D* || ꝛ *T* || getemige *U*, ic temie (?) *W* || domito *FT*, domitum *die übr.* || ic fleo
 —¹⁵ so nur einige untere spitzen übrig *W*
¹⁵ fugito *aus -tum R, fugio J* || oncnawa *T*, oncwawe *h* || in so *f. HJT* (lücke *J*) || sume] sme *O*,
dah. word corr. U
^{15.} 214¹ geændiað *H*, endeþ *W*
¹ (on so) *C* || ic besænce *H, f. T* || ic sence gelome ꝛ doppyte *T* || doppette *DHRU, -ede W*
² ic eorne *H, f. T* || :: curso (ic *r.*) *F*, coso *D* || ic eorne gelome ü. curso *T* || oððe] ꝛ *DHJW*
³ geændiað *H*, endeþ *W*
^{3. 4} ic cnitte nexo *vom corr. am rande U* || ic cnette *D, f. T*
⁴ nexo :: *O*
^{4. 5} ic geb. flexo] flexo ic bige gelôme *T*
⁵ geændiað *H*, endeþ *W*
^{5. 6} ic y. a.] a. ic ymbeclyppe gelome *T*
⁶ et cetera *J*

Sume word synd gecwedene DESIDERATIVA, þæt synd

gewilnigendlice: uideo ic gesêo and of ðâm *uiso*
mê lyst gesêon; facio ic dô, facesso; capio ic gelæcce,
capesso; lacero ic tôslite, lacesso. ðâs word
 and ðyllice synd ðære ðriddan geðêodnysse: gif hî wæron
 FREQUENTATIVA, þonne wæron hî dære forman geðêodnysse.

⁷ *kein absatz* || siond *H*, beoþ *W*

^{7.8} þ. s. g. *gl. R*

⁷ þ. s. *f. T* || siond *H*, beoþ *W*

⁸ *gew. gl. T* || cupio uidere me lyst geseon vor uideo *T* || ic—ðâm *f. T* || (ge)seo *J*, geo seo *U* ||
 uiso] uisco *H*

⁹ mê l. g. *f. hier T* || (m)e ü. r. h || hlyst *J* || gesion *H* || ic dô *f. T* || faces(s)o (s über rasur) *O*,
 facesco *CUW*

^{9.10} c. ic g. c. *hinter lacesso T*

¹⁰ e in capesso *aus s O*, *aus capesse? H*, zu capesse *gl. U* || ðas—¹³ geðeodnesse *hinter* ¹⁴
 wordum *T* || word *f. T*

¹¹ siond *H*, beoþ *W* || gif—¹³ geðêodnysse *f. CDU* || and gif *T*, g *auf r. a. hd. h*

¹² forman *auf r. O*

Gyt synd manega ôðre word of ôðrum wordum:
garrio ic gyrrre, garrulo ic hlÿde; albo ic hwîtige,
albico ic hwîtige; uello, uellico ic wyrtwalige; fodio
 and **fodico ic delfe; nutrio, nutrico and nutricor ic**
fêde.

¹⁴ *kein absatz* || siond *H*, beoþ *W* || mannega *O* || of ü. d. z. u. *fast unlesbar O*

¹⁵ ic gyrrre *weggeschn. (nur der unt. t. v. rr übrig) T* || cyrrre *F* || ic hlyde *weggeschn. (nur der unt.*
t. v. y übrig) T || albo *aus abbo O*, albo *T* || 1. ic hw. *f. JT*, i ü. *dem etwas undeutl. letzten i*
widerholt R

¹⁶ albico ic hw. *f. H* || and albico *T*, † albico *J*, albo *U* || uello ic wyrtwalie and uellico ic wyrtw̄ *T*
 || uello † uellico *HJ*, u. 7 u. *W* || awyrtwalige *H*, w. ü. uellico *R*

¹ (and fodico) *C* || and] † *J* || nutrio and nutrico *und ü. jedem verbum ic fede T*, nutrio † nutrico
DHJ || and] † *J, f. h* || nutric(i)or *corr.? U*

^{1.2} ic fede ü. d. *ersten verb R, f. hier T*

Sume word cumað êac of namum. *pater fæder*
 and of ðâm *patro ic gefremme* and *patrisso ic geefenlæce*
mînum fæder. graecus grêcisc: of ðâm *graecisso*

and *graecor ic leornige grêcisc. philosophus* is
sê ðe lufað wîsdôm: of ðâm is word *philosophor ic*
smêage embe wîsdôm. poeta sceop, poetor ic leornige
sceopcræft. architectus cræftica, architector
ic cræfte. ealle mæst ðâs word synd ðære forman
geðeodnyse.

- ³ *kein absatz* || na|num *O*, namun (*aus -mum U*) *CU*, naman *hT* || fæder *f. TW*
⁴ *fremme FW*, *dahinter .i. facio W* || and] et *J* || geefen- *aus* geæfen- *U*
⁵ *minan T* || .i. imitor *hinter* fæder *W* || *graecus*—⁶ *grêcisc f. T* || and *vor* of *später zugesetzt U*
⁶ and] † *J* || is—⁷ *wîsdôm f. T*
⁷ *sê ðe*] þe þet *W* || *lufað*] *leornaþ H*, *leorneþ W* || † *luueþ upwita hinter wisdom W* || and of *T* ||
philophor W
⁸ *smea T* || *ymbe HRU* || *pocra J* || *sc(e)op corr. v. a. hd.? O*, *scop FHhW*
⁹ *scopcr. CDW* || [*cræftica*—¹⁵ *ar*]mo *W* || *cr. in d. z. T*, *cræftiga H*, *cræfca FhR*, *cræfta J*
¹⁰ *siondon of H*
¹¹ *-nyssa D*

Nû cumað eft naman of wordum. **armo ic gewæpnige.**
hû mæg ic cweðan **ic gewæpnige ðê**, bûton
ic ær hæbbe ðâ wæpnu ðê tô gyfenne? ærest byð se
nama *arma wæpnu*, and of ðâm byð word **armo ic**
wæpnige. ealswâ os **mûð** and of ðâm **oro ic bidde;**

- ¹² *kein absatz* || word of naman (*ná- T*) (*auf r. von a. hd. D*) *DT* || (*naman*) *corr.? R* || *ic g. f. T*
^{12. 13} *wæpnige HU*
¹³ *hû*—*gewæpnige f. O* || (*c*)weþan *C*, *cweðen T*
¹⁴ *habbe T* || ðê tô *g. f. T* || *gifeninne h*, *sellanne H* || *ærst J*
¹⁵ *wæpnu f. T*, *papnu O* || þan *H* || *beoð U* || [*ar*]mo—¹⁷ *ic nur die unteren spitzen W*
^{15. 16} *ic wæpige O, f. T*
¹⁶ and of ð. *f. T*

aes bræs, aero ic brasige (aeras); aurum gold, auro
ic ofergylde (auras); trutina wæge, trutino ic wege
(trutinas); ET SIMILIA. nû bêoð eft naman of wordum:
doctor lâreow. hwâ byð lâreow, bûton hê lære? eallswâ
lector rædere, sê ðe ræt; piscator fiscere of ðâm

worde *piscor ic fixige* (*piscaris*); *cantor sangere*;
uenator hunta; ET SIMILIA. þus ðû miht tōcnāwan, hwænne
nama cymð of worde, hwænne word of naman.

- ¹⁷ brasigie *U*, bræsigie *R*, bræsie *T* || gold *f. T* || aureo *O*
¹⁸ oferfylde *O* || auras *f. H* || t(r)utina *C* || e in wæge sehr verblasst *O* || trutino v. a. *hd. aus* tutrino
O, o *aus e. a. H*, trutina *J* || ic wege corr.? *R*, ic wæge *J*
¹ tru(ti)nas (ti über, das übr. auf *r.*) *O* || bioð *H*, is *W* || noma of worde *W*
² erstes lâreow *f. T*, lorþæu *W* || laréaw *T*, lorþeau *W* || butan *H* || hê] se þe *H* || lærþ *H*
³ r. sê ðe r. *f. T* || se ðe r. in *d. z. R* || þe þet *W* || fiscere *f. T*
⁴ sangere] rædere *J*
⁵ et s. *f. H* || to(c)nawan *O*, oncnawan *H*
⁶ naman *HJ* || cumað *H* || wo in worde auf *r. U*, e *aus um C* || & hwonne *W* || namum (um auf
r.) *U*

Syndon êac on ânre geendunge ægðer gê word gê
naman. *cudo ic smiðige*, *cudis ðû smiðast*: eft, gyf
ðû cweðst *hic cudo*, *huius cudonis*, ðonne byð hit nama
smið. *palpo ic grâpige*, *palpas*; *hic palpo ðes blinda*
mann, *huius palponis ðyses blindan*. *comedo ic ete*,
hic comedo ðes oferetola mann. *uerbero ic swinge*
and **sê ðe swingð**.

- ⁷ kein absatz || siondon *H*, beoþ (nur z. t. erhalten) *W* || on â.] monie *W* || geændunge *H*, endunges
W || e in ægðer *aus æ R*
⁸ nama *U* || smeo[þie cu]dis *W* || ðû s. *f. TW* || eft—⁹ cweðst *f. W* || and eft *T*
^{8.9} g. ðû cw. *f. T*
⁹ cwiðst *R*, cwyðst *J*, cwest *h*, cwyst *CD*, cwist *U* || cudo þes smiþ huius *T* || huius *f. W* || ðonne
—¹⁰ smið *f. T* || beoð *U*, is *W*
^{9.10} nama cudo sm. *J*
¹⁰ o in palpo *aus a O* || [ic gr.—¹³ mistiaþ] *W* || ic gr. in *d. z. T* || ie in grapie auf *r. 1. corr. h*
^{10.11} ðeos blinde man *J*
¹⁰ blindo *F*
¹¹ huius—blindan *f. D* || :huius *F* || ðisses *J* || blindan mannes *H*
¹² þeos *J* || oferettola *O*, -etela *T*, -etole *H* || mann *f. T* || uerbera *J*, zweites er auf *r. F* || swinga hic
uerbero *T*
¹³ a. se þe swingþ *gl. ü. hic uerbero T* || swincð *CDH*, swin(c)ð (c vom corr.?) *U*

caligo mē mistjað mîne êagan

and *haec caligo ðes mist. propago ic tyddrige* and
haec propago tyddrung oððe *bôh. lanio ic tôslîte*
and *lanio cwellere. formido ic forhtige (formidas)*
and *haec formido ðêos fyrhtu (huius formidinis). susurro*
ic rûnige (susurras) and *hic susurro ðes rûnere*
opþe **wrôht.**

me—¹⁴ caligo ds. hd. am rande C || mē—êagan] ic mistie T || mē mistjað] acaþ H
¹⁴ and f. J || þes auf r. C, þeos J || ü. d. z. hinter mist r. C || ::|ic O || teddrige D || and f. J
¹⁵ ðeos tydrung T, (and þeos) tiddrung corr. U || (l)anio sp. hd. D, (l)anio corr. U, anio C, ni aus
m O
¹⁶ and hic lanio þes T || and] et J || ni in l. aus m O || c(w)ellere O || formidas f. T
¹ and] et CJU || þios H || fyr(h)tu J, fyrihtu U, fyrhðu D || huius f. f. T || huius f. W
^{1.2} susu(r)ro CO
² susu(r)ras C || and] et CDU, f. J || þeos J
³ worht W

labor ic ætslîde, laberis and hic labor

ðis geswinc. furor ic stele (furaris) and *hic furor*
þêos hâtheortnys. amor ic eom gelufod and *hic*
amor ðêos lufu. nitor ic hycge (niteris) and *hic nitor*
ðêos beorhtnyss. liquor ic formylte (liqueris) and
hic liquor ðes wæta; ET SIMILIA.

ic slide T || þu hinter laberis D || and hic labor doppelt (aber das zweite mal getilgt) O || and f. J
⁴ ðis g. f. T || furoris J, dahinter and hic furor ic stele furaris wegradiert O || and f. J
⁵ lufad H || and f. J || hic] ic H
⁶ and f. J
⁷ beorhnys T || formelte H || and f. T
⁸ þæs wætu J || et s. fehlt H

[214] *amplexor; sequor ic fylige*
text has *amplexor. sequor*

DE FIGVRA.

⁹ *überschrift f. JW*

FIGVRA is **gefêgednys** oððe **hiw**. twâ hiw synd: **SIMPLEX**
ânfeald *cupio ic gewilnige, taceo ic sêwige;*
COMPOSITA **gefêged** *concupio ic gewilnige, conticeo ic*
samod sêwige ET SIMILIA.

¹⁰ *igura W || is g. usw. in d. z. R || geðéodnyss T || twâ] swa F || siond H*

¹¹ *andfeald U, f. T || ic g. f. T || 7 taceo W || ic sugige H, f. T*

¹² *compos:ita F || gefæged J, f. T || ic g. f. T || somed wilnie W || conticeo aus -cio R, conticio DJFHhO, concuticio C, concutic(i)o corr. U*

¹³ *samod f. D || swugige H, sugige T*

Sume word âwendað heora getâcnunge on gefêgednyse.
eo ic fare is **NEVTRVM**, and of ðâm bêoð gefêgede
ACTIVA: adeo ic tô fare and **PASSIVVM adeor ic eom**
offaren; subeo ic undergange, **PASSIVVM subeor; ineo**
ic onginne and **ineor. facio ic wyrce** **NEVTRVM**; of
ðâm **reficio ic gereordige** and **reficior ic eom gereordod**
and **DEPONENS uersificor ic fersige** oððe **ic wyrce**
fers (*uersificaris*), **gratificor ic gladige** oððe **ic ðancige**
(*gratificaris*).

¹⁴ *kein absatz || awændap H || hiora H || getacnunga CDHU*

¹⁵ *ge vor |gef. getilgt O, gefeged h*

¹⁶ *a(c)tiua C, f. W || ic tô f. f. T || and] et J || adeor] -o J*

¹⁷ n in offaren wegradiert F || subeo: F || undergo W || gange—226³ sume drittes fragment von r
⁴ (^a r) || subeor auf r. F || pass. f. T || ineo auf r. O
¹ and] et Jr, f. T || ineor] meor J || ic w. f. T
² and] et r, f. J || re in reficior auf r. D, refi(ci)or O || eom f. T || gereordad H
³ and] et Jr || deponens aus -nans von späterer hd. F; -nans DHhTW, ponens J || fe(r)sige C,
 uersige r, fyrsige D
^{3.4} o. ic w. f. f. T
⁴ e in fers aus s O, uers W || gegladige O || oððe ic ðancige f. T || ic f. W
^{4.5} þancgie U

eft calefacio ic wyrme mêt, tepefacio

ic wlacige syndon NEVTRA. *uenio ic cume* is NEVTRVM
 and of ðâm *conuenio ic samod cume* ACTIVVM and *conuenior*
 PASSIVVM **ic eom samod cumen** oððe **mêt gewearð**;
eallswâ inuenio ic gemête and *inuenior ic*
eom gemêt.

⁵ cal(e)- aus calo- J || mêt f. W
⁶ siondon H, þeos beoþ W || —⁹ gew. ü. f. T || 2. neutra r
⁷ cu|me cume W || and actiuum H || actiuum—⁸ cumen nachgetr. corr. U || and] et Jr, f. H
^{7.8} act. passiuum and conuenior T
⁸ eom f. r || cume r
^{8.9} o. me g. in d. z. R
⁸ :oððe r || (me) O
⁹ al[so—¹⁵ þen] amplector W || ic gemete weggeschnitten (nur der untere teil des g übrig) T ||
 and] et r, f. J
^{9.10} ic eom g. f. T
¹⁰ eom auf r. O || gemet eom (aber durch verweisung umgestellt) U

sedeo ic sitte and of ðâm *obsideo ic*

ymsitte and *obsideo ic eom beseten.* on ôðre
 wîsan *sentio ic gefrêde* is NEVTRVM and of ðâm *adsentio*
 and *adsentior ic geðafige*, *dissentio* and *dissentior ic*
geunðwærige on ânre getâcnunge. *plecto ic gewîtnige*
 is ACTIVVM and of ðâm *amplector* and *complector*
ic ymbclyppe.

sedeo: (r rad.) O || ic sitte f. T || obsideo—¹¹ and f. J || obsideo T

- ¹¹ embesitte *T* || obsedeor *T* || besetan *T*, ymbseten *H*
^{12. 13} *über* -sentio a. ads. *steht* consentio assentator and assentatrix *gl. U* || ic gefáfige *hinter* adsentio *J*
¹³ 1. and *f. J* || ic gefáúie *T*, *f. hier J* || discordor *ü. dissentio gl. U*, dissensio *aus -tio (v. a. hd.?) J* || 2. and] et *r, f. J* || disentior *F*, adsentior *H*
^{13. 14} ic geunðwærie *in d. z. T, ü. (hinter J)* dissentio *JR*
¹⁴ unþhwærige *r* || on a. g. *in d. z. R* || :on *r* || getacnuncge *U*
¹⁵ and complector *f. FO* || and] et *r, † J*
¹⁶ ic *y. ü. amplector R* || embcl- *T*, ybmcl- *H*

orior ic ûpp âspringe IS DEPONENS
and of ðâm *adorio* NEVTRVM and *adorior* DEPONENS **ic gesprece sumne mann. partior ic dæle** and of ðâm *bipertio* and *bipertior ic dæle on twâ; impertio* and *impertior ic âspende oððe gyfe. uerto ic âwende* IS ACTIVVM and of ðâm *reuerto* and *reuertor ic gecyrre, conuerto* and *conuertor ic samod âwende* NEVTRA and DEPONENTIA. *uerso ic hwearftlige* ACTIVVM and of ðâm *conuersor ic drôhtnige (conuersaris)* and *controuersor ic wiðerige* DEPONENTIA.

- springe *H* || deponens *aus -nans v. a. hd. F; -nans DHh, fast ganz weg W*
¹ and of ðâm] unde *T* || 2. and] et *r, f. J* || depone(n)s *C, -næns h, -nans W*
^{1. 2} ic g. s. m. *in d. z. T, gl. (mann ü. dep.) R*
² patior *Jr* || dele *T*, æl *auf r. O*
³ in duabus partibus parcior *ü. bipertio gl. U* || and *f. J* || bipertitor *U* || ic—⁴ impertior *f. W* || ic dæle (dele *T*) on twa *steht h. (ü. T)* bipertio *JT* || impertio *CU, f. J, darüber di(aus de)spendo gl. U* || and] et *r, f. J*
⁴ impertior *CU* || 1. ic—g. *in d. z. T* || ic aspen:e *F*, ic as:ende *R* || gyue *T*, agyfe *O, dah. nochmals impertior J* || awænde *H*
⁵ and reuertor *am rande R* || et *r, f. J* || reuertar *H*, areuertor *D* || ic gecyrre *ü. (hinter J)* reuerto *JRT* || gecyrre *aus gecyrge H*
⁶ 1. and] et *r, f. JO* || u *in conuertor auf r. C* || ic s. a. *ü. (hinter J)* conuerto *JRT* || awænde *H* || and] et *Jr*
⁷ hwea(r)ftlige *R*, hwear(f)tlige *corr.? U*, hwærft- *J*, hwearflie *T*, hwarflie *W*, hwearftlice *F*
⁸ and] et *r, f. J* || contrauersor *H, darüber inde controuersia gl. U*

Sume word âwendað heora cynn on ðâm ylcan andgyte: **labo ic ætslîde (labas)** NEVTRVM and *labor* on

ðâm ylcan andgyte DEPONENS.

¹⁰ kein absatz || awændað H

¹¹ labo—¹² deponens f. T || neutrum (bis auf n) auf r. O || and] et r, f. J || laboro r

¹² deponens auf r. C, s aus m? O, -nans h

Sume word âwendað ægðer gê heora getâcnunge
gê hyra declinunge. *mando ic bebêode, mandas ðû
bebýtst; mando ic ete, mandis ðû ytst. fundo (fundas)
ic lecge grundweall; fundo (fundis) ic âgêote;
sero (seras) ic scytte sum loc oððe hæpsige; sero
(seris) ic sâwe. uolo (uolas) ic flêo; uolo (uis) ic
wylle. lego (legas) ic gaderige; lego (legis) ic ræde.
dico (dicas) ic hâlgige; dico (dicis) ic secge. lauo
(lauas) ic ðwêa; lauo (lauis) ic wæete.*

¹³ kein abs. || awændað H, [awen]deþ W || egðer r || hiora H, hyra U || -nuge r, -nunga J

¹⁴ hiora H, heora d. übr. ausser O || declinunge aus gewylnunge v. ds. hd. h || m[ando—220⁵
lauo] W || beode T, letztes e z. t. abgeschnitten r

^{14. 15} þu bebeotst H, þu bydst J, f. T

¹⁵ manduco ü. mando gl. U || mandes CDHh || ðû y. f. T || etst hJU || fundo—220⁶ übers. ü.
(hinter J) der ersten person JRT

^{15.} 220¹ fondo fondas H || fundas aus fundis D

¹ lege T || grun(d)weall h, grunweall F || geote T

² oððe] † T

³ ic sâwe in d. z. (hinter sero) T || sape J || uis ic auf r. D

⁴ gadrige (ga auf r. C) CDFJRr, gaddrige h, gaderie H, gegaderige O || ic ü. lego, ræde ü. legis R
|| rede J

⁵ benedico ü. dico gl. U || ic vor secge f. F

⁶ ic w. f. T

Sume word habbað ân andgyt and gâð on twâ wîsan.
*denso (densas) and denseo (denses) ic ðiccige. strideo
(strides) and strido (stridis) ic cearcige. ferueo ic
wealle (ferues) and feruo (feruis). cieo (cies) and cio
(cis) ic gelangige oððe gelaðige.*

⁷ kein absatz || ân f. OR, ü. d. z. 1. corr. h || andgite J || g[op on two] W
⁸ and] et Jr || dens(e)o sp. hd. (a. hd.? r) Dr, denso CU (doch † seo darüber gl. U) || ic þiccige (-ccie T) ü. denseo RT || strideo—⁹ cearcige f. F
⁹ and] et Jr, f. H || strid[o stridis] W || and stridis CU || ic (c)earcige O, über (hinter T) strido RT || ferue:o F
^{9.10} ic wealle über feruo T, h. feruis J, f. H
¹⁰ 1. and] et Jr || cies] ceis H
^{10.11} and cio cis f. W
¹⁰ et Jr || cio aus cieo O
¹¹ gl. ü. cieo cies R, in d. z. T || ic] in O || † [ilap̄ie du]reo W

dureo (dures) and

duro (duras) ic âheardige. tueor (tueris) and tuor (tueris) ic gescylde. oleo (oles) and olo (olis) ic stince swôte oððe ic wexe. excelleo (excelles) and excello (excellis) ic oferðêo. fulgeo (fulges) and fulgo (and fulgis) ic scîne. sono (sonas), sono (sonis) ic swêge.

and] et Jr
¹² and duras CU || gl. ü. duro RT || heardige (-die T) ORT || et Jr
¹³ tu(t)eris gl. U || gl. ü. tuor RT || [isculde] W || oles v. a. hd. aus eles O || et Jr || gl. ü. oleo—olo TR || stncke W
¹⁴ s in swote auf r. C || oððe] † rTW || ic f. TW || weaxe J, waxe W || excell(e)o CO, hinter excelles r || et Jr || excello aus -celso h
¹⁵ [excellis] W, excelsis J, darüber ic swelte T (vgl. zu 221³) || gl. ü. excello R, ü. excelleo T || forðeo T || fulgeo—¹⁶ swêge f. T || fulges aus fulgis D || erstes and] et Jr || fulgo aus fulge O || zweites and] et r, f. DHJW
¹⁶ gl. ü. fulgo R || so[no sonis] W || et vor 2. sono J || gl. ü. d. 2. sono R

uno (unas) and unio (unis) ic geânlæce. orior (oreris) and orior (oriris) ic ûpp gange. morior (moreris), morior (moris) ic swelte. potior (poteris) and potior (potiris) ic brûce. ðis word and orior synd swýðor ðære fêorðan and morior ðære ðriddan.

¹ et Jr || un(i)o C || and vor unis getilgt O || gl. ü. uno T, ü. unas R || anlæce r || orio(r) D
² and—gange f. O || et Jr || or[iris ic upp] W || gl. ü. d. ersten orior T, ü. d. zw. R || gange] aspringe W || and morior—³ moris ü. ² and orior—³ poteris T || moreris aus moris (v. a. hd. O) CO

³ morior moriris *f. O* || and (*nachträglich U*) vor dem 2. morior *UW* || ic swelte ü. 2. morior *R, ü.*
 220¹⁵ excellis *T* || portior [poteris 7] *W* || poteris zu potiris *r. O* || and] et *Jr*
⁴ potiris *aus poteris a. hd. O* || ic bruce þys word *gl. ü. dem 2. potior R* || ðis—⁵ ðriddan *f. T* || et
Jr || siond *H, beoþ W* || swyþþor *U*
⁵ þare *H* || feor[þe 7 mo]rior *W* || et *Jr* || mor(i)or *r* || þare *H*

Sume word habbað âne geendunge and âne declinunge
 and habbað mâ andgytu. **committo ic befæste**
 oððe **syngige. admitto ic underfô** oððe **syngige.**
sapio ic wât oððe **ic gesmæcce. condo ic timbrige**
 oððe **ic behÿde.** ET SIMILIA.

⁶ kein absatz || wor(d) *C* || geændunge *H* || and an d. *O*
^{6.7} [declinun]ge *W*
⁷ and *f. W* || committo—⁸ 1. syngige *f. H* || —¹⁰ ü. in d. z. *T* || beféste *T, æ aus a C*
⁸ o. s. in d. z. *R* || 1. oððe] † *r* || admitto—syngige *f. DJ, erst corr. U* || admi[tto ic un]derfo *W* ||
 recipio † pecco ü. admitto *gl. U* || o. s. in d. z. *R* || oðð *F, † r* || syngye *h*
⁹ o. ic g. in d. z. *R* || o.] † *r* || 2. ic *f. JUW* || gesmæ(c)ce *corr. U, smæcce J, geswæcce T* || condo
aus cando O, condio U || getimbrige *D, itimbrie W*
¹⁰ o. ic (be)hyde in d. z. *R* || o.] † *r* || ic *f. JW* || be[h. et] *W*

Word bêoð gefêgede mid namum. **amplus brâd**
 and of ðâm **amplifico ic gemenigfylde, amplificas ðû**
gemenigfyltst. signum tâcn and of ðâm **significo**
(significas) ic getâcnige. mid ôðrum wordum: **calefacio**
ic mē wyrme, calefio ic eom gewyrmed; tepefio
ic eom gewlacod.

¹¹ kein abs. || ampl(i)us *corr. (oder gl.?) U, amplius W*
¹² and *nachtr. C* || [ampli]fico *W, amplico O* || gemynigfelde *D, gemynifylde T, monifolde W, y*
auf r. C || amplicas *O*
^{12.13} ðû g. *f. DTW*
¹³ -mænif- *r; -fildst U, -fylst Jr* || t. a. of ð. *f. T* || tacen *U* || sig|fico *O*
¹⁴ † sign. *J* || -ca:s *OU, si[gn.] W, f. T* || *gl. ü. significo RT; (ic getacnie) 2. corr. h. -co, während h.*
-cas steht þu (auf r. a. hd.) getâcnast (ast auf r. 2. corr.) h || tacnige *J*
¹ ic mē w. *f. T* || gewyrme *O, wyrce r* || calefio] calefacio *W* || [am i]wyrmed *W* || eōm *R, am T* ||
 gew.—² eom *f. D* || gewyrmod *JT*

² eom *f. T*

mid ADVERBIVM: *bene wel, benedico*

ic blêtsige oððe **ic wel secge**; *male yfele, maledico*
ic wyrige oððe **yfele secge**; *satis genôh, satisfacio*
ic fulbête oððe **behrêowsige**. mid PRAEPOSITIONE:
indico (indicas) ic gebÿcnige, indico (indicis) ic on
gecweðe; *liquo (liquas) ic hlÿttrige* and of ðâm *eliquo*
ic oferhlÿttrige; *consternor (consternaris) ic eom*
âblîcged DEPONENTS: *in* and *e* and *con* syndon foresetnyssa.

aduerb(i)um *R*, -bum *O*

^{2.3} bene[dico ic] *W*

² benedic::o *F*

³ oððe ic *w. s. in d. z. R, f. T* || male—⁴ secge *f. CDU, ü. f. T*

^{3.4} maledic:o *F*

⁴ wyrige *FHR*, warie *W* || o. y. s. *in d. z. R* || oððe] } *r* || se[gge sa]tis *W* || secce *h* || satis genôh *f. F*
|| genôh *f. T*

⁵ ic *f. O* || o. b. *in d. z. R, f. T* || oððe] } *r* || bereow- *FU*, beriow- *H* || mid—⁶ 1. ic *f. F* ||
prepositio *T*

⁶ 1. in[dico] *W* || ic *g. ü. (hinter HJ) der 1. person HJRT* || bicnige *F*

^{6.7} übers. *ü. (hinter J) der 1. pers. JRT (bis auf einige untere teile weggeschnitten T)*

⁷ gecwyðe *D* || liquas] licrias *F* || h(l)yttrige *O*, hli(t)trige *U*, lu[ttrie] *W* || and—⁸ oferhl.] *f. DHT* ||
eliquo: *C*

⁸ -hlyttre *r* || *ü. (fast gz. weg T) h. (ü. T) consternor JT*

⁹ ablycced *r*, abl[u?]ged *W* || -n(e)ns *aus -nans C, -nans DFHhTW* || and] beide mal et *r*, das
zweite *f. CDU* || si(n)don *C*, siondon *H*, beoþ *W* || foresetnessa *aus -sse H; -sse CJU und als gl.*
über im text stehendem prepositiones *T*; forsettnessa *W*

Nelle wê nâ swÿðor hêr be ðâm worde sprecañ.
wel, gif ðis âht fremað.

¹⁰ kein absatz

^{10.11} *f. T*

¹⁰ nâ *f. O*

¹¹ ðis *f. r* || fremiað *J*

219¹ ... (mann ü. dep.)

missing . after "dep"

222⁹ ablycced r, abl[u?]ged

opening bracket cuts through middle of u; question mark in original

INCIPIT ADVERBIVM.

¹² *überschrift f. JW, incipiunt aduerbiua (letztes a aus m) r, de aduerbium T || ::adu. U, b auf r. O*

ADVERBIVM EST PARS ORATIONIS INDECLINABILIS, CVIVS SIGNIFICATIO
VERBIS ADICITVR; ADVERBIVM is ân dæ̅l lēdenspræ̅ce
undeclinigendlic, and his getâc̅nung byð tō wordum
geð̅eod. ADVERBIVM mæg bêon gecweden wordes
gefê̅ra, forðan ðe hê byð æ̅fre tō wordum geð̅eod and
næfð full andgit, bûton hê mid worde bêo.

¹³ *duerbiium W || oratio h || cui(u)s O*

¹⁴ *:uerbis U, [uer]bis W || adicator T || aduerbium usw. gl. R, in d. z. T || uerbium von ad- auf r. C*
|| dæl ü. getilgtem word corr.? U || læden- FHh, -spæce O

¹ *-nend[lic] W || (h)is J || getatnung O*

^{1. 2} *weardum J*

³ *gefera: H, geferan U*

³ *am rande von der zeile an, die mit for þon (o auf r.) þe beginnt, bis unten eine grosse zwecklose*
initiale I U || hê f. FW

^{3. 4} *iþeo[d and na]ueþ W*

⁴ *zweites l in full nachträglich (v. ds. hd.?) zugefügt O || heo J || beo: (n rad.) H*

sapienter

wîslîce is ADVERBIVM. ic cweðe nû swutelîcor: *sapienter*
loquor wîslîce ic sprece; feliciter facis gesæ̅lelîce
ðû dēst; humiliter precatur êadmôdlîce hê bit. ðisum
dæ̅le gelimpað ðrêo ðing: SPECIES, FIGVRA, SIGNIFICATIO.

r in sapienter von a. hd. auf r. O

⁵ *[w. is aduer]bium W || w. in d. z. T || is—⁶ wîslîce f. CU*

⁶ *[wisliche—¹¹ diʒelliche] W || —⁷ ü. f. T || feliter J, fe(i)aciter (a aus o?) O || gesalelice F,*
-sælice C, -sæliglice DH, -sæillice JU

⁷ precamur *J*

^{7.8} (þisum dæle) *C*

⁷ þissum *JT*

⁸ þinc *H*, ðingc (g aus e. a.) *J* || *r. ü. sp. u. fig. R* || is getacnung nach significatio *rad. r*

SPECIES is **hiw**, *primitiua frumcenned* and DIRIVATIVA **ofgangende**. PRIMITIVA is *clam dīgellīce, saepe gelômlīce*; DIRIVATIVA *clanculum dīgellīce, saepius gelômlīcor* and *saepissime gelômlīcost*.

⁹ kein absatz || is hiw *gl. R, f. T* || frumc.—¹⁰ primitiua *f. CFrU* || *fr. f. T, -ce(n)ned O, -canned Hh* || and *f. J*

¹⁰ ofg. *f. T, 1. g (in fränk. form) aus a J* || —227² *ü. f. T* || digelice *r*

¹¹ gelome *H* || diriuatua—¹² and *f. H* || digellicor (or *auf r. von ds. hd.?*) *O*

¹² and] *et r, f. J*

FIGVRA is **gefêgednys**. SIMPLEX **ânfeald**: *huc hider, prudenter snotorlīce*; COMPOSITA *adhuc gyt, lege adhuc ræd gyt, inprudenter unsnotorlīce*; ET SIMILIA.

¹³ kein absatz || is gef. *gl. R, in d. z. T* || ifeʒed[nesse sim]plex *W* || symplex *J* || a(n)feald *corr. U, f. T* || *hu:c (i rad.) F*

¹⁴ snoterlice *CFJRU* || *ad[huc ʒet] W*

¹⁵ to *in unsnoterlice auf r. O, -snoter- CDFhJU*

SIGNIFICATIO is **getâcnung**, and ðes dæ̅l hæfð fela getâcnunga. TEMPORALIA *synd, ðâ ðe tîda getâcnjað. pridem gefyrn, olim gefyrn, nuper niwan, antea æ̅r, nudiustertius on æ̅rron dæg, heri gyrstan dæg, hodie tō dæg, nunc nû, cras tō mergen, aliquando æt sumon cyrre. sume getâcnjað mâ tîda ðus: quando eram iuuenis ðâ ðâ ic wæs geong* and âxung: *quando uenisti?*

¹⁶ kein absatz || signi[ficatio is] *W* || is *g. gl. R, in d. z. T* || geta(c)nung *a. hd.? h, -ng: (a rad.) D* || þæs *FJ* || *feola T, feala F*

¹⁷ getacnunga *aus -ge O* || [beoþ þeo] þe *W* || siond *H* || ðâ usw. *in d. z. RT* || ðe:| *O*

¹ o von olim *auf rad. nuper C* || neowan *D, niwen J* || [antea ær] *W* || ante *Jr*

² nudiust.—dæg v. ds. hd. am rande r || -tercius W || on f. H, n von on etwas abgerieben O || æron DHhJrW, æran FR, æren CU || dæge U || h. g. d. f. J || gyrston CDh, girston U, gyrsten r, georsten H, ʒurten W

³ nach to dæg mehrere buchst. radiert O || [nunc nu] W || merigen DhJRr || alioquando H

^{3.4} sumum FHh

⁴ cyrrre r || gecyrrað urspr. (dann cyrrað durchstrichen und tacniað dahinter) O || [mo tida] W

⁵ iuenis H || :ða ða O || 2. g von geong z. t. abgerieben O, iung DHJU || u in axung aus ei? O || [uenis]ti W

hwænne côm ðû? tôwerdre tîde: *quando ueniam ad te,*
doce me ðonne ic cume tô ðê, tæc mê. eallswâ *aliquando*
feci sic hwîlon ic dyde swâ; si aliquando faciam
sic gyf ic æfre dô swâ; ET CETERA. eallswâ *dudum*
gefyrn, quondam hwîlon and *olim* getâcnjað
þrêo tîda: forðgewitene and andwerde and tôwerde.

⁶ hwanne J || come þu CDHJU || towardre HhJT, toward W, darüber futuro gl. U

⁷ do[ce me þo]nne W || (c)ume C || tæce H || (eal swa) corr. U, f. CHT

^{7.8} praeteritum ü. aliqu. gl. U

⁸ ic do dyde r || [dude so] W || futuro ü. aliqu. gl. U

⁹ do swa auf r. C || eallswâ f. W

¹⁰ gefryn (yn auf r.) H || [quondam] W || and—¹¹ towerde] et cetera T || and] et J

¹¹ þrio H || froþ- H, darüber praeteritum gl. U || andwerd:e (r rad.) R, -wyrde D, -wearde h, -wardre H, darüber praesens gl. U || and towerde v. ds. hd. am rande C, [and tower]de W || towerd:e (r rad.) R, -wearde HhJ, darüber futurum gl. U

Sume synd LOCALIA, þæt synd **stôwlîce**, forðan ðe
hî getâcnjað stôwa. *huc hider, illuc þider. ueni huc*
gang hider. uade illuc gang þider. quo uadis?
hwider gæst ðû. on stôwe: *hic hêr, illic* and *ibi*
þâr, ubi hwâr; ubi est meus liber? hwâr is mîn
bôc? illic iacet iuxta te þâr lið wiþ ðê.

¹² kein absatz || beide mal siond H, beoþ W || þ.—¹³ stôwa f. T || þ. s. st. gl. R || -þam R

¹³ itoc[neþ stow]a W || in loco ü. 1. huc gl. U || ad locum ü. illuc gl. U

^{13.14} þider u. h. gang f. J || de loco ü. ueni gl. U

¹⁴ go beide mal W || [þider qu]o W || quo uadis f. T

¹⁵ hwæder OU || (illic) R || and] et r, † J || :ibi (h rad.) F

¹ þer W, þær d. übr. ausser O || [h. vb]i W || *beidemal hwær ausser OW*

² illi(c) C, -(c): U || þa(r) O, ðer h, þer W, her H, þær d. übr. || ligð F, ligþ H || wiþ] bi W || [þe fra]m W

fram stôwe:

hinc heonon, illinc ðanon, istinc þanon, inde þanon, unde hwanon oððe ðanon. hac on ðâs healfe, illac on ðâ healfe; super wiðufan, infra wiðnyðan; extra wiðûtan; ultra begeondan, citra beheonon; sursum ûpp, deorsum and iosum nyðer; dextrorsum on ðâ swyðran healfe, sinistrorsum on ðâ wynstran healfe; orientem uersum êastweard, occidentem uersum westweard; aliorsum elles hwider.

³ de loco ü. hinc gl. U || heonan HJ || illi in illinc aus nu O, dah. oþþe r. C || istinc þ. f. H || aus 1. þanon a. hd. heonon O || inde þa[non] W

⁴ unde] uude (2. u durchstrichen) C || :þanon (h r. u. þ aus w) H || hac] ác T || healfa r || illac auf r. RU

⁵ þa hal[ue s]uper W || supra T || wiðu auf r. C || -neoðan F, -nioþ- H

⁶ beiundan CDFhJrU, -on aus an H, bezeon[da]n W || citra] utra O || beheonan DhR, behenon J, heonon O

⁷ d(e)orsum C, dorsum O || et r, † J || v ü. o in iosum gl.? U, losum H || dextror[sum] W || *am rande pater n|(oster weggeschnitten) sechs mal unter einander von einer hand des 14. jhds. J*

^{7.8} on rihthalue W

⁸ sw in swyðran auf rasur (v. ds. hd.?) O || sinistrosum H, erstes r aus n h || on lufthalue W || wunstran r, dahinter r. O

⁹ orienuersum W || east[w]ard W, -werd hRr

^{9.10} occ. u. w. f. HJ

¹⁰ weast- C, -werd DhRr || hwæder DhORr, hwæðer F, y auf r. C

Sume synd DEORTATIVA, þæt synd **forbêodendlîce** oððe **mistihtendlîce**. *ne: caue, ne hoc facias warna, þæt ðû þæt ne dô. neque: neque feci neque faciam nê ic ne dyde nê ic ne dô. nisi VEL ni: nisi dominus custodierit ciuitatem bûtan drihten gehealde ðâ burh; ni fecissem bûtan ic dyde.* swâ ðêah ne synd nâ ealle ðâs forbêodendlîce.

¹¹ kein absatz || sum[m]e W || siond H, beoþ W (beide mal)

11. 12 þæt s. f. o. m. f. T || þ. s. f. gl. (o. m. in d. z.) R
 11 forbeodenlice U
 12 oðð(e) D, † r || mis nachtr. am rande corr.? R, -[lic]he W || erstes ne f. H || :::: hoc F || w in
 warna etwas abgerieben R
 13 nur ein neque zwischen do und feci HJ || (neque feci neque) C || 2. [ne]que W
 14 ne vor dyde f. r, vor dô f. F || ni † nisi h || oððe O, † die übr. || (ni) corr. U, [ni] W
 15 buton alle ausser HO || gehealde aus -da D || [pa] W
 1 nisi CJTU || buton alle ausser O || (dy)de r || swâ—² forbêodendlîce f. T || siond H, beoþ W
 1. 2 n[out alle] W
 1 nâ f. H
 2 ðâs f. C und urspr. U, aber (þas word) corr. U || forbodenlice U, dahinter for W

Sume syndan ABNEGATIVA, þæt synd **wiðsacendlîce**,
 mid ðâm wê wiðsacað. **non nese: fecisti hoc? dydest
 ðis? non feci ic ne dyde. uis hoc? wylt ðû ðis?**
non nese. eft *haud nâtes hwôn, numquam nǣfre,*
nec umquam fiat nê hit nǣfre ne gewurðe, minime
nâtes hwôn, nullo modo on nâne wîsan, nullatenus
nâtes hwôn ET SIMILIA.

- ³ kein absatz || mit sume schliesst das 3. fragm. von r || siondon H, beoþ W, -on d. übr. ausser O ||
 ab[negatiua] W || þæt—⁴ wiðsacað f. T || þ. s. w. gl. R || siond H, beoþ W || sacendlice in w. auf r.
 C, -sacenl- U, -lic W
⁴ and mid W || wê f. O || -saceð h || fec[isti hoc du]dest W || dedest D
⁵ þu (vor ðis) CDHJUW und nachträglich von ds. hd. O, (ðu) corr.? h || wyl(t) J
⁶ eft] etf H, f. W || ha[ud mi]nime 7 nullatenus & nequaquam nateshwon W || nunquam W,
 umquam JT
⁷ ne(c)umquam h, neumquam J || f[iat ne] W || gewyrðe O
^{7. 8} m. n. h. f. W
⁸ wison CDhR
^{8. 9} n. n. h. f. W
⁹ simiła (a nachtr. v. a. hd.) h

Sume syndon CON- VEL ADFIRMATIVA, þæt synd **fæstnigende**
 oððe **sêðende**, mid ðâm wê âsêðað ûre
 spræ̅ce. *etiam geâ: manducasti hodie? æt ðû tô dæg?*

etiam, feci geâ, ic dyde. bibisti? drunc ðû? nequaquam nâtes hwôn. eft ôðre ADFIRMATIVA: *profecto witodlîce; scilicet and uidelicet gewislîce; quippe and nemphe witodlîce; sic est swâ hit is; ET SIMILIA.*

¹⁰ *kein absatz* || siondon *H*, beoþ *W* || con- uel adf. [confir]matiuia † adfirmatiua *W*, confirmatiua (*erstes i aus a D*) und † ad ü. con v. *ds. hd. Dh*, † adconfi(-y- *F*)rmatiuia *FO*, ad confirmatiua *T*, ad † confirmatiua *R*, confirmatiua *CHJU* || þæt—¹² spræce *f. T* || þ. s. *f. gl. R* || þæt *nachtr. v. ds. hd. U* || siond *H*, beoþ *W*

^{10. 11} afæstniende (a *erst nachträglich*) *U*, afæstende *h*

¹¹ o. s. *in d. z. R* || se:ðende *O*, sæþende *J* || w[e aseþaþ] *W* || 1. a *in aseþað nachgetragen U*, seþað *C*, sæþað *J* || ûre] uncre *F*

¹² ia *CFHhRUW*, iæ *D*, ie *J* || i *in manducasti auf r. D* || æte *H*

¹³ feci *f. W* || ia *DFHhRW*, iæ *J*, *f. CU* || dede (*zweites de auf r.*) *D*, [dude] *W* || drunce *CHU*, druncke *W*

^{13. 14} naquaquam *F*, numquam *CU*

¹⁴ adfyrn- *F*, adfinitiuia *O*

¹ witedlice *F*, wit[od]liche *W* || and] † *J* || u(i)delicet *O* || gew. ü. sci. *R*

² and *corrigiert aus et R*, † *J* || nemphe *UW* || witodlice ü. quippe *R* || est] eft *J* || swâ hit ys sic est *U* || [is et si]milia *W* || similia] *wie* ⁹ 226 *h*

Sume synd IVRATIVA, þæt synd swerigendlîce.
per ðurh: iuro per deum ic swerige ðurh god; per meum caput ðurh mîn hæafod; per nostram fraternitatem, uerum dico ðurh uncer brôðorrædene, ic secge sôð. ac Crîst sylf ûs forbêad ælcne âð and hêt ûs ûre spræce þus âfæstjan: *est? is hit swâ? est hit is; non? nis hit swâ? non hit nis.* mâ syndon swergendlîce ADVERBIA, ac hwæt sceolon hî gesæde, nû wê swerjan ne môton?

³ *kein absatz* || siond *H*, beoþ *W* (*beide mal*) || þ. s. s. *gl. R, f. T* || swerigend(lice)e *corr. U*, sweriende *H*

^{4—15} ü. *f. T*

⁴ iura *J* || i[c swe]rie *W* || swerge *U* || ður *R*

⁵ (m)eum (m ü. *r.*) *O* || capud *HJTU*, t *auf r. C* || þur *J*

⁶ uerum dico *f. T* || [dico] *W* || uncre *CD*, ure *W* || brôðer- (-þ-) *DFHhJRU*, -rædenne *CH*, -ræddene *U* || sæcge *J*

⁷ ac Crîst] acrist *F*, t *nachtr. eingeflickt v. ds. hd. h* || and—⁹ hit nis *f. T* || [us] *W*
⁸ s(p)ræce *O*, spr(æ)ce *h* || n von âf. *auf r. C* || is hit] hit is *FHhJR* || swa est hit is *f. H* || est: *R*
⁹ *erstes nis aus nit ds. hd.? h* || *zweites [nis] W* || ma sindon *doppelt (das erste getilgt) D* ||
synd(on) *R*, siondon *H*, sindan *T*, beoþ *W*
^{9.10} swerigend- *CFHhJRT*, swyrigend- *D*, swerierend- *U*, swerierende *W* || sc(e)olon *F*, sculon *H* ||
geseede *R*
¹¹ swyrian *D*, ia *auf r. O* || [ne mo]ten *W* || moto(n) (2. o *auf u. n ü. r.*) *C*, moten *J*

Sume syndon OPTATIVA, þæt synd **gewîscendlîce**.
utinam haberem pecuniam êalâ gif ic hæfde feoh. o
 and *si getâcnjað þæt ylce: o si haberem êalâ gyf ic*
hæfde.

¹² *kein absatz* || siondon *H*, dahinter 2—3 *buchst. rad. O*, beoþ *W* || þ. s. g. *gl. R, f. T* || siond *H*, synt *C*, beoþ *W* || wyscenlice *H*, (ge)wiscenlice *a. hd.?* *h*, gewiscendli(c)e (3. e aus c) (*verb. v. corr.?*) *U*

¹³ *peccuniam FU* || [eala] *W* || ic *h. f. unten rechts nachträglich (wol v. ds. hd.) O* || vor o 3 *buchst. rad. O*

¹⁴ and] et *CU* || getacnað *U*

Sume syndon ORTATIVA, þæt synd **tihtendlîce**, mid
 ðâm wê tihtað ôðre forð. *heia nûlâ; age nûlâ: þis*
 is êac menigfealdlice *agite nû gê lâ. ôðer is ðis, ôðer*
 is word *ago ic dô* and IMPERATIVVM *age dô ðû, agite*
dô gê.

¹⁶ *kein absatz* || s[umme] *W* || siondon *H*, beoþ *W* || þæt—228¹ forð *f. T* || þ. s. t. *gl. R* || siondon *H*, beoþ *W* || tihtenlice *F*

¹ ðâm] ham *W* || getihtað *CU*, tihða *J* || forð] word *J* || eia *HU und durch r. aus heia F*, eie *J* || —² *ü. in d. z. T* || erstes [nula] *W* || age nula *corr. U, f. CD* || aie *J* || 2. nûlâ] iula *O*

^{1. 2} þis is êac] and *T*

² d in mænigf. *nachtr. eingeflickt h* || nû gê lâ] inigela *O* || 1. ôðer—⁴ dô gê *f. T*

^{2. 3} *das zweite ôðer is f. CU*

³ w[ord] *W* || ago aus age *O* || and] et *CU* || ðp- *W*

⁴ doð (doþ *DH*) ge *CDHU*

Sume syndon REMISSIVA, þæt synd **âslacigendlîce**.
paulatim lytlum, sensim stundmælum, suaui ter sôfte,
pedetemtim fægere.

⁵ *kein absatz* || syndo(n) *rubricator J*, siondon *H*, beoþ *W* || remissi[ua þet] *W* || þ. s. a. *gl. R* || siond *H*, beoþ *W* || asléacigendllice *T*

⁶ palatim *W* || —229⁶ *ü. f. T* || sensim aus -um *U*, sensum *O* || stundmæle *W* || suaui[ter sof]te *W*

⁷ -temptim *FJ*, -tentim *W* || fægere *FHhJR*, fægere † lip(-ð- *DU*)elice (*ce auf r. D*) *CDU*

Sume synd QUALITATIS, ðâ getâcnjað hwylcnysse, hû hit gedôn sý. *prudenter snotorlîce, inprudenter unsnotorlîce; bene wel, male yfele. pulchre cantat fægere hê singð. expresse loquitur swutollîce hê sprecð.*

⁸ *kein absatz* || siond *H*, synt *C*, beoþ *W* || ðâ] þe *R* || hwil(c)nisse *corr.* *U*, hwulcne[sse] *W*, *f.* *T*

⁹ *sy auf r.* *D*, beo *W* || snoterlice *DJ*

^{9.10} *inp. uns. f.* *HJ*

⁹ *impr. F*

¹⁰ *be[ne wel]* *W* || *yfel U* || *pulcre TW*, *h nachtr. v. ds. hd. O* || *cantað JR*

¹¹ *fægre CDU* || *expre(s)se C* || *lo|loquitur O* || *swutolice FHR*, *sutel[liche] W*, *-lic(e) C*, *o ü. getilgtem e D*

¹² *spriçð CU*, *sprycð DJ*, *p aus w und c aus t H*

Sume syndon QVANTITATIS, ðâ getâcnjað mycelnysse oððe lytelnesse. *multum mycel, parum lytel, nil and nihil nâht.*

¹³ *kein abs.* || siond *H*, beoþ *W* || ða—¹⁴ -nesse *f.* *T* || ðâ] þ *U*

¹⁴ *l[utelnes]se W* || *par(u)um corr.* *U*, *paruun T* || *and] et C*, *† DJ*

¹⁵ *nichil (il auf r. D) DFJTW*

Sume syndon DVBITATIVA, þæt synd twÿnigendlîce. *forsan wênunge, forsitan wênunge, fortassis and fortasse wênunge. ðâs and ðyllîce getâcnjað twÿnunge, hwæðer hit gewurðe oððe ne gewurðe.*

¹⁶ *kein absatz* || siond *H*, beoþ *W* || *dubi[tatiua] W* || þ. s. t. *gl. R, f. T* || siond *H*, beoþ *W* || *tweoniend- H*, *twniendliche W*

¹ *erstes w. f. H*, *-ga CU* || *forsitan w. f. FO* || *and (also W) forsitan HW* || *2. wenunga H, f. W* || *and fortassis (-r:t- C) CTUW*, *forassis F* || *and] † J*

² *[f.] W* || *-unga H, f. W* || ðâs—³ *f. T* || *tacniað J*

^{2.3} *twenunge H*

³ *hweðer F*, *hwæt þær J* || *das 1. mal gewyrðe CF*, *-wirðe U* || *o. ne g. auf r. C* || *oþer W* || *das 2. mal gewyrþ(e) C*, *-wirðe U*

CONGREGATIVA syndon **gadrigendlîce. simul samod, una samod, pariter samod. simul manducant samod hî etað. pariter ambulat æt gædere hî gâð.**

⁴ *kein absatz* || cong(r)egatiua C, [congre]gatiua W || s. g. gl. R, f. T || siondon H, beoþ W || gaderigendlîce (*auf r. C*) CDU, -deriend- (*eri auf r.*) H

⁵ una | uná O || simul ü. pariter gl. U || samod (*hinter pariter*)—⁶ pariter f. CFU || s[omed] vor s. W

⁶ samod ::: hi R || he[o goþ] W

DISCRETIVA synd **syndrigendlîce. separatim on sundron, secrete dîgellîce, singillatim sedet on sundron hî sit, diuise tôdæledlîce.**

⁷ *kein absatz* || sigillatim ü. discretiua gl. U || s. s. gl. R || siond H, beoþ W, f. T || sy und r in syndr. *auf r. O, in d. z. T* || separatum O || —242⁶ üt ü. f. T (*doch vgl. zu 238^{10.12}, 239^{6.14}*)

⁸ sundran HJU || secr[ete di]jelliche W || digelice F || sigillatim D

^{8.9} sundran H, sundrod J

⁹ t in sit *auf r. D* || todælelice U

Sume syndon SIMILITVDINIS, ðâ getâcnjað gelîcnysse. **sic swâ, sicut swâswâ, sicuti fecisti swâswâ ðû dydest, quasi homo swâswâ man, ut deus swâswâ god, uti sponsus swâswâ brýdguma, uelut sapiens swâswâ wita, ueluti doctus swâswâ gelæred, ceu puer swâswâ cild.**

¹⁰ *kein absatz* || [sume beoþ] W || siondon H || symili- U || ða g. g. gl. R, in d. z. T || getacnað J, *erstes a aus æ? O* || licne von ge- *auf r. D*

¹¹ sicuti f. swâswâ f. H || [fec. soso þu du]dest W

¹³ ut sponsor H || [brudgu]ma W || uelud FORUW

¹⁴ ceu *aus ceti? F*

^{14.15} [so so chi]ld W

ORDINALIA syndon **endebyrdlîce. confestim ðâr rihte, continuo and statim and protinus ðâr rihte, deinde syðþan, deinceps and postea syððan.**

¹⁶ *kein absatz* || s. e. *gl. R* || *synd CU, siond H, beoþ W, f. T* || *ænde- H, in d. z. T* || *confæstim h* || *ðær oder þær alle ausser O*

¹ *continuo*—*rihte f. J* || *continua h* || [st. a. pr]otinus *W* || *n in prot. aus m H* || *þær o. ðær ausser O*

² *ei in deinde auf r. O* || 1. *sioððan H, wiððan J* || d. a. p. s. *f. H* || *and auf r.? R, † J* || *st in postea auf r. O*

INTENTIVA syndon **geornfullíce. ualde swýðe,**
nimis þearle, nimium mycclum, prorsus eallunga,
penitus mid ealle, omnino eallunge.

³ *kein absatz* || *intenti[ua beo]þ W* || *intimentia O* || s. g. *gl. R, f. T, synd ongeornfullice O* || *siondon H* || *giorn- H, eorn- U* || *swide U*

⁴ *ðærle J* || *myclum HJ* || [allung]a *W, -ge hJ, dah. etiam eallunga H*

⁵ *omnia O, darüber prorsus gl. U* || *-nga H*

COMPARATIVA synd **wiðmetenlíce. magis swîðor,**
minus hwônlicor, melius bet, peius wyrs, prudentius
snotorlicor, iustius rihtlicor.

⁶ *k. abs.* || *c von comp. aus o? O* || s. w. *gl. R, f. T* || *siond H, beoþ W* || *widm- U, -metendlice FH* || [mag]is *W*

⁷ *minus*] *maius aus manus F* || *bet: C* || *penis urspr. (aber nis getilgt und gleich ius dah.) O*

⁸ *snoter- DhJR, snotolu[cor] W, snotorlice O* || *iust(i)us C*

SVPERLATIVA synd **oferstîgendlíce. maxime swýðost,**
minime hwônlicost, ocissime hrædlícost. se
forma stæpe is POSITIVVS: iuste rihtlíce. se ôðer stæpe
is COMPARATIVVS: iustius rihtlicor. se ðridda stæpe is
SVPERLATIVVS: iustissime rihtlicost.

⁹ *kein absatz* || s. o. *gl. R, f. T* || *siond H, beoþ W, þæt synd O* || *oferstihgendlice F, -stigenlice H*

^{9.10} *swiðust F*

¹⁰ [mini]me *W* || *hwonlicest O* || *occi- CHOTU, -isime T* || *hread- F, ræd- U*

¹⁰⁻¹² *am rande links I, rechts II und darunter III C*

¹¹ pos.—¹² 1. *is am rande von 3. corr. nachgetragen h, f. J* || *sitiuus von p. auf r. C, possitiuus H, positium FW, zu (prae)pos- vom rubr. T* || *rihlice H, [rihtli]che W, -[e] h* || *oðer ::::: stæpe O*

- ¹² 1. [is] *h* || comparatiuis (is *auf r.*) *C* || iustior *H*
^{12.13} [is *su*]perl. *W*
¹³ superlatius *F*

eft *prudenter snotorlîce*,
prudētius snotorlîcor, *prudētissime snotorlîcost*.
 eft *fortiter stranglîce*, *fortius stranglîcor*,
fortissime stranglîcost. ET SIMILIA.

- ^{13—15} snoter- *alle dreimal DhJR*
^{13.14} snoterlice *auf r. D*
¹⁴ snoter[lucor] *W*
^{14.15} snoterlicost *C*
¹⁵ eft *f. T*
¹⁶ [fortissim]e *W*

DIMINVTIVA syndon **wanigendlîce**. *clam* is **dîgellîce**,
 and of ðâm is wanigendlîc *clanculum hwônlîcor*
dîgellîce. *bene wel*, and of ðâm is *belle nâ ealles*
swâ wel, *bellissime ealra wâclîcost*.

- ¹ *kein absatz* || dimi(nu)tiua *corr. v. ds. hd.? O* || s. w. *gl. R, f. T*, siondon wanigenlice *H* || sind *D*,
 beoþ *W* || is—² wan. *f. T*
^{1.2} is d. *gl. R* || digelice *F*, [diʒeli]che *W*
^{2.3} cl. hw. d. *f. hier und steht* (dygellice *C*, digel(l)ice *H*) hinter⁴ waclicost *CHU*
³ wel: (l *rad.*) *F* || a. of ð. is *f. T* || [and of þ]en *W* || of: *D* || minus bene *ü. belle gl. U* || e(a)lles *OR*
⁴ wel: *R* || belissime *CU* || waklicost *U*, wal- *H* || *vgl. lesa. zu 2. 3*

DEMONSTRATIVA synd **ætêowigendlîce**. *en efne*
 oððe **lôca nû**, **hêr hit is**; *en, adest episcopus efne*,
hêr is se bisceop; *ealswâ ecce: ecce, uenit rex efne*
nû, hêr cymð se cyning.

- ⁵ *kein absatz* || demonstra:tiua *h*, demost- *D* || s. æ. *gl. R, f. T* || siond *H*, þæt synd *O*, [beoþ] *W* ||
 ætowigendlice *F*, eowigendlice *O*, -enlice *H*, -lic *W* || eþne *C*
⁶ oððe *usw. in d. z. R*
⁷ [þe bi]scop *W* || se] þe *F* || bisc(e)op *O*, þ in *biscop aus h? D* || eall swa ecce efne ecce *U* || *nur*

ein ecce JW || efne steht schon über dem ersten ecce R

⁸ nû f. DW || cyningc hR, -nc H

INTERROGATIVA synd **âxigendlîce**. *cur hwî, quare for hwî, quam ob rem for hwî oððe for ðî, ubi hwâr, unde hwanon, quo hwyder, quando hwænne*. sume ðâs habbað þrýfealde getâcnunge. gyf ic cweðe *ubi posuisti meum librum?* **hwâr lêdest ðû mîne bôc?** þonne is se *ubi* INTERROGATIVVM, þæt is **âxigendlîc**.

⁹ kein absatz || s. a. gl. R, f. T || siond H, [beop] W || axiende W

¹⁰ 1. hwi] hi F || hwær ausser OW

¹¹ [unde] W

¹² þrifoelalde H, þreo[folde] W || getacnunge zu -a H || u in ubi auf r. von hw h

¹³ hwær ausser OW || lægdest þu H, ledestu h || :ðu O || [mine] W

¹⁴ 1. is auf r. O || -ragatium W || þ. is a. gl. R, f. T

gyf ic cweðe *tu scis, ubi tuus liber est ðû wâst, hwâr þîn bôc is*, ðonne byð se *ubi* RELATIVVM, þæt is **edlesendlîc**, þæt is **ongeâncyrrendlîc**. gyf ic cweðe *nescio, ubi inueniam meum librum nât ic, hwâr ic finde mîne bôc*, þonne byð se *ubi* INFINITIVVM, þæt is **ungeendigendlîc**. *quando uenisti? hwanne côm ðû?* is INTERROGATIVVM. *quando eram iuuenis ðâ ðâ ic wæs jung* is RELATIVVM. *quando ero doctus hwænne bêo ic gelæred* is INFINITIVVM; *quandoque on sumne sâel*.

¹⁵ cweþu H || [scis u]bi est t. l. W || :liber H || hwær ausser OW

¹⁶ byð] is W || se f. R

^{16.17} þ. is e. gl. R, f. T || [is edle]s. W || 1. d in edl- aus e. a. H, letztes e aus æ? h

¹⁷ þ. is o. in d. z. R, f. HT, oððe o. D, oððe geanc. J

¹⁸ (nescio) R || [l.] W || hware W, hwær d. übr. ausser O

¹ byð] is TW

^{1.2} þ. is u. gl. R, f. T || ungeændigenlic: (e r.) H, vniendi[endlic] W

² hwanne W, -ænne d. übr. ausser O || com doppelt (das 1. getilgt) C, come DH, cume J

³ [þo] þo W

⁴ geong DFhJRU, (geong) C || hwanne F || bio H

⁵ ilæ[red is] W || is *doppelt h*

NVMERALIA syndon, ðâ ðe getâcnjað getel. *semel*
æne, *bis tuwa*, *ter þriwa*, *quater fêower sîðon*,
quinquies fif sîðon ET CETERA.

⁶ *kein absatz* || si(o)ndon H, synd T, beoþ W || ðe] ða TU, þa CJ || getâcnjað] metacniað J || [itel
s]emel W || getæl FHHt

⁷ tu(w)a a. *hd. h*, twiȝa W || þria W || forsip̃an W || syðan J, sip̃an H

⁸ *quinq. f. s. f. FW* || *quinque es O* || sip̃an H

Sume ADVERBIA syndon frumcennede, swâswâ wê
ǣr cwædon, and sume bêoð of ôðrum âcennede. *prope*
gehende is frumcenned, and *propius gehendor* cymð
of ðâm. *ultra begeondan*, *ulterius feor begeondan*.
citra beheonon, *citerius hideror* oððe **gyt beheonon**.

⁹ *kein absatz* || siondon H, [beoþ] W || -cænnede Hh

¹⁰ bioþ H || acænnede H || [prope] W

¹¹ gehænde Hh || is f. a. f. T || -cænned H || propi::us (ti *rad.*) F, proprius JU || gehændor H

^{11. 12} c. of ð. f. T

¹² Itra in ultra *auf r. O* || be[zeond]on W, beiundan h, beiundon H || *ulter. f. b. f. HJ* || s in *ulterius*
auf r. O || feor: D, fyr CU || beiundan h, zeodon W

¹³ beheono(n) O, -hion- H, -nan DHJ || *citerius*—*beheonon am rande von ds. hd. C* || *ceterius (am*
ersten e rad.) H, u *auf r. O* || *hidero[r] ȝet beheo]non W* || *hider[or] C* || *get H*, *geot D* ||
[beh]eonon C, behion- H, -nan DHhJ

Sume hî cumað of namum. *felix gesælig* is nama,
and of ðâm cymð ADVERBIVM *feliciter gesæliglice*. ealswâ
uir wer, *uiriliter werlice* and *uiritim*, þæt is
geond gehwylce weras. *mulier wîf*, *muliebriter wîflíce*.
corpus lichama, *corporaliter lichamlíce*. *qualis*
hwylc, *qualiter hû*. *alius ôðer*, *aliter elles*. *genus*
cynn, *generaliter gemænelíce*. *species hiw*, *specialiter*
synderlice.

¹⁴ *kein absatz* || *erstes m in namum aus n und ausserdem m darüber (v. ds. hd.?) O*, naman J

14. 15 [i]s n[oma and of þen] W || is n. and f. T
 15 c. adu. f. T || gesæillice CU, gefæliglice H
 15. 16 ealle swa U
 16 þæt—¹⁷ weras in d. z. R, f. T
 17 geond] geong U
 17 hwylce J
 1 co(r)pus O || -homa D, -homo h
 2 qualiter doppelt (aber das erste mal getilgt) C
 3 gem.] gecyndelice h

Sume cumað of wordum. *sto ic stande, statim þâr rihte. punio ic gewîtnige, inpune unwîtnigendlice oððe bûtan wîte. abundo ic genihtsumige, abunde genihtsumlice.*

- ⁵ kein absatz || wordum aus worde R, worde W || c von ic auf r. O
⁶ þær ausser O || impun::e (ig? radiert) F, inpunie C, -no J, darüber sine pena gl. U
^{6.7} ungewitn- CU, vniwitniendliche W, -genlice H
⁷ o. b. w. in d. z. R || buton FhR || habundo H || genihtsum:i:e (l und c rad.) O
⁸ habunde H, abundo W

Sume cumað of naman speljendan. *hic hêr, illic ðâr.*

- ⁹ kein abs. || d. z. am rande 3. corr. h || [na]man speli[n]da[n] h || pronomen ü. hic gl. U || [ill]ic h || þer W, ðær (þ-) d. übr. ausser O

Sume cumað of dælnimendum. *tractus getogen is PARTICIPIVM, and of ðâm cymð tractim langlice. cursus âurnen is PARTICIPIVM, cursim hrædllice is ADVERBIVM.*

- ¹⁰ k. abs. || participio ü. d. gl. U, dæl:n- (n aus m r.) H || (tractus) C
¹¹ i(s) H || cymð f. T || langsumlice J
¹² cursum J || (h)ræd- C, ræd- U || is] his O

Sume cumað of foresetnyssum. *ex is PRAEPOSITIO, þæt is foresetnys, and of ðâm cymð extra wiðûtan.*

in is PRAEPOSITIO and *intra wiðinnan* ADVERBIVM.

¹³ *k. abs.* || foresetnyse *F*, -nesse *W*, zweites *s* aus *r O*, darüber praepositio *gl. U* || prepositiuo *J*

¹⁴ *þ. is f. gl. R, f. T* || foresytyns *J*, -nyse *F* || (*cymð*) *R*, *cymb* (aduerbium) *corr. U* || wiðut:an (*r rad.*) *h*

¹⁵ *in f. J* || :is *H* || praepositiuo *J* || and *f. J* || is adu. *JW*

Naman bêoð êac gesette for ADVERBIO on eallum syx casum. on NOMINATIVVM *sublime hêage: sublime uolat aquila hêage flÿhð se earn; una samod, recens niwan.* on GENITIVO *Romae sum ic eom on Rômebyrig, domi est hê is æt hâm.* on DATIVVM *uesperi on æfen, sorti on hlyte, ruri on lande.* on ACCVSSATIVO *Romam pergo ic fare tô Rôme, domum uadit hê gæð hâm, domum equitat hê rît hâm.* on ABLATIVVM *Roma uenio ic cume fram Rôme, domo uenio ic cume fram hâme* ET SIMILIA.

¹⁶ *kein absatz* || bioð *H*, byð *J* || aduerbia *U*, -ium *TW*

¹⁷ *nur ein sublime T, siblime das erste mal R* || heage *f. H* || uolaþ *H*

¹⁸ *aquile J* || fleohð *CU*

¹⁹ *r in rome aus s D* || eom *auf r. D* || on] a(n) *corr. U*, a *C* || m *in romeb. auf r. H*

¹ *domi est f. T* || æt *h. he is (ys C) CU* || datiuo *D*

² *hlote W* || acu- *H*, (a)cu- *J*, accusa- *D*, -iua *U* || romam—⁴ ablatiuum, *die beiden letzten zeilen auf der seite, erst nachträglich von ds. hd. zugesetzt (hier 35, sonst 33 zeilen) C*

³ *gæð aus gað U*

⁴ *domum—abl. bis auf die oberen striche einiger buchstaben abgeschnitten C* || equitaþ *H* || on uocatiuum ateorað oft mæst swilcera feginge swa swa he deð her and oft gehwæer *hinter ham J* || ablatiuo *DU*, oblatiuum *F*

⁵ *domo aus dome U*

Ealle ðâ ADVERBIA, þe geendjað on *a*, habbað langne *a: antea æer, postea syþðan, interea betwyx þâm, praeterea tôforan ðâm. ita swâ, þis ân hæfð sceortne a. ðâ ðe on e geendjað, habbað sume sceortne e, sume langne. dâs habbað sceortne e: paene forneâh, saepe gelômlíce; inde þanon oððe syððan* and of ðâm

deinde syððan, exinde syððan (man cweð êac *dein* and *exin*), *subinde þanon, proinde for þi þonne;*

⁷ *kein absatz* || eall (eal *H*) þa (ða *h*) *FHh*, eall swa *CU* || geændiað *H*, endeþ *W* || *am rande A a. hd. D*

⁸ *sioðan H* || betwux (*auf r. D*) *CDFHhRU* || þan *D*

⁹ *peterea H* || þes *T*

¹⁰ *geendiað on e F* || e] a *CHU* || geændiaþ *H*, endeþ *W* || *am rande E a. hd. D* || *zweites sume*—¹¹
e *f. H* || and summe *W*

¹¹ *lagne D*

¹² o. s. *in der zeile R* || *sioððan H*

¹³ 1. *sioþþan H* || *exin F*, & *exin W* || 2. *sioððan H* || *cweð aus cwæð O*, *cwyð R*, *cwæþ H*, *cwæð* (*abgekürzt*) *hJU*

¹⁴ and *subinde J* || þanne *D*

peregre

ælpêodiglîce, peregre sum hic ic eom ælpêodiglîce
hêr, peregre proficiscor ælpêodiglîce ic fare,
peregre aduenio ælpêodiglîce ic tô cume, peregre transeo
ælpêodiglîce ic oferfare; facile êaðelîce, forte
færinga, sponte sylfwilles, mane on ærne merigen,
utpote swylce ic swâ cweðe, bene wel, male yfele

ET CETERA.

^{14. 15} *peregre transeo CU*

¹⁵ *ældediglîce h, ælpeodlice H; dahinter ic fare U, (ic fare) C* || *peregressum C* || *peregee T*

^{15. 16} -þiod- *H*, -lic *J*

¹⁶ *æl:þ- F, -peodig(lice) C*

¹⁷ -þiod- *H* || (to) *h*

¹⁸ *ælpêodiglîce f. H* || eþe- *J*

¹⁹ *færinga J* || self- *D*, -willas *J*, *swyfwilles h* || mer(i)gen *C*, *mergen HU*, *merien h*

¹ *utpate h, darüber sicut gl. U* || *swilce h* || *cwæþe D* || *yfel U*

ðâ ðe habbað langne e, syndon DIRIVATIVA:

clarus beorht and of ðâm *clare beorhtlîce* oððe
beorhte; pulcher wlitig, pulchre citharizat fægere hê
hearpað; faber smið, affabre cræftlîce; anglus englisc,
anglice on englisc; latinus lêden, latine and

latialiter on lēden; graecus grēcisc, graece on grēcisc;

- ² *am rande* E a. *hd. D* || *siondon* H, *beoþ* W || *diri- aus dira-* U
³ *beortlice* J
^{3.4} o. b. *in d. z. R, f. H*
⁴ *pulch(e)r aus pulchre* h || *pulchre doppelt* H, *pulcre* DRW, *pulcher* J || *cyth-* U, *th auf r. C*, *ciþ-*
(þ v. a. *hd.? auf r.*) *h, -tha(ri)-* O, *-zað* J || *fæg(e)re* C, *fegere* H, *fægre* DJ, [fæ]ire W
⁵ *hærapað* J, *-at* F || *f. f. T* || *affabræ* T, *afabre* h, *affrabre* C, *fabre* H, 2. a *auf r. O* || *cræftilice* H ||
—⁸ *die nomina f. T* || *angelus anglus* W
^{5.6} *ænglisc beide mal* DH
⁶ *latinus leden* h. *latine on leden* W
^{6.7} *læden beide mal* Hh
⁶ *latine*—⁷ *lēden* f. J
^{6.7} a. l. f. T
⁷ *lati(n)aliter corr. U* || [grecu]s *grickisc* h. *grece (on) grickisc* W || *gregus* C

ebraicus and *ebraeus* **ebreisc**, *ebraice* **on ebreisc**. þâs
and þyllîce cumað of ðâm ABLATIVO, and wendað þone
langan o on langne e. sume êac standað on ðâm o: *falso*
lêaslîce, *consulto* **rædlîce**, *postremo* **æt nêxtan**, *sedulo*
geornlîce, *manifesto* and *manifeste* **swutollîce**; and
oft hî scyrtað þone o: *cito* **hraðe**, *sero* **late**, *modo*
nûðâ oððe **hwiltîdum**, *necessario* **nêdðearflîce**
(*neesse est mihi* **mê is nêod**, *neesse habeo* **ic hæbbe**
nêode).

- ⁸ and ebr. f. D || and] † J, f. *natürlich* T || ebreos J || 2. ebreisc *aus* ebræisc? U
⁹ and þyllîce f. T || þ.] *swuche* W || [of þen a. a. w]endaþ W || of ðâm f. H || *oblatiuo* F || *wændað*
Hh
¹⁰ *langan*] *langne* C, *longne* W, *lagne* U || O *am rande* a. *hd. D* || (e)ac C
^{10.11} *falsa læsliche* J
¹¹ *hrædlîce* J || *nyxtan* D
¹² and *manifeste* f. H || and] † J || *swutolice* F, *swutellice* H
¹³ (hi) O || r *in scyrtaþ* *auf r. H* || þoñ U || *raðe* U, f. W
¹⁴ o. hw. *in d. z. R* || *nyd-* CH, *nid-* U, *nead-* D, -þeafðlice H, -þearfeliche W
¹⁵ *michi* DT || *neod* *aus* *nead* h, *niod* H, *ned* F || *necessarium habeo* (*rium* *auf r. C*) CU
¹⁶ *neode* *auf r. F*, *niode* H

sume of ðissere declinunge maciað of heora

NEVTRVM ADVERBIA: *multum* **pearle**, *multum diligit deum*
pearle hê lufað god; uerum sôð and *uere sôðlice*;
primum and *primo* and *prime* **ærest**.

su:me (m rad.) O, b dahinter rad. h || pisre H || macyaþ H || hiora Hh, f. T
¹ ne:utrum C || mul:tum (t auf r.) h || þærle J || zweites multum—² þearle f. J || mütū W
² and f. H
³ primo and primum W || and] † J beide mal

Sume gâð on twâ wîsan: *durus* **heard** and of ðâm
dure and *duriter* **heardlice**; *largus* **cystig**, *large* and
largiter **cystelice**; *humanus* **mæðfull** oððe **mennisclíc**,
humane and *humaniter* **mæðlice** oððe **mennisclíce**;
firmus **trum**, *firme* and *firmiter* **trumlice**. *ualidus*
strang, *ualde* **pearle**; *ritus* **gewuna**, *rite* **gewunelice**
oððe **rihtlice**.

⁴ kein absatz || wison DhR
⁵ erstes and] † J || zweites and] † J
⁶ o. m. in d. z. R || mennisclic—⁷ o. f. CU, doch humane humaniter am rande rechts hinter
mæðfull| und links maðfulllice vor |oþþe in grossen buchstaben von einer nur hier vorkommenden
hand (aus dem 12. jahrhundert?) U
^{6.7} mænn- D, mænnis(c)lic H, -lic: (e radiert) J
⁷ humaniter and humane F || and] † J || oððe oþðe O
^{7.8} mænnisclice H
⁸ firmus f. T || fyrme F || and] † J || fyrmiter F || trumlice ü. firme R
⁹ ualde þ. f. H || ualide U
¹⁰ o. r. in d. z. R

Sume wendað heora getâcnunge: *ferus* **dêor** oððe
rêðe, *ferre* **forneân**; *sanus* **hâl**, *sane* **gewislíce**; *sensus*
andgit, *sensim* **stundmælum**; *passus* **stæpe**, *passim*
gehwâr; *pridie* **ânum dæge ær**, *hodie* **tô dæg**, *meridie*
on midne dæg.

¹¹ kein absatz || wændað H || hiora H, heore D || wildeor J
^{11.12} o. r. in d. z. R

- ¹² ræþe J || pene ü. fere gl. U || forneah h || certe ü. sane gl. U || mit sensus beginnt das 4. fragm.
von r, das bis 240³ geht
- ¹³ sensim aus -sum C || pastus J
- ¹⁴ ihwer W, gehwær d. übr. ausser O || pridige J || h. f. T
- ¹⁵ on f. F || ne von midne wegradiert F || deg H

On i geendjað þâs: **heri gyrston dæg, ibi þâr,**
Ephesi on ðære byrig, domi æt hâm, belli on gefeohte

ET CETERA.

- ¹⁶ kein absatz || I am rande a. hd. D || g. þâs f. T || geændiað H, endeþ W || þas word H, f. r ||
gyrstan FJ, georston H || and ibi H || þær (ð-) ausser O
- ¹⁷ Ephesi—byrig f. T || domi—¹⁸ gefeohte f. H || belli f. T

Ðâs geendjað on o: **quando hwænne, aliquando**
æt sumum cyrre, ultro sylfwilles, profecto witodlice,
illo þyder, eo þyder.

- ¹ kein absatz || O am rande a. hd. D || ðâs g. f. T || geændiaþ H, endeþ W
- ² sumon CFJU, suman DO || -willas J
- ³ erstes þyder] † J || 2. þy:der (d rad.) O

Ðâs geendjað on u: **diu lange, interdiu on dæg,**
noctu on niht.

- ⁴ kein absatz || V am rande a. hd. D || ð. g. f. T || geændiaþ H, endeþ W || lagne U

Þâs geendjað on c: **nunc nû oððe hwiltûdum;**
tunc dâ oððe ðonne; tunc dixit Iesus þâ sæde se
hælend; tunc sedebit super sedem maiestatis suae ðonne
hê sit ofer setle his mægenþrymmes; huc hider;
illuc þider; donec ôððæt oððe ðâ hwîle; dehinc heonon;
adhuc gyt.

- ⁶ kein absatz || C am rande a. hd. D || þâs g. f. T || geændiaþ H, endeþ W || o. hw. in d. z. R, f. H ||
oððe] † r

⁷ tunc—ðonne *f. F* || þanne *D*, þænne *H* || zweites tunc—⁸ suae *f. T*
⁸ sedebið *HR* || :super *C* || uirtutis *ü. maiestatis gl. U* || þon(n)e *C*
⁹ fer in ofer *auf r. D* || setl *H* || -þrummes *r*, -þymmes *O*, mægðrymnesse *F*, mæinþrumnesse *W*
¹⁰ illuc—¹⁴ nǣfre *f. H* || de(h)inc *D*, deinc *h*
¹¹ :: *nach* adhuc *h*

On *am* geendjað þâs: *clam dīgellīce, coram êawunge, nequiquam on îdel, nequaquam nâtes hwôn, numquam nǣfre, nusquam nâhwâr, bifariam on twâ wîsan oððe on twâ healfa, trifariam on ðrêo wîsan, omnifariam on ælce wîsan oððe on ælce healfe (multifarie is êac on manega wîsan).*

¹² kein absatz || *AM am rande a. hd. D* || g. þâs *f. T* || endeþ *W* || coram † palam *W*
¹³ nequicquam mit nachträglich eingeschobenem *c und a ü. getilgtem n O*, nequi(c)quam *corr.? U*
¹⁴ nunquam *W* || nahwær *CHU* || biphariam *H*
¹⁵ wison *hJr* || oððe—¹⁶ ælce wîsan *f. F* || oððe on twa *h. in d. z. R, f. H* || oððe] † *r* || twa:: (wi *r.*)
h, twam CU || healfe *FJ*, helfa *O* || triphariam *HO, f. T*
^{15. 16} on ð. w. *f. H*
¹⁶ þr(e)o *r* || omniphariam *H, f. T* || ælce] alle *W*
^{16. 17} o. on æ. h. *in d. z. R, f. H*
¹⁶ oððe] † *r*
¹⁷ wîs vor healfe *rad. r* || multipharie *FH*, -farige *O*, dahinter trifariam omnifariam *T* || is—wîsan
gl. R, f. T || is êac *f. H* || mænige *H* || wison *r*

Þâs geendjað on *em: item eft, tandem æt nêxtan, ibidem þâr rihte, identidem efsôna.*

¹ kein absatz || *EM am rande a. hd. D* || þâs *g. f. T* || geændiað *H*, endeþ *W* || em] m *h* || nihstan *h*
² þer *W*, þær (ð-) *d. übr. ausser O* || rihte *aus -tæ D* || iten- *DH*, itenditem *C*, itidem *U* || eftsona
CHJU, eftsone W

Ðâs geendjað on *im*: *pars dǣl, partim dǣlmǣlum;*
furtum stalu, furtim stulorlīce; uicissim stundmǣlum;
strictim nearolīce; affatim genihtsumlīce
(sceort fa); praesertim hūru þinga; paulatim lytlum;
 ET CETERA.

³ *kein abs. || IM am rande a. hd. D || ðâs g. f. T || geændiað H, endeþ W || pars dǣl f. HT || partim dǣl (von -mǣlum) nachträglich ü. d. z. v. ds. hd. C*

⁴ *furtum st. f. HT || rtum von furtum auf r. C, um aus im D || stale Dr, stala W || fortim mit v ü. o O || stalorliche W || uicissum O*

⁵ *strictum J*

⁶ *sceort fa f. T || fa] ra F || praesertim J || lyt|tlum r*

⁷ *et c. f. H*

Ðâs geendjað on *um*: *dudum gefyrn, iterum eft,*
sursum ūpp, deorsum nyðer, desursum ufan, dedeorsum
nyþan, deorsum uersum nyðerwerd, utroque uersum
on ægðre healfe werd, rursum (and rursus) eft,
prorsum (and prorsus) eallunga, actutum hrædlīce.

⁸ *kein absatz || VM am rande a. hd. D || ðâs g. f. T || geændiað H, endeþ W || iterum eft am rande corr. U*

⁹ *su(r)sum aus surum 1. corr.? h || desu(r)sum C || dedeorsum] dedorsum zu deorsum F, deorsum T*

¹⁰ *niðan steht ausnahmsweise und zwar in d. z. T, neoþan C, neoðan U || -weard DHhW || 2. uer(s)um O*

¹¹ *egðre U, ægre r || weard DHhJRW || and] et r, † J || [eft—239³ perpetua]lit[er] W || :eft D, eft T (T erst nachträglich) U*

¹² *prorsus et prorsum r || prorsum and f. H || 2. r in prorsum auf r. D || and] et Rr, † J, f. F || eallunge CU || acctutum T, actuum H || ræd- (in d. z. T) HTU*

Ðâs geendjað on *er*: *paulisper hwæt hwega, tantisper*
swâ swýðe oððe swâ micclum, parumper hwæt
hwega, diligenter geornlīce, utiliter nytwurðlīce,
audacter dyrstelīce, difficulter earfoðlīce (facile
êaðelīce on e), similiter swâ gelīce, aliter elles
(and alias ælcor), semper symble, aeternaliter and

perpetualiter êcelîce ET SIMILIA.

¹³ *kein abs.* || ER *am rande a. hd. D* || ðâs g. f. T || þa CU || geændiað H || ealswa partumper (so) *hinter hwega H*

¹⁴ o. s. m. *in d. z. R* || oððe] † r || myclum H

^{14. 15} parumper h. h. f. H (s. *lesa. zu* ¹³) || paurumper (*l. r aus l*) R

¹⁵ deligenter J || giornlice H || netw- h, nytwyrþlice (-ð- D) CDr, nitwirðlice U

¹⁶ dyrstiglice D, f. H || diffuculter H || ærfoð- J

¹ eþe- h, eaðol- F || on e f. T

² a. a. f. T || and] et r, f. HJ || ellicor H || symle CDFr, simle h, simile J || ætern.—³ *similia f. H* || et rU, † J

³ *cetera vor similia getilgt h*

On is geendað *satis genôh* (mann cweð êac *sat genôh* bûtan is; *satius bet*); *nimis ðearle*.

⁴ *kein absatz* || IS *am rande a. hd. D* || geændiað H, -end:að D, -endiað CF, endeþ W, f. T || m. c. êac] and T || cwæþ H, cw̄ hJU

⁵ [buton is sa]tius (*auch vom vorhergehenden nur die unteren spitzen erhalten*) W || bûtan is f. T || buton CDFhJ, boton U || is bet W || ðærle J

Þâs geendjað on sceortne us: *haud secus nâ elles, caelitus heofonlice, stirpitus grundlunge* oððe *mid stybbe mid ealle, funditus grundlunga, radicitus grundlunga* oððe *mid wyrtruman mid ealle, mordicus hetelîce* oþðe *bitmælum, actenus ôð ðis* oððe *ôð þæt, diuinitus godcundlice, humanitus mennisclice* (man cweð êac *diuine* and *humane* and *humaniter mæðlice*), *eminus foran ongeân, cominus foran ongeân, aduersus* (and *aduersum*) *ongeân mid þwyrnysse* (*aduersus* is êac nama *þwyr* oððe *wiðerræde*).

⁶ *kein absatz* || VS *am rande a. hd. D* || þ. g. f. T || geændiað H, endeþ W || sc(e)ortne C, f. T || non aliter ü. h. s. gl. U || aud (u aus n?) O || na elles *steht ausnahmsweise und zwar in d. z. T*, nae:lles (a r.) h

⁷ .i. h. celitus W || heofen- ChRr, heofelice F || styrpitus T, stirpitis C || grundlunge—⁸ funditus f. CDHU, —⁸ ealle f. J || o.—⁸ gr. f. W || o.—⁸ ealle *in d. z. R* || oððe] † r || gru vor mid *rad. h*

⁸ † funditus J || grundlinga D, f. J || † radicitus J

- ⁹ grundlinga CDFR, -lunge W, -linge h, grunlinga rU || oððe—ealle in d. z. R || † r || wyrt:truman
(*ein senkrechter strich r.*) O, wyrtruman d. übr. ausser D
- ^{9. 10} mordicitus CU, davor funditus grundlinga D
- ¹⁰ hetlice F, hætliche W || o. b. in d. z. R || oþðe] † r || bytme lum J || oþet þis † oþet þeonne W
- ^{10. 11} oððe ôð þ. f. H
- ¹¹ ôð vor þæt f. Jr || godcunlice U, -cundeliche W, godgundlice R || humanitus—¹² êac] and T ||
hum. menn. f. H
- ^{11. 12} mennislice J
- ¹² cwyp H, cwæð F, cw̄ hJU || 1. and] et r, † J, f. T || (h)umane H || 2. and] et r, † J
- ¹³ 1. foran ongeân f. J || 1. foran zu f(e)or(r) O, feorran H || and com. T, † c. J, also c. W
- ^{13. 14} f. o. f. W
- ¹⁴ aduersum & -us W || aduersus] aouersum H || et r, † J
- ^{14.} ¹ 240 o. mid þwyrnesse in d. z. T || ðwy- aus ðry- h, þrynnysse F, dah. .i. discordia W
- ¹ aduersus—wiðerræde f. T || is f. W || (na)ma h || þwyr o. w. ü. aduersus R || þwer U, þryr F ||
wiþerrade r

on ðissere geendunge gâð ealle COMPARATIVA: **ocius hrædlīcor**,
ac heora SVPERLATIVA geendjað on e: **ocissime**
hrædlīcost; diu lange, diutius leng, diutissime ealra
lengst; tarde late, tardius lator, tardissime latost;
nuper niwan, nuperius niwlīcor, nuperrime niwlīcost;

- ² þisre H || geænd- H, -ga T
- ^{2. 3} rædlīcer U
- ³ ac aus ao R || hiora H || suppellatua W || geend(i)að C, geændiað H, endeþ W || occissime CTU,
hiermit schliesst das 4. fragment von r
- ⁴ rædlīcost H || læng DH
- ⁵ lengest FW, længest H, len(g)gost O || trade J || late tardius f. F || læte W tradius J || later DF ||
tradissime J || latest D
- ⁶ niwen J || nuperime FJU

extra wiðûtan, exterius wiðûtan oððe **ûttor**, *extreme*
swiðost wiðûtan; intra wiðinnan, interius wiðinnan
oððe **innor, intime innemest; supra wiðufan, superius**
ufor, supreme ufemest; infra wiðnyþan, inferius
nyðor, infime nyðemest; crebro gelôme, crebrius
gelômlīcor, creberrime gelômlīcost; raro seldan,
rarius seldor, rarissime ealra seldost. manega
gâð on þâs wīsan. *potius swyþor* and *potissime swiðost*

nabbað nânne POSITIVVM.

⁷ w. o. f. W || oððe û. in d. z. R, f. H || ut(t)or J

⁸ [i]nterius wiþ[i]nnan am rande 3. corr. h, f. H

⁹ o. innor in d. z. R || inmest H, inemest W

¹⁰ supreme] superime U, sumper(i)me C || ufemyst Fh || infra—¹¹ nyðemest f. U || infra] infia F || -neoþan F, -nio- H, -ni(o)þan C, -niðon h

¹¹ neoðor F, niþor H || niþ- H, neoðemyst F, nyðemyst R, niþemist h || b in crebro auf r. C || gelomlice CU

^{12. 13} seldom DFhJR, an auf r. C

¹³ ealra f. HW || seldast H || manega—¹⁴ wîsan f. T || a in manega auf r. C

¹⁴ þa CU, þisse W || wison Fh, wise W || and f. J

¹⁵ & nabbeþ W || nænne (-e- W) ausser FhO || possituum U u. urspr. C (doch hier das 1. s getilgt), dah. et similia T

Wê ne magon þisne part fullîce trahtnjan on engliscum
gereorde, ac wê wyllað gyt hwæt lytles be þâm
secgan. **immo gyt mâ oððe gyt swyþor** byð on gecorennysse.
magis swyþor: magis hoc uolo, quam illud
swyðor oððe hraðor ic wylle þis, þonne ðæt.

¹⁶ kein absatz || —241¹ secgan] þás belimpað to gecórennesse T || magan H || tractnian h

^{16. 17} ængliscum H

¹⁷ get H || hwæt] hwæt hwega CU || lytlas J, über ly noch einmal l C || be þâm f. CDFHhUW

¹ segan J || adhuc plus † adhuc magis ü. immo gl. U || o. g. swiðor in d. z. R || oþer W || das 2. mal
get H

^{1. 2} byð on g. f. T (s. les. zu 240¹⁶) || gecorennysa D, icorinesse W

² swiðost D || (hoc uolo) C

³ raþor HU || :ic C

*quam bonus homo êalâ, hû gôd man. tam bonus est
iste eallswâ gôd is þes. uix earfoðlice: uix uoluit
earfoðlice hê wolde. mox þâr rihte, deinceps
syððan, dumtaxat þæt ân, tantummodo þæt ân; utrum
uult hwæðer hê wylle; non uult hê nele.*

⁴ h in hu auf r. C

⁵ eala swa H || earðfoðlice R

^{5. 6} beide mal ærfodliche W || þer W, þær o. ðær d. übr. ausser O

6. 7 d. s. f. H

7 dum- zu dun- U, -taxit T || h. utrum r. ? O

8 hweþer J || wile D || n. u. f. T || nelle J

ADVERBIA bêoð gelimlicor geendebyrde, gif hî standað on foreweardan on ðære spræce: **bene agit wel hê dēð**; *sapienter loquitur wîslīce hê sprecð*. man môt hî êac bæftan settan bûtan þâm, ðe bêoð ânes stæfgefêges oððe ætêowigendlīce oððe âstîgendlīce oððe tihtendlīce oððe gelīcnysse: ðâs sceolon æfre standan on foreweardre spræce.

9 kein abs. || bioþ H || gelimlicor U || geænde- H

10 f. on ð. sp.] forewéardre spræce T || -werdan D, -werdon FR, -weard U || 2. on f. C, *scheint nachträglich zugefügt* O || þære auf r. D, þare H

11 wislica H || spre(c)þ H

12 êac] iac U || sætton T || buton Hh || (þam) corr. U, ham W || b(i)eoþ H || s(t)æf- corr. U

13 -e(o)w- C, -eowgend- H || o. â. o. t. f. J || ast(i)g- C, astiþen[dlic]he W

14 ða R, þeo W || sceolan D, scolon T, sculon H

14. 15 fore[warde s]peche W

14 -werdre CFhR, -wordre U

o is tôclypigendlīc ADVERBIVM: *o magister, doce me êalâ ðû lâreow, tæc mê*. hê is êac wundrigendlīc: *o qualis facies êalâ hwylc ansÿn*. hê stent on foreweardan. *iam eallunga* oððe *nû* getâcnað þrêo tîda: forðgewitene and andwerde and tôwearde, and stent on foreweardan.

15 absatz mit 1. o W || [1. o—242² rædde] W (*doch von rædde und dem vorh. einige reste*) || toclipiendlice U

16 tæce CHU

17 ansÿn: (n rad.) F || hê—¹⁸ foreweardan f. T || hê] her J || stænt H

18 -werdan ChJU || geallunga U || o. nu in d. z. R || þrio H

19 anwearde H, andwyrde T || and t. f. F || towerde ChRU || stænt H

1 forewerdan CU

dum ADVERBIVM getâcnað forðgewitene

tîde and andwerde: *ego legi, dum manducasti ic rædde,*
ðâ hwîle ðe ðû æete; lege, dum manduco ræed, ðâ
hwîle þe ic ete. hê byþ êac CONIVNCTIO. intus sum
ic eom wiðinnan, foris sum ic eom ûte, foras eo ût
ic gange; eft uade foras gang ût. de intus wiðinnan,
de foris wiðûtan forbêad DONATVS tô cweðenne, ac hî
standað swâ þeah on hâlgum bôcum.

forð-] word- *J*

² (and)werde *O*, -wearde *HT*, -werdre *U* || dum m.] dumanducasti *F* || ræ(d)de *O*, ræd(d)e *J*,
ræde *U*

³ æete] ete *U* || dum *nachtr. am rande C*

⁴ eac :: *C*

⁵ foras (*vor eo*) *aus foris R*

^{5.6} ic ut g. *CU*, ic g. ût *D*

⁶ go *W* || e an gang von *sp. hd. gesetzt, aber wider getilgt D*; go *W* || wiðinnan in *d. z. T, dahinter*
de intus widerholt H

⁷ wiðûtan in *d. z. T* || forbêad—⁸ bôcum *f. T* || Donatus forbead *H* || cweþanne *FH*, cweþene *CD*,
cweðende *R*

[225] **þâr, ubi hwâr;**

text has “þâr” in plain type

[229] *pariter ambulat æt gædere hî gâð.*

text unchanged: expected form “ætgædere” in one word

[229] ORDINALIA syndon **endebyrdlice. confestim**

text has CONFESTIM

[233] *in* is PRAEPOSITIO and *intra* **wiðinnan** ADVERBIVM.

text has INTRA

⁵ 229 ... samod (*hinter pariter*)

text has “samod(*hinter pariter*)” without space

⁶ 230 ... beoþ *W* || widm- *U*

text has duplicate || || at line break

⁷ 236 ... oððe oþðe *O*

MS. *O* has oððe / oþðe at line break

Participium:

Casus
Tempus
Numerus
Figura

DE PARTICIPIO.

⁹ incipit de p. *U, f. JTW*

PARTICIPIVM EST PARS ORATIONIS PARTEM CAPIENS NOMINIS PARTEMQVE VERBI. þes part mæg bêon gehâten **dælnimend**, forþan ðe hê nimð of naman cynn and CASVS, and of worde hê nimð tîde and getâcnunga: of him bâm hê nimð getel and gefêgednysse. PARTICIPIVM HABET SEX ACCIDENTIA **dælnimend hæfð syx gelimp**: hê hæfð GENVS (þæt is **cynn**), CASVS (**gebîgednys**), TEMPVS (*tîd*), SIGNIFICATIO (**getâcnunc**), NVMERVS (*getel*), FIGVRA (**gefêgednys**). wê wyllað nû secgan be ðisum eallum gewislîcor.

- ¹⁰ —²⁴⁹² sædon statt dessen der abschnitt ü. d. part. aus Donat (Gr. lat. ed. Keil IV 363¹³ —
³¹ 364) T || articipium W
¹¹ bion H
¹² forþam þe H || of—¹³ nimð f. H || 1. and aus c C || 1. (o)f C
¹³ -unge DJ, itocnunge W || 2. of] and of CU || heom H
¹⁴ getæl FHh || and g. f. H || gefednysse R
¹⁶ þ. is c. gl. R || þ. is f. DJ || gebednes H, gebygednesse J, þet is ibeiþednesse W
¹⁷ drittes i in sign. aus a D || getacnung ausser JO || getæl FHh || figuia F
¹⁸ secgean U, seccan h || alle þissen W || þissum h, ðissum J, þison U

Ealle ðâ dælnimendan, ðe getâcnjað andwearde tîde, syndon ðrêora cynna. of ðâm worde *amo ic lufige* cymð PARTICIPIVM andwerdre tîde þrêora cynna: *hic et haec et hoc amans þes and þeos and þis lufjende, huius amantis* and swâ forð æfter þære ðriddan declinunge.

- ¹ kein absatz || -nimendum H || -werde CFhJRU, -wyrde D || tyd U
² siondon þr(i)ora H || beoþ W
³ part:icipium O || -weardre H || þ(r)eora O, þrora H
⁴ amas U || þeos and þes W || huius f. W
⁵ þare H

ðâ ôðre ealle geendjað on *us* and synd MOBILIA, þæt is **âwendendlice fram cynne tô cynne: amatus gelufod** tô werlicum hâde, *amata* tô wîflîcum cynne, *amatum* tô nâðrum cynne. eallswâ **doctus gelæred** hê, *docta* hêo, *doctum* hit. þâs ðrêo cynn synd on ðysum dæle and nâ mâ, forðan ðe on ðisum dæle ne bið nân COMMVNE DVVM GENERVM, þæt is **gemæne twegra cynna, nê nân EPICENON**, þæt is **gemencged cynn**.

- ⁶ geændiaþ H, endeþ W || siond H, beoþ W, sind ealle h
^{6.7} þ. :is: a. gl. (fr. c. t. c. in d. z.) R
⁶ is] synd J, ic H
⁷ awendenlice CUW, awendedlice hJ || e beim 2. cynne nachträglich H || amatus—⁹ cynne f. U
⁸ wer:licum FO || wiflicum (c auf r.) hade H
⁹ gelæreð H, gl. (he, heo, hit in d. z.) R || docta ::: O, dota W
¹⁰ t von hit auf r. O || þrio H || synt C, siond H, beoþ W || ðissum hJ || dælum D
¹¹ and—dæle f. FW || nâ mâ] nammâ H || -þam H, -ðā h || ðissum J
¹² duum] dium U || þ.—cynna gl. R || ge:::::mæne C, gemæna H || twegea F
¹³ epichenon W || þ.—cynn gl. R || gemenged CDU, gemæncged H, gemenced R

man cweð

on lēden *hic miluus þes glida*. swâ hwæðer swâ hit sý, hê þê hêo, and *haec aquila þes earn*, hê and hêo. ac þæt gecynd nele geþafjan, þæt ðâs cynn bêon on þysum dæle. swâswâ ðâ word belimpað tô ðrým cynnum, swâ êac þâ PARTICIPIA, ðe of ðâm wordum cumað, belimpað tô þrým cynnum, tô were and tô wîfe and tô nâðrum cynne. **doceo ic tæce**: wer tæcð and wîf tæcð and MANCIPIVM, þæt is **weal**, tæcð sumne cræft. nû cymð of þâm worde PARTICIPIVM **docens tæcende** þrêora cynna and **doctus gelæred, docta, doctum**, swâswâ wê ær cwædon.

^{13. 14} man cweð eac on leden *am rande v. ds. hd. C*
¹³ cwæð (*abgekürzt*) *hJ*, cweþ ær *W*
¹⁴ læden *Hh* || milius *H* || li *in* glida *auf r. D*, glidda *W* || hweðer (-þ- *J*) *FJ* || sý] is *W*
¹⁵ oþer *W* || hio *H* || and] et *J* || and þes e. *gl. R* || he a. heo *in d. z. R* || hê *f. J*
¹⁶ gecyn(d) *F* || þæt vor ðâs *f. CFHhUW* || bion *H*, beo *J* || ðyssum *J*, þissum *h*
¹⁷ þreom *H*
¹⁸ þâ *f. O* || partic(i)pia *O*
¹⁹ þriom *H*, oðrum *F*, oþrum *CU* || cyn|::num *h*
¹ duceo *J* || tæce: *H* || wer tæcð *doppelt (das erste getilgt) D*
² þ. is w. *gl. R* || teacð sume *J* || t *in* cræft *auf r. O* || c:ymð *O*
³ :worde (w *auf r.*) *C* || partic(i)pium *O*, um *auf r. D* || þiora *H*
⁴ and] et *J* || *nur ein so W*

ealle, þâ þe geendjaþ on *us*, folgjað þære ôðre
declinunge æfter werlîcum hâde and, þâ ðe geendjað
on *um*, gâð æfter *NEVTRVM* and, þâ ðe geendjað on *a*,
folgjað þære forman declinunge.

⁵ e:alle (*t rad.*) *O* || geændiað *H*, endeþ *W* || folewe[þ—⁹ de casibus] *W*
⁶ werlicum *aus fær- F* || and—⁷ neutrum *f. F* || geændiaþ *H*
⁷ (æfter) *C* || ðe] ða *O*, þa *R* || geændiaþ *H*
⁸ fo(l)giað (*l ü. rasur vom rubr.*) *J*

DE CASIBVS.

⁹ de casu *D, f. J*

Ðes dæel hæfð six *CASVS* æfre befullan, and heora nân
ne âteorað on ænigre declinunge, þeah ðe sume naman
dôn.

¹⁰ kein absatz *DFJW* || del *J*
¹¹ ateor:að (*i rad.*) *h*, ateoriað *CJU* || ænigre *F* || [declinun]ge *W* || suman *J*, e *auf r. D*
^{11. 12} zweites *a in naman und z. t. m auf r. D*

DE TEMPORIBVS.

¹³ *keine überschrift J*

Ðes dǣl hæfð þâ ylcan tîda, þe ðâ word habbað,
þe hê of cymð.

¹⁴ *kein absatz FW || þæs R || del J || ti[da þe] W || þe ðâ] þa þe (ðe U) CU*

¹⁵ *heo of cumað W || h in he auf rasur von ð F*

Þes part oððe þes dǣl næfð nân angin nê nǣnne
stede of him sylfum, ac byð of worde âcenned and becymð
syþþan tô his âgenre geþingðe, swâswâ nân ôðer
ne dêð. ðâ ôðre seofan dǣlas sindon sume frumcennede,
sume cumað of ðâm ôðrum. *rex cyning* is frumcenned
nama, and *regalis cynelîc* cymð of þâm and hæfð ealle
þâ ðing, þe his ealdor hæfð; and ealswâ ealle þâ ôðre
dǣlas. gif ðonne se ofgangenda dǣl gewent tô ôðrum
dǣle, ðonne hæfð hê ðâ ðing êac, ðe him tô gebyrjað.

¹⁶ *absatz nur O || oþer W || [angin] W*

¹⁷ *1. of] on H || ac he J || beoð H || acænned H*

^{17. 18} *becu[mep] W*

¹⁸ *siopþan H || agenne J || geðincðe FR, geþincðe Dh, geþincþe HJ || oðer: (r rad.) R*

¹ *seou[on dæ]les W || seofon CFhJU, sifon R || dæles J, s aus r O, auf r. C || siondon H, beoþ W ||
frum:c- D, -cænnede H, -cynnede DJ*

² *ein wol zufälliger punct hinter o in oðrum lässt es einem a ähnlich scheinen R || cyningc hR, -nc
H || [frum]kenned W, -cænned H, -d: D*

³ *1. and] et J, f. h || regales J, r(e)g- C || y in cymð aus u O, cyð F, biþ W*

⁴ *þincg R, ðingc h, þinc H || [þe his] W || do in ealdor auf r. D*

⁵ *ðonñ h, f. W || se f. O || -nde hJ || iwen[t to] W || gewend U || (t)o H*

⁶ *dǣle f. CDHJU || þonñ H || ðingc h, þinc H*

bonus gôd is nama, and of ðâm cymð ADVERBIVM *bene
wel*. nû hæfð se *bene* þâ ðing, þe ADVERBIO gebyrað
tô hæbbenne, nâ ðâ þing, þe naman gebyrjað, þêah ðe

hê of naman cōme. ealswâ *uigilo ic wacige* is word,
 and of ðâm cymð nama *uigil wacol*, ac þæt word hæfð
 þâ ðing, þe him tô gebyrjað, and se nama hæfð þâ ðing,
 þe him gebyrjað, þonne hê ôðer dæ̅l is, ôðer his ealdor;
 and swâ gehwylce ôðre.

⁷ [god] W || of] oft U

⁸ þin[g þe] W || ðingc h, þinc H || aduerbio—⁹ þe f. H || aduerbia J || gebyrað—⁹ naman f. J ||
 gebiriað R

⁹ to—gebyrigað *nachträglich ü. d. z. R* || hæbenne U, hæbbene F || (na) 3. corr. F, nout W ||
 þin(c)g R, ðingc h

^{9.10} [þe he] W

¹⁰ cume CU

¹¹ þam (ðam D) worde cymð CDU || v[igil] W

¹² þincg R, ðingc h, þinc H || gebyrað DJ || (and—¹³ gebyriað) corr. U || h[auēþ] W || ðingc h,
 þinc H

¹³ to geb. J || þonā H || dæ̅l f. W || his] is *HhRU*, ys C

¹⁴ and swa *auf r. D* || ihw[ulche] W

nû is PARTICIPIVM of worde

and of worde cymð, byð swâ ðêah ôðer dæ̅l and ôðer
 þing, ôðer his ealdor bið; and for ðî hæfð sume gelimp,
 þe his ealdor næfð, swylce hê sý frumcenned, ðêah ðe
 hê symle of ôðrum cume. ne sî nân man swâ dysig,
 þæt hê þâs gelîcnysse tô ænigum hâlgum þinge âwende,
 forðan ðe þis is woruldcraeft fram ûðwitungum âset tô gesceâdwîsre
 spræce and ne mæg nê ne môt ænigum hâlgum
 þinge bêon geefenlæht.

wordum *das erste mal J*

¹⁵ beoð U

¹⁶ þincg J, þinc H, ðingc h, [þing] W || his f. H, is F || beoð U || sum(e) von a. *hd.?* R

¹⁷ þe] þet W || swlche [he beo] W || -cænned H

¹⁸ hê f. J || symble RU, simble H, æfre W || of :|oþrum (o *rad.*, oþ *auf r.*) U || ne sî] nis W || dysi J

¹ þeo[s ilicnesse—¹⁰ andwer]dre W || haligum CDU, f. F || þincge H, þingum J || awænde H

² weorlð- J, wuruld- H || afet F || (to) U

^{2.3} scead- J

^{3.4} haligum U

⁴ þincge H, þince D || bion H || geefenlæhte J, mit geefenlæht *beginnt die erste spalte des 5.*

fragments von r, die bis⁶ wyrcente geht

PARTICIPIVM hæfð þrêo tîda, PRAESENS **andwerd:**
legens **rædende** oððe *faciens* **wyrcente**. PRAETERITVM
is **forðgewiten:** *factus* **geworht**. FVTVRVM is **tôwerd**
tîd: *facturus* **tô wyrcente**.

⁵ absatz nur O || þrio H, þreora R || andweard H, andwerd is h

⁶ oððe—wy. f. H || oððe] † r

⁷ is f. gl. R || gewroht J

^{7.8} is t. t. gl. R

⁷ -weard JU

⁸ futurus J || wyrcente C, -cenne H

Of dædlîcum worde cumað twegen PARTICIPIA. ân
is andwerdre tîde: *legens* **rædende**; ôðer is tôwerdre
tîde: *lecturus* **sê ðe rædan sceal**; *lecturus sum cras*
ic sceal rædan tô merigen.

⁹ kein absatz

¹⁰ andweardre H || towyrdre D, -weardre JH, dahinter zwei buchst. (to?) rad. O

¹¹ þe þet W

¹² sceall R || mergen HU

Of ðâm þrôwjendlîcum worde cumað eft twegen
PARTICIPIA: forðgewitenre tîde, swâswâ is *lectus* **geræd**;
tôwerdre tîde is *legendus* **þæt ðe sceal bêon geræd**;
and swâ ungerîme ôðre.

¹³ kein absatz || of] on J || þrowigen- zu -wien- O

¹⁴ -witendre F, -iwitendre W

¹⁵ towardre HJ || þæt—geræd in d. z. R || þe þe W || sceall RU, scæl H || bion H

Of nâðres cynnes wordum cumað êac PARTICIPIA
andwerdre tîde and tôwerdre, swâswâ of dædlîcum wordum:
sto ic stande is NEVTRVM, and of ðâm is PARTICIPIVM

stans standende and *staturus sê ðe standan sceal*.

¹⁷ *kein absatz* || êac *f. H*

¹⁸ *andweardre H* || *towewardre HJU, -wyrdre and D; dahinter tide O, tyde getilgt U* || *von swaswa*

— ²⁰ *staturus geht die zweite spalte des 5. fragmentes von r*

^{18. 19} *wordum aus worde R*

²⁰ *ston[dend]e W* || *and] et Jr* || *standen J* || *sceall R*

Of þâm fîf þrôwigendlîcum NEVTRVM cumað þrêo
PARTICIPA: *gaudeo ic blîssige*, and of ðâm is *gaudens*
blîssigende and *gauisus geblîssod* and *gauisurus*
sê ðe blîssjan sceal; *audeo ic dearr*, *audens gedyrstlæcende*,
ausus dyrstig oððe gedyrstlæht, *ausurus*
sê ðe gedyrstlæcð;

²¹ *absatz nur O* || þan *H* || þrowigenlicum *H*, *dahinter wordum durchstrichen O* || [cumaþ—

^{3. 4} *idurstlæ]chende W* || þrio *H*

¹ *caudeo H* || *blîssige—gaudens f. F* || *is f. CDU*

² *blissige(n)de C* || *1. and] et J* || *2. and] et J*

³ *:se h* || *s(c)eal O, sceall R* || *audens aus audiens (erst später U) FU*

⁴ *gedyrsti H* || *o. g. in d. z. R, f. H* || *-læht] -læcð O*

⁵ *-læcð] -læhð (-þ h) FhR, -læþ H*

soleo ic gewunige, *solens wunigende*,
solitus gewunod tô sumum ðincge, *soliturus*
sê ðe sceal bêon gewunod; *fio ic eom geworht*
oððe **geworden**, *fiens wurþende*, *factus geworden*
oððe **geworht**, *fiendus ðæt ðe gewurðan*
sceal; *fido ic getrûwige*, *fidens trûwigende*, *fisus*
getrûwod, *fisurus sê ðe wyle* oððe **sceal trûwjan**.

¹¹ *soleo— trûwjan] and mænige opre ðys angelice (so: mit fränk. g) H* || *so[leo ic iw]unie W* ||
wunige CDU

⁶ *us in solitus auf r. D* || þinge *CFhJRU*

⁷ þe [þe scal] *W* || *sceall R*

⁸ *o. g. in d. z. R* || *d in geworden unvollst. aus e. a. (h?) h, geworned F, iworned W*

^{8. 9} *iwur[þen ł i]wrouht W* || *gewordon CU*

- ⁹ o. g. *in d. z. R* || gewroht *J* || *nach* fiendus *etwas rad. O* || ðe: *D* || gewurþon *C*
¹⁰ sceall *R* || de (*von* truwigende)—¹² cu (*von* cumað) *dritte spalte des 5. fragmentes von r*
^{10. 11} [fisu it]reowod *W*
¹¹ o. sc. t. *in d. z. R* || oððe] † *r*

Of ðâm worde, ðe is gecweden DEPONENS, cumað þrêo PARTICIPIA. *loquor ic sprece* is DEPONENS, and of ðâm is PARTICIPIVM *loquens sprecende* and *locutus sê ðe spræc* and *loquuturus sê ðe wyle oððe sceal spreca*.

- ¹² *kein absatz* || [depon]ens *W*
¹³ þrio *H*
¹⁴ parti[cipium] *W* || and] et *J*
¹⁵ sprec *F* || and] et *J*, *f. FW* || locuturus *CDHUU*, loquiturus *F*
¹⁶ [speken] *W*

Of þâm worde, þe is gecweden COMMVNE, cumað fêower PARTICIPIA, twegen dædlîce and twegen þrôwigendlîce. *osculator ic cysse* getâcnað ægðer gê dæde gê þrôwunge, and of ðâm is PARTICIPIVM *osculans cyssende* andwerdre tîde, swâswâ dædlîce word.

- ¹⁷ *kein absatz* || þe] þis *O*
¹⁸ dedlice *F*, [dedli]che *W*
^{18. 19} þrowigenlice *H*, hreowigendlîce *CU*
^{19. 20} [ʒe þro]wunge *W* || þrowun|wunge *h*
²⁰ partipium *J*, u *aus a O* || ossculans *U*
¹ -weardre *H*, -wyrdre (*dre in folge eines loches u. fleckes undeutlich*) *D* || swâswâ *d. w. f. O* || [dedli]che *W*

ôðer is forðgewitenre tîde þrôwigendlîc: *osculatus gecyssed. êac wê cweðað osculatus sum ic cyste oððe ic eom gecyssed, osculatus es tō þâm ôðrum hâde, osculatus est tō ðâm þriddan hâde. twegen sind tōwerde, ân dædlîc*

osculaturus sê ðe wyle oððe *sceal cyssan* and ôðer
þrôwigendlîc *osculandus sê ðe sceal bêon gecyssed.*

is *f. J*

1. 2 -iwitendre *W*

2 -enlic *H* || osculatus—³ cweðað *f. J*

2. 3 [ec we] *W*

2 eac *aus ac von ds. hd. U*

3 we:: *O* || cyste *aus cysse F, cysse CDJOU, cusse W*

3. 4 o. ic eom *g. in d. z. R* || a über *ge von gecyssed C*

4 osculatus es—⁵ dæðlic *vierte spalte des 5. fragmentes von r* || es—osculatus *f. J* || es] est *H* ||

[hode] *W* || osculatus—⁵ hâde *f. H*

5 þridan *C* || siond *H, beoþ W* || towearde *HU*

6 [oscul]aturus *W* || sceall *R*

7 osculandus *aus -das O* || þe [þe sca]l *W* || sceall *R* || bion *H*

Of eallum fulfremedum wordum cumað *PARTICIPIA*,
swâswâ hêr âwriten is, on fîf wîsan, and, þâ ðe sind
andwerdre tîde, ðâ sind þrêora cynna. of ðæere forman
CONIVGATIONE geendjað ealle on *ans: amans lufigende,*
spirans ordigende; of ðæere ôðre *CONIVGATIONE* geendjað
on *ens: docens tæcende, habens hæbbende*; of
ðæere ðryddan sume on *ens*, sume on *iens: legens rædende,*
faciens wyrcente; of ðæere fêorðan geendjað ealle on
iens: audiens gehýrende, ueniens cumende. ealle ðâs
word sind þrêora cynna and gâð æfter ðæere þryddan
declinunge.

8 kein absatz || wordum *f. H*

9 [her a]writen *W* || awritan *H* || wison *hRW* || siond *H, beoþ W*

10 -weardre *H* || siond *H, beoþ W* || þrora *H, [þreor]a W* || þare *H*

11 coniu:gatione (*n rad.*) *H* || geændiaþ *H, endieþ W* || (ealle) *1. corr. h* || [luuiende—¹⁸ decl.] *W*

12 orþ(i)gende *C* || (oðre) *corr. U, oð:re R, f. C*

12. 13 geændiað *H, dahinter ealle J*

13 on] ân *J* || habbende *J*

14 þrid(d)an *C* || geendiað (*geæn- H*) vor dem ersten sume *CDHU* || ens sume on *f. F* || on iens]
ongens (*mit ae. g*) *J*

- ¹⁵ f(e)orðan *O* || geændiað *H*
¹⁶ audiens *erst von moderner hd. (F. Junius?) F*
¹⁷ siond *H* || þiora *H* || (þære) *corr. U*

Đâ ôðre geendjað sume on *tus*, sume on *sus*, sume on *rus*, sume on *dus* and wendað heora FEMININVM on *a* and heora NEVTRVM on *um*, swâswâ wê ær sædon. and þâm casum hî bêoð geðeodde, ðe ðâ word synd, ðe hî of cumað. *amo deum ic lufige god, amans deum lufigende god. doceo pueros ic lære þâ cild, docens pueros tæcende þâm cildum. lego librum ic ræde âne bôc, legens librum rædende þâ bôc. audio te ic gehyre ðê, audiens te gehyrende þê.* þus gâð ealle mæst dædlîce word.

¹⁹ kein absatz || geændiaþ *H*, endiaþ *W*

¹ rus] rurs *J* || wændaþ *H* || hiora *H* || feminium *F*

² nuutrum *O* || sædon *aus* rædon *H* || 2. and—³ bêoð] participia beoð þam casum *T*, *das jetzt wider sein gewöhnliches verhältniss zu den übrigen hss. zeigt*

³ bioþ *H* || siond *H*, beoþ *W*

⁴ amo—god *f. J* || —251⁵ ü. *f. T*

⁵ ic—⁶ pueros *f. J* || þa *f. W* || children *W*

⁶ þeo childran *W* || audio (te) *C*

⁸ audiens—þe doppelt (aber das zweite mal durchstrichen) *C* || (ende) von gehyrende u. (þe) das erste mal *C* || geherende *H* || þus *aus* þas 1. corr. *h*

Sume nimað DATIVVM CASVM. *impero tibi ic bebêode ðê* and *imperans tibi. benedico tibi oþðe te ic blêtsige ðê, benedicens tibi* VEL *te. noceo tibi ic derige ðê, nocens tibi. inuideo tibi ic andige on ðê, inuidens tibi. parco tibi ic ârige ðê, parcens tibi. respondeo tibi ic andswarige ðê, respondens tibi.*

¹⁰ kein absatz || nima[þ—250³ ic] *W* || niomaþ *H* || beode *J*

¹¹ and—¹² 1. ðê *f. U* || and] et *J, f. T* || impera(n)s 1. corr. *h*, imperas *HJ* || oþðe] † *DJT*

¹² 1. (tibi) *C* || oððe *O*, † die übrigen || dyrige *J*

¹³ inuideo tibi doppelt (das erste mal getilgt) *h* || ige in andige auf *r. C*

¹⁴ parce *C* || :arige (c *rad.*) *F* || resp.—¹⁵ 2. tibi *f. H*

¹⁵ andswerige *J*

Prôwigenđlice word bêođ oftost geđêodde ABLATIVVM:
amor a te ic eom gelufod fram ðê and PARTICIPIVM
amatus a te gelufod fram ðê; and swâ fela ôðre.

¹⁶ kein absatz || þrowigenlice H || word] and word C || bioþ H, f. J

¹⁷ (eom) D || and—¹⁸ ðê f. H || and pa überklebt D || and] et J

¹⁸ am. a te] amatusta F || g. f. ðê f. CDU || a. s. f. ô. f. T || feala F

DEPONENTIA nymađ sume GENITIVVM and DATIVVM. *miserere*
tui and *tibi* and *te ic miltsige þê*, *miserens tui*
and *miserens illius miltsigende ðîn* and **miltsigende**
his. wê cweðađ *miserere nostri, domine* and *miserere*
nobis, domine miltsa ûs, drihten. obliuiscor tui and
tibi and *te ic forgyte ðê*, *obliuiscens tui* and *tibi* and
te. recordor tui ic gemune ðê oððe **ic eom ðîn gemyndig**,
recordans tui.

¹⁹ kein absatz

^{19. 20} et J alle drei mal

²⁰ miserens tui f. J

²¹ 1. et J || mildsigende beide mal J

¹ et J || misere h

² domine nachtr. am rande 1. corr. h || m. us d. ü. miserere nostri R

^{2. 3} and tibi f. CU || et beide mal J || ic—⁴ te f. H || ðê f. W || [tui—⁵ imun]di W (doch anfangs
einige reste übrig) || et beide mal J, das erste mal T

⁴ hinter te hinzu gefügt obliuiscens tui et té T || recordor tui and tibi and te H || ðê] de F || m von
eom fast ganz weg H

^{4. 5} gemindig ðîn h

⁵ recordaris CU, -datus DH

sume gâđ elles. *loquor uerbum*
ic sprece word and *loquor ad te ic sprece tô ðê*,
loquens ad te oððe *loquutus*, and *loquor tibi. precor deum*
ic bidde god, *precans* and *precatus deum. dignor te*
illa re ic gemedemige ðê tô ðâm ðinge and *dignans*
te illa re and **medemigende ðê tô ðâm ðinge**. *careo*
mea pecunia ic ðolige mînes fêos, carens sua re ðoligende

his þinges.

- loqu[or—⁶ ad] te W
⁶ et J || loqu:or h || spece D
⁷ at O || oððe] et J || loquutus mit punct unter dem 2. u h, locutus HTUW, loquitus J || [and—⁸ god] W || et J || loquor tibi] locutúrus T
⁸ et JR || pre:cans C
⁹ ic[—dig]nans W || medemige DFHh || þincge H || and—¹⁰ ðinge] f. D
⁹ et JR
¹⁰ medemige(nde) R, -nd J, medemige F || tô f. J || [þinge—¹¹ þolie] W || þincge H
¹¹ peccunia U
¹² þ[inges—¹³ geni]tium W || þincges H

Ealle naman mǣst tēoð GENITIVVM: *amicus illius his frēond, arator illius his yrðling, faber regis þæs cyninges smið, reus mortis dēaðes scyldig, ignarus doli nytende fâcn, securus armorum orsorh wǣpna.* hî magon êac sume bêon geðēodde DATIVO gehiwodlîce: *amicus illi est hê is him frēond, scriptor illi est hê is him wrîtere*, þæt is ðâm men, þe hê wrît.

- ¹³ kein absatz || naman f. H || —¹⁵ scyldig ü. f. H
¹⁴ i[llius—þæs] W || eorðling D, yrðlingc JR, yrðlic h || þes h
¹⁵ cyneges J, cyning O || scul[di—¹⁶ se]curus W || sc(i)ldig ds. hd.? h
¹⁶ fa(c)n ds. hd.? h, facen H || securus—¹⁹ wrît f. H || amorum F
¹⁷ hî m. êac f. T || ma[wen—datiuo] W || magon zu -an O || bêon] beoð T || gehiwodlice f. T
¹⁸ ille C || his fr[eond—¹⁹ him] W || 2. illi aus illius F, illius Ch
¹⁹ þæt—wrît in d. z. R, f. T || is on ðam F

sume

nimað ACCVSSATIVVM gehiwodlîce: *exosus bella onscunjende gefeoh, praescius futura forewitig tôweardra ðinga.* sume tēoð ABLATIVVM: *dignus est bono hê is wyrðe gôdes, dignus est morte hê is wyrðe dēaðes, mactus uirtute gēpogen on mægne.* and eallswâ hî gâð menigfealdlîce and tô ælcum cynne.

- sum[me—251¹ iheowodli]che W

19. 251¹ *sume nimað auf r. C*
¹ a:cu- *O*, acu- *FhT*, -usa- *DFJRT* || gehiwedlice *J, f. T* || bella *aus belle H*, bealla *T*, bela *davor getilgt W*
^{1.2} *inscuniende W*
² ifeo[ht—³ þin]ga *W* || h *in gefeoht aus þ? U* || futurorum *T*
^{2.3} f. t. ð. f. *H*
² forew. t. *auf r. C* || forewittig *J* || towerdra *FR*
³ t(e)oð *C*, tioþ *H* || oblatium *F* || dignatus *J* || bono] homo *J* || [he—⁴ morte] *W*
^{3.4} hê is w. g. f. *H*
⁴ wurþe *J* || goodes *R* || dignatus *J*, dig *auf r. O* || hê is w. d. f. *H* || wurðe *F*
⁵ iþow[en—⁶ moni]foldliche *W* || mægene *CDFHhU* || and—⁶ cynne *f. T*
⁶ (a. to æ. c.) *O*

Ðæt word, þe wê cweðað *sum ic eom, es þû eart, est hê is*; ET PLVRALITER *sumus wê sind, estis gê synd, sunt hî synd*—of þissum worde cwædon þâ ealdan bôceras PARTICIPIVM andwerdre tîde *ens*, ac hit nis nû nâ gewunelîc. of ðâm is swâ ðêah gefêged *potens mihtig*. of ðâm worde cymð PRAETERITVM *fui ic wæs*, and his tôwardra PARTICIPIVM is *futurus*, ðæt wê cweðað æfre tôwerd.

- ⁷ *kein absatz* || —¹⁴ *f. T* || þ[e—⁸ est] *W* || þe] þæt *CU* || wê *f. J*
⁸ þh *F*
^{8.9} ü. *des pl. f. H*
⁸ we beoþ *W* || d *im 1. synd aus t und noch ein d drüber J* || 3e be[oþ—⁹ cwe]þen *W*
⁹ hig sint *U* || þisum *CH*, þysum *FR*, ðisan *D*, þum *U* || cwædan (*aus cweðað 1. corr. h*) *hR*, cweðað *J* || ealdan *aus ealde 1. corr. h*
¹⁰ bocaras .i. scribe *W* || part. *f. W* || and[werdre—¹¹ na] *W* || -wardre *H* || ens] fiis *F* || nis] næs (*doch an æ radiert*) *U*
^{10.11} nu (na) *O*, na nu *J*
¹¹ swâ ðêah *f. J* || ðêah *f. H* || [potens—¹² cump] *W*
^{11.12} mihtig *f. H*
¹² wordo *F* || ic wæs *f. H*
¹³ -werda *C*, -wearde *H* || par[ticipium—cweþaþ] *W* || ðæt] and *H*
¹⁴ toward *DFHhJU*

Þæt word *eo ic fare* (*is ðû færst, it hê færð*)
 macað PARTICIPIVM *iens farende, euntis farendes*. eallswâ
 of *queo ic mæg quiens magende, queuntis, queunti*
 and swâ forð, and ealle, þâ ðe of him gefêgede
 bêoð, habbað *e* and *u* on ðâm fîf gebîgedum casum.
 heora tôweardan PARTICIPIA synd ðâs: *iturus sê ðe wyle*
 oððe **sceal faran**; *quiturus*, ac wê ne cunnon nân
 englisc þær tô.

- ¹⁵ *kein absatz* || þ. w. f. W || ic—færð f. T || fars[t—¹⁶ p.] W
¹⁶ mac: að (i rad.) O || færende O, f. T || farendes—254⁸ ôðre f. T
^{16. 17} als[o—mawen]de W
¹⁷ qui.ens O, quens H || que untis (e aus etwas anderem?) O, i über dem e corr.? U
^{17.} 252¹ quiunti H, qui unti O
¹ þeo [þe—² u] W
² bioð H || on] of hJ || ðâm] him J || fîf f. H || gebîgedum] gebedum F, gefegedum CU
³ and h[ora—¹⁷ timan] W || towerdan C || ðâs f. U
^{3. 4} ü. ü. it. und quiturus R
⁴ oððe sceal f. H || faren HJ || ac usw. in d. z. R || cunnan J || nân f. J
⁵ ænglisc DH

Sume gâð of þâm regole, forðan ðe se gewuna is
 strengra. *eruo ic generje, erutus generod*: nû wolde
 se regel þæs cræftes habban of ðâm *eruturus*, ac se
 gewuna hylt *eruiturus sê ðe wyle* oððe **sceal nerjan**.

- ⁶ *kein absatz* || (gað) ds. hd.? h || (ge)wuna D, wuna H
⁷ strængra H, n aus e. a. F || genyrige D || eritus J
⁸ þæs] þas U
⁹ yl in hylt auf r. H || o. sc. f. H || sceall R || nyrjan D

orior ic ûp âspringe, ortus ûp âsprungen, oriturus
sê ðe wyle oððe **sceal ûp âspringan**. *pario ic cenne*
 (þis gebyrað tô wîmmannum), *partus âcenned, pariturus*
sê ðe cennan sceal. *fruor ic brûce, fructus*
gebrocen, fruiturus sê ðe brûcan sceal. fungor

**ic brūce macað *functus* gebrocen and *functurus* sê
ðe brūcan sceal; of ðām bið *defunctus* forðfaren,
sê ðe his tîman brêac.**

- ¹⁰ ortur *J* || o:riturus *D*, o:iturus *F*
¹¹ oððe sc. *f. H* || sc(e)al *D*, sceall *R* || aspringen *H* || patrio *H* || cænne *H*
¹² wifmannum *h*, wifmanum *U*, wismannum *J* || par:tus (a *rad.*) *C* || acenned *aus* accenned *O*,
accenned *Fh*, acænned *H*
¹³ sceal cænnan *H* || acennan *U* || sceall *R* || fruor ic b. *auf r. F* || fruitus *CU* (i *auf r. C*)
¹⁴ gebrucen *U* || sceall *R* || ealswa fungor *H*
¹⁵ ic b. m.] and *H* || gebrucen *F, f. H* || et *J*
^{15. 16} ü. v. *functurus f. H*
¹⁶ sceal—256⁷ par| *f. F* (*ein blatt*) || sceall *R* || *abkürzung für* and *getilgt vor* of *R* || beoð *U* ||
-foren (e *aus* ð) *J*
¹⁷ se—breac *in d. z. R, f. H* || tima *J*

**Gyf þâ word âteorjað, þonne âteorjað êac þâ PARTICIPIA,
ðe him of cuman sceoldon.**

- ¹⁸ *kein absatz* || *erstes ateorj[ap—particip]ia W* || ate(o)riað *das erste mal C*, t *auf r. h* || *das zweite
mal atioriaþ H*, ateriað *J*
¹⁹ heom *H* || scealdon *D*

[246] PARTICIPIVM hæfð þrêo tîda, PRAESENS **andwerd:**
text has *praesens*

[246] Of þâm fîf þrôwigendlîcum NEVTRVM cumað þrêo
text has “neutrum” in plain (lower-case) text

[252] oððe **sceal nerjan.**
final . invisible

245¹⁸ hê *f. J*
text reads¹⁶

DE NVMERO.

¹ *überschrift f. JW*

NUMERVS is **getel**: on ðisum **dæle** SINGVLARIS **ânfeald**
currens **yrnende** ET PLVRALIS **and menigfeald** *currentes*
yrnende; and hî **næfre** ne âteorjað on nâðrum getele
þê mâ, þe on casum.

² *kein absatz J* || [numerus—singu]laris *W* || is g. *gl. R* || getell *O*, getæl *Hh* || þissum *h*, ðyssum *J*
|| singu(l)aris *aus -uraris h*

³ et] and *CHU* || and *f. H* || [m.—⁴ h]eo *W* || manifeald *J* || curentes *hO*

⁴ *næfre*] æfre *J* || atioriaþ *H*

^{4.5} getæle *HhJ*

⁵ [þe mo—⁷ ne] *W*

DE FIGVRA.

⁶ *keine überschrift J*

Ne bið nân PARTICIPIVM gefêged, bûton þæt word, þe
hê of cymð, bêo ær gefêged. *facio ic wyrce* is ânfeald
word, and of ðâm is ânfeald PARTICIPIVM *faciens* **wyrcente**.
of ðâm is gefêged *perficio ic gefremme*, and
of ðâm is gefêged PARTICIPIVM *perficiens* **gefremmende**;
and swâ fela ôðre. gif ðonne se PARTICIPIVM bið gefêged
þurh hine sylfne and þæt word ne bið nâ gefêged,
þonne wyrð se PARTICIPIVM tô naman.

⁷ *kein absatz W* || butan *H*, boton *h* || [word—⁸ ifeiþe]d *W*

⁸ cemð *D*

⁹ of [þen—wurch]ende *W* || *f in* anfeald *aus w H* || participium *aus* participia *h*

^{9.10} 1. *e in* wyrcente *aus c? J*

¹⁰ *perficio*—¹¹ gefêged *f. J* || [and—¹¹ perficien]s *W*

¹¹ *persiciens H* || ge(f)remmende *O*, -mede *J, f. H*

¹² þon[ne—¹³ hin]e W || þon̄ H

¹³ þurh *auf r. C*, þuruh *U*, dahinter þ *rad. H* || selfne *H* || nout *W* || ifei[ʒed—¹⁴ no]man *W*

noceo ic derige

and of þâm *nocens* **derjende** ægðer gê PARTICIPIVM gê
nama: *innocens* **unsceððig** is æfre nama, forðan ðe hê
is gefêged bûton þâm worde: *innoceo* ne bið nâ gewunelîc
word. *sapio ic wât*, and of ðâm *sapiens* **wîs** is PARTICIPIVM
and nama: *insipiens* **unwîs** oððe **unsnotor** is
æfre nama, forðan ðe hê is swâ gefêged, swâ þæt word
ne mæg bêon, þe hê of côm; and swâ fela ôðre. eft,
gif hî bêoð wiðmetene, þæt is, gif hî bêoð COMPARATIVA,
ðonne bêoð hî êac naman. *indulgens* **miltsigende**,
indulgentior **mildre**; *acceptus* **andfencge**, *acceptior* **andfengra**;
and fela ôðre.

¹⁴ dyrige *DJ*

¹⁵ deri[ende—¹⁶ i]nnocens *W* || derjende *f. H*

¹⁶ unscæððig (ðþ, þþ) *HhJR*, unscæðþi *D*, unsculdi. ð. unsceaþi *W* || no[ma—¹⁷ buton] .i. sine þen
worde *W* || -ðā *h*

¹⁷ butan *D* || ne bið na ge *auf r. H* || nout *W* || [iwunelic—254¹ of þen] *W*

¹ sapio—⁴ ôðre *f. H*

² insi[piens—³ no]ma *W* || unsnoter *DhR*

³ (nama) *R* || for þam *U*, for þā *C* || ðe *f. CU* || wor(d) *getilgt W*

⁴ [ne—so] *W* || e *in fela aus t D*

⁵ bioþ *H* || wiðmetenne *O* || [þet—⁶ b]eoþ heo *W* || bioð *H*

⁶ þonne *J* || bioð *H* || (hi) *R* || indulgiens *O* || miltci[ende—⁷ accept]us *W* || miltiende *O*

⁷ acceptus—⁸ ôðre *f. H* || andfenge *ChU*, -fænge *D*

^{7.8} a(nd)fengra *C*, -fængra *D*

⁸ and—parti]cipia *W*

sume synd ægðer gê PARTICIPIA

gê naman. *passus* **geþrôwod** is PARTICIPIVM of ðâm
worde *patior ic þrôwige*, and eft *passus* **stæpe** is nama.
lapsus **âsliden** of þâm worde *labor ic ætslîde*, and
lapsus **slide** is nama. *monitus* **gemyngod** of þâm worde
moneo ic mynegige, and *monitus* **mynegung** is nama;
and swâ gehwylce ôðre. ac, gif hî bêoð PARTICIPIA, þonne

bêoð hî ðǣre ôðre declinunge and MOBILIA.

siond eac æ. *H* || :ge *das erste mal (ein missratenes g rad.?) O* || participium *T*
^{9—13} ü. *f. T*
⁹ [is—¹⁰ þr]owie *W* || -pium *aus -pia h* || and of *H*
¹⁰ patior—¹¹ worde *f. D* || ic þr. *f. H* || eft] ef *H*
¹¹ lapsus—¹² nama *f. T* || lap[sus—æts]lide *W* || :lapsus as:liden *h* || (æt)aslide *C* || et *J*
¹² [imunegod—¹³ m]unegie *W* || gemynegod and of *J*
¹³ mynigige *J*, myngige *DH*, myngie *C*, mingie *U* || et *J* || myngung *CH*, mingung *U* || [noma—¹⁴
be]oþ *W*
¹⁴ and—ôðre] et cetera *T* || bioþ *H* || particiþ *h*
¹⁵ (beoð) *corr. U*, bioð *H* || bið *hinter hig getilgt corr. U* || [oþre—heo] *W* || (oðre) *O*, oþre *auf r.*
von forman H || et *J* || heo *D*, hit *H*

gif hî bêoð

naman, þonne bêoð hî ðǣre fêorðan declinunge and FIXA,
þæt is **unâwendendlice**. eallswâ eft *uisus gesewen*
is PARTICIPIVM, and *uisus gesihð* is nama. *auditus gehýrd*
is PARTICIPIVM, and *auditus hlist* is nama. *ictus gecnysed*
and *ictus sweng* oððe **cnyssung**. *tactus gehreþod*
and *tactus hrepung*. *habitus gehæfd* and *habitus*
gyrla. *usus gebrocen* and *usus brýce* and ôðre þyllíce.

bioþ *H*
¹⁶ bioþ *H* || þæ[re—¹⁷ unaw]endliche *W* || et *J*
¹⁷ þ. is u. *in d. z. RT* || unawende(n)dlice *ds. hd.?* *h*, unawended- *CU*, awændedlic *H*, unawendlice
DT || eallswâ *f. DJT* || efT (*T erst nachträgl.*) *U* || —255² ü. *f. T* || gesewen—255¹ uisus *f. H* ||
is[ewen is] *W*
¹⁷ ewe *in gesewen auf r. D*
¹ particium *O*, u *aus a D* || and—² participium *corr. U* || and] et *J* || isihþa *W* || audi::tus *O* ||
gehyred *ausser O*
² -pium *aus -piuir O*, particip[i]um *W* || et *J* || i *in hlist aus e. a. (u?) r. O*, gehlyst *D* || ictus—⁵
þyllíce *f. H* || gecnised *U*, gecnyssed (*in d. z. T*) *d. übr. ausser O*
³ and] et *J* || sweng—¹⁰ lufigend *f. T* || swe(n)g *h*, swencg *C*, -gc *J* || o. c. *in d. z. R* || [oþþe] *W* ||
cnyssed *J*
^{3. 4} ge(h)reþod *corr. U*, hrepung *D*, gereowod *J*
⁴ et *J* || (h)reþung *corr. U*, gehreþod *D*, hreowung *J* || gehæfd] gefehð (*unter e punct*) *J*, ihæfð *W* ||
et *J* || [ha]bitus *W*
⁵ la *in gyrla auf r. O* || *unter ge in gebr. u. b in brice und ac v.* ⁶ acenned *je 2 rote puncte R* || 1. et
J || bruce *J* || þyllice *O*, swche *W*

eft *natus âcenned* is PARTICIPIVM, and *meus natus mîn bearn* is nama oððe *natus illius his sunu*. eft *amans deum lufigende god* is PARTICIPIVM, and *amans dei* is nama, þæt is *amator dei*, **godes lufigend**; and *amans uirtutis mihte lufigend*. *factum geworht* PARTICIPIVM and *factum dæd*. *dictum gecweden* and *dictum cwyde*.

- ⁶ acænned *H*, a[ken]ned *W* || et *J* || eus v. meus *auf r.* *O*
⁷ [his] *W* || suna *W*
⁸ l. g. *f.* *H* || et *J* || dei] deum *CU*
⁹ nom[a] *W* || amator dei *f.* *H* || amaror *O* || and—¹⁰ lufigend *f.* *H* || et *J*
¹⁰ factum ys participium *T* || [fac]tum *W* || parti- aus parci- *h*
¹¹ et *J* || dæd—¹⁶ nama *f.* *T* || et *J* || di:ctum *O* || cwy über cwide *corr.* *U*

audiendus sê ðe sceal bêon gehýred and *audiendus est hê is tô gehýrenne* nama. *habendus sê ðe sceal bêon gehæfd* and *habendus est hê is tô hæbbenne*. *scriptura* is FEMININVM PARTICIPIVM of *scripturus*, and *scriptura* is **gewrit** (nama).

- ¹² 1. audiendus—¹⁴ hæbbenne *f.* *H* || bion *h* || et *J*, *f.* *CU*
¹³ gehýrende *O*, iher[en]ne *W*
¹⁴ bion *h* || (ge)hæfd *C*, gehæfð *J* || et *J* || e in *habendus unvollst.* *h* || i[s] *W* || hæb(b)enne *R*, hæbbenne *aus -ende O*, habbende *W*, hebbe *J*
¹⁵ :: feminium *O*, feminum *J* || scripturas *O*, scripturum *hW* || et *J*, *f.* *H*
¹⁶ is *f.* *R* || gewrit *gl.* *R*, gewriten *JO*

ealswâ *pictura sêo ðe mêtan sceal* and *pictura mêtung*. *statura sêo ðe standan sceal* and *statura mannes leng*. *usura sêo ðe brûcan sceal* and *usura gafol*. *litura sêo ðe clæman sceal* and *litura clæming*.

- pictura*—²⁵⁶ ¹ mêtung *f.* *T* || sêo] se *CU* || metan *aus meten H*, meten *J*
¹ sceall *R* || et *J* || meti(n)g *H*, metingc *J*, metin[g] *W* || s. ðe st. sc.] ys participium *T* || sio *H*, se *CJU*
² et *J* || mannes l.] ys nama *T* || lengc *J*, læng *H*
^{2.3} s. ðe b. sc.] ys participium *T*
² seo: (o *auf r.*) *O*, se *CJU* || þ[e] *W*

³ sceall R || et J || gauol D, ys nama T || litura—⁸ ôðre f. T || li:tura C || sêo] se CJU || clæmen J
⁴ sceall R || et J || clæmingc J, -nc H, cl[æ]mung W

diligentia is menigfeald

NEVTRVM of *diligens*, and *haec diligentia* **þêos geornfulnys**
is nama. *abstinentia* is menigfeald PARTICIPIVM
and *abstinentia* **forhæfednys**. ealswâ *sapientia* PARTICIPIVM
and **wîsdôm**; and swâ fela ôðre.

diligentia—⁸ ôðre f. H || is menigfeald ü. diligentia R
⁵ et J || diligent[ia] W, diligen:tia R
^{5.6} ðeos geornfullnyss ü. ⁵ diligens R
⁷ [and] W, et J || forhæfednys R, -hæfdnys CD, -hæfnis U
^{7.8} wîsdôm and p̄articipiū and D || mit ticipiūm setzt F wider ein
⁸ and w. in d. z. R, wisdom (ohne and) hinter sap. W || [so] W, f. J || feala F

Sume bêoð æfre naman, forðan ðe hî ne cumað nâ
of wordum: *capillatus* **sîdfexede**; *comatus* **sê ðe loccas**
hæfð: *coma* is **loc**; *auris* is **êare**, and of ðâm is *auritus*
sê ðe hæfð mycele êaran; *nasus* **nosu**, *nasatus*
sê ðe hæfð mycele nosu; *dens* **tôð**, *dentatus* **sê ðe**
hæfð mycele têð; *barba* **beard**, *barbatus* **gebyrd**;
galea **helm**, *galeatus* **gehelmod**; *lorica* **byrne**, *loricatus*
gebyrnod; *scutum* **scyld**, *scutatus* **gescyldod**;

⁹ kein absatz || bioð H || -þam U || ne f. FW
^{9.10} na of auf r. C
⁹ no[ut] W
¹⁰ capillus capillatus T || —¹⁶ ü. f. T || sidfexe H
^{10.11} coma steht vor comatus T || haueþ l[oc]cas W
¹¹ is locc gl. R, f. T || is vor loc f. O || is eare gl. R, f. T || is vor êare f. CU || and of ðâm is f. T
^{11.12} aritus J, auratus W
¹² miccle DFhR, myccle CU, c aus l O || narus H || neose W || nas:atus O, nassarus J, zweites a
auf r. h
¹³ mycle J, miccle CDFhR, myccle U || nosu] [neo]se W
¹⁴ myccle CJU, miccle DFR, micle h || bear[d] W || geb.] þe þe haueþ muchele beard .i. iburd W
¹⁵ [ga]leatus W

15. 16 loricarus *J*

16 scutum—257² gesperod *f. T* || s(c)utum *C* || scel[d] *W*

gladius **swurd**, *gladius* **geswurdod**; *asta* **scaft** oððe
spere, *astatus* **gesperod**; *purpura* **purpur**, *purpuratus*
mid purpuran gescrÿd; *pallium* **pæl**, *palliatu*
mid pælle gescrÿd; *tonica* **tunece**, *tonicatus* **mid**
tunecan gescrÿd; *arma* **wæpn**, *armatus* **gewæpnod**;
gemma **gimstân**, *gemma* **gegymmod**; *littera* **stæf**,
litteratus **sê ðe can stæfcraeft**; *cornu* **horn**, *cornutus*
gehyrned; *astu* **præt**, *astutus* **pætig**.

¹ gladius—⁸ pætig *f. H* || sweord *h* || glad(i)atus *C* || gesweordod *h*, geswurdod *J* || [asta—³ m]id
W || asta zu hasta von einer späteren *hd.* (des 16. *jhds.*?) *h* || scaft *J*, auf *r. U*

^{1. 2} o. sp. in *d. z. R*

² purpur *FhR*, *f. T* || purpvratus aus purpar- *O*, erstes u sogleich aus *a D*

^{3—8} ü. *f. T*

³ pæl] pell:: *h*

^{3. 4} (p. m. p. gescryd) *corr. U*, *f. C*

³ pelliatus *J*

⁴ pelle *hU* || gesc(r)yd *a. hd.?* *h*, [isc]rud *W* || tonica und tonicatus *f. T* || tunica *W* || tunice *F*,
tunuce *CU*, tuneca *J*, curtel *W* || tonicatus :::: *R*, tunicatus *W*

⁵ tunican *CU*, curtle *W* || ar[ma] *W*

⁶ gemma aus gemina *h*, gemina *F* || zweites m in gemmatus auf *r. O*, aus in *h* || ge in gegymmod
nachträglich v. *ds. hd. O*, i[ɣim]mod *W* || litera *FTW*

⁷ (litteratus se ðe c. st.) *O* || literatus *TW* || cornatus *O*, cor[nut]us *W*

⁸ ihurnd *W* || prætt *CDU* || astutu *O*

Ðâs and þyllîce sindon MOBILIA NOMINA, ðæt is **âwendendlice**
naman, forðan þe hî nabbað word on gewunan,
bûton *armatus* is ægðer gê nama gê PARTICIPIVM:
armo **ic wæpnige sumne man** is dædlîc word, and
armor **ic eom gewæpnod** is ðrôwigendlic, and of ðâm
is *armatus*, þonne hit bið PARTICIPIVM and tîde getâcnað.

⁹ absatz nur *O* || swche *W* || siondon *H*, beop *W* || mobi[lia] *W* || ðæt—¹⁴ getâcnað *f. T*

^{9. 10} ð. is a. n. *gl. R*, *f. H* || is] synd *J* || a:wend- *O*, awende(n)d- *C*, -denlice *J*

- 10 -pam *U* || nab[baꝑ] *W* || wurd *U*
 11 naman *U* || par[tiꝥ]ipium *W*
 12 a(r)mo *C* || man] nam *H*
 13 amor *O* || [am] *W*
 14 bið hit *U*, biꝑ [hi]t *W*, byð hyt *C* || bið] bit *O*

253⁶ *keine überschrift* *J*⁷ *kein absatz* *W*
 text has superfluous divider || before⁷
 256^{7.8} *wisdôm* and *participium* and *D*
 initial w and p each printed with triple over-dots

w̄isdôm and p̄articipium

Coniunctio:

Figura

Ordo

DE CONIVNCTIONE.

¹⁵ incipit coniunctio *D, f. JW* || coniu::tione (ga *rad.*) *H*, iunctione *FU*

CONIVNCTIO EST PARS ORATIONIS INDECLINABILIS ADNECTENS
ORDINANSQVE SENTENTIAM. CONIVNCTIO mæg bêon gecweden
geþêodnys. sê is ân dæ̅l lêdenspræ̅ce undeclinigendlic
gefæstnjende and endebyrdigende
ælcne cwyde. swâswâ lîm gefæstnað fel tô sumum
brede, swâ getîgð sêo CONIVNCTIO þâ word tîgædere.

¹⁶ coniu(n)c(t)io *H*, [c]on- *W* || -nabiles *O*

¹ læden- *Hh*, [led]enspeche *W*

^{1.2} undeclinigenlic *H*, -lice *T* || ænde- *H*, -byrþigende *F*

³ ælcne ::: *O* || [cw]ide *W* || wa in dem zweiten swa auf r. 1. corr. h || gefæstnað aus ges- *U*,
festneþ (wie es scheint) *W*

⁴ getihð *DhJRU*, getihþ *H*, getyhð *T*, tezeþ *W* || || [wo]rd *W*

þes dæ̅l gefæstnað and gefrætwað lêdenspræ̅ce and hwîlon
tîscæ̅t and hwîlon geendebyrt. *pius et fortis fuit*
David rex ârfæst and strang wæs DAVID cyning:
se et is CONIVNCTIO, þæt is on englisc **and.** *ego et tu*
ic and ðû, *nos et uos wê and gê* wyllað ân. nû þû
miht gehýran, hû þes dæ̅l tîgð þâ word tîgædere. næfð
þes dæ̅l nâne mihte nê nân andgit, gif hê âna stent,
ac on endebyrdnysse lêdenspræ̅ce hê gelîmað þâ word,
nê hê ne bið nâht on englisc âwend bûtan ôðrum wordum.

⁵ þæs *J* || gefæs(t)nað *C* || gefrætewað *F*, ifrætewaþ *W* || læden- *Hh*, -spæce *O*

⁶ tosceat *DJ*, [tos]cæt *W* || geændebyrd *H*

⁷ ü. f. *T* || [str]ong *W* || cyningc *h*, -nc *H*

- ⁸ þæt—*and in der zeile R, f. T* || ænglisc *H, dahinter (geðeodnys) 2. corr. h* || *and auf r. C, von a. hd.? F* || [et tu] *W*
- ⁹ ic and ðû *f. CTU* || et] & ü. *7 D* || wê—ân *f. T* || w. an *in d. z. R*
- ¹⁰ gehyren *J* || g *in tigð auf r. OR, tihð CDhJTU, tihþ H, [teʒe]þ W* || wurd *U*
- ¹¹ a *in nân aus æ D* || [ʒif] *W* || stænt *H*
- ¹² on :: *R* || ænde- *H, -birnisse U, gebyrdnysse F* || læden- *HhW, ledespr- F* || [wo]rd *W*
- ¹³ ænglisc *H* || awænd *H, on wend T* || buton *CDFHhJRU* || wordon *U*

TRIA ACCIDVNT CONIVNCTIONI þrêo ðing gelimpað
 þisum dæle: ân is POTESTAS **miht**, ôðer is FIGVRA **gefêgednys**,
 þridda ORDO **endebyrdnys**. POTESTAS is **miht**, and
 sêo geswutelað, hwæt þes dæel mæge fremman, forðan ðe
 hê hwîlon geþeot ôðre dælas and hwîlon tôscæet. sume
 sindon gehâtene COPVLATIVAE, þæt sind **geðêodendlice**,
 forðan ðe hî geðêodað ôðre dælas on ðære spræce
 endebyrdnysse, ac hî nabbað nân andgit, gif hî âna
 standað.

- ¹⁴ *kein absatz* || tria]. III. *F, [tr]ia W* || þrio *H* || þincg *R, þingc J, þinc H*
- ¹⁵ ðissum *h* || po[tes]tas *W* || þæt is miht *H*
- ¹⁶ þridda *zu -e a. hd.? h, -e CHU* || endebyrd[ne]sse *W, f. HT* || is miht *gl. R, in d. z. T* || and
nachträglich eingefügt corr.? R
- ¹⁷ (seo g.) *corr.? R* || sio *H* || (þes) *corr.? R* || mæg gefremman *DHTO, mæi fremmen W* || [fo]r-
W, -þon J
- ¹⁸ geþeod (*d auf r. C*) *CHU* || dæles *J* || tosceat *JT, æt davon auf r. U* || sum[m]e *W*
- ¹ siondon *H, beoþ W* || þ. s. g. *in d. z. R* || siond *H, beoþ W*
- ^{1. 2} geðeodendlice *T, -lice aus -lic R, -lic J*
- ² forðan ðe—⁴ geþeodendlice] swáswa is *T, f. H* || -þam *U* || [þe] *W* || heo *D* || ðære] þreo *W*
- ³ -byrnisse *U, -berd- D* || [heo—heo] *W*
- ⁴ stadað *F*

þâs sind geþeodendlice: *et, que, ac, ast, at,*
atque. uir et mulier wer and wîf. stetitque and hê
stôd. cantauitque and hê sang. omnis populus uirorum
ac mulierum eall folc wera and wîfa. ast alii
adfirmant and ôðre sêpað. at is ongeânweardlic: at
Iesus ait and se hælend cwæð him tôgeânes; at

**illi tacuerunt and hî sîwodon tôgeânes þæs hǣlendes
wordum. atque aliis est largus and ôþrum hê
is cystig. ealle ðâs habbað ân englisc, þêah ðe hî
for fægernysse fela synd on lêdenspræce.**

beoþ W || iþeo[dendliche—⁹ him] W || at f. CU

⁵ a(t)que C || —¹² ü. f. T

⁶ cantauitque f. T

⁷ folc ü. getilgtem swa corr. U, swa C

⁸ affirmant U, aduirmant O, erstes a ü. getilgtem undeutl. a H || at is o. f. T || -werdlic J

⁹ hîs statt ihs h || helend h || hiom D || togænes H

¹⁰ suwedon DU, swugedan H || togænes H, ongeanes CU, punct über s wol zufällig O || ðes
helendes J

^{10. 11} h[elen]des wordes W

¹¹ largus est D

¹² h[ab]beþ W || an aus on R || ænglisc H || þêah—¹³ lêdenspr. f. T || ðe f. DH

¹³ fægernysse D || fe(l)a H, feala CF (ea auf r. C) || siond H, beoþ W || o[n le]den. W || læden- H

Sume synd gehâtene DISIVNCTIVAE, þæt synd **âscyrigendlîce**,
forðan ðe hî tōtwæ̅mað þæt andgyt and þâ
word geðêodað. hêr synd ðâ: *aut, ue, uel, ne, nec, an,*
neque. lege aut scribe **ræd oððe wrît. aut aliquis latet**
error **oððe sum gedwyld lûtað þær. ne lingua nec**
manus oculiue peccent **nê tunge nê handa oððe êagan**
syngjon.

- ¹⁴ kein absatz || siond H, beoþ W || þ. s. a. gl. R || siond H, beoþ W, is T
^{14. 15} ascir- aus æsc- D, asc(i)r- (c auf r.) h, ascyregendlice T, -lic W
¹⁵ forðan ðe—¹⁶ geðêodað f. T || -þam U || totwemað h, -twym- J
¹⁶ iþ[eo]deþ W || siond H, beoþ W || ne f. T
¹⁷ s(c)ribe corr. U, scr[i]be W || r. o. w. f. HT || ::: latet C
¹⁸ o in error auf r. C || ü. in d. z. T || :sum D, (sum) von späterer (mod.?) hd. F || gedweld D ||
lvtað aus latað O || þer F
^{1—9} ü. f. T
¹ tuncge F || ho[n]da oþer W
² syngian H

sentisne? understentst þû lâ? uisne?

wylt þû lâ? uel dies est uel nox oððe hit is dæg
oððe niht. tota die uel legit iste uel cogitat eallne dæg
oððe þes man ræ̅t oððe hê þencð. nec laudo nec
uitupero nê ic ne herige nê ic ne tæ̅le.

- ne in sentisne auf r. a. hd.? h || understænst H, -stent FJ, dahinter etwas rad. O || u in þu aus
etwas a. O || ne in uisne auf r. a. hd.? h
³ w[ult] W || 2. uel HJUW, † CDFhRT, oððe O || o.—⁴ niht f. H
^{3. 4} oþer beide mal W
³ is] his J
⁴ erstes uel J, † CDFhRTUW, oððe O, f. H || [le]git W || istæ T || zweites uel HJ, † CDFhRTUW,
oððe O || cogitatus H, letztes t auf r. O || —⁵ ü. f. H || eall:ne (e r.) O, al W
⁵ oþer beidamal W || þe mon W || hê f. J || þengð O || ne claudo (o auf r.) O || l[au]do W

eft ongeânwerdlîce:

nec una hora auarus negligit lucrum neque pius
iustitiam nê forgyt se gýtsera his gestrêon âne tîd

nê se ârfæsta his rihtwîsnysse. siue and seu syndon
 êac DISIVNCTIVAE: *siue errore uiae seu tempestatibus*
acti hî synd genêadode oððe mid gedwylde þæs
weges oððe mid stormum þæs unwederes. siue
uir siue mulier swâ hwæper swâ hit sÿ, swâ wer,
swâ wîf.

- ^{6.7} eft ong. f. T || :: ongeanw- (w *auf r.*) O, -weard- DHJR, -wir(d)lice v. ds. hd.? U, letztes e nachträglich 1. corr. h, a3eanwerliche W
- ⁷ huna O || ora FJOTUW || næglegyt O, negligit W
- ⁸ iusticiam W || fo[r3it] W || gestrion (n aus m) H
- ⁹ ne *auf r.* O || se aus fe H || -ne[sse si]ue W || rihtw- F, -nessa (a hinter getilgtem e) H || and] et J
- ^{9.10} siondon H, beoþ W
- ¹⁰ (e)ac h || so hwæper so hit beo so wer [so wif] hinter d. W || von siue an wider die erste hd. h || seu *auf r.* (v. ds. hd.) O
- ^{11—12} ü. in d. z. T
- ¹¹ siondon H, beoþ W || inedde W || oþ[er mid] W || gedwolan h
- ¹² wæges D || oþer W || stormes W || unwedres F, underes J, unweres W
- ^{12.13} siue uir—¹⁴ wîf f. H || siu[e mu]llier siue vir W
- ^{13—14} ü. f. T
- ¹³ hweper J
- ^{13.14} beo so wif so wer W

an is INTERROGATIVA, þæt is **âxjendlic: tu**
es, qui uenturus es, an alium expectamus? **eart þû, sê**
ðe tôweard is, oððe wê ôðres anbîdjan sceolon?
hê is êac DVBITATIVA, þæt is **twÿnjendlic: eloquor an**
sileam? **hwæðer ic sprece oððe swÿgje?**

- ¹⁴ (ys) C || interrog[atua] W, interrogatio T, -tium CU || þ. is a. ü. an is R, f. HT
- ¹⁵ erstes u in uenturus aus e. a. D || es: (t rad.) R, est H || exsp- H || —261³ ü. f. T || ær[t þu] W
- ¹ towerd DFhR || oþer W || onbid(i)an v. ds. hd.? U, andbidian FhR, anbidan H || sculon H, sceolan D
- ² dub[ita]tua W || þ. is t. gl. R, f. T || eloquoor H
- ³ hweðer F, hwyðer J || spece O || oþ[er] W || suwige CDFhJRU, swugige H, suwie W

Sume syndon gehâtene EXPLETIVAE oððe COMPLETIVAE
 gecwedene, þæt synd **gefyllendlic: þâ gefyllað and**

gefægerjað þâ lēdenspræce, and, þeah ðe hîg forlætene
bēon, ne byð swâ ðeah þære spræce andgit forlæten.

- ⁴ kein absatz || siondon H, synd O, beoþ W || expletiva H, expleaue O, auf r. U || oþer W || compl-
T, cōpl- FhJ, -ple(ti)ue (ti ü. rad. a wol v. ds. hd.) O, -tiue (e auf rasur von a) H, -tiui F
⁵ gecw. þ. s. g. f. T || þ. s. g. in d. z. R || siond H, beo[þ] W || -fell- beide mal D || [i]fullendliche
W, gefyllenlice F
⁶ gefægriað U, geferiað F || læden- H || and—⁷ forlæten f. T || [þe heo] W
⁷ bion aus beon H || beoð U || an(d)gyt C, angit O || forlo[ren] oþer forlæten W

hēr synd ðâ: *autem, enim, uero, quidem, equidem, quoque, nam, namque, uidelicet. tu autem, domine, miserere mei et resuscita me* **ðû, sôðlice, drihten, miltsa mē and âræ̅r mē. ego enim sum dominus, deus tuus ic, sôðlice, eom drihten, ðin god. tu uero odisti disciplinam þû, sôðlice, hatedest godes stêore. ego quidem facio ic, witodlice, dô. equidem merui ic, witodlice, þæt gearnode. tu quoque þû êac swylce.**

- ⁸ siond H, synd:: U, beoþ W || [quoque] W
¹⁰ rescu- (aber s getilgt) D, rescita U || [1. me—¹⁴ ic wi]todliche do W || —¹⁵ gearnode ü. f. T || mildsa J
¹¹ dominus f. F
¹³ hatedest 3. corr. F
¹⁴ a in facio (v. ds. hd.?) ü. zum teil rad. u O || wito|dodlice O || equidem] ego quidem J, ego (e)quidem 1. corr. h || merui auf r. D
¹⁵ gear:node (d rad.) O, gearndde J || [quoqu]e W || þu eac sw. in d. z. T

doctus sum; nam legi ic eom gelæ̅red; sôðlice, ic ræ̅dde. erat namque in sermone uerax hē wæs, sôðlice, on spræ̅ce sôðfæ̅st. hominem uidelicet iustum laudo rihtwîsne mannan, gewislîce, ic herige. eallswâ regnum scilicet illud þæt rîce, gewislîce.

- ¹⁶ —262² ü. f. T || ic eom g. hier ausgestrichen und vom 2. corr. hinter sum| an den rand gesetzt h || (gelæred) ds. hd. U
¹⁷ ræde C, ræ̅de U, [ræ]de W || sermonem J
¹⁸ sprece U || [soð]fæ̅st W, erstes s aus f (und o aus a?) O
¹ mann:: C, man HU || iwislî[ch]e W

² eallswâ *f. T* || re:gnum (n *rad.*) *O*

Sume sindon *CAVSALES* gehâtene. *CAVSA* is **intinga**,
and þâs bêoð for sumon intingan gecwedene: *si, etsi,*
etiamsi, siquidem. si uis gif ðû wylt; si possum gif
ic mæg. etsi uolueru gloriari, non ero insipiens þêah
ðe ic wylle wuldrjan, ne bêo ic nâ unsnoter.
etiamsi mortuus fuerit, uiuet þêah ðe hê bêo dêad,
hê leofað.

³ *kein absatz* || sum[m]e *W* || siondon *H*, beoþ *W* || gehâtene—⁴ *gecwedene f. T* || is intinga *gl. R* ||
intiga *J*, *erstes i auf r. H*

⁴ bioþ *H* || suman *Dh*, sumum *CU*, [su]me *W* || intigan *J*

⁵ etiâmsi *auf r. U* || —⁹ *ü. f. T* || [wul]t *W* || possum *aus possus H*

⁶ (ic) *O* || et(si) *corr. vom rubr. T* || o von uolueru *auf r. C* || [þau]h *W*

⁷ ic snotor *J* || nout *W* || -snotor *CHRU*

⁸ mor[tuus] *W* || he—⁹ leofað *auf r. F* || bio *H*

⁹ leouað *H*

DONATVS telð gyt mâ tô ðisum: *ni, nisi,*
sed. ni and *nisi* habbað ân andgyt. *ni uelles, non uenisses*
bûton þû woldest, ne côme ðû. ni fallor bûton
ic bêo mid lêasunge bepæht. nisi dominus custodierit
ciuitatem bûton drihten gehealde þâ burh.
non ego, sed tu nâ ic, ac ðû. non bos est, sed equus
nis hit nâ oxa, ac is hors.

zet [tel]þ *W* || tælð *J*, telð zu tecð *a. hd. h* || ðyssum *J*

¹⁰ sed] ac *J* || [ni ue]lles *W*

^{10. 11} uenises *h*

^{11—15} *ü. f. T*

¹¹ butan *h*, [buto]n *W*

¹² bio *H* || leasunga *H*

¹³ ciuita[tem bu]ton *W*

¹⁴ nout *W* || [bos est s]ed *W* || set *J*

¹⁵ nis: (i *rad.*) *O*

gyt synd mâ ðyssera

æfter Priscianes tæcinge: *quoniam, quia, quam ob rem. confitemini domino, quoniam bonus andettað drihtne, forðan ðe hê is gôd. quia fecisti rem hanc forðan ðe þû dydest þys þing. eft quia tu es Petrus þæt þû eart* PETRVS. *quam ob rem uenisti? for hwî côme ðû? quam ob rem uolui for þî ic wolde.*

nout W || gyt—¹⁶ tæcinge f. T || gyt] sit H || siond: (o rad.) H, beoþ W || ðyssere J
¹⁶ [æfter] W || priscianus FHR || tæcinge J, tæchunge W
¹⁷ :domino quoniam: O || [quoniam b]onus W || —263¹ ü. f. T || andettað C || drihtene h
¹⁸ góód R || [hanc] W || -þa(n) C, -þam U, for D
¹⁹ ðe f. DW || (þis) ds. hd.? U || aus þinc h, þingc J, þinc H || þæt] forþen þe W
²⁰ [þu æ]rt W
¹ [þi ic w]olde W

þis is

êac ADVERBIVM and bið menigfealdlice *quas ob res? for hwilcum ðingum? naman bêoð êac tô ðisum genumene: qua causa? for hwilcum intingan? qua gratia? for hwilcum gesceâde?; and PRAEPOSITIO: quapropter for ðî þonne; and PRONOMEN: ideo for þî, idcirco for ðî, propterea for þî* ET SIMILIA.

þis—³ ðingum f. T
² beoð U, f. O || quas aus quam von späterer (moderner?) hd. F, quam W || ob res] ebres H || for: (þ rad.) H
³ hwulche [þing]es W || bioþ H || ðyssum J, sisum H
⁴ 1. qua] quia J, quam T || —⁷ ü. f. T || in[tinga]n W, aus -gam O || gratia] gram DO, ratione T
⁵ gesce(a)de O || et J || qua,þt W
^{5.6} for (þig) ds. hd.? U
⁶ þonñ H || et J || [prono]men W
⁷ et similia f. T || mil von similia z. t. u. ia ganz weg H

Sume sind gecwedene RATIONALES. RATIO is **gesceâd**, and þâs sind for sumon gesceâde gesette on endebyrdnysse lêdenspræce: *ergo, igitur, ita, itaque, utique. tulit ergo dominus hominem eornostlice, drihten genam þone mann. igitur perfecti sunt caeli et terrae eornostlice,*

heofenas and eorðan wæron fulfremedlice
geworhte. sicut domino placuit, ita factum est swâswâ
hit drihtne gelicode, swâ hit is gedôn. itaque
epulemur in domino witodlice, uton wistfulljan
on drihtne. utique uolo witodlice, ic wylle. utique
uolumus witodlice, wê wyllað.

- ⁸ kein absatz || siond H, beoþ W || i[cweþene] W || is g. gl. R || gescad H
⁹ siond H, syndon T, beoþ W || suman CDT, sumum U || gescade H || [on en]deb. W || :ende- (o rad.?) O, ændebyrdnesse H
¹⁰ lede(n)- O, læden- H || ita f. J || uti in utique auf r. O
¹¹ er[go domi]nus W || —¹⁸ ü. f. T || ernost- J, eornest- h || nam J
¹² f in perfecti zu s rad. O || eornest- h, witod- H
¹³ heofonas CFhJ, heofones D
^{13. 14} -fre(me)d- J, fulfredl[iche] W
¹⁴ iwrouht W
¹⁵ drihtene hW, drihten H || licode D || [so] W
¹⁶ uton—¹⁷ witodlice f. J || u:ton F, utan H
¹⁷ [on] W || drihtene C || 1. ut(i)que h || witodlice—¹⁸ uolumus ü. d. z. 1. corr. h || zweites utique
—¹⁸ wyllað f. H
¹⁸ nach uolumus ein q getilgt O || wittodli[che] W

PRISCIANVS CWÆÐ, þæt sume sind ADVERSATIVAE, þæt
sind **wiperrædlice. quamuis, quamquam, licet, etsi,**
etiamsi, tamen. quamuis clames, non audiat surdus ðêah
ðe ðû clypige, hit ne gehÿrð se dêafa. quamquam
stultus moneatur, non emendetur ðêah ðe se stunta
bêo gemynegod, hê ne byð gerihtlæht. licet petieris
dimidium regni mei ðêah ðe ðû bidde healfne
dæal mînes rîces. licet is âlÿfed is word: mihi licet
ic môht, nobis licet wê môton; tibi licuit ðû môstest;

- ¹⁹ kein absatz || siond H, beoþ W || aduersatiua FW
^{19.} 264¹ þ. s. w. gl. R, in d. z. T
¹ sion F, beoþ W || [wi]þer- W || quâ quâ R || eti O
² quamuis—282¹² getele f. H (mitten in d. zeile) || quamu[is] W || —⁷ ü. f. T

- ³ ðe f. CU || clypiæ C || [p̥e] W || deafa *auf r.* C
⁴ moueatur (*doch das erste u mit a. t. zu n? F*) FT || em- aus -datur D || ðe f. J
⁵ [beo] W || gemyn:egod (d *rad.*) O, -myngod CDF, -mingod U
⁶ re[gni] W || ðe: (a *rad.*) D || bede W
⁷ 1. licet—¹³ ðyses f. T || ale[fed] W || michi DJ
⁸ mos[test] W, mostes CU

licitus sermo **âlÿfed spræc**, *licita res* **âlÿfed ðingc**,
licitum uerbum **âlÿfed word**; *inlicitum* **unâlÿfed**; and
 PARTICIPIVM *licens* **âlÿfende** and ADVERBIVM *licenter* **âlÿfedlice**,
 swâswâ of *libet* **mê lyst libens lustbære** and
libenter **lustlice**. se ôðer *licet næfð nâht ðyses. quamuis*
non roget, tamen uult habere **ðêah ðe hê ne bidde**,
pêah hê wyle habban. tamen uult ðêah hê wyle.

- ⁹ lictus F || ðing hR, þing CDFU
¹⁰ uer[bum] W || inli(ci)tum (t *aus etwas a.*) 1. *corr.? h*, inlicium F || l in unalyfed *aus e. a. h*,
dahinter þing (*auf r. C*) CU || et J
¹¹ [and ad]uerbium W || et J || licenter::: O
^{11. 12} alyfed:lice O, alyfend- F, alefendliche W
¹² libet] licet J || lest D, hlyst J || [and] W, et J
¹³ ðysses J, þisses F
¹⁴ ro[get] W || —¹⁹ ü. f. T
¹⁵ þeah ðe he F || tamen—¹⁶ sædon f. T || [ta]men W, tam U || uult habere CU (*doch habere mit a.*
t. getilgt U)

be ðâm ôðrum wê sædon. *saltilm* getâcnað wanunge:
saltilm, si haberem unum denarium **hûru, gif ic hæfde**
æenne pening; si non uis legere, saltilm audi gif ðû
nelt rædan, hlyst hûru.

- ¹⁶ itocne[þ] W
¹⁷ una W || danarium O || hura W
¹⁸ en[ne] W || peningc J, penig CRU, peni W || saltilm von *späterer hd. aus* :ai:tim F
¹⁹ hlest D || hura W

Sume synd gehâtene ENCLETICAE on grêcisc, þæt is
 on lêden INCLINATIVAE and on englisc **âhyldendlice**,

forðan ðe hî âhyldað and gebîgað heora swêg tô ðâm stæfgefêge, þe him ætforan stent. þæt sind ðrêo: *que, ne, ue. arma uirumque þâ wæpnu and þone wer.*

- ²⁰ *kein absatz* || s(u)me C, [su]me W || beoþ W || en in enclitice *auf r.* U || þæt *usw. in d. z. R*
¹ *incli[na]tiue* W || ahild- *aus as-* U, ahyl(t)endlice (t ü. *unterpunctiertem und rad. d*) O
² *fofþan* C || ahy(l)dað C, -held- D || an(d) C || gebigeað JT, bigað O, ib[e]þeþ W || þan D
³ beoþ W
^{4.5} ü. *in d. z. T*
⁴ wæpna D || (þone) *corr.?* U, ðoñ h || er von wer *auf r.* U

oculiue oððe êagan. satisne est oððe estne satis? is ðær genôh lâ? on eallum þisum and þyllecum gæð se swêg tô ðâm stæfgefêge, þe him ætforan stent. þes *que* is sceort mid þrÿm stafum gewriten oððe getitelod, and se langa *quae*, þe is FEMININVM of *quis*, sceal bêon mid fêower stafum *q, u, a, e* âwriten.

- ⁵ *oculiu[e]* W, *oculine* J || oþer W || egan T || oððe | DJ || *estne: (punct radiert)* O || is—⁷ stent *f. T*
^{5.6} is ð. g. la *gl. ü. satisne est R*
⁶ þissum F, ðissum J, þi[s]sen W || and on J || þyllicum DJR, þillicum (2. i *aus u rad.*) U, am e von þyllecum *rad. F* || gað U
⁷ (s)weg a. *hd. F* || s von þes *erst nachträglich eingeflickt (corr.?) U*
⁸ þreom T || awriten DJT || getitelod *aus* getitolod O, -tolod hJ
⁹ lange J, lo[n]ge W || of] on CU || sceall R
¹⁰ (q).u.a.e F, q.u[.a.e] W, f. J

Sume syndon ægðer gê CONIVNCTIONES gê ADVERBIA. gif ic cweðe *uolo, ut legas ic wylle, ðæt ðû ræde*, þonne byð se *ut* CONIVNCTIO; eft *rogo, ut facias ic bidde*, þæt ðû dô. gif ic cweðe *feci, ut potui ic dyde, swâ ic mihte*, þonne bið se *ut* ADVERBIVM and getâcnað gelîcnysse. ealswâ *feci, ut homo ic dyde, swâswâ mann.*

- ¹¹ *kein absatz* || beoþ W || ægðær F
¹² [ʒif i]c W || —¹⁸ ü. *f. T*
¹³ þone C || is W || *erstes ut von späterer hd. auf r.* F || [coniu]nctio W, coiunctio D || eft *f. W* ||

zweites a in facias aus e. a. h

¹⁴ fe[ci ut] W || f(e)ci aus fici 3. corr.? F || p(o)tui aus putui O

¹⁵ is W || ut von späterer hd. auf r. F || and f. T

^{15. 16} [ilicn]esse W

¹⁶ (u)t (u über r.) O

¹⁷ (h)e F || itoc[neþ] W || tidi T || beatus am rande von ds. hd. C

hwîlon hê getâcnað êac tîde: *ut uidit beatus Sebastianus*

þâ ðâ se êadiga SEBASTIANVS **geseah**; on þissere

stôwe hê is TEMPORALE ADVERBIVM, þæt is **tîdlic**, forðan

þe hê getâcnað tîde hêr, swâswâ hê dêþ gehwæ̅r. *dum*

and *cum* sindon æ̅gðer gê ADVERBIA gê CONIUNCTIONES.

¹⁸ sebas[tian]us W || þisse T

¹⁹ adu. temp. W || tomporale C || auuerbium O || þæt—¹266¹ gehwæ̅r f. T || þ. is t. gl. ü. temporale R || tid[lic f]or. W

¹ hê f. J || (ge)tacnað v. ds. hd.? U, tacnað C || *nur ein swa D*

² [beo]þ W || coniunctionis T

gif hî bêoð geðêodde þâm gemete, ðe is gehâten INDICATIVVS,

þonne bêoð hî ADVERBIA; and eft, ðonne hi bêoð

geþêodde þâm gemete, þe is gecweden CONIUNCTIVVS,

þonne bêoð hî CONIUNCTIONES. manega synd gyt

CONIUNCTIONES, þe wê ne magon nû secgan on ðissere

sceortnysse.

³ :geðeodde (*angefangenes g rad.*) O || [þen] W || þet W || gahaten C, gecweden D

⁴ and corr. U, f. C || [eft] W || þonn W

⁵ þâm—gecweden f. T || þe] þis O, þet W || coniunc[tiu]us W, -uo T

⁶ þonne—⁸sceortnysse] et cetera T || (coniunctiones) C || beoþ W

⁷ [þe w]e W || magan J

DE FIGVRA.

⁹ *überschrift f. JW*

Fêawa CONIVNCTIONES bêoð gefêgede. *si and que and ne underfôð fêginge ðus: si quis swâ hwâ, si quando gif æfre oþðe âhwænne; ne quis: ne quis furetur þæt nân ne stele, ne quando obdormiam in morte þæt ic næfre on dêaðe ne slæpe; and þâs sind MOBILIA.*

¹⁰ *kein absatz h || Fêawa] [pê]o W || 1. and] et J*

^{10. 11} *quę (and ne) and underf. corr. U*

¹⁰ *2. and f. OT*

¹¹ *ne f. allen ausser corr. U || fegincge FhJR, gefeginge T || si quis f. J || —¹² ü. in d. z. T*

¹² *æfre auf r. C || o. ahw. in d. z. R || ahwenne h, hwænne J || ne quis nur einmal hJOT || þæt—¹⁵ ü. f. T*

¹³ *nân ne] nane h || q(v)ando (q auf r.) O || mor[te] W*

¹⁴ *n in næfre aus m? O || slæpe DJ, slepe W || a. þ. s. m. f. T || þa CU || beoþ W*

quisque gehwâ, ubique gehwær, undique æghwanon.
on þisum æftemystan nis nâ se *que* ENCLERICA, forðan ðe
hê ne âhylt ðone swêg him tô, swâswâ his gewuna is.
nam is ânfeald CONIVNCTIO, and *namque* is gefêged and
swâ gehwylce.

¹⁵ *quis[que] W || gehwanon O*

¹⁶ *on—¹⁷ is f. T || ðyssum J || æftemes[tan] W || nout W || -þon CJU, þan| v. sp. hd. D*

¹⁷ *ahelt D, hylt J || þone aus þonne D || [swe]ih W*

¹⁸ *andfeald U || gefegod C, [ife]iʒed W*

^{18. 19} *a. s. g.] et similia T*

¹⁹ *(ge)hwilce h, gelice J*

DE ORDINE.

¹ *überschrift f. J || de f. F*

ORDO is **endebyrdnys**, and sume CONIUNCTIONES æfter
gecynde standað æfre on foreweardan on ælcere lédenspræce,
swâswâ dôð þâs: *at, ast, si* and gehwylce ôðre.

² *kein absatz FW* || is e. *in d. z. R* || sum[m]e *W* || coniunctionis *T*

³ standað—lédenspr. *f. T* || foreweardan *R*, werdán *FW* || on vor ælcere *f. COTU* || ælcere *R*,
[æ]lchere *W*

^{3.4} on ledenspeche *W*, spræce (*ohne leden*) *CU*

⁴ swaswa—⁸ underðeodde, *soweit nicht gl., auf r. R* || a. g. ô.] et similia *T* || [o]re *W*

þâs and þillice synd gehâtene PRAEPOSITIVAE, þæt sind
foresettendlice. sume sind gehâtene SVBIVNCTIVAE,
þæt sind **underþeodendlice**, forþan ðe hî bêoð æfre
underþeodde on ðære lédenspræce endebyrdnysse, swâswâ
is *que* and *autem* and gehwylce ôðre. sume sind
COMMVNES, þæt is **gemænre endebyrdnysse**, forðan ðe
hî magon hwîlon ætforan standan, hwîlon bæftan, swâswâ
dêð *ergo* and *igitur* and gehwylce ôðre.

⁵ þâs—⁹ ôðre *f. T* || beoþ *W* || prepositie *W*

^{5.6} þ. s. *f. gl. R*

⁵ beoþ *W*

⁶ fore[set]tendliche *W*, -setend- *J* || sind v. *ds. hd. am rande nachgetr. O*, beþ *W*

⁷ þ. s. u. *gl. R* || beoþ *W* || un[de]rþeodliche *W* || -þam *C*

⁸ [þ]ere *W* || -berd- *D*, -byrnisse *U*

⁹ ihwl[k]e *W* || beoþ *W*

¹⁰ þæt usw. *in d. z. R* || gemænre: (*s rad.*) *h* || -ðon *T*, -þam *U*

¹¹ æt in ætforan *auf r. D* || hw[ulon b.] *W* || bæftan *CDRU*, bæfton *h*, *in d. z. T*

¹² a. g. ô.] et cetera *T*

INCIPIT PRAEPOSITIO.

¹³ i. p. est *F*, de prepositione (*ohne incipit*) *U*, *f. JW*

PRAEPOSITIO EST PARS ORATIONIS INDECLINABILIS. PRAEPOSITIO mæg bêon gecweden on englisc **foresetnys**, forðan ðe hê stent æfre on foreweardan, swâ hwæ̅r swâ hê byð, bêo hê gefêged tô ôðrum worde, ne bêo hê. hwîlon hê geêacnað and gefylð þæ̅ra worda andgit, ðe hê tô cymð, and hwîlon hê âwent heora getâcnunge and hwîlon wanað.

¹⁴ *kein absatz J* || repositio *W* || est] ês *J* || indeclinabis *U*

¹⁵ mæg—englisc] is *T* || m[æi beon icwe]þen *W* || gec(w)yden *D* || -ðon *h*

¹⁶ o[n forewear]dan *W* || a *in dem zweiten swa aus e und a noch einmal drüber J*

¹⁷ (fe)ged *O* || tô ô. *w. f. DT* || wordum *U*, worden *W* || [ne beo he] *W* || 2. hê] he gefeged and *T*

¹ geeacnoð *h*, zweites *e sp. hd. auf r. F* || þara *CDT* || über a *in worda ein gz. kleines o O* || [he to c.] *W*

² and] hwilon (*also hw. doppelt*) *T* || awend *U*

celsus is **hêalîc**. dô ðæ̅r tô PRAEPOSITIO *ex*, þonne byð hit *excelsus swyðe hêalîc*: hêr hê gefylð þæt andgit. *iustus* is **rihtwîs**. dô ðæ̅r tô PRAEPOSITIO *in*, þonne byð hit *iniustus unrihtwîs*: hêr hê âwent þæt andgit. *rideo ic hliche*. dô ðæ̅r tô PRAEPOSITIO *sub*, þonne byð hit *subrideo ic smercige*: hêr hê gewanað þæt andgit and swâ gehwæ̅r.

³ [c. is hea]lic *W* || is *h. gl. R*

⁴ swu[þe h. her] *W* || hê *f. Dh*

⁵ is *r. gl. R* || pre[positio in þon]ne *W*

⁶ hit—⁹ gehwæ̅r] þæt andgit gewanod *T* (*vgl.* ⁸) || hêr *f. CU* || and[þit rideo ic] *W* || andgit] gyt *J*

⁷ hli(c)he C, hlihhe U, hlihe O, hleihe W || praepositiuo F || (hit) C

⁸ subrid[eo ic sm.] W || subridio O, subrid(v)o F || smer(c)ige C, *erstes e aus i?* O, *mearcige F* || (he) O || || *erstes a in gewanað aus u O*

Ân þing gelimpð þisum dæle, þæt is CASVS. twegen CASVS hê tÿhð him tô, ACCVSATIVVM and ABLATIVVM. wê wyllað nû ærest âwrîtan þâ PRAEPOSITIONES, þe belimpað tô ACCVSATIVVM, ac hî nabbað nâ full andgyt, gyf hî âna standað bûtan ôðrum wordum.

¹⁰ *kein absatz* || ðyncg J || ilim[þþ þ. d.] W || gelimð D, gelimpað T

¹¹ ac(c)u- T, acu- O, acassa- F, -ussa- ChU || [and a. we] W || ablitium O || wê—¹³ accusatiuum f. T

¹² awriten J

^{12. 13} belimpe[þ to a-]uum W

¹² belimpð (þ *aus e. a.*) C

¹³ acu- FhO, -usa- DJRW || nâ] nan CU, non W

¹⁴ stonde[þ b. o.] W || on von b. und o. w. *auf rasur F* || buton CDFhJRU || oððrum F

hêr synd ðâ: *ad, apud,*

ante, aduersum, cis, citra, circum, circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, ob, pone, per, prope, propter, secundum, post, trans, ultra, praeter, supra, circiter, usque, secus, penes. wê cweðað *ad patrem tô fæder, ad deum tô gode, ad regem equito tô cyninge ic rîde. apud homines sum mid mannum ic eom, apud episcopum manet mid ðâm biscope hê wunað.*

beoþ W

¹⁵ citra—contra *auf r. h* || circum—¹⁶ iuxta *am rande und zwischen d. z. von ds. hd. R* || [circum circa] W || circum f. T || circa U

¹⁶ inter f. CU || intra | intra (*das erste rad.*) C || ob] oð U || po(n)e *corr. U* || p[er prope propter] W

¹⁷ t:rans F

¹⁸ p[enes we cwe]þaþ W || —271⁸ ü. f. T (*doch vgl. zu 271¹*)

¹ d in ad vor r. *auf r. h* || [to kinge] W || (to) *corr.? U* || cynincge J, cyngge CDU, cingge hR, cingge F

² ic eom f. D

^{2. 3} [ep. m.] W

ante hostium stat

**ætforan ðære dura hê stent, ante regem stat ætforan
ðâm cyninge hê stent. aduersum inimicum pergit
tôgeânes his fýnd hê gæð. cis Romam beheonan
Rôme, cis Alpes beheonan muntan. citra plateam
beheonan þære stræet. circum montem ymbe ðâ
dûne. circa forum wið ðâ cêpstræet. contra ignem
ongeân þæt fýr.**

ostium CD

4—5 ü. f. W

4 ætforan—stat f. F || dura: C, duru hJ, dure D || stænt h || a. r. st. f. T || reg[em stat aduersum] W
|| stað U

5 cynincge hJ, ci(ni)ncge R, cynge D, cyninge getilgt und v. späterer hd. dura darüber F

6 tógenes h, toʒean W || feond CUW, feonde D

6.7 beh[eonan r.] W

7 muntan aus muntam O

8 þ[ære st. cir]cum W || stræt: (e rad.) D || circú h, circa J || embe CD, ymb J

9 dûne] munte J || chæpstre[t c. i.] W || cyp- J, ceap- CDRU, æ in -stræt auf r. U

erga propinquos curo embe mîne

**mâgas ic hogige. extra terminum ofer landgemæru,
extra legem dei facit ofer godes æ hê dêð. inter amicos
sum betwux frêondum ic eom. intra moenia binnon
weallum. infra tectum under hrôfe. iuxta uiam
wið þone weg. ob meritum for geearnunge. pone
tribunal sedeo wið þæt dômsetl ic sitte. per loca
geond stôwa, per dies geond dagas, per hostium
intramus ðurh þâ duru wê gâð in.**

10 propinquas F, zweites o auf r. C || curo f. W || ymbe JR

11 mæʒ[es ic h.] W

12 [dei f.—¹⁵ for] iearnunge W || ofer] of CU || dêð] gæð F

13 betwux R || menia alle ausser U || bi(n)non C, binnan J, i aus e. a. F

14 infra] intra F || rofe DU

15 weig U

16 tribunal aus trab- F || sedeo f. T || wið] bi W || domsetl ic s. p. loc]a W

- ¹⁷ ge(ond) stowa *mod. hd. D* || studen *W* || *das zweite mal gond F* || ostium *U*
¹⁸ in[tramus þ. þ. d]jura *W* || dura *aus duru hO, dura F* || gað *aus gat O*

prope fenestram

scribo gehende þâm êhþyrle ic wriþe, prope est dies domini gehende is godes dæg. propter fidem passus est for gelêafan hê ðrôwode. secundum regulam uiuo æfter regole ic lybbe, secundum apostolicam doctrinam be þære apostolican lâre, secundum Mathaeum æfter Mathees gesetnysse.

f in fen. aus etwas a. O

¹⁹ neih 1 ihen[de þ. e.] *W* || -ðerle *J*

¹ domini (*ausser d*) *auf r. U* || neih 1 ihende *W* || [p. f. p]assus *W*

² þrowode (ð- *U*) *aus -wede DU, þrowede C* || regulam—³ libbe *auf r. C* || regolam *R*

³ [æ. r.] *W* || æfter :::: *R* || r(e)gole *C, reogole J* || secundum—⁴ lâre *f. F*

⁴ apos[tolican l. se]c. *W* || aposto(li)can *C, zu -am O*

^{4.5} mathum *hT*

⁵ matheus *J, matheus und darüber 1 es v. ds. hd. oder corr.? U*

post tres annos

æfter þrîm geârum, post multum tempus æfter mycelre tîde. trans uadum ofer þone ford, trans mare ofer sæ. ultra mare est begeondan sæ hê is, ultra te begeondan ðê. praeter illa tôforan ðâm oððe bûtan þâm; eft spem in alium numquam habui, praeter in te, deus Israel næfde ic næenne hiht on ôðerne næfre, bûton on ðê, Israhela god.

post aus per h

^{5.6} [annos æ.] þreo 3eræs *W*

⁶ earon *U*

⁷ [tr. u. o]fer *W* || þonne *C*

⁸ e *in mare auf r. O* || est *f. W* || bi[3. s. he is u]ltra *W*

^{8.9} begeondon *F*

⁹ illam *FW* || tôforan] for *J*

^{9.10} o. b. þ. *in d. z. R, 1 hire [1 butan þ]am 1 hire W*

¹⁰ buton *FR* || eft *f. T* || alio *W* || nunquam *W* || abui *O*

¹¹ [isr. næfd]e W || israhel *CDFR*, isrl̥ *hJU* || :on (o r.) O

¹² [isr. g. s]upra W

supra pectus

**domini bufan drihtnes brêoste. circiter tria milia
forneân þrêo þûsend, circiter triginta annos forneân
þrittig geâra, circiter kalendas wið ðâm mônðe (kalendae
synd clypunga, forðan ðe ðâ ealdan men clypodon
symle on niwum mōnan). usque nimð oftost
ôðerne PRAEPOSITIO him tô: usque ad faeces biberunt hî
druncon ôð ðâ drosna, usque ad uesperum ôð æfen.**

s in pectus aus r O

¹³ bufon *CDFhUW*, bufon *aus* buton *J* || *tr:ia F*

^{13. 14} [m. fornea]n *W*

¹⁴ forneân—triginta *f. CU* || þusen *F* || cerciter *h* || triginta *O, XXX F, tria milia W*

¹⁵ þreo [þusend ʒeræ]s *W* || þritig *R*, þritti *U, XXX und darüber þrittig 3. corr. h* || kalendas *aus*
ral- *O, cal- J* || monða *J* || kalendae—¹⁷ mōnan *f. T*

¹⁶ beoþ *W* || cleo[p. forþ]en þe *W* || -ðam *h* || ealdan *f. J*

¹⁷ symble *U, æfre W* || mo[nan u. nim]eþ *W* || monan *aus -on U; monum J*

¹⁸ pre- *aus* propositio *C* || bi[b. heo] *W* || bibeñt (*aber v. a. hd. n, wie es scheint, zu r = biberunt*) *F*

¹ dru(n)con *C, -an DFR* || 1. ôð] on *J, to W* || a in ða *aus e. a. O, þe W* || oþet æfen *W, in d. z. T* ||
efen *U*

**secus uiam wið þone weg, secus uadum sedet wið ðone
ford hê sit. penes uos est mid êow hê is, penes
iudices mid dêmum. þâs PRAEPOSITIONES sume magon
bêon ADVERBIA, gif hî bêoð bæftan gesette. ego supra
aspicio, tu infra ic hâwige bufan and ðû beneoðan:
hêr is se infra ADVERBIVM. ego in hac parte sto, tu contra
ic stande on þâs healfe and ðû ongeân: hêr is se
contra ADVERBIVM; and swâ gehwylce ôðre.**

² se[cus u. w]iþ ð bi þene wei *W, f. F* || uadam *OT, dah. sedum mit a. t. getilgt F* || sedet *f. T* || wið]
bi *W*

³ [p. u. est] *W*

⁴ preposio[nes sume m]awon *W* || pre- *aus* pro- (*preposi auf r.*) *C* || magan *D*

⁵ geset(t)e *C*

^{5. 6} [ego s. asp]litio *W*

⁶ neoðan *J*

⁷ [her is þe in]fra *W* || a in parte *aus etwas a. O*

⁸ ston[de on þ. h]alue W || se f. DT
⁹ [and so ihwilke] oþre W, et similia T || gehw.] gelice J

Ðâs ôðre bêoð geðêodde tô ABLATIVVM: *a, ab, abs, cum, coram, clam, de, e, ex, pro, prae, palam, sine, absque, tenus.* wê cweðað on lêdenspræce *a domo of hûse* oððe **fram hûse.** *ab homine fram men, ab illo fram him.*

¹⁰ kein absatz || ab:latiuum (unterpunctiertes b rad.) O
^{10. 11} [ab abs cum coram] W
¹¹ cum] cam J || clam—pre nur die oberen enden übrig W
¹² cwe[þap—¹⁴ æ.] W || -spræc J || —¹⁵ færð ü. als gl. T
^{12. 13} oððe f. h. in d. z. R
¹² oððe] † T
¹³ hûse f. T || men] meam F || illa J || fram him f. T

abs quolibet iussu bûtan ænigre hæse. *cum exercitu pergit mid here hê færð.* *cum rege est mid cynincge hê is.* *coram uobis stat ætforan êow hê stent.* *clam is swîðor ADVERBIVM, þonne PRAEPOSITIO: bona aperte facit, mala clam gôð hê dêð openlice and yfel dîgellîce; hêr is clam ADVERBIVM, ac hê bið swâ þeah PRAEPOSITIO, þonne hê bið foreset: clam custodibus surgo nytendum ðâm weardmannum ic ârîse, clam te est dîgele ðê is.*

¹⁴ o in quo- auf r. C || buton CDFJTU, buto R || hæste W
¹⁵ r[ege—mid] W || mid—272¹ âr. ü. f. T || cyninge J, cyng CDU, cinge F, cincge hR
^{16. 17} [cl. is sw.] W
¹⁷ operta J || facis FW
¹⁸ mal[a—he] W || i ü. y von yfel C || digel(l)ice C
¹⁹ aduer[bium—biþ] W
²⁰ c[ust. s.] W || netendum D, nytende J
¹ ðâm f. R || [est—² is] W
^{1. 2} d. ðe is in d. z. T
¹ digle DU, dygle C, g aus l O

*de loco fram stôwe oððe be stôwe, de domo dei
of godes hûse, de illo homine loquor be ðâm men
ic sprece, de rege loquitur episcopus be ðâm cynce
sprecð se bisceop. e terra of eorðan, fons ascendebat
e terra se wyll âstâh ûp of ðære eorðan.*

- ² fram } of stowe *gl. T* || stude *das 1. mal W* || o. be st. *in d. z. R* || e in be *auf r. D*
³ of—⁴ sprece *f. T* || g[odes—illo] *W* || ille *U*
⁴ loq[uitur—þen] *W* || be—⁵ eorðan *f. T* || ðan *D* || cynge *CDFU*, cinge *hR*
⁵ spre:cð (s v. a. *hd.*) *h*, spricð *U* || biscep *O*, bisceob *D* || e t. of e.] et cetera *J*
^{5.6} ascend[ebat—wel]le astauh *W* || ascendebað *O*
⁶ e] de *T* || ü. *gl. T* || ðære *f. W* || (e)orðan *C*, et cetera *ü. d. z. hinter eorðan T*

*ex illo loco of ðære stôwe. pro hominibus oro for
mannum ic gebidde. prae timore non audeo for ege
ic ne dear. palam omnibus dico openlice ic secge
him eallum. sine labore hic sedeo bûtan geswince
ic sitte hêr, sine crimine bûtan leahre. absque
terrore quiescit bûtan ôgan hê hine gerest, absque
ambiguitate bûtan twýnunge.*

- ⁷ of ð. st. *in d. z. T*, of þene stude *W* || ho[m. o. for] *W* || homnibus (*so!*) *auf r. D* || oro *aus ora h*,
aus ara O, *aus horo U* || for—⁹ ü. *gl. T*
⁸ bidde *JW* || ege] fore *W*
⁹ [dear—om]nibus *W* || —¹¹ ü. *f. T*
¹⁰ eallon *U* || laboro *J* || h[ic—buton] *W* || butan—¹¹ crimine *am rande von ds. hd.* (e von sitte und
mine von crimine *abgeschnitten*) *C* || buton *hR*
¹¹ butan *aus -on R*, buton *hW*
^{11.12} [ab. t. q.] *W*
¹² ü. *gl. T* || buton *DW* || hyne *aus hene C*
¹³ ambignitate *J*, igitate *davon auf r. C* || bûtan—²⁷³¹ ealswâ *f. T* || but[on tw. t.] *W* || buton *h*

tenus is ADVERBIVM mid

Grêcum, ac hê is mid Lêdenwarum geteald tô PRAEPOSITIO,
forðan ðe hê ne mæg ân standende ænige mihte
habban, and byð oftost swâ ðêah geendebyrd bæftan:
*capulotenus abdidit ensem ôð ðâ hylta hê behýdde
þæt sword.*

zenus O

¹⁴ ledumwarum F

^{14. 15} itol[d to p. forþen] þe W

¹⁴ tō] te (e durch einen fleck verdeckt und drüber v. a. hd. o) h

¹⁵ -(ðan) h, -þon U

¹⁶ habb[an—so] W || beoð U || oft(o)st C || geendbyrd hR

¹⁷ o in capulo aus a O || [e. oþ þeo] hilta W || a in ða aus e a. hd.? h || i über y in hylta O

¹ swyrd C

ealswâ *pubetenus* **ôð cnihtâde** and
finetenus **ôð ende**, *mortetenus* **ôð dêað**, *collotenus* **ôð**
ðone swuran, *uerbotenus* **be worde**, *talotenus* **ôð ðâ**
andclêow. hê bið êac geþêod GENITIVO æfter grêciscum
gewunan: *crurumtenus* **ôð ðâ sceancan** (*hoc crus þes*
scanca, *horum crurum ðyssera sceancena*). hê
âwent êac tō ADVERBIVM: *actenus* **ôð ðæt** and **ôð þis**.
sume of ðisum bêoð ADVERBIA, swâswâ wê ær sædon.

pub(e)tenus C || oþe[t cn. and] W || oð c. gl. T || -hade zu -had C; -hâd U || and] et hJ, f. T

² finitenus OT (vor pubetenus T), fynetenus U, fitenus F || oþet ende W, f. T, de auf r. h || oþet
deap W, f. T || deað: h, d aus ð O

^{2. 3} collote[nus—swu]ran W || ôð ð. s. f. T

³ ðone] ða J || be—⁴ ü. gl. T || :be (b r.) D || ðâ] ðe J

⁴ ancleow CDTU, c in ancleow aus t und noch ein c darüber J || hê—⁸ sædon f. T || h[e—
ge]nitio W || (eac) R

⁵ oþ [þa sc. hoc] W || scancan h || þeos J

⁶ sc(e)anca R, sceancan J, scanca d. übr. ausser O || þysera J, þyssere F || -cana h || h[e—
ad]u. W

⁸ b[eoþ—so]so W || sædan (aber ein kleines o ü. a) O

Gyt synd fêower PRAEPOSITIONES, þe magon bêon geþêodde
ægðer gê ACCVSSATIVO gê ABLATIVO: *in*, *sub*, *super*,
subter. *in* and *sub* bêoð geþêodde ACCVSSATIVO, þonne hî
getâcnjað AD LOCVM, þæt is **færeld tō sumere stôwe**.

⁹ kein absatz || beoþ W || feorwer T || (pre)positiones O || [mawen beon] W

¹⁰ acu- FJOT, -usa- DJRTUW, -uo aus -ua O

^{10. 11} [sup. subt. in and] W

¹¹ *supter D* || *acu- FJO, -usa- DJRTUW*

¹² *itoc[neþ—¹⁵ 1. in] W* || *þæt—stowe gl. T, in d. z. R* || *tô—¹³ gange f. CU* || *sumre T*

*in urbem uado ic gange in tô ðære byrig. introibo
in domum tuam, domine ic gange in tô ðinum hûse,
drihten. in ciuitatem equitauit rex in tô ðære ceastre
râd se cyning. sub ipsos postes under ðâm sylfum
postum. gallina congregat pullos suos sub alas henn
gegaderað hire cicenu under fiðerum.*

¹³ *ic gange—274¹¹ ü. f. T* || *gan(ge) R*

¹⁶ [*king—ipsos*] *W* || *kyn(in)g R, cynincg h* || *ipses U* || *postes auf rasur C, potes O* || *ðâm f. W*

¹⁷ *gall- aus gill- von späterer hd. F* || *congregað hO, -auit U* || [*p. s. sub*] *W* || *:alas D* || *þe hen W*

¹⁸ *ge(ga)derað h, -gæd- R, gædereþ W* || *cicena h, chicnen W* || *feþe[rum—274¹ h]eo W* || *fiðrum F, feðerum U*

eft, ðonne

*hî getâcnjað IN LOCO, þæt is on ðære stowe, þonne
bêoð hî geðêodde ABLATIVO. in aula sedeo on healle
ic sitte. in lectulo iacet on bedde hê lið. sub arbore
sto under trêowe ic stande. sub diem and sub die
under dæge. sub iustitiam and sub iustitia under
rihtwîsnysse. super and subter, þonne hî getâcnjað
styrunge, þonne bêoð hî geþêodde ACCVSATIVO.*

¹ *hig g. in auf r. C* || *getacn(i)að U* || *þ. is on ð. st. in d. z. R, f. T* || *on stude W*

² [*heo ip. abla*]tuo *W* || (*hig*) *C* || *::: sedeo O* || *helle J*

³ *sub diem † e vor in T (vgl. ⁴)* || *lectulo J, -o: O* || *ia[cet—he] W* || *hê f. F* || *ligð F* || *arbore aus
arpore von a. hd. F, e von a. hd. O*

⁴ *:sto O* || *unde(r) D* || *trewe U* || *sub diem and s. d. f. T hier (vgl. zu ³)* || [*diem—⁵ 1. u*]nder *W* ||
and] † J

⁵ *iusticiam W* || *et C, † J* || *iusticia W*

^{5.6} *gl. ü. dem 1. ausdrücke R*

⁶ *riht[wisn.—sub]ter W* || *et ChJ*

⁷ *þon(n)e C* || [*heo—accu*]satio *W* || *acu- FO, -ussa- CFhU*

qui ascendit

*super caelos sê þe âstâh ofer heofenas. super
montem excelsum ascende tu ofer hêallice dûne âstîh*

ðû. *subter aquam mersus est* **under wætere hê is besenced.** eft, ðonne hî getâcnað *IN LOCO*, þæt is **on stôwe**, þonne genimað hî *ABLATIVVM. fronde super uiridi sunt nobis mitia poma* **ûs synd liðe æppla ofer grênum bôge.** *super arbore sedent* **ofer trêowe hî sittað.**

qu(i) v. a. hd. O

^{7.8} as(c)- h, a aus etwas a. O

⁸ o:fer (f radiert) O || [heof.—⁹ m]ontem W || heofonas CDhJ

⁹ monten O || excelsus O, hinter tu (aber durch übersetzte buchst. umgestellt) U || hælice J

^{9.10} [a. þu subter] W

¹⁰ (a)quam 1. corr.? h

¹¹ [þonne heo itocnie]þ W

^{11.12} þ. is on s. gl. R, f. T

¹² stude W || ab[l.—s]uper W

^{12.13} uiridi sunt] uiridiscant J

^{13.14} ü. in d. z. T

¹³ beoþ W || [æ.—gr]ene W || appla CD

¹⁴ ge in boge aus n J || arborem C, arborum U || sedend O || —¹⁶ ü. f. T || treowa J

^{14.15} [sitteþ heo itocneþ] W || sitað R

hê getâcnað êac gemynd, swâswâ *de. super hac re and de hac re* **be ðysum þinge.** *super* bið êac *ADVERBIVM. subter densa testudine* **under ðiccum scyldtruman oððe randbêage;** and swâ gehwær.

¹⁵ de] d CDU || hac] ac F

¹⁶ and] † J || hac] ac O || gl ü. super h. re R || bi h || [þ. þ. super] W || þissum J || þincge R || super] subter J

¹⁷ aus supter C, supter FhT, super O || aus testitudine W

^{17.18} ü. gl. T || [þ. sceldtrum]an W

¹⁸ o. r. in d. z. R || † T, oþer W || a. s. g. f. T || (ge)hwær R

Hî bêoð êac ealle mæst gefêgede oððe tô wordum oðþe tô namum. *obsto* **ic ongeân stande,** *obuius* **ongeân cumende.** *posthabeo* **ic forsêo,** *posterus* **æftergenga,** *posthumus* **æfterboren** (sê þe bið geboren æfter bebyrgedum fæder). *circumfero* **ic ferje onbûtan.**

¹ kein absatz || obwol eac schon in d. z. steht, ist es noch einmal über d. z. v. ds. hd., wie es scheint, gesetzt mit einem verweisungszeichen hinter beoð O, ec f. W || [mest—oþe]r W || gefægede h

² (o. to n.) O || oþer W || naman O, mannum C || — 277⁷ ü., falls nichts bemerkt, gl. T

^{2.3} obuius o. c. (ü. in d. z.) vor obsto T || [obu. o.] W

³ f in forseo aus s und das erste o auf r. U || poster:us R

^{3.4} [æ. posthum]us W || -genge D

⁴ se—⁵ fæder in d. z. R, f. T || þe f. F

⁵ bebur[eʒede f. circ]umfero W || bebyrigedum C, -rigedan J

contradico

ic wiðcweðe, contrarius wiþerræde, contrarietas
and **contrauersio wiðerrædnys. intercapedo fyrst,**
interuallum lytel fæc. amendo ic betæce fram mê,
amens gewitlêas. ebibo ic of âdrince, educo (educas)
ic fêde.

^{5.6} c. ic w. f. D

⁶ [contrarius wiþerr]æde W || co in contrarius auf r. D

^{6.7} contrarietos J

⁷ and] † J || contrauerso U, -uer(i)so C, -uorsio urspr. W || wiðær- J, ü. dem ersten wort RT || -ræd[nesse int.] W

^{8.9} [fr. me a. iwi]tleas W

⁹ e in ebibo aus etwas a. O || of aus af O || adrinccce h || † educas J

¹⁰ ic fede ü. educo RT

abduco ic of âlæde. aufero ic ætbrêde:

hêr is se b âwend on u. **asporto ic aweg bere:** hêr
is se b âwend on s. **arripio ic gelæcce:** b on r. **abscondo**
ic behÿde. detraho ic tæle bæftan, desperatus
georwêned, demens gemyndlêas.

[abd. ic of aled]e W || :ic (o rad.) O || (a)læde O, a aus æ h || ic ætbræde T

¹¹ [asp.—b]ere W || a:sporto (port auf rasur wol von ds. hd., die auch asporto am rande widerholt hat) O

¹² (awend) corr. U, f. C || [2. b—¹³ 1. ic] W || 2. b] her is se b JT || on] awend on T || r aus er U

^{12.13} abcondo T

¹³ ic b. f. T || detrao T || ic t. b. f. T || bæftan aus -on U, baftan F

¹⁴ [iorwened—¹⁵ astreht] W || georwend O

proclius forðheald,

*prostratus âstreht, pro sua uita uult be his
life he wyle, pro uiribus suis be his mægnum. praedico
ic bodige oððe foresecge, praedicator prydecere
(praeco bydel is ânfeald), prae me tôforan mē,
prae omnibus tôforan eallum.*

procli::uus O

¹⁵ prostra *auf r. U* || astreaht *DT* || uul *F*

^{15.16} be ü. pro (*die übrige ü. f.*) beidemat *T*

¹⁶ [pro u.—mæʒ]ne *W* || usribus *J*

¹ o. f. *in d. z. R, f. T* || oððe] *predico ic J* || predic[ator—² budel] *W*

^{1.2} predicere (p̄- *U*) *CU, 1. e aus i J, f. T*

² bydel *f. T* || is a. ü. preco *T* || anfald *T*, andfeald (*eald auf r. U*) *CU*

³ pre *aus pro C* || omnib[us—a]wend *W* || t. ea. *f. T*

cum bið âwend tô con

*on gefêgednysse: coniungo ic geðêode, conspiro ic gerêonige,
conculco ic fortrede. exhibeo ic gearcige,
excludo ic ût âlûce, expers orhlyte, exlex bûtan æ
oððe ûtlaga. inspiro ic on orðige, infirmo ic untrumige,
insanus gewitlêas, infirmus untrum. subpono
ic underlecge. supersideo ic ofersitte, superuolo
ic oferflêo, superuacuus unnyt oððe îdel, superficies
sumes ðinges brâdnys; and swâ gehwylce
ôðre, ac swâ þeah ne bêoð hî ealle gefêgede.*

con] com O

⁴ coniungo *aus -gio mit a. t. F* || [ic iþ.—ireo]nie *W*

⁵ conculeo *J* || d *in* fortrede *undeutlich (aus e. a.?) und daher ü. d. z. wiederholt J*, for:trede *U*,

fordrede *O* || exhibeo *U* || ic iʒe[arkie—⁶ alu]ke *W* || ic georcige *D, f. T*

⁶ alúca *T*

^{6.7} b. æ̅ o. *f. T*

⁶ buton *hJR* || æ̅] lawe *W*

⁷ oððe u. *in d. z. R* || utlaga † butan æ̅ *in d. z. T* || u[tlawa—or]þie *W* || ic on o. *f. T* || infirmor *J* || ic
u. *f. T*

⁸ i[witleas—untrum] *W* || gewitlêas *f. T* || infirmus *F*

^{8.9} suppono *UW*

⁹ supersideo *FU* || [ofers.—¹⁰ ofer]fleo *W*

- ¹⁰ zweites f in oferfleo von sp. hd. F || oððe] † T
^{10.11} super[facies—brod]nesse W || superficies J
¹¹ sume T || bradnyss: (e rad.) O || and—¹² ô.] et similia T
¹² [ne—ifeizede] W

Gyt synd syx PRAEPOSITIONES: *di, dis, re, se, am, con*: þâs sind gehâtene LOQVELARES. *loquela* is **spræc**, and LOQVELARES synd **gespræcelice**, forðan ðe ðâs six PRAEPOSITIONES ne bêoð nâhwâr âna, ac bêoð æfre tô sumum ôðrum worde gefêgede. *di*: **diuido ic tôdæle**, **dimitto ic forlæte**, **disertus getinge**. *dis*: **discurro ic geondyrne**, **discutio ic tôsceace**, **disiungo ic ungeocige** oððe **tôtwæme**, **distraho ic âspende yfele**.

- ¹³ kein absatz || beoþ W || sixe W || r in prepositiones aus f O || a[m—¹⁴ ihotene] W
¹⁴ a in þas aus o U, þa hT || is spr. gl. RT || is aus ic (von sp. hd. F) DF, ic h, :: (ge rad.?) O || spræc: aus sprec: und noch æ ü. d. z. O || and] et J, f. FUW
¹⁵ be[oþ—]þeos sixe W || s. g. gl. R, syngespræc eace T, sind gesp auf r. h || gesprecelice O, spræcelice F und über sprencilce corr. U, spreclice C || -ðam T || sixe W
¹⁶ beoð aus bið corr. U || :nahwar C, nahwær TU || [ana—277¹ sumum] W || c in ac auf r. D || beoð aus bið corr. U
¹ ôðru U, f. J || wordum J || todæl[e—² diser]tus W
² ic f. in d. z. T || getincge J, getenge T || dis: curro (unterpunctiertes s rad.) O
³ gynd- T, eond- U || [discutio—dis]iungo W || discucio J || tosceade JT
^{3.4} uniucige (ge auf r. C, -iu:c- F) CDFhJR, unieocie T
⁴ o. t. in d. z. R || oððe] † T, † ic W || distra[ho ic a]spende W || distroho h

re: **reuertor ic ongeân cyrre**, **respicio ic besêo under bæc**. *se*: **seduco ic bepæce** oðþe **forlæde**, **separo ic âscirige**, **securus orsorh**. *am*: **amputo ic of âceorfe**, **amplector ic beclyppe**. *con* stent gehwæ̅r for *cum*, swâswâ wê ær sædon, ac hê forlÿst þone *n*, gyf ænig VOCALIS him cymð tô: **coaequo ic emnette**, **coarto ic genyrwige** ET CETERA. þâs synd gehâtene PRAEPOSITIONES, forþan ðe hî bêoð æfre foresette ôðrum wordum, swâ hwæ̅r swâ hî bêoð gefêgede.

- ⁵ re f. F || (ge)cyrre corr. U || [respicio—⁶ bæc] W || besêo—280¹³ âfæstlâ f. F (ein blatt) || beséo

aus geseo U, beo seo J

⁶ *se f. T || o. f. in d. z. R, † forræde T || separo] seuro T*

^{6.7} [*ic â.—orsorh*] *W*

⁷ *astirige U || securus orsorh f. T || orsorg CD || amputa J*

⁷ *ic—⁸ ü. f. T*

⁷ *ic aus io? C || (of) C || (a)ceorfe J*

⁸ *amplecto[r—ihwær] W || stant T || gehwar T*

^{8.9} *s. wê ǣr s. f. T*

⁹ *(we) R || forlysð DJ, -leosð T || [þene n—¹⁰ him] W*

¹⁰ *cymð] cyð J || emnytte CDhJR, emnutte W, emnitte U, enette T || [2. ic—¹¹ beop] W*

^{10.11} *ic g. in d. z. T || geni(r)wige corr. U*

¹¹ *þâs—¹³ gefêgede f. T*

¹² [*æfre—wordum*] *W || forsette O*

273¹ ... oð c. *gl. T*
text has “oð. c.”

INCIPIIT INTERIECTIO.

¹⁴ de interiectione (inc. f.) *DU, f. JW*

INTERIECTIO EST PARS ORATIONIS SIGNIFICANS MENTIS AFFECTVM
VOCE INCONDITA, INTERIECTIO **is ân dæ̅l lédenspræ̅ce**
getâcnjende þæs môdes gewilnunge mid ungesceapenre
stemne. INTERIECTIO mæg bêon gecweden
betwuxâlegednys on englisc, forþan ðe hê lîð betwux
wordum and geopenað þæs môdes styrunge mid
behýddre stemne. ân þing hê hæfþ: SIGNIFICATIO, þæt is
getâcning, forðan ðe hê getâcnað hwîlon ðæs môdes
blîsse, hwîlon sârnyse, hwîlon wundrunge and gehwæt.

¹⁵ nteriectio *W* || signifi::|cans *O* || [mentis—¹⁶ inc.] *W*

¹⁶ o in incondita *aus a, t aus d h* || interiectio—278¹ stemne *gl. R* || interi(e)ctio *C* ||
leden:spræce *O*

¹⁷ itoc[niende—iwilnun]ge *W*

^{17.} 278¹ ungesceapendre *J*

¹ interi[ectio—² be]twux. *W*

² betwux- *TU*, -alegednysse *T*, -nesse *J* || forþ[en þe—betwux] *W* || -þon *J* || lîð] bið *U*

^{2.3} betwix *U*

³ sturu[nge—⁴ behuddre] *W*

⁴ behydd(r)e *O*, behyde *h* || stæmne *J* || absatz *W* || [on—hæfþ] *W* || þingc *J*

^{4.5} þ. is g. *gl. R*

⁵ for[þen þe—hwulon] *W* || forþig he *U* || geta(c)nað *O*

⁶ and hwulon *W* || sarnæsse *T* || [hw. w. a.] *W* || hwylo(N) *C*, w *aus e. a. D* || and hwæt *ursprüngl.*
U, and gehwæt *am rande corr. U*

heu getâcnað þæs môdes sârnyse: *heu mihi, domine,*
quia peccauī nimis in uita mea wâ is mē, drihten,

forþan þe ic syngode swiðe on mînum life.

þes *heu* and *ei* getâcnjað wânunge. *hui* man cweþ on lēden and ealswâ on englisc: **huig, hû færst ðû.**

uae getâcnað hwîlon wânunge, hwîlon ðeowracan, hwîlon wyrigunge. *uae mihi, quia tacui wâ is mê, þæt ic sûwode.*

⁷ sor[nesse—⁸ pec]caui W || h(e)u C || michi JRT

^{8—9} ü. f. T || drihten *hinter* ⁹ liue W

⁹ for[þen þe—swuþ]e W || swiðe f. J || e in life *beim einbinden unsichtbar geworden* h

¹⁰ ei] hui W || [itocniaþ—m]on W || hui] huhig U || cwæð JU, cw̄ h

¹¹ [huig—¹² ito]cneþ W || huig] hui J || færstu T || fæ(r)st ds. *hd.? h, fearst J, st auf r. D*

¹² 2. hwilan U

^{12.13} þeou[r. hw. wariu]nge W

¹² ðeow- *aus* ðeor- O, þeowrace D, þiwrace C, ðiwwrace (*erstes w auf r.*) U || 3. hwilan O

¹³ wyriunge (wi- RU) CDhRU || michi J

^{13.14} ü. f. T || wa (y)s C

¹⁴ su[wede—iudan] W

Crîst cwæð be Judan: *uae illi wâ him. hê*

cwæð be þâm ungelêaffullum Judeiscum: *uae uobis wâ*

êow. on wyrigunge: *uae tibi sit wâ þê sî.* eft hê

getâcnað wâwan, swâswâ se wîtega EZECHIEL cwæð be

þære bêc, þe him wæs gebrôht fram gode: *et scriptae*

erant in eo lamentationes et carmen et uae and on ðære

wæron âwritene hêofunga and lêoð and wâwa

(ðâ hêofunga getâcnodon þære manna wôp, ðe heora

synna behrêowsjað and mid sôðre dædbôte gebêtað. þæt

lêoð getâcnode godes þeowena sang and ðære manna,

þe god herjað mid gâstlîcum lofsangum. se wâwa getâcnað

þone êcan wâwan, ðe ðâ habbað on hellewîte,

þe nû god forsêoð and his beboda). þes *uae* sceal bêon

âwriten mid þrîm stafum, and se sceorta *ue*, ðe is CONIVNCTIO,

hæfð twegen stafas: *quid est stultius quidue turpius?*

hwæt is stuntlîcor oðþe hwæt fracedlîcor?

be] to J || wa h. in d. z. T

¹⁵ ðan D || vnile[aff.—uobi]s W || ungelêaffull(v)m *aus* -am O, -leafu- CU, -an J, f. T

15. 16 wâ êow *f. T*
 16 êow] heom *J* || on w. *f. T* || wyriunge (wi- *CU*) *CDhJRU* || wâ þê sî *f. CTU* || [þe—¹⁷ wow]an
W || hê—¹⁷ wîtega *f. T*
 17 be—¹⁸ gode *f. T* || [þære-ibro]uht *W* || broht *DU* || scri(p)tę *corr. vom rubr. T*
 1 era(n)t *R* || [in eo—et] ve *W* || in eo] meo *T* || ü. uę *noch uoe corr. U* || and—⁸ beboda *f. T* ||
 þære boc *W*
 2 [heofunga—³ þ]eo *W* || wawan *J*
 3 getacnedon *CDJU* || þara *CD* || [wop—⁴ bereo]wsiaþ *W*
 5 [leoþ—þeow]ene *W*
 6 heri[aþ—lofsongum] *W* || herjað] lufiað *U* || wawan *J*
 7 þonne *C* || ecean (ece *auf r. C*) *CU* || þe[þeo—⁸ þ]e *W*
 8 ü. uę *noch uoe corr. U* || [scal—þreo] staues *W*
 9 awritan *D* || þreom stauum *T* || ue *aus uę C*, uae *h*
 10 ha[ueþ—st]ultius *W* || stultus *J*, ius *auf r. U* || qui(d)ue *O*, -uae *h*
 11 ü. *f. T* || stunt[lucor—fracedluco]r *W* || stundlicor *J* || zweites hwæt *f. CDU* || fracod- *U*

Þes dǣl INTERIECTIO hæfð wordes fremminge, þêah ðe hê fǣrlíce geclypod bêo, and hê hæfð swâ fela stemna, swâ hê hæfð getâcnunga, and hî ne magon ealle bêon on englisc âwende. *haha* and *hehe* getâcnjað hlehter on lêden and on englisc, forðan ðe hî bêoð hlichende geclypode. *uah* getâcnað gebÿsmrunge, and *racha* getâcnað æbylignysse oððe yrre.

- 12 kein absatz || frem[minge—¹³ færlic]he *W* || fremmincge *J*, -ngce *R*, fremunge *h*
 13 geclyped *JT* || 2. hê] ne *U* || feola *T* || [st.—¹⁴ itocnun]ga *W*
 14 getâcnunga] gebicunga *U* || ne *f. J*
 15 en[glisc—i]tocneþ *W* || and *f. U*
 16 1. on—¹⁷ geclypode *f. T* || zweites on *aus en U* || [forþen þe—hleihend]e *W* || hlihhende *U*
 17 h in *uah aus e. a. D* || gebysm:runge *h*, bysmrunge *JT*, bismrunge *U* || [and—¹⁸ æbulines]se oþer *W* || and *f. R*

uah and *racha* sind

ebreisce INTERIECTIONES, and ælc þêod hæfð synderlíce INTERIECTIONES, ac hî ne magon nâht êaðe tô ôðrum gereorde bêon âwende. *la* getâcnað yrsunge. *e* gebîcnað forsewennysse. *euge* gebîcnað blîsse and bÿsmrunge.

¹⁸ beoþ W
¹⁹ ebreissce h, ebreisc U || [int.—s]underliche W || and—²⁰ interiectiones f. JU || hæf h
²⁰ ac hi ne magon *auf r.* D || h(i)g C || [nout—280¹ ireor]de W
¹ gehreorde R || la] ia *vielleicht* CDR, 3a W || [e—^{5.6} interiectiones] W || *über e zwei häkchen*
neben einander R
² forsewenisse U || blissa J
^{2.3} bysrunge T

o getâcnað æ̅bilignysse and sârnyse and wundrunge
 and is ADVERBIVM VOCANDI: *o magister êalâ ðû*
lârêow, and hê is êac ân stæf. *a* and *e* sindon INTERIECTIONES
 and PRAEPOSITIONES and êac stafas. *pro* is PRAEPOSITIO
 and INTERIECTIO: *pro, si remeasset in urbem êalâ,*
gif hê gecyrde in tô ðære byrig.

^{3.4} wundrung h
⁴ and—⁵ stæf f. T
⁵ e] se O, :e (w rad.?) h
⁶ 1. and f. h || pro] p J
^{6.7} prepositio aus pro- O
^{7.8} ü. f. T
⁸ cyrde CDU || (in) R, f. h

hwîlon hî bêoð
 êac of ôðrum partum gefêgede. *pro dolor wâlâ* and
 gehwylce ôðre, þe gebîcnað þæs môdes styrunge ðurh
 clypunge. ealle hî sind INTERIECTIONES, ac heora swêg
 byð hwîlon gescyrt and hwîlon gelencged be ðæs môdes
 styrunge. **âfæstlâ** and **hîlâhî** and **wellâwell** and
 ðyllîce ôðre sindon englisce INTERIECTIONES.

hhilon R
⁹ êac f. W || wâlâwá T, walawo W || and—¹¹ clypunge] et similia T || gebicnað C, -nað aus -niað
 U || ð(v)rh J
¹¹ beoþ W
¹² beoð U || and f. T || gelenged CDhJTU
¹³ styru(n)ge C, -ga J || auæstla CJOTU, :au- h, auæ:tla (s rad.) D, æftla W || mit 1. and fängt F
 wider an || hilai F, higlahig CDU
¹⁴ beoþ W

280¹³ styru(n)ge *C*
text reads ¹⁵

FINIVNT PARTES ANGLICE.

¹⁵ f. p. a.] partes orationis finiunt v. *neuerer hd. T, in dem nun nur noch 4³—6³ six folgt* || partis *h*
|| ang:lice *O*

DE NOMINIBVS NVMERORVM.

zwischen¹⁵ u.¹⁶ unter der überschrift INCIPVNT QVINQVE DECLINATIONES lat. fragen über dieselben auf nicht ganz zwei seiten und dann eine seite leer D

¹⁶ f. JW

Íc wylle êac âwrîtan on englisc þâ naman, ðe getâcnjað
getel and þâ ðe him of cumað. *unus* (I) **ân** gebyrað
tô werlîcum hâde, *una* tô wîflîcum, *unum* tô NEVTRVM.
duo (II) **twegen** gebyrjað tô MASCVLINVM and tô NEVTRVM,
duae **twâ** tô FEMININVM. *tres* (III) **ðrý** gebyrjað tô MASCVLINVM
and FEMININVM, *tria* **þrêo** tô NEVTRVM. *quattuor*
(IIII) **fêower** gebyrjað tô eallum þâm þrîm cynnum
and swâ forð ôð hundtêontig. *quinque* (V) **uiri fif ceorlas**.

¹⁷ ic] c W || awriten J

¹⁸ getæl F || ða þæ h, þeo þeo W || of ham W || of f. O || —282⁷ die eingeklammerten ziffern über dem lateinischen zahlwort CDFh und bis 281⁶ U, hinter dem ganzen latein (über dem die übersetzung steht) R, f. JOW und von 281⁷ an U

¹ wyrlicum J

² gebyr(i)að C

³ þreo W

⁴ and to CUW || feminum J || quattuor W

⁵ :gebyriað (ein angefangenes g rad.) O

⁶ hunteontig D || 2. i in uiri auf r. J || (fif) O

^{6.7} weres W

sex (VI) *litterae* **six stafas**. *septem* (VII) *uerba*
seofan word. *octo* (VIII) **eahta** tô *ælcum cynne* and
 tô *ælcum CASV* and *swâ forð*. *nouem* (VIII) **nigon**.
decem (X) **tÿn**. *undecim* (XI) **endleofan**. *duodecim*
 (XII) **twelf**. *tredecim* (XIII) **preottÿne**. *quattuordecim*
 (XIII) **fêowertÿne**. *quindecim* (XV) **fiftÿne**.
sedecim (XVI) **syxtÿne**. *decem et septem* (XVII) **seofantÿne**.

⁷ *litere W* || VII *f. h*

⁸ *seofon ausser hO* || *ehta O* || *kynne h*

⁹ *elcum U* || *case CDJ UW* || *nonem W* || IX *FR* || *nigon f. F*

¹⁰ *endleofon F*, *-lufan CDR*, *-lufon U*, *-lefen J*, *ændlyfan h*, *elleouene W*

¹¹ *tweolue W* || *preodtÿne C*, *preodtÿne U* || *quatuor-* *W*

¹² *quindecim am rande* (*ziffer u. ü. f.*) 3. *corr. h*

¹³ *dcm D* || *seofon-* *ausser hO*

decem et octo (XVIII) **eahtatÿne**. *decem et nouem*
 (XVIII) **nigontÿne**. *uiginti* (XX) **twentig**. *uiginti*
unum (XXI) **ân and twentig** and *swâ forð*. *triginta*
 (XXX) **prittig**. *quadraginta* (XL) **fêowertig**. *quinginta*
 (L) **fiftig**. *sexaginta* (LX) **syxtig**. *septuaginta*
 (LXX) **hundseofontig**. *octoginta* (LXXX) **hundehtatig**.

¹⁴ 1. *decim U* || *eahtatÿ::ne* (*ny rad.?*) *O*, *eahte-* *J*

¹⁵ XIX *D*

¹⁶ XI *R, f. D*

¹⁷ *prittig* (*ð- h*) *hR*

¹⁸ *fiftig f. CU* || *syxtig f. CU*

¹⁹ *-seo::fontig O*, *-seofan-* *h*

nonaginta (XC) **hundnigontig**. *centum*
 (C) **hundehtontig**. *þâ ôðre heonon forð sindon MOBILIA*.
ducenti (CC) *uiri twâ hund wera*, *ducentae feminae*
twâ hund wîfa, *ducenta uerba twâ hund worda* and
swâ forð tô ælcum cynne and *tô ælcum case: ducentorum*,
ducentarum; ducentis; ducentos, ducentas, ducenta; ET CETERA.

²¹ *hunteontig D* || *beoþ W*

²² CC nach uiri R || weras W || femine sp. hd. aus -na F

²³ u in 1. hund aus e. a. D || wiues W || ducenta aus -te von ds. u. dann noch einmal v. sp. hd. F, -ta: (b rad.?) O, aus -tia C || two hundred word W

² ducen[tis—⁹ nongen]ta per sincopam 7 nonaginta. te. ta. Mille W

ealswâ *trecenti* (CCC), *-tae*, *-ta* **þrêo hund. quadringenti** (CCCC), *-tae*, *-ta* **fêower hund. quingenti** (D), *-tae*, *-ta* **fîf hund. sexcenti** (DC), *-tae*, *-ta* **syx hund. septingenti** (DCC), *-tae*, *-ta* **seofon hund. octingenti** (DCCC), *-tae*, *-ta* **eahta hund. noningenti** (DCCCC), *-tae*, *-ta* **nigon hund** ET PER SINCOPAM **and þurh wanunge nongenti** and *nongentae* and *nongenta. mille þûsend* is þrêora cynna. ân getitelod ī getâcnað ân þûsend, and twegen îas getitelode, ī ī getâcnað twâ þûsend and swâ forð tô ælcum getele.

³ trecenti: F || CCC usw. nach -ta R

⁴ CCCC f. F || tae ta f. h || D f. C

⁵ sescenti CDFJO, x auf r. hR || DC f. h || 2. tae—⁶ ta f. h

⁶ septi(n)genti O || tae ta f. J || octoginti h

⁷ DCCC f. F || noningenti zu nongenti hR, nongenti CDFU, dahinter † ingenti F

⁸ (te ta) 3. corr. h || sincopum CDFhU || a. þ. w. gl. R

⁹ beide mal et J || vgl. zu ²

¹⁰ ī] i J, m̄ CU, m̄ getacnað ân þusend and ân getitelod ī D || zweites ân] on O

¹¹ îas] ī ī W || getitolode J, vor ias F || II II CU (das zweite II mit a. t. getilgt U), f. JW

¹² tô] on F || getæle F

Of ðisum bêoð âcennede ORDINALIA NOMINA, þæt synd **endebyrdlice naman. primus se forma, prima, primum** and swâ forð on ðrêo wîsan. **secundus se ôðer. tertius se ðridda. quartus se fêorða. quintus se fifta. sextus se sixta. septimus se sefoða. octauus se eahteoða. nonus se nigoða. decimus se têoða.**

¹³ hier setzt H wider ein || kein absatz || þissum J || bioþ H || accennede F, acænde H || þæt—¹⁴ naman gl. R || siond H, beoþ W

¹⁴ ænde- H, -byrlice U

- 15 þrio *H*
 16 tercius *W* || þridde *J* || —283¹ ü. *f. W* || qu(i)ntus *H*
 17 sexus *J* || sexta *h* || seofeþa *H*
 18 ehteoða *O*, eahteþa *J*, eahtoþa *D*, eahtoð(a) *C*, eahtoþe *H* || nigoða *aus* -ðe *O*, neogoða *D*,
 nicheða *J* || t(e)oða *J*

undecimus se endleofta. duodecimus se twelfta. þâ
ôðre wendað on ægþerne ende. tertius decimus se þreottêoða,
tertia decima and tertium decimum and swâ forð
tô ðrÿm cynnum. quartus decimus sê fêowertêoða.
quintus decimus se fiftêoða. sextus decimus se syxtêoða.
septimus decimus se seofontêoða. octauus
decimus se eahtatêoða. nonus decimus se nigontêoða.

- 19 endlufta *ChRU*, -lyfta *D*, -lefta *J*, ænd- *H* || *f in twelfta auf r. O*
 20 wændað *H* || ænde *H* || —283¹ terci- *W*
 20. 283¹ þriotteoþa *H*, þretteoþa *U*, þreoteoða *J*
 1 tertia *U* || 1. et *J* || decicimum (*das 2. ci getilgt*) *O*
 2 þriom *H* || cynnum *aus* -ym *O* || *r in quartus auf r. t D*
 3 qu(i)ntus *D* || —⁶ ü. *f. W* || sexus *J*
 3. 4 sixteoþa *aus* -þe *H*
 4 seofen- *H*, syfan- *h*
 5 eahtateoþe *aus* -þa *H*

uicesimus se twenteogoða. uicesimus primus
se ân and twenteogoða ET CETERA. genôh bið, þæt
wê âwrÿton þâ CARDINALES NVMEROS, þæt synd þâ hêafodgetel,
tÿn and twentig and swâ fram tÿn tô tÿnum.

- 6 *das erste mal uicessimus FJ, uigessimus H* || twentigoða (-þa *H*) *DHJ* || *das zweite mal*
 ui(ce)simus *C*, uicessimus *FHO*, uigessimus *H*
 7 þe on antwentÿþe *W* || and *f. C* || twentteogoða *C*, twentegeða *h*, -tigoða *J*, -tigoða (-þ- *H*) *DH*, a
aus e O
 8 awritan *H*, writon *F* || 1 in cardinales *aus e. a. D* || numeros *aus* numerus *R* || þ. s. þa *h. gl. R* ||
 siond *H*, beoþ *W* || heofod- *D*
 9 -getæl *F*, -getæle *H* || 1. teon *D* || 2. tion *H*, tene *W* || tionum *H*, twenti *W*

tricesimus se þrittigoða. quadragesimus se fêowerteogoða.
quingagesimus se fiftteogoða. sexagesimus

se sixteogoða. septuagesimus se hundseofontigoða.

¹⁰ trice:simus OR, tricessimus FHJ || —284⁴ ü. f. W || ðritogoða h, þritteogoða (-þa H) FH, þreotteogaþa J || quadragesimus J, quaragesimus F

^{10. 11} feo. qu. se *ursprünglich ausgelassen (aber das folgende fifteoða (so) v. 3. corr. zu feowerteoða geändert und quinquages[s]imus se fifteoþ[a] zugefügt)* h || feowerteoða J

¹¹ quinquagesimus aus -gessimus R, -gessimus FJ || fifteogaða (*das erste f aus s*) J || se(x)a- D, sexa:gesimus (g rad.?) O, -gessimus FJ

¹² se s. sept. f. O || sixteogaða J, -teoða h || -gessimus FJ || -seofan- H, -teogoða (-þa) CDFHhU, -teogaþa J

octogesimus se hundeahtatigoða. nonagesimus se hundnigontigoða. centesimus se hundtêontigoða
and swâ forð; **ducentesimus sê ðe byð on ðâm twâm**
hundredum æftemyst, þonne hî man rîmð; **trecentesimus,**
quadringesimus, quingesimus, sexcentesimus,
septingesimus, octingesimus, nongentesimus, millesimus
sê ðe bið **æftemyst on ðûsendgetele.**

¹³ oct. und ü. am rande v. 3. corr. h || octogessi- FhJ || hund f. J, -teogaþa H, -teogaþa J, -eahtigoða D

^{13. 14} n. se h. f. J

¹³ nonagesimus F

¹⁴ -neogon- D, -teogoða (-þ- H) DHhU, -teogaða R, -tegoða C, -teoða F || centessimus J, cencessimus F || -teogoða (-þ- CH) CDFHhRU, -teogaþa J

¹⁵ and swâ forð f. W || sê usw. in d. z. R || ðe f. H

¹ hundredon U, -rædum D || æftemest HJ || þ.—r. f. W || mon J || rimað CU

^{1. 2} trescimus h, n auf r. von s H

² sesc- DOR, sessc- FJ, sex:c- (s rad.) h, -centessimus FhJOR

³ septin:gentessimus O || octi(n)gentesimus corr.? U || mi(l)lesimus O, -essimus Fh

⁴ se usw. in d. z. R || æftemest HJ || -getæle FH

Sum getel bið æfre menigfeald: **singuli homines ænlîpige**
men, bini getwynne oððe twâm and twâm,
terni þrîm and þrîm, quaterni fêower and fêower.
ealswâ **quini, seni, septeni, octoni, noueni, deni, undeni,**
duodeni, terni deni, quaterni deni, quindenî, seni deni,
septeni deni, octoni deni, noueni deni, uiceni, uiceni singuli,
uiceni bini, uiceni terni; SIMILITER CETERI; trigeni, quadrageni,

quingageni, sexageni, septuageni, octogeni, nonageni, centeni, ducenteni, tricenteni, quadringenteni, quingenteni, sexcenteni, septingenteni, octingenteni, nongenteni, milleni
þúsendfealde oðþe ðúsendum and þúsendum.

- ⁵ *kein absatz* || *getæl FH* || *þiþ auf r. H, is W* || *mæni(g)- H* || *synguli F*
^{5.6} *ænlepige J*
⁶ *mæn H* || *byni FhO* || *o. t. a. t. in d. z. R*
⁷ *and auch vor dem ersten þrim O* || *beide mal þriom H, beide mal þreo W* || *fowre and fowre W*
⁸ *ontoni F*
⁹ *quater deni CDHU* || *s. d.] sedeni FW*
^{10.11} *uinceni und das letzte mal ueceni O*
¹⁰ *das zweite uiceni f. FW*
¹¹ *cetera W, dahinter gelice þam oðrum J*
^{11.12} *quarageni F*
¹³ *centene O* || *quadringenteni H*
¹⁴ *sex:cen- h, sescen- DJR, sesscen- FOW* || *oct::ingenteni U* || *nonginteni J, f. CU* || *zweites i von milleni auf r. O*
¹⁵ *þusynd- U, -fealda H, -fold W* || *o. ð. a. þ. in d. z. R* || *þusund and þusund W*

Gyt ðær is ôðer getel æfter ðisum: *singularis ânfeald, dualis twýfeald, ternarius numerus ðrýfeald getel, quaternarius fêowerfeald, quinarius fífteald, senarius syxfeald, septenarius seofonfeald, octonarius eahtafeald, nouenarius nigonfeald, denarius týnfeald* (*denarius is êac se dinor, þe âwehð DECEM NVMMOS, þæt sind týn penegas*), *uicenarius twentigfeald getel, tricenarius þrítigfeald, quadragenarius fêowertigfeald,*

- ¹⁶ *kein absatz* || *ðer is D* || *getell R, getæl FH* || *þissum J*
¹⁷ *ternarias O*
¹⁸ *getæl FH* || *rius in quat- auf r. H* || *quin.—285¹ nou. ü. f. W* || *quinarius—¹⁹ seofonfeald f. J*
¹⁹ *septinarius H, septe auf r. F* || *seofan- H* || *ontonarius (an dem ersten n rad.) F, octogenarius H*
¹ *nigonfea(l)d aus -feand H* || *týn-] syn- moderne hd. auf unlesbarer stelle C*
² *is usw. in d. z. R* || *i in is aus e. a. D* || *awehð aus awað O, awegð J, awecþ H, weihþ W* || *decem :: O*
³ *þ. s. t. p. gl. R, f. W* || *siond H* || *uicenerius is H* || *twyntig- D, -feal(d) J*

⁴ getell R, getæl FH || þrittifold W, þrittig- (ð- J) CDFHJU
^{4.5} f. f. W

quingagenarius **fiftigfeald**, *sexagenarius*
syxtigfeald getel oðþe **syxtig geâra eald man**,
septuagenarius, *octogenarius*, *nonagenarius*, *centenarius*,
ducentenarius, *tricentenarius*, *quadringentenarius*, *quingentenarius*,
sexcentenarius, *septingentenarius*, *octingentenarius*,
nongentenarius, *millenarius* **þûsendfeald getel** oððe
sê ðe leofað þûsend geâra, swâswâ dyde MATVSALAM
bûton ân and þrittig geâra.

⁵ fiftifeald H, f. W

⁶ syxtigf.—man] fiftifold itel † fifti 3ere old mon W || getell R, getæl FH || o. s. g. e. m. in d. z. R ||
oðþe oððe H

⁷ cente::narius F

⁸ duc. tric. f. F || ducentenarius (*das 1. ten vom rubr. getilgt*) J, decentenarius H ||
tricenarius H

^{8.9} quingentenarius *auf r. F, f. D*

⁹ x in sexc. *auf r. s O*, sex:c- h, sesc- R, sessc- DJ, sesscente *auf r. F*, sess(c)e- W ||
septingen(ten)arius O

¹⁰ nongenarius W || mellenarius J || getæl FH || oððe usw. in d. z. R

¹¹ se—þusend *auf r. D* || þe þet W || liofað (*iof auf r. C*) CH || *nur ein swa J* || *letztes a in*
matusalam auf r. R, *matulam W*

¹² butan FJ || þritig R, þritti FH, XXX h

ADVERBIA cumað êac of ælrcum getele: *semel legi*
æne ic rædde, *bis legi tuwa ic rædde*, *ter þriwa*,
quater fêower sîðon. þâ ôðre geendjað ealle on
langne es: *quinquies fîf sîðon*, *sexies syx sîþon*, *septies*
seofon sîðon, *octies eahta sîðon*, *nouies nigon sîðon*,
decies tÿn sîðon, *uicies twentigon sîðon*, *tricies*
þrîtigon sîðon, *quadrages fêowertigon sîðon*,
quingages fiftigon sîðon, *sexages syxtigon sîðon*,
septuages hundseofontigon sîþon, *octuages hundeahtatigon*
sîðon, *nonages hundnigontigon sîðon*,

¹³ kein absatz || getæle FH || s. l.] semellej h || i in legi aus e O

- ¹⁴ 1. ræ(d)de 3. corr. h, ræde CU || bis doppelt W || t. ic r. f. W || twuwa H || ræ̅de U, r aus w H || þreowa D, legi W
- ¹⁵ siðan (-þ- H) Hh || þâ—¹⁷ seofon siðon f. CU || geændiaþ H, endeþ W
- ¹⁶ longne h, lagne H || n in quinquies aus m O || sexes—¹⁷ seofon siðon f. H || sex:ies D, sexesies F || septies—²⁸⁶ decies ü. f. W
- ¹⁷ 1. sifon D || octiges J || ehta siðan O || no:uies O, nouiges H
- ¹ twyntigon mit ausnahme des ersten t auf r. D
- ² þrittigon CFHJU, þryttigon D, þritti W || qua.—⁵ non. ü. f. W || quadraies H
- ^{2.3} (f. s. qu.) O
- ² f-an siþan H
- ³ quinqaies H, quinquies O || f-an siþan H || s. siþan H
- ⁴ h-an H || siþan H, syþan F || octoagies J
- ⁵ nonagies aus nan- O, davor ealswa H || ü. f. H || siðan h

centies mentitur uersipellis **hund siðon lÿhð se lêas brêdenda, ducenties twâ hund siðon, tricenties þrêo hund siþon, quadringenties fêower hund siðon, quingenties fif hund siðon, sexcenties syx hund siðon, septingenties seofon hund siðon, octingenties eahta hund siðon, nongenties nigon hund siðon, milies ðûsend siðon.** þâm ungeendodum getelum man set *n* betwux: *quotiens legisti? hû oft ræ̅ddest ðû? eft quotiens uolui! lâ, hû oft ic wolde! totiens swâ oft, multotiens forwel oft, aliquotiens on sumne s̅æl.*

- ⁶ hundseouenti siþe W || li in lihð auf r. D, hlihð h || se] sio H || lêas f. J
- ⁷ brendenda h || duc.—¹¹ nongenties ü. f. W || ducentius U || twâ auf r. D || trecenties R, tricentiis aus -tius? U, -cies W || þrio H, þry D
- ⁸ quadri(n)genties D || IIII F, feor h || siþon aus -þan H
- ⁹ quingenti:es (g rad. u. ngen auf r.) O || siþan H || x in sexc- auf r. R, sex:c- (s rad.) h, sesc- O, sessc- FW, -ti(e)s C
- ¹⁰ sept. s. h. s. v. 3. corr. am r. (es und ðon abgeschnitten) h || septingentes (letztes e aus i) J || seofan H, syfan h || siþan H
- ¹¹ ehta O
- ¹² millies O || siðo(n) R, -an H || ungeendedum CDU, ungeændedum H || getælum FH, aus getele? h
- ¹³ n] .II. F, a J || betwyx CHJ, -twix U || quotiens—¹⁴ eft f. J || rædest h
- ¹⁵ on sum tide W || on aus of H || n in sumne aus s H

Gyt synd manega getel on mislîcum getâcnungum:
simplum be ânfealdum ic forgylde, *duplum be twyfealdum*,
triplum be þrîmfealdum, *quadruplum be*
fêowerfealdum, *centuplum be hundfealdum*. *simplex*
ânfeald, *duplex twyfeald*, *triplex þryfeald*,
multiplex menigfeald and word of ðisum: *duplico ic*
twyfylde, *triplico ic ðryfylde*, *multiplico ic*
menigfylde.

¹⁶ *kein absatz* || siond *H*, beoþ *W* || getæl *F*, getæle *H* || mistli[che—simp]lum *W* || mistlicum *H*

¹⁷ *symplum U* || be anf. ic f. *in d. z. R*

^{17. 18} *two[folde—287¹ hundfol]de W*

¹⁸ *tripum D* || þriom- *H* || quadrup(l)um *C*

¹ *cen von centuplum z. t. weg H*

² *tryplex O*

³ *mæni(g)- H* || and of þissen is word *W* || word] wordum *U* || du:plico *R*, duplico *DHW*

⁴ *twy auf rad. mænig J* || þryfealde *H*

Man cweð êac *undeuginti ân læs twentig*, *duodeuginti*
twâm læs twentig, *duodetriginta twâm læs*
þritig ET CETERA.

⁶ *kein absatz* || cwið *U*, cwyð (*y auf r.*) *C*, cwyþ *H*, cw̄ *J*, cwæð (-þ *h*) *Fh* || un(un)deuginti 3.
corr. ? h, unum de uiginti *W* || ân] un *h* || twen von twentig *auf r. O*

^{6. 7} *duo(de)uigintig O*

⁷ *-trigintig J*

⁸ *þritig ChR* || et cetera *f. HW*

Vniformis ânes hiwes, *biformis twyhiwede*,
triformis ðryhiwede ET CETERA.

⁹ *kein absatz* || uniformis—¹⁰ *cetera f. U*

¹⁰ *tr. ðr. f. C* || þreo- *F* || et cetera *f. H*

Annulus ânes geâres cild oððe lamb. *annuus*
geârlic, *annua festiuitas geârlic frêolsdæg*, *annuum*

tempus geârlîc tîd. biennis twÿwintre, triennis þrÿwintre, quadriennis fêowerwintre, quinquennis fifwintre.

¹¹ *kein absatz* || *aniculus O* || o. l. *in d. z. R*

¹² *festifitas O* || *annu(u)m C*

^{13. 14} *ðrywintra J, -tre|tre F*

¹⁴ *quadrigenis DH, -inennis J, -i(ni)ennis O, -ingennis CU*

biennium for twâm geârum oððe twegra geâra fyrst, triennium þrêora geâra fyrst, quadriennium fêower geâra fæc, quinquennium fif geâra fæc ET CETERA. eft *bimus twÿwintre, trimus þrÿwintre, quadrimus fêowerwintre.*

^{15. 16} o. t. g. f. *in d. z. R*

¹⁶ 1. *fyrst] færst J, fæc F* || *þrêora] feower (unter jedem e ein punct) J*

^{16. 17} *quadrigenium R, -i(ni)ennium O, -inennium FJ*

¹⁷ *fêo. g. f. f. W* || *feowe(r) C* || *fec J, fyrst O* || *fif] .V. F*

¹⁸ *first W* || *et c. f. W* || *binus FJ*

^{18. 19} *þrywintra J*

¹⁹ a *bimatu fram twiwintre fæce hinter f. H*

Bipes twÿfête, tripes þrÿfête, quadrupes fyþerfête, decempes (lôc, hwæt hæbbe tÿn fêt).

²⁰ *kein absatz* || *twyfeate J* || *ðryfeate J, þrifotede W* || *feðer- R, feþer- J, feower- U, f. W*

²¹ *loc usw. in d. z. R* || *loca HW* || *fæt JW*

Biduum twegra daga fæc, triduum þrêora daga fæc, quatrimum fêower daga fæc. biduanum ieiunium twegra daga fæsten, triduanum þrêora. binocinium twegra nihta fæc, trinocinium ðrêora nihta fæc, quadrinocinium fêower nihta fæc.

¹ *kein absatz* || *triduum—² 2. fæc f. JW* || *þr.—² quatr. f. CU* || *þiora H*

² *quadruum F* || *um von ieiunium auf r. H*

³ *þiora H*

⁴ tr.—fæc f. J || dr.—⁵ nihta ü. *der zeile mit verweisung hinter trinocitium, doch stand ðr. n. f. schon in der zeile, daher über der zeile getilgt, so dass die verweisung nun unrichtig ist* O || þrora H || nihta fæc f. DHW
⁵ quadrinocitium (*aber das 2. n getilgt*) O || *erstes e in feower aus o* O, feow(er) C || fæc f. HhJOW

Eft *bipatens* **twÿhlydede**, *tripatens* **ðrÿhlydede**.
bilinguis **twÿspræce** oððe **sê ðe hæfð twâ tungan**,
trilinguis **sê ðe hæfð þrêo**.

⁶ kein absatz || [tr]ipatens þry[h]lydede *am rande 3. corr. h*
⁷ li:linguis (g *rad.*) O || oððe—tungan *in d. z. R*, † twotungode W || ðe f. J
⁸ se þe h. þ. *gl. R* || þrio H

Eft *biuium* **twegra wega gelætu**, *truium* **þrêora**.
bifidus **twÿstrengre** oððe **twÿgærede**, *trifidus* **þrÿ-**,
quadrifidus **fêower-**. *bisulcus* **twÿsnæcce** oððe **twÿfyrede**,
trisulcus: *trisulcam linguam habet serpens* **þrÿsnece**
tungan hæfð sêo næddre. *geminus* **getwysa**,
tergeminus **þær ðær bêoð þrêo tîgædere**.

⁹ kein absatz || eft f. J || biui:um D, aus bifium O, bifium H || tweira weia ilþeta W || gelæta J, lætu H || þrora H
¹⁰ biuidus O, gyfidus F || twistrænge H, -strengre hR || o. twygære(de) *in d. z. R* || twyferclede J || triuidus O || þreo R, þrio H, .III. CDFhUW
¹¹ quatrifidus O || r *in feower aus w J*, .III. CDFhUW || ::: bisulcus W || twi- HU, -snæ:ce (c *rad.*?) F, -snæce HhU, -snæce: C, twynacce J
^{11. 12} o. t. *in d. z. R* || -ferede DF, -fy::rede (þe r.) H, -fyþerede C, twifeðerede U
¹² trisulcus f. FH, dah. þry J, darü. þryfyrede R || -lcum F || þreo- DU, þrio- H
¹³ -snæce FU, -snæce: C, -snæcce DJ || sio H || nædre Fh || gem. *doppelt CU* (*das 2. mit a. t. getilgt U*)
¹⁴ bioþ H || þrio H || togadere F

unimanus

ânhynde. *unicus* **âncenned**. *unitas* **ânnyss**. *uniuersus*
populus **eal folc**. *ealswâ cunctus exercitus* **eall**
se here oððe **fyrð**, *procinctus* **fyrðing**. *unio* (*unis*)
oððe *uno* (*unas*) **ic geânlæce**. *biiugus* **on twâ geiht**,

**triiugus on ðrêo geiht, quadriiugus on fêower. triangulus
þrÿhyrned, quadrangulus fyþerscÿte, quinquangulus
fifecgede, sexangulus sixecgede. þâs synd**

MOBILIA: *triangula, triangulum*, and *fela ðæ̅r* beforan.

¹⁵ *aus* -hyrde *O*, -hende *DH*, -hande *U*, onhondode *W* || a(n)c- *O*, -cænned *H*, -cynnéd *JR*

^{15.16} -(v)ersus *aus* -fersus *O*

¹⁶ p.—eals.] 7 *W* || cuntus *W*, 1. u *aus* n? *O*, n u. us z. t. u. t gz. weg *H*

¹ procunctus *O* || fyrdung *J*, furþung *W*

² oðþe] † *J* || ic geanlæce ü. unio *R*, ic anlæce *O* || twâ] twi *H* || ge:ih̅t (h *rad.*) *h*, gehiht *J*, geiht *C*, geyhte *U*, ieih̅t *W*, yht *H*

³ triiugus *aus* triuigus *O* || þrio *H* || ieih̅t *W*, yht *H*, f. *J* || quadri(iu)gus *H*, quadriugus *C* || *hinter* feower *noch* geiht *R*, yht *H*

⁴ þreo- *D*, þrio- *H* || feþer- *H*; -scete *R*

⁵ six ecged *O* || siond *H*, beoþ *W*

⁶ [mob.—¹⁰ stef]creft *W* || mobilia *aus* -lio *O* || triangula] triangulus triangula (us *auf rasur und dahinter am rande* triangula v. *ds. hd. C*) *CU* || fela *aus* feala *H*; feala *F* || þara *D*

281²³ ... -ta: (b *rad.*?) *O*

text has . in "b. *rad.*?"; in MS one letter is erased, probably b

TRIGINTA DIVISIONES GRAMMATICAE ARTIS.

^{7.8} *überschrift f. (aber eine zeile leer) J*

⁷ *gramatice C*

⁸ *aris F*

GRAMMA on grêcisc is LITTERA on lêden and on englisc **stæf**, and GRAMMATICA is **stæfcræft**. se cræft geopenað and gehylt lêdenspræce, and nân man næfð lêdenbôca andgit befullon, bûton hê þone cræft cunne. se cræft is ealra bôclîcra cræfta ordfruma and grundweall. GRAMMATICVS is, sê ðe can ðone cræft grammatican befullan. and se cræft hæfð þrîtig tôdâl.

⁹ *lyttera: C || læden H || ænglis H*

¹⁰ *and :: C || grammatica O, gramatica J*

¹¹ *1. and nachträglich C || halt W || læden- H*

^{11.12} *leden[b. and]zit W*

¹¹ *ledenboc H*

¹² *-fullan CHU || 2. cræf(t) a. hd.? h*

¹³ *[crefta ord]frumæ W || grundwæl J, -weall: D*

^{13.14} *g(r)ammaticus O*

¹⁴ *grammatica[n beful]lan W || grammaticam RU || befullon J*

¹⁵ *þrittig CDFHJU, þritti W || a in total auf r. O*

(**I**) Þæt forme tôdâl is VOX **stemn**, (**II**) þæt ôðer LITTERA **stæf**, (**III**) þæt þridde is SILLABA **stæfgefêg**. be þisum ðrîm tôdâlum wê âwriton on forewerdre þyssere bêc.

¹⁶ kein absatz || —296⁸ die ziffern stehen im text H, am rande (doch s. zu 291¹) FhR und von XX an (doch z. t. weggeschnitten) C, fehlen DJOUW u. bis XVIII C (doch s. anm. 291¹)

^{16.} 290¹ I II III f. H

¹⁶ forme aus -ma H || uox aus nox O || stæmn HR

^{16.} 290¹ op[er l.] W

¹ III f. F || ðride h, ðrida J || is f. (wegradiert?) J || syllaba CDU || -gefæg O, -gefège (letztes e nachgetragen C) CU, stæffeg F, steffeih W

² þissum U || þriom H || aw[riton] W || foreweardre HJ, -wyrdre D || þisse H

æfter ðisum wê tellað OCTO PARTES ORATIONIS, þæt synd **þâ eahta dælas lédenspræce**, be ðâm þe þêos bôc is geset, ac wê secgað hêr, þæt fêower ðære dæla synd DECLINABILIA, þæt is **declinigendlîce**. þâ ðrý man gebîgð on casum: NOMEN and PRONOMEN and PARTICIPIVM.

³ ðissum J || [oratio]nis W, zu -nes O; -nes J

⁴ siond H, beoþ W || þâ f. W || ðâm] ham W || þe f. OW || þios H

⁵ a[c we] W || (ac) O || þara H || dæla doppelt (das erste mal getilgt) U

⁶ siond H, þe synd U, beoþ W || þ. is d. f. W || ðreo D

⁷ men gebygð J || ursprünglich gebygð (dann i ü. ungetilgtem y) O, [ibei]þeþ W || beide mal et J

^{7.8} particium W

VERBVM bið gebîged IN MODIS, þæt is **on gemetum** oððe **on ðære spræce wîson**. þâ ôðre fêower: ADVERBIVM, CONIVNCTIO, PRAEPOSITIO, INTERIECTIO, sindon INDECLINABILIA, þæt is **undeclinigendlîce**. hêr synd **nû geteald endlufan tôdâl**.

⁸ beoð U, is W || þ. is on g. gl. R || [on ime]tum W

⁹ oð.—w. in d. z. R || oþer W || wisan H, wison aus sison U, sison C || oþer foure W || feawær urspr. (aber a zu o und es scheint auch an æ radiert worden zu sein) O; f. J

¹⁰ [preposi]tio W || interiectio RW, (interiectio) D, f. CFHhJOU || siondon H, beoþ W

¹¹ þ. is u. gl. R, f. W || -lic O || synd:: C, siond H, beoþ W

¹² nú auf r. C || geteald: (e rad.) R || ændlifan H, -leofan F, -lyfan J, -lufon CDU, elleouene W

(**XII**) Sume tôdâl sindon PEDES, þæt synd **fêt**, and þære fôta is fela: mid ðâm setton POETAE, þæt sind **gelærede sceopas**, heora lêoðcræft on bôcum.

¹³ *kein absatz* || XI F || (sume dal) O || [sum]me W || siondon H, beoþ W || þ. s. f. gl. R || siond H, beoþ W

¹⁴ þara Hh, þære FJ || feala FJ || ðâm] ham W || settan J || [poete] W

^{14.15} þæt s. g. sc. in d. z. R

¹⁴ siond H, beoþ W

¹⁵ scopas H, -as aus -es U || leoðcræt F

([XIII](#)) Sum tōdâl is ACCENTVS, þæt is **swêg**, on hwilcum stæfgefêge ælc word swêgan sceal.

¹⁶ *kein absatz* || accent[us þet] W || þ. is s. gl. R

¹⁷ sceall R

([XIII](#)) Sume sind POSITVRAE, þâ sind on ôðre wîson gehâtene DISTINCTIONES, þæt sind **tōdâl**, hû man tōdælð þâ fers on rædinge. se forma prica on þâm ferse is gehâten MEDIA DISTINCTIO, þæt is **on middan tōdâl**. se ôðer hâtte SVBDISTINCTIO, þæt is **undertōdâl**. se þridda hâtte DISTINCTIO oððe PERIODOS, sê belýcð þæt fers. DISTINCTIO is **tōdâl**, and PERIODOS is **clýsing** oððe **geendung** **þæs ferses**.

¹ *kein absatz* || XIII im texte auch hO || synt C, siond H, beoþ W || po[situ]re W || ðâ nachträglich D, þæt (abgekürzt) J || siond H, beoþ W || oðre] ðære J || wisan HJ

² þ. s. t. gl. R || siond H, beoþ W || [todælþ] W

³ þ(a) R || f in fers auf r. C, uers DhW || rædinge HhJR || pricca W || f in ferse auf r. U, uerse CDFHhW

⁴ di[stinctio] W || þ. is on m. t. gl. R || se—⁵ undertōdâl f. CU

⁵ þ. is u. gl. R || -todo[l þe] W

⁶ hattæ (unter æ punct) O || oþer W || peridos O, periodas CDFHhUW || y in belycð auf r. U || færð h, fyrð D

⁷ is t. in d. z. R || tod[ol 7 peri]odas W || peridos O, periodas CDFHhU, [peri]odas W || is cl. usw. in d. z. R || clysingc J, clusung W || oþer W

^{7.8} geændung H, endung J

⁸ fyrðes D

([XV](#)) Sum ðǣra dǣla is gehāten NOTA, þæt is **mearcung**.
 þǣra mearcunga sind manega and mislīce gesceapene
 ægðer gē on sangbōcum gē on lēoðcræfte gē
 on gehwylcum gesceāde. scēawige, sē ðe wylle.

⁹ *kein absatz* || [nota] *W* || þ. is m. *in d. z. R*

^{9.10} mearcung *J*

¹⁰ ðara *CD*, þara *H* || meacunga *O*, mærc- *J* || siond *H*, beoþ *W* || mistlice *H*

^{10.11} gescapena *H*, isceap[ene] *W*

¹¹ -cræfte *aus* -wisan *O*

¹² hwilcum *J* || gescade *H*, sceade *W* || sceaw[ie þe] þe *W*

([XVI](#)) Sum is gecweden ORTOGRAPHIA on grēcisc,
 þæt is on lēden RECTA SCRIPTVRA and on englisc **riht
 gewrit**. ic cweðe nū gewislīcor. sē þe wrīt *ad*, gif hē
 byð PRAEPOSITIO, þonne sceal hē settan *d* æfter þām *a*,
 and, gif hit bið *at* CONIVNCTIO, wrīte hē *t* tō ðām *a*. eft
apud PRAEPOSITIO sceal habban *d* on æftewearðan, and
caput **hēafod** sceal habban *t*.

¹³ *kein absatz* || XVI *f. F* || gecwyden *D* || ortogra:|phia *J*

¹⁴ þ. is on l. *in d. z. R* || læden *H* || [scrip]tura *W* || and—¹⁵ gewrit *in d. z. R* || ænglisc *H*

¹⁵ nu þe *J* || wrīt *ad*] writað *J* || (he) *C*, *f. FHh*, hit *W*

¹⁶ [biþ] *W*, beoð *U* || sceall *R* || (he) *C* || þā *DF*, þan *hJOR*

¹⁷ beoð *U* || w[rite] *W*

¹⁸ *apud* *aus* *apud* *C* || *prepositio* *aus* *prop-* *C*; *prop-* (*aus* *propis-* *O*) *FO* || *sceall* *R* || -*werdan* *R*

¹ *capud* *JO* || [hea]fod *W* || *sceall* *R*

haud ADVERBIVM, þæt is
 on englisc **nātes hwôn**, sceal habban *h* on forewerðan
 and *d* on æftewearðan, and *aut* CONIVNCTIO nimð *t* on
 æftewearðan and nāne *h* ætforan. *fedus* **fūllīc** næfð
 nāenne *o*, and *foedus* **wedd** nimð *o* ætforan þām *e* and
 ealswā *poena* **wīte** and *foenum* **gærs** and *moenia* **weallas**.

þæt *usw. in der zeile R*

- ² ænglisc *H* || sceall *hR* || ha[bben] *W* || on f.] biforan *W* || -weardan *CDFHhJU*
³ on æ.] bæften *W* || -werdan *R* || t *auf r. U*
⁴ nenn[e h æt]foran *W* || nænne *ausser O* || (ætforan—⁵ 1. o) 3. *corr. h* || onforan *H* || næfð *f. HO*
⁵ þe[n e and] *W*
⁶ (ealswa) *O* || fenum *C*

pene forneân ADVERBIVM næfð nænne *o. hora tîd*
 hæfð *h*, and *ora læppa* oððe **ende** næfð nænne. ealswâ
honor wurðmynt nimð *h*, and *onus byrðen* gebyrað
 bûtan *h. quid hwæt* hæfð *d*, and of ðâm worde *queo*
ic mæg (*quis ðû miht*) **quit hê mæg** scel geendjan
 on *t. sed* CONIVNCTIO geendað on *d*, and word geendjað
 on *t: cum esset ðâ þâ hê wæs, cum amasset ðâ ðâ hê*
lufode ET CETERA.

- ⁷ forn(e)an *O* || aduerbi[um naueþ] *W*
⁸ læppe *D* || oððe *e. in d. z. R* || ænde *H* || neenne *R, dahinter h HR und corr. U* (nænne *h am*
rande widerholt corr. U) || [also—¹² on] *d W*
⁹ ho von honor *auf r. C* || wvrð- *aus wyrð- O, wyrð- ChRU; -mynd C, -mind U, -ment D* ||
 byrðen] byr|ðær *J* || gebir(i)að *v. ds. hd.? U*
¹⁰ buton *HR* || *h f. FJ*
¹¹ qui(t) t *ü. r. O* || meg *R* || sceal *ausser O* || geændian *H, davon endia auf r. h*
¹² t] *t: (e rad.?) O, te J* || sed] seo *aus sed O, seo J, se H* || geendaþ *H, -diað CDJU* || geændiað *H,*
 endeþ *endeþ W*
¹³ t] set *H* || wæss *R* || 2. hê *f. F*
¹⁴ lufade *H, [lufede] W*

([XVII](#)) Sum ðæra dæla hâtte ANALOGIA on grêcisc,
 þæt is on lêden SIMILIVM RERVUM COMPARATIO and on englisc
geliccra ðinga wiðmetenys. gif ðû nâst sumne
 lêdennaman, hwilces cynnes hê sý on ðâm cræfte, þonne
 scêawa þû be sumum ôðrum, ðe him gelíc sý, and þû
 wâst þonne, gyf ðû smêast þonne, hwylces cynnes hê
 sý. *funis râp*, þonne bið *panis hlâf* him gelíc on declinunge,
 and hî begen synd MASCVLINI GENERIS and swâ
 gehwylce ôðre.

- ¹⁵ kein absatz || þara *H* || is gehaten (aten *z. t. weg*) *H* || analogia *CDFhOR*, anoloia *J* || þæt usw.

in d. z. R

¹⁶ læden H || simili[um rerum] W || comparatiuo J || and—¹⁷ ðinga f. H

¹⁷ gelicra h || (wiðm.—¹⁸ -naman) R || -tennyss C, -tennyss FR, -tynnyss h, -tynnes D, -tennesse JW

^{17. 18} su[me lede]n. W

¹⁷ sume alle, auf r. F

¹⁸ læden- H || cynnes am rande D || beo W

¹⁹ sceawe J, loke W || [sume oþ]re W || iliche beo W

¹ a in wast aus æ R || þenchest W || [kunnes] W, f. J || (he) C, f. DFHhJW

² beo W || funi:s R || is W || iliche W

³ [beizēn] W || siond H, beoþ W || swâ f. W

⁴ hwylce H

([XVIII](#)) Sum þǣra hâtte ETHIMOLOGIA, þæt is **namena ordfruma and gesceâd, hwî hî swâ gehâtene sind.** **rex cyning** is gecweden A REGENDO, þæt is **fram recendôme**, forðan ðe se cyning sceal mid micelum wîsdôme his lêode wissjan and bewerjan mid cræfte. **homo mann** is gecweden fram HVMO, þæt is fram **modalan**, forþan ðe sêo eorðe wæs þæs mannes antimber; and swâ gehwylce ôðre.

⁵ kein absatz || þara H || etimologia CD || þæt usw. in d. z. R || [þæt is n]omene W || namana C, naman U

⁶ gescad DH || synd vor swa J, sy auf r. D, beoþ W

⁷ kyni(n)g R, -nc H || iho[ten a r]egendo W

^{7. 8} þ. is f. r. in d. z. R || recen- R, re(c)cen- H, o aus e. a. D

⁸ forðan ðe—wîsdôme f. F || -þam H || cynincg R, -nc H, cyng D || sceall R || micclum DJRU, miclum h, mycclum C, myclum H, mu[chele] W

¹⁰ [icweþ]en W || fram] ab CDU, f. H || hvmo aus homo O || þæt usw. in d. z. R

^{10. 11} forþen þe eorþe W

¹⁰ -þam U

¹¹ sio H, se J, f. F || þes J || mon[nes an]timber W

^{11. 12} gehw.] gelice J

([XVIII](#)) Sum ðǣra is GLOSSA, þæt is **glêsing**, þonne man glêsð þâ earfoðan word mid êðran lêdene.

faustus is on ôðrum lêdene *beatus*, ðæt is **êadig**. *fatuus*
is on ôðrum lêdene *stultus*, þæt is **stunt**; and swâ gehwylce
ôðre.

¹³ *kein absatz* || XIX H || þara H || glo:sa (s r.) O, glosa FH, dah. gehaten H || þ. is gl. gl. R ||
glesincg hR, glysing D

¹⁴ þon[ne mo]n W || glesað H, glysp D || mid f. O || eaðran *ausser* OW || lædene H, d aus n O

¹⁵ *fustus* F || s in 1. ys *nachträglich* C || lædene H, [leden]e W || ð. is e. gl. R || *fatuus*—¹⁶ lêdene
f. H || fa:tuus O

¹⁶ l in *stultus* auf r. n D || þ. is st. gl. R

^{16. 17} a. s. g. ô. f. H || [and so ih]wulke W

(XX) Sum ðǣra is DIFFERENTIA, þæt is **tôðâl**
betwux twâm þingum. ic cweþe nû *rex cyning*,
þæt is sê ðe gemetfæstlice his folc gewissað. gif hê
þonne mid his rîcetera hî ofsit, þonne bið hê *tyrannus*,
þæt is **rêðe** oððe **wælrêow**.

¹⁸ *kein absatz* || þara H || þ. is t. gl. R

¹⁹ b. t. þ. in d. z. R || betwux CHU, bitwuxen W || twâm] þam CDJU || [þinge]s W || cynincg h, -nc
H, kynig R

¹ þæt usw. in d. z. R || metfæstlice J, -fæstlice CU || folce CDHU || wisseþ W

^{1. 2} [he þo]nne W

² ricetera CJhU, riccere O || ofersitt D || bið] (ys) C, ys U, is W || tyrannus HW

³ þ. is r. gl. R || hreþe J || o. w. in d. z. R || wælrêow CHJ, [wælrê]ow W, rêðe wælrîow H (also
rêðe *doppelt*)

(XXI) Sum ðǣra is BARBARISMVS, þæt is **ânes wordes**
gewemmednyss, gif hit byð miswriten oððe
miscweden of þâm rihtan cræfte.

⁴ *kein absatz* || þara H || barbaris:mus U

^{4. 5} þæt is a. w. g. in d. z. R

⁴ þæt is f. H

⁵ gewæmmed- DHR, -wêmed- h, -wemed- O || [bip mis]writen W || beoð U

(XXII) Sum ðǣra is SOLOCISMVS, þæt is miscweden

word on endebyrdnysse þære rædinge of ðâm rihtan cræfte. BARBARISMVS bið on ânum worde, and SOLOCISMVS bið sum lêas word on ðâm ferse. swâ ðêah ne gebyrjað þâs twegen dælas tô ðâm cræfte, ac hî becumað of þâm sâmlæredum lêaslîce geclypode oððe âwritene.

⁷ *kein absatz* || ðara (þ- H) Hh, f. CU || solo(e)cismus *corr.* U || þæt usw. in d. z. R || miscwyden D, [miscw]eþen W

⁸ ændebyrdnesse H, -berd- D || rædinge HJ || þan U || a in rihtan aus e H

⁹ cræfte f. W || barba[rismu]s W, barbaris|:mus U || beoð U || solo(e)cismus *corr.* U

¹⁰ læs J || uerse DFHhJRW || [þauh] W || buriap W

¹¹ tô] on U || cumaþ J

¹² sam::l- D, -lærdum H, [saml]ærede W || zweites l in leaslice durch wurmstich z. t. weg U || gecliopode H || gewritene J, iwritene W

([XXIII](#)) Sume sind gecwedene VITIA, þæt synd **leahtras** on lêdenspræce on manegum wîsum miswritene oððe miscwedene. þâm eallum wê sceolon wiðcweðan, gyf wê cunnon þæt gesceâd.

¹³ *kein absatz* || beoþ ihotene W || siond H

^{13. 14} þæt s. l. in d. z. R || [beoþ leah]tras W

¹³ siond H

¹⁴ læden- H; -sprece U

¹⁵ oþer W || midcweþene W || [þam] W || sce(o)lon O, sculon CDH, scullen W

¹⁶ g in gif *auf r. h* || cu(n)non U || gescad H

([XXIII](#)) Sum þæra dæla is METAPLASMVS, þæt is **âwend spræc tô ôðrum hiwe** hwîlon for fægernysse, hwîlon for nêode, swâswâ is *audacter* **dyrstelîce**: hit sceolde bêon *audaciter*, gyf hit môste; and swâ gehwilce ôðre.

¹⁷ *kein absatz* || þæ:ra (ð r.) D, þara H || dala J, f. D || [meta]plasmus W || þæt usw. in d. z. R

¹⁸ awē(n)d a. hd. H || spræc: (e rad.) O, spræce J

^{18. 19} fæiʒernes[se hw]ulon W

¹⁹ niode H || dyrst.—295¹ audaciter f. O || durstiliche W

¹ scolde bion *H* || audaci[ter ʒi]f *W* || hit *urspr. U, aber jemand, der die etwas verbl. buchst. dieser stelle nachgezogen hat, hat hig daraus gemacht; hi h*

([XXV](#)) Sume sind gehâtene SCEMATA, þæt sind mislîce hiw and fægernyssa on lêdenspræ̃ce, hû hêo betst gelôgod bêo.

³ *k. abs. || sum(e) O || siond H, beoþ W || þæt usw. in d. z. R || beo[þ mi]sliche W || siond H, sid O*

^{3.4} mistlice *H*

⁴ -nyssa *CJ, -nisse U || læden- H || hio H || beotst J, best W*

⁵ beoð *h*

([XXVI](#)) Sume sind gehâtene TROPI, þæt sind mislîce getâcnunga oððe wîsan on lêdenspræ̃ce âbrodene of heora âgenre getâcnunge tō ôðre gelîcnysse, swâswâ is gecweden *fluctuare segetes, gemmare uites, þæt æceras* **ÿðjað** and **wînrêowa gîmmjað**, forðan ðe æceras farað on sumera, swâswâ sǣ ÿðigende, and wînrêowa blôstman bêoð gîmmum gelîce. ealswâ *floridam iuuentutem et lacteam caniciem* **ðâ blôstmbæ̃ran juguðe** and **þâ meolchwîtan hârunge**.

⁶ *k. abs. || sum[me b]eoþ W || siond H || þæt usw. in d. z. R || siond H, beoþ W*

^{6.7} mistlice *H, mistliche W*

⁷ -nga *aus -nge H || oþer W || wison (on z. t. weg) [on—⁹] þet W || læden- H*

⁸ hiora *H, hyra D || tacnunge h*

⁹ f(l)uctuare *aus fact- a. hd.? H, fructuare F || uitis H || aceras H*

¹⁰ [and w.] *W || wintr(i)owa H, wentrywa J || gymmiað forþan þe auf r. C || forþui þe (wie es scheint) W*

¹¹ sumere *J || sǣ auf r. O || -triowa H, -treo[wa] W*

¹² blost::man (ti *rad.?*) *F, blos(t)man D, blosman J || beoð aus bioð a. hd. H || gim:mum (n rad.?) O*

^{12.13} iuuentem *J*

¹³ canic(i)em *O, canitiem U || [þeo] W || blostbæran CHU, -bæra(n) O || iuguðe J*

¹⁴ meolc- *aus miolc- a. hd. H || harunge aus hæ-? R*

([XXVII](#)) Sum ðǣra is PROSA, þæt is **forðriht lēden** bûton lēoðcræfte gelencged and gelôgod.

¹⁵ *kein absatz* || þara *H* || þæt usw. in d. z. *R* || forþ[riht] *W*, -rihte *H* || læden *H*, lyden *U*

¹⁶ butan *Dh* || gelenged *CDU*, geglæncged *H*, geglenced *J* || gologod *unvollst. zu gel-* *H*

([XXVIII](#)) Sume sind gehâtene METRA on grêcisc, ðæt is on lēden MENSVRÆE and on englisc **gemetu**. ðâ gemetu gebyrjað tô lēdenum lēoðcræfte. se cræft is swâ âmeten, þæt ðǣr ne môt bêon furðon ân stæf ofer getel, ac bêoð ealle þâ fers geemnytte be ânum getele, gif hit âht bêon sceal.

¹⁷ *kein absatz* || siond *H*, :beoþ *W* || gre[kisc] *W*

¹⁸ þæt usw. in d. z. *R* || (on) *O* || læden *H* || mensura *W* || ænglis *H*

^{18.19} ðâ g. *f. J*

¹⁹ gebirigað *U* || lædenum *H*, leden *W* || mit leoðcræfte endet *R* (*doch ist der schluss der grammatik von moderner hd. aus U ergänzt*), leoþcræ[fte] *W*

¹ beon *aus bion a. hd. H* || furþan *FW*

² getæl *FH* || all[e] *W, f. D* || uers *CDFhUW* || geemnette *H* || getæle *FH*

³ beon *aus bion a. hd. H*

([XXIX](#)) Sume synd gehâtene FABVLAE, þæt synd **îdele spellunga**. FABVLAE synd þâ saga, þe menn secgað ongeân gecynde, þæt ðe nǣfre ne gewearð nê gewurðan ne mæg.

⁴ *kein absatz* || XXVII[II] *C* || siond *H*, beoþ *W* || fab[u]le *W*, fubule *O* || siond *H*, beoþ *W*

⁵ siond *H*, beoþ *W* || saga] laga *U* || mæn *H*

⁶ ik[un]de *W*, gecynd *CDU* || ðe *f. (rasur C) CU*

([XXX](#)) Sum ðǣra is gehâten HISTORIA, þæt is **gerecednyss**. mid þǣre man âwrît and gerehð þâ ðing and þâ dæda, þe wǣron gedône on ealdum dagum and ûs dyrne wǣron.

⁸ kein absatz || þara CD, von þara nur das erste a gz. erhalten H || 1. is gz. weg H || hystoria DU,
ist- H || [is] W
^{8.9} gerecced- F, gered:ced- O
⁹ mid] mit F || þæra H, ðæra J || man âwrît] mana writ U || i und z. t. t in awrit auf r. h || gered (-
þ H) CDHJU || þinc H
¹⁰ weron J || id[one] W || eald(um) O

[289] **stæf**, and GRAMMATICA is **stæfcræft**.

text has "stæfcræft" in plain type

³
290 ... -nes O; -nes J

text has : for ;

¹²
292 ... endeþ endeþ W

repeated word at line break: expected form "doppelt endeþ"

SY ðEOS BOC ðVS HER GEENDOD.

¹² *f. U (doch raum dafür gelassen) || beo W || geændod H*

On lēdenspræce synd menigfealde getel, ac on englisc nis nân ðæra gewunelīc būtan þrīm ānum. *libra* on lēden is **pund** on englisc. fīf penegas gemacjað ænne scylling and þrittig penega ænne mancus.

¹³ *DE NUMERO als Überschrift des letzten Absatzes H || 1. on—297¹⁴ mâ f. W || on] in (i vom rubricator) F || læden- H; -sprece U || siond H, f. CU || getæl FH || ac f. F || ::englisc C, ænglisc H*

¹⁴ *þara DH, a auf r. C || buton CDFHhJU || þ(r)im O, þriom H || lib:ra (e rad.) O*

¹⁵ *læden H || ænglisc H || pænegas J || anne C*

¹⁶ *scyllingc D, scillingc CJU || þritti H, þritig h, XXX und ti darüber C, XXX U || pænega J, dahinter gemaciaþ H || anne C || manccus h, mancs U*

Nomina Multarum Rerum Anglice

Nomina

Membra

Aves

Pisces

Ferae

Herbae

Arbores

Domus

INCIPIVNT NOMINA MVLTARVM RERVM ANGLICE.

NOMINA.

das glossar in CFHJOUW (doch vgl. zu 296¹³ . 298⁷ . 299¹¹)

^{1—3} fehlt FJ

¹ incipi(un)t O || nomina] glos(ul)e U

³ momina H, exposite a quodam sapiente U

Deus omnipotens, þæt is god ælmihtig, sê wæs æfre unbegunnen and æfre bið ungeendod. caelum heofen. *angelus* engel. *archangelus* hêahengel. *stella* steorra. *sol* sunne. *luna* mōna. *firmamentum* roder. *cursus* ryne. *mundus* † *cosmus* middaneard. *tellus* † *terra* eorðe. *humus* molde. *mare* † *aequor* sǣ. *pelagus* wîdsǣ. *oceanum* gârsecg. *homo* mann. *mas* † *masculus* werhâdes mann. *femina* wîfhâdes mann. *sexus* werhâd **oððe** wîfhâd.

⁴ (god) C || -mihti H

⁵ únb(e)gunnen C || beoð U, f. H || ungeændod H

^{5.6} heofon F

⁶ æncgel H || heahængel F

⁷ sunna J || roder aus rodor oder umgekehrt H || currus F

⁸ ff. †] oððe immer O (doch vgl. 312¹² u. 321³) || cos: mus (u rad.) J || middangeard U, mid(dan)geard C, þæt is m. O || þæt is eorðe O

⁹ þæt is sǣ O || (p. w.) O

¹⁰ garsecg J || ma(s)culus F || þæt is w. O

NOMINA MEMBRORVM.

¹² *überschrift f. CFJU*

Membrum ân lim, *membra* mâ lima. *caput* hêafod, *capita* mâ. *uertex* hnoll. *cerebrum* brægen. *ceruix* hnecca. *collum* swura. *frons* foreweard hêafod. *nasus* † *naris* nosu. *capillus* hâer, *capilli* mâ. *caessaries* fex. *coma* locc.

¹³ *kein absatz U* || mem::brum *O* || capud *FJOU* || copita *J*

¹⁴ ma heafda *HO* || hnoll] noll *aus* holl *unvollst. rad. H* || cerebrum br. *f. W* || celebrum (*an l rad.*) *J* || bragen *CFHJU* || cer[ui]x *W*

¹⁵ collum—298² 1. mâ *f. W* || sweora *H*, swyra *F*, swyre *J* || fore(weard) *O*, -wearde *J*

¹ þæt is nosu *O* || capilli mâ *f. H* || ma hæra *O* || cesaries *JU*

auris êare, *ares* mâ. *timpus* þunwenge, *timpora* mâ. *maxilla* hlêor. *facies* ansÿn. *supercilium* oferbrûwa. *palpebrae* bræwas. *oculus* êage, *oculi* mâ. *pupilla* sêo. *os* mûð. *os* bân. *medulla* mearh. *labium* weler, *labia* mâ.

² aures mâ *f. H* || ma earena *O* || -wencge *J*, -wange *H* || timpora mâ *f. H* || tympora *U*

³ s. o. *f. W*

⁴ bre[wes] *W* || egælid ü. bræwas *hd. 12. jhd. F* || o. ê. o. mâ *f. W* || eage *aus* eagan *O*, eaga *J* || oculi mâ *f. H* || i *in* pupilla *aus e. a. C* || lacrimæ teares *h. seo H*

^{4.5} os m.—mearh *f. W* || flegina oreþ *h. muþ H*

⁵ oss ban *CFHOU* || medulla mearh *f. H* || mærh *J* || weler:: *O* || labia mâ *f. H*

dens tôð, *dentes* mâ. *lingua* tunge. *palatum* gôma. *guttur* þrotu. *mentum* cinn. *barba* beard. *pectus* brêost. *cor* heorte. *pulmones* lungena. *iecur* lifer. *fel* gealla. *stomachus* maga. *splen* milte. *adeps* rysel. *aruina* ungel. *uiscus* innoð, *uiscera* mâ. *exta* þearmas. *sanguis* blôd.

⁶ dens—⁹ milte *f. W* || dentes mâ *f. H* || ma toða *O*

⁷ þrota *J, dah.* rumes wasend gula (h)race *H* || mit beard endet *U*

⁸ pu(l)mones *C* || liuer *C* || geall:a *H*

⁹ ungel] smeru *u. davor am rande v. a. hd.* ungel † *O*

¹⁰ ui(s)cus O || i[n]no[p] W || sanguis—¹² mâ f. W

caro flæsc. *cutis* hÿd. *pellis* fell. *scapula* sculdra. *dorsum* hrycg. *uenter* wamb. *brachium* earm, *brachia* mâ. *ulna* elboga. *manus* hand. *digitus* finger, *digiti* mâ. *unguis* nægel, *ungues* mâ. *pollex* ðûma. *index* scytefinger.

¹¹ sculdru C, dah. (h)umera eaxla H

¹² hryc J || uenter aus uerter a. hd. H, ::ter (uen r.?) F || brac(h)ium C

¹³ eleboga J, dah. oþþe elm H || manus—¹⁸ uenae mâ f. W || cubitus fæðm h. hand H

¹⁴ nægl CJ || ungue:s (n r.) J || mâ f. H || scytefinger J

medius middelfinger. *medicus* læcefinger. *auricularis* êarfinger. *palma* handbred. *artus* lið. *latus* sîde, *latera* mâ. *costa* ribb, *costae* † *costas* mâ. *renes* lendena. *neruus* sinu, *nerui* mâ. *uena* æddre, *uenae* mâ. *femur* þêoh, *femora* mâ. *coxa* þêoh. *clunis* hype. *poples* hamm, *poplites* mâ.

¹⁵ læce fincer O || auriculariis H, -larius (ü. getilg. medicus C) CJ

^{15. 16} eare finger J

¹⁶ oððe brad hand pugnus fyst h. handbred H || medulla mærig h. lið H (vgl. zu ⁵) || látera :: O

¹⁷ costa aus casta F || c v. costas auf r. F || mâ f. C, ma ribba O || lændena H || sina FO, syna C

¹⁸ ma sina O || uenae mâ] uertellum hweorban H || ma æddra O || femur—²⁹⁹¹ þêoh] femur † coxa þih W || oh in þeoh auf r. O

^{18.} ²⁹⁹¹ femora mâ] calamus teors dick durchstrichen H

¹ ma ðeona O || cuniade ::::: testicula hærfan hinter þeoh (rad. ausser testicula) H || catacris hupeb. a. hd. am rande O || poples—mâ f. W || pobles CF || poplites mâ f. H || poblites CF

genu cnêow, *genua* mâ. *pulpa* lira. *sura* spærlira. *crus* sceanca, *crura* mâ. *tibia* scina **oððe** scinbân. *talus* anclêow. *pes* fôt, *pedes* mâ. *planta* fôtwylm, *plantae* † *plantas* mâ. *allox* tâ, *alloses* mâ. *ungula* hôf **oððe** clawu.

² genua mâ f. H || [lira] W || surra H || sperlira FO

³ scanca H || crura mâ f. HW || scyne J || o. sc. f. W

^{3. 4} angleow (aber g zu c und c noch einmal darüber) J

⁴ pes—mâ f. W || pedes mâ f. H || plantae—⁵ 1. mâ f. HW

⁵ al[lox] W || alloses mâ f. HW || ma tana O || clau W

Patriarcha hêahfæder. *propheta* wîtega. *apostolus* apostol. *archiepiscopus* ercebisceop. *episcopus* lêodbisceop. *diocesis* † *parochia* bisceoprîce. *regnum* rîce. *abbas* abbod
oððe fæder. *presbiter* mæsseprêost. *sacerdos* sacerð. *clericus* prêost **oððe** cleric. *diaconus* † *leuita* diacon. *subdiaconus* underdiacon. *archidiaconus* ercediacon. *monachus* munuc **oððe** ân standende.

⁶ *kein absatz* ‖ *patriarcha*—⁷ *lêodb. f. W*

⁷ *arce- C, a(r)ce- H; -biscop H, -b̄ C* ‖ *leodbiscop H*

⁸ *diocessis J* ‖ *parrochia CFHO* ‖ *biscop- H* ‖ *regnum—*¹³ *ancra f. W*

⁹ *(mæsse)preost O* ‖ *sacerdos—*¹⁰ *preost am rande von ds. hd. nachgetragen O*

¹⁰ *clercus O* ‖ *prêost oððe f. H*

¹¹ *subd. underd. f. CO* ‖ *archidiaconus—*⁷ *318 ceaster f. H*

monacha † *monialis*

myne cynu. *anachorita* ancra. *eremita* wêstensetla. *nonna* ârwyrþe wyðewe **oððe** nunne. *cantor* sangere. *cantrix* sangestre. *lector* ræðdere. *lectrix* ræðdestre. *laicus* læwede mann. *coniunx* gemæcca. *coniuges* † *coniugales* gesinhîwan. *coniugium* † *matrimonium* sinscipe. *castus* clæene. *incestus* unclæene. *pulcher homo* fæger mann. *formosus* wel gewlitegod. *deformis* hiwlêas. *speciosus* † *decorus* wlitig.

¹³ *mynycenu C, mycenu J* ‖ *aeremita F, here- CW* ‖ *westense[tla] W* ‖ *nonna—*¹⁶ *mann f. W*

¹⁴ *arwurðe C, -wurþe J* ‖ *wuduwe C*

¹⁵ *sangystre J* ‖ *rædistre J*

¹⁶ *coniuncs CO, -uncx F* ‖ *gemecca J*

¹⁷ *coniungium J* ‖ *sins[cipe] W* ‖ *(c)læne O*

¹⁸ *inc.—mann f. W*

¹⁹ *speciosus † f. W*

Pater fæder. *mater* môdor. *auus* ealda fæder. *abauus* ðridða fæder. *proauus* fêorða fæder. *atauus* fîfta fæder. *filius* sunu. *filia* dohtor. *liberi* mâ bearna. *soboles* bearn. *familia* hîwræden **oððe** hîrêd. *frater* brôðer. *soror* swyster.

- ²¹ *kein absatz* || pater—³⁰⁰² bearna *f.* *W* || (pater) *O* || moder *J*
¹ ðridde *J*, þidda *F* || próauu(s) *O*
² sunu: (s *rad.*) *O* || dohter *J* || lib. mâ bearn *hinter* sob. bearn *J* || bear(n)a *O*, bearn *CJ* || sobole[s
 †] liberi bearn *W*
³ familia—swyster *f.* *W* || broðor *F*, -þor *C*
^{3.4} swy:ster *O*, swuster *CJ*

uitricus stêopfæder. *nouerca* stêopmôdor. *priuignus*
 stêopsunu. *filiaster* stêopdohtor. *nepos* neua, *neptis* **be**
wîmmen. *altor* † *nutritor* fôsterfæder. *altrix* † *nutrix*
 fôstermôder. *alumnus* fôstercild. *patruus* fædera. *matertera*
 môdrige. *auunculus* êam. *amita* faðu. *osculum* coss.
propinquus mǣg. *affinis* † *consanguineus* siblingc. *amicus*
 frêond. *progenies* † *tribus* mǣgð. *generatio* cynryn. *gener*
 âðum. *socer* swêor. *socrus* sweger. *nurus* snoru.

- ⁴ *ui:tric:us* (c *und* i *rad.*) *F*, *ui:tricius* *O*, *uictricius* *W* || n. st. *f.* *W* || -moder *FJ* || priuiignus *W*
⁵ -dohter *FJ*, stepd[oh]ter *W*
^{5.6} *neptis* be w. *f.* *W*
⁷ -mo[der] *W* || alum(n)us *C*, -mpnus *J* || forster cild (s *aus e. a.*) *O* || patruus—⁸ coss *f.* *W*
⁸ moddrige *CFJ*
⁹ *afinis* *F*, *affinus* *C* || *consanguín(e)us* *C*, -neos *J* || sibling *FJ*, sybling *C*
^{9.10} am. fr. *f.* *W*
¹⁰ freo(n)d *O* || [proge]nies *W* || cynren *J*
¹¹ so[crus] *W*

Rex kyning. *sceptrum* cynegyrd. *regina* cwên. *imperator*
 † *caesar* † *augustus* câsere. *imperatrix* † *augusta*
 ðæs câseres cwên. *princeps* ealdormann. *dux* heretoga
oððe lâttêow. *comes* ealdormann **oððe** gerêfa. *clito*
 æpeling. *obses* gýsel. *primas* hêafodmann. *satrapa* þegen.
iudex dêma. *praepositus* gerêfa **oððe** prâuost. *miles* †
athleta cempa. *exercitus* here. *populus* folc. *procinctus*
 fyrdingc. *edictum* geban.

- ¹² *kein absatz* || rex—¹⁴ cwên *f.* *W* || cyning *CJ* || regina cwên *f.* *C*
¹³ inperatrix *C*

- ¹⁴ þes *J* || princeps—¹⁵ lâtteow *f. C* || heoratoga *J*
¹⁵ lateow *J* || gerêfa] gefera *O*
¹⁶ æþelingc *J* || s:atrapa (t *rad.*) *O* || þegn *J*
¹⁷ iudex dêma *f. C* || pr.—pr. *f. W* || gereua *F* || prafost *CJ*
¹⁸ adleta *JO*, adtleta *F und wol W* || e. h. p. f. *f. W* || ü. ex. h. populus von einer späteren *hd.* (des 12. *jhds.*?) pubis cnihtad inpubis berdles *F* || here ::: *O* || pop(v)lus aus populus *J*
¹⁹ fyrding *CF*

uulgus ceorlfolc. congregatio †

contio gegaderung. *conuentus † conuentio* gemêting. *sinodus*
 sinoð. *dominus † herus* hlâford. *matrona* forðwîf. *domina*
 hlæfdige. *cliens † clientulus* incniht. *emticus* geboht
 ðêowa. *uernaculus* inbyrdling. *seruus* ðêowa. *ancilla*
 † *serua † abra* wyln. *custos † pastor* hyrde. *puer*
cnapa. puella mæden **oððe** geong wîfmann. *uirgo* mædenmann.

†] *I C*

²⁰ *contio* aus *contia O* || gemetingc *J* || sín(o)dus *C*, aus *sunodus oder simodus F*

¹ *sinop † imot W* || [for]þwif *W*

^{1.2} d. hl. *f. W*

² *clientu(lu)s O* || [emticus—⁴ w]iln † þinen *W* || *empticus J*

³ *inbyrdlingc J*

⁴ *puer—^{5.6} mædenmann f. W* || ü. *puer—⁵ mæden von ds. hd. wie 300¹⁸ mulio* mulhyrde agaso
horshyrdæ F

⁵ (c)napa *C*

procus wôgere. *sponsus* brýdguma. *sponsa* brýd.
infans unsprecende cild. *uir* wer **oððe** wæpman. *mulier*
 wîf. *maritus* ceorl, ðe wîf hæfð. *uxor* wîf, þe wer hæfð.
uidua wydewe. *senex* eald mann. *anus* eald wîf. *adolescens*
 geong mann. *iuuenis* jungling. *pater* fæder. *paterfamilias*
 hîrêdes hlâford. *materfamilias* hîredes môdor
oððe hlæfdige.

⁶ wogege (2. g *unvollst. zu r*) *F*, wowawe? *W* || *sponsus—brýd f. W* || bryd ::: *O*

⁷ *infans fast ganz weg W* || *unsprecende F*, *unspe[ke]nde (unspe fast ganz weg) W* || *uir—¹⁰ fæder f. W*

⁸ *itus in maritus auf r. O* || þe wer hæfð *f. C*

⁹ wuduwe *C*

- ¹⁰ iung *J* || geongling *C*, -ngc *J* || pater fæder *f. JO*
¹¹ -fami(li)as *O* || hlâford] ealdor *C* || mater.—¹² hl. *f. W* || moder *J*
¹² oððe] † *C*

consiliarius rædbora. *consilium* ræd. *contionator*
gemôtmann. *operarius* wyrhta. *faber* † *cudo* smið.
officina smiððe. *ferrarius* îsenwyrhta. *lignarius* trêowwyrhta.
aurifex goldsmið. *argentarius* seolforsmið. *aerarius*
mæstlingsmið. *rusticus* æcerceorl. *arator* yrðling.

r(æ)d- *aus* red- *O* || *consilium* ræd *f. W*

^{12. 13} con[ci]onator *W*

¹⁴ *oficina* *FO* || smiþ[þe] *W*, dahinter ü. d. z. v. ds. hd. wie 300¹⁸ *incus* onfilt *F* || ferr.—¹⁵ seolf. *f.*

W || *ferrar(i)us* *O* || lign. tr. *f. C* || li:gnarius (n r.) *F*

¹⁵ *argentar(i)us* *O* || seo(l)for- *O*, seolfer- *C*

^{15. 16} ae:rarius (r *rad.*) *C*

¹⁶ mæslingc- *J* || r. æ. *f. W* || yrðlingc *J*

ars cræft. *artifex* cræftca. *opus* weorc. *opifex* cræftca.
architectus yldest wyrhtena. *piscator* fiscere. *rete* net.
hamus angel. *uenator* hunta. *uenabulum* bârspere. *auceps*
fuglere. *laqueus* grin. *trapezeta* † *numularius* mynetere.

¹⁷ *ars* cr. *f. W* || cræf *J* || cræftica *C* || wearc *urspr.* (aber a zu o?) *C* || opi[fex] *W* || cræftica *C*

¹⁸ wyr(h)tena *C*, wyrhta *J* || *piscator*—net *f. W* || *pischator* *O* || nyt *J*

¹⁹ *amus* *FJW*, us *auf* *r. O* || ue::nator (ne *rad.*?) *O* || uena[bu]lum *W* || borsper *W* || s *in* *auceps* *auf*
r. von etwa drei buchst. O

¹ fuglere *FJ* || l. gr. *f. W* || *nummularius* *JW* || myntere *C*

numisma mynet. *sollers* menigtÿwe. *iners* cræftlêas. *potens*
mihtig. *gigas* ent. *nanus* dweorh. *fidis* streng. *citharista*
† *citharoedus* hearpere. *plectrum* hearpnægel. *lira* † *cithara*
hearpe. *tubicen* bÿmere. *tuba* bÿme. *tibicen* pÿpere. *musa*
pÿpe oððe hwistle. *fidicen* fiðelere. *fidicina* fiðelestre.

² *nummisma* *JO*, num[mi]sma *W* || mynyt *C* || mænigtiwe *J*, menitywe *O*, menitype *C* || cræft vor

cræftleas *getilgt* *O* || potens—³ ent *f. W*

³ giga(s) *aus* *gigans* *O* || t *in* ent *auf* *r. O*

[str]eng *W* || *citharista*—⁵ hearpe *f. W*

⁴ hearpere *auch* vor † *C* || † *cith.* *f. J* || *citharedus* *CFO* || p. h. l. † *f. J* || -næg(e)l *C*

⁵ hearpe:: *O*, heappe *F* || *tuba* b. *f. W* || byma *J* || pip *von* pipere *auf* *r. O*

⁶ hwisle *F* || fiþela[re] *W* || *fidicina*—⁷ horn *f. W*

cornicen hornblâwere. *cornu* horn. *fistula* hwistle. *liticen* trûð. *lituus* trûðhorn **oððe** sarga. *poeta* sceop **oððe** lêoðwyrhta. *mimus* † *scurra* gligmann. *saltator* hlêapere.

⁷ -blæwere *F* || cornu horn *f. F* || wistle *C* || lyticen *FO*

⁸ lithuus *CFO* || o. s. *f. W* || s(e)arga *C* || sceop—⁹ *scurra f. C*

⁹ [mim]us *W* || glimann *O* || saltator—¹⁰ hleapestre *f. W* || hlapere *O*

saltatrix hlêapestre. *mercator* † *negotiator* mangere. *merx* waru. *pirata* wîcing **oððe** flotman. *classis* sciphere. *navis* scip. *remus* rôðor. *remex* † *nauta* rêðra. *gubernator* † *naclerus* stêormann. *proreta* ancermann. *prora* þâr se ancerman sitt. *puppis* stêorsetl. *anchora* ancra. *antenna* segelgyrd. *uelum* segel **oððe** wâhreft.

¹⁰ ü. saltatrix hl. v. ds. hd. wie 300¹⁸ histrio (o undeutlich, daher noch eines darüber) tumbere *F* || h(l)eapestre *C*

negatiator *J* || merx—¹¹ flotman *f. W*

¹¹ u von waru auf *r. C* || wigcyng *C* || scip[her]e *W*

^{11. 12} n. sc. *f. W*

¹² :scip *O* || remus zu remis *O* || rôðer *J* || nauca *O*

¹³ steor[mo]n *W* || þar ausser *O*

¹⁴ steor[setl] *W* || anchoro *J* || ancer *J* || antempna *J*, ant- aus aut- *O*

¹⁵ segl *J*

clauus stêorsceofol

oððe nægel. *medicus* læce. *medicina* læcedôm. *arsura* † *ustulatio* bærnnet. *potio* drenc. *unguentum* smyrels **oððe** sealf. *malagma* cliða. *salinator* sealtere. *sutor* sûtere. *sartor* sêamere. *sartrix* sêamestre. *dispensator* dihtnere. *diuisor* dæelere. *pincerna* byrle. *caupo* tæppere.

-sceofel (*aber o ü. dem letzten e*) *O*, -sceoful *C*, -scofle *W*

¹⁶ nægl *J* || medicus—¹⁸ sealf *f. W*

¹⁷ un(g)uentum (*g von späterer hd.*) *F*, ungentum (*g a. hd. auf r.*) *O*

¹⁸ sealf *J* || [mala]gma *W* || sal.—sûtere *f. W*

¹ erstes r in sartor v. späterer *hd. F* || sa:trix (*r rad.?*) *F* || sêamestre] heo *W* || dispensat(o)r (*o ü. einem getilgten buchst.*) *O*

² di[ui]sor *W* || caupa *O*

Diues welig. *locuples* landspêdig. *inops* hafenlêas.
pauper þearfa. *egenus* wædla. *fur* þêof. *latro* sceaða.
profugus flÿma. *exul* ûtlaga. *fidelis* getrywe **oððe** gelêafful.
infidelis ungetrêowe. *felix* gesælig. *infelix* ungesælig.
contentiosus geflitful. *iniuriosus* têonful. *piger* sleac.

³ *kein absatz* || lond[spe]di W

⁴ [scea]þa W, seþa J, *dahinter* merx waræ concors iþwære W

⁵ fidelis—^{6.7} ungesælig f. W || getreowe J, -treowe aus -wa oder -wæ? F

⁶ ungetrywe C

⁷ conten[tios]us W, *ein punct unter dem i wol zufällig* O

inpiger unslâw. *hebes* dwæ̅s. *parasitus* lêas ôlæcere. *augur*
wiglere. *incantator* galere. *ueneficus* unlybwyrhta. *maleficus*
yfeldæ̅da. *magus* drÿ. *phitonissa* wicce. *centurio*
hundredes ealdor. *persecutor* êhtere. *telonarius* tollere.

⁸ ü. *inpiger*—*parasitus* von ds. hd. wie 300¹⁸ nugas abroþen deses asolcan reses aswundan F ||
inp. un. f. W || unsleaw J, ungleaw F || leasa læcetera (i ü. æ) O || [leas] W || olecere J || augus C

⁹ -wyrhta: (r aus w) O

^{9.10} [ma]leficus W, maléficius O

¹⁰ *punct* unter æ von -dæda wol zufällig O || phytonyssa J

¹¹ 2. d in hundredes auf r. J || [ald]or W || tel.—¹³ yfel f. W || the:lon(e)arius (o auf r.) C,
theolenarius FJO

bonus homo gôd mann. *malus* yfel. *bonum* gôd. *malum*
yfel. *dispendium* † *damnum* hÿnð. *iactura* lyre. *commodum*
hÿð. *res* þing. *anulus* hring. *armilla* bêah. *diadema*
kynehelm. *capitium* hæ̅t. *monile* myne **oððe** swurbêah.
spinter dalc **oððe** prêon. *fibula* oferfeng. *uitta* snôd.
inauris êarprêon.

¹² malus homo yfel mann C || góod O, good F

¹³ dampnum J || iactura aus la- O

¹⁴ res—hring f. W || þingc J || hringc J || [arm]illa W

¹⁵ cyne- CJ; -healm J, e auf r. C || capitium W || monile aus -ille C || sweor- F

¹⁶ [spi]nter W || dolc J || fibula aus fab- F || oferfengc J

Indigena † *incola* inlendisc. *advena* ûtan cumen.
peregrinus ælþêodig. *colonus* tilja. *agricola* æcermann.
messor rîftere. *mensis* gerîp. *aceruus* hrêac **oððe** hÿpe.

¹⁸ *kein absatz* ‖ *incolo* *J* ‖ *ut* *C* ‖ *cuman* *J*, *acumen* *C*

¹⁹ *in vor peregrinus getilgt* *F* ‖ *per.* æl. *f.* *C* ‖ *c.* t. a. æ. *f.* *W*

¹ *riptere* *J* ‖ *l an hÿpe nachträglich gesetzt* *C*, *hupel* *W* ‖ *aratrum*—² *geoc* *f.* *W*

aratrum sulh. *uomer* scer. *culter* cultor. *iugum* geoc.
stimulus gâd. *aculeus* sticels. *circus* † *circulus* wiððe.
funis † *funiculus* râp. *doctor* lâreow. *magister* magister.
scriptor wrîtere. *scriptura* gewrit. *epistola* ærendgewrit.

² *sul* *CF* ‖ *scear* *CJ* ‖ *cultor* *culter* *JO*

³ *â in gâd aus o O* ‖ *sticel:* *C*, *sticcels* *F*

⁴ *funis*—⁵ *gewrit* *f.* *W* ‖ *râp* *C* ‖ *mægister* *das zweite mal* *J*

⁵ *ep.* æ. *f.* *J* ‖ *æren(d)-* *C*

euangelium, *ID EST bonum nuntium*, godspel. *quaternio*
cîne. *planca* spelt. *diploma* boga. *enula* pærl. *pergamenum*
 † *membranum* bôcfel. *sceda* † *scedula* ymele. *penna*
 feðer. *graffium* græf. *pictor* mêtere. *pictura* mêting.

⁶ *eu.*—godspel *f.* *W* ‖ *euuag-* *CFJ*

⁷ *planta* *J* ‖ *diploma*—⁸ *1. † f.* *C* ‖ *enula*—⁸ *bôcfel* *f.* *W* ‖ *n in énula auf r.*, *a nachträglich v. ds.*
hd. *O*

^{7.8} *pergamentum* *J*

⁸ *scedla* † *W*

⁹ *graphium* *C* ‖ *f in græf aus r J* ‖ *metingc* *J*

minium têafor. *gluten* lîm. *sculptor* grafere. *sculptura*
 græft. *imago* † *agalma* anlîcnys. *scalprum* † *scalpillum*
 græfsex. *scola* scôl. *scolasticus* scôlman. *paedagogus* cildra
 hyrde. *discipulus* leorningniht. *disciplina* lâr **oððe** stêor.
doctrina lâr.

¹⁰ *teapor* *W* ‖ *cementum* lim to wealle *hinter* lîm *J* ‖ *scul(p)tor* *C* ‖ *grafere* zu *græfere* *C*, *græfere*
O, *dahinter* *grafium* *græf* *W* ‖ *sculpture* *J*

¹¹ *t in græft sehr verblasst* *W* ‖ *imago* † *f.* *W* ‖ *imaga* *J*

¹² *-seax* *C*, *-se[x]* *W* ‖ [*scola*—¹⁵ *miser*? *W* ‖ *scol* zu *scolu* *C* ‖ *peda(g)ogus* (*g v. späterer hd.* *ü.*

rad. 1) *F*, pedagogas *J*

12. 13 cildre hyrda *J*

Miser earming. *caecus* blind. *claudus* healt. *mutus*
dumb. *balbus* stamur. *blaessus* wlips. *surdus* dêaf. *debilis*
lama. *luscus* † *monoptalmus* ânêgede. *strabo* scylêgede.
lippus sûrêgede. *mancus* ânhynde. *infirmus* untrum.

¹⁵ *kein absatz* ‖ earmingc *J*, ærming? *W*

15. 16 *caecus* b. c. h. m. d. *f. W*

¹⁶ *blesus* *C* ‖ *hinter* wlips *am rande von ds. hd. wie 300*¹⁸ *glabrio calu oðða nót* *F* ‖ *surdus*—¹⁷
lama *f. W* ‖ deaf *v. a. hd. aus dead* *F*

¹⁷ *luscus* *aus lurcus* *O* ‖ *oneize[de strabo]* *W*

17. 18 *scyulegede* *C*, *scelgegede* *J*

¹⁸ *lyppus* *F* ‖ *erstes e in suregede aus c* *J* ‖ *anhende* *J*

aeger † *aegrotus* âdlig. *paraclytus* frôfergâst. *paraliticus*
bedreda **oððe** sê ðe PARALISIN hæfð. *leprosus* hrêoflig
oððe lîcðrôwere. *lunaticus* mônadsêoc. *daemoniacus*
dêofolsêoc. *energuminus* gewitsêoc. *morbis* âdl. *pestis*
cwyld. *amens* † *demens* gemyndlêas. *rabidus* † *insanus*
wôd. *sanus* hâl. *rabies* wôdnys. *incolomis* gesund. *freneticus*
sê ðe ðurh slæplêaste âwêt. *frenesis* sêo untrummys.

¹⁹ *eg[er † egrotus]* † *languidus* *W* ‖ *egrot(v)s aus -tos* *J* ‖ *paraclytus* *CFOW*

19. 305¹ *parali(ti)cus* *C*

¹ *bedrida* *C* ‖ o.—hæfð *f. W* ‖ *e von se auf r. O* ‖ ðe *f. C* ‖ hæ. pa. *J*

1. 2 [hr. o. lic]broware *W* ‖ hreoflic *O*

² *e in oððe nachträglich zugefügt* *O* ‖ *monoð- C*, *monð- F*, *monaðsic* *W*; *davor (fell seoc †) v. a.*
hd. O ‖ *acus von d. auf r. O*

³ *deofelsic* *W* ‖ [i]wits. mor]bus *W* ‖ *morb. (so!)* *F*

4. 5 ⁷ *insanu[s wod rabies]* *W*

⁵ *sanus hâl* *f. W* ‖ *incolomis zu -lumis* *F*, *-lumis* *W*

5. 6 *frenetus* *W*

⁶ *þe þet* *W* ‖ *sleep- CJ* ‖ *awed* *C* ‖ *fr. s. u. f. CFW* ‖ *freneris* *O*

lethargus † *letargicus* ungelimplîce slâpol. *lethargia*
ungelimplîc slâpolnys. *uigil* wacol. *uigilia* wæcce. *peruigil*

þurhwacol. *pious* ârfæst. *impius* ârlêas. *iustus*
rihtwîs. *iniustus* unrihtwîs. *famosus* hlîsful. *fama* hlîsa.

- ⁷ [leth. 1] W || lethargus *aus* -ur O || letar:icus (g *rad.*) O || lethargia—⁸ wæcce *f.* W || leth.—⁸ uigil
auf r. F || g *in* lethargia *scheint aus r gemacht und hat hier fränkische form* O; letharga F,
letarga C
⁸ ungelimplice C
uigila J
⁹ *pious auf r.* F || ârfæst] ærest *auf r.* F || [impius or]leas W || iustus—¹⁰ unr. *f.* W
¹⁰ 1 vor iniustus *rad.* F || ü. *famosus h. v. ds. hd. wie* 300¹⁸ *svavis wunsum oðða softa* F

infamis unhlîsful. *infamia* unhlîsa. *largus* cystig. *tenax*
fæsthafol **oððe** uncystig. *frugi* 1 *parcus* spærhynde. *auarus*
gîtsere. *raptor* rêafere. *sagax* 1 *gnarus* glêaw. *sapiens*
wîs. *insipiens* unwîs. *prudens* snotor. *inprudens* unsnotor.

- ¹¹ *infama* F || unhli[sa largus] W || cysti FO
¹² -haful C, -hafod J || oððe] *parcus* W || uncysti FO || frui C || -hende J || au.—¹³ rêaf. *f.* W
¹³ s[agax 1 gna]rus W || sap.—¹⁴ unwîs *f.* W
¹⁴ snoter FJ
^{14. 15} unsnoter FJ

astutus pætig. *stultus* stunt. *sottus* sot. *uerax*
sôðfæst. *ueridicus* sôðsagol. *fallax* 1 *mendax* lêas. *falsidicus*
unsôðsagol. *testis* gewita. *testimonium* gewitnys
oððe gecyðnys. *sermo* 1 *locutio* spræc. *cursor* rynel.
superbus môdig. *superbia* môdignys. *humilis* êadmôd.
humilitas êadmôdnys.

- ¹⁵ stultu[s stunt ue]rax W || sottus sot *f.* W
¹⁷ uns[oþsawel testis] W
¹⁸ oððe *g. f.* F || s. 1 l. sp. *f.* W || cu(r)sor C
¹⁹ [superbia mo]dinese W || modinys F
²⁰ humilitus J

Vita lîf. *anima* sâwul. *spiritus* gâst. *mors* dêað.
yris 1 *arcus* rênboga. *tonitruum* þunor. *fulgor* lîget.
pluuia rên. *nix* snâw. *grando* hagol. *gelu* forst. *glacies*
îs. *aer* lyft. *uentus* wind. *aura* hwiða **oððe** weder.

nimbus scûr. *procella* storm. *nubes* wolcn. *lux* lêoht.
tenebrae þêostru. *flamma* lîg. *seculum* woruld. *dies* dæg.
nox niht. *mane* merigen. *uesperum* æfen. *hora* tîd. *ebdomada*
wucu. *mensis* mōnað. *uer* lencten. *aestas* sumor.
autumnus hærfest. *hiems* winter. *uernum tempus* lenctentîd.

¹ *kein absatz* || uita—⁴ îs f. W || sawl C

² *yris* CFJO || leget J

⁴ u. w. f. W || *aura von späterer hd. aus auro F, auro W*

^{4.5} [weder nimbus] W

⁵ *nimb. (so!) F* || *wolcna C, weolcne W* || *lux—⁸ mōnað f. W* || *mâne mergen hinter leoht C (vgl.*

⁷)

⁶ *world C, weorld J*

⁷ *m. m. f. hier C (les. zu ⁵)* || *merien J*

⁸ *lengcten J* || *ae. s. f. W*

⁹ *herfest J* || *h. w. f. W* || *hyemps J* || *temp[us leintentid] W*

uernalis dies lenctenlîc dæg. *aestiuus dies* sumorlîc
dæg. *autumnalis dies* hærfestlîc dæg. *hiemalis nox* winterlîc
niht. *annus* geâr. *tempus* tîma. *hodie* tô dæg.
cras tô merigen. *heri* gyrstan dæg. *nunc* † *modo* nû.
sursum ûpp. *deorsum* nyðer. *calor* hǣte. *frigus* cýle.
feruor micel hǣte. *cauma* swôloð. *siccitas* drugoð **oþðe**
hǣð. *humor* wǣeta. *sterilitas* unwæstmbeārnys. *fertilitas*
wæstmbeārnys. *color* bleoh. *albus* hwît. *niger* blac. *ruber*
rêad. *fuluus* † *flauus* geolu. *uiridis* grêne. *uarius* fâh.
unius coloris ânes blêos. *discolor* mislîces blêos. *forma*
hiw. *fantasma* gedwimor. *umbra* sceadu. *creator* scyppend.
creatura gesceaft.

¹⁰ *erstes n in lenctenlic aus e. a. F* || *aestiuus—¹⁵ micel hǣte f. W, —¹¹ 2. dæg f. J* || *aesti(u)s*
von sp. hd. aus -inus F

¹¹ *nox auf r. C*

¹³ *mergen C, merien F* || † oðð O || *mod(o) O*

¹⁵ *ferfor J* || *swaloð J, sweoli W*

^{15.16} *s. d. o. h. f. W* || *drugað J*

¹⁶ *sterilitas aus sterelitas F, sterelitas JO* || *un[wæstmbernes]se W*

- 17 wæstbernys *J* || albus—blac *f. W* || rubor *J*
 18 Ʒ[eolu uarius] *W* || g:eolu *O* || uiridis grêne *f. W* || fag *F*
 19 unius—1. blêos *f. W* || 1 in discolor *aus b F* || mistlices *O* || r in forma von *sp. hd. F*
 20 umbra—307⁴ storc *f. W*
 21 cr(e)atura *C* || geseaft *J*

[300] *neptis be wîmmen.*

anomalous gesperrt text in original

[301] *hîrêdes hlâford. materfamilias hîredes môdor*

inconsistent spelling unchanged

NOMINA AVIVM.

- ¹ *überschrift f. (aber raum dafür mitten in der zeile gelassen) J*

Auis † *uolatilis* fugel. *aquila* earn. *coruus* hremn. *miluus*
glida. accipiter hafoc. *grus* cran. *ardea* hrâhra. *ciconia*
 storc. *merula* þrostle. *columba* culfre. *palumba* wudeculfre.
aneta ened. *alcedo* mæw. *pauo* pâwa. *olor* † *cignus*
 ylfette. *rostrum* bile. *mergus* † *mergulus* scealfra. *hirundo*
 swalewe. *passer* spearewa **oððe** lytel fugel. *turdus* stær.

- ² *kein absatz J* || auig *F* || hrem *CF*, hræm *J*

- ³ *erstes c in accipiter auf r. O* || hafuc *CF*, heafuc *J*, (gos)hafuc v. *sp. hd. (fr. g) F* || hragra *CFJ*

- ⁴ storc *aus* steorc *C* || merul[a þrostle alcedo] *W* || þrosle *C* || columba—⁵ ened *f. W* || columbe *J* || wudu- *CJ*

- ⁵ mawa ü. mæw *ds. hd. wie* ³ *F*, meaw *W* || pauo—⁷ fugel *f. W* || cignus mit fränkischem *g O*, cingnus *J*

- ⁶ sceal(l)fra *C* || hyrundo *FJO*

- ⁷ spearwa *CJ* || tardus *F*, turduh *J*

ficus fina. *auca* gôs. *anser* gandra. *gallus* coc. *gallina*
 henn. *coturnix* erschenn. *pullus* cicen **oððe** brid **oðþe**
 fola. *ouum* æg. *nidus* nest. *uespertilio* hrêremûs. *noctua*

‡ *strix* ûle. *falco* ‡ *capum* wealhhafof. *turtur* turtle. *graculus*
hrôc. *alauda* lâuerce. *parrax* wræ̅enna. *apis* bêo.

⁸ ficus—⁹ henn f. W || gos] ::: (aber am rande go(s). anster hwit von a. hd., dahinter gos von ds.
hd. wie 300¹⁸, die auch die folgenden am rande stehenden glossen geschrieben hat: canta grei
gos. cucu lapawinca. bicoca hæuerbleta. fusianus worhana. cornelia crawa. cornicula cheo.
alietum sperhauac. scuricaricus musha(uac). robusca ruduc. turdus screc. beacita (stern). picus
higera. gaus hedeshen. eine spätere hand hat zum teil sehr schwer lesbare frz. glossen beigefügt)
F || ganra J

⁹ co:turnix O, cont- J, [co]t[ur]nix (eingekl. unlesbar) W || erschenn zu -hen C, ediscine W ||
pullus auf r. O || o.] 7 W beide mal

¹⁰ ou.—nest f. W || uespertilia F || re[remus noctua] W || zweites re in hreremus v. a. hd. auf r. F

¹¹ strinx J, dahinter ‡ bubo W || falco—turtle f. W || fulco J || capū FJ || wea(l)h- C, hweal- J;
-hafuc F || turle F

^{11. 12} craculus J

¹² al. l. f. W || læuerce C || wrenne J || a:pis C

fucus dræn. *uespa* wæps. *bruchus* ceafor. *scabro* hynette.
scarabeus scernwibba. *musca* flêoge. *cinomia* hundes lûs.
culex stût. *scinifes* gnæt.

¹³ examen swerm oðð dom ü. f. d. u. ds. hd. wie 300¹⁸ F || dro[n scabro hur]nette W || dran aus
dræn radiert C, dran F || uespa—ceafor f. W || wæ:p(s) O, weaps J || hynete J

¹ scearn- C, scærn- J, scearnbudda (letztes d zum teil abgerieben) W || m. f. f. W || lûs] fliæ W

² stu(t) (t) über rad. nt O || sc.—⁴ fisc f. W || s(c)inifes O, scnifes C

NOMINA PISCIVM.

³ überschrift f. (doch raum dafür gelassen) J

Piscis fisc. *cetus* hwæl. *delfinus* mereswÿn. *ysicius* ‡
salmo leax. *mugilis* ‡ *mugil* mêcefisc. *taricus* ‡ *allec* hærinc.
mullus heardra. *tructa* truht. *anguilla* æ̅l. *fannus* hreoche.

⁴ am rande v. ds. hd. wie 300¹⁸ platissa floc. focus sæl. castorius beuer. celasus martra F || pisscis
F, pisces (e durchstrichen) C || [hwæl delfinus] W || delfin aus -nus F || ysi:|cius C, yricius O,
yscius F

⁵ lex CFJW || mugilis—mêc. f. W || mæce- J || tariscus C || ‡ vor allec] oþþe hier auch C || hæring

CFW

⁶ mullus—ǣl f. W || anguilla von späterer hd. aus anwilla F; anwilla (an w geändert O) CO || fanus C || ro[che cancer] W || hreo(c)he O, reoh[che J, hreohe CF

rocea scealga. cancer crabba. polipos loppestre. ostrea †
ostreum ostre. muscula muxle. murena † murenula
merenæddre. luceus hacod. belua egeslîc nÿten on sǣ oððe
on lande. concha scyll.

⁷ rocea sc. f. W || canger J || polipes W || ostrea—⁸ muxle f. W || ost(r)ea C
⁸ mu(s)cula O, musculo F
^{8.9} myre- J; -nædre F, -næddra J
⁹ [luceus h.] W || luceus alle, aber e durchstrichen C || oþer W
¹⁰ conchra J

308^{8.9} myre- J
invisible dot in^{8.9}

NOMINA FERARVM.

¹¹ überschrift f. (aber raum dafür gelassen J) JW, incipiunt n. f. C

*F*era wildêor. lupus wulf. leo lêo. linx gemenged hund
and wulf. unicornis ânhyrne dêor (þæt dêor hæfð ænne
horn bufan ðâm twâm êagum swâ strangne and swâ
scearpne, þæt hê fyht wið ðone mycclan ylp and hine
oft gewundað on ðære wambe oððe dêað. hê hâtte êac
rinoceron and monoceron). griffes fiðerfôte fugel lêone
gelîc on wæstmme and earne gelîc on hêafde and on
fiðerum: sê is swâ micel, þæt hê gewylt hors and menn.

¹² wilde d[eor linx imenge]d hund W || lupus w. l. l. f. W || das zweite mal l:o (e rad.) F || gemenged J, -ngod C

² vnicornis † rinoceron † monoceron *W* ‖ anhyrned *J* ‖ deo[r taxo † me]lus broc *W* ‖ þæt—309⁶
fox *f. W* ‖ anne *C*
¹⁴ bufan *aus* bafan *O* ‖ e(a)gum *O*
¹ (he) *O* ‖ þonne *C* ‖ myclan *J*, miclan *F*
² oft] of *F* ‖ :: on *O* ‖ ôð] of *J*
³ grif(f)es *O*, giffres *C*, griffus *J*
⁵ gewyld *C*

uulpes fox. *taxo* † *melus* broc. *equus* hors. *equa* myre.
asinus † *asina* assa. *camelus* olfend. *onager* wilde assa.
mulus mûl. *elefas* ylþ. *ursus* bera. *ursa* hêo. *simia* apa.
lutrius oter. *fiber* befor. *feruncus* mearð. *mustela* wesle.
talpa wandewurpe. *cattus* † *murilegulus* aut *muriceps* catt.
hyricius † *erinacius* îl. *glis* sisemûs. *mus* † *sorex* mûs.

⁶ uulpis *J* ‖ uox *F* ‖ † mellus † melleht brocc *C* ‖ equus—⁷ 1. assa *f. W*
⁷ bilis gealla *v. ds. hd. wie* 300¹⁸ ü. *asinus F* ‖ *asina*] *acina aus* aqua *F*
⁸ m. m. *f. W* ‖ mu:::|lus (*sus rad.?*) *O* ‖ *elefas aus* -fans *O*; -fans *CFJW* ‖ *ursus—apa f. W* ‖
simia]lia (*lia getilgt*) *C*
⁹ [oter fiber] *W* ‖ beofer *J* ‖ *feruncus—*¹² *wyrm f. W* ‖ mearð *J*
¹⁰ -worpe *F* ‖ m(u)ri- *v. a. hd. aus* meri- *F*; -legulus:: (*us nachträglich vor | u. rad. nach* |) *O*,
-*legutus J* ‖ aut] oððe *O*
¹¹ yricius *J* ‖ eri:nacius *O* ‖ îl] hil *F* ‖ s(v)rex *aus so- C*

uermis wyrm. *lumbricus* angeltwicce. *ceruus* heort. *cerua*
hind. *damma* † *dammula* dâ. *hinnulus* hindcealf. *capreolus*
râhdêor. *caprea* ræ̅ege. *caper* † *hircus* bucca. *caprea* †
capella gât. *haedus* ticcen. *lepus* hara. *porcus* † *sus* swÿn.

¹² lubricus *JW* ‖ -twiccæ *O*, -twicca *J*, -cwycce *F*, -twæcche *W* ‖ *ceruus—*¹³ *hindcealf f. W*
¹³ damma—*hindcealf f. F* ‖ *damma aus* damna *O* ‖ *capreoleus F*
¹⁴ [c. † h.] *W* ‖ *hyrcus FO*, *yrCUS C* ‖ *caprea zu* capra *F*, capra *J*
¹⁵ *capella aut* egidiam gât *C* ‖ *damma † dammula do* *ceruus heort* c[erua hind]kælf *hinnulus hind*
zwischen got und hedus *W* ‖ *lepus—swÿn f. W*

scroffa sugu. *aper* † *uerres* bâr. *magalis* bearh. *porcellus*
fear. *bos* oxa. *uacca* † *bucula* cû. *uitulus* cealf. *iuuencus*
stycr. *ouis* sceâp. *aries* ramm. *ueruex* weðer. *agnus*
lamb. *pecus* † *iumentum* nÿten. *animal* æ̅elc þing, ðe cucu

byð. *canis* hund. *molosus* ryþþa. *catulus* hwelp. *draco*
draca. *uipera* † *serpens* † *anguis* næddre. *coluber* snaca.

- ¹⁶ suga *J*, suwa *W* ‖ b[or magalis] *W* ‖ porcellus—¹⁷ oxa *f. W*
¹⁷ fearr *CF*, fearh *J* ‖ *am rinde von späterer hd.* armentum ryþer *O* ‖ uit. *c. f. W*
^{17. 18} iuuencncus steor *W*
¹⁸ ouis—310¹ byð *f. W* ‖ scep (*an p radiert*) *F*
¹⁹ lam: *F* ‖ pec[us] *J* ‖ þingc *J*
¹ molo[sus r. ru]beta *W* ‖ catulus—² snaca *f. W* ‖ hwylp *J* ‖ (d)raco *a. hd. F*, dracus *J*
² snaca *aus s::anca O*

rubeta tâdje. *rana* frogga. *lacerta* efete. *stellio* slâwyrn.
locusta gærstapa. *sanguissuga* læce. *limax* snægel. *testudo*
sê þe hæfð hûs. *formica* æmette. *eruca* mælsceafa. *peduculus*
lûs. *pulex* flêa. *cimex* maðu. *tinea* moððe.

- ³ tadde *W* ‖ ra. *fr. f. W* ‖ efeta *J* ‖ stellia *O*
⁴ gærstapa *J*, gars. tapa *F*, greshoppe *W* ‖ sa. *l. f. W* ‖ san::::suga *F*, sanuuissuga *O*, dahinter †
hyrundo *J* ‖ li[max sn. testu]do *W* ‖ snæ:gel *O*, snegel *J*
⁵ ð *in hæfð aus t C* ‖ *f. æ. f. W* ‖ mæslesceafe *W*
^{5. 6} ped.—⁶ flêa *f. W* ‖ pedulus *F*
⁶ pulix *CFO* ‖ f:l(e)a (*o rad.*) *O* ‖ tine[a—¹⁰ felt]wurt *W* ‖ tinea] oðða *ü. d. z. von ds. hd. wie*
300¹⁸, *die auch hinter moððe noch gvruglio (e)mel (erstes e ü. getilgtem undeutlichem e) gesetzt*
hat F

[309] *cattus* † *murilegulus* aut *muriceps* *catt*.
text unchanged: expected form *AUT*

NOMINA HERBARVM.

- ⁷ überschr. *f. (aber raum dafür gelassen) J*, von *neuerer hd. aufgefrischt C* ‖ *erbarum F*

Herba gærs oððe wyrnt. *allium* læac. *dilla* docca. *libestica*
lufestice. *febrefugia* feferfugje. *simphoniaca* hennebelle.
auadonia feltwyrnt. *aprotanum* sûðerne wudu. *sinitia*
grundeswelige. *feniculum* finol. *anetum* dile. *electrum*

elehtre. *malua* hoclêaf. *malua crispa* simæringcwyr. *polipedium*
 hremmes fôt. *consolda* dægese êage. *solsequium*
 solsece. *slaregia* slarege.

- ⁸ herba:: O || wurt C || algium CO, aligum F || docca zu doccæ C
⁹ lufesstice F || -fugia J, -fuge F || simfoni(a)ca (a) ü. *getilgtem* o a. hd. O
¹⁰ feldwyr C || abrotanum W || super wude W || sin.—¹² elehtre f. W
¹¹ -swylige F || fenol J, finel C
¹² electre J, lehtre (*punct unter h zufällig?*) C || *das erste mal* malfa J || hoclêaf malua] tuber
 swam v. a. hd. *auf rasur* F || hoc (*ohne leaf*) W || symeringc- J, siniæring- F, -ng- C, [s-]rt W,
dahinter simitia grundeswulie anetum dile W
^{12. 13} polipodium W
¹³ hrem(m)es (m) ü. *getilgtem* n O, hræ- F, refnes W || [consolda d]eies eien W || eaga O, ege CF
¹⁴ solsece—ruta f. W || solsæce J

adriaca galluc. *ruta* rûde. *betonica*
 sêo læsse bisceopwyr. *petrocilinum* petersylige.
costa cost. *epicuriu* halswyr. *millefolium* gearewe. *tanacetum*
 helde. *saxifraga* sundcorn. *citsana* fana. *calamus* †
canna † *arundo* hrêod. *papauer* papig. *absinthium* wermôd.
urtica netle. *archangelica* blindnetle. *plantago* wegbræde.
quinquefolium fîflêafe. *uinca* perfince. *marubium* hârhûne.

- ^{14. 15} bettonica F
¹⁵ petr.—311¹ gearewe f. W || petrocilium petersilium J
¹ epicurrum F || halstwyr F || gearwe J
^{1. 2} ta[nicetum hel]de W
² saxifraga J, -fragia W || suntcorn C || citsôna C, gitsana W || fana aus fanu O; fanu CF, fæarn W
³ [arundo hr]eod W || arundo aus -da O || hre(o)d O || pap(a)uer aus papeuer O || papi CFO, popig
 J, popi W || absintium J || -mot W
⁴ netele C, netel FJ || archan[gelica bli]ndenetle W || -netele C, -netel FJ || wægbræde C, *dahinter*
ein verweisungszeichen und am rande von a. hd. ostrago sticwyn| O
⁵ qu. f. f. W || -um zu -am O || perfi(n)ce O, f aus p CO, peruinice J, peruenke W, perpinice F ||
 hor[hune fraga] W

camicula argente. *fraga* strêowberjan wisan. *ciminum*
 cymen. *modera* cicena mete. *apium* merce. *lappa* clâte
oððe clifwyr. *helena* horselene. *sandix* wâd. *caula* †
magudaris cawul. *cresco* cæse. *menta* minte. *serpillum* fille.

- ⁶ *carnicula* *F*, -lo *J* || *argentillæ aus -illa* *O*; -illa *CJ* || *fragra* *C* || st.—⁷ *cymen ü. d. z. v. a. hd.?* *C*
 || *stræberie wise* *W* || *strew-* *J* || *wise* *C*
^{6.7} *c. c. f.* *W*
⁶ *cyminum* *C*
⁷ *m(o)dera* (*m auf r.*) *C* || *appium* *J* || *merc* *W* || (*cl*)*ate* (*cl ü. r.*) *O*
⁸ *clif[wurt—helen]* *W* || *horselne* *W*
⁹ *caul* *CFJW* || [*m. mint*]e *W* || *minte zu mint* *O* || *s. f. f.* *W* || *cerpillum auf r.* *C*, *serp-* *zu* *serp-* *O*;
 -*pellim* *F*

artemesia mugcwyr̥t. *saluia* saluje. *fel terrae* † *centauria*
 eorðgealla. *ambrosia* hindheolað. *pionia*. *mandragora*. *pollegia*
 hylwyr̥t **oððe** dweorge ðwesle. *organum* organe.
cardus þistel. *hermodactula* † *tidolosa* crâwan lêac. *pastinaca*
 wealmoru. *lilium* lilje. *rosa* rose. *uiola* clæfre. *agrimonia*
 gârclife. *rafanum* rædic. *filex* fearn. *carex* segc.
iuncus † *scirpus* risc.

- ¹⁰ *artemesia* *J* || *mugwyr̥t* *J* || *s. s. f.* *W* || *saluige* *J*, *salfie* *F* || *centaurea* *W*
¹¹ *eorðealla* *C*, -gealle *J* || [*hindh.*] *W*, -heoloð *CF* || pi.—¹³ *þistel* *f.* *W* || *piôna* *C* || *agene nama*
nach mandragora *J*
^{11.12} *pollegi* *F*
¹² *dwyrge* *CJ*, *dwurge* *F* || *dwysle* *CJ* || *organum f.* *J* || *agene naman hinter* *organe* *J*
¹³ *hermodoctula* *J* || † *f.* *W* || *craw* *O*
¹⁴ -*mora* *J* || *lilium—rose* *f.* *W* || *lilige* *FJ*
^{14.15} [*cl. agri*]monia *W*
¹⁴ *clæfre zu clafre* *F*
¹⁵ *gâr-* *car-* *J*, *gor-* *W*; -*clifu* *FW*, *ü. e etwas* (o?) *wegradiert* *O* || *rafanum aus raua-* *O*; *rafanu* *J* ||
millefolium gearwe hinter *rædic* *F* || *filex zu filix* *O*, *aus filix* *C* || *segc* *CF*
¹⁶ *iuncus—risc* *f.* *W* || *scyrpus* *J* || *rixs* *C*, *resce* *J*

³ 311 ... *pap(a)uer aus papeuer* *O*
 text unchanged: MS reading is *pap(á)uer*

⁴ 311 ... *ostrago sticwyn* | *O*
 text unchanged: MS reading is *ostrágo*

NOMINA ARBORVM.

¹ überschrift f. (aber platz dafür gelassen J) JW

Arbor trêow. *flos* blôstm. *cortex* rind. *folium* lêaf. *buxus*
box. *fraxinus* æsc. *quercus* † *ilex* âc. *taxus* îw. *corilus*
hæsel. *fagus* bôctrêow. *alnus* alr. *laurus* lawerbêam. *malus*
apeldre. *pinus* pîntrêow. *fructus* wæstm. *baculus* stæf.
uirga gyrd. *uirgultum* telgra. *ramus* bôh. *glans* æceren.

² kein absatz JW || [treow querc]us W || flos—³ æsc f. W || c. r. vor f. b. J || blostm (e nachträglich?) C, blosan J || rinde J || boxus F

³ taxu:x (s rad.) O

^{3.4} c. h. f. W

⁴ alr FO, olr W || l. l. f. W || lauerbeam J

⁵ æp[eldre uir]ga W || apuldre C, æpeltre J || pinus—stæf f. W || wastm F

⁶ ramus—æceren f. W || bog und darüber von F. Junius' hd.? F || æcern J

granum cyrnel. *radix* wyrtruma. *pirus* pyrige. *prunus*
plûmtrêow. *ficus* fîctrêow. *ulcia* holen. *populus* byrc.
palma palmtwîga. *sabina* sauene. *genesta* brôm. *cedrus*
cederbêam. *cypressus* næfð næenne engliscne naman. *sentes*
þornas. *frutex* þýfel. *ramnus* fyrs. *spina* þorn. *uepres*
brêmelas. *abies* æps. *olea* † *oliua* êlebêam. *morus* môrbêam.

⁷ cyrnel] corn mit verweisung auf das von a. hd. geschriebene nucleus cyrnel am rande O || ü.

wyrtruma p. p. von ds. hd. wie 300¹⁸ frons boh. stipes boh. fomes tender F || radix—⁸ fîctrêow f. W || wyrtruma (a v. a. hd. aus e?) C

^{8.9} [byrc palma] W

⁹ ziemlich weit unter a in -twiga ein wol zufälliger punkt O, twaltiga J, -twig W, palmtreow C || s.

s. f. W || b in sabina aus p O || safene C, -uine J, sæuine F || bromb F || cedrus—¹⁰ naman f. W

¹⁰ cypressus FO || engliscne J

¹¹ [furs uepres] W || sp. þ. f. W || uepres v. a. hd.? aus uipres C

¹² olea—êl. f. W || † von a. hd. am rande O || oliua J || m. m. f. C || murus J

uitis wînrêow. *salix* wîðig. *silua* wudu. *lignum*
 âhêawen trêow. *ligna* drige wudu. *truncus* stoc. *stirps*
 styb. *nemus* † *saltus* holt. *desertum* † *heremus* wêsten.
uia weg. *semita* pæð. *inuium* bûtan wege. *iter* siðfæt.

¹³ salis *F* ‖ [silua wudu] *W* ‖ sylua *F*

¹⁴ iheawen *W* ‖ styrps *FJ*, sty(r)ps *O*

¹⁵ [styb nemus] *W* ‖ nemvs *aus* -mes *v. a. hd.?* *C* ‖ saleus *F* ‖ 2. † *f. F* ‖ eremus *FW*

¹⁶ strues wudaun(a) *v. ds. hd. wie 300* ¹⁸ ü. *uia* weg *F* ‖ weg *f. C* ‖ [inuium buto]n weie *W* ‖ buton
CF ‖ siðfæ(t)t (*das t in d. z. auf r.*) *O*

patria êþel. *prouincia* † *paga* scÿr. *mons* dûn. *collis* hyll
oððe beorh. *uallis* dene. *foenum* hîg **oþþe** gærs. *ager*
 æcer. *seges* âsâwen æcer. *campus* feld. *pascua* læsa. *pons*
 brygc. *uadum* ford. *pratun* mæð. *aqua* wæter. *gutta* †
stilla dropa. *stagnum* mere. *amnis* êa. *flumen* † *fluuius*
 flôd. *ripa* stæþ. *litus* sæstrand. *alueus* strêam. *torrens*
 burna. *riuus* rið. *fons* wyll. *arena* sandceosol. *gurges*
 wæel. *uiuarium* fiscpôl. *puteus* pytt. *lacus* sêað. *latex* burna
oððe brôc.

¹ æþel *J* ‖ paga *zu pago von a. hd. C*, pagus *J* ‖ [dûn collis] *W*

² fenum *CFOW*

³ 1. æcer *aus* acer *O* ‖ se[ges asowen] *W*

^{3.4} p. l. p. b. *f. W*

³ læswe *J*

⁴ pratun mæð *f. W* ‖ aqua—⁶ stæþ *hinter* ⁷ riþ *W* ‖ *punct unter dem zweiten a in aqua wol zufällig* *O*

⁵ stangnum *FW* ‖ [mere amni]s *W* ‖ ia *C*, eaa *W* ‖ flumen flod † (oððe *O*) fluuius *FOW*

^{6.7} [torrens burn]a *W*

⁶ tollens *C*

⁷ byrna *aus* burna (*mit a. t.?*) *F* ‖ fons—s. *f. W* ‖ harena *CF* ‖ -ceosol *J* ‖ gurgens *J*

⁸ u.—pytt *f. W* ‖ uiuarium *aus* -riaim *O* ‖ puteus *aus* puteum *O* ‖ putt *O*

^{8.9} [seap latex b]roc † burna vnda uþæ *W*

⁸ s:eað (*c rad.?*) *O*

NOMINA DOMORVM.

¹⁰ überschrift f. CJOW (doch raum dafür gelassen J)

Domus hûs. *templum* tempel. *ecclesia* cyrice **oððe** gelêafful
gegæderung. *angulus* hyrne **oððe** heall. *altare*
weofod. *liber* † *codex* bôc † *uolumen* bôc. *littera* stæf.
folium lêaf. *pagina* tramet. *arca* scrîn. *loculus* cyst **oþþe**
mýderce. *calix* calic. *patena* hûseldisc. *crux* † *staurus*
rôd. *candelabrum* candelstæf. *cathedra* bisceopsetl. *fundamentum*
grundweall. *pauimentum* † *solum* flôr. *paries* wâh.

¹¹ kein absatz JOW || t. t. f. W || ecl- W || cyrce CFJ

¹² gegaderung F, gaderung J, gelapung C, [igæderung] † ilapung W || angulus—¹⁴ lêaf f. W || oððe
f. F || altera J

¹³ d in codex aus t (v. a. hd.?) C || das erste bôc f. J

¹⁴ das letzte t von tramet auf r. C || archa W

^{14. 15} [† m. cal]ix W

¹⁵ mederce J || patina J

¹⁶ can. can. f. W || ca(n)delstæf O || a am ende v. cathedra verlöscht O || [bisceopsetl f]und. W ||
-setl] -stæf J

¹⁷ p. w. f. W || parietes F

tectum þecen **oððe** hrôf. *fenestra* êhþyrl. *hostium* duru.
hostiarius dureward. *ianua* † *ualua* get. *arcus* † *fornix*
bîgels. *columna* swer. *ianuarius* getweard. *clausura* loc.
clavis cæ̅g. *clauus* nægel. *sera* hæpse. *chorus* chor. *gradus*
stæpe. *indicatorium* æstel. *scabellum* scamul. *thus* stôr.

¹ þæcen J || [o. rof arcus] W || rof JO || fenestra—² get f. W || :eh- O, eah- C || :ostium C

² duru- C; -weard CFJ || ianua aus lanua O || ualla F || geat J || fo(r)nix C

³ punct unter e von b. wol zufällig O || -mpna J, -m(p)na sp. hd. O || ia. g. f. W || geat- J

⁴ [clauus næi]l W

⁵ in::dic- F || [æstel legul]a W || scab.—⁶ stôrcylle f. W || sceamul FJ

odor bræ̅ð. *thuribulum* stôrcylle. *legula* sticca. *regula*
regolsticca. *lampas* † *lucerna* † *laterna* lêohtfæt. *lichinus*
blâcern. *cereus* tapor. *cera* wex. *candela* candel. *munctorium*
îsentange. *clocca* belle. *cloccarium* † *lucar* bellhûs.

- ⁶ t(h)uri- corr. v. a. hd. O, turi- CFJ || -cyl(le) O, -cyl FJ || zweites l in legula aus i J || sticce J || regola J
- ⁷ reogol- J || lampal F || later[na leohtf]et W || later(n)a O, zu la(n)terna v. a. hd.? C || lichimus W
- ⁸ ü. blacern von einer a. hd. des 12. jhds. als 300¹⁸ lihtstan F || cereus—candel f. W || weax J || candel] caldel F
- ^{8.9} muntorium F
- ⁹ irenetonge W, -tancge F, -tanga J, -tang C || clo[cca—^{13.14} cingu]lum W || bellhus aus balchus O

tintinnabulum litel belle. *campana* micel belle.
uestis † *uestimentum* rêaf † *indumentum* rêaf. *alba* albe. *casula*
mæssehacele. *stola* stole. *superhumeralis* sculdorhrægel.

- ¹⁰ camppana O, compâna J, cappana F, capana aus cappana C
- ¹¹ 1. rêaf f. JO || þæt is reaf O
- ¹² -hacele aus -hæc- C || stola] sta F || -hrægl J

planeta cæppe. *manualis* handlîn **oðþe** handbôc. *cingulum*
 † *zona* † *cinctorium* gyrdel. *caliga* † *ocrea* hosa. *fico*
 sceô. *calciamentum* gescy̆. *suptularis* swiftlere. *tractorium*
 tigel. *flagrum* † *flagellum* swipu. *uirga* gyrd. *dormitorium*
 slæpern. *lectum* † *lectulum* bedd. *stramentum* beddingc.

- ¹³ (canter) :cæppe O
- ¹⁴ das erste † f. F || cinctorium † zona W || bi(?) vor caliga (b durch untergesetzten punct getilgt) W
- ¹⁵ sc[eo calciamen]tum isco W || suptalaris FJW, t auf r. und zweites u nachträglich O, -is zu es C || swiftlæras C || traccorium F
- ¹⁶ tigl J || flag[ellum swipu] W || scypu J || u. g. f. W
- ¹⁷ lectum—bedd f. W || bedding CF, -nge J

stragula wæstlingc. *sagum* hwîtel. *puluinar* pyle. *sindo*
 scy̆te. *fulcra* eall bedrêaf. *femoralia* brêc. *perizomata* †
campestris wæðdrêc. *filum* þræð. *fimbria* fnæd. *cappa*
 cæppe. *pellicia* pylce. *colobium* † *interulum* syric. *manica*
 slýf. *cuculla* cugle. *pedula* mêo. *commissura* clût.

- ¹⁸ wæs[ting sagum] W || wæstling CF || p(u)luinar C, -i(n)ar O || syndo J, dariüb. v. ds. hd. wie 300¹⁸ † lintheolus F
- ¹ ü. fulcra von ds. hd. wie 300¹⁸ feðerbed F || zweites l von eall auf r. O || fe[moralia brec] W ||

bræc J

² caepetria wædbsec(!) F || f. p. f. W || f:îmbr(i)a C, fimbrium J

^{2.3} c. c. p. p. f. W

³ pellicie pylece J || colobi[um ꝛ interulum] W || interula J || ma.—⁴ cugle f. W

⁴ cu:le (g rad.) O || pedulos meon J || commisûra C

toral

rocc. *tela* ꝛ *peplum* web. *linum flex.* *lana* wull. *globus*
cliwen. *colus* distæf. *fuscus* spinl. *textrinum opus* tōwlîc
weorc. *latrina* gang. *trabes* bêam. *tignum* ræfter. *laquear*
fyrst. *cleta* hyrdel. *cimbalum* cimbal. *refectorium* bêoddern
oððe gereordunghûs. *tapeta* sethrægel. *matta* meatte.
mensa bêod **oððe** mÿse. *discus* disc. *discifer* discðên.

tôrall C

⁵ 2. c in rocc nachträglich zugefügt O, dahinter steht mastrûga crusene oððe deorfellen roc J (vgl.

zu ⁹) || pep[lum web globus] W || li.—wull f. W || ü. linum—⁷ weorc von ds. hd. wie 300¹⁸
licitorium webba (**telere 7 tes**)seranda radium risle cladica wefel conducta garnwinda

(**desuuidur**?) stamen werp **stæim** alibium reol (**tu**) apidiscus webhoc F || fleax J || glomus J

⁶ opum v. opus *getilgt* O

⁷ [weorc latrina] W || tigilli ræfteras *hinter* ræfter C

⁸ cleata J || hir[del refecto]rium W || cim. cim. f. W || cymbalum J, cinbalum F || cinbal C

⁹ *hinter* -hus *steht in* O, was in J auf ⁵ rocc folgt (*dabei* fellen aus fellenne) || setlrægl C, setrægl J
|| ma. mea. f. W || ü. *matta* von *späterer* hd. ꝛ *psiatiu* und *am rande* ꝛ *psiathium* O

¹⁰ [beod o. m.] W || discus disc f. W || discifer:: C || -þegn J

minister þên. *lardum* spic. *caseum* cÿse. *butyrum* butere.
ouum æg. *sal* sealt. *panis* hlâf. *puls* briw. *olera* wyrta.
ceruisa ꝛ *celea* ealu. *uinum* wîn. *acetum* eced. *oleum* êle.
medo medu. *ydromellum* ꝛ *mulsum* bêor. *lac* meolc. *mustum*
must. *sicera* ælces cynnes gewringc bûton wîne ânum.

¹¹ caseum—¹² hlâf f. W || caseus J || butirum O

¹² puls briw f. J || bri W || olera—¹³ wîn f. W

¹³ eala FO, eale J || uinum—êle f. J || a[acetum eced me]do W || oleum êle f. W

¹⁴ medu] meodu JW || idromellum W || lac—¹⁵ must f. W || meoluc C

¹⁵ cicera W || iw[ring buton] wîn one W || gewring CF

¹⁶ mantela O, *erstes e durchstrichen* C || sceat J

manuterium † *mantele* scēt. *cultellus* sex. *artauus* cnîf. *uas* fæt. *poculum* drenccuppe. *anaphus* hnæp. *patera* bledu. *cibus* mete † *esca*. *potus* drenc. *liquor* wǣta. *claustrum* clauster. *coquina* cicene. *cocus* cōc. *ignis* † *focus* fȳr. *flamma* lîg. *pruna* glêd. *andena* brandîsen. *titio* brand.

^{16.} 316¹ artauus k[nif poculum] drunccuppe W

¹ uas fæt f. W || c in poculum auf r. O || drenccuppe J, cuppe F || potera F

² cibus—⁴ glêd f. W || † esca vor mete J

⁴ undena F || bron[disen titio] W || t:iti:o F || (fax blasa) hinter brand von ds. hd. wie 300¹⁸ F

olla crocca. *caccabus* cytel. *lebes* hwer. *caro* flǣesc. *ius* broð. *iutilis canis* broðhund. *fascinula* âwul. *comedia* racu. *daps* sand. *ferculum* bǣrdisc. *ueru* spitu. *assura* bǣerde. *sartago* îsenpanne. *frixorium* hyrsting. *coctio* gesod.

⁵ cacabus W, caccal F || hwyr J

^{5.6} [ius broþ iu]tilis W

⁶ apozimum broð hinter broð C || fascinula zu f(v)sc- O, fuscina W || awel J, owul vncinus hoc W

^{6.7} comm[edia racu daps] W

⁷ uæru J || assura] dazū am rande † assutura a. hd. O

⁸ bræd[e sartago] W || sartano J || irene ponne W || -panna J || hyrstyngc J, darüber v. ds. hd. wie 300¹⁸ iserne bacstan F || coctio unlesbar F

coctus gesoden oððe gebacen. *frustum* sticce. *offa* snǣd. *mica* cruma. *uestiarius* hrægelhûs. *testamentum* cwide. *sigillum* insegl. *cellarium* hêddern. *cellerarius* hordere. *molendinum* myln. *mola* cwyrnstân. *mel* hunig. *uictus* bîgleofa. *pecunia* feoh. *nummus* peningc. *marsupium* sêod.

⁹ isod[en † ibaken] W || tum sticce off unlesbar F || frustrum J

¹⁰ m. cr. f. W || ü. uestiarius von späterer hd. uestiarius regel þegen O || hrægl- F, rægel- J || t. cw. f. W || testamentum unlesbar F

¹¹ si:gillum (g rad.) O || i[nseil cel]larium W || insegl J || hyddern J, heddryn C || cellarius CF, celerarius W

¹² m. m. f. W || molendinum J || mel h. f. W

^{12.13} vi[ctus bileo]ue W

¹³ biglyfa C || peccunia C, dahinter † nummus J || n. p. f. JW || erstes m in nummus aus ni O || pening CF

pistrinum bæcern. *fornax* † *clibanus* ouen. *pistor* bæcestre.
granum corn. *farina* melu. *bratium* mealt. *acus* syfeða.
cribra † *cribellum* syfe. *furfures* grytta. *faex* drosna.

¹⁴ for[nax † cliba]nus W || for:nax F || ofen CJ || piscor J

¹⁵ gr.—melu f. W || bracium W || punct unter a von mealt wol zufällig O

¹⁶ crib[ra † cr.] sife W || ü. f. gr. v. ds. hd. wie 300¹⁸ pollis smedema F || gretta J || faex F, faex zu fex CO, fex JW || † fêces hinter drosna C

anfora sester. *laguena* bûc. *dolium* cyf. *cupa* tunne. *utensilia*
 andluman. *suppellex* yddisce. *aula* heall. *triclinium*
 bûr. *solarium* ûpflôr. *turris* stÿpel. *cardo* heorre. *strigil* †
strigilis horscamb. *risus* hlehter. *laetus* blîðe. *tristis* unrôt.

¹⁷ anfora aus afora O || sestyr C || languena J, lagena W || b[uc dolium] cuf W || cyfe J || cufa W

¹ andluman aus -en C, anluman v. späterer hd. zu andloman und darüber v. einer hd. des 12. jhd. an fetles F, andloman W || supplex J || yddi[sce triclini]um W || aula heall f. W

² t. st. f. W || hearre J || strigil aus strigel O

³ [horscomb] W || hleahter J || l. bl. f. W || lipe von blipe auf r. F

maestus drêorig. *famis* hunger. *abundantia* † *copia*
 genihtsumnys. *laetitia* blîs. *tristitia* unrôtnys. *ieiunium* fæsten.
ieiunus fæstende. *pinguis* fætt. *pinguedo* fættnys. *corpulentus*
 þiccol. *macer* † *macilentus* hlæene. *macies* hlæennyss.

⁴ ü. f. h. v. ds. hd. wie 300¹⁸ lugubris drorilic F, f. h. f. W || habun- CO, -datio O || [† copia] W

⁵ laetitia—⁶ fættnys f. W || ieiuni- aus leuini- O

⁶ ieiu- aus leui- O, auch nu aus e. a. (darüber a durchstr.) O; -nius J || pi(n)guis C || das erste t in fættnys auf r. O, fæ:tnys (s rad.) F

^{6.7} corpulentur F, erstes u(v) ü. getilgtem o C

⁷ macer—⁹ strang f. W || macilentur F || lænnys J

grossus grêat. *gracilis* smæl. *longus* lang. *breuis* sceort.
magnus mycel. *paruus* litel. *fortis* strang. *inualidus* unstrang.
sollicitus carful. *securus* orsorh. *cura* caru. *securitas*
 orsorhnys. *causa* intinga. *accusator* wrêgere. *excusator*
 belâdjend. *accusatio* wrêging. *excusatio* belâdung. *magnum*
 † *multum* mycel. *nihil* nâht. *aliquid* sum þing.

⁸ ge(r)at O

- 10 solli[citus carful] amurca .i. fex olei dersten securus W || sollitus J || orseoruh tutus siker c[ura care] W || c:ura F
10. 11 sec. or. f. W
- 11 [cau]sa W || acc. wr.] occasio inca W || accusator CF || wr. exc. f. F || excussator C
- 12 accus.—¹⁴ setl f. W || accusatio F || wreginc J || excussatio F
- 13 nichil CJ || aliquid aus -it C || þingc J

Sella sadol **oððe** setl. *mento* felt. *ulcea* gâran. *scansile* stîgerâp. *corrigia* ðwang. *calcar* spura. *antela* forðgyrd. *postela* æfterræp. *falerae* gerædu. *frenum* brîdel. *capistrum* hælfre. *arma* wæpna. *galea* helm. *lorica* byrne. *gladius* † *machaera* † *spata* † *framea* swurd. *spatarius* swurdbora. *armiger* wæpnbora. *bellum* † *pugna* gefeoh.

- 14 *kein absatz* || [ulcea—²⁰ signifer] W || ulc:a C, e *getilgt und, wie es scheint, i darüber* O
- 15 stigrap J || ðwangc J
15. 16 forðgy(r)d O
- 16 -ræpe C, -rap J || *falera aus falere* C
- 17 carpistrum F
- 18 swyrd F, f. J
- 19 swyrd- F

signifer tâcnbora. *lancea* † *falarica* spere. *uictor* sigefæst. *uictoria* sige. *acies* ecg. *capulum* hiltan. *mucro* swurdes ord oððe ôðres wæpnes. *sica* litel swurd **oððe** handsex. *hasta* † *quiris* sceaft. *uagina* scæð. *manubrium* hæft. *sagitta* † *telum* flâ. *fustis* sâgel. *uectis* steng. *arcus* boga. *faretra* cocer. *scutum* † *clipeus* scyld. *umbo* randbêah.

- 20 tocnebora W
- 1 [sige a. e.] W || egc J || capu:lum (l rad.) F || hiltan aus hiltan O, hilta W
- 2 oððres F || wæpnes aus -as C || *sica aus sicca* C || [sw. † hond]sex W || swyrd F
- 3 asta CFJW || uagina—⁴ † f. W || sceð F, sceað J
- 4 sagol J || stengc J || a. b. f. W
- 5 [c. sc. †] W || clipens F || umbro J

funda liðere. *atrium* cauertûn **oððe** inburh. *fundibalum*

stæfliðere. *ciuitas* ceaster. *porta* portgeat. *ciuis* ceastergewara
oððe portman. *praeco* bydel. *oppidum* fæsten.
castellum wïc **oððe** litel port. *urbs* burh. *urbanus* burhwita.
suburbanus sê ðe sit bûtan ðǣere byrig. *carcer*
cweartern. *oppidanus* sê ðe on fæstene sit. *uilla* tûn.

⁶ f. l. f. W (vielleicht weggeschnitten hinter inburh) || f(v)nda (v ü. r.) O || clisanus liþere hinter
liþere C || cafertun W || [..... f]undibalum W

⁷ ü. u von ciuitas etwas rad. O || p. p. f. W || parta H, das hiermit wieder einsetzt || portget H

^{7.8} cestergearu H

⁸ [po. prec]o W

⁹ bu[ruh urbanu]s W

¹⁰ sit :: |::: b. O || buton CJ || byri O, berig J

^{10.11} car[cer cw.] W

¹¹ cweartern C, cweartrn J || uilla tûn f. W

uillanus tûnmann. *uillicus* tûngerêfa. *ortus* orcerd. *ortulanus*
orcerdwerd. *pomerium* æppeltûn. *uiridiarium* wirtûn.
horreum bern. *saepes* hege. *fossa* ðïc. *puteus* pytt.
praedium worðig. *ferramentum* tôl. *securis* æx. *ascia* adesa.

¹² [tunireua or]tus W || hinter tungerefa in d. z. discoforus stiward H, ü. d. z. v. ds. hd. wie 300¹⁸
edilis boldweard F || orcyrd J, orceard H, orchard W

^{12.13} ortalanus F, orto- W

¹³ orceard- H, ordcyrd- C, orchard- W; -weard CFHJW || [uir.] W

^{13.14} wirtum O, wirtun H

¹⁴ ho.—pytt f. W || beren H, bærn J || sepe F

¹⁵ praedium (e vor d getilgt) C, punct ü. r wol zufällig O || wurþig H || (tol) C || ex J

^{15.16} ade[sa terebrum na]uegar W

terebrum nauegâr. *terebro* ic borige. *foramen* þyrl. *uanga*
l fossorium spadu. *ligo* becca. *bipennis* stânæx. *palus* pâl.
serra snîd. *falx* sicol. *falcastrum* sîðe. *acus* nǣdl. *subula*
ǣl. *aurum* gold. *argentum* seolfor.

¹⁵ adese H

¹⁶ tereb::rum J || nafegar CH || f. þ. f. W

¹⁷ fossorum C || spædu J || ligo aus liga O || [bip. ston]æx W || stanex J

¹⁸ fal(c)x H, x auf r. O || sîðe f. W || nelde W

18. 319¹ [s. æl(?) a]uricalcum W
¹ aur.—seol. *f. W* || seolfer *J*, siolfor *aus -fer H*

auricalcum goldmæstlingc.

aes bræs. *stagnum* tin. *plumbum* lêad. *uitrum* glæs.
ferrum îsen. *electrum* smyhting. *metallum* ælces cynnes
wegc. *massa* blôma **oððe** dâh. *lapis* † *petra* stân. *rima*
† *fissura* cinu. *marmor* marmstân. *saxum* weorcstân.

- ^{1. 2} glod- *O*; -mæslinc *J*, -ling *CF*, -linc *H*, -ligc *O*
² st.—³ îsen *f. W* || sta:gnum (n *rad.*) *F*, stangnum *O*
³ flectrum *F* || smyhtinc *J*, smeltinc *H*
^{3. 4} [æ. k. w]ecg *W*
⁴ wegc *J*
^{4. 5} rima † *f. W*
⁴ prima *F*
⁵ or in *marmor v. a. hd. auf r. u. dahinter stan rad. F* || marmstân *f. F*, [marmston] *W* || saxsum *F*
|| wurc- *H*

silex flint. *gypsum* spærstân. *gemma* gymstân. *margarita*
meregrota. *calx* celcstân. *aries* ram. *cimentum* andweorc
tô wealle. *cimentarius* wealwyrhta. *rogus* âd. *iocus* plega.

- ⁶ gypsum::: *W*
^{6. 7} [ma. me]regr. *W*
⁷ mergrota *H* || calcx *FHOW* || ceal(c)- *C*, cealc- *FHJ* || cimentum zu cem- *C* || andweorc *C*
⁸ cemen[tarius walwyr]hta *W* || i in *iocus aus l CO*, ludus *F*

locus stôw. *omnis* ælc. *omne* eall. *totum* eal. *profanus*
mânful. *exosus* † *perosus* andsæte. *callidus* gêap. *simulator*
hiwere. *hipochrita* lîcettere. *adulator* lyffetere. *adulatio*
lyffetung. *deceptor* † *seductor* bepæcend. *proditor* † *traditor*
læwa. *homicida* manslaga. *patricida* fæderslaga. *matricida*
môderslaga. *fratricida* brôðerslaga. *parricida* mægslaga.

- ⁹ locus—eal *f. W* || ællc *O* || (o. e. t. e.) *O* || omnem *F* || eall] æl *J*, † *H* || prophanus *FJOW*
¹⁰ and[sæte callidus] *W* || gleaw *W*
¹¹ ypochrita *J*, hipocrita *W* || licetere *H*, licettere *W*, licitere *C*, liccetere *FJ* || adulatur *FH* ||
lufe[tere adula]tio *W* || lyf(f)etere *H* || adulatio—¹² 1. † *f. H*

- 12 luffetung C || decepto F
 12.13 proditor † tra[ditor l. h]om. W
 13 monsleia W || fæderslaga *auf r. H, f. W*
 14 modor- *HJ, f. W* || broðor- *J, -þor- CH, f. W* || patricida F || m. f. W

uulnus wund. *cicatrix* dolhswaðu. *corpus* lîc ægþer gê
 cuces mannes gê dêades. *truncus* hêafodlêas bodig. *funus*
 lîc **oððe** hrêaw. *cadauer* lîc oððe hold. *feretrum* bær.
uiuus cucu. *mortuus* dêad. *defunctus* forðfaren. *longaeuus*
 langlîf. *nobilis* æðelboren. *ignobilis* unæþelboren. *pretiosus*
 dêorwurðe. *uilis* wâclîc. *carus* lêof. *odiosus* lâð.

- 15 [uulnus wund c]icatrix W || do(l)hswað: C, -swæð *aus* -swaðu *mit a. t. H* || corpus lic *hinter*¹⁶
 bodi W || ægþer—¹⁶ dêades *f. W*
 16 cuces: (t *rad.?*) C || mannes *f. CJ* || deaðes *CJ* || truncus C || bodi *H*
 17 [l. o. hr. cad]auer W || hrêaw] ræw *H* || (oððe hold) *ü. r. v. etwa 6 buchst. O, f. H* || hold *später*
zu huld F
 18 uiuus—dêad *f. W* || mortu(v)s *aus mortuis O*
 1 [longlif nobi]lis W || langlife C, -liue *H* || i. u. *f. J*
 1.2 p. d. *f. HW*
 1 presiosius *J*
 2 [o. l.] W

Limen oferslege **oððe** þrexpwold. *sciffus* læfel. *urceus*
 ceac. *peluis* wætermêle. *plaustrum* † *carrum* wæn. *rota*
 hweowul. *currus* † *basterna* † *heseda* cræt. *stabulum* fald
oððe hûs be wege. *caula* loc. *tugurium* hulc. *cella* cyte.

- 3 *kein absatz* || oferslæge *FJ* || sci:fus C || usceus *J*
 4 wætermele *peluis H* || [w. p]laustrum W || -mæle *J* || *hinter peluis folgt wængerefa captarius H*
 4.5 r. hw. *f. W*
 5 hweo:l (wu *rad.*) *F*, hweogol *H*, hweol *J*; *dahinter radi spacen H* || *carrus O* || † *vor b. f. C* ||
hesæda H, *hesseda J*, *hereda W* || cræt: (f *rad.*) *F*, cræft *H*, cert *W*
 5.6 stabu[lum f. † hu]s *W*
 6 o. h. be w. *f. H* || *caula*] ul z. t. u. a *gz. weg H* || t. h. c. c. *f. H* || *cyte*] cot *W*

mausoleum ðrûh **oððe** ofergeweorc. *monumentum* † *sepulchrum*
 byrigen. *sarcofagum* þrûh. *elemosina* ælmesse. *donum*

‡ *datum gifu. munus lâc. uter bytt. flasco butruc.*

⁷ mausaleum *J*, mansoleum ‡ sarcofagum *H* ‖ þurh *H* ‖ oððe—‡ *f. H* ‖ [o. o.] *W*

^{7.8} sepulcrum *JW*

⁸ byrgen (n z. t. weggerissen) *H*, buriles *W* ‖ s. þ. *f. H* (s. les. zu ⁷) ‖ þurh *F*, ðurh *J* ‖ el. æl. *f. W* ‖ ælmysse *F*

^{8.9} donum—⁹ gifu *f. H* ‖ [datum giue] *W* ‖ buteruc *CF* u. wahrscheinlich (aber e fast gz. weg) *H*

tentorium ‡ *tabernaculum* geteld. *pretium* wurð. *corbis* ‡
cofinus wylige **oððe** meoxberewe. *sportella* tǣnel. *cartallum*
windel. *calathus* wearpfæt. *pila* pîlstoc **oððe** ðoðer.
loquela sprǣc. *uox* stefn. *sonus* swêg. *uerbum* word.
pecten camb. *sapo* sâpe. *perna* flicce. *sagena* sǣnett.

¹⁰ tabern[aculum—¹⁶ nouacu]lum *W* ‖ *corbis* s weg *H*

¹¹ cophinus *H* ‖ meox v. a. *hd. ü. getilgtem* meorum *H*, -bearwe *J*, -bearuwe *FH* ‖ sportelle *F*

¹² calathus—¹³ sprǣc *f. H*

¹³ stemn zu stefn *O*; stemn *CFJ* ‖ swæg *J* ‖ uerb:um *C*

¹⁴ sopo *J*, dahinter ‡ smigmata *H* ‖ slicce *H* ‖ sagene *J*

follicis bylig. *malleus* slecg. *lima* fêole. *scorium* sinder.
forceps tange. *carbo* col. *forfex* sceâra. *nouacula* nægelseax.
cos hwetstân. *apricus locus* hlêowstede. *apricitas*
hlêowð. *aedificium* getimbrung. *palatium* kynelîc botl.
basis syll. *postis* post. *catena* racentêah. *compes* ‡ *cippus*
fôtrops. *bogia* juc **oððe** swurrops. *manicae* handrops.
mâðmhûs.

¹⁵ slecg *J*, slecg wol *urspr.* (aber zu slaga von späterer *hd.*) *F* ‖ scorium *F*

¹⁶ nouaculum *F*, [nouacu]lum *W* ‖ nægl- *J*

¹⁷ -sex *CFHJ* ‖ hweston *W* ‖ locus aus la- *O*

¹⁸ edific[ium] *W* ‖ cynelic *CH*, cyne *J* ‖ tl in botl auf *r. C*

¹ ba:sis (s *rad.*) *F*, bassis *CHOW* ‖ postis] post. is *J* ‖ ca. r. *f. W* ‖ cippus *H*, cyppus *C*, darüber
cep .i. stoccas a. *hd. F*

² f[otrops] *W* ‖ o in bogia aus a und darüber etwas radiert *O*, boia *W* ‖ ioc *W* ‖ swear- *HW*

complex gegada. *poena* ‡ *supplicium* wîte. *uincula* ‡ *ligamen*
bend. *pellis* fel. *cutis* ‡ *corium* hÿd. *nebris* næsc **oððe**
herþa. *mercenarius* hÿrman. *horologium* dæg mǣl. *gnomon*

dæg mǣles pīl. *hospes* cuma. *hospitium* gesthūs. *hostis* †
osor fēond. *mansio* wunung. *thesaurus* hord. *gazofilacium*
 mād̄mhūs.

³ pena *aus* pana *u. dahinter* wite *H* † *f. FH* † *supp[licium]* *W* † *uinc.*—⁴ hȳd *f. W* † *uinculum* †
ligamen bend *v. a. hd. am rande* *O*

⁴ bænd *H* † *pellis*—ne (*v. nebris*) *f. O* † *pellis fel*::: *F* † † *hyd* *H* † *corrium* *F* † *næst* *W*

^{4.5} o. h. *f. CFHW*

⁵ heorþa *J* † *m:erc-* *O*, *mercenna-* *CFHJW* † *hor:o-* (*r. r.*) *C* † *gooman* *FW*, *-on zu -en?* *C*

⁶ d[æimæ]les *W* † *pīl* wil *W*, *pinn* *C*, *pin* *H* † *1. s in hospes* *v. a. hd. F* † *gæst-* *FJ*, *gest-* *zu gyst-* *v. sp. hd. C*

⁷ m. w. *f. W* † *ma(n)sio* *J* † *hor[d gazo]filacium* *W* † *goldhord* *H* † *gazafi-* *F*, *gazaphi-* *HJ*, *z auf*
r. O

⁸ madm- *CHW*

Edax † *glutto* oferetol. *ambro* frec. *gulosus* gīfre.
procax gemâh. *procacitas* gemâgnys. *obstinatus* ânwille.
obstantia ânwilnys. *uerecundus* sceamfæst. *impudens*
 unsceamfæst. *pudicus* sideful. *inpudicus* unsideful. *interpres*
 wealhstôd. *reus* scyldig. *damnatus* † *condemnatus*
 fordêmed. *peccator* synful. *peccatum* synn.

sceleratus—¹⁵ gylt *f. H*

¹⁵ forscy(l)degod *C* † *g[ult]* *W*

¹⁶ forliger *HW*, *-ligir* *C*, *-ligr* *J*; *dah. † æwbræche* *W* † *gybb:erosus* *O*, *gybbe-* *FHJ*, *g:ybe-* *C*

¹ gī[bbus †] *W* † *gybbus* *FHO*, *cibbus* *J* † † *struma* *f. H* † *lena spenæstra* *ü. meretrix* *von ds. hd. wie*

³⁰⁰¹⁸ *F* † † *erst später* *F*

² p(e)lex *F* † *hinter cyfes* *ü. d. z. v. gz. hd. catarrus* *hwosta* *F*

sceleratus † *facinorosus*

forscyldegod. *scelus* scyld. *facinus* † *culpa* gylt.
adulter forlîr. *periurus* forsworen. *gibberosus* † *strumosus*
 hoferede. *gibbus* † *struma* hofer. *meretrix* † *scorta* myltestre.
pelex cyfes.

sceleratus—¹⁵ gylt *f. H*

¹⁵ forscy(l)degod *C* † *g[ult]* *W*

¹⁶ forliger *HW*, *-ligir* *C*, *-ligr* *J*; *dah. † æwbræche* *W* † *gybb:erosus* *O*, *gybbe-* *FHJ*, *g:ybe-* *C*

¹ gi[bbus †] W || gybbus *FHO*, cibbus *J* || † struma *f. H* || lena spenæstra *ü. meretrix von ds. hd. wie*
300¹⁸ *F* || † erst später *F*
² p(e)lex *F* || hinter cyfes *ü. d. z. v. gz. hd. catarrus hwesta F*

Wê ne magan swâ þêah ealle naman âwrîtan nê
furþon geþencan.

³ kein absatz || wê—⁴ geþencan] et cetera *W* || magon *ausser O*
⁴ for þon *O*, furþor *J* || geþencan *H*, dahinter deo gratias *C*

[316] *cibus* mete † *esca*.

text unchanged: MSS *O*, *C* have same word order

319² st.—³ îsen *f. W*

text has “îsen”: corrected from body text

Text Only

This section contains the *text only* of Zupitza's edition of Ælfric's Grammar and Glossary, omitting notes and critical apparatus. Informational formatting (capitalization, bold or spread-out text) has also been left out.

Typographical errors are listed [at the end](#) of the section.

Praefatio

Excerptiones de Arte Grammatica

Partes Orationis

Genera

Nomina

 Numerus

 Figura

Pronomina

Verba

 Coniugationes

 Verba Anomala uel Inequalia

 Species

 Inchoativum

 Frequentativum

 Figura

Adverbia

Participia

Coniunctiones

Praepositiones

Interiectiones

Numeri

Divisiones Grammaticae Artis

“Sy þeos Boc ðvs Her Geendod.”

“Nomina Multarum Rerum Anglice”

INCIPIT PRAEFATIO HVIVS LIBRI.

Ego Ælfricus, ut minus sapiens, has excerptiones de Prisciano minore uel maiore uobis puerulis tenellis ad uestram linguam transferre studui, quatinus perlectis octo partibus Donati in isto libello potestis utramque linguam, uidelicet latinam et anglicam, uestrae teneritudini inserere interim, usque quo ad perfectiora perueniatis studia. noui namque multos me reprehensuros, quod talibus studiis meum ingenium occupare uoluisssem, scilicet grammaticam artem ad anglicam linguam uertendo. sed ego deputo hanc lectionem inscientibus puerulis, non senibus, aptandam fore. scio multimodis uerba posse interpretari, sed ego simplicem interpretationem sequor fastidii uitandi causa. si alicui tamen displicuerit, nostram interpretationem dicat, quomodo uult: nos contenti sumus, sicut didicimus in scola Aðelwoldi, uenerabilis praesulis, qui multos ad bonum imbuit. sciendum tamen, quod ars grammatica multis in locis non facile anglicae linguae capit interpretationem, sicut de pedibus uel metris, de quibus hic reticemus, sed aestimamus ad inchoationem tamen hanc interpretationem paruulis prodesse posse, sicut iam diximus. miror ualde, quare multi corripiunt sillabas in prosa, quae in metro breues sunt, cum prosa absoluta sit a lege metri; sicut pronuntiant pater brittonice et malus et similia, quae in metro habentur breues. mihi tamen uidetur melius inuocare deum patrem honorifice producta sillaba, quam brittonice corripere, quia nec deus arti grammaticae subiciendus est. ualete, o pueruli, in domino.

Ic Ælfrîc wolde þæs lytlan bôc âwendan tô engliscum gereorde of ðâm stæfcræfte, þe is gehâten grammatica, syððan ic ðâ twâ bêc âwende on hundeahtatigum spellum, forðan ðe stæfcræft is sêo cæg, ðe ðæra bôca andgit unlicð; and ic þôhte, þæt ðeos bôc mihte fremjan jungum cildum tô anginne þæs cræftes, ôððæt hî tô mâran andgyte becumon. ælcum men gebyrað, þe ænigne gôdne cræft hæfð, þæt hê ðone dô nytne ôðrum mannum and befæste þæt pund, þe him god befæste, sumum ôðrum men, þæt godes feoh ne ætlicge and hê bêo lyðre þeowa gehâten and bêo gebunden and geworpen intô ðeostrum, swâswâ þæt hâlige godspel segð. jungum mannum gedafenað, þæt hî leornjon sumne wîsdôm and ðâm ealdum gedafenað, þæt hî

tǣcon sum gerād heora junglingum, forðan ðe ðurh lâre byð se gelêafa gehealden. and ælc man, ðe wîsdôm lufað, byð gesælig, and, sê ðe nâðor nele nê leornjan nê tǣcan, gif hê mæg, þonne âcôlað his andgyt fram ðære hâlgan lâre, and hê gewît swâ lytlum and lytlum fram gode. hwanon sceolon cuman wîse lâreowas on godes folce, bûton hî on jugoðe leornjon? and hû mæg se gelêafa bêon forðgenge, gif sêo lâr and ða lâreowas âteorjað? is nû for ðî godes þeowum and mynstermannum georne tô warnigenne, þæt sêo hâlige lâr on ûrum dagum ne âcôlige oððe âteorige, swâswâ hit wæs gedôn on angelcynne nû for ânum fêawum geârum, swâ þæt nân englisc præost ne cûðe dihtan oððe âsmêagean ânne pistol on lêden, oðþæt dûnstân arcebisceop and aðelwold bisceop eft þa lâre on munuclîfum ârærdon. ne cweðe ic nâ for ðî, þæt ðeos bôc mæge micclum tô lâre fremjan, ac hêo byð swâ ðeah sum angyn tô ægðorum gereorde, gif hêo hwâm lîcað. ic bidde nû on godes naman, gyf hwâ ðas bôc âwrîtan wylle, þæt hê hî gerihte wel be ðære bysne; forðan ðe ic nâh geweald, þeah hî hwâ tô wôge gebringe þurh lêase wrîteras, and hit bið ðonne his pleoh, nâ mîn. micel yfel dêð se unwrîtere, gyf he nele his wôh gerihtan.

INCIPIVNT EXCERPTIONES DE ARTE GRAMMATICA ANGLICE.

Secundum donatum omnis uox aut articulata est aut confusa. articulata est, quae litteris comprehendi potest; confusa, quae scribi non potest. stemn is geslagen lyft gefrêdendlîc on hlyste, swâ micel swâ on ðære heorcunge is. ic secge nû gewislîcor, þæt ælc stemn byð geworden of ðæs mûðes clypunge and of ðære lyfte cnyssunge. se mûð drîfð út ðâ clypunge, and sêo lyft byð geslagen mid ðære clypunge and gewyrð tô stemne. ælc stemn is oððe andgytfullîc oððe gemenged. andgytfullîc stemn is, þe mid andgyte bið geclypod, swâswâ ys arma uirumque cano ic herige þâ wæpnu and ðone wer. gemenged stemn is, þe bið bûtan andgyte, swylc swâ is hryðera gehlôw and horsa hnæggung, hunda gebeorc, trêowa brastlung et cetera.

DE LITTERA.

Littera is stæf on englisc and is se læsta dæ̅l on bôcum and untôdæ̅ledlîc. wê tôdæ̅lað þâ bôc tô cwydum and syððan ðâ cwydas tô dæ̅lum, eft ðâ dæ̅las tô stæfgefêgum and syððan þâ stæfgefêgu tô stafum: þonne bêoð ðâ stafas untôdæ̅ledlîce; forðan ðe nân stæf ne byð nâht, gif hê gæ̅ð on twâ. ælc stæf hæfð þrêo ðing: nomen, figura, potestas, þæt is, nama and hiw and miht. nama, hû hê gehâten byð: a, b, c. hiw, hû hê gesceapen byð. miht, hwæt hê mæge betwux ôðrum stafum. sôðlîce on lêdenspræ̅ce synd þrêo and twentig stafa: a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, x, y, z. of ðâm syndon fîf uocales, þæt synd clypjendlîce: a, e, i, o, u. ðâs fîf stafas ætêowjað heora naman þurh hî sylfe and bûtan ðâm stafum ne mæg nân word bêon âwriten, and for ði hî synd quinque uocales gehâtene. tô ðisum is genumen se grêcisca y for intingan grêciscra namena, and se ylca y is on engliscum gewritum swîðe gewunelîc. ealle ðâ ôðre stafas syndon gehâtene consonantes, þæt is, samod swêgende; forðan ðe hî swêgaþ mid ðâm fîf clypjendlîcum. ðonne bêoð

gyt of þâm samod swêgendum sume semiuocales, þæt synd healfclyppjende; sume syndon mutae, þæt synd dumbe. semiuocales syndon seofan: f, l, m, n, r, s, x. þâs syndon healfclyppjende gecîgede, forðan ðe hî nabbað fulle clypunge, swâswâ ðâ quinque uocales. and þâ syx ongynnað of ðâm stæfe e and geendjað on him sylfum. x âna ongynð of þâm stæfe i æfter ûðwitena tæcinge. þâ ôðre nigon consonantes synd gecwedene mutae, þæt synd dumbe. hî ne synd nâ mid ealle dumbe, ac hî habbað lytle clypunge. þâ synd: b, c, d, g, h, k, p, q, t. þâs ongynnað of him sylfum and geendjað on ðâm clyppjendlîcum stafum. b, c, d, g, p, t geendjað on e. h and k geendjað on a æfter rihte. q geendað on u. z êac, se grêcisca stæf, geendað on a. se stæf is genumen of grêcum tô lêdenspræce for grêciscum wordum. i and u bêoð âwende tô consonantes, gif hî bêoð tôgædere gesette oððe mid ôðrum swêgendlîcum. gyf ðû cwyst nû iudex, þonne byð se i consonans. gif ðû cwest uir, þonne bið se u consonans. ianua, hêr is se i consonans. uatis, hêr is se u consonans. ðâs twegen stafas habbað mâran mihte, þonne wê hêr secgan wyllað. êac wê mihton be eallum þâm ôðrum stafum menigfealdlice spreca, gif hit on englisc gedafenlîc wære.

DE SILLABA.

Syllaba is stæfgefêg on ânre orðunge geendod. a domo fram hûse: hêr is se a for ânum stæfgefêge. ab homine fram ðâm menn: hêr is se ab ân stæfgefêg. hwîlon byð þæt stæfgefêg on ânum stæfe, hwîlon on twâm, swâswâ wê ær sædon; hwîlon on þrîm stafum: arx wîghûs; hwîlon on fêowor: pars dæel; hwîlon on fîf: stans standende; hwîlon on syx: stirps stybb oððe mægð.

DE DIPTONGIS.

Dyptongus is twyfeald swêg oððe twyfeald stæfgefêg, and ðâra synd fêowor: ân on ae: musae, poetae; on þisum namum synd ðâ twegen stafas a and e tô ânre dyptongon getealde. ôðer dyptongon ys au: aurum gold; þridda eu: eurus sûðeasterne wind; fêorða ys oe: poena wîte, foenum gærs oððe strêow. ne sprece wê hêr nâ mâre be ðisum.

PRAEFATIO DE PARTIBVS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo eahta dǣlas synd lēdensprǣce: nomen, pronomen, uerbum, aduerbium, participium, coniunctio, praepositio, interiectio. nomen is nama, mid ðām wê nemnað ealle ðing ægðer gê synderlîce gê gemǣnelîce. synderlîce be âgenum naman: eadgarus, aðelwoldus; gemǣnelîce: rex cyning, episcopus bisceop. pronomen is ðæs naman speljend, sê spelað þone naman, þæt ðû ne ðurfe tuwa hine nemnan. gif ðû cwest nû: hwâ lǣrde ðê?, þonne cweðe ic: dūnstân. hwâ hādode ðê? hê mē hādode: þonne stent se hê on his naman stede and spelað hine. eft, gif ðû âxast: quis hoc fecit? hwâ dyde ðis?, þonne cwest ðû: ego hoc feci ic dyde ðis: þonne stent se ic on ðînes naman stede; tu ðû; ille sê. uerbum is word, and word getâcnað weorc oððe ðrôwunge oððe gefafunge. weorc byð, þonne ðû cwest: aro ic erige; uerbero ic swinge. þrôwung byð, þonne ðû cwyst: uerberor ic eom beswungen; ligor ic eom gebunden. geðafung byþ, ðonne ðû cwyst: amor ic eom gelufod; doceor ic eom gelǣred. aduerbium is wordes gefêra, forðan ðe hê næfð nâne fulfremednysse, bûton hê mid ðām worde bêo. word gefylð his âgene getâcnunge mid fullum andgyte. þonne ðû cwyst: scribo ic write, þonne byð ðær full andgyt. aduerbium is bene wel. hêr nys nâ ful andgyt, bûton ðû cweðe word ðâr tô: bene scribo wel ic wite; bene scribis wel ðû wîrst; bene scribit wel hê wîrt; et pluraliter and menigfealdlîce: male legimus yfele wê rǣdað; melius legitis bet gê rǣdað; optime legunt sêlost hî rǣdað; et cetera. Participium ys dǣl nimend. hê nymð âne dǣl of naman and ôðerne of worde. of naman hê nymð casus, þæt is, declinunge, and of worde hê nymð tîde and getâcnunge. of him bâm hê nymð getel and hiw. amans lufjende cymð of ðām worde amo ic lufige: þonne nymð hê of ðām naman him ealle ðâ syx casus: nominatiuum, genitiuum, datiuum, accusatiuum, uocatiuum, ablatiuum; et pluraliter and menigfealdlîce. ðes participium is ðrêora cynna: hic amans uir þes lufjenda wer; haec amans femina þis lufjende wîf; hoc amans mancipium þes lufjenda þêowa man; et cetera. coniunctio is geðêodnys oððe fêging. þes dǣl ne mæg nâht þurh hine sylfne, ac hê gefêgð tîgædere ægðer gê naman gê word. gif ðû befrinst: quis equitat in ciuitatem? hwâ rît

intô ðâm port?, ðonne cweð hê: rex et episcopus se cyningc and se bisceop. se et, þæt is, and, 7, is coniunctio: ego et tu ic and ðû. word hê gefêgð þus: stat et loquitur hê stent and sprycð; et cetera. praepositio is foresetnyss. sê byð geðêod naman and worde and stent æfre on foreweardan. ab illo homine fram ðâm men: hêr is se ab praepositio. apud regem sum ic eom mid ðâm cyninge: hêr is se apud praepositio. ad regem equito ic rîde tô cyninge, et cetera. interiectio is betwuxâworpennyss. se dæ̅l lîð betwux ôðrum wordum and geswutelað þæs môdes styrunge. heu geswutelað môdes sârnyss: heu mihi wâmmê. pape geswutelað wundrunge, atat geswutelað ôgan, racha geswutelað æbylignysse, et cetera. witodlîce on ðisum eahta dæ̅lum is eal lêdenspræc belocen, and ðæt englisc geðwæ̅rlæ̅cð tô eallum ðâm dæ̅lum, swâswâ wê nû sceortlîce trahtnodon. on ðisum eahta dæ̅lum synd ðâ mæ̅stan and ðâ mihtigostan nomen et uerbum, þæt is, nama and word. mid ðâm naman wê nemnað ealle ðing and mid ðâm worde wê sprecað be eallum ðingum. sume naman synd primitiua, þæt synd frumcennede oððe fymyste, swâswâ ys scola on englisc scôl, mons dûn, ciuitas ceaster. sume synd diriuatiua, þæt synd, ðâ ðe cumað of ôðrum namum: scolasticus sê ðe on scôle ys, montanus dûnlendisc, ciuis ceastergewara. sume synd âgene naman, swâswâ is êadgâr, dûnstân; sume gemæ̅nelîce: cyning, bisceop, homo man. sume synd incorporalia, þæt is, unlîchamlîce, swâswâ is angelus engel, michael, gabriel, raphael. sume synd omonima, id sunt uniuoca, ðâ getâcnjað mâ þinga mid ânre clypunge: acies egc oððe se ord on here oððe scearp gesihð; aries byð ram betwux sceâpum and ram tô wealgeweorce and aries ys ân ðâra twelf tâcna. sume synd sinonima, id sunt pluriuoca, ðâ getâcnjað ân ðing mid menigfealdre clypunge, swâswâ ys ensis swurd, gladius swurd, mucro swurd; terra eorðe, tellus eorðe. sume synd adiectiua, þæt synd, ðâ ðe bêoð geîhte tô ôðrum namum and getâcnjað oððe herunge oððe tâl: iustus rihtwîs, iniustus unrihtwîs, bonus homo gôd man, malus homo yfel mann. sume synd accidentia, þæt synt gelimplîce, þe gelimpað ânum gehwylcum: niger coruus blac hrem, profundum mare dêop sæ̅, prudens snoter, albus hwît, longus lang, breuis sceort. sume syndon ad aliquid dicta, ðâ synd gecwedene tô sumum þinge and ne magon bêon gecwedene bûton ðâm ðinge: filius sunu, seruus ðêowa. þonne ðû cwest sunu, þonne byð se fæder þæ̅r tô understanden and se hlâford tô þâm ðêowan. sume syndon forneân þisum gelîce: dies dæg, nox niht; dexter swîðra, sinister wynstra; calor hæ̅tu, frigus cýle. sume syndon gentilia, þa getâcnjaþ, hwylcere þêode hê sîg: graecus grêcisc, anglus englisc. sume synd patriae, þa geswuteljað þæs mannes êpel: romanus rômanisc,

lundoniensis lundenisc, wiltuniensis wiltûnisc. sume synd interrogatiua, þæt synd âxjendlîce: quis hwâ, qualis hwylc, quantus hû micel, quot hû fela, quotus hwylces geteles on endebyrdnyse, se forma oððe se ôðer. sume synd collectiua, þâ getâcnjað on ânfealdum getele mycele meniu: populus folc: menig mann byð on folce; exercitus here, legio îored, congregatio gegaderung. sume synd diuidua, þâ getâcnjað tôdâl mid edlesendre spræce: uterque heora ægðer, quisque gehwâ, singuli ænlîpige, bini getwinne oððe twýfealde, terni ðrýfealde, deni tynfealde, uiceni twentigfealde, triceni þrittigfealde, centeni hundfealde. sume synd ordinalia, þâ geswuteljað endebyrdnyse: primus fyrrest, secundus ôðer, tertius ðridda; et cetera. sume syndon numeralia, þâ geswuteljað getel: unus ân, duo twegen, tres ðrý; et cetera. sume syndon facticia, þâ synd geworhte æfter gelîcnysse âgenes swêges: tintinnabulum belle, turtur turtle, clangor cyrm, bos oxa, grus cran. sume synd generalia, þæt synd gemænelîce: animal nýten: animal is ælc ðingc, ðe orðað; arbor ælces cynnes trêow, gemma ælces cynnes gymstân. sume syndon specialia, þæt synd synderlîce, þâ ðe bêoð tôdælede fram þâm gemænelîcum. animal is ælc ðing, ðe orðað: ðonne is synderlîce homo man, equus hors, ouis scêp. gemænelîce arbor trêow; synderlîce uitis wîntrêow, laurus lawerbêam, corilus hæsel, abies æps, quercus âc, malus apuldre. gemænelîce gemma gimstân; synderlîce cristallum, topazius, berillus. sume syndon absolutiuae, þæt synd ungebundene, þâ ne behôfjað nânre tîginge ôðres naman: deus god, ratio gesceâd, mens môd. sume syndon temporalia, þæt synd tîdlîce, þâ ætêowjað tîman: annus geâr, mensis mônoð, ebdomada wucu, dies dæg. sume syndon localia, þæt synd stôwlîce, þâ geswuteljað gehendnyse oððe ungehendnyse: propinquus gehende oððe mæg, longinquus fyrren, proximus neâxð, medioximus midlen. sume syndon patronomica, þæt synd fæderlîce naman, æfter grêciscum þêawe, ac sêo lêdenspræc næfð þâ naman. hî synd swâ ðêah on engliscre spræce: penda and of ðâm pending and pendingas, cwicelm and of ðâm cwicelmingas and fela ôðre. sume synd possessiua, þæt synd geâgnigendlîce, þâ geswuteljað þâ þing, þe bêoð geâgnode: regius honor cynelîc wurðmynt; pater fæder, paternus fæderlîc; mater môdor, maternus môdorlîc; frater brôðor, fraternus brôðorlîc. of ôðrum antimbre ferrum îsen, ferreus îsen; aurum gold, aureus gylden; argentum seolfor, argenteus sylfren; stagnum tin, stagneus tinen; aes bræs oððe âr, aeneus bræsen oþpe æren; plumbum lêad, plumbeus lêaden; uitrum glæs, uitreus glæsen; lapis stân, lapideus stænen; lignum trêow, ligneus trêowen; et cetera. sume hî synd comparatiua, þæt synd wiðmetenlîce, þâ

geswuteljað mârân oððe beteran: maior mâre, melior betere. sume synd superlatiua, þæt synd oferstîgendlîce, þâ geswuteljað ðâ mæ̅stan and ðâ betstan: maximus se mæ̅sta, optimus se sêlost. positivus is se forma stæpe: iustus rihtwîs. comparativus ys se ôðer stæpe: iustior rihtwîsre. superlativus is se ðridda stæpe: iustissimus ealra rihtwîsost. bonus gôd, melior betere, optimus sêlost; malus yfel, peior wyrse, pessimus ealra wyrst; magnus mycel, maior mâre, maximus mæ̅st; parvus lytel, minor læsse, minimus læst; facilis êaðelîc, facilior êaðre, facillimus ealra êaðost; difficilis earfoðe, difficilior earfoðre, difficillimus ealra earfoðust; gracilis smæl, gracilior smælre, gracillimus ealra smælst; humilis êadmôd, humilior êadmôdre; humillimus ealra êadmôdust; similis gelîc, similior gelîcre, simillimus ealra gelîcost; ealswâ dissimilis ungelîc; agilis hræd oððe glæd, agilior hræddre, agillimus ealra hradost. of eallum ðisum stæpum cumað aduerbia: bene wel, melius bet, optime sêlost (hê dêð); facile êaðelîce, facilius êaðelîcor, facillime ealra êaðelîcost (hê dêð); et cetera. sume naman synd diminutiua, þæt synd wanjendlîce, þâ geswuteljað wanunge, nâ wiðmetennysse: rex cyning, regulus lytel cyning oððe undercyning; frater brôðor, fraterculus lytel brôðor; puer cild, puerulus lytel cild; pater fæder, paterculus lytel fæder; mater môdor, matercula lytel môdor; mulier wîf, muliercula lytel wîf; soror swustor, sororcula lytel swustor; opus weorc, opusculum lytel weorc; corpus lîchama, corpusculum lytel lîchama; ager æcer, agellus lytel æcer; liber bôc, libellus lytel bôc; homo mann, homunculus lytel man and omuncio et cetera. gyt ðæ̅r is ân hiw denominatiuum gecîged. denominatiuum is gecweden eal, þæt of naman cymð, and on ðâm hiwe synd belocene patronomica and possessiua and comparatiua and superlatiua and diminutiua and manega ôðre naman tô êacan ðisum. bonus ys nama, þonne byð of ðâm bonitas gôdnys denominatiuum of ðâm naman. eft iustus rihtwîs, iustitia rihtwîsnys; socius gefêra, societas gefêrræ̅den; frater brôðor, fraternitas brôðorræ̅den; uetus eald, uetustas ealdnys; castus clæ̅ne, castitas clæ̅nnys; sanctus hâlig, sanctitas hâlignys; uir wer, uirilis werlîc; mulier wîf, muliebris wîflîc; puer cild, puerilis cildlîc; puella mæ̅den, puellaris mæ̅denlîc; uirgo mæ̅den, uirginalis mæ̅denlîc; caelum heofen, caelestis heofonlîc; terra eorðe, terrestris eorðlîc. witodlîce ealle ðâ naman, þe of ôðrum namum cumað, ealle hî synd denominatiua gecwedene, and ðâra ys forneân ungerîm.

DE GENERIBVS.

I. Æfter gecynde syndon twâ cyn on namum, masculinum and femininum, þæt is, werlîc and wîflîc. werlîc cyn byð hic uir þes wer, wîflîc haec femina þis wîf. þâs twâ cyn synd gecyndelîce on mannum and on nýtenum.

II. Nû ys gecweden æfter cræfte gemæne cyn, þæt is, ægðer gê werlîc gê wîflîc: hic et haec diues ðes and þeos welega: ægðer byð welig gê wer gê wîf; hic et haec heres þes and þeos yrfenuma; et cetera.

III. Neutrum is nâðor cynn, nê werlîces nê wîflîces, on cræftspræce, ac hit byð swâ ðeah oft on andgyte, swâswâ ys hoc mancipium ðes weal, hoc animal þis nýten: ælc nýten byð oððe hê oððe hêo. ac swâ ðeah ðis cyn gebyrað oftost tô nâðrum cynne, swâswâ ys hoc uerbum þis word, hoc lumen þis lêoht. ys êac tô witenne, þæt hî bêoð oft ôðres cynnes on lêden and ôðres cynnes on englisc. wê cweðað on lêdyn hic liber and on englisc þeos bôc; eft on lêden haec mulier and on englisc ðis wîf, nâ ðeos; eft on lêden hoc iudicium and on englisc ðes dôm, nâ ðis.

IIII. Ys gyt ân cynn commune trium generum, þæt is, gemænelîce þreora cynna: hic et haec et hoc sapiens þes and ðeos and ðis wîse, hic sapiens rex þes wîsa cyning, haec sapiens regina þeos wîse cwên, hoc sapiens mancipium þes wîsa weal. ealswâ hic et haec et hoc felix þes and ðeos and þis gesælige et cetera.

V. Sum cyn is gecweden epicena, þæt is on lêden promiscua and on englisc gemenged: hic coruus ðes hremn, swâ hwæðer swâ hit byð, swâ hê, swâ hêo; hic miluus ðes glida, ægðer gê hê gê hêo; haec aquila ðes earn, ægðer gê hê gê hêo. ealswâ mustela wesle et cetera.

VI. Sume synd gecwedene dubii generis, þæt is, twýlîces cynnes. hî bêoð gemêtte on bôcum hwîlon æfter werlîcum cynne, hwîlon æfter wîflîcum: hic finis þes ende and eft haec finis; hic silex þes flint and eft haec silex; hic margo ðes ôfer and eft haec margo; et cetera.

VII. Sume synd mobilia, þæt synd âwendendlîce, forðan ðe hî bêoð âwende fram cynne tô cynne: hic sanctus ðes hâlga, haec sancta þeos hâlige, hoc sanctum ðis hâlige; ealswâ iustus rihtwîs, iusta, iustum; bonus gôd, bona,

bonum; et cetera. filius sunu, filia dohtor.

VIII. Sume synd mobilia, þæt synd âwendendlice, on gecynde and on getâcnunge, nâ on stemne: hic pater þes fæder, haec mater ðêos môdor; frater brôðor, soror swustor; patruus fædera, amita faðu; auunculus êam, matertera môddrje.

VIII. Oftost on trêowcynne bêoð ðâ trêowa getealde feminini generis and se wæstm neutri generis: haec pirus þêos pyrige, hoc pirum sêo peru; haec malus ðêos apuldre, hoc malum se æppel; haec prunus ðis plûmtrêow, hoc prunum sêo plÿme. ac hit ne bið swâ ðêah swâ be eallum trêowum: haec buxus þis boxtrêow, hoc buxum forcorfen box.

INCIPIVNT QVINQVE DECLINATIONES NOMINVM.

Omnia nomina quibus latina utitur eloquentia, quinque declinationibus inflectuntur ealle naman, ðǣra ðe lédensprǣc brícð, bêoð gebîgede on fîf declinungum. sêo forme declinatio, þæt is, sêo forme declinung, macað hire genitium on ae: huius poetae þises sceopes. sêo ôðer declinatio geendað hire genitium on langne i: huius episcopi þises bisceopes. sêo ðridde declinatio âwent hire genitium on scortne is: huius regis þises cyninges. sêo fêorðe declinatio macað hire genitium on langne us: huius exercitus þises heres. sêo fîfte declinatio gebîgð hire genitium on e and i tôdǣledlîce: huius rei þises ðinges.

Wê fôð nû gewislîcor on ðâ forman declinunge. nominatiuo hic citharista ðes hearpere, genitio huius citharistae þises hearperes, datiuo huic citharistae þisum hearpere, accusatiuo hunc citharistam þisne hearpere, uocatiuo o citharista êalâ ðû hearpere, ablatiuo ab hoc citharista fram ðisum hearpere; et pluraliter and menigfealdlîce nominatiuo hi citharistae þâs hearperas, genitio horum citharistarum ðissera hearpera, datiuo his citharistis ðisum hearperum, accusatiuo hos citharistas þâs hearperas, uocatiuo o citharistae êalâ gê hearperas, ablatiuo ab his citharistis fram ðisum hearperum.

Nominatiuus ys nemnjendlîc: mid ðâm casu wê nemnað ealle ðing, swylce ðû cweðe: hic homo equitat þes man rît. genitiuus is gestrÿnendlîc oððe geâgnjendlîc: mid þâm casu byð geswutelod ælces ðinges gestrêon oppe æhta: huius hominis filius þises mannes sunu uel huius hominis equus oððe ðises mannes hors. datiuus ys forgyfendlîc: mid ðâm casu byð geswutelod ælces ðinges gifu: huic homini do equum ðisum men ic forgyfe hors; quid das mihi? hwæt gyfst ðû mê? unum librum do tibi âne bôc ic ðê gife. accusatiuus ys wrêgendlîc: mid ðâm casu byð geswutelod, hû men sprecað be ælcum þinge: hunc hominem accuso ðysne man ic wrêge; hunc hominem amo þysne man ic lufige; hanc rem apprehendi þis ðing ic gelæhte. uocatiuus ys clypjendlîc oððe gecîgendlîc: mid ðâm casu wê clypjað tô ælcum ðinge: o

homo, ueni huc êalâ ðû man, cum hider; o homo, loquere ad me êalâ ðû man, sprec tô mê; o magister, doce me aliquid êalâ ðû lâreow, tæce mê sum ðing. ablatiuus ys ætbrêdendlîc: mid ðâm casu byð geswutelod, swâ hwæt swâ wê ætbrêdað ôðrum oððe swâ hwæt swâ wê underfôð æt ôðrum oððe hwanon wê farað: ab hoc homine pecuniam accepi fram þisum men ic underfêng feoh; ab hoc magistro audiui sapientiam fram ðisum lâreowe ic gehýrde wîsdôm; ab illa ciuitate equitauî fram ðære byrig ic râd; a rege ueni fram cyninge ic côm. þâs syx casus befôð and belûcað, swâ hwæt swâ men embe sprecað, gif ðær bêoð word tô geîhte. ealswâ ðû miht hî gebîgean tô menigfealdum getele: nominatiuo hi pueri discunt þâs cild leornjað; genitiuo horum puerorum doctrina ðissera cildra lâ; datiuo his pueris ministro þisum cildum ic ðênige; accusatiuo hos pueros flagello ðâs cild ic swinge; uocatiuo o pueri, cantate bene êalâ gê cild, singað well; ablatiuo ab his pueris doctus sum fram ðisum cildum ic eom gelæred; ab his poetis audiui carmina fram ðisum sceopum ic gehýrde lêoð.

[Sêo forme declinatio](#) hæfð tres terminationes, þæt synd ðrêo geendunga: a and as and es. ðâ naman, þe geendjað on a, gif hî gebyrjað tô wæpmanna þênunge, þonne synd hî masculini generis: hic poeta þes sceop, huius poetæ þises sceopes; hic scriba ðes bôcere; leuita diacon; sophista ûðwita; nauta rêðra; pirata wîcing oððe scegðman; trapezeta mynetere; proreta ancerman; et cetera. ðâ ôðre naman, ðe of wordum cumað, synd communis generis: hic et haec agricola sê ðe æcer begæð; hic et haec aduena þes and ðeos ælðeodige; conuiua gebêor; collega gefêra; homicida manslaga; parricida mægslaga; et cetera. þâ ôðre ealle, þe on a geendjað þissere declinunge, synd feminini generis: haec regina ðeos cwên, huius reginae þissere cwêne, huic reginae þissere cwêne, hanc reginam þâs cwêne, o regina êalâ ðû cwên, ab hac regina fram ðissere cwêne; et pluraliter hae reginae, harum reginarum, his reginis, has reginas, o reginae, ab his reginis. ealswâ gâð ðâs: haec terra þeos eorðe; erba gærs; aqua wæter; pluuiâ rên; arena sandceosol; uia weg; semita pað; silua wudu; luna môna; stella steorra; ianua geat; petra stân; unda ýð; pagina tramet; littera stæf; ancilla wyln; gallina henn; auca gôs; aneta ened; columba culfre; ciconia storc; uacca cû; scroffa sugu; uita lîf; olla crocca; fuscina âwul; andena brandîsen and ealle naman lêdenspræce, ðe on a geendjað: ealle hî syndon feminini generis. âgene naman, gif hî tô wæpmannum gebyrjað, hî bêoð þonne masculini generis: hic silla, hic seneca, hic beda. gif hî tô wîfmannum gebyrjað, hî bêoð ðonne feminini generis. ne bið nân neutri generis on ðære forman declinunge.

On as geendjað âgene naman: hic aeneas, huius aeneae, huic aeneae, hunc aeneam, o aenea, ab hoc aenea. nis ðær nâ menigfeald getel, forðan ðe hit is âgen nama. ealswâ gæð hic andreas apostolus, hic thomas, hic matthias, hic barnabas; et cetera.

On es geendjað grêciscra manna naman: hic anchises, huius anchisae, huic anchisae, hunc anchisam, o anchises, ab hoc anchisa. nis nâ menigfeald getel on âgenum namum.

Sume naman þissere declinunge macjað heora menigfealdan datiuum and ablatiuum on bus. ðâ naman cumað of ðâm masculinum, þe nabbað nâne neutrum: haec anima þeos sâwul, his animabus ðisum sâwlum et ab his animabus; filia dohtor, filiabus; equa myre, equabus; asina assa, asinabus; et cetera, for ðâm gesceâde, þæt hî næron gelîce þâm masculinum, þe hî of cumað.

Secunda declinatio habet terminationes sex: er, ir, ur, us, eus, um; sêo ôðer declinatio hæfð syx geendunga, þâ þe wê nû namedon. þâ naman, þe on er geendjað þissere declinunge, synd masculini generis, bêon hî âgene naman, bêon hî elles gemænelîce, swâswâ is faber smið. nominatiuo hic faber ðes smið, genitiuo huius fabri þises smiþes, datiuo huic fabro þisum smiðe, accusatiuo hunc fabrum þysne smið, uocatiuo o faber êalâ ðû smiþ, ablatiuo ab hoc fabro fram ðisum smiðe; et pluraliter nominatiuo hi fabri þâs smiðas, genitiuo horum fabrorum þissera smiða, datiuo his fabris þisum smiðum, accusatiuo hos fabros þâs smiðas, uocatiuo o fabri êalâ gê smiþas, ablatiuo ab his fabris fram ðisum smiðum. ealswâ gâð þâs ôðre: fiber befor, ager æcer, liber bôc, culter culter, aper bâr, coluber snaca, cancer crabba, auster sûðdæl, oleaster êlebêam, apiaster merce, alexander âgen nama, sacer hâlig, niger sweart, ater blac, teter blac, dexter and dextera swîðra, sinister and sinistra wynstra.

Þâs macjað heora genitiuum on ôðre wîsan: hic puer ðis cild, huius pueri þises cildes; socer swêor; gener âðum; miser earming; adulter forligr; lucifer lêohtberend; signifer tâcnberend; frugifer wæstmbæere; belliger wîgbora; clauiger cægbora; corniger hornbæere; armiger wæpnbora; graniger cornbæere; et similia.

On ir geendjað masculini generis hic uir þes wer, huius uiri þises weres et cetera; hic leuir tâcor; semiuir healfmann; duumuir twegra ceorla ealdor; triumuir þrêora ceorla ealdor; quinqueuir fîf ceorla ealdor; septemuir seofon ceorla ealdor; decemuir tÿn manna ealdor; centumuir hundtêontigra manna ealdor. on ðissere geendunge ys ân nama neutrum: hoc ir ðis handbred indeclinabile ungebêgendlic

indeclinabile ungenitum.

On ðære geendunge ur ys ân nama masculini generis: hic satur þes fulla man, huius saturi. of ðâm byð femininum haec satura.

Ðâ naman, þe on us geendjað, synd masculini generis: hic campus þes feld, huius campi þises feldes et cetera; ortus orceard oððe wirtûn; nidus nest; fundus wurðig; ludus plega; lucus holt; fumus smîc; uterus wîfes innoð; uentus wind; cetus hwæl; taurus fearr; ircus bucca; porcus swÿn; uitulus cealf; ceruus heort; hinnulus hindcealf; haedus ticcen; agnus lamb; equus hors; pullus fola oððe brid; camelus olfend; mulus mûl; asinus uel asina assa; chorus chor; populus folc and eft populus byrc; infernus hell; miluus glida; gallus cocc; coruus hremn.

Of ðisum synd neutri generis: hoc pelagus þeos wîdsæ, huius pelagi; hoc uulguþis ceorlfolc uel hic uulguþ; hoc uirus þis wyrms indeclinabile; hoc pus ðeos forrotednyss indeclinabile.

Ðâ ôðre naman þissere geendunge synd adiectiua, þæt synd tôgeîcendlîce, and macjað masculinum on us and femininum on a and neutrum on um: hic bonus homo ðes gôða man, haec bona mulier þis gôde wîf, hoc bonum uerbum þis gôde word. ealswâ gâð þâs: malus yfel, iustus rihtwîs, iniustus unrihtwîs, magnus mycel, paruus lytel, longus lang, modicus gehwæde, sanctus hâlig, almus hâlig, clarus beorht, egregius æðele, doctus gelæred et omnia istius modi and ealle þus gerâde. êac swylce âgene naman: martinus, benedictus, augustinus et cetera. ealle ôðre naman þissere geendunge synd feminini generis: haec tirus ânre burge nama; haec ciprus ôðer burh.

Trêowa naman: haec cedrus ðes cederbêam; fagus bôctrêow; fraxinus æsc; pirus pyrige; et cetera.

Syndon êac sume naman, þe synd ægðer gê ðissere declinunge gê ðære fêorðan: haec quercus þeos âc; laurus laurbêam; pinus pîntrêow; ficus fîctrêow; haec domus þis hûs; colus distæf.

Gyt âne fêawa naman þissere declinunge synd feminini generis: haec abyssus þeos niwelnyss, huius abyssi, huic abyssus, hanc abyssum, o abyssus, ab hac abyssus; et pluraliter hae abyssi, harum abyssorum, his abyssus, has abyssos, o abyssi, ab his abyssus. ealswâ gæð haec sinodus þis wîtena gemôt, huius sinodi; humus molde; heremus wêsten; herebus hell; aluus innoð; fusus spinl. Ðâ naman, þe geendjað on eus, synd âgene naman and grêcisce ealle mæst: hic titheus, huius tithei; pentheus, penthei; matheus se godspellere, mathei, uocatiuo o mathee et cetera.

Ðâ naman, þe geendjað on um, synd neutri generis: hoc templum ðis templ; hoc uerbum þis word, huius uerbi þises wordes, huic uerbo þisum worde, hoc

uerbum ðis word, o uerbum êalâ ðû word, ab hoc uerbo fram þisum worde; et pluraliter haec uerba þâs word, horum uerborum þissera worda, his uerbis ðisum wordum, haec uerba þâs word, o uerba êalâ gê word, ab his uerbis fram ðisum wordum. ealswâ gâð ðâs naman: hoc fundamentum þes grundweal, tectum hrôf, ouum æ̅g, pomum æppel, regnum rîce, telum flâ, bellum gefeoh, biuium twegra wega gelæ̅te, triuium þrêora wega gelæ̅tu, competum fela gelæ̅tu, tugurium hulc, scabellum scamel, ostium duru, signum tâcn, scutum scyld, candelabrum candelstæf, indicatorium æstel, triticum hwæ̅te, ordeum bere, granum corn, uinum wîn, oleum êle, aurum gold, argentum seolfor, auricalcum goldmæstlingc, stagnum tin, plumbum lêad, ferrum îsen, lignum âhêawen trêow, otium æ̅methwîl, spatium fæc, interuallum lytel hwîl et cetera.

Is êac tô witenne, þæt ðêos declinatio ne macað nâ hire uocatiuum on eallum namum on âne wîsan. ðâ naman, þe geendjað on er oððe on ir oððe on um, þâ macjað heora uocatiuum, swâswâ heora nominatiuus byð: o puer êalâ ðû cild; o uir êalâ ðû wer; o caelum êalâ ðû heofen. âgene naman, þe geendjað on ius, wurpað aweg þæt stæfgefêg us and macjað heora uocatiuum on langne i: uirgilius, o uirgili; laurentius, o laurenti; dionisius, o dionisi; mauricius, o maurici. gemæ̅nelîce naman macjað heora uocatiuum on scortne e: socius gefêra, o socie; egregius æðele, o egregie; magnus mycel, o magne. filius sunu macað on twâ wîsan: o fili and o filie. êac hwîlon byð geset nominatiuus for uocatiuum, swâswâ lucanus cwæð: degener o populus êalâ ðû âbroðene folc. uirgilius cwæð: o fluuius êalâ ðû flôd for fluuie. þus byð êac on mâ stôwum.

DE TERTIA DECLINATIONE.

Tertia declinatio habet terminationes septuaginta octo. sêo ðridde declinatio ys mâre, þonne ealle ðâ ôðre, and hêo hæfð eahta and hundseofontig geendunga oððe mâ.

I. Sêo forme geendung is on scortne a . on ðæ̅re geendjað grêcisce naman and neutri generis: nominatiuo hoc poema ðes lêoðcræft, genitiuo huius poematis ðises lêoðcræftes, datiuo huic poemati ðisum lêoðcræfte, accusatiuo hoc poema þisne lêoðcræft, uocatiuo o poema êalâ ðû lêoðcræft, ablatiuo ab hoc poemate fram ðisum lêoðcræfte; et pluraliter nominatiuo haec poemata ðâs lêoðcræftas, genitiuo horum poematum ðissera lêoðcræfta, datiuo his poematibus ðisum lêoðcræftum, accusatiuo haec poemata ðâs lêoðcræftas,

uocatiuo o poemata êalâ gê lêoðcræftas, ablatiuo ab his poematibus fram ðisum lêoðcræftum. ealswâ gâð ðâs naman: hoc cauma swôloð, thema antimber, scema hiw, onoma nama, malagma cliða, agalma anlîcness, aenigma rædels, plasma gesceaft, baptisma fulluht, dogma lâr, scisma geflit et his similia and þisum gelîce.

II. Sêo ôðer geendung is on scortne e, and ðâ naman, þe on ðære geendjað, synd ealle neutri generis: hoc sedile þes hlêda, huius sedilis, huic sedili, hoc sedile, o sedile, ab hoc sedili; et pluraliter haec sedilia, horum sedilium, his sedilibus et cetera. ealswâ gâð ðâs: hoc monile þes myne, cubile denn, ouile êowd, praesaepe binn, mare sære. and ealle hî geendjað ablatiuum on i, bûton gausape bêodclâð, ab hoc gausape, and rete nett, ab hoc rete.

III. Sêo ðridde geendung ys on scortne o. on ðære geendjað manega naman: âgene naman werlîces cynnes: hic cato, huius catonis; hic milo et cetera. appellatiua synd gemænêlice: hic sermo þeos spræc, huius sermonis. ealswâ hic cudo þes smið, huius cudonis; spado, id est, eunuchus, þæt is, belisnod; tiro geong cempa, praedo rêafere, pauo pâwa, mucro swurd oððe ord, umbo randbêah, fullo spornere, carbo coll; buffo id est, rubeta tâdje; quaternio cine oððe fêower manna ealdor, quaternionis; centurio hundredes ealdor, decurio gemôtman, mulio mûlhyrde, agaso horshyrde, histrio tumbere oððe gligman, glabrio calu oððe hnot, stellio slâwurm, gurgulio ymel oððe ðrotbolla; et cetera. þâs ôðre synd feminini generis: haec oratio ðis gebed, huius orationis; actio dæd, lectio ræding, iussio hæes, uisio gesihð, suasio tihting, ratio gesceâd, titio brand; et cetera. communis generis: hic et haec latro ðes and ðeos sceaða, huius latronis; ambo begen: ambo loquuntur begen hî sprecað, amborum loquutio heora begra spræc, ambobus respondeo him bâm ic andswarige, ambos laudo hî begen ic herige (nis hêr nân uocatiuus), ab ambobus accepi pecuniam fram him bâm ic underfêng feoh. generis feminini ys ðære forman declinunge: ambae feminae bûtû ðâ wîf, ambarum feminarum begra ðâra wîfa, ambabus feminis bâm ðâm wîfum, ambas feminas bûtû ðâ wîf, ab ambabus feminis fram bâm ðâm wîfum. generis neutri: ambo uerba bûtû þâ word, amborum uerborum et cetera. ealswâ gâð duo twegen and duae twâ. fîf naman synd masculini generis, þe macjað femininum on a: hic draco þes draca (huius draconis), haec dracaena hêo; leo, leaena oððe lea; leno forspennend, lena forspennystre; strabo sceolêgede, straba hêo; caupo tæppere, caupona tæppestre. and ealle ðâs naman habbað langne o on eallum casum and macjað heora ablatiuum on scortne e: ab hoc catone, ab hoc caupone. þâs ôðre habbað scortne i for ðâm langan o on eallum casum: hic et

haec homo, huius hominis; ægðer is man gē wer gē wīf. nemo nān man ys êac communis generis, neminis nānes mannes, nemini, neminem (nis ðār nān uocatiuus), a nemine: nis hēr nā menigfeald getel. ðās ôðre synd feminini generis: haec uirgo ðis mǣden, huius uirginis; fuligo sôt, caligo dimnyss oððe mist, imago anlīcnyss, origo ordfruma, aerugo rust oððe ôm, dulcedo swêtnys, raucedo hâsnys, alcedo mǣw, irundo swalowe, arundo hrêod, grando hagol, testudo snægel oððe randbêah. sume of ðisum syndon masculini generis: hic cardo þeos heorr, huius cardinis; ordo endebyrdnyss, ordinis; turbo ðôden; et similia.

III. On langne o geendjað grêcisce naman feminini generis and synd âgene naman: haec dido ânes wīfes nama, huius didonis; haec iuno, huius iunonis; haec io, huius ionis; et cetera.

V. In al correptam. on scortne al ys ân nama masculini generis: hic sal þis sealt, huius salis, and propria nomina, þæt synd âgene naman: hic hannibal âgen nama; ealswâ hic hastrubal. þâ ôðre synd neutri generis: hoc tribunal þis dômsetl, huius tribunalis; calcar spura, uectigal gafol, ceruical pyle, animal nÿten et similia. and ðās neutri generis habbað langne a on eallum casum and macjað ablatium on langne i: ab hoc tribunali; et cetera.

VI. In el correptam. on scortne el geendjað neutri generis hoc mel þis hunig, huius mellis (ablatium on e: ab hoc melle); hoc fel þes gealla, huius fellis et cetera.

VII. In el productam. on langne el synd âgene naman masculini: hic daniel, huius danielis; michael, gabriel, raphael. ðās habbað langne e on eallum casum and hî geendjað heora ablatium on scortne e, swâswâ ealle mǣst þissere declinunge.

VIII. In il correptam. on scortne il geendjað hic pugil ðes bêatere; hic mugil þes mêcefisc, huius mugilis. generis communis hic et haec uigil ðes and þeos wacole, huius uigilis, ab hoc et ab hac uigile uel uigili, horum et harum uigilum et cetera. ân nama is ðissere geendunge neutri generis: nihil nâht indeclinabile, þæt is, undeclinigendlīc. hit mæg bêon êac aduerbium, swâswâ multum mycel et paruum and lytel.

VIII. In ol productam. on langne ol geendað ân nama masculini generis: hic sol þeos sunne, huius solis.

X. In ul correptam. on scortne ul geendað hic consul ðes dêma, huius consulis; twegen communis generis: hic et haec praesul þes and ðeos wealdend; wê cweðað swâ ðêah synderlīce praesul bisceop, praesulis bisceopes; hic et haec exul ðes and ðeos ûtlaga oððe ûtlendisc, huius exulis, ab hoc et ab hac exule.

XI. In an productam. on ðâm langan an geendjað twegen grêcisce naman masculini generis: hic titan þêos sunne, huius titanis; hic paean þis lof, huius paeanis. on ðisum namum byð se a lang on eallum casum.

XII. In en correptam. on scortne en geendjað manega naman. sume syndon masculini generis: hic pecten ðes camb, huius pectinis; hic flamen þes bisceop and hoc flamen wind; hic cornicen þes hornblâwere, huius cornicinis; tubicen bÿmere, liticen trûð, fidicen fiðelere, tibicen pÿpere oððe hwistlere. sume ðâs macjað femininum on a: haec fidicina, haec tibicina. ealle ðâ ôðre synd neutri generis: hoc nomen þes nama, huius nominis, huic nomini, hoc nomen, o nomen, ab hoc nomine; et pluraliter haec nomina, horum nominum, his nominibus et cetera. ealswâ gâð hoc carmen þis lêoð, crimen leahter, examen swearm oððe dôm, limen oferslege oððe þerexwold, semen sæd, gluten lîm et cetera; solamen frôfer, foramen ðyrl, regimen reccendôm, tegimen oððe tegmen wæfels, specimen hiw, acumen êagena scearpnys oððe îsenes, flumen flôd, lumen lêoht, munimen ymbtrymning oððe fæstnys, molimen orþanc oððe syrwing et cetera.

XIII. In en productam. on langne en geendjað fêawa naman masculini generis: hic rien oððe ren þes lundlaga, huius renis; hic splen þêos milte, huius splenis, and âgene grêcisce naman: hic damen et cetera.

XIIII. In in productam. on langne in geendjað âgene naman grêcisce: hic arin, huius arinis; haec trachin, huius trachinis; ân appellatium: hic delfin þis mereswÿn, huius delfinis; man cweð êac hic delfinus, huius delfini et cetera.

XV. In on productam. on langne on befeallað þâs grêcisce naman: hic dracon þes draca; hic leon þêos lêo. ac wê forlætað þone n on lêdenspræce and cweðað leo and draco. generis feminini: haec sidon ân burh, huius sidonis et cetera.

XVI. In ar correptam. on scortne ar befeallað þâs naman: hic caesar þes câsere, huius caesaris, and âgene naman: hic bostar, hic aspar. þâ ôðre synd ealle neutri generis: hoc nectar þêos werodnys, huius nectaris; hoc iubar þes lêoma, huius iubaris; hoc instar þêos gelîcnys indeclinabile undeclinjendlîc. þâ ôðre habbað langne a on eallum casum: hoc calcar þes spura, huius calcaris; lupanar myltestrena hûs. ðâs and ðyllîce macjað heora ablatium on i: ab hoc calcari et cetera.

XVII. In ar productam. on langne ar geendjað þâs naman: hic lar ðis fÿr on ânfealdum getele, and hit getâcnað hûs on menigfealdum getele: hi lares ðâs hûs. þanon ys gecweden lardum spic, forðan ðe hit on hûsum hangað lange. hic nar ân êa; naris byð nosu. commune trium generum: hic et haec et hoc par

gemaca, huius paris; ealswâ inpar ungemaca; dispar ungelîc; compar gelîc gemaca; separ âsyndrod gemaca. and ealle ðâs habbað scortne a on gebîgedum casum, bûton lar. ân neutri generis: hoc far (huius farris) græg hwæete; et cetera.

XVIII. In er correptam. on scortne er geendjað fela naman generis masculini: hic imber þes scûr, huius imbris; september hærfestmônoð; october ôðer mônoð þâron fæst; nouember: sê mônað ongynð on ealra hâlgena mæssedæg; december: sê mônoð onginð ânum dæge æfter andrêasmæssan. and hî macjað ablatiuum on i. hic uesper þes æfensteorra (hoc uesperum oððe uespere byð æfen); hic pater þes fæder, frater brôðor, uter bytt, uenter wamb, assen ræsn, anser gandra, passer spearwa, accipiter hafuc, agger beorh, carcer cweartern, sequester sêma (of ðâm byð femininum sequestra). generis feminini: haec mater þeos môdor, haec mulier ðis wîf, haec linter þes bāt. generis neutri: hoc tuber ðes swam, uber titt, papauer papig, piper piper, hoc iter ðis sîðfæt (huius itineris), spinther dalc. ðâ ôðre synd adiectiua, þæt sind tôgeîcendlîce, and macjað masculinum on er and femininum on is and neutrum on e: hic saluber ðes hâlwenda, haec salubris þeos hâlwende, hoc salubre þis hâlwende; huius salubris. ealswâ gâð ðâs: alacer glæd oððe hræd; acer scearp, acre ingenium scearp andgyt; uolucer flêogende, celer swift, ceber mæere, mediocer medeme et cetera. ealle ðâs macjað heora ablatiuum on i: ab hoc et ab hac et ab hoc salubri et cetera. ealswâ gâð ðâs denominatiua: hic equester exercitus þes rîdenda here, haec equestris turba þeos rîdende meniu, hoc equestre uulgu þis rîdende ceorlfolc. ealswâ gâð þâs naman: pedester, pedestris, pedestre gangende; silvester wudulîc, campester feldlîc, paluster fenlîc et cetera. þâ ôðre naman, þe ðus ne gâð, synd communia duum generum, þæt is, gemænelîce twegra cynna: hic et haec pauper ðes and þeos ðearfa, huius pauperis; degener wel boren and yfele geðogen, uber genihtsum (of ðâm byð ubertas genihtsumnys).

XVIII. In er productam. on langne er geendað ân nama masculini generis: hic aer þeos lyft, huius aeris, and ân neutri generis: hoc uer þis lengcten, huius ueris þises lengctenes.

XX. In ir correptam. on scortne ir befylð ân âgen nama neutri generis: hoc gadir ân burh, huius gadiris.

XXI. In or correptam. on scortne or geendjað ealle comparatiua nomina, þæt synd wiðmetendlîce naman, þâ getâcnjaþ beteran oððe mâran. positiuus gradus ys se forma stæpe on þære getâcnunge: hic iustus ðes rihtwîsa, haec iusta þeos rihtwîse. þonne bið of ðâm comparatiuus hic et haec iustior ðes and

ðêos rihtwîsra. neutrum positivum hoc iustum. of ðâm byð comparativus hoc iustius ðis rihtwîsre. cweð ðonne tîgædere, gif ðû wylle, hic et haec iustior et hoc iustius, huius iustioris, huic iustiori, hunc et hanc iustiozem et hoc iustius, o iustior et o iustius, ab hoc et ab hac et ab hoc iustiore uel iustiori; et pluraliter hi et hae iustiores et haec iustiora, horum et harum et horum iustiorum, his iustioribus; et cetera. of ðisum cumað superlatiua, þæt synd ofersûgendlice: hic iustissimus þes rihtwîsosta, haec iustissima ðêos rihtwîsoste, hoc iustissimum þis rihtwîsoste. ealswâ gâð hic et haec sanctior et hoc sanctius hâligra, clarior and clarius beorhtra, sapientior and sapientius wîsra, felicior and felicius gesæligra and ungerîme ôðre. ân nama is þisum gelîc on geendunge and nâ on andgyte: hic senior þes ealda mann oððe ealdor, huius senioris. þâ ôðre synd ealle mæst masculini generis: hic doctor þes lâreow, hic salinator þes sealtere et omnia incorporalia, þæt synd unlîchamlîce: hic furor ðêos hâtheortnyss, horror ôga, labor geswinc, sudor swât, pallor blâcung, pudor sceamu, decor wlite, calor hæte, feruor wylm, rubor rêadnys oððe sceamu, algor cýle. and ealle þâs and ôðre þyllîce habbað langne o on gebîgedum casum. ðrý hêr synd feminini generis: haec uxor wîf, þe hæfð ceorl, huius uxoris; soror swuster, arbor trêow. on ðissere geendunge synd fêower naman neutri generis: hoc marmor þes marmstân, aequor sêe, cor heorte (cordis), ador melu oððe offrung indeclinabile. sume synd communis generis: hic et haec memor þes and ðêos gemyndige; inmemor ungemyndig and ôðre gefêgede naman: hic et haec indecor þes and þêos unwlitige, dedecor huxlîc, discolor ungebleoh, concolor ânes blêos, bicorpor twýhêafdede oððe sê ðe hæfð twegen lîchaman, tricorpor sê ðe hæfð þrý. sume synd âgene naman: hic hector, hic nestor et cetera. and ealle ðâs naman fram arbor habbað scortne o on gebîgedum casum. sume of ðisum macjað femininum on trix: hic doctor þes lâreow, haec doctrix: huius doctoris, huius doctricis; hic uictor rex ðes sigefæsta cyningc, haec uictrix regina þêos sigefæste cwên; hic lector ðes rædere, haec lectrix þêos rædestre; hic cantor þes sangere, haec cantrix ðêos sangestre. auctor ealdor ys communis generis, þonne hê getâcnað ealdordôm: eft, ðonne hê cymð of ðâm worde augeo ic geîce and hê getâcnað geêacnunge, þonne macað hê hic auctor þes îcend et haec aucrrix and ðêos îcestre. ealle ðâs naman habbað langne o and langne i on ðâm fîf gebîgedum casum.

XXII. In ur correptam. on scortne ur befeallað þâs naman: hic turtur ðêos turtle, huius turturis; hic uultur ânes cynnes fugel, hic furfur þâs grytta. ân ðissera is communis generis: hic et haec augur þes and ðêos wiglere. þâ ôðre synd ealle neutri generis: hoc guttur þêos ðrotu, huius gutturis; sulfur swefl,

fulgur lîget, murmur cêorung (and murmuratio). ealle ðâs habbað scortne u on genitiuo and on eallum gebîgedum casum. þâs ôðre âwendað þone scortan u on scortne o: hoc robur þes bêam oððe strengð (of þâm ys gecweden robustus strang oððe ellenrôf), huius roboris; hoc ebur þis ylpenbân, huius eboris; femur þêoh, huius femoris (ys swâ ðêah eft gecweden femen, feminis); iecur lifer, iecoris uel iecinoris.

[XXIII.](#) In ur productam. on langne ur geendað ân nama communis generis: hic et haec fur þes and ðêos þêof, huius furis getogenum u.

[XXIII.](#) In as correptam. on scortne as geendjað grêcisce naman, ac wê ne grêtað nû ðâ.

[XXV.](#) In as productam. on langne as befeallað fela naman: communis generis hic et haec summas et hoc summate (summas ys hêafodman oððe fyrmest manna), optimas ðegn, primas fyrmest manna, infimas wâcost manna. þâs habbað langne a on eallum casum and macjað heora neutrum on te and ablatiuum on ti. þâ ôðre ðissere geendunge syndon feminini generis: haec ciuitas þêos ceaster, huius ciuitatis, huic ciuitati, hanc ciuitatem, o ciuitas, ab hac ciuitate; haec pietas þêos ârfæstnyss, sanctitas hâlignyss, humilitas êadmôdnys, bonitas gôdnys, malignitas yfelnyss, ferocitas rêpnys, felicitas gesêalignys, credulitas gelêaffulnyss, crudelitas wêlhrêownys, auctoritas ealdorscipe and ealle ôðre þyllîce bûton ânum fêawum: hic as þes peningc oððe ânfeald getel, huius assis; hic mas þes wæpman, huius maris; hic uas þes borhhand, huius uadis; hoc uas þis fæt, huius uasis; hoc fas âlÿfedlîc þing, hoc nefas unâlÿfedlîc: þâs twegen naman synd indeclinabilia, þæt synd ungebîgendlîce. ân hêr ys omnis generis, þæt is ælces cynnes: hic et haec et hoc nugas, þæt is âbroðen on englisc and ungebîgendlîc on declinunge.

[XXVI.](#) In es correptam. se gescyrta es underfêhð fela naman, and þâ synd communis generis: hic et haec diues þes and ðêos welige, huius diuitis; hic et haec hebes þes and þêos dwæes, huius hebetis. ealswâ miles cempa, militis; bipes twÿfête, bipedis; tripes þrÿfête; quadrupes fyðerfête; teres sinewealt, teretis; comes gesîð, comitis; superstes lâf oððe oferlybbende; interpret wealhstôd, interpretis; pedes gangende, peditis; eques ridda oððe rîdende. sume macjað femininum on a: sospes gesund, sospita; hospes cuma, hospita; antistes bisceop oððe forestandende, antistita. hic et haec deses þes and ðêos âsolcena, huius desidis; ealswâ reses âswunden oððe bæftan sittende; obses gîsel, obsidis; praeses dêma oððe ealdorman, praesidis. inquires unstill, sê hæfð langne e on gebîgedum casum, huius inquietis. þâs naman bêoð oft geðêodde tô neutrum on gebîgedum casum, swâswâ uirgilius âwrât: tereti mos

est aptare flagello, and swâ gelômlîce. þâs ôðre naman synd masculini generis: hic gurges þis wǣl, þæt is, dêop wæter, huius gurgitis; ealswâ limes gemæro, limitis; trames weg, stipes bôh, poples ham, fomes tender, cespes turf; aries ramm, arietis; paries wâh, parietis. þâs ôðre synd feminini generis: haec seges þes æcer, huius segetis; teges watul, tegetis; abies æps, abietis; compes fôtcops, compedis et cetera. þâs habbað scortne e on eallum casum, and ðâ ærran habbað scortne i.

[XXVII.](#) In es productam. on langne es geendjað âgene naman and ôðre communis generis: hic et haec heres þes and ðêos yrfenuma, huius heredis; hic et haec locuples ðes and ðêos landspêdiga, huius locupletis. þâs ôðre synd feminini generis: haec caedes ðes sliht, huius caedis; strages wæl on gefeohte. strues wudufîn, saepes hege, rupes clûd, apes uel apis bêo, uulpes fox, lues wyrms oððe wom, clades cwyld, labes âwyrdnys, nubes oððe nubs wolcn, fames hungor; merces mêd, mercedis; quies stilnys, quietis et cetera.

[XXVIII.](#) In is correptam. on scortne is geendjað manega naman mislîces cynnes. sume synd communis generis: hic et haec ciuis þes and ðêos ceastergewara, huius ciuis; hic et haec hostis þes and þêos fêond, huius hostis; aedilis ys masculini generis, þæt is botlwerd oððe byrigman. þâs ôðre synd trium generum, þæt is ðrêora cynna: hic et haec fortis et hoc forte, þæt is strang, huius fortis, huic forti, hunc et hanc fortem et hoc forte, o fortis et o forte, ab hoc et ab hac et ab hoc forti; et pluraliter hi et hae fortes et haec fortia, horum et harum et horum fortium, his fortibus et cetera. ealswâ gâð ðâs: hic et haec dulcis et hoc dulce þæt is werod; suavis sôfte oððe wynsum, omnis ælc and ealle denominatiua, þæt synd, ðâ ðe of ôðrum namum cumað: memoria ys gemynd, þonne byð of ðâm memorialis gemyndelîc; uitalis lîflîc, pluuiialis rênlîc, fluuiialis flôdlîc, iudicialis dômlîc, corporalis lîchamlîc, spiritalis gâstlîc, hospitalis cumlîðe, mortalis dêadlîc, principalis ealdorlîc, fidelis getrêowfull, crudelis wæhrêow, similis gelîc, senilis ealdlîc, puerilis cildlîc, iuuenilis junglîc, uirilîc werlîc, muliebris wîflîc, seruilis þêowtlîc, hostilis fêondlîc. sume habbað scortne i: amabilis lufigendlîc, stabilis staðolfæst, uolatilîc flêogendlîc, natatilis swymmendlîc, habilis hæbbendlîc, flebilis wôplîc, lugubris drêoriglîc, utilis nytwurðlîc and ôðre ðyllîce, and ealle hî macjað ablatium on langne i. þâs ôðre synd masculini generis: hic panis þes hlâf, huius panis; ealswâ funis râp, amnis îa, ignis fÿr, piscis fisc, fascis byrðen, fustis sâgol oððe stæf, postis post, uectis steng, axis æx, mensis mônað, ensis swurd, anguis næddre, unguis nægl oððe clawu, collis beorh oððe clûd, follis bylig, orbis embehwyrft, corbis wylige oððe windel. sume

habbað ôðerne genitium: hic lapis þes stân, huius lapidis; hic sanguis þis blôd, huius sanguinis; pollis smedma of melwe, pollinis; cinis axan, cineris; puluis dûst, pulueris; uomis scer, uomeris; pubis cniht oððe cnihtâd, puberis; inpubis beardlêas. sume menn geendjað ðâs naman on er: hic puluer, ciner, uomer, puber et cetera. þâs ôðre synd feminini generis: haec cuspis þes sceft, huius cuspidis; cassis helm, cassidis (is êac gecweden cassida, swâswâ gracilis smæl and gracila. gracilis ys ðrêora cynna: hic et haec gracilis et hoc gracile, huius gracilis); haec auis ðes fugel, huius auis; haec clauis ðeos cæg, securis ex, bipennis twÿbile, pestis cwyld, uestis rêaf, uallis dene, turris stÿpel, puppis scip oððe stêorsetl, nauis scip, classis sciphere, cutis hÿd, pellis fel, messis gerÿp, bilis gealla. ðâ ðe synd gefêgede of blôde oððe of môde, þâ synd þrêora cynna: hic et haec exsanguis et hoc exsanguie blôdlêas, huius exsanguis; hic et haec exanimis et hoc exanime sâwullêas, huius exanimis et cetera.

[XXVIII.](#) In is productam. on langne is geendjað þâs naman: hic delfis ðis mereswÿn, huius delfinis (ys swâ ðêah gecweden delfin); haec glis ðeos sisemûs, huius gliris; hic et haec dis þes and ðeos welega, huius ditis; haec lis þis geflit, huius litis; haec uis ðeos nêadung oððe miht, huius uis et cetera.

[XXX.](#) In os correptam. on scortne os geendað ân nama: hoc os ðis bân, huius ossis; ys êac gecweden hoc ossum.

[XXXI.](#) In os productam. on langne os geendjað þâs naman: hic ros ðes dêaw, huius roris; mos ðêaw, moris; flos blôstm, floris; heros wîga, herois (herus, heri, is hlâford); nepos nefa, nepotis (of ðâm byð femininum neptis); hic sacerdos ðes sacerd, huius sacerdotis. sume syndon feminini generis: haec dos ðeos brÿdgyfu, huius dotis; haec cos ðes hwetstân, huius cotis. sume synd communia: hic et haec custos þes and ðeos hyrde, huius custodis; compos wilfægen, compotis (compotum is gerÿm); inpos unmihtig, inpotis; hic et haec bos ægðer gê oxa gê cû, huius bouis, huic boui, hunc et hanc bouem, o bos, ab hoc et ab hac boue; et pluraliter hi et hae boues, horum et harum boum, his bobus, hos et has boues, o boues, ab his bobus. ne gæð nân ôðer nama on ðâs wîsan. ân nama hêr is neutri generis: hoc os þes mûð, huius oris. and ealle þâs naman habbað langne o on gebîgedum casum, bûton compos and inpos.

[XXXII.](#) In us correptam. on scortne us geendjað þâs naman: hic lepus þes hara, huius leporis; hic et haec et hoc uetus (lôc, hwæt eald sÿ), huius ueteris; haec pecus þis nÿten, huius pecudis. þæt is êac neutri generis: hoc pecus, huius pecoris. þâs ôðre sind neutri generis: hoc opus þis weorc, huius operis; hoc uellus þis flÿs, huius uelleris. ealswâ gâð þâs: uiscus innoð, uisceris; pondus byrðen oððe wæge, ponderis; holus wÿrt, holeris; ulcus wund, ulceris;

uulnus wund, uulneris; latus sîde, lateris; munus lâc, muneris; honus sêam oððe byrðen, honeris; genus kynn, generis; sidus tungel. sume habbað scortne o: tempus tîma, temporis; timpus þunwencge, timporis; litus strand, litoris; corpus lîc oððe lîchama, corporis; pectus brêost pectoris; stercus meox, stercoris; frigus cÿle, frigoris; nemus holt, nemoris; fenus borh, feneratoris uel feneris; pignus, pignoris, tudder; pignus, pigneris, wed et cetera.

[XXXIII.](#) In us productam. on langne us geendjað þâs naman: hic mus þêos mûs, huius muris; communia: hic et haec sus swÿn, huius suis; hic et haec grus cran, huius gruis; generis neutri: hoc rus þis land, huius ruris; hoc thus þes stôr, huius thuris. ealswâ crus sceanca, cruris; ius lagu, iuris; plus mâre, pluris; and ealle ðâs habbað langne u on gebîgedum casum. bûton gruis and suis; forðan ðe nân u ne byð lang on ðære stôwe ætforan ôðrum uocalem. is êac tô witenne, þæt plus is neutri generis on ðâm forman case, and on ðâm ôðrum fîf casum hyt byð þrêora cynna: hi et hae plures et haec plura uel pluria. ðâ naman, þe weaxað on genitium, þâ synd feminini generis: haec seruitus þes þêowdôm, huius seruitutis. ealswâ gâð ðâs: incus anfilt, incudis; uirtus miht, uirtutis; salus hâel, salutis; senectus yld, senectutis; iuuentus juguð, iuuentutis; tellus eorðe, telluris; palus gyrwe fen, paludis (lang u on eallum casum).

[XXXIIII.](#) In ys synd grêcisce naman, þâ wê ne hreppað nû, bûton haec clamys ðes basingc, huius clamydis.

[XXXV.](#) In aes. on aes geendjað twegen naman: hic praes þes borhhand; hoc aes þis bræs oððe âr, huius aeris.

[XXXVI.](#) In aus. on aus geendjað twegen naman feminini generis: haec laus þis lof, huius laudis; haec fraus þis fâcn, huius fraudis.

[XXXVII.](#) In ans. on ans geendjað þâs naman: generis masculini hic quadrans ðes feorðling oððe fêorðan dâel ðinges, huius quadrantis; generis communis hic et haec infans unsprecende cild; generis feminini haec glans þis æceren, huius glandis. amans lufigende is ægðer gê nama gê participium, amantis. on ðissere geendunge gâð ealle participia primae coniugationis, þæt synd ealle dâel nymende þære forman geðêodnysse, praesentis temporis andwerdre tîde. of þâm worde amo ic lufige cymð hic et haec et hoc amans þes and ðêos and ðis lufigende, huius amantis, huic amanti, hunc et hanc amantem et hoc amans, o amans, ab hoc et ab hac et ab hoc amante uel amanti; et pluraliter hi et hae amantes et haec amantia, horum et harum et horum amantium, his amantibus et cetera. ealswâ gâð þâs: stans standende, stantis; arans erigende, ambulans gangende, laborans swincende, flans blâwende and ôðre ungerîme.

[XXXVIII.](#) In ens. on ens geendjað þâs naman: hic ufens âgen nama, huius ufentis; hic dens þes tôð, huius dentis; generis feminini: haec gens ðeos mæ̅gð oððe þeod, huius gentis; haec mens þis môd, huius mentis; generis communis: hic et haec parens, huius parentis, fæder and môdor (gyf hit bið participium of ðâm worde pareo ic gehýrsumge, þonne bið hit þrêora cynna); hic et haec et hoc sapiens wîs, huius sapientis. sapiens is æ̅gðer gê nama gê participium, and insipiens unnotor of ðâm gefêged is æ̅fre nama. nocens derigende is nama and participium and innocens underigende of ðâm gefêged ys æ̅fre nama; forðâm ðe æ̅lc participium, þe byð gefêged þurh hine sylfne, byð âwend tô naman. on ðissere geendunge gâð ealle participia andwerdre tîde þæra þrêora geðeodnyssa: of ðâm worde doceo ic tæ̅ce bið hic et haec et hoc docens tæ̅cende, huius docentis; of lego ic ræ̅de hic et haec et hoc legens ræ̅dende, huius legentis; of þâm worde audio ic gehýre cymð hic et haec et hoc audiens gehýrende, huius audientis; and ôðre ungerîme.

[XXXVIII.](#) In ons. eft on ons geendjað þâs naman: generis masculini hic mons þeos dûn, huius montis; hic fons þes wyll, huius fontis; hic pons þeos bricg, huius pontis; generis feminini haec frons þis forewearde hêafod, huius frontis (frons, frondis, bið bôh on trêowe); generis omnis hic et haec et hoc sons scyldig oððe scæððig, huius sontis; ealswâ of ðâm gefêged insons unscyldig, insontis et cetera.

[XL.](#) In uns. on uns geendjað âgene naman: hic aruns, huius aruntis et cetera.

[XLI.](#) In yns. on yns geendað ân grêcisc nama generis feminini: haec tyryns, huius tyrynthis.

[XLII.](#) In ars. on ars geendjað þâs naman: hic mars âgen nama, huius martis; haec ars þes cræft, huius artis; haec pars þes dæ̅l, huius partis et cetera.

[XLIII.](#) In ers. on ers geendjað þâs naman: hic et haec et hoc iners cræftlêas, huius inertis; hic et haec et hoc sollers menigtýwe, huius sollertis; hic et haec et hoc expers orhlyte oððe bedæ̅led, huius expertis.

[XLIII.](#) In ors. on ors geendjað þâs naman: hic mauors âgen nama, huius mauortis; generis feminini: haec choors ðes ðrêat, þæt is, lytel wered, huius choortis; haec sors þis hlot oððe hlyt, huius sortis; haec mors þes dêað, huius mortis; trium generum: hic et haec et hoc concors geðwæ̅re, huius concordis; hic et haec et hoc discors ungeðwæ̅re, huius discordis; hic et haec et hoc consors efenhlytta, huius consortis et cetera.

[XLV.](#) In urs. ân nama geendað on urs trium generum, þæt is ðrêora cynna: hic et haec et hoc tiburs, huius tiburtis, gentile nomen ðeodlîc nama.

[XLVI.](#) In uls. ân nama befylð on uls generis feminini: haec puls ðes brîw,

huius pultis.

[XLVII.](#) In ems. ân nama geendað on ems generis feminini: haec hiems ðes winter, huius hiemis.

[XLVIII.](#) In abs geendjað twegen naman, ân communis generis: hic et haec arabs arabisc man (of þâm lande arabia), huius arabis; ôðor femininum: haec trabs þes bêam, huius trabis.

[XLVIII.](#) In ebs correptam. ân nama geendað on scortne ebs omnis generis, þæt is, ælces cynnes: hic et haec et hoc caelebs clæne oððe heofonlîc, huius caelibis.

[L.](#) In ebs productam. on langne ebs geendað ân nama feminini generis: haec plebs ðis folc, huius plebis. is êac gecweden haec plebes, huius plebei on ðære fiftan declinunge.

[LI.](#) In obs. on obs geendað haec scrobs, huius scrobis. scrobs ys pytt oððe dîc.

[LII.](#) In ybs. on ybs geendað ân nama masculini generis: hic calybs ðis îsen, huius calybis.

[LIII.](#) In urbs. on urbs geendað ân nama generis feminini: haec urbs ðeos burh, huius urbis.

[LIIII.](#) In aps. on aps geendað ân nama generis feminini: haec daps þeos sand oððe êstmete, huius dapis.

[LV.](#) In eps. on eps geendjað þâs naman generis masculini: hic manceps þes ðeowa mann, huius mancipis; forceps tang, forcipis; auceps fugelere, aucipis uel aucupis; adeps rysel oððe adipes. þâs ôðre synd communis generis: hic et haec princeps þes and ðeos ealdor, huius principis; hic et haec municeps burhealdor, huius municipis; hic et haec particeps þes and ðeos dæel nymend, huius participis; hic et haec anceps twÿnigend oððe twÿhêafdede oððe twÿecgede, huius ancipitis. ealswâ biceps twÿecgede oððe twÿhêafdede; triceps þrÿhêafdede, tricipitis; praeceps forðheald oððe rêdelêas. þâs gefêgedan naman macjað ablatium on scortne e and on langne i: ab ancipite uel ancipiti, and menigfealdne genitiuum on ium: ancipitium; a bicipite uel bicipiti, horum et harum bicipitium et cetera.

[LVI.](#) In ops. on ops geendað ân nama generis feminini: haec ops ðeos spêd, huius opis, and ðrêora cynna of ðâm gefêged hic et haec et hoc inops ðes and ðeos and þis unspêdige, huius inopis. þâ ôðre synd grêcisce: hic ydrops þeos wætersêocnys, huius ydropis: ydropicus byð se wætersêoca and ydor wæter, ydria wæterfæt et cetera.

[LVII.](#) In yps geendað hic cynyps þes stânbucca, huius cynyphis.

[LVIII.](#) In irps. on irps geendað ân nama masculini generis: hic stirps ðes

stybb, huius stirpis. se ylca nama is êac generis feminini, þonne hê getâcnað ofspringc.

[LVIII.](#) In ax correptam. on scortne ax geendað haec fax þes blysa, huius facis. ælc nama, þe geendað on x oððe on twâm consonantem, byð lang on nominatiuo, ac se uocalis byð gescyrt on ðâm ôðrum casum.

[LX.](#) In ax productam. on langne ax geendjað þâs naman: haec pax þêos sybb, huius pacis; trium generum hic et haec et hoc audax þes and ðêos and þis dyrstige, huius audacis. ealswâ gâð þâs: capax numol oððe gefyndig, rapax rêafigende, contumax tôðunden oððe môdig, fallax lêas, uerax sôðfæst, ferax wæstmbæere, sagax glêaw, fugax flugol oððe earh, tenax fæsthafol, edax etol, loquax sprecol, minax þêowigende et cetera. and ealle þâs habbað langne a on eallum casum and macjað ablatiuum on e and i: ab hoc et ab hac et ab hoc audace uel audaci et cetera.

[LXI.](#) In ex correptam. on scortne ex geendjað þâs naman: hic grex þêos êowd, huius gregis; hic remex ðes rêðra, huius remigis; hic uel haec silex ðes flint, huius silicis; hic uel haec cortex rind, huius corticis; haec ilex æcerspranca oððe âc, huius ilicis; haec carex þis secg, huius caricis; hic et haec et hoc supplex êadmôd, supplicis; hic et haec et hoc simplex ânfeald, duplex twyfeald, triplex ðryfeald et cetera.

[LXII.](#) In ex productam. on langne ex geendjað þâs: hic rex þes cyningc, huius regis; haec lex þêos æ̅, huius legis; hic et haec et hoc exlex ûtlaga oððe bûtan æ̅, huius exlegis et cetera.

[LXIII.](#) In ix correptam. on scortne ix geendjað þâs naman: hic calix þes calic, huius calicis; haec nix þes snâw, huius niuis; haec pix ðis pic, huius picis; haec salix þes wîþig, huius salicis et cetera.

[LXIII.](#) In ix productam. on langne ix geendjað þâs naman: hic fenix (swâ hâtte ân fugel on arabiscra ðêode, sê leofað fîf hund geâra and æfter dêaðe eft ârîst geedcucod; and se fugel getâcnað ûrne æ̅rist on ðâm endenêxtan dæge), huius fenicis; generis feminini: haec cornix þêos ceô; haec ceruix þes hnecca, huius ceruicis; hic uel haec radix ðes wyrtruma, huius radicis; trium generum: hic et haec et hoc felix gesæ̅lig, huius felicis; hic et haec et hoc pernix swyft, huius pernecis; haec nutrix þêos fôstormôdor, huius nutricis; haec uictrix þêos sigefæste, huius uictricis and ealle ôðre þyllîce, þe cumað of werlîcum namum: hic cantor þes sangere, haec cantrix þêos sangystre; lector ræ̅dere, lectrix ræ̅destre; doctor lâreow, doctrix læ̅restre et similia. þâs bêoð geðêodde tô neutrum on gebîgedum casum, swâswâ ys gecweden uictricia tollite signa nymað þâ sigefæstan mearca: nis swâ ðêah gewunelic hoc uictrix, ac on ðâm gebîgedum casum.

[LXV.](#) In ox correptam. on scortne ox geendað ân nama feminini generis: haec nox ðêos niht, huius noctis and ân of ðâm gefêged þreora cynna: hic et haec et hoc pernox þurhwacol, huius pernoctis. on ðisum twâm namum ys se o scort on gecynde, ac ðâ twegen consonantes c and t hine ðoð langne.

[LXVI.](#) In ox productam. on langne ox geendjað þâs naman: generis feminini haec uox ðêos stemn, huius uocis; omnis generis æ̅lces cynnes hic et haec et hoc uelox swyft, huius uelocis; hic et haec et hoc atrox wælrêow, huius atrocis; hic et haec et hoc ferox rêðe, huius ferocis et cetera.

[LXVII.](#) In ux correptam. on scortne ux geendjað þâs naman: hic uolux âgen nama, huius uolucis; haec nux þêos hnutu, huius nucis; haec crux þêos rôd, huius crucis; hic et haec dux þes and ðêos lâttêow oððe heretoga, huius ducis; hic et haec et hoc trux wælrêow oððe rêþe, huius trucis.

[LXVIII.](#) In ux productam. on langne ux geendjað ðâs naman: hic pollux âgen nama, huius pollucis; haec lux þis lêoht, huius lucis.

[LXVIII.](#) In yx. on yx geendjað þâs naman: hic sandyx þis wâd, huius sandycis; haec styx hellemere, huius stygis.

[LXX.](#) In aex. on aex geendað ân nama: haec faex þâs drosna, huius faecis.

[LXXI.](#) In aux geendað ân nama: haec faux þes gôma, huius faucis.

[LXXII.](#) In alx. on alx geendjað twegen naman: haec falx þes sicol, huius falcis; haec calx ðes cealcstân, huius calcis: mid ðâm naman bið êac getâcnod hô oððe ende.

[LXXIII.](#) In anx. on anx geendað ân nama: haec lanx þeos wæ̅ge oððe scalu, huius lancis.

[LXXIII.](#) In unx. on unx geendað ân nama: hic et haec coniunx þes and ðeos gemaca, huius coniugis.

[LXXV.](#) In arx. on arx geendað ân nama: haec arx þis wîghûs, huius arcis.

[LXXVI.](#) In ac. on ac geendað ân nama neutri generis: hoc lac þeos meoloc, huius lactis.

[LXXVII.](#) In ec. on ec geendað ân nama neutri generis: hoc allec ânes cynnes fisc, huius allecis.

[LXXVIII.](#) In ut. on ut geendað ân nama neutri generis: hoc caput þis hêafod, huius capitis and of ðâm gefêgede hoc sinciput healf hêafod, huius sincipitis; hoc occiput se æftra dæ̅l ðæs hêafdes, huius occipitis.

Gyt syndon sume geendunga tô êacan þisum getele: huiusmodi þus gerâd, huiusmodi homo ðus gerâd man, huiusmodi homines ðus gerâde men; ealswâ tô femininum and tô neutrum. swâ gæ̅ð istiusmodi swâ gerâd and eiusmodi tô æ̅lcum cynne and tô æ̅lcum case. ealswâ frugi uncystig oþpe spærhynde; frugi homo uncystig man, frugi hominis uncystiges mannes; frugi mulier uncystig wîf, frugi mulieris et cetera. ealswâ nequam mânful oððe forcûð: hic et haec et hoc nequam, huius nequam. þâs and ðyllîce synd indeclinabilia, þæt synd undeclinjendlîce.

Ys êac tô witenne, þæt lêdene lâreowas macjað on sumum namum accusatiuum on im: haec uis þeos miht, hanc uim; haec tussis ðes hwôsta, hanc tussim; haec caribdis ân stânclûd on sæ̅, hanc caribdim; haec syrtis þes sandhricg, hanc syrtim; tiberis hâtte sêo êa, þe yrnð be rôme, hanc tiberim; tigris ys ân êa and ânes cynnes dêor, hanc tigrim. þâs naman and heora gelîcan macjað ablatiuum on i. sume naman macjað heora accusatiuum æ̅gðer gê on im gê on em: puppis stêorsetl, hanc puppim uel puppem; nauis scip, hanc nauim uel nauem; clavis cæ̅g, hanc clauim uel clauem; securis æx, hanc securim uel securem; peluis wætermêle, hanc peluim uel peluem; turris stÿpel, hanc turrim uel turrem; and ðâs macjað heora ablatiuum on e and i: ab hac puppe uel puppi et cetera.

DE PLVRALI GENITIVO.

Gif hwâm twÿnað be ðâm menigfealdan genitiuo, þonne secge wê hêr scortlice be þâm earfoðostan. supplex êadmôd oððe âloten ys þrêora cynna: horum et harum et horum supplicum; supplicium ys wîte. artifex cræftica, horum artificum þissera cræftycena; artificium is cræft. iudex dêma, horum iudicum ðissera dêmena; iudicium is dôm. parens fæder oððe môdor, horum parentum. uigil wacol, horum uigilum. memor gemyndig, horum memorum gemyndigra. fons wyll, fontium. mons dûn, montium. frons foreweard hêafod, frontium. pars dæ̅l, partium. ars cræft, artium. arx wîghûs, arcium. urbs burh, urbium. hiems winter, hiemum. princeps ealdorman, principum; principium is angyn. municeps burhealdor, municipum; municipium ys burhscipe. collis hyll oððe beorh, collium. follis bylig, follium. caedes sliht oððe slege, caedium. aedes botl, aedium. iuuenis junglingc, iuuenum. panis hlâf, panum. canis hund, canum. uates wîtega oððe sceop, uatum. ciuitas ceaster, ciuitatum; probitas gôdnyss, probitatum; bûton sêo sincopa, þæt ys, sêo wanung, þone i oftêo, þæt sÿ gecweden ciuitatum, probitatum, sanctitatum et cetera. hae uires þâs mægnu, harum uirium. hi et hae tres et haec tria, horum et harum et horum trium ðissera þrêora. hi et hae plures mâ et haec pluria, horum et harum et horum plurium. lis geflit, litium geflita. hic et haec dis welig, ditium. nox niht, noctium. uox stemn, uocum. consul dêma, consulum. dux heretoga, ducum. nux hnutu, nucum. caput hêafod, capitum. pes fôt, pedum. ales fugel, alitum. bos oxa, boum. þurh ðâs ðû miht þâra ôðra genitiuum understandan.

DE QVARTA DECLINATIONE.

Quarta declinatio habet terminationes duas sêo fêorðe declinung hæfð twâ geendunga, us and u. on us geendjað masculina nomina, and on u befeallað neutra. þêos declinung gæð þus: nominatiuo hic sensus þis andgyt, genitiuo huius sensus ðises andgytes, datiuo huic sensui þisum andgyte, accusatiuo hunc sensum þis andgyt, uocatiuo o sensus êalâ ðû andgyt, ablatiuo ab hoc sensu fram ðisum andgyte; et pluraliter nominatiuo hi sensus ðâs andgytu, genitiuo horum sensuum ðissera andgyta, datiuo his sensibus þisum andgytum, accusatiuo hos sensus þâs andgytu, uocatiuo o sensus êalâ gê andgytu, ablatiuo ab his sensibus fram ðisum andgytum. ealswâ gâð ðâs: hic

casus hryre oþþe declinung, huius casus; risus hlechter, cursus ryne, sexus werhâd oððe wîfhâd, nexus cnotta, luxus lust oððe gǣlsa, fluxus tôflôwednyss, ritus gewuna, metus ôga, impetus onrǣs, fluctus flôd oððe yð, actus dǣd, fructus wæstm, uictus bîgleofa, uestitus scrûd, habitus gyrla, saltus hlÿp and holt, exercitus werod oððe here, uersus fers, uisus gesihð, auditus hlyst, gustus swæcc, odoratus stenc, tactus hrepung, ictus sweng, motus styrung, affectus gewilnung, effectus fremmingc, monitus mynegung, passus stæpe, gradus hâd oððe stæpe, lapsus slide, usus brîce oððe gewuna, potus drenc, portus hÿð, artus liþ, arcus boga, lacus sêað, acus nǣdl, sinus bôsm, currus cræt, uultus andwlite, cultus bîgeng et cetera.

Ðâs ôðre synd feminini generis: haec manus þêos hand, huius manus, huic manui, hanc manum, o manus, ab hac manu; et pluraliter hae manus, harum manuum, his manibus, has manus, o manus, ab his manibus. ealswâ gâð þâs: haec anus ðis ealde wîf, porticus portic, socrus sweger, nurus snoru, tribus mǣgð, domus hûs.

Þâs ôðre synd neutri generis and indeclinabilia, þæt is, undeclinjendlîce: hoc cornu þes horn, hoc tonitru þes ðunor. nabbað þâs naman nâ ôðre gebîgednyssse on ânfealdum getele, ac þes ân casus bið gecweden for eallum ðâm ôðrum ðus: hoc cornu, huius cornu, huic cornu, hoc cornu, o cornu, ab hoc cornu; on menigfealdum getele hîg habbað sume casus: haec cornua, horum cornuum, his cornibus, haec cornua, o cornua, ab his cornibus. ealswâ gǣð hoc genu þis cnêow et pluraliter haec genua; hoc gelu þes forst, ueru spitu, specu scræf, pecu nÿten, testu croscerd, penu hêddern et cetera, ac hî âteorjað sume on menigfealdum getele. syndon êac gecwedene hic cornus þes horn, hic tonitrus masculini generis on ðissere declinunge. pecu gǣþ êac on ôðre wîsan on ðǣere þriddan declinunge: hoc pecus, huius pecoris and haec pecus, huius pecudis; and hoc testu þissere declinunge and haec testa þǣere forman declinunge. ealswâ specu and penu gâð on manega wîsan and on mislîcum kynne.

Arcus boga and artus lið and partus geêacnung healdaþ þone u fæste on menigfealdum datiuo and ablatiuo: arcubus bogum, artubus liðum, partubus geêacnungum, for ðâm gesceâde, þæt hîg nǣron gelîce arcibus wîghûsum, artibus cræftum, partibus dǣlum. êac sume ôðre healdað þone u on ðâm foresǣdum casum bûtan intingan: portubus hÿðum, tribubus mǣgðum, lacubus sêaðum et cetera.

DE QVINTA DECLINATIONE.

Quinta declinatio habet unam terminationem in es productam sêo fîfte declinung hæfð âne geendunge on langne es, and synd ealle feminini generis bûton ânum, þe ys æ̅gðres cynnes on ânfealdum getele and on menigfealdum getele ys masculini generis: hic uel haec dies ðes dæg, and ân of ðâm gefêged ys masculini generis: hic merities þes middæg. þêos declinung gæ̅ð þus: nominatiuo hic uel haec dies þes dæg, genitiuo huius diei þises dæges, datiuo huic diei ðisum dæge, accusatiuo hunc uel hanc diem þisne dæg, uocatiuo o dies êalâ ðû dæg, ablatiuo ab hoc uel ab hac die fram ðisum dæge; et pluraliter nominatiuo hi dies þâs dagas, genitiuo horum dierum þissera daga, datiuo his diebus ðisum dagum, accusatiuo hos dies þâs dagas, uocatiuo o dies êalâ gê dagas, ablatiuo ab his diebus fram ðisum dagum.

Ealle ôðre naman þissere declinunge syndon feminini generis; haec facies ðêos ansÿn, haec species þêos wlitu, acies egc oððe scearpnys, requies rest, progenies ofspringc, series endebyrdnyss, pernicies cwelmbæ̅rnyss, rabies wôdnys, glacies îs, canicies hârung, effigies hiw oððe anlîcnys, esuries hungor, macies hlæ̅nnys, ingluuies oferæ̅t, caessaries feax. þrÿ naman of ðisum gâð on twâ wîsan: duricies and duritia heardnys, mollicies and mollitia hnescnys, materies and materia antimber. fides gelêafa; res þing; spes hiht et cetera. ac hî âteorjað sume on menigfealdum getele.

DE NVMERO.

Numerus is getel, singularis et pluralis ânfeald oððe menigfeald. ânfeald getel ys on ânum: homo ân mann. menigfeald getel ys homines menn. and ealle ðâ eahta partes habbað þâs twâ getel: witodlîce âgene naman habbað ânfeald getel and nabbað menigfeald. êac sunne and môna sindon ânfealdes geteles. sindon êac manega ôðre naman, þe æfter lêdenspræ̅ce nabbað menigfeald getel: masculini generis þâs: sanguis blôd (ac swâ ðêah on hâlgum bôcum wê ræ̅dað uirum sanguinum), puluis dûst, fumus smîc, fimus scern, limus lâm; generis feminini: pax sybb, lux lêoht, pix pic, fames hungor, sitis ðurst, labes âwyrdrnyss, tabes wyrms, humus molde; generis neutri: coenum meox, foenum strêw, lutum fenn, aeuum êcnys, penum hêddern, uulguſ ceorlfolc, pelagus wîdsæ̅, uirus wyrms. and æ̅lc þæ̅ra ðinga, þe man wihð on wæ̅gan oððe met on fate, næfð heora nân menigfeald getel, ðêah ðe sume menn be heora

âgenum dôme hî âwendað menigfealdlîce þus cweðende: frumenta hwæ̅etas, ordea beras, fabae bêana, pisae pisan, uina fela wîn, mella fela hunig et cetera. Sume naman synd êac, þe nabbað ânfeald getel, ac bêoð æ̅fre menigfealdlîce gecwedene, swâswâ bêoð twâ ð̅æ̅ra twelf tâcna, gemini getwysan and pisces fixas, and manega ôðre tô êacan þison: generis masculini hi manes þâs helwaran, primores hêafodmenn, liberi bearn, cani hwîte hâer on ealdum menn, sentes ðornas, uepres brêmlas; generis feminini insidiae syrwan, induciae fyrst, deliciae êstas, diuitiae welan, excubiae weardan, manubiae hererêaf, primitiae frumwæstmas, exequiae lîcðênunga, blanditiae geswæ̅nyssa oððe ôlæcunga, bigae twegra horsa cræt, trigae þrêora horsa cræt; quadrigae fêower horsa cræt, reliquiae sumes ðinges lâfe, kalendae clypunga, forðan ðe ðâ ealdan men clypodon symle on niwum mônan. ealswâ nonae ân getel on gerîmcræfte, idus tôðæ̅lednyssa þæs mônðes; nundinae cÿpinga, latebrae dimhofan, tenebrae þêostru, nuptiae giftu, quisquiliae æ̅fyrmdê; generis neutri: arma wæ̅pnu, moenia weallas, crepundia swurbêagas, cunabula cildcradulas, spolia hererêaf, exta þearmas, extales bæcðearmas, sarta cynehelmas, pascua læsa, sponsalia brÿdgyfa, praecordia forebrêost.

Sume naman synd ôðres cynnes on ânfealdum getele and ôðres cynnes on menigfealdum getele: hic locus ðêos stôw masculini generis and on menigfealdum getele haec loca neutri generis. ealswâ hic iocus þes plega et pluraliter haec ioca þâs plegan; hic sibilus þêos hwistlung, haec sibila þâs hwistlunga; hic carbasus þes segl, haec carbasa þâs seglu; hic tartarus þêos hellîce sûsl, haec tartara mænigfealdlîce. þâs ôðre synd generis neutri on ânfealdum getele and generis feminini on menigfealdum getele: hoc epulum þêos wist and menigfealdlîce hae epulae; hoc balneum þis bæð and menigfealdlîce hae balneae; hoc caepe þis lîc undeclinjendlîc and menigfealdlîce hae caepae declinjendlîc. þâs ôðre synd neutri generis on ânfealdum getele and masculini on menigfealdum: hoc caelum þêos heofen and menigfealdlîce hi caeli; hoc porrum þis lêac and eft hi porri; hoc frenum þes brîdel and menigfealdlîce hi freni uel haec frena; hoc filum þes ðræ̅d and menigfealdlîce hi fili uel haec fila et cetera.

Sume naman habbað ôðre declinunge on ânfealdum getele and ôðre on menigfealdum, swâswâ ys hoc iugerum þes æcer: se nama ys þæ̅re ôðre declinunge on ânfealdum getele and ð̅æ̅re ðriddan declinunge on menigfealdum getele; hoc uas þis fæt ys ð̅æ̅re þriddan declinunge on ânfealdum getele and ð̅æ̅re ôðre on menigfealdum.

DE FIGVRA.

Figura is hiw on namum and on ôðrum dāelum and æfter donatum, þâm lâreowe, synd twâ figura: simplex, þæt is, ânfeald et composita, þæt is, gefêged. ânfeald hiw is decens geðæslic oððe ârwurðe, potens mihtig. gefêged hiw byð, þæt ðe byð of twâm dāelum oððe of mâ gefêged: indecens unðæslic oððe ungedafenlic, inpotens unmihtig; and hî bêoþ gefêgede on fêower wîsan: ærest of twâm ansundum dāelum: iniustus unrihtwîs; in is praepositio and iustus is nama. eft byð gefêged of twâm tôbrocenum dāelum beniuolus wel willende; eft of ansundum dāele and tôbrocenum inimicus fêond, insipiens unwîs; eft of tôbrocenum dāele and ansundum impius ârlêas, efferus rêðe. Ealle ðâ eahta dāelas underfôð fêginge, bûton interiectio âna, and, gif se nama bið gefêged of twâm ansundum dāelum, þonne mæg man on ægðorum ende hine declinjan: hoc ius iurandum þes âðswara, huius iuris iurandi, huic iuri iurando et cetera. gyf se nama byð gefêged of nominatio casu and of ôðrum gebîgedum case, þonne bið se nama declinjendlic on ðâ healfe, þe se nominatiuus byð: hic praefectus urbis ðes portgerêfa oððe burhealdor, huius praefecti urbis, huic praefecto urbis, hunc praefectum urbis, o praefecte urbis, ab hoc praefecto urbis et cetera. gif se nama byð gefêged of twâm gebîgedum casum, þonne byð hê indeclinabile, þæt is, undeclinjendlic, ac gæð se ân casus for eallum ðâm ôðrum casum, swâswâ ys huius modi: huius modi homo þus gerâd man, huius modi hominis þus gerâdes mannes, huius modi homini; huius modi mulier þus gerâd wîf; huius modi mancipium þus gerâd þêowman. ealswâ gâð illius modi swâ gerâd et cetera.

Be þâm syx casum wê habbað gesæd, ac sume naman synd gehâtene monoptyta. þæt sind ânre gebîgednysse, and se ân casus gæð for ealle ðâ ôðre: nequam mânful and ealra stafa naman: hoc a, huius a; hoc b, huius b and swâ forð. ealswâ quattuor fêower, quattuor homines, quattuor hominum and swâ tô ælcum case and tô ælcum cynne: quinque feminae fîf wîf, quinque uerba fîf word; sex syx and swâ forð ôð centum hundtêontig. mille þûsend gæð ealswâ.

Sume naman syndon diptyta gecwedene, þâ habbað twegen mislice casus and nâ mâ on gewunan: ueru spitu, ueribus spitem; tabi wyrms and tabo: nys ðær nâ mâ casu on gewunan.

Sume synd gecwedene triptyta, þâ habbað þrý ungelice casus, swâswâ bêoð ealle naman neutri generis þære ôðre declinunge on ânfealdum getele: hoc templum ðis templ, huius templi, huic templo; nys ðær nâ mâ mislicra casa.

ealswâ byð on menigfealdum getele on eallum neutrum: haec turibula þâs stôrcyllan, horum turibulorum, his turibulis; haec sidera þâs tunglan, horum siderum, his sideribus; cornua hornas, cornuum, cornibus.

Sume naman syndon gehâtene tetraptota, þâ ðe habbað fêower ungelîce casus, swâswâ synd ealle, þâ þe geendjað on er on þære ôpre declinunge: hic presbiter þes mæsseprêost, huius presbiteri, huic presbitero, hunc presbiterum et similia.

Sume synd gecwedene pentaptota, þâ ðe habbað fîf ungelîce casus. swâswâ synd ealle, þâ ðe geendjað on us, ðære ôðre declinunge: iustus rihtwîs, iusti, -to, -tum, o iuste and manega ôðre þære ðridan declinunge.

Sume naman synd gecwedene exaptota, þæt synd, þâ ðe habbað syx casus, nân ôðrum gelîc, ac wê ne findað nâne naman bûton ðrîm ðus gerâde: unus ân, unius ânes, uni ânum, unum æenne, o une êalâ ðû âna, ab uno fram ânum. ealswâ gæð solus âna and totus eall.

Sit hoc satis de sex casualibus formis bêo ðis ðus genôh be ðâm syx gebîgendlîcum hiwum gesæd.

Wê habbað nû gesæd be ðâm fîf ðingum, þe ðâm namum gelimpað, þæt is species hiw, primitiua frumcenned and diriuatiua, þæt is, ofgangendlîc. ôðer ys genus kynn; þridde numerus, þæt is, getel; fêorðe figura hiw, þæt is, hwæðer hit bêo simplex ânfeald aut composita oððe gefêged: fîfte ys casus, þæt is, fyll oððe gebîgednys. nû wylle wê ongyunnan pronomen.

INCIPIT PRONOMEN.

Pronomen est pars orationis, quae pro nomine proprio uniuscuiusque accipitur personasque finitas recipit. pronomen ys naman speljend, ân dǣl lēdensprǣce, sê byð underfangen for âgenum naman, and hê underfêhð hâdas mid fulre gewissunge. ðes dǣl, þæt is pronomen, hæfð syx accidentia, þæt synd syx gelimp. him gelimpp species, þæt is, hiw; persona, þæt is, hâd; and genus, þæt is, cynn; and figura, þæt is, ânfeald hiw oððe gefêged; and numerus, þæt is, getel; and casus gebîgednyss. wê secgað nû gewislîcor be ðison.

Species pronominum bipertita est þâra naman speljendra hiw ys on twâ tôdǣled, forðan ðe hî synd sume primitiua, þæt synd frumcennede, sume diriuatiua, þæt sind ofgangende. eahta þǣr synd frumcennede and seofan ofcumende. se forma hâd is frumcenned: ego ic; ealswâ se ôðer: tu ðû; and êac se ðridda: ille hê. se forma hâd and se ôðer hâd habbað ænlîpige stemna, forðan ðe hî bêoð æfre ætgædere and him betwýnan sprecað. þonne ic cweþe ego ic and ðû cwest tô mê tu ðû, þonne bêo wyt ætgædere and for ðî ne behôfað nâðor þissera pronomina nâ mâ stemna, bûton twegra. se ðridda hâd hæfð syx clypunga, forðan ðe hê ys hwîlon mid hwîlon on ôðre stôwe. iste þes ys ætêowjendlîc and ðâr bið, þâr man swâ bîcnað be him. ille hê ne bið ðær ætforan andwerd, þâr man swâ be him clypað. se forma hâd hæfð ænne pronomen: ego ic, and se ôðer hâd hæfð ænne: tu ðû. se ðridda hæfð syx: ille hê, ipse hê sylf, iste ðes, hic ðes, is se ylca, sui his. þâs eahta synd primitiua pronomina and ðâ ôðre seofan syndon diriuatiua, þæt is, þæt hî cumað of þâm ôðrum. hêr synd þâ seofon diriuatiua: meus mîn, noster ûre and nostras ûrelendisc; tuus ðîn, uester êower and uestras êowerlendisc, suus his. ne synd nâ mâ naman speljende, bûton þâs fîftýne, beðan ðe priscianus tǣcð, sê ðe ys ealre lēdensprǣce wlite gehâten.

Genera pronominum sunt quinque fîf cynn synd þâra naman speljendra: masculinum hic ðes; femininum haec ðêos; neutrum hoc ðis; commune gemæne nostras ûres landes man, uestras êowres landes mann; trium generum ðrêora cynna ego ic, tu ðû. on lēdensprǣce cweð ægðer gê wer gê wîf gê

ðêowman ego et tu and on englisc ic and ðû; for ðî hî synd þrêora cynna nâ on stemne, ac on andgite. ðâ ôðre ealle mǣst synd mobilia, þæt is, âwendedlîce fram cynne tô cynne, swâswâ wê nû rihte cûðlîcor secgað.

Pronomina habbað fêower declinunga. sêo forme is ego ic, mei uel mis mîn, mihi mê, me mê, a me fram mê; et pluraliter nos wê, nostrum uel nostri ûre, nobis ûs, nos ûs, a nobis fram ûs. git swutelîcor: ego loquor ic sprece, mei locutio mîn sprǣc, mihi respondes mê þû andswarast, me diligis mê ðû lufast (nys hêr nân uocatiuus), a me audisti sapientiam fram mê þû gehýrdest wîsdôm; et pluraliter nos loquimur wê sprecaþ, nostri sermo ûre sprǣc, nobis respondetis ûs gê andswarjað, nos diligitis ûs gê lufjaþ, a nobis ambulasti fram ûs ðû eodest. ealswâ tu ðû, tui uel tis þîn, tibi ðê, te ðê, o tu êalâ ðû, a te fram ðê; et pluraliter uos gê, uestrum uel uestri êower, uobis êow, uos êow, o uos êalâ gê, a uobis fram êow. næfð nân frumcenned pronomen uocatiuum bûton ðisum: o tu, o uos. tu doces me ðû tǣcst mê, tui doctrina bona est þîn lâr is gôd, tibi reddo gratias þê ic sylle þancunga; te laudo, ut sapientem þê ic herige, swâswâ wîsne man; o tu doctor, loquere ad me êalâ ðû lâreow, sprec tô mê; a te audiui multa utilia fram ðê ic gehýrde fela nytwurðe ðing; et pluraliter uos sedetis gê sittað, uestri sedes êower setl, uobis ministro êow ic ðênige, uos moneo êow ic myngje; o uos, audite monitionem meam êalâ gê, gehýrað mîne myngunge; a uobis ambulauerunt fram êow hî eodon, et cetera. sui his næfð nǣnne nominatiuum nâðor nê mid grêcum nê mid lêdenwarum for ðâm gesceâde, þæt hit nǣre ôðrum wordum gelîc. fêower casus hê hæfð, and þâ belûcað twýfeald getel and tô ælcum cynne hî belimpað: sui equus his hors, sui homines his men, sui uilla his tûn, sibi congregat pecuniam him hê gaderað feoh, sibi placet him hê gelîcað; petit, ut sibi concedas he bit, þæt ðû him geunne ðæs; se custodit bene hine hê hylt wel, se defendit armis hine hê bewerað mid wǣpnum, christus se dedit pro nobis crîst sealde hyne sylfne for ûs, a se expulit malos fram him hê âdrǣfde þâ yfelan, et cetera.

Sêo ôðer declinung gǣð þus: ille hê, illius his. ac hit bið gewislîcor, gif þâr man cwýð sum word tô: ille me amat hê mê lufað, illius amor his lufu, illi scribo unum librum him ic wrîte âne bôc, illum accuso hine ic wrêge, ab illo ueni fram him ic côm; et pluraliter illi equitant hî rîdað, illorum congregatio heora gegaderung, illis respondeo him ic andswarige, illos audio hîg ic gehýre, ab illis uenimus fram him wê cômôn. generis feminini illa hêo, illius hyre; illa suit hêo siwað. illius opus hyre weorc, illi do aliquid hire ic forgife sum ðingc, illam odi hîg ic hatige, ab illa discessi fram hyre ic gewât; et pluraliter illae nent lanam hîg spinnað wulle, illarum uestis est heora hrægl hit is, illas

uitupero hîg ic tǣle, ab illis uenit nobis bonum fram him ûs côm gôd. generis neutri illud caput þæt hêafod, illius capitis þæs hêafdes, illi capiti þâm hêafde, illud caput þæt hêafod, ab illo capite fram ðâm hêafde; et pluraliter illa capita þâ hêafdu, illorum capitum þǣra hêafda, illis capitibus ðâm hêafdum, illa capita þâ hêafdu, ab illis capitibus fram ðâm hêafdum.

Ealswâ gǣð iste ðes: iste homo þes man, istius hominis þises mannes, isti homini ðisum menn, istum hominem þisne man, ab isto homine fram ðisum menn; et pluraliter isti homines þâs menn, istorum hominum þissera manna, istis hominibus þisum mannum, istos homines þâs men, ab istis hominibus fram þisum mannum. generis feminini ista mulier þis wîf, istius mulieris þises wîfes, isti mulieri þisum wîfe, istam mulierem arguo ðis wîf ic ðrêage, ab ista muliere fram ðisum wîfe; et pluraliter istae mulieres þâs wîf, istarum mulierum þissera wîfa, istis mulieribus þisum wîfum, istas mulieres laudo þâs wîf ic herige, ab istis mulieribus audiuius sermonem fram ðisum wîfum wê gehýrdon sprǣce. generis neutri istud animal ðis nýten, istius animalis þises nýtenes, isti animali þisum nýtene, istud animal occido þis nýten ic ofslêa, ab isto animali fram þisum nýtene; et pluraliter ista animalia huc adducta sunt þâs nýtenu synd hider brôht, istorum animalium þissera nýtenu, istis animalibus þisum nýtenum, ista animalia custodio þâs nýtenu ic healde, ab istis animalibus fram ðisum nýtenum.

Hic ðes, haec ðeos, hoc þis. heora ealra genitiuus huius þises oððe ðissere; huic ðisum; hunc þisne, hanc þâs, hoc ðis; ab hoc fram ðisum, ab hac fram ðissere; et pluraliter hi þâs tô masculinum, hae tô femininum, haec tô neutrum.

Is sê ys subiunctiuum, þæt ys, underðêodendlîc, oþðe relatiuum, þæt ys, edlesendlîc, forðan ðe hê ne mæg bêon æfter rihte gecweden, bûton þæt andgyt bêo ærfore sǣd; swâ êac on engliscre sprǣce ne cweð nân man sê, bûton hê ær sum ðingc be ðâm men sprǣce. aeneas fuit filius ueneris; is est, qui uicit turnum enneas wæs ueneres sunu; sê oferswîðde turnum. is sê, eius þæs, ei þâm, eum ðone, ab eo fram ðâm; et pluraliter ei ðâ, eorum ðâra, eis þâm, eos accuso þâ ic wrêge, ab eis fram him. generis feminini ea sêo, eius þǣre, ei ðǣre, eam þâ, ab ea fram þǣre; et pluraliter eae mulieres þâ wîf, earum þǣra, eis þâm, eas mulieres uidi þâ wîf ic geseah, ab eis fram ðâm. generis neutri id þæt, eius þæs, ei þâm, id uerbum audiui þæt word ic gehýrde, ab eo fram ðâm; et pluraliter ea uerba þâ word, eorum þǣra, eis þâm, ea uerba audiui þâ word ic gehýrde, ab eis fram ðâm.

Ipsa hê sylf oþpe se ylca, ipsius, ipsi, ipsum, ab ipso; et pluraliter ipsi hî sylfe oððe ðâ ylcan, ipsorum, ipsis, ipsos, ab ipsis. generis feminini ipsa hêo sylf oþpe sêo ylca, ipsius, ipsi, ipsam, ab ipso; et pluraliter ipsae, ipsarum, ipsas

uppe seo ylice, ipsius, ipsi, ipsam, ab ipsa, et pluraliter ipsae, ipsarum, ipsis, ipsas, ab ipsis. generis neutri ipsum, ipsius, ipsi, ipsum, ab ipso; et pluraliter ipsa, ipsorum, ipsis, ipsa, ab ipsis. ipse, gif hê stent âna, þonne byð hit hê sylf oððe se ylca. eft ego ipse ic sylf, tu ipse ðû sylf, ille ipse hê sylf et cetera. Wê habbað nû declinod þâ eahta frumcennedan pronomina: nû wylle wê secgan þâ seofon diriuatiua. of ðâm forman hâde ego of ðâm genitio mei cymð meus mîn. ðes pronomen and ðylllice synd possessiua, þæt synd geâgnigendlîce. meus seruus mîn þêowa, mei serui mînes ðêowan, meo seruo mînum ðêowan, meum seruum flagello mîne þêowan ic swinge; o mi serue, ara bene êalâ mîn ðêowa, era wel; a meo seruo monitus sum fram mînum þêowan ic eom gemyngod; et pluraliter mei serui laborant mîne þêowan swincað, meorum seruorum labor mînra ðêowna geswinc, meis seruis cibos do mînum þêowum ic sylle mettas, meos seruos diligo mîne þêowan ic lufige, a meis seruis ditatus sum fram mînum ðêowum ic eom gewelgod. generis feminini mea ancilla hoc fecit mîn wyln dyde ðis, meae ancillae ars mînre wylne cræft, meae ancillae do alimenta mînre wylne ic sylle fôðan, meam ancillam arguo mîne wylne ic ðrêage; o mea ancilla, esto utilis êalâ ðû mîn wyln, bêo nytwyrðe; a mea ancilla uestitus sum fram mînre wylne ic eom gescrýd; et pluraliter meae ancillae bene operantur mîne wylna wyrcað wel, mearum ancillarum domus mînra wylna hûs, meis ancillis uictum tribuo mînum wylnum ic forgife bîgleofan, meas ancillas moneo mîne wylna ic myngje; o meae ancillae, operamini melius êalâ gê mîne wylna, wyrceað bet; a meis ancillis talia uerba audiui fram mînum wylnum ic gehýrde swylce word. generis neutri meum mancipium loquitur mîn weal sprecð, mei mancipii filius mînes weales sunu, meo mancipio fabrico domus mînum weale ic timbrige hûs, meum mancipium excuso mîne weal ic belâdige; o meum mancipium, sere bene êalâ ðû mîn weal, sâw wel; a meo mancipio multa bona accepi fram mînum weale ic underfêng fela gôð; et pluraliter mea mancipia arant mîne wealas erjað, meorum mancipiorum segetes mînra þêowra manna æceras, meis mancipiis diuido denarios mînum ðêowum mannum ic dæle penegas, mea mancipia arguo mîne þêowan men ic ðrêage; o mea mancipia, estote fideles êalâ gê mîne ðêowan, bêoð getrêowe; a meis mancipiis adiutus sum fram mînum þêowum mannum ic eom gefultumod. Se forma hâd ego ic macað his menigfealde getel nos wê, and of his genitium nostri cumað twâ diriuatiua: noster and nostras. noster frater ûre brôðer, nostri fratris ûres brôðor, nostro fratri ûrum brêðer, nostrum fratrem ûrne brôðor, o noster frater êalâ ðû ûre brôðor, a nostro fratre fram ûrum brêðer; et pluraliter nostri fratres ûre gebrôðra, nostrorum fratrum obedientia ûre gebrôðra

gehȳrsumnys, nostris fratribus ministro ūrum gebrōðrum ic þēnige, nostros fratres amo ūre gebrōþra ic lufige, a nostris fratribus fram ūrum gebrōðrum. generis feminini nostra soror ūre swuster, nostrae sororis and swā forð, swā wē ðær declinodon mea ancilla. generis neutri nostrum consilium ūre rāed, nostri consilii ūres rāedes and swā forð æfter neutri generis. hic et haec nostras et hoc nostrate ūres landes mann oððe elles hwæt, nostratis and swā forð æfter ðære þriddan declinunge. ealswā gæð hic et haec uestras et hoc uestrate êowres landes mann.

Se ôðer hād ys tu ðū, and his genitiuus byð tui þîn. þonne cymð of ðām diriuatium tuus þîn: tuus equus ðîn hors, tui equi þînes horses and swā forð æfter ðære ôðre declinunge. generis feminini tua uilla þîn tûn, tuae uillae ðînes tûnes and swā forð æfter ðære forman declinunge. generis neutri tuum uerbum þîn word, tui uerbi ðînes wordes and swā forð æfter neutri generis. Se frumcenneda tu macað his menigfealde getel uos. þonne cumað of his genitiuo uestri twā diriuatiua: uester êower and uestras êower landes mann. uester bos êower oxa, uestri bouis êowres oxan and swā forþ, swāswā noster. feminini uestra uestis êower rêaf and swā forð, swāswā nostra. generis neutri uestrum iudicium êower dôm, uestri iudicii êowres dômes and swā forð æfter neutri generis.

Of þām frumcennedan sui cymð ân diriuatium suus his: suus ager his æcer, sui agri his æceres and swā forð, swāswā ðā ôðre. femininum sua uxor his wîf, suae uxoris his wîfes and swā forð, swāswā ðā ôðre. neutrum suum rus his land, sui ruris his landes and swā forð æfter neutri generis.

Wē wyllaþ secgan, hwæt sȳ betwux þām genitium þæra frumcennedra pronomina and ðæra ofgangendra. mei, tui, sui, nostri, uestri, gyf hîg bêoð frumcennede genitiui, þonne magon hîg bêon gefêrlæhte eallum casum and ægðorum getele. mei ager est mîn æcer hyt ys, mei terra mîn land, mei agros aro mîne æceras ic erige, mei uerba audisti mîne word þû gehȳrdest. ealswā tui seruus arat ðîn ðêowa man erað, tui ancilla textit ðîn wyln wefð, tui agros metis þû rîpst þîne æceras. ealswā sui: sui equus est his hors hit is, sui homines pergunt his men gâð, sui animalia sunt his nȳtenu hit synt, sui ancilla laborat his wyln swincð. nostri hominis equus est ūres mannes hors hit is, nostri seruum arguo ūrne þêowan man ic ðrêage, nostri agros depastas þû etst ūre æceras. uestri sermo êower spræc, uestri congregatio êower gegaderung, uestri iudicia laudo êower dômas ic herige.

Gif ðās casus bêoð of ðām diriuatium, þonne sceolon hîg habban him gelîce casus and gelîc getel: meus ager mîn æcer, mei agri semen mînes æceres sâed,

meo agro et cetera; tuus seruus þîn ðêowa mann, tua ancilla ðîn wyln, tuae ancillae filius þînre wylne sunu, tui hominis equus ðînes mannes hors, tuum iudicium laudo þînne dôm ic herige; suus faber est his smið hê is, sui fabri opus his smiþes weorc, suum fabrum diligit his smiþ hê lufað; noster piscator est ûre fiscere hê is, nostri piscatoris rete ûres fisceres nett, nostro piscatori do nauem ûrum fiscere ic gyfe scip; uester sutor est êower sûtere hê is, uestri sutoris instrumenta êower sûteres tôl, uestra locutio mihi placet êowor spræc mē lîcað, uestrum uerbum audiui êower word ic gehýrde, uestri uerbi êowres wordes et cetera.

DE FIGVRA.

Figura is gecweden on englisc hiw oððe gefêgednyss. þâra synt twâ: simplex ânfeald et composita and gefêged. þâs pronomina bêoð gefêgede ðus þurh sume casus: iste and hic bêoþ tôgædere gefêgede on þrîm casum ðus: istic þes, istunc þisne, ab istoc fram ðisum. femininum istaec ðêos, istanc þâs, ab istac fram þissere. nis hêr nân menigfeald getel. neutrum istoc iudicium þes dôm, istoc ðisne, ab istoc fram ðisum. hêr is menigfeald getel: istaec iudicia ðâs dômas, istaec accusatiuus, istaec uocatiuus. aduerbium hic hêr; ôðre gefêgede aduerbia: adhuc gyt (lege adhuc ræd gyt), abhinc heonon.

Is sê byð gefêged tô ðâm aduerbio demum æt nêxtan ðus: idem se ylca, eiusdem þæs ylcan, eidem þâm ylcan, eundem þone ylcan, ab eodem fram ðâm ylcan; et pluraliter idem uel eidem þâ ylcan, eorundem ðæra ylcra, eisdem þâm ylcum, eosdem þâ ylcan, ab eisdem fram ðâm ylcum. generis feminini eadem sêo ylce, eiusdem þære ylcan, eidem, eandem, ab eadem; et pluraliter eadem þâ ylcan, earundem et cetera. generis neutri idem þæt ylce, eiusdem ðæs ylcan, eidem, idem, ab eodem; et pluraliter eadem þâ ylcan, eorundem, eisdem et cetera.

Drý êacan synd met, pte, ce, þe man êacnað on lêdenspræce tô sumum casum þises partes for gesceâde oððe fægernysse. egomet ic sylf, meimet mînes sylfes, mihimet mē sylfum, memet mē sylfne. on ðâm ôðrum hâde on genitiuo tuimet þînes sylfes (forþan ðe tumet ys word: tumeo ic tôðinde, tumes þû tôðindst, tumet hê tôðint), tibimet þê sylfum, temet ðê sylfne. ðâm nominatiuo hê mæg bêon êac geðêod, gif ðû setst ânne scortne te betwux: tutemet þû sylf; êac tute getâcnað þæt ylce. et pluraliter nosmet wê sylfe, nobismet ûs sylfum, uosmet gê sylfe, uobismet êow sylfum: nys hêr nâ mâ. on ðâm þriddan hâde

suimet his sylfes, sibimet him sylfum, semet hyne sylfne.

Se ôðer êaca bið fif ablatium wîflîces cynnes gefêrlæht: meapte on mîne wîsan, tuapte on ðîne wîsan, suapte on his wîsan, nostrapte on ûre wîsan, uestrapte on êower wîsan.

Se þridda êaca gæð þus: huiusce þises, hisce þisum, hosce þâs; hasce þâs. Sume hîg bêoð gefêgede þus: eccum, þæt is on andgyte, lôca efne, þû gesihst hine; eccos lôca efne, þû gesihst hîg; eft ellum for illum hine. ad femininum tô wîflîcum hâde ealswâ ellam for illam; eccam lôca efne, ðû gesihst hîg and menigfealdlice eccas.

Eft mecum mid mê, tecum mid ðê, secum mid him, nobiscum mid ûs, uobiscum mid êow.

Hic is ægðer gê pronomen gê aduerbium: hic þes and hic hêr. tantudem is nama, þæt is eft swâ mycel. his genitiuus is tantidem eft swâ myceles oððe ealswâ myceles. næfð hê nâ mâ casa. totidem ealswâ fela ys êac nama and næfð nâ mâ casa.

DE NVMERO.

Numerus is getel, singularis ânfeald et pluralis and menigfeald. ânfeald getel byð on ðisum parte ego ic, tu ðû, ille hê, and menigfeald getel bið nos wê, uos gê, illi hîg. sume hîg bêoð ægþres geteles: idem homo se ylca man and idem homines þâ ylcan men. sume bêoð ægðres cynnes: haec ancilla þêos wyln and menigfealdlice haec mancipia þâs wealas. þâ seofon diriuatiua pronomina, þæt synd ofgangendlîce naman speligendan, habbað twyfeald getel, ân wiðinnan, ôðer wiðûtan. gif ðû âxast: cuius sunt hi libri? hwæs synd ðâs bêc? and ic cweðe on lêden: mei sunt mîne hîg synd, þonne byð on þâm forman stæfgefêge me ânfeald getel, and on ðâm ôðrum stæfgefêge i bið menigfeald getel. ealswâ tua uerba sunt ðîne word hit synd: on ðâm tu byð ânfeald getel and on ðâm a menigfeald. hîg habbað êac ealle twegen hâdas and twâ cynn: ân hâd and ân cynn byð on þâm hlâforde, þe cweð meus mîn, and ôðer hâd and ôðer cynn byð on ðâm æhte, þe hê embe sprecð, forðan ðe þæt forme stæfgefêg ys ðrêora cynna: masculinum and femininum and neutrum, and þæt ôðer stæfgefêg ys âwendendlîc fram cynne tô cynne: meus ager mîn æcer, mea terra mîn land, meum aratrum mîn sul. hî synd êac gecwedene possessiua, þæt synd geâgnigendlîce, forðan ðe hî getâcnjað oftost æhta, ac nâ swâ ðêah symle: gif ic cweðe meus dominus mîn hlâford oððe meus pater

mîn fæder, ne byð ðǣr nân ǣht geswutelod. suus his is ǣgðres geteles gē
ânfealdes gē menigfealdes, bûton priscianus luge, forðan ðe his frumcenneda
sui is ǣgðres geteles: sui causa facit for his intingan hê hit dêð et sui causa
faciunt and for heora intingan hî hit dôð; sibi prodest him sylfum hê fremað et
sibi prosunt and him sylfum hî fremjað; se custodit hine sylfne hê hylt et se
custodiunt and hîg healdað hî sylfe; a se expulit hostem fram him hê âdræfð
pone fêond, a se expellunt hostes hî âdræfað heora fýnd him fram et similia.

DE CASV.

Ðâ pronomina, þe habbað uocatiuum, þâ habbað syx casus and ðâ ôðre ealle
nabbað, bûton fîf gebîgednyssa. on ðâm ôðrum hâde tu ðû and uos gē, þǣr
ðǣr byð tôspræc, þǣr mæg bêon uocatiuus. eft on þâm ânum diriuatiuum,
þæt ys ofgangende, meus mîn hæfð uocatiuus nâ þæs âgneres, ac ðæs ôðres
hâdes, þe hê tô sprecð: o pater mi, doce filium tuum êalâ ðû fæder mîn, lær
þînne sunu; o mater mea, uesti filium tuum êalâ ðû mîn môdor, scrýd ðînne
sunu; êac menigfealdlice o noster amice êalâ ðû ûre frêond, o nostra soror êalâ
ðû ûre swuster [o nostra soror, da nobis bibere êalâ ðû ûre swuster, syle us
drincan] et cetera. nostras ûres landes man, uestras êowres landes mann
habbað gelîce nominatiuum and uocatiuum, and nys nâ mâ pronomina, þe
hæbbe syx casus.

Âne nigon naman synt, ðe habbað þâ ylcan declinunga, þe pronomina habbað,
and for ðî wæron sume bôceras swâ bepæhte, þæt hî tealdon ðâ nigon naman
tô ðisum dæle, þe wê hâtað pronomen, ac se lâreow priscianus segð, þæt man
sceal tôcnâwan ǣlces dæles mihte and getâcnunge and swâ undergytan,
hwæt hê sý, nâ be þǣre declinunge. gif sêo declinatio, þæt is, declinung, sceal
tôsceâdan, hwæt gehwylc dæel sî, þonne bêoð ealle ðâ seofon pronomina, þe
wê nû embe spræcon, and êac participia, þæt synd dæel nymende, getealde
betwux namum; ac þæt ne byð nân gesceâd. þâs nigon naman, þe wê embe
sprecað, sind appellatiua, þæt sind gecîgendlice. proprium nomen is âgen
nama and appellatiuum byð ǣlc ôper nama. hêr synd ðâ naman: quis hwâ,
unus ân, ullus ǣnig, nullus nân, solus âna, totus eall, alius ôðer oððe sum,
alter ôðer, uter heora ôðer. þâs naman synd mobilia per tria genera, þâs naman
synd âwendendlice geond þreo cynn. quis hwâ is werlîc hâd; quae hwylc is
wîflîc; quod hwylc nys nâpres cynnes. heora ealra genitiuus byð cuius hwæs
oððe hwylces and heora ealra datiuus cui hwâm oððe hwylcum, quem uirum

laudas? hwylcne wer herast ðû? a quo uel a qui fram hwylcum oððe fram hwâm; et pluraliter qui hwilce oððe ðâ, quorum hwylcera oððe ðæra, quis uel quibus hwylcum oððe ðâm, quos laudas? hwylce herast ðû? oððe ðâ, a quis uel a quibus fram hwylcum oððe fram þâm. þes nama hæfð twýfealdne nominatiuum: quis and qui. se qui byð ânfealdes geteles and menigfealdes: qui uir sê wer, qui uiri þâ weras, and hî habbað twýfealdne ablatiuum, swâswâ wê ær sædon. generis feminini quae hwylc, cuius hwylcere, cui, quam, a qua uel a qui; et pluraliter quae hwylce, quarum hwylcera, quis uel quibus, quas, a quis uel a quibus, ac se quibus ys gewunelîcor, forðan ðe quis is ðâm ôðrum gelîc. generis neutri quod uel quid hwylc oððe þæt, cuius ðæs oððe hwylces, cui, quod, a quo uel a qui; et pluraliter quae hwylce oððe ðâ, quorum, quis uel quibus, quae, a quis uel a quibus. hit is tô witenne, þæt ðâs naman habbað mislîc andgyt, be ðâm ðe hî gesette bêoð. gif ic cweðe: quis hoc fecit? hwâ dyde ðis?, þonne byð se quis interrogatiuum, þæt is, âxigendlîc. gif ic cweðe: nescio, quis hoc fecit nât ic, hwâ ðis dyde, þonne byð se quis infinitiuum, þæt is, ungeendigendlîc. gif ic cweðe: tu scis, quis hoc fecit þû wâst, hwâ ðis dyde, þonne byð se quis relatiuum, þæt ys, edlesendlîc. of ðisum bêoð gefêgede quisque gehwâ, quaeque, quodque gehwylc. heora ealra genitiuus ys cuiusque; cuique and swâ forð, swâ þâ ôðre. ealswâ on ðrêo wîsan quispiam, quaequam, quodpiam ænig and heora ealra genitiuus cuiuspiam æniges and swâ forð. eft quisquam, quaequam, quodquam ænig. heora ealra genitiuus cuiusquam and swâ forð. eft quisquis swâ hwâ, quaequae swâ hwylc, quodquod swâ hwylc. heora ealra genitiuus cuiuscuius; cuicui et cetera. eft quidam, quaedam, quoddam sum and heora ealra genitiuus cuiusdam et cetera. eft quicumque swâ hwâ, quaecumque swâ hwylc, quodcumque and heora ealra genitiuus cuiuscumque et cetera. eft aliquis sum, aliqua sum, aliquod sum and heora ealra genitiuus alicuius sumes et cetera.

Vnus ân, una ân, unum ân and heora ealra unius ânes; uni ânum; et cetera.

Vllus, ulla, ullum ænig and heora ealra ullius æniges; ulli ænigum; et cetera.

Nullus, nulla, nullum nân; nullius nânes; nulli nânnum; et cetera.

Solus, sola, solum âna and heora ealra solius ânes; soli ânum; et cetera.

Totus, tota, totum eal; totius ealles; toti eallum; et pluraliter toti ealle; totorum ealra; totis; et cetera.

Alius, alia, aliud ôðer and heora ealra genitiuus alius ôðres; alii ôþrum; et cetera.

Vter, utra, utrum heora ôðer oððe uncer ôðer; heora ealra genitiuus utrius heora ôðres; utri heora ôðrum. ealswâ gæð of ðisum gefêged uterque heora

ǣgðer, utraque, utrumque heora ǣgðer and heora ealra utriusque heora ǣgðres; utrique heora ǣgðorum; et cetera. neuter nâðor of ðisum gefêged ne gǣþ nâ swâ, ac gǣð æfter þære ôðre declinunge. neuter nâðor, neutri nâðres, neutro nâðrum; femininum neutra nâðor ðære forman declinunge: neutrae et cetera; neutrum nâðor, neutri nâðres et cetera. and ealle þas habbað langne i on genitiuo, ac hê byð swâ ðeah on lêoþcræfte ǣgðer gê lang gê scort, bûton alius: sê byð æfre lang.

Alter, altera, alterum ôðer and heora ealra alterius ôðres: on ðisum byð se i æfre scort; alteri ôðrum; et cetera. of ðisum ys gefêged alteruter, alterutra, alterutrum heora ǣgðer. heora ealra genitiuus alterutrius and datiuus alterutri et cetera.

Gyt syndon sume naman, þe wæron unrihtlice getealde betwux naman speljendum, forðan ðe naman speljend ne mæg habban þa getâcnunga, ðe hî habbað. ân þara ys qualis and quale hwylc, þæt getâcnað þreo ðingc: interrogationem, þæt is, âxunge and infinitionem endelêasnyse et relationem and edlesunge. gif ic cweðe: qualis est rex? hwylc ys se cyning?, þonne byð hê interrogatuum, þæt is, âxjendlîc. gif ic cweðe: nescio, qualis est rex nât ic, hwylc se cyning is, þonne byð se qualis infinituum, þæt is, ungeendigendlîc. gif ic cweðe: tu scis bene, qualis est þu wâst wel, hwylc hê is, ðonne byð hit relatuum, þæt ys, edlesendlîc. talis and tale swylc andwyrð þam ôðrum. þu cwyst: qualis est ille? hwylc ys hê? ic cwepe: talis est swylc hê is. þas twegen naman gâð æfter ðære ðriddan declinunge, þe macjað heora ablatuum on i. eft quantus hû micel getâcnað þreo ðing: âxunge and endelêasnesse and edlesunge. him andwyrð tantus swâ mycel; and hî begen synd mobilia æfter þære ôðre declinunge. eft quot hû fela getâcnað ðreo ðing. him andwyrð tot swâ fela. ðas twegen naman synd ðreora cynna. wê cwepað: quot homines? hû fela manna? quot litterae? hû fela stafa? quot uerba? hû fela worda? tot libri swâ fela bôca; tot paginae swâ fela trameta; tot folia swâ fela lêafa; and hî synd undeclinjendlîce, ac hî andwyrðað swâ ðeah eallum casum: hi quot, horum quot; hi tot, horum tot. of ðisum bêoð gefêgede quotus and totus, þa gebyrjað swyðost tô endebyrdnyse. quotus es in ordine monachorum? hwylcere endebyrdnyse eart ðu betwux munecum? ic cwepe secundus se ôper uel tertius oððe se ðridda. him geandwyrð totus: totus sum swylcere endebyrdnyse ic eom. hî syndon mobilia æfter þære ôðre declinunge. Of ðam naman quis cumað ðreo genitiui æfter ealdre spræce: cuius masculinum, cuia femininum, cuium neutrum. ac wê ne gýmað nâ swiðe on ðisum dagum þissera genitiuo, ac brûcað þæs ânes on ælcum cynne. cuius

hominis hwylces mannes oððe ðæs mannes, cuius feminae, cuius animalis.
êac bûton þison cwædon ðâ ealdan: hic et haec cuias et hoc cuiate, huius
cuiatis. þæt byð þus on lêdenspræce: cuias es? hwylcere þêode eart þû?
uestras sum êowre þêode ic eom oþpe êower landes man; swâswâ cwæþ se
ealda plautus: quid est? cuiates estis aut quo ex oppido? hwæt is lâ? hwylcere
þêode sind gê oððe of hwylcum fæstene?
Is êac tô witenne, þæt ullus and nullus, nemo and ambo nê nân þæra namena,
þe andwerd ne byð on spræce, næfð nânne uocatiuum. eft alter and uter nê
nân þæra, þe gæð on twâ, næfð nænne uocatiuum, forðan ðe se uocatiuus,
þæt ys, sêo clypjendlîce gebîgednys, wyle bêon æfre tô andweardum menn
geclypod and tô ânum hâde.

INCIPIT DE VERBO.

Verbum est pars orationis cum tempore et persona sine casu aut agere aliquid aut pati aut neutrum significans, uerbum ys word, ân dǣl lēdensprǣce mid tīde and hāde bûtan case getâcnjende oððe sum ðing tô dōnne oððe sum ðing tô þrôwigenne oððe nâðor. uerbum habet septem accidentia word hæfð seofon gelimplīce ðing. him gelimpð significatio, þæt ys, getâcnung, hwæt þæt word getâcnige, dǣde oððe þrôwunge oððe nâðor; tempus tīd, modus gemet, species hiw, figura gefêgednyss, coniugatio geþêodnyss, persona hād, numerus getel. wê wyllað nû secgan endebyrdlīce and gewislīce be eallum þisum.

Significatio ys getâcnung, hwæt þæt word getâcnige. ælc fulfremed word geendað on o oððe on or. on o geendjað actiua uerba, þæt synd dǣdlīce word, þā ðe geswuteljað, hwæt men dôð. amo ic lufige geswutelað mīn weorc; ealswā doceo ic tǣce, lego ic rǣde, audio ic gehýre: on eallum þisum wordum ys mīn weorc geswutelod. þās and ðyllīce synd actiua gehâtene, þæt synd dǣdlīce, forðan ðe hī geswuteljað dǣda: dô ænne r tô ðisum wordum, þonne bêoð hī passiuā, þæt synd ðrôwjendlīce; nā swylce hī æfre pīnunge getâcnjon, ac, þonne ôðres mannes dǣd befylð on mê oððe on ðê, þonne byþ þæt on lēdensprǣce passiuum uerbum. ic cweðe nû: amo ic lufige, þonne cwyst ðû: quem amas? hwæne lufast ðû? ic cweþe: te amo þê ic lufige; þonne befylð mīn lufu on ðê, and ðû miht cweðan: amor a te ic eom gelufod fram ðê. doceo te ic tǣce ðê, and ðû cwyst: doceor a te ic eom gelǣred fram ðê; et cetera. nû synd þā word gehâtene actiua, þæt synd dǣdlīce, þā ðe geendjað on o and macjað of him sylfum passiuā uerba, þæt synd þrôwjendlīce word, gif se r byþ þǣrtô genumen, swāswā wê nû sǣdon. þā word, þe geendjað on o and ne magon æfter andgyte bêon passiuā, þā synd neutra gehâtene, þæt is nâðres cynnes: uiuo ic lybbe, spiro ic orðige, sto ic stande, ambulo ic gange, sedeo ic sitte. ne mæg hêr bêon nân passiuum on ðisum wordum, forðan ðe heora getâcnung ne befylð on nânnum ôðrum menn, bûton on ðām, ðe hit cwyð. swā ðêah sume of ðisum neutrum macjað passiuum on ðām ðriddan hāde, nā tô mannum, ac tô ôðrum ðingum. aro ic erige, aras þû erast, arat hê erað. ne

cweð nân mann: ic eom geerod, ac on ðâm ðriddan hâde ys gecweden: aratur terra þæt land ys geerod; bibo ic drince, bibitur uinum þæt wîn ys gedrunce; manduco ic ete, manducatur panis se hlâf is geeten; laboro ic swince, laboratur uestis þæt hrægl is beswuncen; et cetera. þâ word, þe geendjað on or, habbaþ ðrêo getâcnunga. ân ys ðrôwjendlîc, swâswâ wê ær sædon. ôper ys commune, þæt ys, gemæne twegra getâcnunga, forþan þe on ðâm worde byð ægðer gê dæd gê ðrôwung: osculor te ic cysse ðê et osculor a te and ic eom fram ðê cyssed; complector te ic ymbclyppe þê et complector a te and ic eom fram ðê ymbclypped. þâs word and ðyllîce ne bêoð nâ lêdenword, gif se r byð aweg gedôn. þâ ðriddan getâcnunge hæfð deponens uerbum, þæt is, âlecgende word, forðan ðe hê legð him fram ðâ âne getâcnunge and hylt ðâ ôpre. deponentia uerba significant actum þâ âlecgendlîcan word getâcnjað dæde, swâswâ actiua, ac hî geendjað on or, swâswâ passiua. luctor ic wraxlige, loquor ic sprece: hêr is dæd on ðissere getâcnunge. hî ne bêoð nâ lêdenword, gif se r byð awege. ðâ word, þe synd passiua, bêoð actiua, gif se r byþ aweg gedôn: armor ic eom gewæpnod, armo te ic wæpnige ðê et cetera. twâ dædlîce word synd, ðe habbað þwyrlice getâcnunge: þæt ðe geendað on o, getâcnað þrôwunge and, þæt ðe geendað on or, getâcnað dæde. timeo ic mê ondræde, metuo ic mê ondræde. sê ðe him ondræet, sumes ðinges hê him ondræet. timeo deum ic mê ondræde god. timeor ic eom ondræed, þæt is, þæt sumum men stent ege fram mê. metuor a pueris nostris, þæt is on andgyte, ûrum cildum stent ege fram mê. ðâ word êac sume, þe synd neutra gecwedene, habbað þrôwjendlîce getâcnunge, swâswâ ys uapulo ic eom beswungen, ueneo ic eom geseald; ac hî ne geendjað næfre on or, swâ hwæðer swâ hî getâcnjað.

DE TEMPORE.

Tempus accidit uerbo tîd gelimpð worde for getâcnunge mislîcra dæda. æfter gecynde synd þrêo tîda on ælcum worde, þe fulfremed byð: praesens tempus ys andwerd tîd: sto ic stande; praeteritum tempus ys forðgewiten tîd: steti ic stôd; futurum tempus is tôwerd tîd: stabo ic stande nû rihte oððe on sumne tîman. ac swâ ðeah wîse lâreowas tôdældon þone praeteritum tempus, þæt is, ðone forðgewitenan tîman, on þrêo: on praeteritum imperfectum, þæt is unfulfremed forðgewiten, swilce þæt ðing bêo ongunnen and ne bêo fuldôn: stabam ic stôd. praeteritum perfectum ys forðgewiten fulfremed: steti ic stôd fullîce. praeteritum plusquamperfectum is forðgewiten mâre, þonne fulfremed,

forðan ðe hit wæs gefyrn gedôn: steteram ic stôd gefyrn. forðî is se forðgewitena tîma on ðrêo tôdæled, forðan ðe nâht ne byð swâ gemyndelîc on gecynde, swâ þæt ys, þæt gedôn byð.

DE MODIS.

Modus ys gemet oððe þære spræce wîse, and ðære synd fîf. indicatiuus ys gebîcnjendlîc: mid ðâm wê geswuteljað, hwæt wê dôð oððe ôðre menn. ic cweðe nû: lego ic ræde; þær bið mîn dæd geswutelod. and ðis modus ys fulfremed on eallum tîdum and on eallum hâdum and ys forðî fyrrest. þæt ôðer modus ys imperatiuus, þæt ys, bebêodendlîc: mid þâm gemete wê hâtað ôðre menn dôn sum ðing oððe sum ðing þrôwjan. lege ræd ðû; legat ræde hê; flagella istum puerum beswing ðis cild; flagelletur sý hê beswungen. þis gemet sprecð forðwerd and næfð nânne praeteritum, forþan ðe nân man ne hæet dôn, þæt ðe gedôn byð. hê sprecð tô ôðrum and nâ tô him sylfum: forþan ðe gehwâ hæet ôðerne, nâ hyne sylfne. þæt ðridde gemet ys optatiuus, þæt ys, gewîscendlîc, and hit hæfð forðgewitene tîman and behôfað ôðres wordes him tô fultume, þæt hê fulfremednysse hæbbe. utinam amarem deum êalâ gif ic lufode god, swylce ðû cweðe: forgeâfe god, þæt ic hine lufode. utinam legerem nunc êalâ gif ic rædde nû. utinam legerem heri êalâ gif ic rædde gyrstan dæg, þonne cûðe ic nû âgyfan. utinam legissem in iuuentute êalâ gif ic rædde on jugoðe, þonne cûðe ic nû sum gôd. utinam ys aduerbium, þæt ys, wordes gefêra, and hê fylst þisum gemete ðus. þæt fêorðe gemet ys subiunctiuus oþþe coniunctiuus, þæt ys, underðêodendlîc, forðâm ðe hyt is under þâm foresædum gemetum and behôfað oþres wordes him tô fultume. cum legam ðonne ic ræde. cum legam, ueni ad me ðonne ic ræde, cum tô me. cum doceam, discas þonne ic tæce, þû leornast et cetera. þæt fîfte gemet ys infinitiuus, þæt is, ungeendigendlîc, forðan ðe þær ne byð nân spræc geendod, bûton man ðâr dô tô þrêo ðing, þæt is, hâd and tîd and getel. amare lufjan: nys ðær nân gewis on ðære spræce, bûton ðû cweþe amare uolo ic wylle lufjan. on ðâm uolo ys se forma hâd and andweard tîd and ânfeald getel. þis gemet gæð geond ealle tîda and ealle hâdas and ealle getel. legere uis þû wylt rædan ys se ôðer hâd and andweard tîd and ânfeald getel. legere uolui ic wolde rædan, legere uoluitis gê woldon rædan sint forðgewitene tîda; et cetera. gyt ys ân gemet gehâten inpersonale, þæt gæð ofer ealle ðâ oþre fîf on ðâm ðriddan hâde passiuum: amator; amator a me ic lufige; legitur a me ic

ræde. ac wê nellað nâ mâre be ðisum hêr sprecan.

DE PERSONIS.

Sunt igitur personae uerborum tres þrÿ hâdas synt worda. se forma hâd ys, þe sprecð be him sylfum âna ðus: dico ic secge, oððe mid ôþrum mannum on menigfealdum getele: dicimus wê secgað. se ôðer hâd is, þe se forma sprecð tô: dicis þû segst, oþþe menigfealdlice dicitis gê secgað. se þridda hâd ys, be þâm ðe se forma hâd sprecð tô ðâm ôðrum hâde: dicit hê segð, oððe menigfealdlice dicunt hî secgaþ. se forma hâd and se ôðer sprecað him betwÿnan and synd andwerde and geendode, sôþlice se þridda hâd nys nâ andweard nê geendod, and forðî hê nymð him hwîlon tô fultume pronomen naman speljend: ille dicit. ealle ðrÿ hî magon êac him tô genyman naman speljende: ego lego ic ræde, tu legis þû ræetst, ille legit hê ræet. naman sôðlice bêoð æfre on ðâm ðriddan hâde: rex equitat se cyningc rît, episcopus docet se bisceop lærþ, and swâ on eallum casum, bûton uocatiuus, sê ðe byð æfre on ðâm ôðrum hâde: o puer, lege êalâ ðû cild, ræed. êac se nominatiuus mæg bêon on ðâm ôðrum hâde, gyf ðær byð pronomen betwux: lego ego priscianus ic priscianus ræde; legis tu puer þû cild ræedst. nama mæg bêon êac on ðâm forman hâde on ðâm worde, ðe getâcnað edwiste: priscianus sum ic eom priscianus, and ealswâ on ðâm wordum, ðe clypunge getâcnjað: priscianus uocor ic eom gecîged priscianus, priscianus nominor ic eom genemned priscianus, priscianus nuncupor ic eom gehâten priscianus. manega word synd, þe ne magon habban þâ twegen forman hâdas, ac habbað þone þriddan: tinnit swêgð, pluit hit rînþ, tonat hit ðunrað, fulminat hit líht, ningit hit snîwð, grandinat hit hagelað, gelat hit frÿst. ealswâ be nÿtenum: canis latrat hund byrcð, lupus ululat wulf ðÿtt, equus hinnit hors hnægð, bos mugit oxa hlêwð, ouis balat scêp blæet, sus grunnit swîn grunað et similia. þâs word and ðylllice man mæg cweðan, gif man wyle, ongeân gecynde on eallum þrîm hâdum, ac hit byð swîðe dyslic, þæt se man beorce oððe blæete.

DE NVMERO.

Numerus accidit uerbis uterque, singularis et pluralis getel gelimpð wordum ægðer gê ânfeald gê menigfeald. ânfeald getel byð on ânum: lego ic ræde,

and menigfeald tō manegum: legimus wê rāēdað, et cetera.

DE CONIUGATIONIBVS.

Coniugationes uerborum quattuor sunt secundum priscianum. coniugatio uerborum ys worda geðēodnys, and þāera sind fēower æfter priscianes tæcinge. naman habbað fif declinationes, and word habbað fēower coniugationes. declinatio mæg bēon gecweden gebîgednys, forðan ðe on ðære bēoð ðā naman gebîgede fram case tō case. coniugatio mæg bēon gecweden geðēodnys, forðan ðe on ðære bēoð manega word geðēodde on anre declinunge.

Sêo forme coniugatio ys, þe macað ðone ôðerne hād on langne as: amo ic lufige, amas ðû lufast, amat hê lufap; et pluraliter amamus wê lufjað, amatis gê lufjað, amant hî lufjað. eodem modo, id est, indicatiuo on ðām ylcan gemete, þæt ys, gebîcnigendlîcum praeterito tempore imperfecto forðgewitenre tîde unfulfremedre amabam ic lufode, amabas ðû lufodest, amabat hê lufode; et pluraliter amabamus wê lufodon, amabatis gê lufodon, amabant hî lufodon. eodem modo tempore praeterito perfecto amauic ic lufode fulfremedlîce, amauisti þû lufodest, amauit hê lufode; et pluraliter amauimus wê lufodon, amauistis gê lufedon, amauerunt uel amauere hî lufodon. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto amaueram ic lufode gefyrn, amaueras ðû lufodest, amauerat hê lufode; et pluraliter amaueramus wê lufodon, amaueratis gê lufodon, amauerant hî lufedon. eodem modo on ðām ylcan gemete futuro tempore on tōweardre tîde amabo ic lufige gyt tō dæg oððe tō merjen, amabis þû lufast, amabit hê lufað; et pluraliter amabimus wê lufjað, amabitis gê lufjað, amabunt hî lufjað. imperatiuo modo on bebêodendlîcum gemete tempore praesenti on andwerdre tîde ad secundam et nomen tertiam personam tō ðām ôðrum hāde and tō ðām ðriddan ama lufa ðû, amet lufige hê; et pluraliter amemus lufjon wê, amate lufige gê, ament lufjon hî. eodem modo tempore futuro amato tu lufa ðû gyt, amato ille lufige hê; et pluraliter amemus lufige wê, amatote lufige gê, amanto lufjon hî. optatiuo modo gewîscendlîcum gemete praesenti tempore et praeterito imperfecto utinam amarem êalâ gif ic lufode nû oððe ær, utinam amares êalâ gif ðû lufodest, utinam amaret êalâ gif hê lufode; et pluraliter utinam amaremus êalâ gif wê lufodon, utinam amaretis êalâ gif gê lufedon, utinam amarent êalâ gif hî lufodon. eodem modo tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam amauissem êalâ gif ic lufode

fulfremedlîce oððe gefyryn, utinam amauisses êalâ gif ðû lufodest, utinam amauisset êalâ gif hê lufode; et pluraliter utinam amauissemus êalâ gif wê lufodon; utinam amauissetis êalâ gif gê lufodon, utinam amauissent êalâ gif hî lufodon. eodem modo tempore futuro utinam amem forgife god, þæt ic lufige gyt, utinam ames þæt ðû lufige, amet þæt hê lufige; et pluraliter utinam amemus forgyfe god, þæt wê lufjon gyt, ametis þæt gê lufjon, ament þæt hî lufjon. subiunctiuo modo underðêodendlîcum gemete tempore praesenti cum amem þonne ic nû lufige, cum ames þonne ðû lufast, cum amet þonne hê lufað; et pluraliter cum amemus ðonne wê nû lufjað, cum ametis þonne gê lufjað, cum ament þonne hî lufjað. eodem modo tempore praeterito imperfecto cum amarem þâ ðâ ic lufode hwæt hwega, cum amares ðâ ðâ ðû lufodest, cum amaret þâ ðâ hê lufode; et pluraliter cum amaremus þâ ðâ wê lufodon, cum amaretis þâ þâ gê lufodon, cum amarent þâ ðâ hî lufodon. eodem modo tempore praeterito perfecto cum amauerim þâ ðâ ic lufode fulfremedlîce, amaueris þâ ðâ ðû lufodest, amauerit þâ ðâ hê lufode; et pluraliter cum amauerimus þâ ðâ wê lufodon, amaueritis þâ ðâ gê lufodon, amauerint ðâ ðâ hî lufodon. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto cum amauissem þâ ðâ ic lufode gefyryn, amauisses þâ ðâ ðû lufodest, amauisset þâ ðâ hê lufode; et pluraliter cum amauissemus þâ ðâ wê lufodon, amauissetis þâ ðâ gê lufodon, amauissent þâ ðâ hî lufodon. eodem modo tempore futuro cum amauero þonne ic lufige gyt, cum amaueris þonne þû lufast gyt, cum amauerit ðonne hê lufað gyt; et pluraliter cum amauerimus þonne wê lufjað gyt, amaueritis ðonne gê lufjað gyt, amauerint þonne hî lufjað gyt. infinitiuo modo ungeendigendlîcum gemete numeris et personis on getelum and on hâdum tempore praesenti et praeterito imperfecto amare lufjan, praeterito perfecto et plusquamperfecto amasse uel amauisse lufjan. infinitiuus ys ungeendigendlîc, ac dô ðær tô getel and hâd and tîde, þonne byð hit geendod spræc: amare uolo ic wylle nû lufjan; amare uolebam ic wolde lufjan; sciui te aliquando amasse deum ic wiste, þæt ðû hwîlon lufodest god. futuro amatum ire uel amaturum esse lufjan; uis amatum ire wylt ðû faran lufjan; uenatum pergo ic fare huntjan; uis doctum ire wylt ðû gân leornjan; lectum pergit hê gæð rædan; bibitum pergo ic gange drincan; et cetera. þæt syxte gemet gæð ofer ealle þâ ôðre fîf gemetu and nimð æfre þone þridan hâd of ðâm passium: amatur; amatur a me ic lufige, amabatur a me ic lufode and swâ forð, ac hit nis nâ swîðe gewunelîc on lêdenspræce nê hûru on englisc. quinque participalia uerba ueniunt a uerbo actiuo fîf dælnymendlîce word cumað of ðâm dædlîcum worde: amandi tô lufigenne, amando lufigende, amandum tô

lufigenne, amatum wê sǣdon ǣr, amatu mid lufe. wê secgað þás word gewislícor: tempus est arandi hit ys tîma tô erigenne, arando proficio erigende ic geðêo, legendo doceo rǣdende ic tǣce, arandum est mihi mê ys to erigenne, legendum est nobis ûs ys tô rǣdenne, habes agros ad arandum hæfst ðû æceras tô erigenne, commoda mihi librum ad legendum læne mê ðâ bôc tô rǣdenne. amatum wê sǣdon ǣr. amatu byð geset for naman for ablatium, swâswâ priscianus âwrât: nec uisu facilis nec dictu affabilis ulli nys hit nânum êaðe on gesihðe nê on cwyde âsecgendlíc. ðás fíf word synd swîðe wunderlíce and âwendað hî tô eallum hâdum and tô eallum tîdum and tô ǣgðorum getele and tô eallum cynnum: amando patrem, amando matrem, amando fratres et cetera. ðás fíf word synd gehâtene participalia, forðan ðe hî synd gelíce dǣl nymendum on gebîgedum casum. hî synd êac gecwedene gerundia of ðâm worde gero ic bere, forðan ðe hî berað manega andgytu. hî synd êac gehâtene sopina. sopinum ys ûpp âwend, and hî synd ûp âwende and brâde, forðan ðe hî underfôð fela andgytu, swâswâ wê hêr beforan sǣdon. duo participia ueniunt a uerbo actiuo twegen dǣl nymende cumað of ðâm dǣdlícum worde, praesentis temporis, ut amans: andwerdre tîde ys amans lufigende; futuri temporis, ut amaturus: tôwerdre tîde ys amaturus. manducans est hê ys etende, legens est hê ys rǣdende; lecturus sum cras ic sceal rǣdan tô merigen, lecturus es þû scealt rǣdan, lecturus est hê sceal rǣdan, lecturi sunt hî sceolon rǣdan; et cetera.

Ælc ðâra worda, þe ðus gâð, bêo hit actiuum, bêo hit neutrum, ǣlc ðǣra ys ðǣre forman declinunge. þêos forme coniugatio macað hyre praeteritum perfectum on fêower wîsan.

Sume hî macjað on aui: amo ic lufige, amaui ic lufode, amatum gelufod, and byð ǣfre se a lang on lêdensprǣce. ealswâ gâð þás: beo ic weligje, beaui ic welegode, beatum gewelgod; lanio ic tôtere; hio ic gynje; inchoo ic ongynne, inchoaui; uacuo ic æmtige; turbo ic gedrêfe; sudo ic swǣete; nauigo ic rôwe; triumpho ic sigerje; flo ic blâwe, flau; armo ic gewǣpnige; orno ic gefrætwise; no ic swymme, nau; nato ic swymme; palpo ic grâpige; sedo ic gestylle; tenuo ic gewanige oððe ic dô sum ðing ðinre; laboro ic swince; aro ic erige; cribro ic syfte; quasso ic tôcwîse; calco ic trede; ambulo ic gange; praecipito ic sceûfe; uexo ic drecce; euangelizo ic godspellige. ealle ðás word and mâ macjað heora praeteritum on aui and sopinum on atum.

Se ôðer praeteritum is on twâm stafum, ui: frico ic gnîde, fricui ic gnâd, frictum gegniden; seco ic forceorfe, secui, sectum; mico ic scîmige, micui (nys hêr nân sopinum); domo ic temige, domui, domitum; sono ic swêge,

sonui, sonitum; tono ic tonige, tonui, tonitum; ueto ic forbêode, uetui, uetitum; crepo ic tôberste, crepui, crepitem. sume macjað on twâ wîsan: plico ic fealde, plicui uel plicauic ic fêold, plicitum uel plicatum gefealden. ealswâ gæð implico ic on befealde, replico ic ongeân fealde, complico ic samod fealde, explico ic fulfealde, applico ic tô fealde oððe ic gelende mid scipe. þâ ðe bêoð mid naman gefêgede, þâ macjað praeteritum on aui and sopinum on atum: duplico ic twýfylde, duplicauic, -catum; triplico ic ðrýfylde, -caui, -catum; multiplico ic menigfylde, -caui, -catum. cubo ic hlynige, cubui, cubitum. neco ic næce oððe ic âcwelle gæð êac on twâ wîsan: necui uel necauic, nectum uel necatum.

Se ðridda praeteritum gæð þus: iuuo ic fultumige, iuui ic fultumode, iutum gefultumod, and of ðâm gefêged adiuuo ic fultumige, adiuui, adiutum; lauo ic ðwêa, laui ic ðwôh, lautum âðwogen. sume cweðað lotum oððe lauatum.

Sêo fêorðe praeteritum gæð þus: sto ic stande, steti ic stôð, statum gestanden; do ic gyfe, dedi ic geaf, datum forgyfen, and of ðisum gefêgede resto ic bêo tô lâfe oððe ic ætstande, restas, restiti, restitum; consto ic samod stande, constiti, constitum; praesto ic getûðige, praestiti, praestitum. ealswâ persto ic ðurhwunige; adsto ic æt stande; absto ic fram stande: circumdo ic embedô oððe ic ymbgange, circumdedi, circumdatum. þâ ôðre synd ðære ðriddan geðêodnyse.

DE VERBO PASSIVO.

Amor ic eom gelufod ys passiuum, swâ wê ær cwædon, amaris þû eart gelufod, amator hê ys gelufod; et pluraliter amamur wê synt gelufode, amamini gê synd, amantur hî synd. praeterito imperfecto amabar ic wæs gelufod, amabaris ðû wære, amabatur hê wæs; et pluraliter amabamur wê wæron gelufode, amabamini gê wæron, amabantur hî wæron. praeterito perfecto amatus sum uel amatus fui ic wæs fulfremedlice gelufod, amatus es uel fuisti þû wære, amatus est uel fuit hê wæs; et pluraliter amati sumus uel amati fuimus wê wæron gelufode, amati estis uel fuistis gê wæron, amati sunt uel fuerunt uel fuere hî wæron gelufode. praeterito plusquamperfecto amatus eram uel amatus fueram ic wæs gefyrn gelufod, amatus eras uel fueras ðû wære, amatus erat uel fuerat hê wæs; et pluraliter amati eramus uel fueramus wê wæron gefyrn gelufode, amati eratis uel fueratis gê wæron, amati erant uel fuerant hî wæron. tempore futuro amabor ic bêo gelufod gyt, amaberis ðû bist, amabitur hê byð; et pluraliter amabimur wê bêoð gelufode

gyt, amabimini gē bēoð, amabuntur hī bēoð gelufode. imperatiuo modo amare sý ðū gelufod, ametur sý hē gelufod; et pluraliter amemur bēon wē gelufode, amamini bēon gē gelufode, amentur bēon hī gelufode. tempore futuro amator tu sý ðū gelufod, amator ille sý hē gelufod; et pluraliter amemur bēon wē gelufode, amaminor bēon gē gelufode, amantor bēon hī. optatiuo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam amarer êalâ gif ic wære gelufod, utinam amareris êalâ gif ðū wære gelufod, utinam amaretur êalâ gif hē wære gelufod; et pluraliter utinam amaremur êalâ gif wē wæron gelufode, utinam amaremini êalâ gif gē wæron, utinam amarentur êalâ gif hī wæron. praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam amatus essem uel amatus fuisset êalâ gif ic wære fulfremedlice gelufod oððe gefyrn, utinam amatus esses uel fuisses êalâ gif ðū wære, utinam amatus esset uel fuisset êalâ gif hē wære; et pluraliter utinam amati essemus uel fuisset êalâ gif wē wæron gelufode fulfremedlice oððe gefyrn, utinam amati essetis uel fuissetis êalâ gif gē wæron, utinam amati essent uel fuissent êalâ gif hī wæron gelufode. tempore futuro utinam amer êalâ gif ic bēo gelufod gyt, utinam ameris êalâ gif ðū byst, utinam ametur êalâ gif hē byð; et pluraliter utinam amemur êalâ gyf wē bēoð gelufode gyt, utinam amemini êalâ gyf gē bēoð, utinam amentur êalâ gyf hī bēoð. subiunctiuo modo cum amer þonne ic eom nū gelufod, cum ameris þonne ðū eart, cum ametur þonne hē ys; et pluraliter cum amemur þonne wē nū synd gelufode, cum amemini þonne gē synd, cum amentur þonne hī synd. praeterito imperfecto cum amarer þa þa ic wæs gelufod, cum amareris þa ða ðū wære, cum amaretur þa ða hē wæs; et pluraliter cum amaremur þa ða wē wæron gelufode, cum amaremini þa ða gē wæron gelufode, cum amarentur þa ða hī wæron. praeterito perfecto cum amatus sim uel amatus fuerim þa ða ic wæs fulfremedlice gelufod, cum amatus sis uel fueris þa ða ðū wære gelufod, cum amatus sit uel fuerit þa þa hē wæs gelufod; et pluraliter cum amati simus uel fuerimus þa ða wē wæron gelufode, cum amati sitis uel fueritis þa ða gē wæron gelufode, cum amati sint uel fuerint ða ða hī wæron. praeterito plusquamperfecto cum amatus essem uel fuisset þa ða ic wæs gefyrn gelufod, cum amatus esses uel fuisses þa ða ðū wære gelufod, cum amatus esset uel fuisset þa ða hē wæs gelufod; et pluraliter cum amati essemus uel amati fuissetis þa ða wē wæron gefyrn gelufode, cum amati essetis uel fuissetis þa ða gē wæron gelufode, cum amati essent uel fuissent þa ða hī wæron gelufode. eodem modo tempore futuro cum amatus ero uel amatus fuero þonne ic bēo gelufod gyt, cum amatus eris uel fueris þonne ðū byst gelufod, cum amatus erit uel fuerit þonne hē byð; et pluraliter cum amati

erimus uel amati fuerimus þonne wê bêoð gelufode gyt, cum amati eritis uel fueritis þonne gê bêoð gelufode, cum amati erint uel fuerint þonne hî bêoð gelufode. infinitiuo modo amari bêon gelufod, amari uolo ic wylle bêon gelufod, amari uolumus wê wyllað bêon gelufode. praeterito perfecto et plusquamperfecto amatum esse uel amatum fuisse. ic secge nû gewislîcor: olim uolui te amatum esse uel fuisse gefyrn ic wolde, þæt ðû wære gelufod; and swâ tô eallum hâdum. futuro tempore amatum iri bêon gelufod, uis amatum iri wylt ðû bêon gelufod, amatum iri uolo ic wylle bêon gelufod. duo participia ueniunt a uerbo passiuo twegen dæ̅l nymende cumað of æ̅lcum ðrôwjendlîcum worde, praeteriti temporis forðgewitenre tîde amatus gelufod, futuri temporis tôwerdre tîde amandus sê ðe sceal bêon gelufod; amandus est ille hê ys tô lufigenne et cetera.

Ðus gâð êac ealle þâ word, þe synd gecwedene communia oððe deponentia, þissere geðêodnyse. commune uerbum ys osculor ic cysse, oscularis ðû cyst, osculatur hê cyst, and swâ forð. praeteritum perfectum osculatus sum ic cyste et cetera. ealswâ criminator ic Leahtrje, praeteritum criminatus sum ic Leahtrode; ortor ic tyhte, ortatus sum; auxiliator ic fultumige, auxiliatus sum; adulator ic lyffette; abhominor ic onscunige; detestor ic onscunige; calumniator ic êhte mid tēonan; dominor ic gewylde mid hlâfordscipe; frustror ic âhdlige; consolator ic gefrêfrige; scrutator ic smêage. priscianus cwæð, þæt ðâs word and ðylllice habbað twâ getâcnunga, dæde and þrôwunge, and ealle hî macjað heora praeteritum on atus: scrutatus sum et cetera. þâs ôðre synd deponentia, and hî getâcnjað dæde: miror ic wundrige, miraris ðû wundrast, miratur hê wundrað; et pluraliter miramur wê wundrjað, miramini gê wundrjað, mirantur hî wundrjað. ealswâ glorior ic wuldrige, meditor ic smêage, sciscitor ic befrîne, uociferor ic hrýme, contemplor ic ymbwlâtige, uagor ic wôrige, fabulator ic spellige, causor ic sprece stîðlice for sumon intingan, gratulator ic blîssige, percunctor ic âxige, opinor and suspicor ic wêne, for ic sprece (faris ðû sprecst), laetor ic blîssige, praelior ic feohte, aduersor ic ðwyrige oððe ic wiðerige, imitor ic geefenlæce, peregrinator ic wræcsîðige, rimor ic smêage, epulor ic wistfullige, dignor ic gemedemige, philosophor ic ûðwitige oððe ic smêage embe wîsdôm, testificor ic sêðe, ueneror ic ârwurðige, precor ic bidde, furor ic stele, recordor ic gemune, piscor ic fixje, aucupor ic fuglje, altercor ic cîde, mercor and negotior ic mangige, lucrator ic gestrýne, morigeror ic leornige þêawas, melioror ic betrige, uerecundor mē sceamað, moderor ic gemetegje, zelor ic andige, moror ic latige on sumre stôwe oððe ic elcige. þâs word macjað heora praeteritum on atus: miratus sum ic wundrode tô werlîcum hâde, mirata sum tô wîflîcum hâde, miratum tô nâðrum cynne. furatus est uir bouem se ceorl forstæl æenne oxan, furata est mulier, furatum est mancipium; et cetera.

Þâ word, þe genymað on praeteritum ui and næfdon æt fruman þone u (amo, amaui), þâ habbað hwîlon sincopam, þæt ys, wanunge, on ðâm ôðrum hâde and on ðâm þriddan: amaui, amauisti uel amasti (hêr ys se ui awege), amauistis uel amastis, amauerunt uel amarunt. ealswâ neo ic spinne, neui ic span, neuisti uel nesti ðû spunne, neuistis uel nestis gê spunnon, neuerunt uel nerunt hî spunnon. ac hit ne byð nâ swâ, gif se u byð æt fruman on ðâm worde: lauo ic ðwêa, laui, lauisti. ne miht þû nâ cweðan hêr lasti.

DE SECUNDA CONIUGATIONE.

Sêo ôðer coniugatio ys ful êaðcnæwe, forðan ðe ælc ðâra worda, þe geendað on eo, and se ôðer hâd on es, ys þære ôðre geðêodnysse. doceo ic lære, doces þû lærst, docet hê lærð; et pluraliter docemus wê tæcað, docetis gê tæcað, docent hî tæcað. eodem modo tempore praeterito imperfecto docebam ic tæhte, docebas ðû tæhtest, docebat hê tæhte; et pluraliter docebamus wê tæhton, docebatis gê tæhton, docebant hî tæhton. praeterito perfecto docui ic tæhte, docuisti þû tæhtest, docuit hê tæhte; et pluraliter docuimus wê tæhton, docuistis gê tæhton, docuerunt uel docuere hî tæhton. praeterito plusquamperfecto docueram ic tæhte gefyrn, docueras þû tæhtest, docuerat hê tæhte; et pluraliter docueramus wê tæhton, docueratis gê tæhton, docuerant hî tæhton. tempore futuro docebo ic tæce gyt tô dæg oððe sume dæg; docebis ðû tæhst, docebit hê tæhð; et pluraliter docebimus wê tæcað, docebitis gê tæcað, docebunt hî tæcað. imperatiuo modo bebêodendlîcum gemete tempore praesenti on andwerdre tîde ad secundam et tertiam personam tô ðâm ôðrum hâde and tô ðâm ðriddan doce tæc ðû, doceat tæce hê; et pluraliter doceamus tæcon wê, docete tæce gê, doceant tæcon hî. tempore futuro doceto tu tæc ðû, doceto ille tæce hê; et pluraliter doceamus tæce wê, docetote tæce gê, docento tæcon hî. optatiuo modo utinam docerem êalâ gif ic tæhte nû oððe hwêne ær, utinam doceres êalâ gif ðû tæhtest, utinam doceret êalâ gif hê tæhte; et pluraliter utinam doceremus êalâ gif wê tæhton, utinam doceretis êalâ gif gê tæhton, utinam docerent êalâ gif hî tæhton. praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam docuissem êalâ gif ic tæhte fulfremedlice oððe gefyrn, utinam docuisses êalâ gif ðû tæhtest, utinam docuisset êalâ gif hê tæhte; et pluraliter utinam docuissemus êalâ gif wê tæhton, utinam docuissetis êalâ gif gê tæhton, utinam docuissent êalâ gif hî tæhton. tempore futuro utinam doceam êalâ gif ic tæce gyt, utinam doceas êalâ gif ðû tæcst, utinam doceat êala gif hê tæcð; et pluraliter utinam doceamus êalâ gif we tæcað gyt, utinam doceatis êalâ gif gê tæcað, utinam doceant êalâ gif hî tæcað. subiunctiuo modo underðêodendlîcum gemete cum doceam þonne ic tæce nû, cum doceas ðonne ðû tæcst, cum doceat þonne hê tæcð; et pluraliter cum doceamus ðonne wê tæcað, cum doceatis þonne gê tæcað, cum doceant þonne hî tæcað. praeterito imperfecto cum docerem þâ ðâ ic tæhte lytle ær, cum doceres þâ ðâ ðû tæhtest, cum doceret ðâ ðâ hê tæhte; et pluraliter cum doceremus þâ ðâ wê tæhton, cum doceretis þâ ðâ gê tæhton, cum docerent þâ ðâ hî tæhton. praeterito perfecto cum docuerim þâ ðâ ic

tæhte fulfremedlice, cum docueris ða ða ðu tæhtest, cum docuerit þa ða hē tæhte; et pluraliter cum docuerimus þa ða wē tæhton, cum docueritis þa ða gē tæhton, cum docuerint þa ða hī tæhton. praeterito plusquamperfecto cum docuissem þa ða ic tæhte gefyrn, cum docuisses þa ða ðu tæhtest, cum docuisset þa ða hē tæhte; et pluraliter cum docuissemus þa ða wē tæhton gefyrn, cum docuissetis þa ða gē tæhton, cum docuissent ða ða hī tæhton. tempore futuro cum docuero þonne ic tæce gyt sume dæg, cum docueris þonne ðu tæcst, cum docuerit ðonne hē tæcð; et pluraliter cum docuerimus þonne wē tæceað gyt, cum docueritis þonne gē tæceað, cum docuerint þonne hī tæceað. infinitiuo modo docere tæcean; docere uolo ic wylle nū tæcean; docere uolebam ic wolde nū ær tæcean; docere uolumus wē wyllað tæcan. praeterito perfecto et plusquamperfecto docuisse tæcan; uidi aliquando te docuisse pueros ic geseah hwīlon ðe tæcan ðām cildum. futuro tempore doctum ire uel docturum esse; uideo te doctum ire ic gesêo, þæt ðu gæst tæcan; uideo te docturum esse ic gesêo, þæt ðu wylt tæcan. impersonali modo docetur. þis gemet gæð ofer ealle ða ôðre æfre on ðām ðriddan hāde and behôfað, þæt man ðær tô dô subauditionem et personam, þæt ys, underhlystunge and hād. docetur, subaudis a me: ic tæce. subaudis ys word: subaudio ic underhlyste, subaudis ðu underhlyst, subaudit hē underhlyst. praeterito imperfecto docebatur a te ðu tæhtest nū ær. praeterito perfecto doctum erat a nobis wē tæhton and swā forð. infinitiuo modo doceri a me uolo ic wylle tæcan; doceri a nobis uolumus wē wyllað tæcan. ac ðises gemetes nys nân nêod. gerundia uel participalia uerba sunt haec: docendi, docendo, docendum, doctum, doctum. tempus est docendi tīma hyt ys tô tæcenne, docendo loquor tæcende ic sprece, docendum est mihi mē ys tô tæcenne, habes pueros ad docendum hæfst ðu cild tô lærenne, uis doctum ire wylt ðu gân tæcan, doctum ueni fram lāre ic côm. þas word magon tô eallum hādum and tô eallum tīdum and tô ægðorum getele and tô ælcum cynne: multum ipse laborat docendo pueros swīðe hē swincð tæcende ðām cildum, ipsa monialis uigilat docendo puellas sêo mynecene wacað tæcende ðām mædencildum, legendo docetur uir et legendo docetur mulier. and hī underfôð praepositiones, þæt synd foresetnyssa, in and ad: in conuertendo dominus captiuitatem sion, ad legendum et cetera. eft, ðonne hī bêoð naman, ðonne nimað hī him gelīce casus. amanda uirtus lufigendlīc miht, amandae uirtutis lufigendlīcere mihte, in pascendis gregibus on læswigendum êowdum, ad audiendam uocem tô gehýrendlīcere stemne and fela ôðre. duo participia ueniunt a uerbo actiuo twegen dælas, ðe synd gecwedene dæel nimende,

cumað of ðâm dǣdlīcum worde, praesentis temporis docens tǣcende, futuri temporis docturus sum cras pueros ic wylle tǣcan tō merigen þām cildum. Ðus gāð ealle ðâ word, þe geendjað on eo on ðâm forman hāde and on ðâm ôðrum hāde on langne es: habeo ic hǣbbe, habes ðû hǣfst, habet hē hǣfð. ðêos coniugatio macað hire praeteritum perfectum on six wīsan.

I. Sêo forme praeteritum geendað on ui: fleo ic wêpe, fles ðû wêpst, fleui ic wêop, fletum gewôpen. eallswâ defleo ic bewêpe, defleui, defletum; neo ic spinne, neui, netum; impleo ic gefylle; compleo ic fullfylle; suppleo ic fylle; oleo ic wexe oððe ic stême, oleui, oletum oððe olui, olitum; aboleo ic âdylegige, aboleui, aboletum oððe abolui, abolitum. ðâ ôðre macjað praeteritum on eui and sopinum on etum: deleo ic âdylegige, deleui ic âdylegode, deletum âdilegod; of ðâm is gecweden letum dêað, þe âdylegað līf.

II. Sêo ôðer praeteritum geendað on u.i: doceo ic tǣce, docui; habeo ic hǣbbe, habui ic hǣfde, habitum gehǣfd; prohibeo ic forbêode, prohibui ic forbêad, prohibitum forboden; exhibeo ic gearcige, exhibui, exhibitum; adhibeo ic tō nime, adhibui, adhibitum; praebeo ic gearcige, praebui, praebitum; taceo ic sūwige, tacui, tacitum; conticeo ic samod sūwige, conticui, conticitum; moneo ic mynegige, monui, monitum. sciendum est, quod neutra uerba deficiunt in sopino is tō witenne, þæt ðâ word, ðe synd neutra gehâtene, âteorjað on ðus gerādum sopinum. caleo ic wearmige, calui; nis ðǣr nân sopinum. eallswâ tepeo ic wlacige, tepui; horreo ic onðracige, horrui; candeo ic scīne, candui; studeo ic gecnyrdlǣce, studui; frondeo ic grōwe, frondui; splendeo ic scīne, splendui; rubeo ic rêadige, rubui; palleo ic blâcige, pallui; pareo ic gehȳrsumige, parui; iaceo ic licge, iacui; caneo ic hârige, canui; floreo ic blōwe, florui; uireo ic grōwe, uirui; areo ic forsêarige, arui; calleo, id est, callidus fio ic bêo pætig, callui; excelleo ic oferstīge, excellui (þis word byð êac gecweden excello, excellis, þǣre ðriddan); stupeo ic wafige, stupui; langueo ic âdlige, languui; uigeo ic strangige oððe geðêo, uigui; rigeo ic stīfige, rigui; egeo ic wædlige, egui; indigeo ic beþearf, indigui. careo ic ðolige sumes ðinges, carui: on ðisum worde mæg bêon sopinum caritum and participium cassus and futurum cariturus. timeo ic ondrǣede, timui, næfð nǣenne sopinum nê metuo ic ondrǣede, metui. teneo ic healde, tenui, hǣfð sopinum tentum; censeo ic dême oððe ic âsmêage, censui, censum; absorbeo ic forswelge, absorbui, absorptum.

III. Sêo ðridde praeteritum geendað on si: suadeo ic tyhte, suasi ic tyhte, suasum getyht; rideo ic hliche, risi, risum; ardeo ic byrne, arsi, arsum; indulgeo ic forgyfe oððe miltsige, indulsi, indulsum oððe indultum; algeo ic

côlige, alsi, alsum; mulgeo ic melce, mulsi, mulsum oððe mulctum; fulgeo ic scîne, fulsi, fulsum; tergeo uel tergo ic wîpige, tersi, tersum; turgeo ic tôswelle, tursi, tursum; urgeo ic ðrafige, ursi (ursum is bera: hic ursus þes bera, hunc ursum); torqueo ic wrîðe, torsi, tortum, ac ðâ ealdan cwædon torsum; of ðâm gefêged distorqueo ic tôwrîðe, distorsi, distortum; contorqueo ic samod þrâwe, contorsi, contortum; extorqueo ic of âwringe extorsi, extortum; maneo ic wunige, mansi, mansum; haereo ic tô geðêode oððe ic tô clifige, haesi, haesum, and of ðâm gefêgede on ðâm ylcan andgyte adhaereo, inhaereo; iubeo ic hâte, iussi ic hêt, iussum; et similia.

III. Sêo fêorðe praeteritum geendað on xi: lugeo ic hêofige, luxi, luctum; frigeo ic bêo ofcalen, frixi, frictum; augeo ic geÿce, aucxi, auctum.

V. Sêo fîfte praeteritum âwent ðone eo on i: moueo ic styrige, moui ic âstyrede, motum âstyred; uoueo ic behâte, uoui, uotum; foueo ic beðige, foui, fotum; faueo ic fultumige, faui, fautum (forðan ðe fatum byð of ðâm worde for, faris); caueo ic warnige, caui, cautum (catum is ôðer ðing); paueo ic forhtige, pau; conuiueo ic wincige, conuiui; ferueo ic wealle, ferui; ac hî nabbað nænne sopinum; cieo ic gelaðige, ciui, citum; uideo ic gesêo, uidi, uisum; and of ðâm gefêgede praeuideo ic foescêawige, praeuidi, praeuisum; inuideo ic andige, inuidi, inuisum; sedeo ic sitte, sedi, sessum on twâm essum; and of ðâm gefêgede possideo ic geâgnige, possedi, possessum; obsideo ic ymbsitte, obsedi, obsessum; eallswâ insideo ic onsitte, subsideo ic undersitte, resideo ic ûpp sitte oððe ic eft sitte; strideo oððe strido ic cearcige oððe ic gristbitige, stridi; respondeo ic andswarige, respondi, responsum; prandeo ic gereordige, prandi, pransum.

VI. Sêo syxte praeteritum gæð ðus: tondeo ic efesige oððe ic scere scêp oððe hors, totondi, tonsum; mordeo ic bîte, momordi, morsum; spondeo ic behâte oððe ic beweddige, spopondi, sponsum (of ðâm cymð sponsus brÿdguma); pendeo ic hangige, pependi, pensum. ac hî ne gâð nâ ðus, gyf hî bêoð gefêgede: suspendo ic âhô, suspendi ic âhêngc, suspensum; detondeo ic of âefesige, detondi; et cetera.

Sume word geendjað on eo on ðâm forman hâde, ac hî ne geendjað on es on ðâm ôðrum hâde, forðan ðe hî gâð æfter ðære forman coniugatione, nâ æfter ðære ôðre: meo ic fare, meas ðû færst, meat hê færð; beo ic gegôdige sumne, beas; creo ic gescyppa, creas; screo ic hræce oððe spæte; laqueo ic fô mid grine, laqueas; nauseo mē wlatað, nauseas; enucleo ic âspyrige, enucleas; calceo uel calcio ic scôge mē, calceas uel calcias. âne twâ word synd ðære fêorðan geðêodnyse: eo ic gange, is ðû gæst; queo ic mæg, quis ðû miht.

DE VERBO PASSIVO.

Doceor ic eom gelæred, doceris ðû eart gelæred, docetur hê is gelæred (þæt englisc gæð, swâswâ þæt ôðer, hêr bæftan); et pluraliter docemur, docemini, docentur. eodem modo tempore praeterito imperfecto docebar, docebaris, docebatur; et pluraliter docebamur, docebamini, docebantur. eodem modo tempore praeterito perfecto doctus sum, doctus es, doctus est; et pluraliter docti sumus, docti estis, docti sunt. et ulteriori modo and on ðâm yttan gemete doctus fui, doctus fuisti, doctus fuit; et pluraliter docti fuimus, docti fuistis, docti fuerunt uel fuere. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto doctus eram, eras, erat; et pluraliter docti eramus, eratis, erant. et ulteriori modo doctus fueram, fueras, fuerat; et pluraliter docti fueramus, fueratis, fuerant. eodem modo tempore futuro docebor, doceberis, docebitur; et pluraliter docebimur, docebimini, docebuntur. imperatiuo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam docere sî ðû gelæred, doceatur; et pluraliter doceamur, docemini, doceantur. eodem modo tempore futuro docetor tu, docetor ille; et pluraliter doceamur, doceminor, docentor. optatiuo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam docerer, docereris, doceretur; et pluraliter utinam doceremur, doceremini, docerentur. eodem modo tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam doctus essem, doctus esses, doctus esset; et pluraliter utinam docti essemus, essetis, essent. et ulteriori modo utinam doctus fuissem, fuisses, fuisset; et pluraliter utinam docti fuissemus, fuissetis, fuissent. eodem modo tempore futuro utinam docear, docearis, doceatur; et pluraliter utinam doceamur, doceamini, doceantur. subiunctiuo modo uel coniunctiuo modo tempore praesenti cum docear, docearis, doceatur; et pluraliter cum doceamur, doceamini, doceantur. eodem modo tempore praeterito imperfecto cum docerer, docereris, doceretur; et pluraliter cum doceremur, doceremini, docerentur. eodem modo tempore praeterito perfecto cum doctus sim, cum doctus sis, cum doctus sit; et pluraliter cum docti simus, cum docti sitis, cum docti sint. et ulteriori modo cum doctus fuerim, cum doctus fueris, cum doctus fuerit; et pluraliter cum docti fuerimus, cum docti fueritis, cum docti fuerint. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto cum doctus essem, cum doctus esses, cum doctus esset; et pluraliter cum docti essemus, cum docti essetis, cum docti essent. et ulteriori modo cum doctus fuissem, fuisses, fuisset; et pluraliter cum docti fuissemus, fuissetis, fuissent. eodem modo tempore futuro cum doctus ero, eris, erit; et pluraliter cum docti erimus, eritis, erunt. et ulteriori modo cum

doctus fuero, fueris, fuerit; et pluraliter cum docti fuerimus, fueritis, fuerint. infinitiuo modo, numeris et personis tempore praesenti doceri, praeterito doctum esse uel fuisse, futuro doctum iri. duo participia trahuntur a uerbo passiuo praeteriti temporis et futuri, praeteriti doctus, futuri, ut docendus. Ealswâ gâð þâ ôðre ðrôwigendlîcan word and deponentia: mereor ic geearnige, mereris ðû geearnast, meretur hê geearnað, and swâ forð; praeteritum merui uel meritus sum ic geearnode; medeor ic gelâcnige, medicatus sum; misereor uel miseror ic gemiltsige, misertus sum; reor ic wêne is defectiuum, þæt is, âteorigendlîc, ratus sum ic wênde; uereor ic andracige oððe ic wandige, ueritus sum; fateor and confiteor ic andette, confessus sum; polliceor ic behâte, pollicitus sum; tueor ic gescylde mæg bêon commune uerbum, þæt is, gemæne word; intueor ic on lôcige oððe ic bescêawige, intuitus; et similia.

DE TERTIA CONIUGATIONE.

Lego ic ræde, legis ðû rædst, legit hê ræt (þeos coniugatio is gecweden correpta, ðæt is, gescyrt, forðan ðe hêo macað hyre imperatiuum on sceortne e: lege ræd; and eft on infinitiuum byð se e sceort: legere rædan; and swâ ealle ðâ word, ðe tô hyre belimpað, scyrtað þone foresædan e on ðâm twâm gemetum and on mâ ôðrum, ðonne ðâ ôðre ðrêo coniugationes bêoð æfre gelengde); et pluraliter legimus, legitis, legunt. eodem modo tempore praeterito imperfecto legebam, legebas, legebat; et pluraliter legebamus, legebatis, legebant. eodem modo tempore praeterito perfecto legi, legisti, legit; et pluraliter legimus, legistis, legerunt uel legere. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto legeram, legeras, legerat; et pluraliter legeramus, legeratis, legerant. eodem modo tempore futuro legam, leges, leget; et pluraliter legemus, legetis, legent. imperatiuo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam lege, legat; et pluraliter legamus, legite, legant. eodem modo tempore futuro legito tu, legito ille; et pluraliter legamus, legitote, legunto uel leguntote. optatiuo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam legerem, utinam legeres, utinam legeret; et pluraliter utinam legeremus, utinam legeretis, utinam legerent. eodem modo tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam legissem, legisses, legisset; et pluraliter utinam legissemus, legissetis, legissent. eodem modo tempore futuro utinam legam, legas, legat; et pluraliter utinam legamus, legatis, legant. coniunctiuo modo tempore praesenti cum legam, cum legas, cum legat; et pluraliter cum

legamus, cum legatis, cum legant. eodem modo tempore praeterito imperfecto cum legerem, cum legeres, cum legeret; et pluraliter cum legeremus, cum legeretis, cum legerent. eodem modo tempore praeterito perfecto cum legerim, cum legeris, cum legerit; et pluraliter cum legerimus, cum legeritis, cum legerint. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto cum legissem, cum legisses, cum legisset; et pluraliter cum legissemus, cum legissetis, cum legisissent. eodem modo tempore futuro cum legero, cum legeris, cum legerit; et pluraliter cum legerimus, cum legeritis, cum legerint. infinitiuo modo, numeris et personis tempore praesenti legere; praeterito legisse; futuro lectum ire uel lecturum esse. impersonali modo tempore praesenti legitur; praeterito imperfecto legebatur; et cetera.

Ðeos coniugatio macað hire praeteritum on eahta wîsan, swâswâ nân ðǣra ôðra ne dêð.

I. Sêo forme praeteritum gǣð ðus: quiesco ic geswîce oððe ic forlǣte oððe ic mē gereste, quieui, quietum; cresco ic wexe, creui ic weôx, cretum; nosco ic oncnâwe, noui, notum; ignosco ic miltsige, ignoui, ignotum; cognosco ic oncnâwe, cognoui, cognitum; agnosco ic oncnâwe, agnoui, agnitum; pasco ic fêde oððe ic læswige, pui, pastum (of ðâm is nama pastor hyrde); consuesco ic gewunige, consueui, consuetus sum; sino ic geðafige, siui, situm; sterno ic strêwige oððe ic sadelige hors oððe ic beddige, strai, stratum; cerno ic gesêo, creui, cretum; lino ic clǣme, liui, litum; accerso ic gelangige, -siui, -situm; lacesso ic tyrige, laccessiui, laccessitum; pinso ic gearcige hlâf, pinsui, pistum (of ðâm is nama pistor bæcestre); tero ic tôbrÿte, triui, tritum; quaero ic sêce, quaesiui, quaesitum; sero ic sâwe, seui, satum (sero, seras, ic hæpsige is ðǣre forman: serai; desero ic forlǣte, deserui on ôðre wîsan, desertum; insero ic on besette, inserui, insertum); cupio ic gewilnige, cupiui uel cupii, cupitum; concupio ic samod wilnige, concupiui uel concupii, concupitum; sapio ic wât oððe ic smæcce, sapiui uel sapui, sapitum; peto ic bidde, petiui, petitum.

II. Sêo ôðer praeteritum geendað on ii, ac on ðǣre ne befeallað nâ mâ worda, þonne, ðâ ðe gâð on twâ wîsan: cupio ic gewilnige, cupiui oððe cupii; arcesso ic âflîge mîne fÿnd oððe genyrwige, arcessiui uel arcessii; and byð se æerra i æfre sceort.

III. Sêo ðridde praeteritum geendað on u.i: imbuo ic tÿ oððe lǣere, imbui ic têah, imbutum, and byð se u lang on ðâm sopinum and sceort on ðâm praeteritum; eallswâ acuo ic hwette, acui, acutum; induo ic mē scrÿde, indui, indutum; exuo ic mē unscrÿde, exui, exutum; innuo ic gebÿcnige, innui, innutum; annuo ic getîðige, annui, annutum; diluo ic âfeormige, dilui,

dilutum; polluo ic besmîte, pollui, pollutum; suo ic sywige, sui, sutum; tribuo ic sylle oððe forgyfe, tribui, tributum; statuo ic sette, statui, statutum; minuo ic wanige, minui, minutum; arguo ic ðrêage, argui, argutum. pluo ic rîne macað plui, spuo ic spæte spui, metuo ic mê ondræde metui: þâs ðrêo word nabbað nænne sopinum. ruo ic hrêose, rui, rutum, ac se tôwearda participium hæfð i, ruiturus tô hrêosenne, and of ðisum worde gefêgede habbað sceortne u on sopinum: eruo ic âhredde oððe ût âliðige, erui, erutum; diruo ic tôwurpe, dirui, dirutum. pono ic sette, posui, positum, and of ðâm gefêgede subpono ic underlecge, subposui, subpositum; compono ic gefêge, composui, compositum; gigno ic gestrîne, genui, genitum; uomo ic spîwe, uomui, uomitum; gemo ic geômrigge, gemui, gemitum; fremo ic grimette, fremui, fremitum; tremo ic bifige, tremui, tremitum: on eallum ðisum byð se u sceort on praeteritum and se i on sopinum. texo ic wefe, texui, textum; nexo ic cnytte, nexis uel nexas ðære forman, nexui, nexum; necto ic cnytte, nexui uel nexi, nexum; pecto ic cembe, pexui uel pexi, pexum; meto ic rîpe, messui, messum; strepo ic hlÿde, strepui, strepitum; rapio ic gelæcce, rapui, raptum; of ðâm gefêged eripio ic ætbrêde oððe âhredde, eripui, ereptum; diripio ic fram âtere, diripui, direptum; sterto ic hrûte, stertui (nis ðær nân sopinum); alo ic fêde, alui, altum uel alitum; colo ic begange oððe ic wyrðige, colui, cultum; consulo ic âxige mê rædes oððe ic ðeahtige, consului, consultum; occulo ic behÿde, occului, occultum; molo ic grinde, molui, molitum; uolo ic wylle, uolui (of ðâm byð nama uultus andwlita, swâswâ of occulo ic bedîglige occultus bedîglod); nolo ic nelle, nolui: ac ðâs twâ word nabbað nænne sopinum.

III. Sêo fêorðe praeteritum geendað on si: quatio ic tôcwÿse, quassi ic tôcwÿsde, quassum tôcwÿsed; percutio ic slêa, percussum; concutio ic sceace oððe ic samod slêa, concussi, concussum; excutio ic of âsceace, excussi, excussum; incutio ic on beslêa oððe on âsceace, incussi, incussum (ðâs word macjað heora imperatium on te: percute sleh, excute et cetera, and infinitium on tere: percutere te uolo uirga ic wylle ðê slêan mid gyrde); gero ic bere, gessi, gestum; uro ic forswæle oððe forbærne, ussi, ustum; uerro ic swâpe, uerri uel uersi, uersum; sumo ic underfô, sumpsi, sumptum; promo ic geyppe, prompsi, promptum; demo ic wanige, dempsi, demptum; como ic geglencge, compsi, comptum; emo ic bicge macað emi, emptum; premo ic ofðrycce, pressi on twâm essum, pressum and of ðâm gefêgede comprimo ic samod ofðrycce, compressi, compressum; exprimo ic geswutelige oððe swutelîce secge, expressi, expressum; tempno ic forsêo, tempsi, temptum

(ealswâ contempno, and of ðâm byð contemptus forsewennyss); scribo ic wriþe, scripsi (hêr byð se b on p âwend on praeteritum), scriptum; nubo ic oferwrêo, nupsi, nuptum (ac ðis word gebyrað tô gyftum: ðanon is gecweden nuptiae giftu); scalpo ic clâwe, scalpsi, scalptum; sculpo ic grafe, sculpsi, sculptum; carpo ic tôtere oððe pluccige oððe tǣse, carpsi, carptum and of ðâm gefêged excerpo ic of âpluccige, excerpsi, excerptum; serpo ic smûge, serpsi, serptum; repo ic crêope, repsi, reptum; ludo ic plege, lusi, lusum; laedo ic derige, laesi, laesum; rado ic scere, rasi, rasum; rodo ic gnage, rosi, rosum; trudo ic scêofe, trusi, trusum; uado ic gange, uasi, uasum and of ðâm gefêged euado ic ætwinde, euasi ic ætwand, euasum; illido ic on beslêa, illisi, illisum; claudio ic belûce, clausi, clausum (claudio oððe concludo ic belûce, conclusi, conclusum: eft claudio uel claudeo uel claudico ic healtige, claudicas); plaudo ic hafetige oððe fægnige, plausi, plausum; caedo ic fare aweg oððe ic rýme, caessi, caessum and of ðâm gefêgede recaedo and apcaedo ic fare aweg; praecaedo ic forestæppe, praecaessi, praecaessum; concaedo ic getîðige, concaessi, concaessum; incaedo ic gange oððe on bestæppe: and ealle ðâs word healdað þone dyptongon ae on praeteritum; eft accaedo ic geneâlæce, accaessi, accaessum. ôðer is caedo ic slêa oððe swinge, cicidi ic swang, caesum and of ðâm gefêged abscido ic of âceorfe, abscidi, abscisum; succido ic forceorfe; concido ic samod ceorfe; incido ic forceorfe; praecido ic foreceorfe: ðâs word ealle habbað ǣenne praeteritum, and hî âwendað ðone dyptongon ae on langne i. mergo ic besence oððe bedyppe, mersi, mersum; spargo ic geondstrêde, sparsi, sparsum; tergo ic wîpige, tersi, tersum; mitto ic âsende, misi on ânum esse, missum on twâm essum; eallswâ of ðâm gefêgede inmitto ic on besende, inmisi, inmissum; committo ic befæste oððe âgylte, commisi, commissum; permitto ic gefafige; dimitto and omitto ic forlǣte; transmitto ic ofersende; admitto ic âgylte; amitto ic forlêose; submitto ic nyðer âlǣte; praemitto ic foresende; promitto ic behâte; praetermitto ic forlǣte; emitto ic âsende; remitto ic ongeân sende; and ealle hî habbað ǣenne praeteritum and ǣenne sopinum.

V. Sêo fîfte praeteritum geendað on xi: duco ic lǣde, duxi ic lǣdde, ductum; dico ic secge, dixi, dictum; rego ic wissige, rexi, rectum (of ðâm cymð rex cýning, þe rihtlîce wissað his folce); of ðisum bêoð gefêgede porrigo uel porgo ic rǣce (porrige mihi librum ârǣce mê ðâ bôc), dirigo ic tǣce sumum men his weg oððe ic gerihte sume wôhnysse, corrigo ic bête sume lêase bôc oððe ic stýre sumum stuntum menn, erigo ic ûpp ârǣere, surgo ic ârîse; pergo ic gange, perrexi, perrectum: eallswâ gâð þâ foresǣdan word. eft of lego

gefêgede neglego ic forgyte, neglexi, neglectum; intellego ic undergyte, intellexi, intellectum (of ðâm is intellectus andgit); diligo ic lufige, dilexi, dilectum. cingo and accingo and succingo ic embgyrde, cinxi, cinctum; unguo ic smyrige, unxi, unctum; iungo ic jucige, iunxi, iunctum and of ðâm coniungo ic tô geðêode (of ðâm is coniunx gemæcca, and hit forlæ̅t ðone n on genitiuo coniungis, þæt hit nǣ̅re ðâm worde gelîc coniungo, coniungis); extinguo ic âcwence, extinxi, extinctum (stinguo nis nâ on gewunan); angō ic geangsumige, anxī, anctum and of ðâm is anxietas angsumnys; linguo ic liccige, linxi, linctum; ninguo ic snîwe, ninxi, ninctum (of ðâm is nix snâw); tinguo ic bedÿpe, tinxi, tinctum (of ðâm is tinctura dêagung); intingo ic on bedÿpe; pungo ic pricige, punxi uel pupugi, punctum. ðâs ôðre lǣ̅tað ðone n aweg on sopinum: pingo ic mête, pinxi, pictum (of ðâm is pictura mêting), fingo ic hiwige oððe scyppē, finxi, fictum (of ðâm is figulus uel luti figulus crocwyrhta); stringo uel restringo ic gewrîðe, strinxi, strictum; ringo ic grennige, rinxi, rictum; mingo ic mîge, minxi, mictum; affligo ic geswence, afflxi, afflictum; figo ic gefæstnige, fixi, fixum; frigo ic hyrste, frixi, frixum (of ðâm is frixorium hyrstung); sugo ic sūce, suxi, suxum; aspicio ic behealde, aspexi, aspectum (of ðâm is aspectus ymbwlâtung); conspicio and respicio ic besêo, -xi, -ctum (of ðâm synd naman conspectus gesyhð and respectus anlǣ̅c); illicio ic beswîce, illexi, illectum; pellicio ic bepǣ̅ce, pellexi, plectum (of ðâm byð pelex cyfys oððe bepǣ̅cystre); elicio ic ût âloccige macað elicui and elicium, forðan ðe electus is gecoren; struo and construo ic timbrige, construxi, constructum and of ðâm destruo ic tôwurpe, -xi, -ctum; instruo ic lǣ̅re, instruxi, instructum; fluo ic flôwe, fluxi, fluxum and of ðâm defluo ic tôflôwe, -xi, -xum; uiuo ic lybbe, uixi, uictum (of ðâm is uictus bîgleofa); coquo uel coco ic sêoðe, coxi, coctum (of ðâm is cocus cōc); eft decoquo on ðâm ylcan andgyte (coquo gebyrað êac tô gebæce); flexo oððe flecto ic gebîge, flexi, flexum; plecto ic brêde net oððe ic gewîtnige, plexi, plexum; ueho ic wege oððe ic ferige, uexi, uectum; traho ic têo, traxi, tractum and of ðâm pertraho ic têo swÿðe, distraho ic âmyrre, detraho ic tǣ̅le; et similia.

VI. Sêo syxte praeteritum gǣ̅ð ðus: frango ic tôbrece, fregi, fractum and of ðâm confringo, ic tôbrÿte; ealswâ perfringo, -fregi, -fractum; ago ic dô, egi, actum and of ðâm exigo ic ofgange, exegi, exactum; subigo ic wrôte oððe ic underpêode, subegi, subactum; cogo ic nÿde, coegi, coactum; ambigo mê twÿnað, ambegi, ambactum; lego ic rǣ̅de, legi, lectum and of ðâm perlego ic oferrǣ̅de, perlegi, perlectum; relego ic rǣ̅de eft, relegi, relectum; colligo ic

gadrige, collegi, collectum (of ðâm is collecta gegaderung oððe gegaderode word tô ânum gebede); uinco ic oferswîðe, uici, uictum; eallswâ conuinco, -uici, -ctum (uincio ic binde is ðære fêorðan); linquo ic forlæte, liqui, lictum and of ðâm derelinquo and relinquo on ðâm ylcan andgite, -liqui, -lictum; delinquo ic âgylte; rumpo ic tôbrece oððe tôslîte, rupi, ruptum and of ðâm disrumpo, abrumpo on ðâm ylcan andgite, -rupi, -ruptum; corrumpo ic gewemme, corrumi, corruptum; soluo ic unbinde oððe untîge, solui, solutum and of ðâm absoluo and dissoluo on ðâm ylcan andgyte, -solui, -solutum; uoluo ic âwende oððe wylewige, uolui, uolutum and ealswâ reuoluo; caluo ic beswîce, calui, calutum; bibo ic drince, bibi, bibitum; lambo ic liccige oððe lapige, lambi, lambitum; scabo ic clifrige, scabi, scabitum; uerto ic âwende, uerti, uersum; uello ic âwyrwalige, uelli uel uulsi, uulsum; ealswâ euello of ðâm gefêged on ðâm ylcan andgite; percello ic slêa, perculi, perculsum; psallo ic singe, psalli (næfð ðis nænne sopinum); pando ic geopenige, pandi, passum; defendo ic bewerige, defendi, defensum; ostendo ic geswutelige, ostendi, ostensum (ostentum is forebêacn); scando and ascendo ic âstîge, -di, -sum; findo ic tôclêofe, fidi bûton n, fissum on twâm essum; scindo ic tôslîte, scidi, scissum; fundo ic âgêote, fudi, fusum (ân s, forðan ðe se u is lang) and of ðâm gefêgede perfundo ic geondgêote, perfudi, perfusum; confundo ic gemencge oððe gescynde, confudi, confusum; cudo ic smiðige, cudi uel cusi, cusum (of ðâm byð gecweden incus anfilt: cuso and accuso ic wrêge is ðære forman geðêodnysse and excuso ic belâdige, excusas and recuso ic wiþsace); diuido ic tôdæle, diuisi, diuisum; facio ic dô, feci, factum and of ðâm gefêgede perficio ic fullfremme, perfeci, perfectum; inficio ic begleddige, infeci, infectum et cetera; iacio ic torfige oððe scêote, ieci, iactum and of ðâm gefêgede abicio ic fram âwurpe, abieci, abiectum; proicio ic ût âwurpe, proieci, proiectum; inicio ic on âwurpe; conicio ic samod wurpe oððe ic ræde swefn; capio ic gefô, cepi ic gefêngc, captum gelæht (of ðâm is captiuus hæftlingc oððe gehegod); of ðyssum gefêgde incipio ic onginne, incepti, inceptum; recipio and suscipio ic underfô, -cepi, -ceptum. is êac tô witenne, þæt ælc ðæra worda byð lang on praeteritum, gyf hit hæfð læs stæfgefêgu, þonne hit æt fruman on andwerdum hæfde. fodio ic delfe, fodi, fofsum on twâm essum and of ðâm gefêgede perfodio ic ðurhdelfe oððe ðurhðy, perfodi, perfofsum; subfodio ic underdelfe; effodio ic ût âdelfe; fugio ic flêo, fugi, fugitum; eallswâ of ðâm gefêgede refugio ic ongeân flêo oððe ic sêce sôcne, refugi, refugitum (of ðâm is refugium sôcn and fuga flêam and profugus flÿma); confugio ic samod flêo; perfugio ic fulflêo, perfugi, perfugitum. is êac

tô witenne, þæt æfre byð se i sceort on ðus gerâdum sopinum ætforan ðâm tum on ðissere coniugatione.

VII. Sêo sefoðe praeteritum getwÿfyllt ðæt forme stæfgefêg ðus: pello ic ût âdræfe, pepuli ic ût âdræfde, pulsum; fallo ic lêoge, fefelli, falsum; tollo ic nime, tetuli on ðâ ealdan wîsan, ac nû is gewunelîc sustuli and sublatum; cado ic fealle, cecidi, casum; cano ic singe, cecini, cantum; pario ic âcenne, peperî, partum; caedo ic swinge, cecidi, caesum; disco ic leornige, didici, discitum; tango ic hreppe, tetigi, tactum; pango ic geyppe, pepigi, pactum; tundo ic cnucige, tutudi, tunsum; pungo ic pricige, pupugi, punctum (of ðâm is nama punctus prica); posco ic bidde, poposci, poscitum; parco ic sparige oððe ârige, peperci, parsum (of ðâm is parcus uncystig); tendo ic âstrecce, tetendi, tensum uel tentum; curro ic yrne, cucurri, cursum. sume word of ðissum gefêgede ne gâð nâ swâ: expello ic ût âdræfe, expuli; depello ic âdræfe, depuli, -pulsum; incido ic on befealle, incidi; concido ic samod fealle; succino ic undersinge oððe orgnige, succinui, succentum; occino ic singe ongeân, occinui, occentum; inpingo ic ætspurne, inpegi, inpactum; contingo and attingo ic tô geræce, contigi, attigi (sceortne i), contactum; perpendo ic undergyte, extendo ic âstrecce, perpendi, extendi; pertundo ic cnucige, pertundi. sume gâð, swâswâ ðâ ânfealdan: dedisco ic forgyte, þæt ic ær leornode, dedidici; deponco ic bidde geomnîce, depoposci. sume gâð on twâ wîsan: decurro ic ofyrne, decucurri et decurri et cetera.

VIII. Sêo eahtoðe praeteritum getwÿfyllt þæt æftre stæfgefêg ðus: do ic gyfe, das, is ðære forman geðeodnyse, and of ðâm gefêgede sind ðære ðridan: credo ic gelÿfe oððe befæste, credidi, creditum; perdo ic forlêose, perdidi, perditum; prodo ic âmeldige, prodidi, proditum; uendo ic sylle wið wyrðe, uendidi, uenditum; reddo ic âgylde, reddidi, redditum; condo ic getimbrige, condidi, conditum; abscondo ic behÿde, -didi, -ditum.

DE VERBO PASSIVO.

Legor ic eom geræd on sumum gewrite sum ðing tô dônne: legor, legeris uel legere, legitur; et pluraliter legimur, legimini, leguntur. eodem modo tempore praeterito imperfecto legebar, legebaris uel legebare, legebatur; et pluraliter legebamur, legebamini, legebantur. eodem modo tempore praeterito perfecto lectus sum, lectus es, lectus est; et pluraliter lecti sumus, lecti estis, lecti sunt. et ulteriori modo and on ðâm ÿttran gemete lectus fui, lectus fuisti, lectus fuit; et pluraliter lecti fuimus, lecti fuistis, lecti fuerunt uel fuere. eodem modo

tempore praeterito plusquamperfecto lectus eram, lectus eras, lectus erat; et pluraliter lecti eramus, lecti eratis, lecti erant. et ulteriori lectus fueram, lectus fueras, lectus fuerat; et pluraliter lecti fueramus, lecti fueratis, lecti fuerant. futuro legar, legeris uel legere, legetur; et pluraliter legemur, legemini, legentur. imperatiuo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam legere sŷ þû geræd, legatur sŷ hê geræd; et pluraliter legamur, legimini, legantur. eodem modo tempore futuro legitor tu, legitor ille; et pluraliter legamur, legiminor, leguntor. optatiuo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam legerer, utinam legereris uel legerere, utinam legeretur; et pluraliter utinam legeremur, utinam legeremini, utinam legerentur. eodem modo tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam lectus essem, utinam lectus esses, utinam lectus esset; et pluraliter utinam lecti essemus, utinam lecti essetis, utinam lecti essent. et ulteriori modo utinam lectus fuisset, utinam lectus fuisses, utinam lectus fuisset; et pluraliter utinam lecti fuissetis, utinam lecti fuissetis, utinam lecti fuissent. eodem modo tempore futuro utinam legar, utinam legaris uel legare, utinam legatur; et pluraliter utinam legamur, utinam legamini, utinam legantur. coniunctiuo modo tempore praesenti cum legar, cum legaris uel legare, cum legatur; et pluraliter cum legamur, cum legamini, cum legantur. eodem modo tempore praeterito imperfecto cum legerer, cum legereris uel legerere, cum legeretur; et pluraliter cum legeremur, cum legeremini, cum legerentur. eodem modo tempore praeterito perfecto cum lectus sim, cum lectus sis, cum lectus sit; et pluraliter cum lecti simus, cum lecti sitis, cum lecti sint. et ulteriori modo cum lectus fuerim, cum lectus fueris, cum lectus fuerit; et pluraliter cum lecti fuerimus, cum lecti fueritis, cum lecti fuerint. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto cum lectus essem, cum lectus esses, cum lectus esset; et pluraliter cum lecti essemus, cum lecti essetis, cum lecti essent. et ulteriori modo cum lectus fuisset, cum lectus fuisses, cum lectus fuisset; et pluraliter cum lecti fuissetis, cum lecti fuissetis, cum lecti fuissent. eodem modo tempore futuro cum lectus ero, cum lectus eris, cum lectus erit; et pluraliter cum lecti erimus, cum lecti eritis, cum lecti erunt. et ulteriori modo cum lectus fuero, cum lectus fueris, cum lectus fuerit; et pluraliter cum lecti fuerimus, cum lecti fueritis, cum lecti fuerint. infinitiuo modo, numeris et personis tempore praesenti legi, praeterito lectum esse uel fuisse, futuro lectum iri. duo participia trahuntur a uerbo passiuo, praeteriti temporis et futuri: praeteriti, ut lectus, futuri, ut legendus.

Eallswâ gâð ðâs word, deponentia uerba: loquor ic sprece, loqueris ðû sprecest,

loquitur hê sprecð and swâ forð, praeteritum locutus sum ic spræc; labor ic ætsslîde, laberis, lapsus sum (ðis byð êac ðæere forman neutri generis: labo, labas, labat); liquor ic formylte, liquefactus sum; adipiscor ic begyte, adeptus sum; gradior ic stæppe, gressus sum and of ðâm gefêgede egredior ic ût fare, egressus sum; eallswâ ingredior ic in gange; regredior ic ongeân gange; nascor ic bêo âcenned, natus sum; of ðâm renascor ic bêo geedcenned, renatus sum; sequor ic fylige (consequor ic begyte, persecor ic êhte), secutus sum; utor ic brûce, usus sum; uescor ic gereordige macað pastus sum; fruor ic brûce macað potitus sum; fungor ic brûce, functus sum (of ðâm is defunctus forðfaren); morior ic swelte (of ðâm is mortuus dêad); nanciscor ic begyte, nactus sum; patior ic ðrôwige, passus sum; conpatior ic besârgige; queror ic ceorige oððe cîde, questus sum; ulciscor ic wrece, ultus sum ic wræc; obliuiscor ic forgyte, oblitus sum; reminiscor ic geðence, recordatus sum; amplector ic ymbclyppe, amplexus sum; et similia.

DE QVARTA CONIVGATIONE.

Quarta coniugatio sêo fêorðe coniugatio hæfð langne is on ðâm ôðrum hâde: audio ic gehÿre, audis ðû gehÿrst; and langne i on imperatiuum: audi gehÿr. sêo coniugatio gæð ðus: audio ic gehÿre, audis þû gehÿrst, audit hê gehÿrð; et pluraliter audimus, auditis, audiunt. eodem modo tempore praeterito imperfecto audiebam, audiebas, audiebat; et pluraliter audiebamur, audiebatis, audiebant. eodem modo tempore praeterito perfecto audiui, audiuiisti uel audisti, audiuit; et pluraliter audiuimus, audiuiistis uel audistis, audierunt uel audiere. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto audieram, audieras, audierat; et pluraliter audieramus, audieratis, audierant. eodem modo tempore futuro audiam, audies, audiet; et pluraliter audiemus, audietis, audient. imperatiuo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam audi, audiat; et pluraliter audiamus, audite, audiant. eodem modo tempore futuro audito tu, audito ille; et pluraliter audiamus, auditote, audiunto. optatiuo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam audirem, utinam audires, utinam audiret; et pluraliter utinam audiremus, utinam audiretis, utinam audirent. eodem modo tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam audissem, utinam audisses, utinam audisset; et pluraliter utinam audissemus, utinam audissetis, utinam audissent. eodem modo tempore futuro utinam audiam, utinam audias, utinam audiat; et pluraliter utinam audiamus, utinam audiatis, utinam audiant. coniunctiuo

modo uel subiunctiuo modo tempore praesenti cum audiam, cum audias, cum audiat; et pluraliter cum audiamus, cum audiatis, cum audiant. eodem modo tempore praeterito imperfecto cum audirem, cum audires, cum audiret; et pluraliter cum audiremus, cum audiretis, cum audirent. eodem modo tempore praeterito perfecto cum audierim, cum audieris, cum audierit; et pluraliter cum audierimus, cum audieritis, cum audierint. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto cum audissem, cum audisses, cum audisset; et pluraliter cum audissemus, cum audissetis, cum audissent. eodem modo tempore futuro cum audiero, cum audieris, cum audierit; et pluraliter cum audierimus, cum audieritis, cum audierint. infinitiuo modo, numeris et personis tempore praesenti et praeterito imperfecto audire; praeterito perfecto et plusquamperfecto audisse; futuro auditum ire uel auditurum esse. impersonali modo tempore praesenti auditur; praeterito imperfecto audiebatur; praeterito perfecto auditum est uel auditum fuit; praeterito plusquamperfecto auditum erat uel auditum fuerat; futuro audietur. imperatiuo modo audiatur; futuro auditor. optatiuo modo utinam audiretur; plusquamperfecto utinam auditum esset uel auditum fuisset; futuro utinam audiatur. coniunctiuo modo cum audiatur; praeterito imperfecto cum audiretur; praeterito perfecto cum auditum sit uel fuerit; praeterito plusquamperfecto cum auditum esset uel fuisset; futuro cum auditum erit uel fuerit. infinitiuo modo tempore praesenti audiri; praeterito auditum esse uel fuisse; futuro auditum iri. gerundia uel participalia uerba sunt haec: audiendi, audiendo, audiendum, auditum, auditu. duo participia trahuntur a uerbo actiuo, praesentis temporis et futuri: praesentis audiens, futuri auditurus.

Ðeos coniugatio macađ hyre praeteritum on syx wîsan.

I. Sêo forme praeteritum geendađ on xi: uincio ic binde, uinxi ic band, uinctum gebunden; sancio ic dême ođđe ic gesette oþpe ic hâlgige, sanxi, sanctum, ac þâ ealdan menn cwædon sanciuu uel sancii.

II. Sêo ôðer praeteritum geendađ on si: fulcio ic underlecge ođđe underwreðige, fulsi, fultum; sarcio ic siwige, sarsi, sartum (of ðâm is sartor sêamystre, sartrix hêo); farcio ic crammige ođđe fylle, farsi, fartum; of ðissum gefêgede confercio ic samod fylle, refercio ic ongeân fylle, -fersi, -fertum; raucio ic hâsige, rausi, rausum (of ðâm is raucus and rauca hâs); sentio ic gefrêde ođđe undergyte, sensi, sensum; of ðâm consentio ic geðafige, consensi, consensum; dissentio ic ungeðwærige, -si, -sum; haurio ic hlade, hausi, haustum; of ðâm exhaurio ic of âhlade, exhausti, exhaustum; saepio ic ymbhegige, saepsi, saeptum.

III. Sêo ðridde praeteritum geendað on ui: aperio ic geopenige, aperui, apertum; cooperio ic oferwrêo, cooperui, coopertum. prosilio ic forþ âræse, prosilui; insilio ic on behlêape, insilui; dissilio ic of âlfihte, dissilui: þâs word synd gefêgede of salio ic hlêape, ac hî nabbað næne sopinum on gewunan.

IIII. Sêo fêorðe praeteritum wyrpð aweg ðone o and wanað þæt ân stæfgefêg: comperio ic ongyte, comperi, compertum; reperio ic gemête, repperi on twâm pêum, repertum; uenio ic cume, ueni, uentum and of ðâm gefêgede aduenio ic tô cume, adueni, aduentum (of ðâm is aduentus tôcyme); conuenio ic samod cume, conueni, conuentum; inuenio ic gemête, inueni, inuentum.

V. Sêo fîfte praeteritum and sêo syxte gâð tîgædere ðus: audio ic gehÿre, audiui uel audi, auditum. ealswâ gâð ðâs word: scio ic wât, sciui uel scii, scitum and of ðâm gefêgede asscio ic gefêrlæce, assciui uel asscii, asscitur; cio ic gelaðige, ciui uel cii, citum; mollio ic hnexige, molliui uel mollii, mollitum. ealswâ gâð ðâs ôðre: seruiio ic ðêowige, munio ic ymbtrymme, stabilio ic gestaðelfæste, dormio ic slêpe, saeuio and insanio ic wêde, bullio ic wealle, of ðâm ebullio ic ûpp âwealle oððe ûpp âbrece, obedio ic gehÿrsumige, fastidio mē âðrÿt, lenio ic gelîðewæce, exinanio ic âîdlige, nutrio ic fêde, finio ic geendige, punio ic gewîtnige, sopio ic swefige, hinnio ic hnæge, redimio ic gefrætwise (redimo ic âlÿse is ðære ðriddan geðêodnyse), lippio mē tÿrað mîne êagan oððe scîmjað (of ðâm is lippus sÿrêagede and lippitudo sêo untrummys), erudio ic læere, insignio ic mærsige oððe frætwise, condio ic gelîgige oððe sylte (condo ic gescyppe is ðære ðriddan: of ðâm is conditor scyppend), salio ic hlêape (of ðâm is sopinum saltum), sallio ic sylte sceal habban twegen ellas and sopinum sallitum (sallo ic sylte is ðære þriddan and his sopinum salsum gesylt: of ðâm is salsamentum sælmerige. psallo ic singe mîne sealmas sceal habban p on foreweardan), sepelio ic bebyrige macað sopinum sepultum and sepulturus tôweard, forðan ðe se gewuna is strengra on ælcum worde, þonne his regol sÿ. eo ic fare, iui uel ii, itum and of ðâm gefêgede exeo ic ût fare, adeo ic tô fare (þæt is êac aduerbium adeo tô ðan swÿðe), otheo ic gewîte, praetereo ic forgæge; ac hî habbað ealle sceortne i on sopinum ætforan þâm tum: exitum ût âfaren oððe ûtfæreld, aditum, obitum, praeteritum. heora praeteritum bið ðus: iui uel ii and futurum ibo ic fare, ibis þû færst; imperatiuum i far ðû, eat fare hê, et cetera. ealswâ queo ic mæg, quis ðû miht, quit hê mæg; quiui uel quii ic mihte: quitum (sceort i); futurum quibo ealswâ ðære forman geþêodnyse. of ðâm gefêged nequeo ic ne mæg, nequiui uel nequii, nequitum. ueneo ic bêo geseald oððe ic gâ tô wurðe, ueniui uel uenii, uenum.

ambio ic gewilnige is gefêged of eo, and, forðan de hit âwende ðone e on i, hit gelengde ðone bi on sopinum and on participia: ambitus gewilnod, ambita, ambitum. se nama swâ ðêah of ðâm, ambitus gewilnung, hæfð sceortne bi.

DE VERBO PASSIVO.

Audior ic eom gehÿred is ðrôwigendlîc word, audiris þû eart gehÿred, auditur hê is gehÿred; et pluraliter audimur, audimini, audiuntur. eodem modo tempore praeterito imperfecto audiebar, audiebaris uel audiebare, audiebatur; et pluraliter audiebamur, audiebamini, audiebantur. eodem modo tempore praeterito perfecto auditus sum, auditus es, auditus est; et pluraliter auditi sumus, auditi estis, auditi sunt. et ulteriori modo auditus fui, auditus fuisti, auditus fuit; et pluraliter auditi fuimus, auditi fuistis, auditi fuerunt uel fuere. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto auditus eram, auditus eras, auditus erat; et pluraliter auditi eramus, auditi eratis, auditi erant. et ulteriori modo auditus fueram, auditus fueras, auditus fuerat; et pluraliter auditi fueramus, auditi fueratis, auditi fuerant. eodem modo tempore futuro audiar, audieris uel audiere, audietur; et pluraliter audiemur, audiemini, audientur. imperatiuo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam audire, audiatur; et pluraliter audiamur, audimini, audiantur. futuro auditor tu, auditor ille; et pluraliter audimur, audimur, audiuntur. optatiuo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam audirer, utinam audireris uel audirere, utinam audiretur; et pluraliter utinam audiremur, audiremini, audirentur. eodem modo tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam auditus essem, auditus esses, auditus esset; et pluraliter utinam auditi essemus, auditi essetis, auditi essent. et ulteriori modo utinam auditus fuisset, auditus fuisset; et pluraliter utinam auditi fuissetis, auditi fuissetis, auditi fuissent. eodem modo tempore futuro utinam audiar, utinam audiaris uel audiare, utinam audiatur; et pluraliter utinam audiamur, utinam audiamini, utinam audiantur. coniunctiuo modo tempore praesenti cum audiar, cum audiaris uel audiare, cum audiatur; et pluraliter cum audiamur, cum audiamini, cum audiantur. eodem modo tempore praeterito imperfecto cum audirer, cum audireris uel audirere, cum audiretur; et pluraliter cum audiremur, cum audiremini, cum audirentur. eodem modo tempore praeterito perfecto cum auditus sim, cum auditus sis, cum auditus sit; et pluraliter cum auditi simus, cum auditi sitis, cum auditi sint. et ulteriori modo cum auditus fuerim, cum auditus fueris, cum auditus fuerit; et pluraliter cum auditi fuerimus, cum auditi fueritis, cum auditi fuerint. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto

factus, cum audiri faceret. eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto cum auditus essem, cum auditus esses, cum auditus esset; et pluraliter cum auditi essemus, cum auditi essetis, cum auditi essent. et ulteriori modo cum auditus fuisset, cum auditus fuissetis, cum auditi fuissetis. eodem modo tempore futuro cum auditus ero, cum auditus eris, cum auditus erit; et pluraliter cum auditi erimus, cum auditi eritis, cum auditi erunt. et ulteriori modo cum auditus fuero, cum auditus fueris, cum auditus fuerit; et pluraliter cum auditi fuerimus, cum auditi fueritis, cum auditi fuerint. infinitiuo modo, numeris et personis tempore praesenti audiri; praeterito auditum esse uel fuisse; futuro auditum iri. participia trahuntur a uerbo passiuo duo, praeteriti temporis et futuri: praeteriti, ut auditus; futuri, ut audiendus.

Ealswâ gâð ðâs word deponentia: blandior ic geswâeslæce oððe ôlæce, praeteritum blanditus sum; molior ic hidge, molitus sum; of þâm demolior ic âwêste, demolitus; partior ic tôðæle, partitus sum; metior ic mete, mensus; mentior ic lêoge, mentitus sum; orior ic ûpp âspringe, ortus sum (ortus est sol sunne is ûpp âgân); morior ic swelte, mortuus sum on twâm ûum, swâswâ nân oððer (ac ðis word is swýðor ðæere ðriddan geðêodnysse); largior and dilargior ic dæle oððe gyfe cystelîce, largitus sum; sortior ic hlêote, sortitus sum; experior ic âfinde, expertus sum ic âfunde; et similia.

Nû is tô witenne, þæt on ðæere forman geðêodnysse is se a lang on lêdenspræce: amabam, amaui ic lufode, amare lufjan and swâ gehwæer. on ðæere ôðre geðêodnysse is se e lang: flebam, fleui ic wêop, flere wêpan; et cetera. on ðæere ðriddan geðêodnysse byð se e lang: legebam ic rædde, ac hê byð sceort on ôðrum stôwum: cum legerem þâ ðâ ic rædde, legere rædan; et cetera. on ðæere fêorðan is se i lang: audiui ic gehýrde, cum audirem þâ ðâ ic gehýrde, audire gehýran; et cetera. ealswâ on ðrôwigendlîcum, ac on ðæere þriddan geðêodnysse byð se e sceort on andwerdre tîde: legor ic eom geræd, legeris; loquor ic sprece, loqueris. on futurum hê byð lang (legar, legeris, legetur) on ðâm ôðrum hâde and on ðâm ðriddan; ealswâ loquar, loqueris, loquetur. æghwâr elles byð se e sceort. on imperatium byð se a lang on ðâm ôðrum hâde: legatur, loquatur; et cetera.

DE VERBIS ANOMALIS VEL INEQVALIBVS.

Sume word synd gehâtene anomala oþþe inequalia. anomalus is unemne, inequalis ungelîc: hî synd swâ gehâtene, forðan ðe hî ne gâð nâ, swâswâ ôðre

word, on sumere stowe.

Fero ic bere gǣð ðus: fers ðû berst, fert hê berð; et pluraliter ferimus wê berað, fertis gê berað, ferunt hî berað. praeteritum imperfectum ferebam ic bær et cetera. praeterito perfecto tuli ic bær, tulisti et cetera. imperatiuum fer ber ðû, ferat bere hê et cetera. optatiuo modo utinam ferrem, ferres. infinitiuo ferre beran. on eallum ôðrum stôwum hit fyligð þǣre ðriddan geðêodnyse.

Volo ic wylle, uis ðû wylt, uult hê wyle; et pluraliter uolumus wê wyllað, uultis gê wyllað, uolunt hî wyllað. næfð ðis word nǣnne imperatiuum, forðan ðe se willa sceal bêon ǣfre frîg. optatiuum utinam uellem êalâ gyf ic wolde; futuro utinam uelim êalâ gyf ic wylle gyt. ealswâ on subiunctiuo: praesens cum uelim on ânum elle, praeterito imperfecto cum uellem on twâm ellum. infinitiuo uelle wyllan. on eallum ôðrum stôwum hit gǣð æfter ðǣre ðriddan geðêodnyse. of ðâm gefêged nolo ic nelle, non uis þû nelt, non uult hê nele; et pluraliter nolumus wê nellað, non uultis gê nellað, nolunt hî nellað. ðis word hæfð imperatiuum noli nelle ðû, nolite nelle gê. utinam nollem. cum nollem. nolle nellan; et cetera.

Edo ic ete, es ðû etst, est hê et; et pluraliter edimus wê etað, editis gê etað, edunt hî etað and swâ forð æfter þǣre ðriddan geðêodnyse. optatiuo utinam essem êalâ gif ic ǣte. esse etan; et cetera.

Eo ic fare, is ðû færst, it hê færð; et pluraliter imus wê farað, itis gê farað, eunt hî farað. praeterito imperfecto ibam. perfecto iui. futuro ibo. i far ðû, eat fare hê. infinitiuo ire; et cetera. ealswâ of ðâm gefêgede. eft queo ic mæg, futuro quibo, infinitiuo quire. ueneo ic gange tô cêape oððe ic bêo geseald, uenibam, ueniui, uenibo et cetera.

Sum ic eom is edwistlîc word and gebyrað tô gode ânum synderlîce, forðan þe god is ǣfre unbegunnen and ungeendod on him sylfum and ðurh hine sylfne wunigende. sum ic eom, es ðû eart, est hê is; et pluraliter sumus wê synd, estis gê synd, sunt hî synd. praeterito imperfecto eram ic wæs, eras, erat. praeterito perfecto fui and swâ forð, swâswâ on ðrôwigendlîcum worde stent âwriten. futuro ero ic bêo, eris, erit; et pluraliter erimus, eritis, erunt. imperatiuo sis bêo ðû, sit bêo hê; et pluraliter simus bêon wê, sitis, sint. futuro esto bêo ðû, sit; et pluraliter estote bêon gê, suntote uel suntote bêon hî. optatiuo futuro utinam sim. cum sim; et cetera. ealswâ gâð of ðisum gefêgede praesum ic begýme oððe ic fore eom, praees, praeest; adsum ic æt eom oððe hêr ic eom. prosum ic fremige, prodes, prodest (d betwux); et pluraliter prosumus wê fremjað, prodestis, prosunt. praeterito imperfecto proderam; perfecto profui; et cetera. desum ic eom wana of ðâm getele, dees, deest. deest mihi pecunia mê ys fêos

wana, desunt mihi nummi mē synd wana penegas; et similia.

DE VERBIS DEFECTIVIS.

Sume word syndon gehâtene defectiua, þæt synd âteorigendlîce, forðan ðe hî âteorjað on sumere stôwe. ferio ic slêa næfð nǣnne praeteritum perfectum, bûtan hit nime of ôþrum worde ðæs ylcan andgites: percutio ic slêa, percussi ic slôh. fero ic bere macað praeteritum tuli of ðâm worde tollo ic nime oððe bere. sisto ic sette nimð praeteritum of statuo ic sette, statui. furo ic wêde (furis, furit) macað insaniui of insanio ic wêde. uescor ic gereordige (uesceris, uescitur) is deponens and nimð praeteritum pastus sum of ðâm worde pascor ic eom âfêd oððe gelæswod. medeor ic lâcnige nimð praeteritum of medicor, medicatus sum. reminiscor ic gemune nimð of recordor recordatus sum ic gemunde. cresco ic wexe nimð of cerno ic gesêo praeteritum creui ic weôx oððe geseah. maereo ic gnornige macað praeteritum maestus sum: hit sceolde macjan maerui, ac se gewuna hit ne geðafað (of ðisum is maeror gnornung). mereor ic geearnige macað merui ic geearnode uel meritus sum (of ðâm is meritum geearnung).

Fîf word synd gecwedene neutra passiuua, forðan ðe hî macjað heora praeteritum, swâswâ ðrowigendlîce word; ðrêo ðǣre ôðre geðêodnysse: gaudeo ic blîssige, gausus sum; audeo ic dear, ausus sum uel fui; soleo ic gewunige, solitus sum uel fui (ðis word næfð nǣnne futurum, forðan ðe þæt andgyt nele); of ðǣre ðriddan geðêodnysse fido ic trûwige, fisis sum; fio ic eom geworden oððe geworht, factus sum. of fido byð gefêged confido ic trûwige, confisus sum ic trûwode. facio ic wyrce is neutrum and tôgeânes ðâm worde is fio ðrôwigendlîc.

Sume word habbað gelîce praesens, þæt is andweard, and praeteritum: odi ic hatige and odi ic hatede, ac wê cweðað hwîlon odio habeo ic hæbbe on hatunge, swâswâ stent on ðâm sealme iniquos odio habui þâ unrihtwîsan ic hæfde on hatunge. of ðâm is participium osus and gefêged exosus and perosus andsǣte oððe onscunigendlîc and nama osor (osoris) fêond oððe hatigend. noui ic cann oððe ic wât, noui ic wiste; of ðâm is nama notus cûð and gefêged ignotus uncûð. memini ic gemune nû and memini ic gemunde; imperatium memento gemun ðû, mementote gemune gê. priscianus cwæð êac meminens gemunende participium. on ôðrum stôwum hî âteorjað. memor esto is of twâm dǣlum: esto bêo ðû, memor gemyndig. coepi ic ongan hæfð praeteritum,

coepisti þû ongunne, coepit hê ongan; et pluraliter coepimus, coepistis, coeperunt: næfð hit nâ mâre, bûton coeptus ongunnen participium and coepta, coeptum.

Sume word synd gecwedene impersonalia, þæt synd bûtan hâde. hî habbað þone ðriddan hâd and synd âteorigendlîce: iuuat gelustfullað, stat stent, constat swutol is. ic wylle secgan, hwæt hî ealle habbað and hû hî bêoð geðêodde. sume hî têoð nominatiuum casum. restat tô lâfe is; and ioseph cwæð: adhuc restant anni quinque gyt ðâr synd fîf geâr tô lâfe. iuuat me mê gelustfullað: hêr is accusatiuus; ealswâ delectat gelustfullað (me, te, illum). datiuus: uacat mihi ic eom æmtig, uacat nobis; uacate lectioni æmtigað êow tô rædinge; uacans est lectionibus hê begæð his rædinge. licet mihi bibere môt ic drincan, mihi licuit ic môste, tibi licet, nobis licet, si nobis liceret gyf wê môston; infinitiuum licere bêon âlÿfed and licuisse and licitum esse; licentia is lêaf. placet mihi mê gelîcað, libet mihi mê gelustfullað; placuit, libuit; libens lustbære. ealswâ liquet swutol is, conuenit gerîst, euenit becôm, accidit gelamp, expedit fremað (mihi, tibi, nobis); et cetera. accusatiuo taedet me mê âðrÿt: taedet animam meam uitae meae, cwæð iob. decet gedafenað, me decet, nos decet; decuit gedafenode. ealswâ oportet gedafenað, oportuit. poenitet me mê ofðincð, poenituit, poenitere behrêowsjan (poenitentia behrêowsung oððe ðædbôt). me pudet mê sceamað, puduit, pudere. me piget mê ne lyst, piguit, pigere (pigritia slæwð). miseret me mê ofhrÿwð, misertum est (miseria yrmð). latet dîgele is (me, te, nos). liquet swutel is (nobis ûs et omnibus and eallum). ac ðâs word and ðyllîce nabbað nænne futurum infinitiuum: poenitere, poenituisse behrêowsjan; næfð hit nâ mâre, and ealle ðâ word, þe nabbað sopinum, nabbað êac ðysne futurum.

Ealle ðrôwigendlîce word and deponentia oððe communia synd âteorigendlîce on praeteritum, ac hî gefyllað swâ ðêah heora declinunge mid ðâm worde sum: amatus sum uel fui et cetera.

Þæt ylce word sum ic eom and uolo ic wylle âteorjað on ðâm tôweardan infinitiuum and sopinum and fela ôðre, ðe geendjað on sco: posco ic bidde, compesco ic gestille et cetera.

Aio ic cweðe, ais ðû cwyðst, ait hê cwyð; et pluraliter aiunt hî cweðað. praeterito imperfecto aiebat hê cwæð þrêora stafa gefêg, aiebant hî cwædon. praeteritum perfectum ait hê cwæð. imperatiuum ai cweð ðû. næfð ðis word nâ mâre.

Fores hæfð optatiuum utinam forem êalâ gyf ic wære, utinam fores êalâ gyf ðû wære, utinam foret êalâ gif hê wære; et pluraliter utinam forent. ealswâ on

subiunctiuo, and infinitiuum fore wesan.

Cedo is imperatium: cedo mihi sege mē, cedite secgað. infit hē cwæð. nabbað ðās word nā mære.

Inquo ic cweðe, inquis ðû cweðst, inquit hē cwyð; et pluraliter inquit hī cweðað. praeteritum inquisti ðû cwæðe. futurum inquam ic cweðe gyt. imperatiuus inque cweð ðû, inquit cweðe hē. gyf ðæ̅er hwæt mære byð, þonne gæ̅ð þæt æfter ðæ̅ere ðriddan geðeodnyse.

Quaeso ic bidde and quaesumus wē biddað. sume cweðað êac quaesere biddan.

Aue and salue habbað imperatium, and hī synd grêtingword: aue oððe salue bêo gesund; et pluraliter auete, saluete bêoð gesunde. faxo is tôwerdre tîde. faxo ic dô gyt, faxis ðû dêst, faxit hē dêð. nabbað þās word nā mære.

Meio ic mîge. imperatium meite mîge gê. infinitiuum meiere mîgan ðrêora stafa gefêg. ouat blîssað and participium ouans blîssigende. nabbað þās word nā mære.

Sume word macjað heora imperatium on c: facio ic dô oððe wyrce, fac dô; dic sege; duc læd; forðan ðe face is ablatiuus of ðâm naman, ðe is fax blysa, and duce is ablatiuus of ðâm naman dux lâttêow. fero ic bere macað imperatium fer ber, forðan ðe fere is aduerbium: fere forneâh.

Imperatiuus is bebêodendlîc, ac swâ ðêah wē hit âwendað oft tô gebede. miserere mei, deus miltsa mē, god; exaudi, deus, orationem meam gehÿr, god, mîn gebed: on ðisum and swylcum is gebed and nā hæs.

DE SPECIE.

Species is hiw, primitiua frumcenned and diriuatiua ofgangende. ealle ðâ eahta partes forneân habbað þās twâ hiw. lego ic ræde is frumcenned. þonne cymð of ðâm lecturio mē lyst rædan. þis hiw is gehâten meditatiua species, þæt is smêagendlîc hiw, and ealle ðâ word gâð æfter ðæ̅ere fêorðan geðeodnyse, ðêah ðe þâ word, ðe hī of cumað, bêon mislîcra geðeodnyssa. amo ic lufige, amaturio mē lyste lufjan; dictaturio mē lyste dihtan; docturio mē lyste tæcan; esurio mē hingrað; scripturio mē lyste wrîtan; auditorio mē lyste gehÿran; dormiturio mē lyste slâpan; et similia.

DE INCHOATIVIS.

Ôðer hiw is gehâten inchoatiua, þæt is onginneþlic, forðan ðe hit getâcnað weorces anginn, and cymð of ôðrum wordum. caleo ic wearmige and of ðâm calesco ic onginne tô wearmigenne; horreo ic andðracige, horresco ic onginne tô andðracigenne. ealle hî bêoð âcennede of ðâm ôðrum hâde, gyf ðû dēst ænne co þâr tô. ardeo ic byrne, ardes ðû byrnst; ardesco. palleo ic blâcige, pallesco ic onginne tô blâcigenne. albeo ic hwîtige, albescio. dureo ic heardige, duresco. liqueo ic mylþe, liquesco. marceo ic clingge, marcesco. luceo ic onlîhte oððe scîne, lucesco. cupio ic gewilnige, cupisco and concupisco. tremo ic bifige, tremisco. uiuo ic lybbe, uiuisco and reuiuisco ic geedcucige. dormio ic slâpe, dormisco. amo ic lufige, amasco. labo ic ætslîde, labasco. uesperasco mē geæfnað is ðisum gelîc. ealle ðâs word and ðâ ôðre meditatiua nabbað nænne praeteritum perfectum nē plusquamperfectum nē tôwerde tîde on subiunctiuo. hio ic ginige, hias, macað hisco. syndon êac sume word ðysum gelîce, ðe ne syndon nâ inchoatiua: pasco ic læswige, posco ic bidde et similia.

DE VERBIS FREQUENTATIVIS.

Sume word synd gecwedene frequentatiua, þæt synd gelômlæcende, forðan ðe hî getâcnað gelômlæcunge, þonne man sum ðingc gelôme dēð. rogo ic bidde and of ðâm rogito ic bidde gelôme. uolo ic flêo, uolas; uolito ic flicerige. ðâs word synd ealle þære forman geðeodnysse and macjað gelôme passiuua. inchoatiua synd ðære ðriddan geðeodnysse and neutra, swâswâ meditatiua. eft quaero ic sêce, quaerito; quaeso ic bidde, quaesito; domo ic gewylde oððe temige, domito; fugio ic flêo, fugito; nosco ic oncnâwe, noscito. in so. sume geendjað on so: mergo ic besence, merso ic doppete; curro ic yrne, curso oððe cursito (of ðâm is cursor rynel); et similia. sume geendjað on xo: necto ic cnytte, nexo ic cnytte gelôme; flecto ic gebîge, flexo. sume geendjað on xor: amplector ic ymbclyppe, amplexor; sequor ic fylige, sector; et similia. Sume word synd gecwedene desideratiua, þæt synd gewilnigendlice: uideo ic gesêo and of ðâm uiso mē lyst gesêon; facio ic dô, facesso; capio ic gelæcce, capesso; lacero ic tôslîte, lacesso. ðâs word and ðyllice synd ðære ðriddan geðeodnysse: gif hî wæron frequentatiua, þonne wæron hî dære forman geðeodnysse.

Gyt synd manega ôðre word of ôðrum wordum: garrio ic gyrre, garrulo ic hlýde; albo ic hwîtige, albico ic hwîtige; uello, uellico ic wyrtwalige; fodio and fodico ic delfe: nutrio. nutrico and nutricor ic fêde.

Sume word cumað êac of namum. pater fæder and of ðâm patro ic gefremme and patrisso ic geefenlæce mînum fæder. graecus grêcisc: of ðâm graecisso and graecor ic leornige grêcisc. philosophus is sê ðe lufað wîsdôm: of ðâm is word philosophor ic smêage embe wîsdôm. poeta sceop, poetor ic leornige sceopcræft. architectus cræftica, architector ic cræfte. ealle mæst ðâs word synd ðære forman geðêodnysse.

Nû cumað eft naman of wordum. armo ic gewæpnige. hû mæg ic cweðan ic gewæpnige ðê, bûton ic ær hæbbe ðâ wæpnu ðê tô gyfenne? ærest byð se nama arma wæpnu, and of ðâm byð word armo ic wæpnige. ealswâ os mûð and of ðâm oro ic bidde; aes bræs, aero ic brasige (aeras); aurum gold, auro ic ofergylde (auras); trutina wæge, trutino ic wege (trutinas); et similia. nû bêoð eft naman of wordum: doctor lâreow. hwâ byð lâreow, bûton hê lære? eallswâ lector rædere, sê ðe ræt; piscator fiscere of ðâm worde piscor ic fixige (piscaris); cantor sangere; uenator hunta; et similia. þus ðû miht tôcnâwan, hwænne nama cymð of worde, hwænne word of naman.

Syndon êac on ânre geendunge ægðer gê word gê naman. cudo ic smiðige, cudis ðû smiðast: eft, gyf ðû cweðst hic cudo, huius cudonis, ðonne byð hit nama smið. palpo ic grâpige, palpas; hic palpo ðes blindan mann, huius palponis ðyses blindan. comedo ic ete, hic comedo ðes oferetola mann. uerbero ic swinge and sê ðe swingð. caligo mê mistjað mîne êagan and haec caligo ðes mist. propago ic tyddrige and haec propago tyddrung oððe bôh. lanio ic tôslîte and lanio cwellere. formido ic forhtige (formidas) and haec formido ðeos fyrhtu (huius formidinis). susurro ic rûnige (susurras) and hic susurro ðes rûnere oþpe wrôht. labor ic ætslîde, laberis and hic labor ðis geswinc. furor ic stele (furaris) and hic furor þeos hâtheortnys. amor ic eom gelufod and hic amor ðeos lufu. nitor ic hycge (niteris) and hic nitor ðeos beorhtnys. liquor ic formylte (liquoris) and hic liquor ðes wæta; et similia.

DE FIGVRA.

Figura is gefêgednys oððe hiw. twâ hiw synd: simplex ânfeald cupio ic gewilnige, taceo ic sêwige; composita gefêged concupio ic gewilnige, conticeo ic samod sêwige et similia.

Sume word âwendað heora getâcnunge on gefêgednysse. eo ic fare is neutrum, and of ðâm bêoð gefêgede actiua: adeo ic tô fare and passium adeor ic eom offaren; subeo ic undergange, passium subeor; in eo ic onginne and

ineor. facio ic wyrce neutrum; of ðâm reficio ic gereordige and reficior ic eom gereordod and deponens uersificor ic fersige oððe ic wyrce fers (uersificaris), gratificor ic gladige oððe ic ðancige (gratificaris). eft calefacio ic wyrme mê, tepefacio ic wlacige syndon neutra. uenio ic cume is neutrum and of ðâm conuenio ic samod cume actiuum and conuenior passiuum ic eom samod cumen oððe mê gewearð; eallswâ inuenio ic gemête and inuenior ic eom gemêt. sedeo ic sitte and of ðâm obsideo ic ymbsitte and obsideor ic eom beseten. on ôðre wîsan sentio ic gefrêde is neutrum and of ðâm adsentio and adsentior ic geðafige, dissentio and dissentior ic geunðwæriga on ânre getâcnunge. plecto ic gewîtnige is actiuum and of ðâm amplector and complector ic ymbclyppe. orior ic ûpp âspringe is deponens and of ðâm adorio neutrum and adiorior deponens ic gesprece sumne mann. partior ic dæle and of ðâm bipertio and bipertior ic dæle on twâ; impertio and impertior ic âspende oððe gyfe. uerto ic âwende is actiuum and of ðâm reuerto and reuertor ic gecyrre, conuerto and conuertor ic samod âwende neutra and deponentia. uerso ic hwearftlige actiuum and of ðâm conuersor ic drôhtnige (conuersaris) and controuersor ic wiðerige deponentia.

Sume word âwendað heora cynn on ðâm ylcan andgyte: labo ic ætslîde (labas) neutrum and labor on ðâm ylcan andgyte deponens.

Sume word âwendað ægðer gê heora getâcnunge gê hyra declinunge. mando ic bebêode, mandas ðû bebýtst; mando ic ete, mandis ðû ytst. fundo (fundas) ic lecge grundweall; fundo (fundis) ic âgêote; sero (seras) ic scytte sum loc oððe hæpsige; sero (seris) ic sâwe. uolo (uolas) ic flêo; uolo (uis) ic wylle. lego (legas) ic gaderige; lego (legis) ic ræde. dico (dicas) ic hâlgige; dico (dicis) ic secge. lauo (lauas) ic ðwêa; lauo (lauis) ic wæete.

Sume word habbað ân andgyt and gâð on twâ wîsan. denso (densas) and denseo (denses) ic ðiccige. strideo (strides) and strido (stridis) ic cearcige. ferueo ic wealle (ferues) and feruo (feruis). cieo (cies) and cio (cis) ic gelangige oððe gelaðige. dureo (dures) and duro (duras) ic âheardige. tueor (tueris) and tuor (tueris) ic gescylde. oleo (oles) and olo (olis) ic stince swôte oððe ic wexe. excelleo (excelles) and excello (excellis) ic oferðêo. fulgeo (fulges) and fulgo (and fulgis) ic scîne. sono (sonas), sono (sonis) ic swêge. uno (unas) and unio (unis) ic geânlæce. orior (oreris) and orior (oriris) ic ûpp gange. morior (moreris), morior (moris) ic swelte. potior (poteris) and potior (potiris) ic brûce. ðis word and orior synd swýðor ðære fêorðan and morior ðære ðriddan.

Sume word habbað âne geendunge and âne declinunge and habbað mâ andgytu. committo ic befræsta oððe cynnige. admitto ic underfêa oððe cynnige

anagyta. committo ic beræste oððe syngige. admitto ic underno oððe syngige.
sapio ic wât oððe ic gesmæcce. condo ic timbrige oððe ic behýde. et similia.
Word bêoð gefêgede mid namum. amplius brâd and of ðâm amplifico ic
gemenigfylde, amplificas ðû gemenigfylltst. signum tâcn and of ðâm significo
(significas) ic getâcnige. mid ôðrum wordum: calefacio ic mê wyrme, calefio
ic eom gewyrmed; tepefio ic eom gewlacod. mid aduerbium: bene wel,
benedico ic blêtsige oððe ic wel secge; male yfele, maledico ic wyrige oððe
yfele secge; satis genôh, satisfacio ic fulbête oððe behrêowsige. mid
praepositione: indico (indicas) ic gebýcnige, indico (indicis) ic on gecweðe;
liquo (liquas) ic hlýttrige and of ðâm eliquo ic oferhlýttrige; consternor
(consternaris) ic eom âblîcged deponens: in and e and con syndon
foresetnyssa.

Nelle wê nâ swýðor hêr be ðâm worde sprecan. wel, gif ðis âht fremað.

INCIPIT ADVERBIVM.

Aduerbiūm est pars orationis indeclinabilis, cuius significatio uerbis adicitur; aduerbiūm is ân dǣl lēdensprǣce undeclinigendlīc, and his getâcnung byð tô wordum geðêod. aduerbiūm mæg bêon gecweden wordes gefêra, forðan ðe hê byð ǣfre tô wordum geðêod and næfð full andgit, bûton hê mid worde bêo. sapienter wīslīce is aduerbiūm. ic cweðe nû swutelīcor: sapienter loquor wīslīce ic sprece; feliciter facis gesǣlelīce ðû dēst; humiliter precatur êadmôdlīce hê bit. ðisum dǣle gelimpað ðrêo ðing: species, figura, significatio.

Species is hiw, primitiua frumcenned and diriuatiua ofgangende. primitiua is clam dīgellīce, saepe gelômlīce; diriuatiua clanculum dīgellīce, saepius gelômlīcor and saepissime gelômlīcost.

Figura is gefêgednys. simplex ânfeald: huc hider, prudenter snotorlīce; composita adhuc gyt, lege adhuc rǣd gyt, imprudenter unsnotorlīce; et similia. Significatio is getâcnung, and ðes dǣl hæfð fela getâcnunga. temporalia synd, ðâ ðe tīda getâcnjað. pridem gefyryn, olim gefyryn, nuper niwan, antea ǣr, nudiustertius on ǣrron dæg, heri gyrstan dæg, hodie tô dæg, nunc nû, cras tô mergen, aliquando æt sumon cyrre. sume getâcnjað mâ tīda ðus: quando eram iuuenis ðâ ðâ ic wæs geong and âxung: quando uenisti? hwænne côm ðû? tôwerdre tīde: quando ueniam ad te, doce me ðonne ic cume tô ðê, tǣc mê. eallswâ aliquando feci sic hwīlon ic dyde swâ; si aliquando faciam sic gyf ic ǣfre dô swâ; et cetera. eallswâ dudum gefyryn, quondam hwīlon and olim getâcnjað þrêo tīda: forðgewitene and andwerde and tôwerde.

Sume synd localia, þæt synd stôwlīce, forðan ðe hī getâcnjað stôwa. huc hider, illuc þider. ueni huc gang hider. uade illuc gang þider. quo uadis? hwider gǣst ðû. on stôwe: hic hêr, illic and ibi þâr, ubi hwâr; ubi est meus liber? hwâr is mīn bôc? illic iacet iuxta te þâr líð wiþ ðê. fram stôwe: hinc heonon, illinc ðanon, istinc þanon, inde þanon, unde hwanon oððe ðanon. hac on ðâs healfe, illac on ðâ healfe; super wiðufan, infra wiðnyðan; extra wiðûtan; ultra begeondan, citra beheonon; sursum ûpp, deorsum and iosum nyðer; dextrorsum on ðâ swyððran healfe, sinistrorsum on ðâ wynstran healfe;

orientem uersum êastweard, occidentem uersum westweard; aliorsum elles hwider.

Sume synd deortatiua, þæt synd forbêodendlîce oððe mistihtendlîce. ne: caue, ne hoc facias warna, þæt ðû þæt ne dô. neque: neque feci neque faciam nê ic ne dyde nê ic ne dô. nisi uel ni: nisi dominus custodierit ciuitatem bûtan drihten gehealde ðâ burh; ni fecissem bûtan ic dyde. swâ ðêah ne synd nâ ealle ðâs forbêodendlîce.

Sume syndan abnegatiua, þæt synd wiðsacendlîce, mid ðâm wê wiðsacað. non nese: fecisti hoc? dydest ðis? non feci ic ne dyde. uis hoc? wylt ðû ðis? non nese. eft haud nâtes hwôn, numquam nǣfre, nec umquam fiat nê hit nǣfre ne gewurðe, minime nâtes hwôn, nullo modo on nâne wîsan, nullatenus nâtes hwôn et similia.

Sume syndon con- uel adfirmatiua, þæt synd fæstnigende oððe sêðende, mid ðâm wê âsêðað ðre sprǣce. etiam geâ: manducasti hodie? æt ðû tô dæg? etiam, feci geâ, ic dyde. bibisti? drunc ðû? nequaquam nâtes hwôn. eft ôðre adfirmatiua: profecto witodlîce; scilicet and uidelicet gewislîce; quippe and nemphe witodlîce; sic est swâ hit is; et similia.

Sume synd iuratiua, þæt synd swerigendlîce. per ðurh: iuro per deum ic swerige ðurh god; per meum caput ðurh mîn hêafod; per nostram fraternitatem, uerum dico ðurh uncer brôðorrǣdene, ic secge sôð. ac crîst sylf ûs forbêad ælcne âð and hêt ûs ðre sprǣce þus âfæstnjan: est? is hit swâ? est hit is; non? nis hit swâ? non hit nis. mâ syndon swergendlîce aduerbia, ac hwæt sceolon hî gesǣde, nû wê swerjan ne môton?

Sume syndon optatiua, þæt synd gewîscendlîce. utinam haberem pecuniam êalâ gif ic hæfde feoh. o and si getâcnjað þæt ylce: o si haberem êalâ gyf ic hæfde.

Sume syndon ortatiua, þæt synd tihtendlîce, mid ðâm wê tihtað ôðre forð. heia nûlâ; age nûlâ: þis is êac menigfealdlîce agite nû gê lâ. ôðer is ðis, ôðer is word ago ic dô and imperatiuum age dô ðû, agite dô gê.

Sume syndon remissiua, þæt synd âslacigendlîce. paulatim lytlum, sensim stundmǣlum, suauiter sôfte, pedetentim fægere.

Sume synd qualitatis, ðâ getâcnjað hwylcnysse, hû hit gedôn sý. prudenter snotorlîce, imprudenter unsnotorlîce; bene wel, male yfele. pulchre cantat fægere hê singð. expresse loquitur swutollîce hê sprecð.

Sume syndon quantitatis, ðâ getâcnjað mycelnysse oððe lytelnesse. multum mycel, parum lytel, nil and nihil nâht.

Sume syndon dubitatiua, þæt synd twýnigendlîce. forsan wênunge, forsitan wênunge, fortassis and fortasse wênunge, ðâc and ðyllîce getâcnjað twýnunge

wenunge, iortassis and iortasse wenunge. was and bymce getacnjas twynunge,
hwæðer hit gewurðe oððe ne gewurðe.

Congregatiua syndon gadrigendlîce. simul samod, una samod, pariter samod.
simul manducant samod hî etað. pariter ambulant æt gædere hî gâð.

Discretiua synd syndrigendlîce. separatim on sundron, secrete dîgellîce,
singillatim sedet on sundron hê sit, diuise tôdæledlîce.

Sume syndon similitudinis, ðâ getâcnjað gelîcnysse. sic swâ, sicut swâswâ,
sicuti fecisti swâswâ ðû dydest, quasi homo swâswâ man, ut deus swâswâ
god, uti sponsus swâswâ brýdguma, uelut sapiens swâswâ wita, ueluti doctus
swâswâ gelæred, ceu puer swâswâ cild.

Ordinalia syndon endebyrdlîce. confestim ðâr rihte, continuo and statim and
protinus ðâr rihte, deinde syðþan, deinceps and postea syððan.

Intentiua syndon geornfullîce. ualde swýðe, nimis þearle, nimium mycclum,
prorsus eallunga, penitus mid ealle, omnino eallunge.

Comparatiua synd wiðmetenlîce. magis swîðor, minus hwônlicor, melius bet,
peius wyr, prudentius snotorlicor, iustius rihtlicor.

Superlatiua synd oferstîgendlîce. maxime swýðost, minime hwônlicost,
ocissime hrædlîcost. se forma stæpe is posituius: iuste rihtlîce. se ôðer stæpe is
comparatiuus: iustius rihtlicor. se ðridda stæpe is superlatiuius: iustissime
rihtlicost. eft prudenter snotorlice, prudentius snotorlicor, prudentissime
snotorlicost. eft fortiter stranglice, fortius stranglicor, fortissime stranglicost.
et similia.

Diminutiua syndon wanigendlîce. clam is dîgellîce, and of ðâm is wanigendlîc
clanculum hwônlicor dîgellîce. bene wel, and of ðâm is belle nâ ealles swâ
wel, bellissime ealra wâclîcost.

Demonstratiua synd ætêowigendlîce. en efne oððe lôca nû, hêr hit is; en, adest
episcopus efne, hêr is se bisceop; ealswâ ecce: ecce, uenit rex efne nû, hêr
cymð se cyning.

Interrogatiua synd âxigendlîce. cur hwî, quare for hwî, quam ob rem for hwî
oððe for ðî, ubi hwâr, unde hwanon, quo hwyder, quando hwænne. sume ðâs
habbað þrýfealde getâcnunge. gyf ic cweðe ubi posuisti meum librum? hwâr
lêdest ðû mîne bôc? þonne is se ubi interrogatiuum, þæt is âxigendlîc. gyf ic
cweðe tu scis, ubi tuus liber est ðû wâst, hwâr þîn bôc is, ðonne byð se ubi
relatiuum, þæt is edlesendlîc, þæt is ongeâncyrrendlîc. gyf ic cweðe nescio,
ubi inueniam meum librum nât ic, hwâr ic finde mîne bôc, þonne byð se ubi
infinitiuum, þæt is ungeendigendlîc. quando uenisti? hwanne côm ðû? is
interrogatiuum. quando eram iuuenis ðâ ðâ ic wæs jung is relatiuum. quando
ero doctus hwænne bêo ic gelæred is infinitiuium; quandoque on sumne sæl.

Numeralia syndon, ðâ ðe getâcnjað getel. semel æ̅ne, bis tuwa, ter þriwa, quater fêower sîðon, quinquies fîf sîðon et cetera.

Sume aduerbia syndon frumcennede, swâswâ wê æ̅r cwæ̅don, and sume bêoð of ôðrum âcennede. prope gehende is frumcenned, and propius gehendor cymð of ðâm. ultra begeondan, ulterius feor begeondan. citra beheonon, citerius hideror oððe gyt beheonon.

Sume hî cumað of namum. felix gesæ̅lig is nama, and of ðâm cymð aduerbium feliciter gesæ̅liglîce. ealswâ uir wer, uiriliter werlîce and uiritim, þæt is geond gehwylce weras. mulier wîf, muliebriter wîflîce. corpus lîchama, corporaliter lîchamlîce. qualis hwylc, qualiter hû. alius ôðer, aliter elles. genus cynn, generaliter gemæ̅nelîce. species hiw, specialiter synderlîce.

Sume cumað of wordum. sto ic stande, statim þâr rihte. punio ic gewîtnige, inpune unwîtnigendlîce oððe bûtan wîte. abundo ic genihtsumige, abunde genihtsumlîce.

Sume cumað of naman speljendan. hic hêr, illic ðâr.

Sume cumað of dæ̅lnimendum. tractus getogen is participium, and of ðâm cymð tractim langlîce. cursus âurnen is participium, cursim hrædlîce is aduerbium.

Sume cumað of foresetnyssum. ex is praepositio, þæt is foresetnys, and of ðâm cymð extra wiðûtan. in is praepositio and intra wiðinnan aduerbium.

Naman bêoð êac gesette for aduerbio on eallum syx casum. on nominatiuum sublime hêage: sublime uolat aquila hêage flÿhð se earn; una samod, recens niwan. on genitiuo romae sum ic eom on rômebyrig, domi est hê is æt hâm. on datiuum uesperis on æ̅fen, sorti on hlyte, ruri on lande. on accusatiuo romam pergo ic fare tô rôme, domum uadit hê gæ̅ð hâm, domum equitat hê rît hâm. on ablatiuum roma uenio ic cume fram rôme, domo uenio ic cume fram hâme et similia.

Ealle ðâ aduerbia, þe geendjað on a, habbað langne a: antea æ̅r, postea syþðan, interea betwyx þâm, praeterea tôforan ðâm. ita swâ, þis ân hæfð sceortne a. ðâ ðe on e geendjað, habbað sume sceortne e, sume langne. dâs habbað sceortne e: paene forneâh, saepe gelômlîce; inde þanon oððe syððan and of ðâm deinde syððan, exinde syððan (man cweð êac dein and exin), subinde þanon, proinde for þî þonne; peregre ælpêodiglîce, peregre sum hic ic eom ælpêodiglîce hêr, peregre proficiscor ælpêodiglîce ic fare, peregre aduenio ælpêodiglîce ic tô cume, peregre transeo ælpêodiglîce ic oferfare; facile êadelîce, forte fæ̅runga, sponte sylfwilles, mane on æ̅rne merigen, utpote swylce ic swâ cweðe, bene wel, male yfele et cetera. ðâ ðe habbað

langne e, syndon diriuatiua: clarus beorht and of ðâm clare beorhtlîce oððe beorhte; pulcher wlitig, pulchre citharizat fægere hê hearpað; faber smið, affabre cræftlîce; angulus englisc, anglice on englisc; latinus lêden, latine and latialiter on lêden; graecus grêcisc, graece on grêcisc; ebraicus and ebraeus ebreisc, ebraice on ebreisc. þâs and þyllîce cumað of ðâm ablatiuo, and wendað þone langan o on langne e. sume êac standað on ðâm o: falso lêaslîce, consulto rædlîce, postremo æt nêxtan, sedulo geornlîce, manifesto and manifeste swutollîce; and oft hî scyrtað þone o: cito hraðe, sero late, modo nûðâ oððe hwîltîdum, necessario nêððearflîce (necesse est mihi mê is nêod, necesse habeo ic hæbbe nêode). sume of ðissere declinunge macjað of heora neutrum aduerbia: multum þearle, multum diligit deum þearle hê lufað god; uerum sôð and uere sôðlîce; primum and primo and prime ærest.

Sume gâð on twâ wîsan: durus heard and of ðâm dure and duriter heardlîce; largus cystig, large and largiter cystelîce; humanus mæðfull oððe mennisclic, humane and humaniter mæðlîce oððe mennisclic; firmus trum, firme and firmiter trumlîce. ualidus strang, ualde þearle; ritus gewuna, rite gewunelîce oððe rihtlîce.

Sume wendað heora getâcnunge: ferus dêor oððe rêðe, fere forneân; sanus hâl, sane gewislîce; sensus andgit, sensim stundmælum; passus stæpe, passim gehwâr; pridie ânum dæge ær, hodie tô dæg, meridie on midne dæg.

On i geendjað þâs: heri gyrston dæg, ibi þâr, ephesi on ðære byrig, domi æt hâm, belli on gefeohte et cetera.

Ðâs geendjað on o: quando hwænne, aliquando æt sumum cyrre, ultro sylfwilles, profecto witodlîce, illo þyder, eo þyder.

Ðâs geendjað on u: diu lange, interdiu on dæg, noctu on niht.

Þâs geendjað on c: nunc nû oððe hwîltîdum; tunc dâ oððe ðonne; tunc dixit iesus þâ sæde se hælend; tunc sedebit super sedem maiestatis suae ðonne hê sit ofer setle his mægenþrymmes; huc hider; illuc þider; donec ôððæt oððe ðâ hwîle; dehinc heonon; adhuc gyt.

On am geendjað þâs: clam dîgellîce, coram êawunge, nequiquam on îdel, nequaquam nâtes hwôn, numquam næfre, nusquam nâhwâr, bifariam on twâ wîsan oððe on twâ healfa, trifariam on ðrêo wîsan, omnifariam on ælce wîsan oððe on ælce healfe (multifarie is êac on manega wîsan).

Þâs geendjað on em: item eft, tandem æt nêxtan, ibidem þâr rihte, identidem efsôna.

Ðâs geendjað on im: pars dæel, partim dæelmælum; furtum stalu, furtim stulorlîce; uicissim stundmælum; strictim nearolîce; affatim genihtsumlîce

(sceort fa); praesertim hûru þinga; paulatim lytlum; et cetera.

Ðâs geendjað on um: dudum gefyrn, iterum eft, sursum ûpp, deorsum nyðer, desursum ufan, dedeorsum nyþan, deorsum uersum nyðerwerd, utroque uersum on ægðore healfe werd, rursum (and rursus) eft, prorsum (and prorsus) eallunga, actutum hrædlîce.

Ðâs geendjað on er: paulisper hwæt hwega, tantisper swâ swýðe oððe swâ micclum, parumper hwæt hwega, diligenter geornlîce, utiliter nytwurðlîce, audacter dyrstelîce, difficulter earfoðlîce (facile êaðelîce on e), similiter swâ gelîce, aliter elles (and alias ælcor), semper symble, aeternaliter and perpetualiter êcelîce et similia.

On is geendað satis genôh (mann cweð êac sat genôh bûtan is; satius bet); nimis ðearle.

Þâs geendjað on sceortne us: haud secus nâ elles, caelitus heofonlîce, stirpitus grundlunge oððe mid stybbe mid ealle, funditus grundlunga, radicitus grundlunga oððe mid wyrtruman mid ealle, mordicus hetelîce oþðe bitmælum, actenus ôð ðis oððe ôð þæt, diuinitus godcundlîce, humanitus mennisclic (man cweð êac diuine and humane and humaniter mæðlîce), eminus foran ongeân, cominus foran ongeân, aduersus (and aduersum) ongeân mid þwyrnyse (aduersus is êac nama þwyr oððe wiðerræde). on ðissere geendunge gâð ealle comparatiua: ocius hrædlîcor, ac heora superlatiua geendjað on e: ocissime hrædlîcost; diu lange, diutius leng, diutissime ealra lengst; tarde late, tardius lator, tardissime latost; nuper niwan, nuperius niwlîcor, nuperrime niwlîcost; extra wiðûtan, exterius wiðûtan oððe ûttor, extreme swîðost wiðûtan; intra wiðinnan, interius wiðinnan oððe innor, intime innemest; supra wiðufan, superius ufor, supreme ufemest; infra wiðnyþan, inferius nyðor, infime nyðemest; crebro gelôme, crebrius gelômlîcor, creberrime gelômlîcost; raro seldan, rarius seldor, rarissime ealra seldost. manega gâð on þâs wîsan. potius swýþor and potissime swîðost nabbað nânne positium.

Wê ne magon þisne part fullîce trahtnjan on engliscum gereorde, ac wê wyllað gyt hwæt lytles be þâm secgan. immo gyt mâ oððe gyt swýþor byð on gecorenyse. magis swýþor: magis hoc uolo, quam illud swýðor oððe hraðor ic wylle þis, þonne ðæt. quam bonus homo êalâ, hû gôd man. tam bonus est iste eallswâ gôd is þes. uix earfoðlîce: uix uoluit earfoðlîce hê wolde. mox þâr rihte, deinceps syððan, dumtaxat þæt ân, tantummodo þæt ân; utrum uult hwæðer hê wylle; non uult hê nele.

Aduerbia bêoð gelimplîcor geendebyrde, gif hî standað on foreweardan on

ðǣre sprǣce: bene agit wel hē dēð; sapienter loquitur wīslīce hē sprecð. man môt hī êac bæftan settan būtan þām, ðe bêoð ânes stæfgefêges oððe ætêowigendlīce oððe âstīgendlīce oððe tihtendlīce oððe gelīcnysse: ðâs sceolon æfre standan on foreweardre sprǣce. o is tôclypigendlīc aduerbium: o magister, doce me êalâ ðû lâreow, tæc mē. hē is êac wundrigendlīc: o qualis facies êalâ hwylc ansyn. hē stent on foreweardan. iam eallunga oððe nū getâcnað þreo tīda: forðgewitene and andwerde and tôwearde, and stent on foreweardan. dum aduerbium getâcnað forðgewitene tīde and andwerde: ego legi, dum manducasti ic rædde, ðâ hwīle ðe ðû æte; lege, dum manduco ræd, ðâ hwīle þe ic ete. hē byþ êac coniunctio. intus sum ic eom wiðinnan, foris sum ic eom ūte, foras eo ūt ic gange; eft uade foras gang ūt. de intus wiðinnan, de foris wiðūtan forbêad donatus tô cweðenne, ac hī standað swâ þeah on hâlgum bôcum.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis partem capiens nominis partemque uerbi. þes part mæg bêon gehâten dǣlnimend, forþan ðe hê nimð of naman cynn and casus, and of worde hê nimð tîde and getâcnunga: of him bâm hê nimð getel and gefêgednysse. participium habet sex accidentia dǣlnimend hæfð syx gelimp: hê hæfð genus (þæt is cynn), casus (gebîgednys), tempus (tîd), significatio (getâcnunc), numerus (getel), figura (gefêgednys). wê wyllað nû secgan be ðisum eallum gewislîcor.

Ealle ðâ dǣlnimendan, ðe getâcnjað andwearde tîde, syndon ðrêora cynna. of ðâm worde amo ic lufige cymð participium andwerdre tîde þrêora cynna: hic et haec et hoc amans þes and þeos and þis lufjende, huius amantis and swâ forð æfter þære ðriddan declinunge. ðâ ôðre ealle geendjað on us and synd mobilia, þæt is âwendendlîce fram cynne tô cynne: amatus gelufod tô werlîcum hâde, amata tô wîflîcum cynne, amatum tô nâðrum cynne. eallswâ doctus gelæred hê, docta hêo, doctum hit. þâs ðrêo cynn synd on ðysum dæle and nâ mâ, forðan ðe on ðisum dæle ne bið nân commune duum generum, þæt is gemæne twegra cynna, nê nân epicenon, þæt is gemencged cynn. man cweð on lêden hic miluus þes glida. swâ hwæðer swâ hit sý, hê þê hêo, and haec aquila þes earn, hê and hêo. ac þæt gecynd nele gefafjan, þæt ðâs cynn bêon on þysum dæle. swâswâ ðâ word belimpað tô ðrým cynnum, swâ êac þâ participia, ðe of ðâm wordum cumað, belimpað tô þrým cynnum, tô were and tô wîfe and tô nâðrum cynne. doceo ic tæce: wer tæcð and wîf tæcð and mancipium, þæt is weal, tæcð sumne cræft. nû cymð of þâm worde participium docens tæcende þrêora cynna and doctus gelæred, docta, doctum, swâswâ wê ær cwædon. ealle, þâ þe geendjaþ on us, folgjað þære ôðre declinunge æfter werlîcum hâde and, þâ ðe geendjað on um, gâð æfter neutrum and, þâ ðe geendjað on a, folgjað þære forman declinunge.

DE CASIBVS.

Des dǣl hæfð six casus æfre befullan, and heora nân ne âteorað on ænigre declinunge, þeah ðe sume naman dôn.

DE TEMPORIBVS.

Des dǣl hæfð þa ylcan tîda, þe ða word habbað, þe hê of cymð.

Þes part oððe þes dǣl næfð nân angin nê nænne stede of him sylfum, ac byð of worde âcenned and becymð syþþan tô his âgenre geþingðe, swâswâ nân ôðer ne dêð. ða ôðre seofan dǣlas sindon sume frumcennede, sume cumað of ðâm ôðrum. rex cyning is frumcenned nama, and regalis cynelîc cymð of þâm and hæfð ealle þa ðing, þe his ealdor hæfð; and ealswâ ealle þa ôðre dǣlas. gif ðonne se ofgangenda dǣl gewent tô ôðrum dǣle, ðonne hæfð hê ða ðing êac, ðe him tô gebyrjað. bonus gôd is nama, and of ðâm cymð aduerbium bene wel. nû hæfð se bene þa ðing, þe aduerbio gebyrað tô hæbbenne, nâ ða þing, þe naman gebyrjað, þeah ðe hê of naman côme. ealswâ uigilo ic wacige is word, and of ðâm cymð nama uigil wacol, ac þæt word hæfð þa ðing, þe him tô gebyrjað, and se nama hæfð þa ðing, þe him gebyrjað, þonne hê ôðer dǣl is, ôðer his ealdor; and swâ gehwylce ôðre. nû is participium of worde and of worde cymð, byð swâ ðeah ôðer dǣl and ôðer þing, ôðer his ealdor bið; and for ði hæfð sume gelimp, þe his ealdor næfð, swylce hê sý frumcenned, ðeah ðe hê symle of ôðrum cume. ne sî nân man swâ dysig, þæt hê þas gelîcnysse tô ænigum hâlgum þinge âwende, forðan ðe þis is woruldcræft fram ûðwitung âset tô gesceâdwîsre spræce and ne mæg nê ne môt ænigum hâlgum þinge bêon geefenlæht.

Participium hæfð þreo tîda, praesens andwerd: legens rædende oððe faciens wyrccende. praeteritum is forðgewiten: factus geworht. futurum is tôwerd tîd: facturus tô wyrccenne.

Of dǣdlîcum worde cumað twegen participia. ân is andwerdre tîde: legens rædende; ôðer is tôwerdre tîde: lecturus sê ðe rædan sceal; lecturus sum cras ic sceal rædan tô merigen.

Of ðâm þrôwjendlîcum worde cumað eft twegen participia: forðgewitenre tîde, swâswâ is lectus geræd; tôwerdre tîde is legendus þæt ðe sceal bêon geræd; and swâ ungerîme ôðre.

Of nâðres cynnes wordum cumað êac participia andwerdre tîde and tôwerdre, swâswâ of dǣdlîcum wordum: sto ic stande is neutrum, and of ðâm is participium stans standende and staturus sê ðe standan sceal.

Of þâm fîf þrôwigendlîcum neutrum cumað þrêo participia: gaudeo ic blîssige, and of ðâm is gaudens blîssigende and gausisus geblîssod and gausurus sê ðe blîssjan sceal; audeo ic dearr, audens gedyrstlæcende, ausus dyrstig oððe gedyrstlæht, ausurus sê ðe gedyrstlæcð; soleo ic gewunige, solens wunigende, solitus gewunod tô sumum ðincge, soliturus sê ðe sceal bêon gewunod; fio ic eom geworht oððe geworden, fiens wurþende, factus geworden oððe geworht, fiendus ðæt ðe gewurðan sceal; fido ic getrûwige, fidens trûwigende, fisis getrûwod, fisurus sê ðe wyle oððe sceal trûwjan. Of ðâm worde, ðe is gecweden deponens, cumað þrêo participia. loquor ic sprece is deponens, and of ðâm is participium loquens sprecende and locutus sê ðe spræc and loquturus sê ðe wyle oððe sceal sprecan.

Of þâm worde, þe is gecweden commune, cumað fêower participia, twegen dædlîce and twegen þrôwigendlîce. osculor ic cysse getâcnað ægðer gê dæde gê þrôwunge, and of ðâm is participium osculans cyssende andwerdre tîde, swâswâ dædlîce word. ôðer is forðgewitenre tîde þrôwigendlîc: osculatus gecyssed. êac wê cweðað osculatus sum ic cyste oððe ic eom gecyssed, osculatus es tô þâm ôðrum hâde, osculatus est tô ðâm þriddan hâde. twegen sind tôwerde, ân dædlîc osculaturus sê ðe wyle oððe sceal cyssan and ôðer þrôwigendlîc osculandus sê ðe sceal bêon gecyssed.

Of eallum fulfremedum wordum cumað participia, swâswâ hêr âwriten is, on fîf wîsan, and, þa ðe sind andwerdre tîde, ða sind þrêora cynna. of ðære forman coniugatione geendjað ealle on ans: amans lufigende, spirans orðigende; of ðære ôðre coniugatione geendjað on ens: docens tæcende, habens hæbbende; of ðære ðryddan sume on ens, sume on iens: legens rædende, faciens wyrcente; of ðære fêorðan geendjað ealle on iens: audiens gehýrende, ueniens cumende. ealle ðas word sind þrêora cynna and gâð æfter ðære þryddan declinunge.

Ða ôðre geendjað sume on tus, sume on sus, sume on rus, sume on dus and wendað heora femininum on a and heora neutrum on um, swâswâ wê ær sædon. and þâm casum hî bêoð geðêodde, ðe ða word synd, ðe hî of cumað. amo deum ic lufige god, amans deum lufigende god. doceo pueros ic lære þa cild, docens pueros tæcende þâm cildum. lego librum ic ræde âne bôc, legens librum rædende þa bôc. audio te ic gehýre ðê, audiens te gehýrende þe. þus gâð ealle mæst dædlîce word.

Sume nimað datium casum. impero tibi ic bebêode ðê and imperans tibi. benedico tibi oþðe te ic blêtsige ðê, benedicens tibi uel te. noceo tibi ic derige ðê, nocens tibi. inuideo tibi ic andige on ðê, inuidens tibi. parco tibi ic ârige ðê, parcens tibi. respondeo tibi ic andswarige ðê, respondens tibi.

ŋe, parcens tui. respondeo tui ic answarige ŋe, respondens tui.

Þrôwigendlîce word bêoð oftost geðêodde ablatiuum: amor a te ic eom gelufod fram ðê and participium amatus a te gelufod fram ðê; and swâ fela ôðre.

Deponentia nymað sume genitiuum and datiuum. misereor tui and tibi and te ic miltsige þê, miserens tui and miserens illius miltsigende ðîn and miltsigende his. wê cweðað miserere nostri, domine and miserere nobis, domine miltsa ûs, drihten. obliuiscor tui and tibi and te ic forgyte ðê, obliuiscens tui and tibi and te. recordor tui ic gemune ðê oððe ic eom ðîn gemyndig, recordans tui. sume gâð elles. loquor uerbum ic sprece word and loquor ad te ic sprece tô ðê, loquens ad te oððe loquutus, and loquor tibi. precor deum ic bidde god, precans and precatus deum. dignor te illa re ic gemedemige ðê tô ðâm ðinge and dignans te illa re and medemigende ðê tô ðâm ðinge. careo mea pecunia ic ðolige mînes fêos, carens sua re ðoligende his þinges.

Ealle naman mæst têoð genitiuum: amicus illius his frêond, arator illius his yrðling, faber regis þæs cyninges smið, reus mortis dêaðes scyldig, ignarus doli nytende fâcn, securus armorum orsorh wæpna. hî magon êac sume bêon geðêodde datiuo gehiwodlîce: amicus illi est hê is him frêond, scriptor illi est hê is him wrîtere, þæt is ðâm men, þe hê wrît. sume nimað accusatiuum gehiwodlîce: exosus bella onscunjende gefeoht, praescius futura forewitig tôwardra ðinga. sume têoð ablatiuum: dignus est bono hê is wyrðe gôdes, dignus est morte hê is wyrðe dêaðes, mactus uirtute gepogen on mægne. and eallswâ hî gâð menigfealdlîce and tô ælcum cynne.

Ðæt word, þe wê cweðað sum ic eom, es þû eart, est hê is; et pluraliter sumus wê sind, estis gê synd, sunt hî synd--of þissum worde cwædon þâ ealdan bôceras participium andwerdre tîde ens, ac hit nis nû nâ gewunelîc. of ðâm is swâ ðeah gefêged potens mihtig. of ðâm worde cymð praeteritum fui ic wæs, and his tôwardra participium is futurus, ðæt wê cweðað æfre tôwerd.

Þæt word eo ic fare (is ðû færst, it hê færð) macað participium iens farende, euntis farendes. eallswâ of queo ic mæg quiens magende, queuntis, queunti and swâ forð, and ealle, þâ ðe of him gefêgede bêoð, habbað e and u on ðâm fîf gebîgedum casum. heora tôwardan participia synd ðâs: iturus sê ðe wyle oððe sceal faran; quiturus, ac wê ne cunnon nân englisc þær tô.

Sume gâð of þâm regole, forðan ðe se gewuna is strengra. eruo ic generje, erutus generod: nû wolde se regol þæs cræftes habban of ðâm eruturus, ac se gewuna hylt eruturus sê ðe wyle oððe sceal nerjan. orior ic ûp âspringe, ortus ûp âsprungen, oriturus sê ðe wyle oððe sceal ûp âspringan. pario ic cenne (þis

gebyrað tô wîmmannum), partus âcenned, pariturus sê ðe cennan sceal. fruor ic brûce, fructus gebrocen, fruiturus sê ðe brûcan sceal. fungor ic brûce macað functus gebrocen and functurus sê ðe brûcan sceal; of ðâm bið defunctus forðfaren, sê ðe his tîman brêac.

Gyf þâ word âteorjað, þonne âteorjað êac þâ participia, ðe him of cuman sceoldon.

DE NVMERO.

Numerus is getel: on ðisum dǣle singularis ânfeald currens yrnende et pluralis and menigfeald currentes yrnende; and hî nǣfre ne âteorjað on nâðrum getele þê mâ, þe on casum.

DE FIGVRA.

Ne bið nân participium gefêged, bûton þæt word, þe hê of cymð, bêo ær gefêged. facio ic wyrce is ânfeald word, and of ðâm is ânfeald participium faciens wyrce. of ðâm is gefêged perficio ic gefremme, and of ðâm is gefêged participium perficiens gefremmende; and swâ fela ôðre. gif ðonne se participium bið gefêged þurh hine sylfne and þæt word ne bið nâ gefêged, þonne wyrð se participium tô naman. noceo ic derige and of þâm nocens derjende ægðer gê participium gê nama: innocens unsceððig is æfre nama, forðan ðe hê is gefêged bûton þâm worde: innoceo ne bið nâ gewunelîc word. sapio ic wât, and of ðâm sapiens wîs is participium and nama: insipiens unwîs oððe unsnotor is æfre nama, forðan ðe hê is swâ gefêged, swâ þæt word ne mæg bêon, þe hê of côm; and swâ fela ôðre. eft, gif hî bêoð wiðmetene, þæt is, gif hî bêoð comparatiua, ðonne bêoð hî êac naman. indulgens miltsigende, indulgentior mildre; acceptus andfencge, acceptior andfengra; and fela ôðre. sume synd ægðer gê participia gê naman. passus geþrôwod is participium of ðâm worde patior ic þrôwige, and eft passus stæpe is nama. lapsus âsliden of þâm worde labor ic ætslîde, and lapsus slide is nama. monitus gemyngod of þâm worde moneo ic mynegige, and monitus mynegung is nama; and swâ gehwylce ôðre. ac, gif hî bêoð participia, þonne bêoð hî ðǣre ôðre declinunge and mobilia. gif hî bêoð naman, þonne bêoð hî ðǣre fêorðan declinunge and fixa, þæt is unâwendendlîce. eallswâ eft uisus gesewen is participium, and

uisus gesihð is nama. auditus gehýrd is participium, and auditus hlist is nama. ictus gecnysed and ictus sweng oððe cnyssung. tactus gehreþod and tactus hrepung. habitus gehæfd and habitus gyrla. usus gebrocen and usus brýce and ôðre þyllíce. eft natus âcenned is participium, and meus natus mîn bearn is nama oððe natus illius his sunu. eft amans deum lufigende god is participium, and amans dei is nama, þæt is amator dei, godes lufigend; and amans uirtutis mihte lufigend. factum geworht participium and factum dæd. dictum gecweden and dictum cwyde. audiendus sê ðe sceal bêon gehýred and audiendus est hê is tô gehýrenne nama. habendus sê ðe sceal bêon gehæfd and habendus est hê is tô hæbþenne. scriptura is femininum participium of scripturus, and scriptura is gewrit (nama). ealswâ pictura sêo ðe mêtan sceal and pictura mêtung. statura sêo ðe standan sceal and statura mannes leng. usura sêo ðe brûcan sceal and usura gafol. litura sêo ðe clæ̅man sceal and litura clæ̅ming. diligentia is menigfeald neutrum of diligens, and haec diligentia þeos geornfulnys is nama. abstinentia is menigfeald participium and abstinentia forhæfednys. ealswâ sapientia participium and wîsdôm; and swâ fela ôðre.

Sume bêoð æfre naman, forðan ðe hî ne cumað nâ of wordum: capillatus sîdfexede; comatus sê ðe loccas hæfð: coma is loc; auris is êare, and of ðâm is auritus sê ðe hæfð mycele êaran; nasus nosu, nasatus sê ðe hæfð mycele nosu; dens tôð, dentatus sê ðe hæfð mycele têð; barba beard, barbatus gebyrd; galea helm, galeatus gehelmod; lorica byrne, loricatus gebyrnod; scutum scyld, scutatus gescyldod; gladius swurd, gladius geswurdod; asta sceaft oððe spere, astatus gesperod; purpura purpur, purpuratus mid purpuran gescrýd; pallium pæl, palliatus mid pælle gescrýd; tunica tunece, tonicatus mid tunecan gescrýd; arma wæpnu, armatus gewæpnod; gemma gimstân, gemmatus gegymmod; littera stæf, litteratus sê ðe can stæfcræft; cornu horn, cornutus gehyrned; astu præ, astutus pætig.

Ðas and þyllíce sindon mobilia nomina, ðæt is âwendendlíce naman, forðan þe hî nabbað word on gewunan, bûton armatus is ægðer gê nama gê participium: armo ic wæpnige sumne man is dædlíc word, and armor ic eom gewæpnod is ðrôwigendlíc, and of ðâm is armatus, þonne hit bið participium and tîde getâcnað.

DE CONIUNCTIONE.

Coniunctio est pars orationis indeclinabilis adnectens ordinansque sententiam. coniunctio mæg bêon gecweden geþêodnys. sê is ân dæ̅l lêdenspræ̅ce undeclinigendlîc gefæstnjende and endebyrdigende æ̅lcne cwyde. swâswâ lîm gefæstnað fel tô sumum brede, swâ getîgð sêo coniunctio þâ word tîgðedere. þes dæ̅l gefæstnað and gefrætwað lêdenspræ̅ce and hwîlon tîscæ̅t and hwîlon geendebyrt. pius et fortis fuit dauid rex ârfæst and strang wæs dauid cyning: se et is coniunctio, þæt is on englisc and. ego et tu ic and ðû, nos et uos wê and gê wyllað ân. nû þû miht gehýran, hû þes dæ̅l tîgð þâ word tîgðedere. næfð þes dæ̅l nâne mihte nê nân andgit, gif hê âna stent, ac on endebyrdnysse lêdenspræ̅ce hê gelîmað þâ word, nê hê ne bið nâht on englisc âwend bûtan ôðrum wordum.

Tria accidunt coniunctioni þrêo ðing gelimpað þisum dæ̅le: ân is potestas miht, ôðer is figura gefêgednys, þridda ordo endebyrdnys. potestas is miht, and sêo geswutelað, hwæt þes dæ̅l mæge fremman, forðan ðe hê hwîlon geþêot ôðre dæ̅las and hwîlon tîscæ̅t. sume sindon gehâtene copulatiuae, þæt sind geðêodendlîce, forðan ðe hî geðêodað ôðre dæ̅las on ðæ̅re spræ̅ce endebyrdnysse, ac hî nabbað nân andgit, gif hî âna standað. þâs sind geþêodendlîce: et, que, ac, ast, at, atque. uir et mulier wer and wîf. stetitque and hê stôd. cantauitque and hê sang. omnis populus uirorum ac mulierum eall folc wera and wîfa. ast alii adfirmant and ôðre sêþað. at is ongeânweardlîc: at iesus ait and se hæ̅lend cwæð him tîgeânes; at illi tacuerunt and hî sîwodon tîgeânes þæs hæ̅lendes wordum. atque aliis est largus and ôþrum hê is cystig. ealle ðâs habbað ân englisc, þêah ðe hî for fægernysse fela synd on lêdenspræ̅ce.

Sume synd gehâtene disiunctiuae, þæt synd âscyrigendlîce, forðan ðe hî tîtwæ̅mað þæt andgyt and þâ word geðêodað. hêr synd ðâ: aut, ue, uel, ne, nec, an, neque. lege aut scribe ræ̅d oððe wrît. aut aliquis latet error oððe sum gedwyld lûtað þæ̅r. ne lingua nec manus oculiue peccent nê tunge nê handa oððe êagan syngjon. sentisne? understentst þû lâ? uisne? wylt þû lâ? uel dies est uel nox oððe hit is dæg oððe niht. tota die uel legit iste uel cogitat eallne

dæg oððe þæs man rǣt oððe hê þencð. nec laudo nec uitupero nê ic ne herige nê ic ne tǣle. eft ongeânwerdlîce: nec una hora auarus neglegit lucrum neque pius iustitiam nê forgyt se gýtsera his gestrêon âne tîd nê se ârfæsta his rihtwîsnysse. siue and seu syndon êac disiunctiuae: siue errore uiae seu tempestatibus acti hî synd genêadode oððe mid gedwylde þæs wegese oððe mid stormum þæs unwederes. siue uir siue mulier swâ hwæþer swâ hit sý, swâ wer, swâ wîf. an is interrogatiua, þæt is âxjendlîc: tu es, qui uenturus es, an alium expectamus? eart þû, sê ðe tôweard is, oððe wê oðres anbîdjan sceolon? hê is êac dubitatiua, þæt is twýnjendlîc: eloquor an sileam? hwæðer ic sprece oððe swýgje?

Sume syndon gehâtene expletuiuae oððe completiuae gecwedene, þæt synd gefyllendlîce: þâ gefyllað and gefægerjað þâ lêdensprǣce, and, þêah ðe hîg forlǣtene bêon, ne byð swâ ðêah þǣre sprǣce andgit forlǣten. hêr synd ðâ: autem, enim, uero, quidem, equidem, quoque, nam, namque, uidelicet. tu autem, domine, miserere mei et resuscita me ðû, sôðlîce, drihten, miltsa mê and ârǣr mê. ego enim sum dominus, deus tuus ic, sôðlîce, eom drihten, ðîn god. tu uero odisti disciplinam þû, sôðlîce, hatedest godes stêore. ego quidem facio ic, witodlîce, dô. equidem merui ic, witodlîce, þæt gearnode. tu quoque þû êac swylce. doctus sum; nam legi ic eom gelǣred; sôðlîce, ic rǣdde. erat namque in sermone uerax hê wæs, sôðlîce, on sprǣce sôðfæst. hominem uidelicet iustum laudo rihtwîsne mannan, gewislîce, ic herige. eallswâ regnum scilicet illud þæt rîce, gewislîce.

Sume sindon causales gehâtene. causa is intinga, and þâs bêoð for sumon intingan gecwedene: si, etsi, etiamsi, siquidem. si uis gif ðû wylt; si possum gif ic mæg. etsi uoluero gloriari, non ero insipiens þêah ðe ic wylle wuldrjan, ne bêo ic nâ unsnoter. etiamsi mortuus fuerit, uiuet þêah ðe hê bêo dêad, hê leofað. donatus telð gyt mâ tô ðisum: ni, nisi, sed. ni and nisi habbað ân andgyt. ni uelles, non uenisses bûton þû woldest, ne côme ðû. ni fallor bûton ic bêo mid lêasunge bepǣht. nisi dominus custodierit ciuitatem bûton drihten gehealde þâ burh. non ego, sed tu nâ ic, ac ðû. non bos est, sed equus nis hit nâ oxa, ac is hors. gyt synd mâ ðyssera æfter priscianes tǣcinge: quoniam, quia, quam ob rem. confitemini domino, quoniam bonus andettað drihtne, forðan ðe hê is gôd. quia fecisti rem hanc forðan ðe þû dydest þys þing. eft quia tu es petrus þæt þû eart petrus. quam ob rem uenisti? for hwî côme ðû? quam ob rem uolui for þî ic wolde. þis is êac aduerbium and bið menigfealdlîce quas ob res? for hwilcum ðingum? naman bêoð êac tô ðisum genumene: qua causa? for hwilcum intingan? qua gratia? for hwilcum

gesceâde?; and praepositio: quapropter for ðî þonne; and pronomen: ideo for þî, idcirco for ðî, propterea for þî et similia.

Sume sind gecwedene rationales. ratio is gesceâd, and þâs sind for sumon gesceâde gesette on endebyrdnysse lédenspræce: ergo, igitur, ita, itaque, utique. tulit ergo dominus hominem eornostlîce, drihten genam þone mann. igitur perfecti sunt caeli et terrae eornostlîce, heofenas and eorðan wæron fulfremedlîce geworhte. sicut domino placuit, ita factum est swâswâ hit drihtne gelîcode, swâ hit is gedôn. itaque epulemur in domino witodlîce, uton wistfulljan on drihtne. utique uolo witodlîce, ic wylle. utique uolumus witodlîce, wê wyllað.

Priscianus cwæð, þæt sume sind aduersatiuae, þæt sind wiþerrædlîce. quamuis, quamquam, licet, etsi, etiamsi, tamen. quamuis clames, non audiat surdus ðeah ðe ðû clypige, hit ne gehyrd se dêafa. quamquam stultus moneatur, non emendetur ðeah ðe se stunta bêo gemynegod, hê ne byð gerihlæht. licet petieris dimidium regni mei ðeah ðe ðû bidde healfne dæl mînes rîces. licet is âlÿfed is word: mihi licet ic môt, nobis licet wê môton; tibi licuit ðû môstest; licitus sermo âlÿfed spræc, licita res âlÿfed ðingc, licitum uerbum âlÿfed word; illicitum unâlÿfed; and participium licens âlÿfende and aduerbium licenter âlÿfedlîce, swâswâ of libet mê lyst libens lustbære and libenter lustlîce. se ôðer licet næfð nâht ðyses. quamuis non roget, tamen uult habere ðeah ðe hê ne bidde, þeah hê wyle habban. tamen uult ðeah hê wyle. be ðâm ôðrum wê sædon. saltim getâcnað wanunge: saltim, si haberem unum denarium hûru, gif ic hæfde æenne pening; si non uis legere, saltim audi gif ðû nelt rædan, hlyst hûru.

Sume synd gehâtene encliticae on grêcisc, þæt is on lêden inclinatiuae and on englisc âhyldendlîce, forðan ðe hî âhyldað and gebîgað heora swêg tô ðâm stæfgefêge, þe him ætforan stent. þæt sind ðrêo: que, ne, ue. arma uirumque þâ wæpnu and þone wer. oculiue oððe êagan. satisne est oððe estne satis? is ðær genôh lâ? on eallum þisum and þyllecum gæð se swêg tô ðâm stæfgefêge, þe him ætforan stent. þes que is sceort mid þrÿm stafum gewriten oððe getitelod, and se langa quae, þe is femininum of quis, sceal bêon mid fêower stafum q, u, a, e âwriten.

Sume syndon ægðer gê coniunctiones gê aduerbia. gif ic cweðe uolo, ut legas ic wylle, ðæt ðû ræde, þonne byð se ut coniunctio; eft rogo, ut facias ic bidde, þæt ðû dô. gif ic cweðe feci, ut potui ic dyde, swâ ic mihte, þonne bið se ut aduerbium and getâcnað gelîcnysse. ealswâ feci, ut homo ic dyde, swâswâ mann. hwîlon hê getâcnað êac tîde: ut uidit beatus sebastianus þâ ðâ se êadiga

sebastianus geseah; on þissere stôwe hê is temporale aduerbium, þæt is tîdlîc, forðan þe hê getâcnað tîde hêr, swâswâ hê dêþ gehwæ̅r. dum and cum sindon æ̅gðer gê aduerbia gê coniunctiones. gif hî bêoð geðêodde þâm gemete, ðe is gehâten indicatiuus, þonne bêoð hî aduerbia; and eft, ðonne hi bêoð gepêodde þâm gemete, þe is gecweden coniunctiuus, þonne bêoð hî coniunctiones. manega synd gyt coniunctiones, þe wê ne magon nû secgan on ðissere sceortnyse.

DE FIGVRA.

Fêawa coniunctiones bêoð gefêgede. si and que and ne underfôð fêginge ðus: si quis swâ hwâ, si quando gif æ̅fre oþðe âhwænne; ne quis: ne quis furetur þæt nân ne stele, ne quando obdormiam in morte þæt ic næ̅fre on dêaðe ne slâpe; and þâs sind mobilia. quisque gehwâ, ubique gehwæ̅r, undique æ̅ghwanon. on þisum æftemystan nis nâ se que encletica, forðan ðe hê ne âhylt ðone swêg him tô, swâswâ his gewuna is. nam is ânfeald coniunctio, and namque is gefêged and swâ gehwylce.

DE ORDINE.

Ordo is endebyrdnys, and sume coniunctiones æfter gecynde standað æ̅fre on foreweardan on æ̅lcere lêdenspræ̅ce, swâswâ dôð þâs: at, ast, si and gehwylce ôðre. þâs and þillîce synd gehâtene praepositiuae, þæt sind foresettendlîce. sume sind gehâtene subiunctiuae, þæt sind underþêodendlîce, forþan ðe hî bêoð æ̅fre underþêodde on ðæ̅re lêdenspræ̅ce endebyrdnyse, swâswâ is que and autem and gehwylce ôðre. sume sind communes, þæt is gemæ̅nre endebyrdnyse, forðan ðe hî magon hwîlon ætforan standan, hwîlon bæftan, swâswâ dêð ergo and igitur and gehwylce ôðre.

INCIPIT PRAEPOSITIO.

Praepositio est pars orationis indeclinabilis. praepositio mæg bêon gecweden on englisc foresetnys, forðan ðe hê stent æfre on foreweardan, swâ hwær swâ hê byð, bêo hê gefêged tô ôðrum worde, ne bêo hê. hwîlon hê geêacnað and gefylð þæra worda andgit, ðe hê tô cymð, and hwîlon hê âwent heora getâcnunge and hwîlon wanað. celsus is hêalíc. dô ðær tô praepositio ex, þonne byð hit excelsus swýðe hêalíc: hêr hê gefylð þæt andgit. iustus is rihtwîs. dô ðær tô praepositio in, þonne byð hit iniustus unrihtwîs: hêr hê âwent þæt andgit. rideo ic hliche. dô ðær tô praepositio sub, þonne byð hit subrideo ic smercige: hêr hê gewanað þæt andgit and swâ gehwær. Ân þing gelimpð þisum dæle, þæt is casus. twegen casus hê týhð him tô, accusatiuum and ablatiuum. wê wyllað nú ærest âwrîtan þa praepositiones, þe belimpað tô accusatiuum, ac hî nabbað nâ full andgyt, gyf hî âna standað bûtan ôðrum wordum. hêr synd ða: ad, apud, ante, aduersum, cis, citra, circum, circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, ob, pone, per, prope, propter, secundum, post, trans, ultra, praeter, supra, circiter, usque, secus, penes. wê cweðað ad patrem tô fæder, ad deum tô gode, ad regem equito tô cyninge ic rîde. apud homines sum mid mannum ic eom, apud episcopum manet mid ðâm biscope hê wunað. ante hostium stat ætforan ðære dura hê stent, ante regem stat ætforan ðâm cyninge hê stent. aduersum inimicum pergit tôgeânes his fýnd hê gæð. cis romam beheonan rôme, cis alpes beheonan muntan. citra plateam beheonan þære stræt. circum montem ymbe ða dûne. circa forum wið ða cêpstræt. contra ignem ongeân þæt fýr. erga propinquos curo embe mîne mâgas ic hogige. extra terminum ofer landgemæru, extra legem dei facit ofer godes æ hê dêð. inter amicos sum betwux frêondum ic eom. intra moenia binnon weallum. infra tectum under hrôfe. iuxta uiam wið þone weg. ob meritum for geearnunge. pone tribunal sedeo wið þæt dômsetl ic sitte. per loca geond stôwa, per dies geond dagas, per hostium intramus ðurh þa duru wê gâð in. prope fenestram scribo gehende þâm êhþyrle ic wrîte, prope est dies domini gehende is godes dæg. propter fidem passus est for gelêafan hê ðrôwode. secundum regulam uiuo æfter

regole ic lybbe, secundum apostolicam doctrinam be þære apostolican lâre, secundum mathaeum æfter mathees gesetnyse. post tres annos æfter þrîm geârum, post multum tempus æfter mycelre tîde. trans uadum ofer þone ford, trans mare ofer sæ. ultra mare est begeondan sæ hê is, ultra te begeondan ðe. praeter illa tôforan ðâm oððe bûtan þâm; eft spem in alium numquam habui, praeter in te, deus israel næfde ic nænne hiht on ôðerne næfre, bûton on ðe, israhela god. supra pectus domini bufan drihtnes brêoste. circiter tria milia forneân þrêo þûsend, circiter triginta annos forneân þrittig geâra, circiter kalendas wið ðâm mônðe (kalendae synd clypunga, forðan ðe ðâ ealdan men clypodon symle on niwum mônnan). usque nimð oftost ôðerne praepositio him tô: usque ad faeces biberunt hî druncon ôð ðâ drosna, usque ad uesperum ôð æfen. secus uiam wið þone weg, secus uadum sedet wið ðone ford hê sit. penes uos est mid êow hê is, penes iudices mid dêmum. þas praepositiones sume magon bêon aduerbia, gif hî bêoð bæftan gesette. ego supra aspicio, tu infra ic hâwige bufan and ðû beneoðan: hêr is se infra aduerbium. ego in hac parte sto, tu contra ic stande on þas healfe and ðû ongeân: hêr is se contra aduerbium; and swâ gehwylce ôðre.

Ðas ôðre bêoð geðeodde tô ablatiuum: a, ab, abs, cum, coram, clam, de, e, ex, pro, prae, palam, sine, absque, tenus. wê cweðað on lédenspræce a domo of hûse oððe fram hûse. ab homine fram men, ab illo fram him. abs quolibet iussu bûtan ænigre hæse. cum exercitu pergit mid here hê færð. cum rege est mid cynincge hê is. coram uobis stat ætforan êow hê stent. clam is swîðor aduerbium, þonne praepositio: bona aperte facit, mala clam gôd hê dêð openlice and yfel dîgellîce; hêr is clam aduerbium, ac hê bið swâ þeah praepositio, þonne hê bið foreset: clam custodibus surgo nytendum ðâm weardmannum ic ârîse, clam te est dîgele ðe is. de loco fram stôwe oððe be stôwe, de domo dei of godes hûse, de illo homine loquor be ðâm men ic sprece, de rege loquitur episcopus be ðâm cynncge sprecð se bisceop. e terra of eorðan, fons ascendebat e terra se wyll âstâh ûp of ðære eorðan. ex illo loco of ðære stôwe. pro hominibus oro for mannum ic gebidde. prae timore non audeo for ege ic ne dear. palam omnibus dico openlice ic secge him eallum. sine labore hic sedeo bûtan geswince ic sitte hêr, sine crimine bûtan leahre. absque terrore quiescit bûtan ôgan hê hine gerest, absque ambiguitate bûtan twýnunge. tenus is aduerbium mid grêcum, ac hê is mid lêdenwarum geteald tô praepositio, forðan ðe hê ne mæg ân standende ænige mihte habban, and byð oftost swâ ðeah geendebyrd bæftan: capulotenus abdidit ensem ôð ðâ hylta hê behýdde þæt swurd. ealswâ pubetenus ôð cnihtâde and finetenus ôð

ende, mortetenus ôð dêað, collotenus ôð ðone swuran, uerbotenus be worde, talotenus ôð ðâ andclêow. hê bið êac geþêod genitiuo æfter grêciscum gewunan: crurumtenus ôð ðâ sceancan (hoc crus þes scanca, horum crurum ðyssera sceancena). hê âwent êac tô aduerbium: actenus ôð ðæt and ôð þis. sume of ðisum bêoð aduerbia, swâswâ wê ær sædon.

Gyt synd fêower praepositiones, þe magon bêon geþêodde ægðer gê accusatiuo gê ablatiuo: in, sub, super, subter. in and sub bêoð geþêodde accusatiuo, þonne hî getâcnjað ad locum, þæt is færeld tô sumere stôwe. in urbem uado ic gange in tô ðære byrig. introibo in domum tuam, domine ic gange in tô ðînum hûse, drihten. in ciuitatem equitauit rex in tô ðære ceastre râd se cyning. sub ipsos postes under ðâm sylfum postum. gallina congregat pullos suos sub alas henn gegaderað hire cicenu under fiðerum. eft, ðonne hî getâcnjað in loco, þæt is on ðære stôwe, þonne bêoð hî geðêodde ablatiuo. in aula sedeo on healle ic sitte. in lectulo iacet on bedde hê lîð. sub arbore sto under trêowe ic stande. sub diem and sub die under dæge. sub iustitiam and sub iustitia under rihtwîsnysse. super and subter, þonne hî getâcnjað styrunge, þonne bêoð hî geþêodde accusatiuo. qui ascendit super caelos sê þe âstâh ofer heofenas. super montem excelsum ascende tu ofer hêalîce dûne âstîh ðû. subter aquam mersus est under wætere hê is besenced. eft, ðonne hî getâcnjað in loco, þæt is on stôwe, þonne genimað hî ablatiuum. fronde super uiridi sunt nobis mitia poma ûs synd lîðe æppla ofer grênum bôge. super arbore sedent ofer trêowe hî sittað. hê getâcnað êac gemynd, swâswâ de. super hac re and de hac re be ðysum þinge. super bið êac aduerbium. subter densa testudine under ðiccum scyldtruman oððe randbêage; and swâ gehwær.

Hî bêoð êac ealle mæst gefêgede oððe tô wordum oðþe tô namum. obsto ic ongeân stande, obuius ongeân cumende. posthabeo ic forsêo, posterus æftergenga, posthumus æfterboren (sê þe bið geboren æfter bebyrgedum fæder). circumfero ic ferje onbûtan. contradico ic wiðcweðe, contrarius wiþerræde, contrarietas and contrauersio wiðerrædnys. intercapedo fyrst, interuallum lytel fæc. amendo ic betæce fram mê, amens gewitlêas. ebibo ic of âdrince, educo (educas) ic fêde. abduco ic of âlæde. aufero ic ætbrêde: hêr is se b âwend on u. asporto ic aweg bere: hêr is se b âwend on s. arripio ic gelæcce: b on r. abscondo ic behýde. detraho ic tæle bæftan, desperatus georwêned, demens gemyndlêas. procliuus forðheald, prostratus âstreht, pro sua uita uult be his lîfe he wyle, pro uiribus suis be his mægnum. praedico ic bodige oððe forescege, praedicator prydecere (praeco bydel is ânfeald), prae me tôforan mê, prae omnibus tôforan eallum. cum bið âwend tô con on

gefêgednysse: coniungo ic geðêode, conspiro ic gerêonige, conculco ic fortrede. exhibeo ic gearcige, excludo ic ût âlûce, expers orhlyte, exlex bûtan ãe oððe ûtlaga. inspiro ic on orðige, infirmo ic untrumige, insanus gewitlêas, infirmus untrum. subpono ic underlecge. supersideo ic ofersitte, superuolo ic oferflêo, superuacuus unnyt oððe îdel, superficies sumes ðinges brâdnys; and swâ gehwylce ôðre, ac swâ þêah ne bêoð hî ealle gefêgede.

Gyt synd syx praepositiones: di, dis, re, se, am, con: þâs sind gehâtene loquelaes. loquela is sprãec, and loquelaes synd gesprãecelîce, forðan ðe ðâs six praepositiones ne bêoð nâhwâr âna, ac bêoð ãefre tô sumum ôðrum worde gefêgede. di: diuido ic tôdãele, dimitto ic forlãete, disertus getinge. dis: discurro ic geondyrne, discutio ic tôsceace, disiungo ic ungeocige oððe tôtwãeme, distraho ic âspende yfele. re: reuertor ic ongeân cyrre, respicio ic besêo under bæc. se: seduco ic bepãece oðþe forlãede, separo ic âscirige, securus orsorh. am: amputo ic of âceorfe, amplector ic beclyppe. con stent gehwær for cum, swâswâ wê ãer sædon, ac hê forlÿst þone n, gyf ãenig uocalis him cymð tô: coaequo ic emnette, coarto ic genyrwige et cetera. þâs synd gehâtene praepositiones, forþan ðe hî bêoð ãefre foresette ôðrum wordum, swâ hwær swâ hî bêoð gefêgede.

INCIPIIT INTERIECTIO.

Interiectio est pars orationis significans mentis affectum uoce incondita, interiectio is ân dǣl lēdensprǣce getâcnjende þæs môdes gewilnunge mid ungesceapenre stemne. interiectio mæg bêon gecweden betwuxâlegednys on englisc, forþan ðe hê lîð betwux wordum and geopenað þæs môdes styrunge mid behýddre stemne. ân þing hê hæfþ: significatio, þæt is getâcnung, forðan ðe hê getâcnað hwîlon ðæs môdes blîsse, hwîlon sârnyssse, hwîlon wundrunge and gehwæt. heu getâcnað þæs môdes sârnyssse: heu mihi, domine, quia peccauî nimis in uita mea wâ is mē, drihten, forþan þe ic syngode swîðe on mînum lîfe. þes heu and ei getâcnjað wânunge. hui man cweþ on lēden and ealswâ on englisc: huig, hû færst ðû. uae getâcnað hwîlon wânunge, hwîlon ðêowracan, hwîlon wyrigunge. uae mihi, quia tacui wâ is mē, þæt ic sûwode. crîst cwæð be judan: uae illi wâ him. hê cwæð be þâm ungelêaffullum judeiscum: uae uobis wâ êow. on wyrigunge: uae tibi sit wâ þe sî. eft hê getâcnað wâwan, swâswâ se wîtega ezechiel cwæð be þære bêc, þe him wæs gebrôht fram gode: et scriptae erant in eo lamentationes et carmen et uae and on ðære wæron âwritene hêofunga and lêoð and wâwa (ðâ hêofunga getâcnodon þæra manna wôp, ðe heora synna behrêowsjað and mid sôðre dǣdbôte gebêtað. þæt lêoð getâcnode godes þêowena sang and ðæra manna, þe god herjað mid gâstlîcum lofsangum. se wâwa getâcnað þone êcan wâwan, ðe ðâ habbað on hellewîte, þe nû god forsêoð and his beboda). þes uae sceal bêon âwriten mid þrîm stafum, and se sceorta ue, ðe is coniunctio, hæfð twegen stafas: quid est stultius quidue turpius? hwæt is stuntlîcor oðþe hwæt fracedlîcor?

Þes dǣl interiectio hæfð wordes fremminge, þeah ðe hê færlîce geclypod bêo, and hê hæfð swâ fela stemna, swâ hê hæfð getâcnunga, and hî ne magon ealle bêon on englisc âwende. haha and hehe getâcnjað hlechter on lēden and on englisc, forðan ðe hî bêoð hlichende geclypode. uah getâcnað gebýsmrunge, and racha getâcnað æbylignysse oððe yrre. uah and racha sind ebreisce interiectiones, and ælc þêod hæfð synderlîce interiectiones, ac hî ne magon nâht êaðe tô ôðrum gereorde bêon âwende. la getâcnað yrsunge. e

gebîcnað forsewennysse. euge gebîcnað blîsse and bÿsmrunge. o getâcnað
æbîlignysse and sârnyssse and wundrunge and is aduerbium uocandi: o
magister êalâ ðû lâreow, and hê is êac ân stæf. a and e sindon interiectiones
and praepositiones and êac stafas. pro is praepositio and interiectio: pro, si
remeasset in urbem êalâ, gif hê gecyrde in tô ðære byrig. hwîlon hî bêoð êac
of ôðrum partum gefêgede. pro dolor wâlâ and gehwylce ôðre, þe gebîcnað
þæs môdes styrunge ðurh clypunge. ealle hî sind interiectiones, ac heora swêg
byð hwîlon gescyrt and hwîlon gelencged be ðæs môdes styrunge. âfæstlâ and
hîlâhî and wellâwell and ðyllîce ôðre sindon englisce interiectiones.

FINIVNT PARTES ANGLICE.

DE NOMINIBVS NVMERORVM.

Ic wylle êac âwrîtan on englisc þâ naman, ðe getâcnjað getel and þâ ðe him of cumað. unus (i) ân gebyrað tô werlîcum hâde, una tô wîflîcum, unum tô neutrum. duo (ii) twegen gebyrjað tô masculinum and tô neutrum, duae twâ tô femininum. tres (iii) ðrÿ gebyrjað tô masculinum and femininum, tria þrêo tô neutrum. quattuor (iiii) fêower gebyrjað tô eallum þâm þrîm cynnum and swâ forð ôð hundtêontig. quinque (v) uiri fîf ceorlas. sex (vi) litterae six stafas. septem (vii) uerba seofan word. octo (viii) eahta tô ælcum cynne and tô ælcum casu and swâ forð. nouem (iiii) nigon. decem (x) tÿn. undecim (xi) endleofan. duodecim (xii) twelf. tredecim (xiii) þreottÿne. quattuordecim (xiiii) fêowertÿne. quindecim (xv) fiftÿne. sedecim (xvi) syxtÿne. decem et septem (xvii) seofantÿne. decem et octo (xviii) eahtatÿne. decem et nouem (xiiii) nigontÿne. uiginti (xx) twentig. uiginti unum (xxi) ân and twentig and swâ forð. triginta (xxx) þrittig. quadraginta (xl) fêowertig. quinquaginta (l) fiftig. sexaginta (lx) syxtig. septuaginta (lxx) hundseofontig. octoginta (lxxx) hundeahtatig. nonaginta (xc) hundnigontig. centum (c) hundtêontig. þâ ôðre heonon forð sindon mobilia. ducenti (cc) uiri twâ hund wera, ducentae feminae twâ hund wîfa, ducenta uerba twâ hund worda and swâ forð tô ælcum cynne and tô ælcum case: ducentorum, ducentarum; ducentis; ducentos, ducentas, ducenta; et cetera. ealswâ trecenti (ccc), -tae, -ta þrêo hund. quadringenti (cccc), -tae, -ta fêower hund. quingenti (d), -tae, -ta fîf hund. sexcenti (dc), -tae, -ta syx hund. septingenti (dcc), -tae, -ta seofon hund. octingenti (dccc), -tae, -ta eahta hund. noningenti (dcccc), -tae, -ta nigon hund et per sincopam and þurh wanunge nongenti and nongentae and nongenta. mille þÿsend is þrêora cynna. ân getitelod î getâcnað ân þÿsend, and twegen îas getitelode, î î getâcnjað twâ þÿsend and swâ forð tô ælcum getele. Of ðisum bêoð âcennede ordinalia nomina, þæt synd endebyrdlîce naman. primus se forma, prima, primum and swâ forð on ðrêo wîsan. secundus se ôðer. tertius se ðridda. quartus se fêorða. quintus se fîfta. sextus se sixta. septimus se sefoða. octauus se eahteoða. nonus se nigoða. decimus se têoða. undecimus se endleofta. duodecimus se twelfta. þâ ôðre wendað on ægþerne

ende. tertius decimus se þreottêoða, tertia decima and tertium decimum and swâ forð tô ðrÿm cynnum. quartus decimus sê fêowertêoða. quintus decimus se fiftêoða. sextus decimus se syxtêoða. septimus decimus se seofontêoða. octauus decimus se eahtatêoða. nonus decimus se nigontêoða. uicesimus se twenteogoða. uicesimus primus se ân and twenteogoða et cetera. genôh bið, þæt wê âwrÿton þâ cardinales numeros, þæt synd þâ hêafodgetel, tÿn and twentig and swâ fram tÿn tô tÿnum. tricesimus se þrittigoða. quadragesimus se fêowerteogoða. quinquagesimus se fifteogoða. sexagesimus se sixteogoða. septuagesimus se hundseofontigoða. octogesimus se hundeahtatigoða. nonagesimus se hundnigontigoða. centesimus se hundtêontigoða and swâ forð; ducentesimus sê ðe byð on ðâm twâm hundredum æftemyst, þonne hî man rîmð; trecentesimus, quadringentesimus, quingentesimus, sexcentesimus, septingentesimus, octingentesimus, nongentesimus, millesimus sê ðe bið æftemyst on ðûsendgetele.

Sum getel bið æfre menigfeald: singuli homines ænlÿpige men, bini getwynne oððe twâm and twâm, terni þrîm and þrîm, quaterni fêower and fêower. ealswâ quini, seni, septeni, octoni, noueni, deni, undeni, duodeni, terni deni, quaterni deni, quindeni, seni deni, septeni deni, octoni deni, noueni deni, uiceni, uiceni singuli, uiceni bini, uiceni terni; similiter ceteri; trigeni, quadragenari, quinquagenari, sexagenari, septuagenari, octogenari, nonagenari, centeni, ducenteni, tricenteni, quadringenteni, quingenteni, sexcenteni, septingenteni, octingenteni, nongenteni, milleni þûsendfealde oðþe ðûsendum and þûsendum.

Gyt ðær is ôðer getel æfter ðisum: singularis ânfeald, dualis twÿfeald, ternarius numerus ðrÿfeald getel, quaternarius fêowerfeald. quaternarius fÿffeald, senarius syxfeald, septenarius seofonfeald, octonarius eahtafeald, nouenarius nigonfeald, denarius tÿnfeald (denarius is êac se dinor, þe âwehð decem nummos, þæt sind tÿn penegas), uicenarius twentigfeald getel, tricenarius þrÿtigfeald, quadragenarius fêowertigfeald, quinquagenarius fiftigfeald, sexagenarius syxtigfeald getel oðþe syxtig geâra eald man, septuagenarius, octogenarius, nonagenarius, centenarius, ducentenarius, tricentenarius, quadringentenarius, quingentenarius, sexcentenarius, septingentenarius, octingentenarius, nongentenarius, millenarius þûsendfeald getel oððe sê ðe leofað þûsend geâra, swâswâ dyde matusalam bûton ân and þrittig geâra.

Aduerbia cumað êac of ælrcum getele: semel legi æne ic rædde, bis legi tuwa ic rædde, ter þriwa, quater fêower sîðon. þâ ôðre geendjað ealle on langne es: quinquies fif sîðon, sexies syx sîþon, septies seofon sîðon, octies eahta sîðon,

nouies nigon sîðon, decies tÿn sîðon, uicies twentigon sîðon, tricies þrîtigon sîðon, quadragies fêowertigon sîðon, quinquagies fiftigon sîðon, sexagies syxtigon sîðon, septuagies hundseofontigon sîþon, octuagies hundeahtatigon sîðon, nonagies hundnigontigon sîðon, centies mentitur uersipellis hund sîðon lÿhð se lêas brêdenda, ducenties twâ hund sîðon, tricenties þrêo hund sîþon, quadringenties fêower hund sîðon, quingenties fîf hund sîðon, sexcenties syx hund sîðon, septingenties seofon hund sîðon, octingenties eahta hund sîðon, nongenties nigon hund sîðon, milies ðûsend sîðon. þâm ungeendodum getelum man set n betwux: quotiens legisti? hû oft ræddest ðû? eft quotiens uolui! lâ, hû oft ic wolde! totiens swâ oft, multotiens forwel oft, aliquotiens on sumne sæl.

Gyt synd manega getel on mislîcum getâcnungum: simplum be ânfealdum ic forgyalde, duplum be twÿfealdum, triplum be þrîmfealdum, quadruplum be fêowerfealdum, centuplum be hundfealdum. simplex ânfeald, duplex twÿfeald, triplex þrÿfeald, multiplex menigfeald and word of ðisum: duplico ic twÿfylde, triplico ic ðrÿfylde, multiplico ic menigfylde.

Man cweð êac undeuginti ân læs twentig, duodeuginti twâm læs twentig, duodetriginta twâm læs þrittig et cetera.

Vniformis ânes hiwes, biformis twÿhiwede, triformis ðrÿhiwede et cetera. Anniculus ânes geâres cild oððe lamb. annuus geârlîc, annua festiuitas geârlîc frêolsdæg, annum tempus geârlîc tîd. biennis twÿwintre, triennis þrÿwintre, quadriennis fêowerwintre, quinquennis fîfwintre. biennium for twâm geârum oððe twegra geâra fyrst, triennium þrêora geâra fyrst, quadriennium fêower geâra fæc, quinquennium fîf geâra fæc et cetera. eft bimus twÿwintre, trimus þrÿwintre, quadrimus fêowerwintre.

Bipes twÿfête, tripes þrÿfête, quadrupes fyþerfête, decempes (lôc, hwæt hæbbe tÿn fêt).

Biduum twegra daga fæc, triduum þrêora daga fæc, quatrimum fêower daga fæc. biduanum ieunium twegra daga fæsten, triduanum þrêora. binocitium twegra nihta fæc, trinocitium ðrêora nihta fæc, quadrinocitium fêower nihta fæc.

Eft bipatens twÿhlydede, tripatens ðrÿhlydede. bilinguis twÿspræce oððe sê ðe hæfð twâ tungan, trilinguis sê ðe hæfð þrêo.

Eft biuium twegra wega gelætu, triuium þrêora. bifidus twÿstrengre oððe twÿgærede, trifidus þrÿ-, quadrifidus fêower-. bisulcus twÿsnæcce oððe twÿfyrede, trisulcus: trisulcam linguam habet serpens þrÿsnece tungan hæfð sêo næddre. geminus getwysa, tergeminus þær ðær bêoð þrêo tîgædere.

unimanus ânhynde. unicus âncenned. unitas ânnyss. uniuersus populus eal folc. ealswâ cunctus exercitus eall se here oððe fyrd, procinctus fyrding. unio (unis) oðþe uno (unas) ic geânlǣce. biugus on twâ geiht, triugus on ðrêo geiht, quadriugus on fêower. triangulus þrÿhyrnede, quadrangulus fyþerscÿte, quinquangulus fîfecgede, sexangulus sixecgede. þâs synd mobilia: triangula, triangulum, and fela ðær beforan.

TRIGINTA DIVISIONES GRAMMATICAE ARTIS.

Gramma on grêcisc is littera on lêden and on englisc stæf, and grammatica is stæfcræft. se cræft geopenað and gehylt lêdenspræce, and nân man næfð lêdenbôca andgit befullon, bûton hê þone cræft cunne. se cræft is ealra bôclîcra cræfta ordfruma and grundweall. grammaticus is, sê ðe can ðone cræft grammatican befullan. and se cræft hæfð þrîtig tôdâl.

(I) Þæt forme tôdâl is uox stemn, (II) þæt ôðer littera stæf, (III) þæt þridde is sillaba stæfgefêg. be þisum ðrîm tôdâlum wê âwriton on forewerdre þyssere bêc. æfter ðisum wê tellað octo partes orationis, þæt synd þâ eahta dælas lêdenspræce, be ðâm þe þeos bôc is geset, ac wê secgað hêr, þæt fêower ðæra dæla synd declinabilia, þæt is declinigendlîce. þâ ðrý man gebîgð on casum: nomen and pronomen and participium. uerbum bið gebîged in modis, þæt is on gemetum oððe on ðære spræce wîson. þâ ôðre fêower: aduerbium, coniunctio, praepositio, interiectio, sindon indeclinabilia, þæt is undelinigendlîce. hêr synd nû geteald endlufan tôdâl.

(XII) Sume tôdâl sindon pedes, þæt synd fêt, and þæra fôta is fela: mid ðâm setton poetae, þæt sind gelærede sceopas, heora lêoðcræft on bôcum.

(XIII) Sum tôdâl is accentus, þæt is swêg, on hwilcum stæfgefêge ælc word swêgan sceal.

(XIII) Sume sind positurae, þâ sind on ôðre wîson gehâtene distinctiones, þæt sind tôdâl, hû man tôdælð þâ fers on rædinge. se forma prica on þâm ferse is gehâten media distinctio, þæt is on middan tôdâl. se ôðer hâtte subdistinctio, þæt is undertôdâl. se þridda hâtte distinctio oððe periodos, sê belýcð þæt fers. distinctio is tôdâl, and periodos is clýsing oððe geendung þæs fereses.

(XV) Sum ðæra dæla is gehâten nota, þæt is mearcung. þæra mearcunga sind manega and mislîce gesceapene ægðer gê on sangbôcum gê on lêoðcræfte gê on gehwylcum gesceåde. scêawige, sê ðe wylle.

(XVI) Sum is gecweden orthographia on grêcisc, þæt is on lêden recta scriptura and on englisc riht gewrit. ic cweðe nû gewislîcor. sê þe wrît ad, gif hê byð praepositio, þonne sceal hê settan d æfter þâm a, and, gif hit bið at coniunctio, wrîte hê t tô ðâm a. eft apud praepositio sceal habban d on æftewardan, and

caput hēafod sceal habban t. haud aduerbium, þæt is on englisc nâtes hwôn, sceal habban h on forewerdan and d on æftewardan, and aut coniunctio nimð t on æftewardan and nânne h ætforan. fedus fûllíc næfð nǣenne o, and foedus wedd nimð o ætforan þâm e and ealswâ poena wîte and foenum gærs and moenia weallas. pene forneân aduerbium næfð nǣenne o. hora tîd hæfð h, and ora læppa oððe ende næfð nǣenne. ealswâ honor wurðmynt nimð h, and onus byrðen gebyrað bûtan h. quid hwæt hæfð d, and of ðâm worde queo ic mæg (quis ðû miht) quit hê mæg scel geendjan on t. sed coniunctio geendað on d, and word geendjað on t: cum esset ðâ þâ hê wæs, cum amasset ðâ ðâ hê lufode et cetera.

([XVII](#)) Sum ðǣra dǣla hâtte analogia on grêcisc, þæt is on lêden similiū rerum comparatio and on englisc gelîccra ðinga wiðmetenys. gif ðû nâst sumne lêdennaman, hwilces cynnes hê sý on ðâm cræfte, þonne scêawa þû be sumum ôðrum, ðe him gelîc sý, and þû wâst þonne, gyf ðû smêast þonne, hwylces cynnes hê sý. funis râp, þonne bið panis hlâf him gelîc on declinunge, and hî begen synd masculini generis and swâ gehwylce ôðre.

([XVIII](#)) Sum þǣra hâtte ethimologia, þæt is namena ordfruma and gesceâd, hwî hî swâ gehâtene sind. rex cyning is gecweden a regendo, þæt is fram recendôme, forðan ðe se cyning sceal mid micelum wîsdôme his lêode wissjan and bewerjan mid cræfte. homo mann is gecweden fram humo, þæt is fram moldan, forþan ðe sêo eorðe wæs þæs mannes antimber; and swâ gehwylce ôðre.

([XVIII](#)) Sum ðǣra is glossa, þæt is glêsing, þonne man glêsð þâ earfoðan word mid êðran lêdene. faustus is on ôðrum lêdene beatus, ðæt is êadig. fatuus is on ôðrum lêdene stultus, þæt is stunt; and swâ gehwylce ôðre.

([XX](#)) Sum ðǣra is differentia, þæt is tôdâl betwux twâm þingum. ic cweþe nû rex cyning, þæt is sê ðe gemetfæstlîce his folc gewissað. gif hê þonne mid his rîccetere hî ofsit, þonne bið hê tyrannus, þæt is rêðe oððe wælhrêow.

([XXI](#)) Sum ðǣra is barbarismus, þæt is ânes wordes gewemmednyss, gif hit byð miswriten oððe miscweden of þâm rihtan cræfte.

([XXII](#)) Sum ðǣra is solocismus, þæt is miscweden word on endebyrðnyss þǣre ræðinge of ðâm rihtan cræfte. barbarismus bið on ânum worde, and solocismus bið sum lêas word on ðâm ferse. swâ ðeah ne gebyrjað þâs twegen dǣlas tô ðâm cræfte, ac hî becumað of þâm sâmlǣredum lêaslîce geclypode oððe âwritene.

([XXIII](#)) Sume sind gecwedene uitia, þæt synd leahtras on lêdenspræce on manegum wîsum miswritene oððe miscwedene. þâm eallum wê sceolon

wiðcweðan, gyf wê cunnon þæt gesceâd.

([XXIII](#)) Sum þæra dæla is metaplasms, þæt is âwend spræc tō ôðrum hiwe hwîlon for fægernysse, hwîlon for nêode, swâswâ is audacter dyrstelîce: hit sceolde bêon audaciter, gyf hit môste; and swâ gehwilce ôðre.

([XXV](#)) Sume sind gehâtene scemata, þæt sind mislîce hiw and fægernysa on lêdenspræce, hû hêo betst gelôgod bêo.

([XXVI](#)) Sume sind gehâtene tropi, þæt sind mislîce getâcnunga oððe wîsan on lêdenspræce âbrodene of heora âgenre getâcnunge tō ôðre gelîcnysse, swâswâ is gecweden fluctuare segetes, gemmare uites, þæt æceras yðjað and wînrêowa gîmmjað, forðan ðe æceras farað on sumera, swâswâ sê yðigende, and wînrêowa blôstman bêoð gîmmum gelîce. ealswâ floridam iuuentutem et lacteam caniciem ðâ blôstmbæran juguðe and þâ meolchwîtan hârunge.

([XXVII](#)) Sum ðæra is prosa, þæt is forðriht lêden bûton lêoðcræfte gelencged and gelôgod.

([XXVIII](#)) Sume sind gehâtene metra on grêcisc, ðæt is on lêden mensurae and on englisc gemetu. ðâ gemetu gebyrjað tō lêdenum lêoðcræfte. se cræft is swâ âmeten, þæt ðær ne môt bêon furðon ân stæf ofer getel, ac bêoð ealle þâ fers geemnytte be ânum getele, gif hit âht bêon sceal.

([XXIX](#)) Sume synd gehâtene fabulae, þæt synd îdele spellunga. fabulae synd þâ saga, þe menn secgað ongeân gecynde, þæt ðe nêfre ne gewearð nê gewurðan ne mæg.

([XXX](#)) Sum ðæra is gehâten historia, þæt is gerecednyss. mid þære man âwrît and gerehð þâ ðing and þâ dæda, þe wæron gedône on ealdum dagum and ûs dyrne wæron.

SY ðEOS BOC ðVS HER GEENDOD.

On lēdenspræce synd menigfealde getel, ac on englisc nis nân ðæra
gewunelīc bûtan þrîm ânum. libra on lēden is pund on englisc. fîf penegas
gemacjað ænne scylling and þrittig penega ænne mancus.

INCIPIVNT NOMINA MVLTARVM RERVM ANGLICE.

NOMINA.

Deus omnipotens, þæt is god ælmihtig, sê wæs æfre unbeginnen and æfre bið ungeendod. caelum heofen. angelus engel. archangelus hêahengel. stella steorra. sol sunne. luna mōna. firmamentum roder. cursus ryne. mundus ƿ cosmus middanearð. tellus ƿ terra eorðe. humus molde. mare ƿ aequor sǣ. pelagus wīdsǣ. oceanum gârsecg. homo mann. mas ƿ masculus werhâdes mann. femina wīfhâdes mann. sexus werhâd oððe wīfhâd.

NOMINA MEMBRORVM.

Membrum ân lim, membra mâ lima. caput hêafod, capita mâ. uertex hnoll. cerebrum brægen. ceruix hnecca. collum swura. frons foreweard hêafod. nasus ƿ naris nosu. capillus hǣr, capilli mâ. caessaries fex. coma locc. auris êare, aures mâ. timpus þunwenge, tempora mâ. maxilla hlêor. facies ansýn. supercilium oferbrûwa. palpebrae brǣwas. oculus êage, oculi mâ. pupilla sêo. os mûð. os bân. medulla mearh. labium weler, labia mâ. dens tôð, dentes mâ. lingua tunge. palatum gōma. guttur þrotu. mentum cinn. barba beard. pectus brêost. cor heorte. pulmones lungena. iecur lifer. fel gealla. stomachus maga. splen milte. adeps rysel. aruina ungel. uiscus innoð, uiscera mâ. exta þearmas. sanguis blôd. caro flǣsc. cutis hýd. pellis fell. scapula sculdra. dorsum hrycg. uenter wamb. brachium earm, brachia mâ. ulna elboga. manus hand. digitus finger, digiti mâ. unguis nægel, ungues mâ. pollex ðûma. index scytefinger. medius middelfinger. medicus lǣcefinger. auricularis êarfinger. palma handbred. artus lið. latus sîde, latera mâ. costa ribb, costae ƿ costas mâ. renes lendena. neruus sinu, nerui mâ. uena æddre, uenae mâ. femur þêoh, femora

mâ. coxa þêoh. clunis hype. poples hamm, poplites mâ. genu cnêow, genua mâ. pulpa lira. sura spærlira. crus sceanca, crura mâ. tibia scina oððe scinbân. talus anclêow. pes fôt, pedes mâ. planta fôtwylm, plantae 1 plantas mâ. allox tâ, alloces mâ. ungula hôf oððe clawu.

Patriarcha hêahfæder. propheta wîtega. apostolus apostol. archiepiscopus ercebisceop. episcopus lêodbisceop. diocesis 1 parochia bisceoprîce. regnum rîce. abbas abbod oððe fæder. presbiter mæsseprêost. sacerdos sacerd. clericus prêost oððe cleric. diaconus 1 leuita diacon. subdiaconus underdiacon. archidiaconus ercediacon. monachus munuc oððe ân standende. monacha 1 monialis mynecynu. anachorita ancra. eremita wêstensetla. nonna ârwyrþe wydewe oððe nunne. cantor sangere. cantrix sangestre. lector rædere. lectrix rædestre. laicus læwede mann. coniunx gemæcca. coniuges 1 coniugales gesinhîwan. coniugium 1 matrimonium sinscipe. castus clæne. incestus unclæne. pulcher homo fæger mann. formosus wel gewlitegod. deformis hiwlêas. speciosus 1 decorus wlitig.

Pater fæder. mater môdor. auus ealda fæder. abauus ðridda fæder. proauus fêorða fæder. atauus fîfta fæder. filius sunu. filia dohtor. liberi mâ bearna. soboles bearn. familia hîwræden oððe hîrêd. frater brôðer. soror swyster. uitricus stêopfæder. nouerca stêopmôdor. priuignus stêopsunu. filiaster stêopdohtor. nepos neua, neptis be wîmmen. altor 1 nutritor fôsterfæder. altrix 1 nutritrix fôstermôder. alumnus fôstercild. patruus fædera. matertera môdrige. auunculus êam. amita faðu. osculum coss. propinquus mæg. affinis 1 consanguineus siblingc. amicus frêond. progenies 1 tribus mægð. generatio cynryn. gener âðum. socer swêor. socrus sweger. nurus snoru.

Rex kyning. sceptrum cynegyrd. regina cwên. imperator 1 caesar 1 augustus câsere. imperatrix 1 augusta ðæs câseres cwên. princeps ealdormann. dux heretoga oððe lâttêow. comes ealdormann oððe gerêfa. clito æþeling. obses gýsel. primas hêafodmann. satrapa þegen. iudex dêma. praepositus gerêfa oððe prâuost. miles 1 athleta cempa. exercitus here. populus folc. procinctus fyrdingc. edictum geban. uulgus ceorlfolc. congregatio 1 contio gegaderung. conuentus 1 conuentio gemêting. sinodus sinoð. dominus 1 herus hlâford. matrona forðwîf. domina hlæfdige. cliens 1 clientulus incniht. emticius geboht ðêowa. uernaculus inbyrdling. seruus ðêowa. ancilla 1 serua 1 abra wyln. custos 1 pastor hyrde. puer cnapa. puella mæden oððe geong wîfmann. uirgo mædenmann. procus wôgere. sponsus brýdguma. sponsa brýd. infans unsprecende cild. uir wer oððe wæpmann. mulier wîf. maritus ceorl, ðe wîf hæfð. uxor wîf, þe wer hæfð. uidua wydewe. senex eald mann. anus eald wîf.

adolescens geong mann. iuuenis jungling. pater fæder. paterfamilias hîrêdes
hlâford. materfamilias hîredes môdor oððe hlæfdige. consiliarius rædbora.
consilium ræd. contionator gemôtmann. operarius wyrhta. faber 1 cudo smið.
officina smiððe. ferrarius îsenwyrhta. lignarius trêowwyrhta. aurifex
goldsmið. argentarius seolforsmið. aerarius mæstlingsmið. rusticus æcerceorl.
arator yrðling. ars cræft. artifex cræftca. opus weorc. opifex cræftca.
architectus yldest wyrhtena. piscator fiscere. rete net. hamus angel. uenator
hunta. uenabulum bârspere. auceps fuglere. laqueus grin. trapezeta 1
numularius mynetere. numisma mynet. sollers menigtýwe. iners cræftlêas.
potens mihtig. gigas ent. nanus dweorh. fidis streng. citharista 1 citharoedus
hearpere. plectrum hearpnægel. lira 1 cithara hearpe. tubicen býmere. tuba
býme. tibicen pîpere. musa pîpe oððe hwistle. fidicen fiðelere. fidicina
fiðelestre. cornicen hornblâwere. cornu horn. fistula hwistle. liticen trûð. lituus
trûðhorn oððe sarga. poeta sceop oððe lêoðwyrhta. mimus 1 scurra gligmann.
saltator hlêapere. saltatrix hlêapestre. mercator 1 negotiator mangere. merx
waru. pirata wîcing oððe flotman. classis sciphere. nauis scip. remus rôðor.
remex 1 nauta rêðra. gubernator 1 nauclerus stêormann. proreta ancermann.
prora þâr se ancerman sitt. puppis stêorsetl. anchora ancra. antemna segelgyrd.
uelum segel oððe wâhreft. clauus stêorsceofol oððe nægel. medicus læce.
medicina læcedôm. arsura 1 ustulatio bærnnet. potio drenc. unguentum smyrels
oððe sealf. malagma cliða. salinator sealtere. sutor sûtere. sartor sêamere.
sartrix sêamestre. dispensator dihtnere. diuisor dælere. pincerna byrle. caupo
tæppere.

Diues welig. locuples landspêdig. inops hafenlêas. pauper þearfa. egenus
wædla. fur þeof. latro sceaða. profugus flýma. exul ûtlaga. fidelis getrywe
oððe gelêafful. infidelis ungetrêowe. felix gesælig. infelix ungesælig.
contentiosus geflitful. iniuriosus têonful. piger sleac. inpiger unslâw. hebes
dwæes. parasitus lêas ôlæcere. augur wiglere. incantator galere. ueneficus
unlybwyrhta. maleficus yfeldæda. magus drý. phitonissa wicce. centurio
hundredes ealdor. persecutor êhtere. telonarius tollere. bonus homo gôd mann.
malus yfel. bonum gôd. malum yfel. dispendium 1 damnum hýnð. iactura lyre.
commodum hýð. res þing. annulus hring. armilla bêah. diadema kynehelm.
capitium hæet. monile myne oððe swurbêah. spinther dalc oððe prêon. fibula
oferfeng. uitta snôd. inauris êarprêon.

Indigena 1 incola inlendisc. aduena ûtan cumen. peregrinus ælþêodig. colonus
tilja. agricola æcermann. messor rîftere. messis gerîp. aceruus hrêac oððe
hýpe. aratrum sulh. uomer scer. culter cultor. iugum geoc. stimulus gâd.

aculeus sticels. circus 1 circulus wiððe. funis 1 funiculus râp. doctor lâreow.
magister magister. scriptor wrîtere. scriptura gewrit. epistola ærendgewrit.
euangelium, id est bonum nuntium, godspel. quaternio cîne. planca spelt.
diploma boga. enula pærl. pergamenum 1 membranum bôcfel. sceda 1 scedula
ymele. penna feðer. graffium græf. pictor mêtere. pictura mêting. minium
têafor. gluten lîm. sculptor grafere. sculptura græft. imago 1 agalma anlîcnys.
scalprum 1 scalpellum græfsex. scola scôl. scolasticus scôlman. paedagogus
cildra hyrde. discipulus leorningcniht. disciplina lâr oððe stêor. doctrina lâr.
Miser earming. caecus blind. claudus healt. mutus dumb. balbus stamur.
blaessus wliips. surdus dêaf. debilis lama. luscus 1 monoptalmus ânêgede.
strabo scylêgede. lippus sûrêgede. mancus ânhynde. infirmus untrum. aeger 1
aegrotus âdlig. paraclytus frôfergâst. paraliticus bedreda oððe sê ðe paralisin
hæfð. leprosus hrêoflig oððe lîcðrôwere. lunaticus mônaðsêoc. daemoniacus
dêofolsêoc. energuminus gewitsêoc. morbus âdl. pestis cwyld. amens 1
demens gemyndlêas. rabidus 1 insanus wôd. sanus hâl. rabies wôdnys.
incolomis gesund. freneticus sê ðe ðurh slæplêaste âwêt. frenesis sêo
untrummys. lethargus 1 letargicus ungelimplîce slâpol. lethargia ungelimplîc
slâpolnys. uigil wacol. uigilia wæcce. peruigil þurhwacol. pius ârfæst. impius
ârlêas. iustus rihtwîs. iniustus unrihtwîs. famosus hlîsful. fama hlîsa. infamis
unhlîsful. infamia unhlîsa. largus cystig. tenax fæsthafol oððe uncystig. frugi 1
parcus spærhynde. auarus gîtserere. raptor rêafere. sagax 1 gnarus glêaw. sapiens
wîs. insipiens unwîs. prudens snotor. inprudens unsnotor. astutus pætig.
stultus stunt. sottus sot. uerax sôðfæst. ueridicus sôðsagol. fallax 1 mendax
lêas. falsidicus unsôðsagol. testis gewita. testimonium gewitnys oððe
gecýðnys. sermo 1 locutio spræc. cursor rynel. superbus môdig. superbia
môdignys. humilis êadmôd. humilitas êadmôdnys.
Vita lîf. anima sâwul. spiritus gâst. mors dêað. yris 1 arcus rênboga. tonitruum
þunor. fulgor lîget. pluuiâ rên. nix snâw. grando hagol. gelu forst. glacies îs.
aer lyft. uentus wind. aura hwiða oððe weder. nimbus scûr. procella storm.
nubes wolcn. lux lêoht. tenebrae þêostru. flamma lîg. seculum woruld. dies
dæg. nox niht. mane merigen. uesperum æfen. hora tîd. ebdomada wucu.
mensis mônað. uer lencten. aestas sumor. autumnus hærfest. hiems winter.
uernum tempus lenctentîd. uernalis dies lenctenlîc dæg. aestiuus dies sumorlîc
dæg. autumnalis dies hærfestlîc dæg. hiemalis nox winterlîc niht. annus geâr.
tempus tîma. hodie tô dæg. cras tô merigen. heri gyrstan dæg. nunc 1 modo nû.
sursum ûpp. deorsum nyðer. calor hæte. frigus cýle. feruor micel hæte.
cauma swôloð. siccitas drugoð oþðe hæð. humor wæta. sterilitas

unwæstmbǣrnys. fertilitas wæstmbǣrnys. color bleoh. albus hwît. niger blac. ruber rêad. fuluus ƿ flauus geolu. uiridis grêne. uarius fâh. unius coloris ânes blêos. discolor mislîces blêos. forma hiw. fantasma gedwimor. umbra sceadu. creator scyppend. creatura gesceaft.

NOMINA AVIVM.

Auis ƿ uolatilis fugel. aquila earn. coruus hremn. miluus glida. accipiter hafoc. grus cran. ardea hrâhra. ciconia storc. merula þrostle. columba culfre. palumba wudeculfre. aneta ened. alcedo mǣw. pauo pâwa. olor ƿ cignus ylfette. rostrum bile. mergus ƿ mergulus scealfra. hirundo swalewe. passer spearewa oððe lytel fugel. turdus stær. ficus fina. auca gôs. anser gandra. gallus coc. gallina henn. coturnix erschenn. pullus cicen oððe brid oððe fola. ouum æg. nidus nest. uespertilio hrêremûs. noctua ƿ strix ûle. falco ƿ capum wealh hafoc. turtur turtle. graculus hrôc. alauda lâuerce. parrax wrænna. apis bêo. fucus dræn. uespa wæps. bruchus ceafor. scabro hyrnette. scarabeus scernwibba. musca flêoge. cinomia hundes lûs. culex stût. scinifes gnæt.

NOMINA PISCIVM.

Piscis fisc. cetus hwæl. delfinus mereswÿn. ysicius ƿ salmo leax. mugilis ƿ mugil mêcefisc. taricus ƿ allec hærinc. mullus heardra. tructa truht. anguilla æl. fannus hreoche. rocea scealga. cancer crabba. polipos loppestre. ostrea ƿ ostreum ostre. muscula muxle. murena ƿ murenula merenæddre. luceus hacod. belua egeslîc nÿten on sǣ oððe on lande. concha scyll.

NOMINA FERARVM.

Fera wildêor. lupus wulf. leo lêo. linx gemenged hund and wulf. unicornis ânhyrne dêor (þæt dêor hæfð ænne horn bufan ðâm twâm êagum swâ strangne and swâ scearpne, þæt hê fyht wið ðone mycclan ylp and hine oft gewundað on ðære wambe oððe dêað. hê hâtte êac rinoceron and monoceron). griffes fiðerfôte fugel lêone gelîc on wæstme and earne gelîc on hêafde and on fiðerum: sê is swâ micel, þæt hê gewylyt hors and menn. uulpes fox. taxo ƿ melus broc. equus hors. equa myre. asinus ƿ asina assa. camelus olfend. onager

wilde assa. mulus mûl. elefas ylp. ursus bera. ursa hêo. simia apa. lutrius oter. fiber befor. feruncus mearð. mustela wesle. talpa wandewurpe. cattus ð murilegulus aut muriceps catt. hyricius ð erinacius îl. glis sisemûs. mus ð sorex mûs. uermis wyrm. lumbricus angeltwicce. ceruus heort. cerua hind. damma ð dammula dâ. hinnulus hindcealf. capreolus râhdêor. caprea ræge. caper ð hircus bucca. caprea ð capella gât. haedus ticcen. lepus hara. porcus ð sus swÿn. scroffa sugu. aper ð uerres bâr. magalis bearh. porcellus fear. bos oxa. uacca ð bucula cû. uitulus cealf. iuuencus styrc. ouis sceâp. aries ramm. ueruex weðer. agnus lamb. pecus ð iumentum nÿten. animal ælc þing, ðe cucu byð. canis hund. molosus ryþpa. catulus hwelp. draco draca. uipera ð serpens ð anguis næddre. coluber snaca. rubeta tâdje. rana frogga. lacerta efete. stellio slâwyrm. locusta gærstapa. sanguissuga læce. limax snægel. testudo sê þe hæfð hûs. formica æmette. eruca mælsceafa. peduculus lûs. pulex flêa. cimex maðu. tinea moððe.

NOMINA HERBARVM.

Herba gærs oððe wyrt. allium lêac. dilla docca. libestica lufestice. febreugia feferfugje. simphoniaca hennebelle. auadonia feltwyrt. aprotanum sûðerne wudu. sinitia grundeswelige. feniculum finol. anetum dile. electrum elehtre. malua hoclêaf. malua crispa simæringcwyrt. polipedium hremmes fôt. consolda dægese êage. solsequium solsece. slaregia slarege. adriaca galluc. ruta rûde. betonica sêo læsse bisceopwyrt. petrocilinum petersylige. costa cost. epicurium halswyrt. millefolium gearewe. tanicetum helde. saxifriga sundcorn. citsana fana. calamus ð canna ð arundo hrêod. papauer papig. absinthium wermôd. urtica netle. archangelica blindnetle. plantago wegbræde. quinquefolium fîflêafe. uinca perfince. marubium hârhûne. camicula argente. fraga strêowberjan wisan. cimum cymen. modera cicena mete. apium merce. lappa clâte oððe clifwyrt. helena horselene. sandix wâd. caula ð magudaris cawul. cresco cærse. menta minte. serpillum fille. artemesia mugcwyrt. saluia saluje. fel terrae ð centauria eorðgealla. ambrosia hindheolað. pionia. mandragora. pollegia hylwyrt oððe dweorge dwesle. organum organe. cardus þistel. hermodactula ð tidolosa crâwan lêac. pastinaca wealmoru. liliu lilje. rosa rose. uiola clæfre. agrimonia gârclife. rasanum rædic. filex fearn. carex segc. iuncus ð scirpus risc.

NOMINA ARBORVM.

Arbor trêow. flos blôstm. cortex rind. folium lêaf. buxus box. fraxinus æsc. quercus ꝛ ilex âc. taxus îw. corilus hæsel. fagus bôctrêow. alnus alr. laurus lawerbêam. malus apeldre. pinus pîntrêow. fructus wæstm. baculus stæf. uirga gyrd. uirgultum telgra. ramus bôh. glans æceren. granum cynnel. radix wyrtruma. pirus pyrige. prunus plûmtrêow. ficus fîctrêow. ulcia holen. populus byrc. palma palmtwîga. sabina sauene. genesta brôm. cedrus cederbêam. cypressus næfð næenne engliscne naman. sentes þornas. frutex þýfel. ramnus fyrs. spina þorn. uepres brêmelas. abies æps. olea ꝛ oliua êlebêam. morus môrbêam. uitis wîntrêow. salix wîðig. silua wudu. lignum âhêawen trêow. ligna drige wudu. truncus stoc. stirps styb. nemus ꝛ saltus holt. desertum ꝛ heremus wêsten. uia weg. semita pæð. inuium bûtan wege. iter sîðfæt. patria êþel. prouincia ꝛ paga scýr. mons dûn. collis hyll oððe beorh. uallis dene. foenum hîg oþþe gærs. ager æcer. seges âsâwen æcer. campus feld. pascua læsa. pons brygc. uadum ford. pratium mæð. aqua wæter. gutta ꝛ stilla dropa. stagnum mere. amnis êa. flumen ꝛ fluuius flôd. ripa stæþ. litus sæstrand. alueus strêam. torrens burna. riuus rið. fons wyll. arena sandceosol. gurges wæel. uiuarium fiscpôl. puteus pytt. lacus sêað. latex burna oððe brôc.

NOMINA DOMORVM.

Domus hûs. templum tempel. ecclesia cyrice oððe gelêafful gegæderung. angulus hyrne oððe heall. altare weofod. liber ꝛ codex bôc ꝛ uolumen bôc. littera stæf. folium lêaf. pagina tramet. arca scrîn. locus cyst oþþe mýderce. calix calic. patena hûseldisc. crux ꝛ staurus rôd. candelabrum candelstæf. cathedra bisceopsetl. fundamentum grundweall. pauimentum ꝛ solum flôr. paries wâh. tectum þecen oððe hrôf. fenestra êhþyrl. hostium duru. hostiarius dureward. ianua ꝛ ualua get. arcus ꝛ fornix bîgels. columna swer. ianuarius getweard. clausura loc. clauis cæg. clauus nægel. sera hæpse. chorus chor. gradus stæpe. indicatorium æstel. scabellum scamul. thus stôr. odor bræð. thuribulum stôrcylle. legula sticca. regula regolsticca. lampas ꝛ lucerna ꝛ laterna lêohtfæt. lichinus blâcern. cereus tapor. cera wex. candela candel. muncitorium îsentange. clocca belle. cloccarium ꝛ lucar bellhûs. tintinnabulum litel belle. campana micel belle. uestis ꝛ uestimentum rêaf ꝛ indumentum rêaf. alba albe. casula mæsehacele. stola stole. superhumeralis sculdorhrægel.

planeta cæppe. manualis handlîn oðþe handbôc. cingulum † zona † cinctorium gyrdel. caliga † ocrea hosa. fico sceô. calciamentum gescy̆. suptularis swiftlere. tractorium tîgel. flagrum † flagellum swipu. uirga gyrd. dormitorium slæpern. lectum † lectulum bedd. stramentum beddingc. stragula wæstlingc. sagum hwîtel. puluinar pyle. sindo scy̆te. fulcra eall bedrêaf. femoralia brêc. perizomata † campestria wædbrêc. filum þræd. fimbria fnæd. cappa cæppe. pellicia pylce. colobium † interulum syric. manica slýf. cuculla cugle. pedula mêo. commissura clût. toral rocc. tela † peplum web. linum flex. lana wull. globus cliwen. colus distæf. fusus spinl. textrinum opus tôwlîc weorc. latrina gang. trabes bêam. tignum ræfter. laquear fyrst. cleta hyrdel. cimbalum cimbal. refectorium bêoddern oððe gereordunghûs. tapeta sethrægel. matta meatte. mensa bêod oððe mýse. discus disc. discifer discôen. minister þên. lardum spic. caseum cýse. butyrum butere. ouum æg. sal sealt. panis hlâf. puls briw. olera wyrta. ceruisa † celea ealu. uinum wîn. acetum eced. oleum êle. medo medu. ydromellum † mulsum bêor. lac meolc. mustum must. sicera ælces cynnes gewringc bûton wîne ânum. manuterium † mantele scêt. cultellus sex. artauus cnîf. uas fæt. poculum drencecuppe. anaphus hnæp. patera bledu. cibus mete † esca. potus drenc. liquor wæta. claustum clauster. coquina cicene. cocus côc. ignis † focus fy̆r. flamma lîg. pruna glêd. andena brandîsen. titio brand. olla crocca. caccabus cytel. lebes hwer. caro flæsc. ius broð. iutilis canis broðhund. fascinula âwul. comedia racu. daps sand. ferculum bærdisc. ueru spitu. assura bæerde. sartago îsenpanne. frixorium hyrsting. coctio gesod. coctus gesoden oððe gebacen. frustum sticce. offa snæd. mica cruma. uestiarium hrægelhûs. testamentum cwide. sigillum inegel. cellarium hêddern. cellerarius hordere. molendinum myln. mola cwyrnstân. mel hunig. uictus bîgleofa. pecunia feoh. nummus peningc. marsupium sêod. pistrinum bæcern. fornax † clibanus ouen. pistor bæcestre. granum corn. farina melu. bratium mealt. acus syfeða. cribra † cribellum syfe. furfures grytta. faex drosna. anfora sester. laguena bûc. dolium cyf. cupa tunne. utensilia andluman. suppellex yddisce. aula heall. triclinium bûr. solarium ûpflôr. turris stýpel. cardo heorre. strigil † strigilis horscamb. risus hlechter. laetus blîðe. tristis unrôt. maestus drêorig. famis hunger. abundantia † copia genihtsumnys. laetitia blîs. tristitia unrôtnys. ieiunium fæsten. ieiunus fæstende. pinguis fætt. pinguedo fættnys. corpulentus þiccol. macer † macilentus hlæne. macies hlænnys. grossus grêat. gracilis smæl. longus lang. breuis sceort. magnus mycel. paruus litel. fortis strang. inualidus unstrang. sollicitus carful. securus orsorh. cura caru. securitas orsorhnys.

causa intinga. accusator wrêgere. excusator belâdjend. accusatio wrêging.
excusatio belâdung. magnum 1 multum mycel. nihil nâht. aliquid sum þing.
Sella sadol oððe setl. mento felt. ulcea gân. scansile stîgerâp. corrigia
ðwang. calcar spura. antela forðgyrd. postela æfterræp. falerae gerædu.
frenum brîdel. capistrum hælfre. arma wæpna. galea helm. lorica byrne.
gladius 1 machaera 1 spata 1 framea swurd. spatarius swurdbora. armiger
wæpnbora. bellum 1 pugna gefeoht. signifer tâcnbora. lancea 1 falarica spere.
uictor sigefæst. uictoria sige. acies ecg. capulum hiltan. mucro swurdes ord
oððe ôðres wæpnnes. sica litel swurd oððe handsex. hasta 1 quiris sceaft.
uagina scæð. manubrium hæft. sagitta 1 telum flâ. fustis sâgel. uectis steng.
arcus boga. faretra cocer. scutum 1 clipeus scyld. umbo randbêah. funda liðere.
atrium cauertûn oððe inburh. fundibalum stæfliðere. ciuitas ceaster. porta
portgeat. ciuis ceastergewara oððe portman. praeco bydel. oppidum fæsten.
castellum wîc oððe litel port. urbs burh. urbanus burhwita. suburbanus sê ðe
sit bûtan ðære byrig. carcer cweartern. oppidanus sê ðe on fæstene sit. uilla
tûn. uillanus tûnmann. uillicus tûngerêfa. ortus orcerd. ortulanus orcerdwerd.
pomerium æppeltûn. uiridarium wyrûn. horreum bern. saepes hege. fossa
dîc. puteus pytt. praedium worðig. ferramentum tôl. securis æx. ascia adesa.
terebrum nauegâr. terebro ic borige. foramen þyrl. uanga 1 fossorium spadu.
ligo becca. bipennis stânæx. palus pâl. serra snîd. falx sicol. falcastrum sîðe.
acus nædl. subula æl. aurum gold. argentum seolfor. auricalcum
goldmæstlingc. aes bræs. stagnum tin. plumbum lêad. uitrum glæs. ferrum
îsen. electrum smylting. metallum ælces cynnes wecg. massa blôma oððe
dâh. lapis 1 petra stân. rima 1 fissura cinu. marmor marmstân. saxum
weorcstân. silex flint. gypsum spærstân. gemma gymstân. margarita
meregrota. calx celcstân. aries ram. cimentum andweorc tô wealle.
cimentarius wealwyrhta. rokus âd. iocus plega. locus stôw. omnis ælc. omne
eall. totum eal. profanus mânful. exosus 1 perosus andsæte. callidus gêap.
simulator hiwere. hipochrita lîccettere. adulator lyffetere. adulatio lyffetung.
deceptor 1 seductor bepæcend. proditor 1 traditor læwa. homicida manslaga.
patricida fæderslaga. matricida môderslaga. fratricida brôðerslaga. parricida
mægslaga. uulnus wund. cicatrix dolhswaðu. corpus lîc ægþer gê cuces
mannes gê dêades. truncus hêafodlêas bodig. funus lîc oððe hrêaw. cadauer lîc
oððe hold. feretrum bæer. uiuus cucu. mortuus dêad. defunctus forðfaren.
longaeus langlîf. nobilis æðelboren. ignobilis unæþelboren. pretiosus
dêorwurðe. uilis wâclîc. carus lêof. odiosus lâð.
Limen oferslege oððe þrexwold. sciffus læfel. urceus ceac. peluis wætermêle.

plaustrum 1 carrum wæn. rota hweowul. currus 1 basterna 1 heseda cræt.
stabulum fald oððe hûs be wege. caula loc. tugurium hulc. cella cyte.
mausoleum ðrûh oððe ofergeweorc. monumentum 1 sepulchrum byrigen.
sarcofagum þrûh. elemosina ælmesse. donum 1 datum gifu. munus lâc. uter
bytt. flasco butruc. tentorium 1 tabernaculum geteld. pretium wurð. corbis 1
cofinus wylige oððe meoxberewe. sportella tænel. cartallum windel. calathus
wearpfæt. pila pîlstoc oððe ðoðer. loquela spræc. uox stefn. sonus swêg.
uerbum word. pecten camb. sapo sâpe. perna flicce. sagena sânett. follis
bylig. malleus slecg. lima fêole. scorium sinder. forceps tange. carbo col.
forfex sceâra. nouacula nægelseax. cos hwetstân. apricus locus hlêowstede.
apricitas hlêowð. aedificium getimbrung. palatium kynelîc botl. basis syll.
postis post. catena racentêah. compes 1 cippus fôtrops. bogia juc oððe
swurrops. manicae handrops. complex gegada. poena 1 supplicium wîte.
uincula 1 ligamen bend. pellis fel. cutis 1 corium hÿd. nebris næsc oððe herþa.
mercenarius hÿrman. horologium dæg mæel. gnomon dæg mæeles pîl. hospes
cuma. hospitium gesthûs. hostis 1 osor fêond. mansio wunung. thesaurus hord.
gazofilacium mâðmhûs.

Edax 1 glutto oferetol. ambro frec. gulosus gîfre. procax gemâh. procacitas
gemâgnys. obstinatus ânwille. obstinantia ânwilnys. uerecundus sceamfæst.
impudens unsceamfæst. pudicus sideful. inpudicus unsideful. interpres
wealhstôd. reus scyldig. damnatus 1 condemnatus fordêmed. peccator synful.
peccatum synn. sceleratus 1 facinorosus forscyldegod. scelus scyld. facinus 1
culpa gylt. adulter forlîr. periurus forsworen. gibberosus 1 strumosus hoferede.
gibbus 1 struma hofer. meretrix 1 scorta myltestre. pelex cyfes.
Wê ne magan swâ þêah ealle naman âwrîtan nê furþon geþencan.

Errors and Inconsistencies: Text Only

þe bêoð geâgnode:

unexplained over-dot in original(s)

of ðisum synd neutri generis: hoc pelagus þeos

: missing

I. Sêo forme geendung is on scortne a . on ðǣere

anomalous space after a in original

buffo id est, rubeta tâdje;

punctuation unchanged: expected comma after buffo and rubeta

hundertontig. mille þûsend gæð ealswâ.

printed as shown: error for “gæð”?

twegen mislîce casus and nâ mâ on gewunan:

text has “mislice”

o noster amice êalâ ðû ûre frêond

text has “ealâ”

o nostra soror êalâ ðû ûre swuster

text has “êala”

oððe ðâm, quos laudas? hwylce herast ðû?

missing ? after “laudas”

DE TEMPORE.

text has “TE TEMPORE”

ametur sÿ hê gelufod

text has ametur, sÿ hê gelufod with comma

utinam doceat êala gif hê tæcð

text unchanged: expected form “êalâ”

DE VERBIS DEFECTIVIS.

text has “AERBIS”

amplexor; sequor ic fylige

text has amplexor. sequor

pariter ambulant æt gædere hî gâð.

text unchanged: expected form “ætgædere” in one word

oððe sceal nerjan.

final . invisible

hîrêdes hlâford. materfamilias hîredes môdor

inconsistent spelling unchanged

cibus mete † esca.

text unchanged: MSS O and C have same word order

Transcriber's Notes

[Abbreviations used in Apparatus](#)

[Description of Manuscripts](#)

[Collation](#)

Details about the Transcription

This e-text was made from three sets of scans representing two physical copies, both located in Toronto. In the critical apparatus, flyspecks that are visible in both copies were assumed to be intentional dots. Conversely, dots that are only visible in one copy were assumed to be flyspecks unless the text seemed to call for a . (period or full stop).

In the primary text, all line breaks have been retained, except that words split at line-end have been re-joined. Paragraph breaks with no indentation, and all mid-line breaks, were added by the transcriber. Sometimes a split word was moved to the preceding or following line for smoother display.

The printed text used g e s p e r r t (spaced-out) text for English glosses. They are shown in this e-text as **bold** instead. The critical apparatus was run-in; it has been broken into line items for the e-text.

Formulations such as ^{or to sex} IIII VIII VI may not display as intended on all devices. They represent a group of letters printed directly above a Roman numeral:

Editorial Notes

Although the introduction implies that Zupitza was planning a second volume, this does not seem to have been published.

The “F. Junius” mentioned in the apparatus to 248¹⁶ and 312¹ is not identified.

Variant Spellings

The form “wider” (modern “wieder”, not “wider-”) is common.

All alternation between ð (eth) and þ (thorn) is in the original, following MS O.

Apparatus to 84⁵:

mæn- JR, man- T: *ich werde solche abweichungen in zukunft nicht mehr anführen*

Typography

æ̂ (æ with circumflex) has been rendered as ǣ (æ with macron) for better font support.

Three letters were printed in non-standard ways:

ð (eth) was printed as ð̄

ȝ (yogh) was printed as ȝ̄ (ezh)

7 (tironian ampersand) was printed as 7̄ (Hebrew dalet)

All three have been changed to their ordinary forms.

The Polish letter ł is used in this e-text as a stand-in for l with slash, meaning “vel” or “or”, in all critical apparatus and in the body text of the Glossary section.

Italic parentheses in the critical apparatus have been silently regularized.

Abbreviations Used in Apparatus

Some of these interpretations are conjectural.

Abbrev.	German	English
a.	1) anderer	(an)other, different
	2) auf	on: a. r(asur) , "on an erasure"
	3) am	at/on the: a. rande , "in the margin"
abgek.	abgekürzt	abbreviated
abl.	ablativus	ablative
abs.	absatz	paragraph(-break)
acc.	accusativus	accusative
ae.	altenglisch	Old English (i.e. insular, of letter-forms, as opposed to Frankish or continental)
and.	anderer	same as a. (1)
anm.	anmerkung	note
b.	buchstabe	same as buchst.
bem.	bemerkung	comment
bez.	beziehungsweise	respectively
buchst.	buchstabe	letter
cas. obl.	casus obliqui	oblique cases
corr.	corrector, correctur	corrector, correction; normally denotes the hand of a scribe who systematically corrected a MS; 1. corr. , 2. corr. etc. if more than one such hand is identifiable
d.	1) der, die, das	the
	...	

	2) dinte	ink; also tinte
dah.	dahinter	after it
dar., darü., darüb.	darüber	above it
dat.	dativus	dative
dem., demonstr.	demonstrativ	demonstrative
ders.	derselbe	same as ds.
drgl.	dergleichen	such
ds., dsb.	derselbe	the same
durchstr.	durchstrichen	crossed out
e.	1) etwas	something
	2) ein(er)	one (i.e. the same: "e. hd.")
eingefl.	eingeflickt	patched in
eingekl.	eingeklammert	bracketed
engl.	englisch	English
erg.	ergänzt	expanded
f.	1) fehlt	missing (i.e. omitted by the scribe)
	2) feminin	same as fem. (less commonly)
fem.	feminin	feminine
ff.	folgende	following (plural)
fg.	folgend	following
fol.	folio	folio (i.e. leaf)
fr.	fränkisch	same as fränk.
fragm.	fragment	fragment
fränk.	fränkisch	Frankish (i.e. continental, of letter-forms, as opposed to Old English or insular)
frz.	französisch	French
geb.	gebessert	improved
gen.	genitiv	genitive
get., getilg.	getilgt	deleted (by e.g. expunctuation, underlining or crossing out; but probably not by erasure)
gl.	glossator, glosse	glossator, gloss; normally denotes the hand of a scribe who systematically added glosses to a MS. (Gloss—a translation, especially a word-by-word translation written in the margin or between the lines.)

gleichz.	gleichzeitig	same as gz. (2)
Gr. lat. ed. Keil		Grammatici latini, ed. H. Keil, 8 vols., Leipzig 1855-1880
gz.	1) ganz	completely
	2) gleichzeitig	contemporary (less commonly: gz. hd. "contemporary hand")
h.	1) hinter	after
	2) hand	same as hd. (less commonly: a. h. andere hand, "another hand")
hd.	hand	hand = scribe (does not mean that the scribe switched between his right and his left hand!)
hs(s).	handschrift(en)	manuscript(s)
i.	in	in: i. d. z. in der zeile, "inline"
jhd. (genitive jhds., jhdts.)	jahrhundert	century
k.	kein	no
lat.	latein	Latin
les., lesa.	lesart	reading
m.	1) mal	time
	2) mit	with
mod.	modern	modern
n.	neutrum	same as neutr.
nachgetr.	nachgetragen	added
nachtr., nachträg., nachträgl.	nachträglich	later (but note foo nachtr. X vs. (foo) X and foo v. a. hd. X)
neutr.	neutrum	neuter
nom.	nominativus	nominative
o.	oder	or
part.	partizip	participle
perf.	perfekt	same as pf.
pers.	person	person
pf.	perfekt	perfect
pl.	plural	plural
possessivpron.	possessiv- pronomen	possessive pronoun
pron.	pronomen	pronoun

ps.	person	person
r.	1) rasur	erasure
	2) radiert	erased (less commonly)
	3) rot	red (perhaps at 18 ²¹ , 36 ¹ and 39 ⁴ only)
rad.	radiert	erased (i.e. scraped off the parchment with a knife)
rubr.	rubricator	rubricator (the scribe who filled in the large coloured initials)
s.	siehe	see
sg., sing.	singular	singular
sp.	später	later
st.	statt	instead of
sup.	supinum	supine
t.	1) teil	part: z. t. zum teil, "partly"
	2) tinte	ink: a. t. andere tinte, "different ink"; also dinte
u.	1) und	and
	2) unten	below (v. u. von unten, "from the bottom"); perhaps only at 158 ¹¹
ü.	1) über	over, above
	2) übersetzung	translation: ü. f. übersetzung fehlt, "translation missing", i.e. this MS has the Latin text without the Anglo-Saxon part; not to be confused with überschrift f. written out, meaning that the section header is missing in this MS
übers.	übersetzung	same as ü. (2)
überschr.	überschrift	heading
übr.	übrigen	remainder, all the other MSS
undeutl.	undeutlich	indistinct
unlesb.	unlesbar	unreadable
unt.	unterer	lower
unvollst.	unvollständig	incomplete(ly)
urspr., ursprüngl.	ursprünglich	original(ly)
usw.	und so weiter	et cetera
v.	1) von	of, by, from
	2) vor	before (very occasionally, as in 133 ⁶ and 136 ¹)
verb., verbess.	verbessert	improved

verbl.	verblasst	faded
verweisungsz.	verweisungs- zeichen	direction sign
vgl.	vergleiche	compare
voc.	vocativus	vocative
vollst.	vollständig	complete
vorh.	vorhergehend	same as vorherg
vorherg.	vorhergehend	preceding
w.	wort	word
	weiteres	further (bis auf w. , “until further notice”); perhaps only at 165 ¹
weggeschn.	weggeschnitten	cut away
z.	1) zeile	line: in d. z. in der zeile, “inline”; ü. d. z. über der zeile, “above the line”
	2) zu	to: z. t. zum teil, “partly”
zw.	1) zweiter	second (but “2.” is more common)
	2) zwischen	between
(text)		text at first omitted by the scribe then added above the line
[text]		text missing because of damage to the manuscript: [foo—17 b]ar Q : everything from foo on the current line to the first letter of bar on line 17 is missing from MS Q
:		a letter erased by the scribe
		(“pipe” character or single vertical line) denotes a line end in the MS: gâð gâð R : the scribe of R wrote gâð at the end of a line and then (mistakenly) repeated it at the start of the next line.

Manuscripts

This is some of the information Zupitza might have given if he had got around to writing the second volume. Where MS images are available online, a link is included. Note in particular that Zupitza’s first-choice MS O is fully viewable.

All information about dates and places is taken from the respective published sources. Information may not be accurate, and may not agree with Zupitza’s own assessments.

- A: Oxford, All Souls' College MS. 38; 11th c.; ff. I-VI and i-vi, leaves from the same copy as r, reused as flyleaves (97¹⁴-105⁷, 120³-152⁸)
- C: Cambridge, Corpus Christi College MS. 449; early 11th c.; ff. 42-96, incomplete (111¹⁶-end)
online (all pages, but zoomed images only available to subscribed institutions):
http://parkerweb.stanford.edu/parker/actions/page_turner.do?ms_no=449
 The online version includes ff. 1-41, which are significantly newer and were not used by Zupitza.
- D: Durham Cathedral Library MS. B. III. 32; 11th c., Canterbury; ff. 56-127, grammar only without glossary (up to 296)
- F: London, British Library MS. Cotton Faustina A. x; 11th c., with 12th c. Norman French glosses; ff. 3-101, incomplete (3²⁰-252¹⁶, 256⁷-277⁵, 280¹³-end)
- H: London, British Library MS. Harley 107; 11th c., ??Worcester; ff. 1-71v, incomplete (start-264², 282¹³-299¹¹, 318⁷-end)
online (f. 63r = 252⁹-254¹⁰ in Zupitza)
<http://www.british-library.uk/catalogues/illuminatedmanuscripts/ILLUMIN.ASP?Size=mid&IIID=16336>
- h: London, British Library MS. Harley 3271; early 11th c.; ff. 7-90, grammar only without glossary (up to 296)
online (all pages):
http://www.bl.uk/manuscripts/SetupViewerHandler.ashx?ref=harley_ms_3271_f007r
- J: London, British Library MS. Cotton Julius A. ii; 11th c.; ff. 9-134, incomplete (6⁴-18¹¹, 20¹⁸-end)
- O: Oxford, St. John's College MS. 154; early 11th c., Durham; ff. 1-160, complete**
online (all pages, full size; at time of preparation, folio 60v was unavailable)
<http://image.ox.ac.uk/show?collection=stj&manuscript=ms154>
- P: Paris, Bibliothèque nationale MS. anglais 67; early 11th c.; ff. 1-2v, one bifolium (193¹³-202⁴)
- R: London, British Library MS. Royal 15 B. xxii; 11th c.; ff. 5-70v, grammar only without glossary, incomplete (up to 295¹⁹)
online (f. 65r = 289⁶-290³ in Zupitza)
<http://ifa.amu.edu.pl/sap/files/40/01Stevick.pdf> [page 5, pdf 2]
- r: London, British Library MS. Royal 12 G. xii; 11th c.; seven leaves and part of an eighth, from the same copy as A (ff. 2-3 = 194¹-201¹³; ff. 4-5 = 217¹⁷-226³; f. 6 = 236¹²-240³; ff. 7-8 = 48¹¹-58²; f. 9 = 246⁴⁻⁶, 18-20, 247¹⁰⁻¹², 248⁴⁻⁵)
- S: Formerly Sigmaringen, now Bloomington, Indiana, Lilly Library MS. Add. 1000; early 11th c.; one cropped leaf (201⁶-202⁶, 202¹²-203¹⁴)
- T: Cambridge, Trinity College MS. R. 9. 17; 11/12th c., with 12th c. Norman French glosses, and the prefaces in a 16th c. hand; ff. 1-44v, grammar only without glossary, incomplete

(4³-6³, 8⁶-191⁵, 197¹-242⁸, 249²-280¹⁵)

U: Cambridge University Library MS. Hh. 1. 10; 11th c., Exeter; ff. 1-93v, incomplete (up to 298⁷)

online (image included in *An Introduction to Greek and Latin Palaeography*; folio number not given = 151⁴⁻²⁰ in Zupitza)

<http://www.archive.org/stream/greeklatin00thomuoft#page/400/mode/1up>

W: Worcester Cathedral Library MS. F. 174; early 13th c., Worcester; ff. 1-63, incomplete (4⁶-8⁹, 30¹⁵-end)

Collation

In addition to MSS. [O,C](#) and [h](#) (Grammar only), this chart includes any fragments that were available online at time of preparation. Indented text represents a paragraph break in Zupitza. The collation includes ff. 1-41 of MS C; see [description](#), above.

[Collation: Glossar](#)

Z	O	C	h	text
<u>1</u>	1r	1r	7r	INCIPIT PRAEFATIO HVIVS LIBRI. Ego Ælfricus, ut minus sapiens
	1v			ad bonum
		1v		imbuit.
<u>2</u>				sciendum tamen, quod ars grammatica multis in locis non
			7v	iciendus est; ualete o pueruli in domino.
				Ic Ælfrîc wolde pâs lytlan bôc âwendan tô engliscum
	2r			ðêos bôc mihte fremjan jungum
		2r		cildum tô anginne þæs cræftes, ôððæt hî tô
<u>3</u>				gedafenað, þæt hî tæcon sum gerâd heora junglingum,
	2v			gelêafa bêon forðgenge gif seo lar 7 ða lareowas
		2v		nû for ânum fêawum geârum, swâ þæt nân englisc
			8r	angin to aegðrum gereorde, gif heo hwam licað.
<u>4</u>	3r			INCIPIVNT EXCERPTIONES DE ARTE GRAMMATICA ANGLICE. SECUNDVM DONATVM OMNIS VOX AVT ARTICVLATA EST AVT CONFVSA.
		3r		cnysunge. se mûð drífð út ðâ clypunge, and sêo
				DE LITTERA. Littera is stæf on englisc
<u>5</u>				syððan ðâ cwydas tô dælum, eft ðâ dælas tô stæfgefêgum
	3v			bêoð ðâ stafas untôdæledlice forðan ðe
			8v	sind ðreo et twentig stafa
		3v		a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z. of ðâm syndon fíf VOCALES
	4r			MVTAE, þæt synd dumbe.
<u>6</u>				SEMIVOCALES syndon seofan: f, l, m, n, r, s, x. þâs syndon
		4r		ealle dumbe, ac hî habbað lytle clipunge. þa synd b c d
	4v			uir þonne bið se u CONSONANS. lanua, hêr
			9r	þas twegen stafas habbað mâran mihte þonne weher secgan wyllað. êac wê
<u>7</u>				mihton be eallum þâm ôðrum stafum menigfealdlice
				DE SILLABA. Syllaba is stæfgefêg on ânre orðunge geendod.

		4v	swâswâ wê ær sædon; hwîlon on þrîm stafum: arx
			DE DIPTONGIS. DYPTONGVS is twýfeald swêg oððe twýfeald stæfgefêg,
	5r		êasterne wind; fêorða ys o e poena
8			-gon getealde. ôðer dyptongon ys au: aurum gold;
	5v		PRAEFATIO DE PARTIBVS ORATIONIS. Partes orationis sunt octo
		5r	gif ðû cwest nû: hwâ lærde ðê?, þonne cweðe ic: Dunstan. hwa
9			hoc feci ic dyde ðis: þonne stent se ic
		9v	on ðînes naman stede tu ðu; ille se. uerbum is word. et word getacnað weorc
	6r		ðû cwest: aro ic erige uerbero ic swinge þrowung
		5v	getâcnunge. of him bâm hê nymð getel and hiw.
10			amans lufjende
	6v		cymð of ðâm worde amo ic lufige
		10r	se kyning et se bisceop se et þæt is and is coniunctio
	7r		PRAEPOSITIO. ad regem equito ic rîde tô cyninge
11			-âworpennyss. se dæġl lîð betwux ôðrum wordum and
		6r	æbylignysse, ET CETERA. witodlîce on ðisum eahta dæġlum is eal
	7v		ciuis ceastergewara. sume synd âgene
12			engel, Michael, Gabriel, Raphael. sume synd OMONIMA,
		10v	sceapum et ram to weall geweorce et aries is an ðæra twelf tâcna;
		6v	swâswâ ys ensis (swurd) gladius (swurd) mucro (swurd) terra (eorðe) tellus
	8r		hrem, profundum mare dêop sære, prudens snoter
13			swîðra, sinister wynstra; calor hætu, frigus cýle. sume
	8v		-fealdum getele mycele meniu: populus folc: menig mann byð on
		7r	folce; exercitus here, legio îored, congregatio gegaderung. Sume synd DIVIDVA
		11r	heora ægðer quisque gehwâ, singuli ænlipige, bini getwinne
14			syndon FACTICIA, þâ synd geworhte æfter gelîcnysse âgenes
	9r		cynnes gymstân. sume syndon SPECIALIA
		7v	nânre tîginge ôðres naman. Deus (god) ratio (gesceâd) mens (mod)
	9v		-don PATRONOMICA, þæt synd fæderlîce naman
15			þeawe, ac sêo lêdenspræc næfð þâ naman. hî synd
		11v	

			swa ðeah on engliscre spræce: Penda et of ðam Pending et Pendingas
	10r		mâran oððe beteran: maior mâre, melior betere. sume synd SVPERLATIVA
		8r	þæt synd oferstîgendlîce þa geswuteljað ða mæstan
16			SVPERLATIVVS is se ðridda stæpe: iustissimus ealra rihtwîsost.
	10v		ealswâ dissimilis ungelîc; agilis hræd oððe glæd, agilior
		12r	hræddre agillimus ealra hradost; Of eallum ðisum stæpum
17			lytel môdor; mulier wîf, muliercula lytel wîf;
	11r		is
		8v	ân hiw DENOMINATIVVM gecîged. DENOMINATIVVM is gecweden
18			witodlîce ealle ða naman, þe of ôðrum namum cumað,
	11v	9r	DE GENERIBVS. I. Æfter gecynde syndon twâ cyn on namum, masculinum
		12v	et feminimum þæt is wærlîc et wiflîc; werlîc cyn bið hic uir
			II. Nû ys gecweden æfter cræfte gemæne cyn, þæt
			III. Neutrum is nâðor cynn, nê werlîces nê wîflîces,
19			liber and on englisc þeos bôc; eft on lêden haec mulier
	12r		and on englisc ðis wîf na ðeos Eft on leden
		9v	ðes dôm nâ þis.
			III. Ys gyt ân cynn COMMVNE TRIVM GENERVM, þæt is,
			V. Sum cyn is gecweden EPICENA, þæt is on lêden
			VI. Sume synd gecwedene DVBI GENERIS, þæt is,
		13r	silex þes flint et
20			eft haec silex; hic margo ðes ôfer and eft haec margo;
	12v		VII. Sume synd MOBILIA, þæt synd âwendendlîce,
			VIII. Sume synd MOBILIA, þæt synd âwendend-
		10r	-lîce, on gecynde and on getâcnunge, nâ on stemne:
	12v		VIII. Oftost on trêowcynne bêoð ða trêowa getealde
21			INCIPIVNT QVINQVE DECLINATIONES NOMINVM.
		10v	-TIO macað hire GENITIVVM on langne us
			Wê fôð nû gewislîcor on ða forman declinunge.
	13r		eloquentia quinque declinationibus
		13v	nû gewislîcor on ða forman declinunge. NOMINATIVO
22			þisum hearpere, ACCVSSATIVO hunc citharistam þisne
	13v		lice. Nominatiuo hi citharistae

			Nominatiuus ys nemnjendlīc: mid ðâm CASV wê nemnað
		11r	mid ðâm CASV byð geswutelod ælces ðinges gifu: huic homini do equum (ðisum men ic forgyfe hors)
	14r		hunc hominem acuso. ðysne man ic wrêge
23			man ic lufige; hanc rem apprehendi þis ðing ic gelæhte.
		14r	bið geswutelod, swâ hwæt swâ wê ætbrêdað ôðrum oððe swâ hwæt swâ wê
	14v		hi pueri discunt þâs cild leornjað
		11v	DATIVO his pueris ministro (þisum cildum ic ðênige); ACCVSSATIVO hos pueros (ðâs cild)
24			ðisum cildum ic eom gelæred; ab his poetis audiui
			Sêo forme DECLINATIO hæfð TRES TERMINATIONES, þæt
	15r		-dige; conuiua gebêor; collega gefêra;
		14v	GENERIS: hec regina ðeos cwen, huius reginae ðyssere cwene,
25			ab his reginis. ealswâ gâð ðâs: haec terra þêos eorðe;
		12r	uia (weg) semita (pað) silua (wudu) luna (môna) stella (steorra) ianua (geat) petra (stân)
	15v		GENERIS. âgene naman, gif hî [tô] wæpmannum gebyrjað
			On as geendjað âgene naman: hic Aeneas, huius
			On es geendjað grêciscra manna naman: hic Anchises,
26			huius Anchisae, huic Anchisae, hunc Anchisam, o Anchises,
		15r	ðe nabbað nânne NEVTRVM; hec anima ðeos sâwul, his animabus ðisum sâwlum
			Sume
		12v	naman þissere declinunge macjað heora menig-
	16r		dohtor filiabus equa myre equabus
			Secunda declinatio habet terminationes sex: er, ir,
27			ðisum smiðe; ET PLVRALITER NOMINATIVO hi fabri þâs
	16v		ðisum smiðum. ealswa gâð þâs ôðre
		13r	coluber (snaca) cancer (crabba) auster (sûðdæel) oleaster (êlebêam) apiaster (merce) alexander (âgen nama)
			Þâs macjað heora GENITIVVM on ôðre wîsan: hic puer
			On ir geendjað MASCVLINI GENERIS hic uir þes wer,
		15v	huius uiri þises weres ET CETERA; hic leuir tâcor; semiuir healfmann; duumuir twegra ceorla ealdor;
28			triumuir þrêora ceorla ealdor; quinqueuir fîf ceorla ealdor; septemuir

	17r		seofon ceorla ealdor; decemuir
			On ðære geendunge ur ys ân nama MASCVLINI GENERIS:
			Þâ naman, þe on us geendjað, synd MASCVLINI GENERIS:
		13v	uentus (wind); cetus (hwæl); taurus (fearr); ircus (bucca); porcus (swýn); uitulus (cealf); ceruus (heort)
	17v		hremn. Of ðisum synd NEVTRI GENERIS
29			uulgus; hoc uirus þis wyrms INDECLINABILE; hoc pus
			Þâ ôðre naman þissere geendunge synd ADIECTIVA,
		16r	lytel, longus lang, modicus gehwæde, sanctus hâlig, almus hâlig,
			Trêowa naman:
	18r		haec cedrus ðes cederbêam; fagus bôctrêow;
			Syndon êac sume
		14r	naman, þe synd ægðer gê ðissere declinunge gê ðære fêorðan:
30			laurbêam; pinus pîntrêow; ficus fíctrêow; haec domus
			Gyt âne fêawa naman þissere declinunge synd FEMININI
			Þâ naman, þe geendjað on eus, synd âgene naman
			Þâ naman, þe geendjað on um, synd NEVTRI GENERIS:
	18v		ðis templ; hoc uerbum þis worð, huius
31			uerbis ðisum wordum, haec uerba þâs word, o uerba
		16v	fundamentum ðes grundweall, tectum hrof, ouum æg,
		14v	pomum æppel, regnum ríce, telum flâ, bellum gefeohht, biuium twegra wega gelete
			Is êac tô witenne, þæt ðeos DECLINATIO ne macað
	19r		fæc interuallum lytel hwîl ET CETERA
32			êalâ ðû heofen. âgene naman, þe geendjað on ius,
		15r	byð geset NOMINATIVVS for VOCATIVVM, swâswâ
	19v		on mâ stôwum.
			DE TERTIA DECLINATIONE. Tertia declinatio habet terminationes septuaginta octo.
		17r	ealle ðâ ôðre, and heo hæfð eahta et hundseofontig geendunga oððe mâ.
			I. Seo forme geendung is on scortne a
33			geendjað grêcisce naman and NEVTRI GENERIS: NOMINATIVO
	20r		rædels plasma gesceaft baptisma fulluht
34			II. Sêo ôðer geendung is

	15v	on scortne e, and ðâ naman, þe on ðære geendjað, synd
		III. Seo ðridde geendung is on scortne o
	17v	belisnod; tiro geong cempa, predo
35		cempa, praedo
	20v	rêafere, pauo pâwa, mucro swurd oððe
	16r	COMMVNIS GENERIS hic et haec latro (ðes and ðeos sceaða) huius latronis
36		ic herige (nis hêr nân VOCATIVVS), ab ambobus accepi pecuniam
	21r	declinunge: ambae feminae bûtû ðâ wîf, ambarum
	18r	oðre habbað sceortne i for ðâm langan o on eallum casum: hic et hec
37		GENERIS, neminis nânes mannes, nemini, neminem (nis
	21v	a
	16v	nemine: nis hêr nâ menigfeald getel. ðâs
		III. On langne o geendjað grêcisce naman FEMININI
		V. In al correptam.
38		-CVLINI GENERIS: hic sal þis sealt, huius salis, and PROPRIA
	22r	tribunalis . calcar spura uectigal gafol
		VI. In el correptam.
	17r	ABLATIVVM ON E: ab hoc melle; hoc fel (þes gealla) huius fellis
		VII. In el productam.
	18v	Michael Gebrihel Raphael. ðas habbað langne e on eallum casum
		VIII. In il correptam.
39		pugil ðes bêatere; hic mugil þes mêcefisc, huius
	22v	multum mycel et paruun 7 lytel
		VIII. In ol productam.
		X. In ul correptam.
		XI. In an productam. on ðâm langan an
	17v	geendjað twegen grêcisce naman MASCVLINI GENERIS
40		sunne, huius Titanis; hic paeon þis lof, huius paeanis.
		XII. In en correptam.
	23r	on a haec fidicina, haec tibicina. ealle ðâ
	19r	huius nominis, huic nomini, hoc nomen, o nomen, ab hoc nomine
41		-dom, tegimen oððe tegmen wæfels, specimen hiw, acumen
		XIII. In en productam.
	18r	

			naman: hic Damen ET CETERA.
			XIIII. In in productam.
	23v		hic Arin, huius Arinis; haec Trachin, huius Trachinis;
			XV. In on productam.
42			lêo. ac wê forlætað þone n on lédenspræce and cweðað
			XVI. In ar correptam.
		19v	huius calcaris; lupanar myltestrena hus. þás and ðyllfice macjað heora ABLATIVVM ON I
			XVII. In ar productam.
	24r		ðis fýr. On ânfealdum getele, and hit getâcnað
		18v	hic nar (ân êa) naris (byð nosu) COMMVNE TRIVM GENERVM hic et haec et hoc par
43			gemaca, huius paris; ealswâ inpar ungemaca; dispar
			XVIII. In er correptam.
	24v		gandra. passer spearwa accipiter hafuc
44			haec linter þes bât. GENERIS NEVTRI: hoc tuber ðes swam,
		20r	et FEMINIVM ON IS ET NEVTRVM ON E: hic salubrer ðes hâlwenda, haec salubris
		19r	salubre (þis hâlwende) huius salubris ealswâ gâð ðâs alacer (glæd) oððe
	25r		-niu, hoc equestre uulgus þis ridende cearlfolc.
45			-pester feldlíc, paluster fenlíc ET CETERA. þâ ôðre
			XVIII. In er productam.
			XX. In ir correptam.
			XXI. In or correptam.
	25v		ÐES RIHTWÍSA, haec iusta þeos rihtwíse. þonne
		19v	iusta (þeos rihtwíse) þonne bið of ðâm COMPARATIVVS hic et haec iustior (ðes and ðeos)
46			rihtwísra. NEVTRVM POSITIVVM hoc iustum. Of þâm byð
		20v	COMPARATIVVS hoc iustius þis rihtwisre. Cweð þonne tógædere, gif ðu wille,
	26r		huius senioris. þâ ôðre synd ealle mæst
47			MASCVLINI GENERIS: hic doctor þes lâreow, hic salinator
		20r	synd FEMININI GENERIS: haec uxor [wíf,] þe hæfð ceorl, huius uxoris
		21r	inmemor ungemyndig and oðre gefêgedede naman: hic et haec indecor
	26v		l. or ânes hlâns hicornor twôhâafderde

	20v		for. anes þeos þiscor þwyrcaudec
48			âgene naman: hic Hector, hic Nestor ET CETERA. and ealle
			XXII. In ur correptam. on scortne ur befeallað þâs naman: hic
	20v		turtur
	27r		ðêos turtle, huius turturis; hic uultur
49			-sera is COMMVNIS GENERIS: hic et haec augur þes and
		21v	(ys swâ ðâah eft gecweden femer, feminis); iecur lyfer iecoris uel iecinoris.
			XXIII. In ur productam.
			XXIIII. In as correptam.
			XXV. In as productam. on lang-
	27v		-ne as befeallað
50			fela naman: COMMVNIS GENERIS hic et haec summas et hoc summate
	21r		macjað heora NEVTRVM on te and ABLATIVVM on ti
51			huius uadis; hoc uas þis fæt, huius uasis; hoc fas âlÿfedlîc
	28r		synd ungebîgendlîce. ân hêr ys OMNIS
			XXVI. In es correptam.
		22r	et ðeos welige, huius diuitis; hic et haec hebes þes et þêos dwæes,
	21v		a sospes (gesund) sospita, hospes (cuma) hospita, antistes (bisceop) oððe forestandend anti-
52			-stita. hic et haec deses þes and ðêos âsolcena, huius
	28v		unstille sê hæfð langne e on gebîgedum casum
			XXVII. In es productam.
53			âgene naman and ôðre COMMVNIS GENERIS: hic et haec heres
	29r		FEMININI
	22r		GENERIS: haec
		22v	caedes ðes sliht huius caedis; strages wæl on gefeohte, Strues wudufîn
			XXVIII. In is correptam.
54			-tem et hoc forte, o fortis et o forte, ab hoc et ab hac et
	29v		et haec dulcis et hoc dulce þæt is werod; suauiis
55			muliebris wîfflîc, seruilis þêowtlîc, hostilis fêondlîc.
	22v		sume habbað scortne i amabilis (lufigendlîc)
		23r	stabilis staðelfæst, uolatilis flêogendlîc, natatilis swymmendlic,
	30r		îa, ignis fÿr, piscis fisc, fascis byrðen

56			uomeris; pubis cnint ooøe cnintnaa, puberis; inpubis
	30v		cwyld, uestis rêaf, uallis dene, turris stýpel
		23r	bilis (gealla). þa þe synd gefêgede of blôde oððe of môde, þa XXVIII.
		23v	In is productam. on langne is geendjað
57			þâs naman: hic delfis ðis mereswÿn, huius delfinis XXX. In os correptam. XXXI. In os productam.
	31r		blôstm, floris; heros wîga, herois herus
58			huius custodis; compos wilfægen, compotis (compotum is 23v nama on ðâs wîsan. ân nama hêr is NEVTRI GENERIS: XXXII. In us correptam.
	31v		haec et hoc uetus (lôc, hwæt eald sÿ), huius ueteris
		24r	pondus byrðen oððe wæge, ponderis; holus
59			wyrt, holeris; ulcus wund, ulceris; uulnus wund, uulneris; XXXIII. In us productam. on langne us geendjað þâs naman:
		24r	hic mus (þêos mûs) huius muris. Communia: hic et haec sus (swÿn), huius suis; hic
	32r		et haec grus cran, huius gruis; GENERIS
60			bûton gruis and suis; forðan ðe nân u ne byð lang on XXXIII. In ys synd grecisce
	32v		ðes basingc,
		24v	huius clamydis. XXXV. In aes. on aes geendjað
		24v	twegen naman: hic praes þes borhhand; hoc aes ðis bræs oððe âr, huius aeris.
61			XXXVI. In aus. on aus geendjað twegen naman XXXVI. In aus. XXXVII. In ans.
	33r		ab hoc et ab hac amante † amanti
62			ET PLVRALITER hi et hae amantes et haec amantia, horum
		25r	þâs stans (standende) stantis arans (erigende) ambulans (gangende) laborans (swincende) XXXVIII. In ens.
		25r	wîs, huius sapientis, sapiens is ægðer ge nama ge participium, and

			insipiens
63			PARTICIPIVM, þe byð gefêged þurh hine sylfne, byð âwend
	33v		gâð ealle PARTICIPIA. andwerdre tîde þæra þrêora
		25v	XXXVIII. In ons. eft on ons geendjað þâs naman
			XL. In uns.
64			XLI. In yns. on yns geendað ân grêcisc nama
			XLI. In yns.
			XLII. In ars.
	34r		huius Martis; haec ars þet cræft, huius artis
			XLIII. In ers.
		25v	oððe bedæled, huius expertis.
			XLIII. In ors geendjað þâs naman: hic Mauors âgen nama,
		26r	huius mauortis. GENERIS FEMININI: hæc choors (þes ðrêat þæt is lytel wered) huis choortis.
65			hoc concors geðwære, huius concordis; hic et haec et hoc
			XLV. In urs.
			XLVI. In uls. ân nama be-
	34v		-fylð on uls GENERIS FEMININI: haec puls
			XLVII. In ems.
			XLVIII. In abs.
66			XLVIII. In ebs correptam. ân nama geendað on
			XLVIII. In ebs correptam.
			L. In ebs productam.
		26v	weden haec plebes huius plebei on ðære fiftan declinunge.
			LI. In obs.
			LII. In ybs.
			LIII. In urbs. on urbs geendað ân nama GENERIS FEMINI-
	35r		-NI: haec urbs ðêos burh, huius urbis
			LIII.
		26r	In aps. on aps geendað ân nama GENERIS FEMININI: haec daps ðeos sand
67			LV. In eps. on eps geendjað þâs naman GENERIS
			LV. In eps.
	35v		-pite VEL bicipiti, horum et harum bicipitium ET CETERA
			LVI.

		27r	In [ops. on] ops geendað ân nama GENERIS FEMININI haec ops (þeas spêd)
68			þis unspêdige, huius inopis. þâ ôðre synd grêcisce:
			LVII. In yps geendað
			LVIII. In irps.
			LVIII. In ax correptam.
			LX. In ax productam.
		26v	on langne ax geendiað ðâs
69			naman: haec pax þêos
	36r		sybb, huius pacis; TRIVM GENERVM hic et haec
		27v	ABLATIVVM ON e and i: ab hoc et ab hac et ab hoc audace
			LXI. In ex correptam.
70			êadmôd, supplicis; hic et haec et hoc simplex ânfeald,
			LXII. In ex productam. on
	36v		langne ex geendjað þâs: hic rex þes cyningc
			LXIII. In ix correptam.
			LXIII. In ix productam.
		27r	huius radi-
71			-cis; TRIVM
		28r	GENERVM hic et haec et hoc felix (gesælig) huius felicis; hic et haec et hoc pernix (swyft)
	37r		uictrix þêos sigefæste huius uictricis
			LXV. In ox correptam.
			LXVI. In ox productam.
72			uelox swyft,
	37v		huius uelocis hic et haec et hoc atrox
			LXVII. In ux correptam.
		28v	huius Volucis; haec nux (þêos hnutu), huius nucis; haec crux (þêos rôd) huius crucis;
			LXVIII. In ux productam.
		27v	huius lucis.
			LXVIII. In yx.
73			LXX. In aex. on aex geendað ân nama: haec faex
			LXXI. In aux.
			LXXII. In alx.

	38r		naman bið êac getâcnod hô oððe ende.
			LXXIII. In anx.
			LXXIII. In unx.
			LXXV. In arx.
			LXXVI. In ac.
74			LXXVII. In ec. on ec geendað ân nama NEVTRI
			LXXVII. In ec.
			LXXVIII. In ut.
		29r	(þæs heafdes) huius occipitis
			Gyt syndon sume geendunga
	38v		swâ gerâd and eiusmodi tô ælcum cynne
75			ealswâ nequam mânful oððe forcûð: hic et haec et hoc
		28r	and ðyllice sind INDECLINABILA, þæt sind undeclinigendlice.
			Ys êac tô witenne, þæt lêdene lâreowas macjað on
	39r		-uis scip hanc nauim VEL nauem; clauis cæg,
		29v	VEL securem; peluis (wætermêle) hanc peluim VEL peluem, turris (stýpel) hanc turrim
76			DE PLVRALI GENITIVO. Gif hwâm twýnað be ðâm menigfealdan GENITIVO,
	39v		partium. ars cræft, artium. arx wîghûs, arcium.
		28v	-ealdor, municipium; municipium is burhscipe. collis hyll oððe beorh,
77			aedes botl, aedium. iuuenis junglingc, iuuenum. panis
		30r	uires (mægnu) harum uirium. hi et hae tres et haec tria.
	40r		hêafod, capitum. pes fôt, pedum. ales fugel
78			DE QVARTA DECLINATIONE. Quarta declinatio habet terminationes duas
		29r	ab his sensibus fram ðisum andgitum. Ealswâ gâð þâs: hic casus
		30v	gælsa, fluxus
79			tôflôwednyss,
	40v		ritus gewuna, metus ôga, impetus onræes,
			Ðas ôðre synd FEMININI GENERIS
	41r		domus hûs.
80			þâs ôðre synd NEVTRI GENERIS and INDECLINABILA, þæt
		31r	swâ gæð hoc genu
		29v	þis cnêow ET PLVRALITER haec genua; hoc gelu þes forst, ueru spitu,

			specu scræf, pecu nýten,
	41v		pecudis; and hoc testu pissere declinunge
81			Arcus boga and artus lið and partus geêacnung
			DE QVINTA DECLINATIONE. QVINTA DECLINATIO HABET VNAM TERMINATIONEM IN ES PRODVCTAM
		31v	bûton ânum, þe ys ægðres cynnes on ânfealdum
	42r		RIS: hic meridies þes middæg, þeos declinung
82			diei þises dæges, DATIVO huic diei ðisum dæge,
		30r	þissera daga, DATIVO his diebus þisum dagum, ACCVSATIVO hos dies þas dagas,
			Ealle ôðre naman þissere declinunge syndon FEMININI
	42v		mollicies 7 mollitia hnescnys ma[te]ries
83			hiht ET CETERA. ac hî âteorjað sume on menigfealdum
		32r	DE NVMERO. NVMERVS (is getel), SINGVLARIS ET PLVRLIS (ânfeald oððe menigfeald). ânfeald getel is on ânum: homo (an mann).
	43r		humus molde; GENERIS NEVTRI: coenum
84			penum hêddern, uulguſ ceorlfolc, pelagus wîdsæ,
		30v	on wægan oððe met on fate, næfð heora nân menigfeald getel, Sume naman synd êac,
		32v	þe nabbað ânfeald getel, ac bêoð æfre menigfealdlice
	43v		-tiae frumwæstmas exequie lîcðênunga
85			-nyssa oððe ôlæcunga, bigae twegra horsa cræt, Sume naman synd ôðres cynnes on ânfealdum getele
		31r	and on menigfealdum getele haec loca NEVTRI GENERIS. ealswâ hic iocus þes plega
86		33r	ET PLVRLITER haec ioca þas plegan; hic sibilus þeos hwistlung, haec sibila þas hwistlunga;
	44r		hic carbasus þes segl, haec carbasa þas seglu Sume naman habbað ôðre declinunge on ânfealdum
87			þes æcer: se nama ys þære ôðre declinunge on ânfealdum
	44v		dum getele; hocusfas þis fæt ys ðære þridan declinunge
		33v	DE FIGVRA. Figura (is hiw) on namum and on ôðrum dælum and æftum Donatum
		31v	-feged of twâm tôbrocenum dælum beniuolus wel willende; inimicus fêond. insipiens unwîs: eft of tôbrocenum

88				Ealle ðâ eahta dælas underfôð fêginge, bûton INTERIECTIO
	45r			mæg man on ægðrum ende hine declinjan
		34r		praefecto urbis, hunc praefectum urbis, o praefecte urbis
89				þêowman. ealswâ gâð illius modi swâ gerâd ET
				Be þâm syx casum wê habbað gesæd, ac sume
	45v			anre gebigednyse 7 se an casus gæð
				Sume naman syndon DIPTOTA gecwedene,
			32r	þa habbað twegen mislîce CASVS et nâ mâ on gewunan: ueru spitu, ueribus spitum;
				Sume synd gecwedene TRIPTOTA, þâ habbað þrý ungelîce
		34v		GENERIS
90				þære ôðre declinunge on ânfealdum getele: hoc templum
	46r			turibulorum, his turibulis, haec sidera þâs
				Sume naman syndon gehâtene TETRAPTOTA, þâ ðe
				Sume synd gecwedene PENTAPTOTA, þâ ðe habbað
91				Sume naman synd gecwedene EXAPTOTA, þæt synd,
				SIT HOC SATIS DE SEX CASVA
	46v			-LIBVS FORMIS bêo ðis ðus genôh be ðâm syx
				Wê habbað nû gesæd
		35r		be ðâm fîf ðingum, þe ðâm namum gelimpað, þæt is SPECIES (hiw)
			32v	et DIRIVATIVA, þæt is, ofgengendlîc. ôðer is GENVS kynn; ðridde NVMERVS,
92				INCIPIIT PRONOMEN. Pronomen est pars orationis, quae pro nomine proprio
	47r			secgað nû gewislicor be ðison. Species pronominum bipertita est þâra naman speljendra
93				frumcenned: ego ic; ealswâ se ôðer: tu ðû; and êac se
		35v		ætgædere and him betwýnan sprecað. þonne ic cweþe ego (ic)
			33r	ætforan andwerd. þâr man swa be him clypað. se forma hâd hæfð ænne
	47v			noster ûre and nostras ûrelendisc; Tuus
94				ðîn, uester êower and uestras êowerlendisc, suus his.
				Genera pronominum sunt quinque
		36r		uestras (êowres landes mann) TRIVM GENERVM (ðrêora cynna) ego (ic) tu (ðû)
				Pronomina habbað fêower declinunga.

95			ûs, nos ûs, a nobis fram ûs. git swutelîcor: ego loquor ic sprece, mei locutio
	48r		mîn spræc mihi respondes me þû andswarast
		33v	ambulasti fram us ðu eodest. ealswa tu ðu tui uel tis ðin, tibi þe,
	48v		ministro êow ic ðênige, uos moneo êow ic myngje;
96			o uos, audite monitionem meam êalâ gê, gehÿrað mîne myngunge;
		36v	a uobis ambulauerunt (fram êow hî eodon) ET CETERA. Sui (his) næfð næenne NOMINATIVVM.
			Sêo ôðer declinung gæð þus:
	49r		amat hê mê lufað, illius amor his lufu
97			hine ic wrêge, ab illo ueni fram him ic côm; ET
		34r	respondeo him ic andswarige, illos audio hig ic gehyre.
	49v		ðâm hêafðum, illa capita þâ hêafdu, ab illis capitibus
		37r	Ealswâ gæð iste (ðes): iste homo (ðes mann), istius hominis (þises mannes), isti homini (þisum menn)
98			istos homines þâs men, ab istis hominibus fram þisum
	50r		-nes, isti animali þisum nytene, istud
		34v	nytene; ET PLVRALITER ista animalia huc adducta sunt þas nytena sind hider broht.
			Hic ðes, haec ðeos, hoc þis. heora ealra GENITIVVS
			Is sê ys SVBIVNCTIVVM, þæt ys, underðêodendlic
99			oþðe RELATIVVM, þæt ys, edlesendlic, forðan ðe hê ne
		37v	Aeneas fuit filius Veneris;
	50v		is est, qui uicit Turnum, ENEAS wæs Veneres sunu
			Ipse hê sylf oþpe se ylca, ipsius, ipsi, ipsum, ab
100			ipsae, ipsarum, ipsis, ipsas, ab ipsis.
		35r	GENERIS NEVTRI ipsum, ipsius ipsi ipsum ab ipso ET PLVRALITERS ipsa ipsorum
	51r		ipsum, ab ipso; ET PLVRALITER ipsa, ipsorum
			Wê habbað nú declinod þâ eahta frumcennedan
		38r	serue, ara bene (êalâ mîn ðêowa, era wel); a meo seruo monitus sum (fram mînum þêowan ic eom gemyngod) ET PLVRALITER
	51v		mînum ðêowum ic eom gewelgod. GENERIS FEMININI
101			mînre wylne cræft, meae ancillae do alimenta mînre
		35v	êalâ ge mine wylna wyrcað bet. A meis ancillis talia uerba audiui.

	52r		meum mancipium excuso mīnne weal
102			penegas, mea mancipia arguo mīne þēowan men
			Se forma hād ego ic macað his menigfealde getel
		38v	DIRIVATIVA noster et nostras. noster frater (ûre broðer) nostri fratris ûres brôðor.
	52v		brôðor. A nostro fratre fram ûrum brêðer;
		36r	Landes mann oððe elles hwæt, nostratis and swa forð æfter þære þriddan declinuge; eal-
103			-swâ gæð hic et haec uestras et hoc uestrate êowres
			Se ôðer hād ys tu ðû, and his GENITIVVS byð tui
	53r		swâ forð æfter ðære ôðre declinuge
			Se frumcenneda tu macað his menigfealde getel uos.
		39r	landes mann. uester bos (êower oxa) uestri bouis (êowres oxan) et swâ forþ, swaswa noster.
			Of þâm frumcennedan sui cymð ân DIRIVATIVVM SUUS
104			swâ forð, swâswâ ðâ ôðre. FEMINIVM sua UXOR his

	53v		-swā ða ôðre. NEVTRVM SUUM rus his land, Wê wyllaþ secgan, hwæt sý betwux þâm GENITIVVM
		36v	þin ðeowa man erat tui ancilla textit ðin wynl wefð tui agros metis
	54r		úrne ðeowan man ic ðrêage, nostri
105			gegaderung, uestri iudicia laudo êower dômas ic Gif ðâs CASVS bêoð of ðâm DIRIVATIVVM, þonne sceolon
		39v	meus ager (mîn æcer) mei agri semen (mînes æceres sæd) meo agro ET CETERA.
	54v		sûtere hê is uestri sutoris instrumenta DE FIGVRA. FIGVRA is gecweden on englisc hiw oððe gefêgednyss.
106			-fêged. þâs PRONOMINA bêoð gefêgede ðus þurh sume
		37r	ðisum femininum istaec þeos, istanc þas, ab istac fram ðissere, 55r adhuc ræd gyt. Abhinc heonon. Is sê byð gefêged tô ðâm ADVERBIO demum æt nêxtan
		40r	GENERIS FEMININI eadem (sêo ylce), eiusdem (þære ylcan), eidem, eandem
107			ylcan, eidem, idem, ab eodem; ET PLVRALITER eadem þâ ylcan, Þrý êacan synd met, pte, ce, þe man êacnað on 55v -met mê sylfne. on ðâm ôðrum hâde on
		37v	On ðam ðriddan hade suimet his sylfers sibimet him sylfum, semet hyne sylfne. Se ôðer êaca bið fif ABLATIVVM wíflîces cynnes
108			Se þridda êaca gæð þus: huiusce þises, hisce Sume hîg bêoð gefêgede þus: eccum
	56r		þæt is on andgyte, lôca efne, þû gesihst hine; 40v ealswâ ellam for illam; eccam lôca efne ðû gesihst hîg and menigfealdlîce eccas. Eft mecum mid mê, tecum mid ðê, secum mid Hic is ægðer gê PRONOMEN gê ADVERBIVM: DE NVMERO. Numerus is getel se vlca man

109			
	56v		et idem homines þa ylcan men. sume bêoð
		38r	getel and on dam oðrum stæfgefege i bið menigfeald getel. ealswâ
		41r	tua uerba sunt (ðīne word hit synd): on ðâm tu byð ânfeald getel and on ðâm
	57r		-TRVM and þæt ôðer stæfgefêg ys âwendendlīc
110			symle: gif ic cweðe meus dominus mīn hlāford oððe
	57v		-dræfð þone fêond, a se expellunt hostes
		41v	DE CASV. Ðâ PRONOMINA, þe habbað VOCATIVVM, þâ habbað syx CASVS.
		38v	uocatiuus na þæs agneres, ac ðas oðres hades, ðe he tō
111			sprecð: o pater mi, doce filium tuum êalâ ðû fæder
	58r		be syx casus Âne nigon naman synt, ðe habbað þâ ylcan declinunga,
	58r		be syx casus Âne nigon naman synt, ðe habbað þâ ylcan declinunga,
		42r	sý, nâ be þære declinunge. gif sêo DECLINATIO, þæt is, declinung
112			and êac PARTICIPIA, þæt synd dæel nymende, getealde
	58v		uter heora ôðer. þâs naman synd MOBILIA
		39r	herast ðu? a quo VEL a qui fram hwilcum oððe fram hwam.
113			a quis VEL a quibus fram hwylcum oððe fram þâm.
	59r		qu[i]bus ac se quibus ys gewunelīcor, forðan ðe
		42v	INTERROGATIVVM, þæt ys, âxigendlīc; gif ic cweðe: nescio, quis hoc fecit
114			bêoð gefêgedede quisque gehwâ, quaeque, quodque gehwylc.
	59v		ealra GENITIVVS cuiusquam and swâ forð.
		39v	swâ hwylc. heora ealra GENITIVVS cuiuscuius cui cui ET CETERA.
			Vnus ân, una ân, unum ân and heora ealra unius
			Vllus, ulla, ullum ænig and heora ealra ullius æniges;
			Nullus, nulla, nullum nân; nullius nânes; nulli
115			Solus, sola, solum âna and heora ealra solius ânes;
			Totus, tota, totum eal; totius ealles; toti eallum;
			Alius, alia, aliud
	60r		oðer 7 heora ealra genitiuus alius ôðres alii oþrum
			Vter, utra, utrum heora ôðer oððe uncer ôðer;
		43r	

			pære ôðre declinunge. neuter nâðor, neutri nâðres, neutro nâðrum; FEMININVM
			Alter, altera, alterum ôðer and heora ealra alterius
116			ôðres: on ðisum byð se i æfre scort;
		40r	alteri ôðrum; et ce-
	60v		-tera. of ðisum ys gefêged alteruter Gyt syndon sume naman, þe wæron unrihtlice getealde
117			þû cwyst: qualis est ille? hwylc ys hê? ic cwepe: talis est swylc hê is. þâs
	61r		twegen naman gâð æfter ðære ðriddan
		43v	quot litterae? hû fela stafa, quot uerba? hû fela worda
		40v	Of ðisum beoð gefegede quotus and totus, þa gebyrjað swyðost to
118			ic cwepe secundus se ôþer VEL tertius oððe se
	61v		ðridda. him geandwyrht totus: totus sum
			Of ðâm naman quis cumað ðrêo GENITIVI æfter ealdre
			Is êac tô witenne, þæt ullus and nullus, nemo and
	62r		nê nân pæra namena, þe andwerd ne
119			þe gæð on twâ, næfð nænne VOCATIVVM, forðan ðe se
			INCIPIIT DE VERBO. VERBVM EST PARS ORATIONIS CVM TEMPORE ET PERSONA SINE CASV AVT AGERE ALIQUID AVT PATI AVT
		44r	neutrum significans: VERBVM ys word, ân dæel
		41r	lêdenspræce mid tide and hade butan case getacnigende
	62v		-nyss PERSONA hâd, NVMERVS getel. we
120			Significatio ys getâcning, hwæt þæt word getâcnige.
	63r		ðe 7 ðû miht cweðan Amor a te ic eom
121			macjað of him sylfum PASSIVA VERBA, þæt synd prôwjendlîce
		41v	and ne magon æfter andgite beon PASSIVA, þa sind NEVTRA gehâtene
		44v	ic lybbe, spiro ic orðige, sto ic stande, ambulo ic gange
	63v		aratur terra þæt land ys geerod; bibo ic
122			-MVNE, þæt ys, gemæne twegra getâcninga, forþan þe
	64r		njað dæde swâswâ ACTIVA ac hî geendjað on or
		42r	gif se r bið aweg gedon: armor ic eaom gewæpnod, armo te ic wæpnige ðe
		45r	-ce getâcninge. þæt ðe geendað on o, getacnað prôwunge and, þæt ðe ge-

123			-endað on or, getâcnað dæde. timeo ic mē ondræde,
	64v		eom beswungen, ueneo ic eom geseald
			DE TEMPORE. TEMPVS accidit uerbo tîd gelimpð worde
124			tîman. ac swâ ðeah wîse lâreowas tôdældon þone PRAETERITVM
	65r		gedôn: steteram ic stôd gefyrn. forðî
		42v	DE MODIS. MODVS ys gemet oððe þære spræce wîse,
125			hâdum
		45v	and ys forðî fyrrest. þæt ôðer MODVS YS IMPERATIVVS,
	65v		sylfne. þæt ðridde gemet ys OPTATIVVS
126			gemet ys SVBINCTIVVS oppe CONIVNCTIVVS, þæt ys, underðeodendlic,
	66r		ET CETERA.
		43r	þæt fîfte gemet ys INFINITIVVS, þæt is, ungeendigendlic
		46r	and andweard tîd and ânfeald getel. legere uolui ic wolde rædan,
127			PASSIVVM: amatur; amatur a me ic lufige; legitur a me
			DE PERSONIS. SVNT IGITVR PERSONAE VERBORVM
	66v		TRES þrý hâdas synt worda. se forma
128			lego ic ræde, tu legis þû rætst, ille legit hê ræt.
	67r		-TIVVS, sê ðe byð æfre on ðâm ôðrum
		43v	mæg beon on ðam oðrum hade, gif ðær byð PRONOMEN betwux
		46v	pluit hit rîþ, tonat hyt ðunrað, fulminat hyt lîht
129			nýtenum: canis latrat hund byrcð, lupus ululat wulf
	67v		bos mugit oxa hlêwð, ouis balat scêp blæt,
			DE NVMERO. NVMERVS ACCIDIT VERBIS VTERQVE, SINGVLARIS ET PLVRALIS
			DE CONIVGATIONIBVS. CONIVGATIONES VERBORVM QVATTVOR SVNT SECVDVM PRISCIANVM.
130			-bað fîf DECLINATIONES, and word habbað fêower CONIVGATIONES.
	68r		-nys, forðan ðe on ðære bêoð
		44r	manega word geðeodde on anre declinunge.
			Sêo forme CONIVGATIO ys, þe macað ðone ôðerne
		47r	Amausti þû luwodest amauit hê lufode; ET PLVRALITER amaumus we luwodon, amaustis gê lufedon, amauerunt VEL amauere

131			hî lufodon. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO amaue-
	68v		-ram ic lufode gefyrn, amaueras
		44v	lufion hi. OPTATIVO MODO gewîscendlicum gemete
	69r		utinam amarem êalâ gif ic lufode nû oððe
132			gif wê lufodon, utinam amaretis êalâ gif gê lufedon,
		47v	utinam amemus forgyfe god, þæt wê lufjon gyt, ametis, þæt ge luwion.
	69v		ic nû lufige, cum ames þonne ðû lufast
133			ðâ ðâ ðû lufodest, cum amaret þâ ðâ hê lufode; ET PLVRALITER
		45r	ET PLVRALITER cum amauerimus þa þa we lufodon, amauerunt ða ða gelufodon
	70r		gelufedon, amauissent. þâ ðâ hî lufedon
134			gê lufjað gyt, amauerint þonne hî lufjað gyt.
		48r	VEL amaturum esse lufjan; uis amatum ire wylt ðû faran lufjan.
	70v		lectum pergit hê gæð rædan; bibitum
		45v	fif dælnimendlice word cumað of ðam dædlicum worde
135			lufigende, amandum tô lufigenne, amatum wê sædon
	71r		æ. amatu byð geset for naman for ABLATIVVM
136			gero ic bere, forðan ðe hî berað manega andgytu. hî
		48v	and brâde, forðan ðe hî underfôð fela andgytu
	71v		FVTVRI TEMPORIS, VT amaturus: tôwerdre tîde
		46r	he sceal rædan, lecturi sunt hi sceolan rædan; et cetera.
			Ælc ðâra worda, þe ðus gâð, bêo hit ACTIVVM, bêo
			Sume hî macjað on aui: amo ic lufige, amaui ic
137			lêdenspræce. ealswâ gâð þâs: beo ic weligje, beaui
	72r		grâpige; sedo ic gestylle; tenuo ic gewanige
			Se ôðer PRAETERITVM is on twâm stafum, ui: frico
138			ic forceorfe, secui, sectum; mico ic scîmige, micui
		49r	sonitum; tono ic tonige, tonui tonitum; ueto ic forbêode, uetui
	72v		-plico ic tô fealde oððe ic gelende mid scipe
		46v	and SOPINVM on atum: duplico ic twÿfylde
139			Se ðridda PRAETERITVM gæð þus: iuuo ic fultumige,
			Sêo fêorðe PRAETERITVM gæð þus: sto ic stande,
	73r		stande, constiti, constitum; praesto ic getîðige
			DE VERBO PASSIVO.

			Amor ic eom gelufod ys PASSIVVM,
140			gê synd, amantur hî synd. PRAETERITO
		49v	INPERFECTO amabar, ic wæs gelufod, amabaris, ðû wære amabatur, hê wæs.
			47r amati sunt VEL fuerunt VEL fu-
		73v	-ere hî wæron gelufode PRAETERITO PLVSQVAM
141			wê gelufode, amamini bêon gê gelufode, amentur
		74r	gif ic wære gelufod, utinam amareris
		50r	utinam amatus esset VEL fuisset êalâ gif hê wære; ET PLVRALITER utinam amati essemus
142			êalâ gif hî wæron gelufode. TEMPORE FVTVRO utinam amer
		47v	êalâ gif ic bêo gelufod gyt, utinam ameris êalâ gif ðu byst
		74v	bêoð gelufode gyt, utinam amemini
143			simus VEL fuerimus pâ ðâ wê wæron gelufode, cum amati sitis VEL fueritis pâ ðâ gê wæ-
		75r	-ron gelufode. Cum amati sint uel fuerint
		50v	cum amatus erit VEL fuerit þonne hê byð; ET PLVRALITER cum amati erimus VEL amati fuerimus.
			48r þonne hi beoð gelufode. INFINITIVO MODO amari beon gelufod,
		75v	beon gelufode PRAETERITO PER-
144			-FECTO ET PLVSQVAMPERFECTO amatum esse VEL amatum fuisse.
			Ðus gâð êac ealle þâ word, þe synd gecwedene
		76r	ortatus sum; auxiliior ic fultumige,
145			ic onscunige; calumnior ic êhte mid têonan; dominor
		51r	synd DEPONENTIA, and hî getâcnjað dæde: miror ic wundrige,
			48v mirantur hi wundrjað. ealswa glorior ic wuldrige, meditor ic smeage,
		76v	ic wêne, for ic sprece (faris ðû sprecst),
146			ic wistfullige, dignor ic gemedemige, philosophor ic
		77r	se ceorl forstæl ænne oxan, furata est mulier,
			þâ word, þe genymað on PRAETERITVM ui and næfdon
147			awege), amauistis VEL amastis, amauerunt VEL amarunt.
		51v	on ðâm worde: lauo ic ðwêa, laui, lauisti.
			49r ne miht þû nâ cweðan hêr lasti.
			DE SECVNDA CONIVGATIONE. Sêo ôðer CONIVGATIO ys ful êaðcnæwe
		77v	

			cent hî tæcað. EODEM MODO TEMPORE PRAE
148			tæhte gefyrn, docueras þû tæhtest, docuerat hê tæhte;
	78r		doceant tæcon hî. TEMPORE FVTVRO doceto tu tæc ðû
		52r	utinam
		49v	docuissem êalâ gif ic tæhte fulfre-
149			-medlîce oððe gefyrn, utinam docuisses êalâ gif ðû
	78v		êalâ gif hî tæcað. SVBIVNCTIVO MODO underðêodendlîcum
150			tæhton, cum docuerint þâ ðâ hî tæhton. PRAETERITO
	79r		ðâ ðâ hî tæhton. TEMPORE FVTVRO
		50r	INFINITIVO MODO docere tæcean; docere uolo ic wylle
		52v	ic wolde nû ær tæcean; docere uolumus wê wyllað tæcan.
151			þæt ys, underhlystunge and hâd. docetur, SVBAVDIS
	79v		subaudis ðû underhlyst, subaudit hê underhlyst.
			<i>MS U:</i> PRAETERITO IMPERFECTO docebatur a te ðû tæhtest nû ær
		50v	mædencildum, legendo docetur uir ET legendo [<i>MS U ends</i>] docetur mulier
	80r		-POSITIONES, þæt synd foresetnyssa, in
152			and ad: in conuertendo dominus captiuitatem Sion, ad
		53r	amanda uirtus lufigendlîc miht, amandae uirtutis lufigendlîcere mihte,
			Ðus gâð ealle ðâ word, þe geendjað on eo on ðâm
			I. Seo forme praeteritum geendað on ui
	80v		ic gefylle; compleo ic
153			fullfylle; suppleo ic fylle; oleo ic wexe oððe ic
			II. Sêo ôðer PRAETERITVM geendað on u.i
		51r	gehæfd; prohibeo ic forbeode, prohibui ic forbead
154			is tô witenne, þæt ðâ word, ðe synd NEVTRA gehâtene, âteorjað on ðus gerâdum SOPINVM.
		53v	caleo ic wearmige, calui; nis ðær nân SOPINVM. eallswâ tepeo
	81r		ic wlacige, tepui; horreo ic onðracige, horrui;
155			ic ondræde, timui, næfð nænne SOPINVM nê metuo ic
	81v		SOPINVM tentum; censeo ic dême oððe
			III. Sêo ðridde PRAETERITVM
		51v	geendað on si: suadeo ic tyhte, suasi ic tihte, suasum
	54r		extorsi. extortum: maneo

156			ic wunige, mansi,
	82r		mansum; haereo ic tô geðêode oððe ic tô clifige,
			III. Sêo fêorðe PRAETERITVM geendað on xi: lugeo
			V. Sêo fifte PRAETERITVM âwent ðone eo on i: moueo
157	82v		inuideo ic andige, inuidi, inuisum; sedeo ic sitte, sedi, sessum
		52r	on twam essum; and of ðam gefêgedede possideo ic geâgnige
			VI. Sêo syxte PRAETERITVM gæð ðus: tondeo ic efesige
		54v	ic of âefesige, detondi; ET CETERA.
158			Sume word geendjað on eo on ðâm forman hâde,
	83r		-TIONE, nâ æfter ðære ôðre: meo ic fare, meas
		52v	<i>blank page in MS h</i>
		53r	DE VERBO PASSIVO. Doceor ic eom gelæred, doceris ðû eart gelæred,
159			ôðer, hêr bæftan); ET PLVRALITER docemur, docemini, docentur.
	83v		fuere. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO
160			INPERFECTO
		55r	utinam docerer, docereris, doceretur; ET PLVRALITER utinam
	84r		ET VLTERIORI MODO utinam doctus fuissem,
		53v	IMPERFECTO CUM docerer, docereris, doceretur; ET PLVRALITER CUM doceremur,
	84v		-rim, cum doctus fueris, cum doctus fuerit; ET PLVRALITER cum docti
161			fuerimus, cum docti fueritis, cum docti fuerint. EODEM
		55v	Ealswâ gâð þâ ôðre ðrôwi-
	85r		-gendlîc and DEPONENTIA: mereor ic geearnige
162			-rigendlîc, ratus sum ic wênde; uereor ic anðracige
			DE TERTIA CONIVGATIONE. Lego ic ræde, legis ðû rædst
		54r	-pað, scyrtaþ þone foresædan
	85v		e on ðâm twâm gemetum and on mâ ôðrum, ðonne
163			MODO TEMPORE PRAETERITO PERFECTO legi, legisti, legit; ET
		56r	TEMPORE PRAESENTI ET PRAETERITO INPERFECTO utinam legerem, utinam legeres,
	86r		PRAETERITO PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO utinam
164			legant. EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO INPERFECTO cum

	86v		MODO TEMPORE PRAESENTI legitur; PRAETERITO IMPERFECTO
			Þêos CONIVGATIO macað hire PRAETERITVM ON eahta wîsan, swâswâ nân
		54v	ðæra oðra ne deð.
165			I. Sêo forme PRAETERITVM gæð ðus: quiesco ic geswîce
	56v		pastor hyrde); consuesco ic gewunige, consueui, consuetus sum;
166			sero ic sâwe, seui, satum (sero, seras, ic hæpsige is
	87r		ðære forman: serai; desero ic forlæte, deserui
			II. Sêo ôðer PRAETERITVM geendað on ii, ac on ðære
			III. Sêo ðridde PRAETERITVM geendað on u.i: imbuo
167			-TVM; eallswâ acuo ic hwette, acui, acutum; induo ic
		55r	nutum; diluo ic âfeormige, dilui, dilutum; polluo ic be-
	87v		-smîte, pollui, pollutum; suo ic sywige, sui,
		57r	metui: þâs ðrêo word nabbað nænne SOPINVM.
168			gemui, gemitum; fremo ic grimette, fremui, fremitum;
	88r		ic wefe, texui, textum; nexo ic cnytte, nexis
169			ic wylle, uolui (of ðâm byð nama uultus andwlita,
		55v	twâ word nabbað nænne SOPINVM.
			III. Sêo fêorðe PRAETERITVM geendað on si: quatio
	88v		sceace oððe ic samod slêa, concussi, concussum
		57v	IMPERATIVVM ON te: percute sleh, excute ET CETERA, and INFINITIVVM ON tere:
170			dempsi, demptum; como ic geglencge, compsi, comptum;
	89r		-tum; nubo ic oferwrêo, nupsi, nuptum (ac ðis word
171			rasum; rodo ic gnage, rosi, rosum; trudo ic scêofe,
		56r	ic beluce, conclusi, conclusum: eft claudio VEL claudeo VEL claudio
	89v		praecaedo ic forestæppe, praecaessi, praecaessum; concaedo
		58r	ic geneâlæce, accaessi, accaessum.
172			ôðer is caedo ic slêa oððe swinge, cicidi ic swang,
	90r		ic forlêose; submitto ic nyðer âlæte; praemitto
173			âsende; remitto ic ongeân sende; and ealle hî habbað
			V. Sêo fifte PRAETERITVM geendað on xi: duco ic
		56v	oððe ic styre sumum stuntum menn, erigo ic upp arære
	90v		-go ic embgyrde, cinxi, cinctum; unguo ic smyrige,
			unxi.

174			
		58v	unctum; iungo ic jucige, iunxi, iunctum and of ðâm coniungo ic tô geðêode
	91r		ringo ic grennige, rinxi, rictum; mingo ic
175			mîge, minxi, mictum; affligo ic geswence, afflixi,
		57r	-lex cyfys oððe bepæcystre); elicio ic ut aloccige
		59r	uiuo ic lybbe, uixi, uictum (of ðâm is uictus bîgleofa);
176			ðâm is cocus cōc); eft deco-
	91v		-quo on ðâm ylcan andgyte (coquo gebyrað êac tô gebæce); VI. Sêo syxte PRAETERITVM gæð ðus: frango ic tôbrece,
177			-uinco, -uici, -ctum (uincio ic binde is ðære fêorðan);
	92r		-linquo et relinquo on ðâm ylcan andgite, [-liqui,] [requi]llictum;
		57v	solui, solutum and of ðam absoluo et dissoluo on ðam ilcan andgyte,
		59v	uerto ic âwende, uerti, uersum; uello ic âwyrwalige, uelli VEL uulsi, uulsum;
178			ðis nænne SOPINVM); pando ic geopenige, pandi, passum;
	92v		fissum on twâm essum; scindo ic tôslîte,
179			proiectum; inicio ic on âwurpe; conicio ic samod
	93r		-ginne, incepti, inceptum; recipio and suscipio
		58r	þat ælc ðæra worda byð lang on PRAETERITVM, gyf hit hæfð læs stafgefegu,
		60r	ic ongeân flêo oððe ic sêce sōcne, refugi, refugitum (of ðâm is refugium
180			VII. Sêo sefoðe PRAETERITVM getwýfult ðæt forme
	93v		ic fealle, cecidi, casum; cano ic singe, cecini, cantum;
181			befealle, incidi; concido ic samod fealle; succino ic
		58v	attingo ic to geræce, contigi, attigi (sceortne i) contactum
	94r		-tundo ic cnucige, pertundi. sume gâð, swâswâ
			VIII. Sêo eahtoðe PRAETERITVM getwýfult þæt æftre
		60v	and of ðâm gefêgedede sind ðære ðriddan: credo ic gelyfe oððe befæste, credidi,
182			getimbrige, condidi, conditum; abscondo ic behýde,
			DE VERBO PASSIVO. Legor ic eom geræð
		59r	ET PLVRALITER legimur, legimini, leguntur. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO
	94v		

	94v		TEMPORE PRAETERITO PERFECTO lectus sum,
183			FVTVRO legar, legeris VEL legere, legetur; ET PLVRALITER
	95r		-FECTO utinam legerer, utinam legereris
		61r	ET PLVRALITER utinam lecti essemus, utinam lecti essetis, utinam lecti essent.
184			legare, utinam legatur; ET PLVRALITER utinam legamur,
	95v		TEMPORE PRAETERITO IMPERFECTO cum legerer, cum legereris
		59v	fuiero, cum lectus fueris, cum lectus fuerit; ET PLVRALITER cum lecti fuerimus,
185			cum lectus fuisses, cum lectus fuisset; ET PLVRALITER cum
	96r		lecti fuerimus, cum lecti fueritis, cum
		61v	Eallswâ gâð ðâs word, DEPONENTIA VERBA: loquor ic sprece, loqueris
186			gange; regredior ic ongeân gange; nascor ic bêo
	96v		sum fruor ic brûce macað potitus sum;
			DE QVARTA CONIVGATIONE. QVARTA CONIVGATIO sêo fêorðe CONIVGATIO
187			gehÿrst; and langne i on IMPERATIVVM: audi gehÿr.
		60r	audit he gehyrð; ET PLVRALITER audimus, auditis, audiunt. EODEM MODO
	97r		-ui audiuisti VEL audisti, audiuit; ET PLVRALITER
		62r	EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO audieram, audieras,
188			-PERFECTO utinam audissem, utinam audisses, utinam audisset;
	97v		utinam audias, utinam audiat; ET PLVRALITER
		60v	PRAETERITO
	98r		PERFECTO ET PLVSQVAMPERFECTO audisse; FVTVRO auditum ire VEL auditurum esse.
189			INPERSONALI MODO TEMPORE PRAESENTI
		62v	auditur; PRAETERITO IMPERFECTO audiebatur; PRAETERITO PERFECTO auditum est VEL auditum fuit;
	98v		TEMPORIS ET FVTVRI: PRAESENTIS audiens, FVTVRI auditurus.
			Ðêos CONIVGATIO macað hyre PRAETERITVM on syx
			I. Sêo forme PRAETERITVM geendað on xi: uincio ic
190			binde, uinxi ic band, uinctum gebunden; sancio ic
			II. Sêo ôðer PRAETERITVM geendað on si: fulcio ic
		61r	hausi, haustum; of ðam exhaurio ic of ahlade, exhausti, exhaustum; saepio ic ymbh-

		63r	-egige, saepsi, saeptum.
191	99r		III. Sêo ðridde PRAETERITVM geendað on ui: aperio
			IIII. Sêo fêorðe PRAETERITVM wyrpð aweg ðone o
			V. Sêo fifte PRAETERITVM and sêo syxte gâð tîgædere
192			gâð ðâs ôðre: seruio ic ðêowige, munio ic
	99v		ymbtrymme, stabilio ic gestaðelfæste, dormio ic slâpe,
		61v	(condo ic gescippe is ðære ðriddan: of ðam is conditor scyppend)
		63v	twegen ellas and SOPINVM sallitum (sallo ic sylte is ðære þriddan and his SOPINVM
193			macað SOPINVM se-
	100r		-pultum and sepulturus tîweard, forðan ðe
	100v		ambita ambitum. se nama swâ ðêah of ðâm, ambitus gewilnung, hæfð sceortne bi.
194			DE VERBO PASSIVO. Audior ic eom gehýred is ðrîwigendlic word,
		64r	ET VLTERIORI MODO auditus fui, audi-
		62r	-tus fuisti, auditus fuit; ET PLVRALITER auditi fuimus, auditi [fu/] fuistis, auditi fuerunt
	101r		TEMPORE FVTVRO audiar, audieris VEL audiere,
195			AD SECVDAM ET TERTIAM PERSONAM audire, audiatur; ET PLVRALITER
	101v		CONIUNCTIVO MODO TEMPORE PRAESENTI cum audiar,
196			-mur, cum audiamini, cum audiantur.
		64v	ET PLVRALITER cum auditi simus, cum auditi sitis, cum auditi sint.
		62v	EODEM MODO TEMPORE PRAETERITO PLVSQVAMPERFECTO cum auditus essem,
	102r		fuissetis, cum auditi fuissent. EODEM MODO TEMPORE FVTVRO cum auditus
197			ero, cum auditus eris, cum auditus erit; ET PLVRALITER
			Eallswâ gâð ðâs word DEPONENTIA: blandior ic geswæslæce
	102v		-ge, ortus sum (ortus est sol sunne is ûpp
198			-nyssse); largior and dilargior ic dæle oððe gyfe cystelfice,
		65r	Nû is tî witenne, þæt on ðære forman geðêodnyssse
		63r	þa ða ic gehyrde, audire gehyran; ET CETERA. ealswa on ðrowigendlicum
	103r		legeris; loquor ic sprece, loqueris. on FVTVRVM
199			DE VERBIS ANOMALIS VEL INEQVALIBVS. Sume word synd gehâtene ANOMALA opppe INEQVALIA.

			Fero ic bere gæð ðus: fers ðû berst, fert hê
	103v		nysse.
			Volo ic wylle, uis ðû wylt, uult hê
200			uolunt hî wyllað. næfð ðis word næenne IMPERATIVVM, for-
		65v	ðan ðe se willa sceal bêon æfre frîg. OPTATIVVM utinam uellem êalâ gyf ic wolde;
			Edo ic ete,
		63v	es ðû etst, est hê et; ET PLVRALITER edimus we etað editis geetað
	104r		-VO utinam essem êalâ gif ic æte. esse etan; ET CETERA.
201			Eo ic fare, is ðû færst, it hê færð; ET PLVRALITER
			Sum ic eom is edwistlic word and gebyrað tô gode
202			erit; ET PLVRALITER erimus, eritis, erunt. IMPERATIVO SIS
	104v		esto bêo ðû, sit; ET PLVRALITER estote bêon gê, sunt
		66r	sim; ET CETERA. ealswâ gâð of ðisum gefêgedede praesum
203			DE VERBIS DEFECTIVIS. Sume word syndon gehâtene DEFECTIVA, þæt synd â-
		64r	-teorigendlice, forðan ðe hi âteorjað on sumere stowe. ferio ic slea
	105r		-TERITVM of statuo ic sette, statui. furo ic wêde
204			sum ic gemunde. cresco ic wexe nimð of cerno ic
			Fîf word synd gecwedene NEVTRA PASSIVA, forðan ðe hî
		66v	ic blîssige, gausus sum; audeo ic dear, ausus sum VEL fui;
	105v		fui (ðis word næfð næenne FVTVRVM, forðan
205			Sume word habbað gelîce PRAESENS, þæt is andweard, and PRAETERITVM:
		64v	odi ic hatige and odi ic hatede, ac we cweðað hwilon odio habeo
	106r		hî âteorjað. memor esto is of twâm dælum: esto
206			ongunne, coepit hê ongan; ET PLVRALITER coepimus,
			Sume word synd gecwedene IMPERSONALIA, þæt synd
		67r	restant anni quinque gyt ðâr synd fîf geâr tô lâfe.
207			licet mihi bibere môt ic drincan, mihi licuit ic môste,
		65r	tibi licet, nobis licet, si nobis liceret gif we moston
	106v		mê gelîcað, libet mihi mê gelustfullað; placuit,
208			ûs et omnibus and eallum). ac ðâs word and ðyllîce
			Ealle ðrôwigendlic word and DEPONENTIA oððe COMMVNIA synd âteorigendlic on PRAETERITVM, ac hî gefyl-

	107r			-lað swâ ðeah heora declinunge mid ðâm worde
				Þæt ylce word sum ic eom and uolo ic wylle
				Aio ic cweðe, ais ðû cwyðst,
		67v		ait hê cwyð; ET PLVRALITER aiunt hî cweðað. PRAETERITO IMPERFECTO aiebat
			65v	næfð þis word na mare.
				Fores hæfð OPTATIVVM utinam forem êalâ gyf ic
209				wære, utinam fores êalâ gyf ðû wære, utinam foret
				Cedo is IMPERATIVVM: cedo mihi sege mê, cedite
				Inquo ic cweðe, inquis ðû cweðst, inquit hê
	107v			ðære ðriddan geðeodnyse.
				Quaeso ic bidde and quaesumus wê biddað.
				Aue and salue habbað IMPERATIVVM, and hî synd grêtingword:
210				faxo ic dô gyt, faxis ðû dêst, faxit hê dêð. nabbað
				Meio ic mîge. IMPERATIVVM meite mîge gê. INFINITIVVM
				Sume word macjað heora IMPERATIVVM on c: facio
				Imperatiuus is bebêodendlic, ac swâ ðeah wê
211	108r	68r	66r	[DE SPECIE] Species is hiw, PRIMITIVA frumcenned and DIRIVATIVA ofgangende.
				DE INCHOATIVIS. Ôðer hiw is gehâten INCHOATIVA,
212				-lic, forðan ðe hit getâcnað weorces anginn, and cymð
	108v			ic blâcige, pallesco ic onginne tô blâcigenne.
213				nê tôwerde tîde on SVBIVNC-
			66v	-TIVO. hio ic ginige, hias macað hisco. syndon êac sume
			68v	DE VERBIS FREQVENTATIVIS. Sume word synd gecwedene FREQVENTATIVA,
	109r			uolito ic flicerige. ðâs word synd ealle þære
214				-djað on so: mergo ic besence, merso ic doppete;
				Sume word synd gecwedene DESIDERATIVA, þæt synd
				Gyt synd manega ôðre word of ôðrum wordum:
	109v			ic gyrre, garrulo
			67r	ic hlÿde; albo ic hwîtige, albico ic hwitige;
215				and fodico ic delfe; nutrio, nutrico and nutricor ic
				Sume word cumað êac of namum. pater fæder

			NU
		69r	cumað eft naman of wordum. armo ic gewæpnige.
216			(trutinas); ET SIMILIA. nû bêoð eft naman of wordum:
	110r		rædere, sê ðe ræet; piscator fiscere of ðâm worde
			Syndon êac on ânre geendunge ægðer gê word gê
		67v	grapie, palpas; hic palpo ðes blinda mann, huius palponis
217			and haec formido ðeos fyrhtu (huius formidinis). susurro
	110v		ic eom gelufod and hic amor ðeos lufu. nitor ic
			DE FIGVRA. FIGVRA is gefêgednys oððe hiw.
		69v	COMPOSITA gefêged concupio ic gewilnige, conticeo ic samod sûwige ET SIMILIA.
			Sume word âwendað heora getâcnunge on gefêgednysse.
218			ic onginne and ineor. facio ic wyrce NEVTRVM; of

		68r	ic samod cume <small>ACTIVVM</small> and conuenior <small>PASSIVVM</small>
	111r		inuenio ic gemête and inuenior ic eom
219			and of ðâm adorio <small>NEVTRVM</small> and adiorior <small>DEPONENS</small> ic gesprece
			Sume word âwendað heora cynn on ðâm ylcan
			Sume
		70r	word âwendað ægðer gê heora getâcnunge gê hyra declinunge. mando ic bebêode,
	111v		mandas ðû bebýtst; mando ic ete, mandis ðû ytst. fundo (fun-
220			-das) ic lecge grundweall; fundo (fundis) ic âgêote;
		68v	Sume word habbað ân andgyt and gâð on twâ wîsan.
221			uno (unas) and unio (unis) ic geânlæce. orior (oreris)
	112r		Sume word habbað âne geendunge and âne declinunge
			Word bêoð gefêgede mid namum. amplus brâd
222			-facio ic mê wyrme, calefio ic eom gewyrmed; tepefio
		69r	indico (indicas) ic gebicnige indico (indicis) ic onגעweðe
		70v	and of ðâm eliquo ic oferhlýttrige; consternor (consternaris) ic eom âblîcged <small>DEPONENS</small> : in and e and con syndon foresethyssa.
			Nelle wê nâ swýðor hêr be ðâm worde spreca.
	112v		INCIPIT ADVERBIVM. Aduerbum est pars orationis indeclinabilis
223			undeclinigendlic, and his getâcnung byð tô wordum
			Species is hiw, primitiua frumcenned and <small>DIRIVATIVA</small>
			Figura is gefêgednys. <small>SIMPLEX</small> ânfeald: huc hider,
	113r		ET SIMILIA.
			Significatio is getâcnung, and ðes dæ̅l
224			pridem gefyrn, olim gefyrn, nuper niwan, antea æ̅r,
		69v	to mergen, aliquando æt sumum cyrre. sume getacniað mâ tîda ðus
			Sume synd <small>LOCALIA</small> , þæt synd stôwlfice, forðan ðe hî getâcnjað stôwa.
		71r	huc hider, illuc þider. ueni huc gang hider. uade illuc gang þider. quo uadis? hwider gæ̅st ðû. on stôwe: hic hêr, illic and ibi
225			þâr, ubi hwâr; ubi est meus liber? hwâr is mîn
	113v		fram stôwe: hinc heonon, illinc ðanon, istinc þanon,

			Sume synd DEORTATIVA, þæt synd forbêodendlíce
226			ni fecissem bûtan ic dyde. swâ ðêah ne synd nâ
			Sume syndan ABNEGA-
		70r	-TIVA, þæt synd wiðsacendlíce, mid þam we wiðsaceð. non nese:
	114r		-tes hwôn, numquam næfre, nec umquam fiat nê
			Sume syndon CON- VEL ADFIRMATIVA, þæt synd fæstnigende
227			witodlíce; scilicet and uidelicet gewislíce; quippe
			Sume synd IVRATIVA, þæt synd swerigendlíce.
		71v	Críst sylf ús forbêad ælcne âð and hêt ús úre spræce þus âfæstnjan: est? is hit swâ?
			Sume syndon OPTATIVA, þæt synd gewíscendlíce.
	114v		o and si getâcnjað þæt ylce: o si haberem êalâ gyf ic hæfde.
			Sume syndon ORTATIVA, þæt synd tihtendlíce, mid
228			ðâm wê tihtað ôðre forð. heia nûlâ; age nûlâ: þis
			Sume syndon REMISSIVA, þæt synd âslacigendlíce.
			Sume synd QUALITATIS, ðâ getâcnjað hwylcnysse, hû hit gedôn sý. pru-
		70v	-denter snotorlice, inprudenter unsnotorlíce,
			Sume syndon QVANTITATIS, ðâ getâcnjað mycelnysse
			Sume syndon DVBITATIVA, þæt synd twýnigendlíce.
229			forsan wênunge, forsitan wênunge, fortassis and
			Congregatiua syndon gadrigendlíce. simul samod,
	115r		una samod, pariter samod. simul manducant
			Discretiua synd syndrigendlíce. separatim on
			Sume syndon SIMILITVDINIS, ðâ getâcnjað gefícnysse.
			Ordinalia
		72r	syndon endebyrdlíce. confestim ðâr
230			rihte, continuo and statim and protinus ðâr rihte,
			INTENTIVA syndon geornfullíce. ualde swýðe,
			COMPARATIVA synd wiðmetenlíce. magis swîðor,
	115v		SUPERLATIVA synd oferstígendlíce.
		71r	maxime swýðost, minime hwonlícost, ocissime hrædlícost
231			DIMINVTIVA syndon wanigendlíce. clam is dígellíce,
			DEMONSTRATIVA synd ætêowigendlíce. en efne

			INTERROGATIVA synd âxigendlīce. cur hwî, quare
	116r		quando hwænne. sume ðâs habbað þrýfealde
232			mīne bōc, þonne byð se ubi INFINITIVVM, þæt is ungeendigendlīc.
		72v	quando eram iuuenis ðâ ðâ ic wæs jung is RELATIVVM. quando ero doctus
			NVMERALIA syndon, ðâ ðe getâcnjað getel. semel
		71v	quinq̄ies fif siðon et cetera.
			Sume ADVERBIA syndon frumcennede, swâswâ wê
	116v		dan. citra beheonon, citerius hideror oððe gyt beheonon.
			Sume hī cumað of namum. felix gesælig is nama,
233			-līce. corpus līchama, corporaliter līchamlīce. qualis
			Sume cumað of wordum. sto ic stande, statim
			Sume cumað of naman speljendan. hic hêr, illic ðâr.
			Sume cumað of dælnimendum. tractus getogen
			Sume cumað of foresetnyssum. ex is PRAEPOSITIO,
	117r		wiðûtan. in is PRAEPOSITIO and intra wiðinnan
			Naman bêoð êac gesette for ADVERBIO on eallum syx
234			domi est hê is æt hām. on DATIVVM uesperī on æfen,
		72r	he gæð ham, domum equitat he rit ham. ON ABLATIVVM
		73r	Roma uenio ic cume fram Rōme, domo uenio ic cume fram hāme ET SIMILIA.
			Ealle ðâ ADVERBIA, þe geendjað on a, habbað langne
	117v		ic eom ælþeodiglīce hêr, peregre proficiscor
235			utpote swylce ic swâ cweðe, bene wel, male yfele
		72v	-līce (neces-
	118r		-se est mihi mē is nêod, necesse habeo ic hæbbe nêode). sume of ðissere declinunge macjað of heora
236			NEVTRVM ADVERBIA: multum þearle, multum diligit deum
		73v	Sume gâð on twâ wīsan: durus heard and of ðām dure and duriter heardlīce;
			Sume wendað heora getâcnunge: ferus dêor oððe
			On i geendjað þâs: heri gyrston dæg, ibi þâr,
237			Ðâs geendjað on o: quando hwænne, aliquando
	118v		æt sumum cyrre, ultro sylfwilles, profecto witodlīce,
			Ðâs geendjað on u: diu lange, interdiu on dæg,

			Pas geendjað on c: nunc nu ooœe nwiitidum;
			On am geendjað þâs: clam dîgellîce, coram
		73r	nâtes hwon, numquam næfre, nusquam nahwar,
238			þâs geendjað on em: item eft, tandem æt nêxtan,
			Ðâs geendjað on im: pars dæil, partim dæilmælum;
	119r		paulatim lytlum; ET CETERA.
			Ðâs geendjað on um: paulisper hwæt hwega,
		74r	deorsum nyðer, desursum ufan, dedeorsum nyþan,
239			êaðelîce on e), similiter swâ gelîce, aliter elles
			On is geendað satis genðh (mann cweð êac sat
			þâs geendjað on sceortne us: haud secus nâ elles,
		73v	humanitus men-
	119v		-niscîce (man cweð êac diuine and humane and humaniter
240			-nyssse (aduersus is êac nama þwyr oððe wiðerræde).
		74v	Wê ne magon þisne
	120r		part fullîce trahtnjan on engliscum gereorde, ac wê wyllað gyt hwæt lytles be þâm
241			secgan. immo gyt mâ oððe gyt swýþor byð on gecorennysse.
			Aduerbia bêoð gelimplîcor geendebyrde, gif hî standað
		74r	on foreweardan on ðære spræce: bene agit wel he deð
	120v		nað þrêo tída: forðgewitene and andwerde and tðwearde, and stent
242			on foreweardan. dum ADVERBIVM getâcnað forðgewitene
			DE PARTICIPIO. Participium est pars orationis partem capiens nominis
		75r	of him bâm hê nimð getel and gefêgednysse. PARTICIPIVM HABET SEX
243			Ealle ðâ dælnimendan, ðe getâc-
	121r		-njað andwearde tíde, syndon ðrêora
		74v	cynna. of ðâm worde amo ic lufige cymð participium andwerdre tide
244			cynne. doceo ic tæce: wer tæcð and wîf tæcð and MAN-
	121v		-CIPIVM, þæt is weal, tæcð sumne cræft. nû cymð of þâm worde
		75v	-endjað on a, folgjað þære forman declinunge.
			DE CASIBVS. Ðes dæil hæfð six CASVS æfre befullan
		75r	-ge, ðeah ðe sume naman dôn.
			DE TEMPORIBVS.

			Ðes dǣl hæfð þá ylcan tîda, þe ðâ word habbað,
			þes part oððe þes dǣl næfð nân angin nê nǣnne
245			ne dêð. ðâ ôðre seofan dǣlas sindon sume frumcennede,
	122r		hæfð; and ealswâ ealle þâ ôðre dǣlas.
246			þæt hê þâs gefîcnysse tô ænigum hâlgum þinge âwende,
			Participium hæfð þrêo tîda, PRAESENS and-
	122v		-werd: legens
		75v	rædende oððe
		76r	faciens wycende. PRAETERITVM is forðgewiten: factus geworht. FVTVRVM
			Of dǣdlîcum worde cumað twegen PARTICIPIA. ân
			Of ðâm þrôwjendlîcum worde cumað eft twegen
			Of nâðres cynnes wordum cumað êac PARTICIPIA
			Of þâm fîf þrôwigendlîcum NEVTRVM cumað þrêo
247			PARTICIPIA: gaudeo ic blîssige, and of ðâm is gaudens
	123r		-lǣcð; soleo ic gewunige, solens wunigende, solitus
			Of ðâm worde, ðe is gecweden DEPONENS, cumað
		76r	sprecende and locutus se ðe spræc and loquuturus
			Of þâm worde, þe is gecweden COMMVNE, cumað
248			andwerdre tîde, swâswâ dǣdlîce word. ôðer is forðgewitenre
		76v	osculatus sum ic cyste oððe ic eom gecyssed,
	123v		ôðer þrôwigendlîc osculandus sê ðe sceal bêon gecyssed.
			Of eallum fulfremedum wordum cumað PARTICIPIA,
			Ðâ ôðre geendjað sume on tus, sume on sus, sume
249			on rus, sume on dus and wendað heora FEMININVM on a
		76v	lufigende god. doceo pueros ic lære ða cild,
	124r		cildum. lego librum ic ræde âne bôc, legens librum
			Sume nimað DATIVVM CASVM. impero tibi ic bebêode
			Þrôwigendlîce word
		77r	bêoð oftost geðêodde ABLATIVVM: amor a te ic eom gelufod fram ðê
			Deponentia nymað sume GENITIVVM and DATIVVM. misereor
250			his. wê cweðað miserere nostri, domine and miserere
	124v		and loquor ad te ic sprece tô ðê, loquens ad te oððe loquutus,
			Ealle naman mǣst têoð GENITIVVM: amicus illi-
		77r	-us his freond, arator illius his yrðling, faber regis

251			nimað ACCVSSATIVVM gehiwodlīce: exosus bella onscunjende
			Ðæt word, þe wê cweðað sum ic eom,
	125r		es þû eart, est hê is; ET PLVRLITER SUMUS
		77v	of ðâm worde cymð PRAETERITVM fui ic wæs, and his tôweardra PARTICIPIVM
			Þæt word eo ic fare (is ðû færst, it hê færð)
252			-unti and swâ forð, and ealle, þâ ðe of him gefêgede
			Sume gâð of þâm regole, forðan ðe se gewuna is
		77v	eruturus, ac se gewuna hylt eruiturus se ðe
			[MS H begins] wyle [oððe sceal] nerjan. orior ic ûp âspringe, ortus ûp âsprungen, oriturus sê ðe wyle [oððe sceal]
	125v		Gyf þâ word âteorjað, þonne âteorjað êac þâ PARTICIPIA, ðe him of cuman sceoldon.
253			DE NVMERO. NVMERVS is getel
			DE FIGVRA. Ne bið nân PAR-
	126r		-TICIPIVM bið gefêged þurh hine sylfne and þæt
		78r	of þâm nocens derjende ægðer gê PARTICIPIVM gê nama: innocens unsceððig is æfre nama, forðan ðe hê
254			word. sapio ic wât, and of ðâm sapiens wís is PARTICIPIVM and nama:
		78r	of com, and swa fela oðre. eft, gif hi beoð wiðmetene, þæt is gif hi beoð
			is PARTICIPIVM of ðâm worde patior [ic þrôwige] and eft passus stæpe is nama. [MS H ends]
	126v		hî bêoð PARTICIPIA, þonne bêoð hî ðære ôðre declinunge
255			is PARTICIPIVM, and uisus gesihð is nama. auditus gehýrd
		78v	is FEMININVM PARTICIPIVM of scripturus, and scriptura is gewrit (nama).
	127r		ealswâ pictura sêo ðe mêtan
		78v	FEMININVM PARTICIPIVM of scripturus, and scriptura
256			sceal and pictura mêtung. statura sêo ðe standan
			Sume bêoð æfre naman, forðan ðe hî ne cumað nâ
257			gladius swurd, gladius geswurdod; asta sceaft oððe
	127v		pælle gescrýd; tonica tunece, tonicatus
			Ðâs and þyllfice sindon MOBILIA NOMINA, ðæt is âwendendfice

		79r	PARTICIPIVM: armo ic wæpnige sumne man is dædlic word,
		79r	DE CONIVNCTIONE. CONIVNCTIO EST PARS ORATIONIS INDECLINABILIS
258			geþeodnys. sê is ân dæel lédenspræce undeclinigendlîc
	128r		-scæet and hwîlon geendebyrt. pius et fortis fuit
			Tria accidunt coniunctioni þrêo ðing gelimpað
259			sindon gehâtene COPVLATIVAE, þæt sind geðeodendlîce,
		79v	stetitque and he stod. cantauitque and he sang.
	128v		omnis populus uirorum ac mulierum eall folc
		79v	Sume synd gehâtene DISIUNCTIVAE, þæt synd âscyrigendlîce,
260			manus oculiue peccent nê tunge nê handa oððe êagan
	129r		neque pius iustitiam nê forgyt se gýtsera
261			ðe tôweard is, oððe wê ôðres anbîdjan sceolon?
		80r	twynjendlic: eloquor an sileam? hwæðer ic sprece oððe swýgje?
			Sume syndon gehâtene EXPLETIVAE oððe COMPLETIVAE
	129v		hatedest godes stêore. ego quidem facio ic, witodlîce, dô.
		80r	equidem merui ic, witodlîce, þæt gearnode. tu quoque
262			laudo rihtwîsne mannan, gewislîce, ic herige.
			Sume sindon CAUSALES gehâtene. CAUSA is intinga,
	130r		bos est, sed equus
		80v	nis hit nâ oxa, ac is hors. gyt sind ma ðyssera æfter Priscianus
263			côme ðû? quam ob rem uolui for þî ic wolde. þis is
			Sume sind gecwedene RATIONALES. RATIO is gesceâd,
		80v	-nyse lédenspræce: ergo, igitur, ita, itaque, utique. tulit ergo dominus hominem
	130v		sicut domino placuit, ita factum est swâswâ hit
			Priscianus cwæð, þæt sume sind ADVERSATIVAE, þæt
264			sind wiperrædlîce. quamuis, quamquam, licet, etsi,
		81r	is word: mihi licet ic mot, nobis licet we moton;
	131r		quamuis non roget, tamen uult habere ðeah ðe
			Sume synd gehâtene ENCLITICAE on grêcisc, þæt is
265			on lêden INCLINATIVAE and on englisc âhyldendlîce, forðan ðe hî
		81r	âhyldað and gebîgað heora swêg tô ðâm stæfgefêge, þe him ætforan stent.
			Sume syndon ægðer gê CONIVNCTIONES gê ADVERBIA.

	131v		feci, ut potui ic dyde, swâ ic mihte, þonne bið
		81v	ADVERBIVM, þæt is tidlic, forðan
266			þe hê getâcnað tîde hêr, swâswâ hê dêþ gehwæær. dum
			DE FIGVRA. Fêawa CONIVNCTIONES bêoð gefêgede.
	132r		nis nâ se que ENCLETICA, forðan ðe hê ne âhylt
		81v	swâswâ his gewuna is. nam is ânfeald CONIVNCTIO, and namque is gefêged and swâ gehwylce.
267			DE ORDINE. Ordo is endebyrdnys,
			INCIPIT PRAEPOSITIO. Praepositio est pars orationis indeclinabilis.
		82r	byð, beo he gefeged to oðrum worde ne beo he. hwilon he
268	132v		geêacnað and gefylð þæra worda andgit, ðe hê tô cymð,
			Ân þing gelimpð þisum dæle, þæt is CASVS. twegen
		82r	intra, infra, iuxta, ob, pone, per, prope, propter,
269			tô gode, ad regem equito tô cyninge
	133r		ic rîde. apud homines sum mid mannum ic eom,
		82v	betwux freondum ic eom. intra moenia binnon weallum.
270			domini gehende is godes dæg. propter
	133v		fidem passus est for gelêafan hê ðrôwode.
		82v	habui, praeter in te, deus Israel næfde ic næenne hiht on ôðerne
271			druncon ôð ðâ drosna, usque ad uesperum ôð æfen.
	134r		secus uiam wið þone weg, secus uadum sedet
		83r	heris se infra ADVERBIUM. ego in hac parte sto, to contra ic stande on ðas healfe
			Ðas ôðre bêoð geðêodde tô ABLATIVVM: a, ab, abs,
	134v		-set: clam custodibus surgo nytendum
272			ðâm weardmannum ic ârîse, clam te est dîgele ðê
		83r	se bisceop. e terra of eorðan, fons ascendebat e terra se wyll âstâh ûp
		83v	standende ænige nihte habban, and byð oftost swa ðeah geendebyrd
273			þæt swurd. ealswâ pubetenus ôð cnihtâde and
	135r		ôð dêað, collotenus ôð ðone swuran, uerbotenus
			Gyt synd fêower PRAEPOSITIONES, þe magon bêon geþêodde

274			hî getâcnjað IN LOCO, þæt is on ðære stôwe, þonne
	135v		hê lið. sub arbore sto under trêowe ic stande.
		83v	styrunge, þonne bêoð hî geþêodde ACCVSATIVO. qui ascendit
		84r	genimað hi ABLATIVVM. fronde super uiridi sunt nobis mitia poma ðs synd liðe æppla
275			Hî bêoð êac ealle mæst gefêgede oððe tō wordum
	136r		æfterboren (sê þe bið geboren æfter bebyrgedum
276			-dico ic bodige oððe foresecge, praedicator prydecere
	136v		conspiro ic
		84r	gerêonige, conculco ic fortrede. exhibeo ic gearcige, excludo
		84v	dinges bradnyss; and swa gehwylce oðre, ac swa þeah ne beoð hi ealle gefêgede.
			Gyt synd syx PRAEPOSITIONES: di, dis, re, se, am, con:
277			sumum oðrum worde gefêgede. di: diuido ic tōdæle,
	137r		ic bepæce oðþe forlæde, separo ic âscirige,
			INCIPIIT INTERIECTIO. Interiectio est pars orationis significans mentis affectum
278			-sceapenre stemne. INTERIECTIO mæg bêon gecweden
	137v		môdes
		84v	sârnyss: heu mihi, domine, quia peccauim in uita mea
		85r	þes heu and ei getacnað wanunge, hui man cweð on leden and eallswâ
279			erant in eo lamentationes et carmen et uae and on ðære
	138r		se wâwa getâcnað þone êcan wâwan, ðe ðâ
			þes dæl INTERIECTIO hæfð wordes fremminge, þeah
280			gereorde bêon âwende. la getâcnað yrsunge. e gebîcnað forsewen-
		85v	-nyss. euge gebicnað blisse and bysmrunge. O getacnað æbilignysse and sârnyss
		85r	and wundrunge and is ADVERBIVM VOCANDI: O
	138v		magister êalâ ðû lâreow, and hê is êac ân stæf. a and e sindon
			FINIVNT PARTES ANGLICE. DE NOMINIBVS NVMERORVM. Ic wylle êac âwritan on englisc þa naman,
281			tō werlîcum hâde, una tō wîflîcum, unum tō NEVTRVM.
	139r		tō eallum þâm þrîm cynnum and swâ forð oð hundtêontig.
		86r	seofontig. octoginta (LXXX) hundeahtatig. nonaginta (XC) hund niaontia.

		85v	wífa, ducenta uerba twâ hund worda and
282			swâ forð tō ælcum cynne and tō ælcum case: ducentorum,
	139v		quingenti (D), -tae, -ta fíf hund. sexcenti (DC), -tae, -ta
			Of ðisum bêoð âcennede ORDINALIA NOMINA, þæt synd
283			-têoða, tertia decima and tertium decimum and swâ forð
	140r		-tus decimus se fiftêoða. sextus decimus
		86v	sexagesimus se sixteogoða. septuagesimus se hundseofontigoða.
284			hundre-
		86r	-dum æftemyst, þonne hî man rîmð; trecentesimus, quadringentesimus,
			Sum getel bið æfre
	140v		menigfeald: singuli homines ænlîpige men
			Gyt ðær is ôðer getel æfter ðisum: singularis ânfeald,
285			eahtafeald, nouenarius nigonfeald, denarius tynfeald
	141r		feald getel, tricenarius þrîtigfeald, quadra
		87r	getel oððe syxtig geara eald man, septuagenarius
			Aduerbia cumað êac of ælcum getele: semel legi
		86v	nouies nigon sî-
286			-ðon, decies tyn sîðon, uicies twentigon sîðon, tricies
	141v		-gon sîðon, nonagies hundnigontigon sîðon,
			Gyt synd manega getel on mislîcum getâcningum:
287			fêowerfealdum, centuplum be hundfealdum.
		87v	simplex anfeald, duplex twyfeald, triplex ðryfeald,
	142r		-de, triplico ic ðrýfylde, multiplico ic menigfylde.
			Man cweð êac undeuginti ân læs twentig, duodeuginti
			Vniformis ânes hiwes, biformis twýhiwede,
			Annulus ânes geâres cild oððe lamb. annuus
		87r	triennium þrêora geâra fyrst, quadriennium fêower geâra fæc,
			Bipes twýfête, tripes þrýfête, quadrupes fyperfête,
288			Biduum twegra daga fæc, triduum þrêora daga
	142v		nihta fæc, trinoctium ðrêora nihta fæc,
			Eft bipatens twýhlydede, tripatens ðrýhlydede.
			Eft biuium twegra wega gelætu, triuium þrêora.
		88r	unimanus anhwede, unicus ancenned, unitas annuus

		ooi	unimianus annynne, unicus ancerneu. unitas annys.
289			se here oððe fyrd, procinctus fyrding. unio (unis)
	143r		triangula, triangulum, and fela ðæ̅r
			[MS R begins] beforan. TRIGINTA DIVISIONES GRAMMATICAE ARTIS. Gramma on gr̅cisc is LITTERA
		87v	cræfta ordfruma and grundweall. GRAMMATICVS is, sê ðe can ðone
			(I) Þæt forme tōdāl is VOX stemn, (II) þæt ôðer
290			LITTERA stæf, (III) þæt þridde is SILLABA stæfgefêg. be þisum ðr̅m tōdālum
			âwriton on forewerdre þyssere bêc. æfter ðisum [MS R ends]
	143v		ðæ̅re spræ̅ce w̅ison. þâ ôðre fêower: AD
		88v	(XII) Sume tōdāl sindon PEDES, þæt synd fêt, and
			(XIII) Sum tōdāl is ACCENTVS, þæt is swêg, on
291			(XIII) Sume sind POSITVRAE, þâ sind on ôðre w̅ison
			(XV) Sum ðæ̅ra dæ̅la is gehâten NOTA, þæt is mearcung. þæ̅ra mearcunga sind manega and misl̅ice
	144r		gesceapene æ̅gðer gē on sangbōcum gē on
			(XVI) Sum is gecweden ORTOGRAPHIA on gr̅cisc,
		88r	CONIVNCTIO, w̅rite hē t tō ðām a. eft apud PRAEPOSITIO sceal habban d on æftewardan, and
292			caput hēafod sceal habban t. haud ADVERBIVM, þæt is
		89r	læppa oððe ende næfð nænne. eallswa honor
	144v		queo ic mæg (quis ðû miht) quit hē mæg scel
			(XVII) Sum ðæ̅ra dæ̅la hâtte ANALOGIA on gr̅cisc,
293			wâst þonne, gyf ðû smêast þonne, hwylces cynnes hē
			(XVIII) Sum þæ̅ra hâtte ETHIMOLOGIA, þæt is namena
	145r		and swâ gehwylce ôðre.
			(XVIII) Sum ðæ̅ra is GLOSSA, þæt is glêsing,
		88v	lêdene beatus, ðæt is êadig. fatuus is on ôðrum lêdene stultus,
			(XX) Sum ðæ̅ra is DIFFERENTIA, þæt is tōdāl
294			þæt is sê ðe gemetfæstl̅ice his folc gewissað. gif hē
		89v	hi ofsit, ðonne bið he tyrannus, þæt is reðe oððe wælhreow.
			(XXI) Sum ðæ̅ra is BARBARISMVS, þæt is ânes wordes

			(XXII) Sum ðǣra is SOLOCISMVS, þæt is miscweden
			(XXIII) Sume sind gecwedene VITIA, þæt synd
	145v		oððe miscwedene. þām eallum wê sceolon
			(XXIII) Sum þǣra dǣla is METAPLASMVS, þæt is
295			sceolde bêon audaciter, gyf hit mōste; and swâ gehwilce
			(XXV) Sume sind gehâtene SCEMATA, þæt sind mislīce
			(XXVI) Sume sind gehâtene TROPI, þæt sind mislīce
			(XXVII) Sum ðǣra
		90r	is PROSA, þæt is forð-
		89r	-riht lēden būton lēoðcræfte gelencged and gelô-
	146r		-god.
			(XXVIII) Sume sind gehâtene METRA on grēcisc,
296			swâ âmeten, þæt ðǣr ne môt bêon furðon ân stæf ofer
			(XXIX) Sume synd gehâtene FABVLAE, þæt synd
			(XXX) Sum ðǣra is gehâten HISTORIA, þæt is gerecednyss.
			SY ÞEOS BOC ÐVS HER GEENDOD.
			fif penegas gemacjað ænne scylling and þrittig penega ænne mancus. [MS h ends]

Collation: Glossar

Beginning of Collation

Z	O	C	text
297	[146r]	[89r]	INCIPIVNT NOMINA MVLTARVM RERVM ANGLICE. NOMINA. Deus omnipotens, þæt is god ælmihtig, sê wæs
	146v		æfre unbegunnen and æfre bið ungeendod.
			NOMINA MEMBRORVM. Membrum ân lim, membra mâ lima.
298			nosu. capillus hæ̅r,
		89v	capilli mâ. caessaries fex. coma locc. auris êare,
	147r		gôma. guttur þrotu. mentum cinn. barba beard.
299			mâ. coxa þêoh. clunis hype. poples hamm, poplites mâ.
	147v		alloses mâ. ungula hôf oððe clawu.
			Patriarcha hêahfæder. propheta wîtega. apostolus
		90r	munuc oððe ân standende. monacha † monialis mynecynu.
			Pater fæder. mater môdor. auus ealda fæder. abauus
300			ðridda fæder. proauus fêorða fæder. atauus
	148r		fîfta fæder. filius sunu. filia dohtor. liberi
			Rex kyning. sceptrum cynegyrd. regina cwên. imperator
	148v		praepositus gerêfa oððe præuost. miles † athleta cempa.
301			sinoð. dominus † herus hlâford. matrona forðwîf. domina
		90v	ancilla † serua † abra wyln. custos † pastor hyrde.
	149r		-ta. faber † cudo smið. officina smiððe.
302			fuglere. laqueus grin. trapezeta † numularius mynetere.
	149v		-wyrhta. mimus † scurra gligmann.
		91r	uelum segel oððe wâhreft. clauus stêorsceofol oððe nægel.
303			sartor sêamere. sartrix sêamestre. dispensator dihtnere.
			Diues welig. locuples landspêdig. inops hafenlêas.
	150r		oððe gelêaful. infidelis ungetrêowe. felix
			Indigena † incola inlendisc. aduena ûtan cumen.

304		messor rittere. messis gerip. aceruus hreac oððe hype.
	150v	cultor culter. iugum geoc. stimulus gâd.
	91v	ymele. penna feðer. graffium græf. pictor mêtere. pictura mêting.
		Miser earming. caecus blind. claudus healt. mutus
	151r	ânhynde. infirmus untrum. aeger † aegrotus âdlig. paraclytus frôfergâst. para-
305		-liticus bedreda oððe sê ðe PARALISIN hæfð. leprosus hrêoflig
	151v	stunt. sottus sot. uerax sôðfæst. ueridicus
306		Vita líf. anima sâwul. spiritus gâst. mors dêað. yris † arcus
	92r	rênboga. tonitruum þunor. fulgor líget. pluuiâ rên. nix snâw.
	152r	-líc niht. annus geâr. tempus tîma. hodie
307		NOMINA AVIVM. Auis † uolatilís fugel.
	152v	spearewa oððe lytel fugel. turdus stær.
	92v	turtur turtle. graculus hrôc. alauda lâuerce. parrax wræenna.
308		scarabeus scernwibba. musca flêoge. cinomia hundes lûs.
		NOMINA PISCIVM. Piscis fisc. cetus hwæl. delfinus mereswýn.
	153r	oððe on lande. concha scyll.
		NOMINA FERARVM. Fera wildêor. lupus wulf. leo lêo.
309		scearpne, þæt hê fyht wið ðone mycclan ylp and hine
	153v	damma
	93r	† dammula dê. hinnulus hindcealf. capreolus
310		byð. canis hund. molosus ryppa. catulus hwelp. draco
		NOMINA HERBARVM. Herba gærs oððe wyrt. allium
	154r	lêac. dilla docca. libestica lufestice. febrefugia
311		costa cost. epicurium halswyr. millefolium gearewe. tanicetum
	93v	camicula argente. fraga strêowberjan wisan. cuminum cymen. modera cicena mete. apium merce.
	154v	sandix wâd. caula † magudaris cawul.
312		NOMINA ARBORVM. Arbor trêow. flos blôstm. cortex rind.
	155r	byrc. palma palmtwîga. sabina sauene.
313		patria êpel. prouincia † paga scýr. mons dûn. collis hyll

	94r	ager æcer. seges asawen æcer. campus feid. pascua læsa.
	155v	sêað. latex burna oððe brôc. NOMINA DOMORVM. Domus hûs. templum tempel. ecclesia cyrice
314		tectum þecen oððe hrôf. fenestra êhþyrl. hostium duru.
	156r	-la candel. muntorium îsentange. clocca belle.
	94v	escÿ. suptularis swiftlere. tractorium tîgel. flagrum † flagellum swipu.
315		scÿte. fulcra eall bedrêaf. femoralia brêc. perizomata †
	156v	cliwen. colus distæf. fusus spinl. textrinum
316		fæt. poculum drenccuppe. anaphus hnæp. patera bledu.
	157r	olla crocca. caccabus cytel. lebes hwer.
	95r	âwul. comedia racu. daps sand. ferculum bærdisc. ueru spitu.
317		-silia andluman. suppellex yddisce. aula heall. triclinium
	157v	laetus blîðe. tristis unrôt. maestus drêorig.
		Sella sadol oððe setl. mento felt. ulcea gâran. scansile
	95v	gerædu. frenum brîdel. capistrum hælfre. arma wæpna.
	158r	† spata † framea swurd. spatarius
318		uictoria sige. acies ecg. capulum hiltan. mucro swurdes
	158v	-werd. pomerium æppeltûn. uiridiarium
319		æel. aurum gold. argentum seolfor.
	96r	silex flint. gypsum spærstân. gemma gymstân. margarita meregrota.
	159r	andsæete. callidus gêap. simulator hiwere.
320		langlîf. nobilis æðelboren. ignobilis unæþelboren. pretiosus
		Limen oferslege oððe þrexwold. sciffus læfel. urceus
	159v	mausoleum ðrûh oððe ofergeweorc.
	96v	scorium sinder. forceps tange. carbo col. forfex sceâra. nouacula nægelseax.
321		basis syll. postis post. catena racentêah. compes † cippus
	160r	-narius hÿrman. horologium dægmaël. gnomon
		Edax † glutto oferetol. ambro frec. gulosus gifre.
322		hoferede. gibbus † struma hofer. meretrix † scorta myltestre.
		Wê ne magan swâ þeah ealle naman âwrîtan nê

[Beginning of Collation](#)

[Collation: Glossar](#)

Beginning of text

Nomina

Pronomina

Verba

Adverbia, etc.

Nomina Anglice

Text Only

End of Project Gutenberg's Ælfrics Grammatik und Glossar, by Ælfric of Eynsham

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK ÆLFRICS GRAMMATIK UND GLOSSAR ***

***** This file should be named 45861-h.htm or 45861-h.zip *****
This and all associated files of various formats will be found in:
<http://www.gutenberg.org/4/5/8/6/45861/>

Produced by Louise Hope, David Starner, Stephen Rowland
and the Online Distributed Proofreading Team at
<http://www.pgdp.net> (This file was produced from images
generously made available by The Internet Archive/Canadian
Libraries)

Updated editions will replace the previous one--the old editions
will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no
one owns a United States copyright in these works, so the Foundation
(and you!) can copy and distribute it in the United States without
permission and without paying copyright royalties. Special rules,
set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to
copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to
protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project
Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you
charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you
do not charge anything for copies of this eBook, complying with the
rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose
such as creation of derivative works, reports, performances and
research. They may be modified and printed and given away--you may do
practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is
subject to the trademark license, especially commercial
redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free

distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed,

copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and

sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy

is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at www.gutenberg.org/contact

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

www.gutenberg.org

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.